FLOSCVLI
HISTORIARVM
DELIBATI.

FLOSCVLI HISTORIARVM DELIBATI

EX REBVS PRAECIPVIS

quæ ab orbe condito ad nostra tempora contigerunt.

AVCTORE
IOANNE DE BVSSIERES
SOCIETATIS IESV.

In hac editione Septima Accessit.

CRONOLOGIA PRINCIPVM.

ILLVSTRIS. DOMINO

ZACHARIAE MAVROCENO

Patricio Veneto D. D. D.

VENETIIS, M. DC. LXXXV.

Typis Iosephi Tramontini.

Superiorum permissu, ac Privilegio

ILLVSTRISS.^ME

Domine.

TENVES hosce FLOSCVLOS, exponere Solis tui radijs non trepidaui. Ma-

gni si Luminaris est, vegetabilibus vitam, vt ita dicam, tribuere: Tua est, his floribus animam, splendoribus tuæ magnitudinis inspirare. Fulgurantibus tuis radijs, minimè hi Flores marcescent, quinimò ijsdem suffulti assiduè reuiuiscent.

Tibi igitur, qualescunque FLOSCVLI isti sint, afferuntur; Vt non solum vegetent luce NOBILISSIMÆ TVÆ FAMILIÆ, lumi-

nibus tot insignium TVORVM MAIORVM, Sed peculiaribus tuis radijs florentes viuant. Vale ILLVSTRISSIME DOMINE, & in his FLOSCVLIS fructus tuæ virtutis, & munificentissimæ Protectionis, Orbis admiretur vniuersus.

Ven. die 18 Aug. 1685.

D. T. Illustriss.

Humillimus addictissimus

Ioseph Tramontinus.

AD

AD LECTOREM

AMICE Lector, Flosculos damus, cum au f rondos fru tus tenuitas nostra, non asperet Decerpto hales ex Historia, quæ tam f orum quàm fructuum ferax, ita iucunda est, utilitates maximas pariat. Dices huius horto s à Coronarijs iam diu lustratos · nihil admodum nobis ne ad sertum quidem unum superesse Dijudicadis id utrùm ita sit; tametsi verus possum asserere, in eo meam qualemcunque operam positam, ne passim ab alijs dicta exscriberem, Floresque marcidos emendicato fuco adornarem Unum moneo, ad Chronologiam quod attinet, ne me ad pugnam voces; alieni ductus me esse velui, nolui spinas inserere Flosculis, Salianum & unum alium è nostris

sequutus

ã A

ſequuntur, cuius ea in re lucubrationes extant accuratæ; eos ſi quid contentionis oritur prouocat: non exiſtimant vel ab vtilitate detractum iri, ſi vno fortè anno vel altero in deſignando tempore aberratum ſit. Alia multa ſunt quibus cognoſcas in hoc Opuſculo, neſcio an quæ laudes: ſanè vt alienam laudem à me repudio, ita & culpam: ſi quæ tamen in tantos viros conferri poſſit.

INDEX

CAPITVM

CAPVT PRIMVM.

A primo mundi anno ad Diluvium

CAPVT II.

A Diluuio ad Abrahamum, 7

CAPVT III.

Ab Abrahamo ad Moysis ortum. 13

CAPVT IV.

Ab Ortu Moysis ad Samuelem. 23

CA-

CAPVT V

A Samuele ad Imperium Babylonicum 36

CAPVT VI.

A Babyloniorum Imperio ad Persicum. 53

CAPVT VII.

Ab Imperio Persarum ad Alexandrum. 72

CAPVT VIII.

Ab Alexandro ad Perseum. 116

CAPVT IX.

A Perseo victo ad Christum natum. 145

CA-

CAPVT X.
A Christi ortu ad obitum. 170.

FINIS.

FLO-

FLOSCVLI HISTORIARVM, AB ORBE CONDITO ad Christi obitum.

CAPVT PRIMVM.

A primo Mundi Anno ad Noëmi Diluuium.

PRIMO Anno Mundi, ante Christi ortum quatermillesimo quinquagesimo secundo, Cœlo, Terra, & Animantibus conditis, designaturus dominum Deus, formauit Hominē. corpus ex luto fictor nouus effingēs, Animā ex nihilo, vt iā ab ortu si quid superbiæ regnū affricaret, id origo statim elueret: nam quid intumescat cœnum & nihil; Adamum appellauit, & Regem orbis inauguratū in amenissimo loco collocauit; nudū sine tamē tecto, sine satellite, sine pompa, vt agrum coleret, exemplum *Adami creatio.*

ILLVSTRISS.ME

Domine.

TENVES hosce FLOSCVLOS, exponere Solis tui radijs non trepidaui. Magni

gni si Luminaris est, vegetabilibus vitam, vt ita dicam, tribuere: Tua est, his floribus animam, splendoribus tuæ magnitudinis inspirare: Fulgurantibus tuis radijs, minimè hi Flores marcescent, quinimò ijsdem suffulti assiduè reuiuiscent.

Tibi igitur, qualescunque FLOSCVLI isti sint, afferuntur; Vt non solum vegetent luce NOBILISSIMÆ TVÆ FAMILIÆ, luminibus

nibus

nibus tot insignium TVORVM MAIORVM, Sed peculiaribus tuis radijs florentes viuant. Vale ILLVSTRISSIME DOMINE, & in his FLOSCVLIS fructus tuæ virtutis, & munificentissimæ Protectionis, Orbis admiretur vniuersus.

Ven. die 18 Aug. 1685.

D. T. Illustriss.

Humillimus addictissimus

Ioseph Tramontinus.

AD

AD LECTOREM

AMICE Lector, Flosculos damus, cum auferendos fructus tenuitas nostra non aspiret. Decerptos habes ex Historia, quæ tam florum, quàm fructuum ferax, ita iucunda est, utilitates maximas pariat. Dices huius hortos à Coronarijs iam diu lustratos, nihil admodum nobis ne ad sertum quidem unum superesse. Dijudicadis id utrùm ita sit; tametsi verus possum asserere, in eo meam qualemcunque operam positam, ne passim ab alijs dicta exscriberem, Floresque marcidos emendicato fuco adornarem. Unum moneo, ad Chronologiam quod attinet, ne me ad pugnam voces; alieni dulcius me esse volui, nolui spinas inserere Flosculis, Salianum & unum alium è nostris

sequutus

A

sequutus, cuius ea in rè lucubrationes extant accuratæ; eos si quid contentionis oritur prouocat: non existimaui vel ab utilitate detractum iri, si uno fortè anno vel altero in designando tempore aberratum sit. Alia multa sunt quibus ignoscas in hoc Opusculo, nescio an quæ laudes: sanè ut alienam laudem à me repudio, ita & culpam: si quæ tamen in tantos viros conferri possit.

CAPVT V

A Samuele ad Imperium Babylonicum 36

CAPVT VI.

A Babyloniorum Imperio ad Persicum. 53

CAPVT VII.

Ab Imperio Persarum ad Alexandrum. 72

CAPVT VIII.

Ab Alexandro ad Perseum. 116

CAPVT IX.

A Persee victo ad Christum natum. 145

CA-

CAPVT X.

A Christi ortu ad obitum. 170.

FINIS.

44

FLO-

FLOSCVLI HISTORIARVM, AB ORBE CONDITO ad Christi obitum.

CAPVT PRIMVM.

A primo Mundi Anno ad Noëmi Diluuium.

PRIMO Anno Mundi, ante Christi ortum quatermillesimo quinquagesimo secundo, Cœlo, Terra, & Animantibus conditis, designaturus dominum Deus, formauit Hominē, corpus ex luto fictor nouus effingēs, Animā ex nihilo, vt iā ab ortu si quid superbiæ regnū affricaret, id origo statim elueret: nam quid intumescat cœnum & nihil; Adamum appellauit, & Regem orbis inauguratū in amœnissimo loco collocauit; nudū sine tamē tecto, sine satellite, sine pompa, vt agrum coleret, exemplum *Adami creatio.*

posteris, non purpurâ Reges, non auro fieri; sed in regnum cura & studio. *& Eua.* At quia parum erat imperare brutis maximum Principem, adiunxit sociam quæ Rege dignos subditos pareret. Mirum! è viri costâ eduxit fœminam, ne amandi causæ plures deessent; dum is coniuges, qui & fratres & parentes, amor connecteret: & qui ante corpore vnum fuissent; vnum & animo in posterum essent.

Adami culpa & pœna. Fortunati, sua bona si nossent, Principes: dum ambiunt nosse supra quàm possint, in calamitatem vltimam incidunt. Nudi, pauidi, regno, capite, & quod deterius, innocentia diminuti; rerum omnium præter peccatum inopes; ex otio, risu & voluptate, ad laborem, ærumnas & lachrymas deturbati; spinis, tribulis, doloribus, ipsâque morte, vt satellitia culpa, damnati; Animo & corpore miseri ignominiam nepotibus antequam ortum conferunt. Nunc eant homines, & peccatum ament, quo perditi sunt nedum nati.

Cainus. Abel. Anno Mundi 2. nascitur Cainus impiorum Antesignanus, futurus posteris exemplum criminum: peccati non Adami sobolem dixeris, ita ex Patre præter peccatum nihil contraxerat. Sed forte peccantis Euæ partus Cainus, sanè

næ fuit Abel pœnitentis · ita Deo prouidente posteris; ne deessent, tot inter vitia formæ virtutum. Quid futurum erat humano generi: si peccare tantùm didicisset?

Anno Mundi 130. Cainus perditorum ille coryphæus, quasi vulgarium tæderet scelerum, palmarium fecit. Abelem fratrem (primum ab inuidia facinus) in agro seductum ferro interemit. Præiudicabat rebus mortalium Deus, vt vitio virtus obnoxia foret: pietatis dos, aduersitas esset, datumque sanctis pro patrimonio, *Pati*, Sed nec impune fuit fratricidæ: cui & terra imbuta sanguine fruges negauit: & ipse, vagus, tremens, ac profugus, agente conscientia, quocunque sceleris fama peruenerat, portau t & pœnam: vt tam Metus homines malum dedoceret. *Cainus fratricida.*

Aliquot post annis primam omnium vrbium, dictam Enochiam ab Enocho filio, condidit; vt se homicida à talione defenderet, & prædator latrocinia tuto reponeret. Hæc ciuitatum origo, hæc causa: vt pudeat nos tanti facere, quod ortum à scelere, in tutelam scelerum coaluerit. *Enochia vrbis*

Adamo interim in Abelo Cainum lugenti: Sethum qui duceret Piorum *Seth natus*

 agmen

agmen subſtituit Deus; à quo Enos, ab Enoſo Enoch, viri ſanctiſſimi, qui ad religionem & virtutem omnem prælucerent: iam inde ſanctis ex Martyris ſanguine pubeſcentibus.

Caini cædes. Anno Mundi 988. Cainus in Sylua profera habitus per imprudentiam à Lamecho ab nepote occiditur; pœnà licet claudà reum aſſequente: quæ à filio, vt eſſet grauior velut in feram, vt iuſtior, fratricidium parricidio vindicauit.

Iubal Tubalcain. Sub hæc tempora Iubal inſtrumenta Muſica, Tubalcain arma inuenerunt: vitam hominis Prouidentià in belli paciſque ſtudia partiente, vt in hac iucundius ageret, in illo tutiùs.

Noëma. Et Noëma mulier lanificium commenta, eundem hominem texit honeſtius; & præiuit ſexui, qua in arte proferre ingenium deceret fœminam.

Adami mors. AnnoMundi 930. ipſi mundo coæuus Adamus moritur; familiæ pater quæ orbem impleret, pœnitentiæ documentum ingens, de ſuo hoc eſt humano genere tam benè quam malè meritus, dum ad veniam erudit quos ad pœnam gignit: dierum id eſt luctuum plenus, vt ab hoc poſteri vitam miſerijs metiremur: Nunc quid huius ſpatium

tium arctum conquerimur ? calamitati-
tibus nostris parcitum est. Anno post
altero amantissimum coniugem Eua
sequuta est: quæ se, heu! dilectam ni-
mis quoties luxit! quoties formam
incusauit vt ream! quoties placuisse,
displicuit: si amasset minus coniux;
seruabamur. Quis sexum non timeat,
qui adhuc innocens necat, vel placen-
do? — *& Eua.*

Anno Mundi 987. Henochius ille
ab Enoso sanctissimus, post vitæ an-
nos 365 Nouo mortis genere, viuus
desijt in viuis agere: ad vltima ser-
uandus tempora, futurus testis deitatis
Christi, in ignotas plagas transporta-
tur: in quibus vitam in corpore sed ex-
pertem corporis degens, extra neces-
sitatem alimenti & malignitatem pec-
cati positus, licèt n dum ut homo vi-
xerit, uiuit ut Angelus. — *Henoch. translatus*

Circa hæc tempora Gigantes, impijs-
sima Caini soboles sæuiebant, qui sta-
turam superbia, deformitatem impuri-
tate, ferocia uires adæquantes, scelerum
immanitate monstrosi, tam animorum
portenta quàm corporum, in nefas
omne ruentes; ut posteros uitijs, quos
uirtutibus nolebant, uincerent, nihil in-
tentatum mali reliquère. — *Gigantes.*

Anno Mundi 1057. Ne funditus tot
inter crimina mortalium genus interi- — *Noë & Arca*

ret : futurus Auerruncus diuini furoris, Noë iustissimus, ex Lamecho Sethi, non illo Caini nepote nascitur. Qui deinceps virtutibus vt annis auctus, scelerum vltorem Deum verbo & opere Reis intentauit. Nam noua interminandi ratione, Arcam extruxit: postquam diu verba fuerunt irrita, nauem molitus est centum annis: efficacius nunquam monuerat, si minus homines iuuissent crimina: sed quibus peccantibus callum obduruit, priùs mortem quàm mollitudinem mentis induxeris.

Dilu-niū, Anno Mundi 1656. ante Christi ortum 2397. cum sexcentesimum Noëmius ageret, vltrīx Dei contumeliæ aquæ, in sceleratum rebellant hominem: in imbres aer effusus soluitur, exundant amnes, irrumpunt maria, ipsa Terra, alumnos exosa, jam in pœnas ferax, immensos gurgites effundit vtero, tota vndis stagnant, ne miseris pateat vel ad sepulchrum. Nimirum, puduit tot substerni sceleribus, fœdissimas sordes exhorruit, vt se elueret, aduocauit elementa consortia. Proh peccati virus! naturam rerum ab vno homine totam infecerat, petendum fuit ab vniuersa Antidotum, flammæ libidinum aquis restinguendæ; bene est, quòd ante periit

rijt orbis quàm periret : vndis perijt ; ne periret igne : Quæ tempestas, quæ humanum genus naufragum fecit ; Agite posteri pietati Noemi gratias ; in ipso singuli seruati estis. Nauigabat in ruina mundi securus ; & à morte per asserem tutus ; quam nec muri nec turres excluserant ; Deo gubernante ; per syrtes scopulos, per naufragia ; saluus enatabat.

CAPVT II.

A Diluuio ad Abrahamum.

ANno Mundi 1657. subsidentibus aquis, detumescente penitùs pelago ; terra aperta est. Tunc rediit sua facies Elementis : serenitatem aëri ; certum aquis situm ; fœcunditatem terræ Sol conciliauit, nouus nitor effulsit syderum, & instaurata rerum natura tristitiam hilaritatem mutauit. Admittimus clementiæ pignus, Deum immortalis triumphalem benignitatis Arcum suspicimus : vtinam vt pœnæ, sic & culpæ immunes in posterum. Sed erit dies, cùm diluuio bonitatis mundum inun- *Mundus reparatus* *Iris.*

dabis; minùs pareeres, si peccasset minùs.

Interea octo illa capita humani generis noui Phœnices, ad incolendam terram prodeunt arcà: at obstupescunt deformatam Agrorum faciem, lugent affinium deplorandam sortem; & imagine mortis attoniti, vix spem vllam vitæ concipiunt. Donec Dei iussu, promisso, & fœdere confirmati, tunc se demum seruatos fassi sunt, cùm timere vltrà desierunt.

Vinea Statim ergo ad culturam terræ se conuertunt; nec enim sponte victum sufficeret: & Noëmus primus omnium ex vuis consitis vinum expressit: vel infirmitati vel hilaritati Deo consulente. Sanè bonus senex liquore nouo se liberaliùs proluit, ex potu inexperta ebrietas, ex ea somnus, ex somno nuditas inhonesta: de in irridens filius, nepos maledictus, vt à primo meri vel innoxio haustu, tot malorum fonte, discant homines parcere, cui si indulgeant, transit in toxicum.

Diuisio terrarũ. Anno Mundi 1788. Noè cum liberos multiplici sobole suprà modum auctos vt concordes faceret, discordes effecit; ijs vniuersum orbem patitus est: Semo Asia vltrà Euphratem ad Indicum

vsque

vſque Oceanum data, Iapheto Aſia reliqua cis Euphratem, cum Europa ad Gades vſque, Chamo Syria cum Arabia & Africa toto conceſſa; Quis Regum Noëmo patrefamilias opulentior? Trophea ſua Pompeij conferant triumphos Cæſares, Alexandri victorias Galli, colonias ad Noëmum quid? contenderunt illi de partibus, hic totum dedit.

Turris Babel

Anno Mundi 1909. antequam ſpargeretur in diuerſa mortalium genus, ciuitatem quæ potentiæ monumentum eſſet, ad Euphratis ripas poſuerunt. Quale opus; quod ab omnibus inceptum hominibus, quod annis viginti duobus nondum abſolutum, quod imperfectum, regni ſedes fuit, cuius ex fundamentis primum orbis miraculum ſurrexit, Babylo. Et in ea Turrim erexerunt, quæ cœlo, ſi ſuperis placet, par eſſet: quæ ſtultitia, cęlum expugnare ſaxis, & cæmentis: non ijs machinis ſydera ſcandimus.

Confuſio linguarum.

Anno Mundi 1931. diſiecta tandem eſt ſuperba illa ædificantium vanitas; linguis diuiſi ſunt; non graſſatus eſt fulmine Deus, non ignibus, pænam inflixit acerbiſſimam ſuperbis, contemptum Idioma vnum in ſeptuaginta duo diuiſum miram peperit pertur-

bationem? dum loquerentur omnes, pauci perciperent, sermonis inopiam copià nimià faciente. Quis credat? penetrauit in animos vocum discordia: tantus est sermonem inter & mentem consensus; in regionem suam quique profecti sunt, nec se meminerunt, heu nefas? vno Patre natos; bella cum fratribus gesserunt in posterum: & eos homines obliti plerumque, quasi bestias in vsum, vel belluas in cædem rapuerunt. Ite nunc Docti, intumescite linguarum peritia, quæ diuidentes orbem perdiderunt.

Nemrod. seu. Belus Anno mundi 1932. ante Christum, 2121 Nemrodus ortum dedit regno Babyloniorum seu Assyriorum, quod postea stetit per annos 1401 Hic primus omnium Regnum, proximam à Deo potentiam, vsurpauit, & cæteris gentibus in diuersa loca distractis, Babylone iam principatu dignissima subsistit. Idem qui, & Belus tanti nominis apud scriptores: militari audacià & ciuili prudentià clarus; qualis decuit principem conditorem imperiorum. Nec enim obuium eminere inæqualibus: & quos pares nascendo habueris, tibi regnando impares facere.

Anno Mundi 1966. Regnum in Europa vetustissimum fundebat Ægyaleus

seus, Scyone Peloponnesi vrbe, alij Isthmo non procul; paruis, si Babylonico compares, incrementis, sed tutioribus.

Annò Mundi 1997. cùm superiore Nemrod ætatis anno 300. decessisset, Ninus eius filius Babylonicum capessiuit imperium; cui & Assyrium modici septum finibus ab Assur Semi filio conditum adiunxit. Nec eo contentus, septemdecim annis continuis; Ægyptum & Asiam vniuersam victorijs peregrauit, germana Patrijs ambitiosissimi soboles. Cæteris mortalium ad inauditum Belli nomen expauescentibus: adeò difficilius est propulsare iniuriam, quàm inferre, dum hinc audacia, illinc timor: nec vinci pudeat, cùm honestum putent à fortissimo viro superari. *Sicyoniorũ regnũ* *Ninus.*

Idem Ninus Ninum seu Niniuem sibi cognominem vrbem ad Tygrim amnem in Assyria posuit, ad felicitatis ostentationem. Quam ciuitatem vir ingentis animi, & nihil modicum capientis, pro modo gloriæ tam amplam effecit, vt capaciorem posteriora tempora nullam agnouerint. Sed, ò vana mortalium studia? tanti monumenti nullum vestigium, de cuius loco ne constat quidem; & memoria sin minus *Niniue.*

perijt, ad contemptum restat, quando præstat sileri, quam cum ignominia celebrari; & odiosum est non esse quod fueris.

Idololatria. His temporibus de Deo optimo pessimè meritum est genus humanum: cùm Idololatria, quo multum stultius vel grauius scelus, per terrarum orbem inualuit. Ninus in causa, qui se non ausus mortalis adhuc Deum effingere, quod proximum fuit, sed Deo natum exhibuit: Belum itaque, quando se non poterat, Deum fecit, (insana liberalitas, id largiri quo careas) gesta, commendauit, immortalem dixit, statuam ostendit, huic diuinis cultus attribuit, & ne quid ad improbitatis effectum deesset, voluit supplices quod à Deo peterent, optare à statua & impetrare. Hic est Belus, qui Saturnius Gentibus, Hebræis Baal, humanis ad contumeliam generis placatus hostijs; iustà tamen pœnà, vt qui hominem per vltimum nefas in Deum haberet, ipsi mactati in abiecta bruta haberentur.

Noëmi obitus Anno Mundi 2006. Noemus sanctimus orbis reparator, iam impletis annis 950. vitæ pertæsus eam deposuit; quam calamitatibus penè continuis, recens Nepotum flagitium præcipitauerat. Parum erat se-

seni iustissimo concoxisse Gigantum scelera, interfuisse mundi naufragio, luxisse linguis diuisos liberos, perspexisse per mutuas clades triumphantes: nisi ad incrementum summum molestiæ, Deum quasi Regno, suorum animis depulsum videret, nihilque actum pœna Diluuij, nisi vt præcipitantius in maiora scelera ruerent. Sed ne quis Imperia nimium arderet, priuatus obijt Noè sanctissimus: Belus Rex decessit, ne quid peius dicam, omnium primus.

CAPVT III.

Ab Abrahamo ad Moysis ortum.

ANno Mundi 2039. ante Christum 214 in Vre Chaldææ vrbe natus est Abrahamus, ex Thare Patre, cùm prius Aranum & Nachorem suscepisset. In quem cœlo depluerunt dona tam immensa, vt ad vnam magnificentiam Dei conditum dixeris. Salue mortalium lux, phospore gentium, Beatorum Dux; debebit tibi Hebræus *Abrahami ortus*

bræus innocentiam, salutem mundus incolas cælum. Ex natu minimo, quis tanta speraret? quis ex Idolatra, patre cœlestem filium? nempe maior est à à contempto virtus, & summa Pietas, cœlo debebatur.

Zoroa-ster. Anno Mundi 2044. celeberrimum bellum Ninus gessit in Bactrianorum Regem Zoroastrum Hic loci situ, quia in asperrimis montibus Bactra, & ope dæmonum, præter fortem animum, fratus (nam primus Magiæ ignorandæ scientiæ auctor infamis) cùm pro se, montes, & Inferos ad pugnam armasset, à Nino victus est: & in acie ferro cæsus, vel ab ipsa statim de cælo tactus est. Artem detestabilem in Auctore puniri parerat, ne haberet æmulos, & si quos haberet, ad eos cum arte pœnam transmitteret In eo bello Semiramidem famosam illam fœminam Ninus inuenit, & adamatam in coniugem duxit; quanta post sexus vel gloriâ, vel infamiâ! Is quarto post anno è viuis abijt, suscepto ex Semiramide Nino: vir supra fidem magnus, nisi maior fœmina prioribus fidem comparasset.

Semiramis. Anno Mundi 2049 Assyriorum imperium adiuit Semiramis. Prima mulier quæ domesticam administrationem mutauit publicâ, ac præs

ues,

uerteas regnum sexus obsequija, natu-ram quæ muliebre corpus compe-gerat, virili animo emendauit. Dotes ingentes maculauit ingenti-bus vitijs? ita pleiumque in excelsis mentibus summa omnia sunt. Nam operum magnificentia & belli gloria Ninum, hoc est mortales retrò omnes superauit. Mediam, Ægyptum, Ly-biam armis perdomuit: & cum in orbe suo deesset hostis, quæ siuit in alio, apparatu quam maximo penetrans in Indiam, bisque victrix vicisset tertium, si pares Elephantis Cameli fuissent. Opera porrò quæ & quan-ta perfecit? Marito, dignum Rege & vrbe Niniue tumultum erexit, præter aquæ ductum in Ecbatanis, imaginem suam Bagistonio monti in-sculptam, saxa, rupes, montes expla-natos, adu as, quantum est, quod in Miraculis orbis enumerat, Babylo-nium opus à mortalibus tentatum omnibus tandem absoluisse! In qua præter muros, quibus nihil simile fàma dixit, horti & luci palatijs impositi, geminæ Arces ad Eu-phratis ripas, ipse amnis dum cu-niculus foditur, auersus aliò animum ad mundi regimen natum osten-dunt.

At per has dotes, libidinosa supra

quam-

quàm credi honestum sit mulier, neque in re modica esset, crudelitate etiam insignis, periebat Amasios, materiam odiji iuxta ac amoris; mortuisque ingentes aggeres excitabat, vt illustrior crudelitas esset. Nec causa mortis deflexit à vita, à Ninya filio, quem de incestu appellauerat, interfecta: si tamen filio credi æquum sit, patricidium, flagitio matris excusanti.

Sara. Agebat in viuis hoc tempore Sara, Semiramide haud paulò clarior, si vera claritas à virtutitibus arcessenda sit: hæc patruo nupsit Abrahamo: cuius laudes impleat, qui capacem tanti coniugis dixerit.

Ninyas. Anno Mundi 2091. Semiramidi successit Ninyas, aptior otio, quàm negotio, qui frui partis contentus, nihil maternum habuit præter voluptatem: & quasi sexu cum matre mutato, assiduo pellicum & Eunuchorum conturbernio nulli alij temerè visus, degenerauit in fœminam. Et vt procliue est se applicare ad pessima, de cæteris Ayriæ Rebibus semel dictum sit, eos ad regnum natos, turpissima tamen fuisse mancipia cùm nulli seruiatur turpius quàm voluptati.

Abraham in Chananam pergit. Anno Mundi 2114. Abramus Deo iubente, ex Mesopotamia in Chananæam

næam profectus est; fidei & obsequij miro specimine; ipso Deo in præmium pollicente numerosissimam sobolem orbo Patri, & hanc terram longè vberrimam, ne agrum ad sepulchrum quidem possidenti. Ita Cęlum centesimas pendit in mutuum.

Anno Mundi 2118. egregiam de Persis reportat adoream Abrahamus: qui cùm duce Chodorlahomore Pentapolitas iam corruptissimos vitijs prælio victos in seruitutem abducerent, simulque Lotum praui consortij pęnas luentem; Abrahamus vt nepotem reduceret, collecta seruorum expedita manu, sopitos Persas & a victoria securos aggressus, in fugam egit, prædam & captiuos recepit: decimamque partem Melchisedech, hoc est Deo dedit, vel reddidit: nec enim is dat, qui totius vnde accepit particulam reddit. *Ibrahamus vincit Claudorlah.*

Anno Mundi 2138 contigit horrenda illa clades Pentapolitana, qua vrbes quatuor conflagrarunt, Sodoma, Gomorrha, Adama, & Saboim; execrabilia in posteris nomina: Segol ad secessum Loto condonatum; ita semper Deus vel in seuerissimis pęnis clementiam amat. Superest in flagitij detestationem pęnæ vestigium, aquæ fęrentes, solum emortuum, *Sodoma incendit.*

mare

mare sulphureum: Nam & supplicium quàm horrendum, quod vel spectasse, in vxore Loti crimen, fuit.

Isaac natus. Sequenti anno Isaac natus est; ad sanctissimorum Parentum summam lætitiam, eo maiorem, quò speratam diutiùs. A risu dictus est; cuius causæ cumulatissimæ, cùm præter humanas posteritatis & nominis, diuinæ accederent salutis omnium.

Isaac immolandus. Anno 2163. Abrahamus in monte Moria incruentam victimam immolauit. Admirabile ad stuporem temporum facinus! diuinis nutibus sæuam orbitatem, spem Nepotum, charitatem patris post habere, eodem ferro, quo filium, se mactare imò crudelius quia super esset; animi fuit supra terrarum victores surgentis. Quantulum est Macedo, quod in orbe non toto vicisti? in Isaaco plures mundos vicit Abrahamus. At benè est quod agnouit Deus immolantem, tam sacerdoti pepercit, quàm victimæ: nempe obedientia, si mactat, suscitat, si perdit, redimit: nec dat in pericula, nisi vt seruet.

Esau & Iacob. Anno 2199. ex Rebecca Isaaco nascuntur Esau & Iacob, ita dissimiles mente & corpore, vt verè Gemini, vix

in vllam rem vnquam consenserint; nam quomodo miti & facili cum importuno & temerario conueniret: Et hoc anno cœpit Argiuorum regnum ab Inachio quod dein le Mycenas Perseus transtulit. Nec dubium, quin & alibi regna quàm pluria, sed felicior Græcia, quæ scriptorum ope, sua vel aperuit, vel effinxit.

Agiuorū regnū.

Anno Mundi 2213. Abrahamus post annos vitæ 175. ex ea decessit Vir reuera virtutum omnium, qui per aduersa prospera meruit: Dei nutibus ita mancipatus, vt ad eos statim amarit vel oderit, tot locorum exul quot incola, Ismaelis pater abdicaret, Isaaci vt immolaret, Saræ coniux vt sterilem ferret, cumulatus bonis vt erogaret: à Deo pex exteros, per suos probatus, sibi semperconstans, probitatem illæsam sepulchro intulit.

Abrami obitus

Anno Mundi 2258. Achaim inundauit diluuium, quod Ogygium dictum est, ab Ogyge Rege Eleusinæ conditore; Mirum, in vnum Pheleponnesum totius Europæ gesta confluxisse.

Diluuium Ogygium.

Anno Mundi 2318 longæua senectute, post annos 180. confectus, obijt Isaacus: cui tranquillitate animi nihil antiquius, promptus eam ne perderet omnia perdere: multos iam annos ani-

Isaaci mors.

mi

mi luce caligantes oculos consolans filium Iacob, sin vidit audijt, multiplici beatum sobole, duodecim suscepti liberis, seu columnis, totidem fundamenta genti promissæ ponere.

Iosephi fortuna. Anno Mundi 2319. Iosephus Iacobi filius, mira Dei vel indulgentia vel mercede, è carcere promotus in regnum, vtriusque fuit exemplar fortunæ. Is Patri charissimus, cùm per inuidiam diuenditus esset à fratribus, & apud Putiharem Dominum gratiosus, placuisset & Dominæ; pudicitiæ tamen post habens omnia, per heræ calumniam coniectus in carcerem, per triennium castitatem amauit in vinculis. Nec vltrà Deus præmium distulit: Ioseph per interpretationem somnij Pharaoni notus, ad regni administrationem euectus est, triginta natus annos, in qua per octoginta perseuerauit, inaudita Aulici felicitate: verè castitatis martyr & corona.

Iacob in Ægyptum. Anno Mundi 2328, cùm fertilitatem Ægypti fames excepisset; inopia frumenti Iacob filios in Ægyptum misit, vbi a Iosepho fratre probati & agniti, in pęnam sceleris, timuerunt; adductòque Iacobo ad filium, luctum lætitià commutarunt. Sanè

Patri

Patri reuixit Iosephus, quem inuidia, fera illa pessima deuorauerat. Regio Gessen in Ægypto assignata familiæ Iacobi, ex qua deinde Israelitæ numerosissima gens, prodierunt. Tunc natus in Idumææ & Arabiæ finibus Iobus, Esau abnepos, celeberrimus pugil in vtramque fortunam, tam aduersæ quam prosperæ victor. *Iobi ortus*

Anno Mundi 2338. Spartam in Peloponneso Spartus Phoronei filius condidit: in qua ciues olim Philosophiam veram professuri, voluptatum abdicatione imperium Græciæ merebantur. *Sparta cō. dita.*

Anno Mundi 2345. Iacobus post annos 147 agonis perpetui, nam & in vtero cum fratre luctatus, excessit è viuis. Cui ærumnarum pretio redempta prospera: quippe paternam hæreditatem mercatus exilio: binas coniuges imò vnam 14. annorum operis; & liberos amantissimi omnium luctu: quem nec reperit absque iactura, è patria rursum factus extorris. Ita Deus prosperitatem Sanctis non donat, sed vendit. *Iacobi mors.*

Anno Mundi 2398. par egregium spectauit Deus & se dignum; cum dæmone miserijsque omnibus Iobum compositum Illustrib. quàm ex triumphato orbe Pompeius, triplici prælio tergeminam palmam confecit. Liberorum *Iobi certamina*

forum Inconcussus audiuit funera: spectauit tranquillus bonorum iacturam: in cruciatus membra transisse passus est: ac demum carcinoma fœtidum, viuum cadauer, è sterquilinio hostem vicit. Qualis pugna! quæ septennium tenuit. quàm grauis! per tot conserta vulnera; quàm impar! vbi hominem dæmon per humanas calamitates, per amicos, per vxorem, per se aggressus est: quàm demum honesta, vbi fregit contemptus superbiam, patientia furorem, homulus Angelum.

Iosephi obitus. Anno Mundi 2399. Iosephus in Deum, in Regem, in suos, impletis virtutum numeris, post longissimam administrationem, decessit. Si Deum spectes; sanctissimus inter aduersa, & quod rarius, inter prospera. Si Regem, Minister absolutissimus, cui similem orbis nondum vidit: si suos, pietate & clementià summus: vel fatente inuidia, & amante prosperitatem quàm fecerat. Felix, qui tot in dotibus, materiam virtutum nactus sit.

Israelita in Aegypto seruitus. Anno Mundi 2451. Amenophe Ægypti Rege, incepit durissima seruitus Israelitarum: quę post increbuit, ac per centum propemodum annos perseuerauit. Nam Ægypti numerosissimæ genti inuidentes, ac iam ab ea si-

ſibi merentes, ne propagaretur vlterius tributis, operis, flagris, carcere, vinculis, vexare ac perdere inſtituerunt. Cumque parum proficerent, imperatum obſtetricibus, vt mares necarent; nec ijs obtemperantibus, crudeliſſimo ſancitum edicto, vt infantes maſculi ſubmergerentur: nihilominus tot inter ærumnas, cædes, & naufragia inſtar palmæ ſuccreuit ſoboles, & in has neceſſitate mortis natum & adultum eſt, quod Ægyptios poſtea perderet.

CAPVT IV.

Ab ortu Moſis ad Samuelem.

ANno Mundi 2464. ante Chriſtum 1589. Ex Abrahamo Leui nepote, in Hebræorum acerbiſſima calamitate, natus eſt, eam qui per prodigia ſolueret Moſes. Cui cùm naſci exponi fuiſſet, exponi ipſum ſeruari fuit: ſeruante filia Pharaonis, & in Aulę ſplendore ad regni ſpem educante: Deo & hanc laudem incomparabili viro prouidente: vt ſpreuiſſe Regnum dici poſſit. *Moſis ortus*

Anno Mundi 2498. Regnum Athenis *Cecropis*

nis concidit Cecrops, vrbemque à Minerua dixit, in augurium eloquentiæ qua pòst clarissimæ. Malè tamen quòd homo Ægyptius in totam Græciam turbam illam deorum inuexit, quæ deinceps in multa secula fabulis aucta, & per Europam grassata, cladem intulit quauis peste capitaliorem, quà medente nullo petirent Animi.

Diluuium Deucalionis. Anno Mundi 2530. contigit Deucalionis Diluuium, quod cùm Thessaliam inundasset, id Græci quasi totius orbis concelebrarunt: adeò vel in miserijs, laudibus fœmitem vanitas reperit.

Areopagus Anno Mundi 2539. Athenis est Areopagus constitutus, qui ab humilibus vt sit initijs, eò dignitatis & amplitudinis processit, vt ab eo quasi ex cortina Themidis petita oracula, venerationem Athenis Delphico Tripode maiorem asciuerint, districto semper ad ferrenda crimina gladio. Solon in eo multis post annis quædam immutauit, vnde & autor ipsius habitus à nonnullis: At quantùm interest, an inuenias primus, an inuenta ornes.

Israelis exitus. Anno Mundi 2544. Ex pastore Moses Dei legatus, contritis per assiduas plagas Egyptijs, Israelitas ex acerbissima seruitute in desertum duxit, & liberos fecit. per quæ prodigia? cùm per

per Elementa stipendiaria fracto Pharaone, viâ per Arabicum sinum patefactâ, suis famulatas in hostem vndas ruentes immisit; nempe discrepant diuina & humana prouidentia, vt consilijs, ita & exitu.

Hoc Anno iobus ille pugil fortissimus, ætatis 217. prioribus bonis geminatis, in effusâ bonorum, Nepotum, & virtutum copia, fortunâ cum virtute redeunte in gratiam, celebrem illam Tragœdiam fœlicissimo exitu moriens clausit. *Iobi mors.*

Anno Mundi 2576. à Dardano in Phrygia Dardania condita, quæ post à Nepote Troe Troia dicta est, fabularum seges, & Poetarum Pindus multis post sæculis. *Troia condita.*

Anno Mundi 2588. mortuus Moyses prodigiorum patrator illustris, naturæ quam ad nutum regebat propemodùm Dominus, & in pertinacissima gente supra fidem humanam mansuetus, Dei charitatis & patientiæ magnum exemplar. *Moysis mors.*

Huic in Magistratu populi successit Iosue, qui diuinus, Peliorcetes, sine machinis vrbes expugnauit: ne tardius vinceret, solem continuit; ac post anno 2600. migrauit è vita, inductis in Chananæam promissam olim terram Israëlitis, & in possessionem *Iosue*

gitur: vigesimo tamen nono post anno, generosissimus adolescens ex tribu Beniamin, ambidexter, Romano Scæuola fortunatior, Aeglonem Moabitam Iudæos vexantem, cultro interemit, pingui abdomine hauriente mortem cum ferro.

Circa Annum Mundi 2650. Ex Ioue & Europa Minos in Creta regnabat, tanta institiæ in terris fama, vt & in inferis Tribunali Iudicis dignus audierit. *Minos.*

Ad Annum Mundi 2700. instituti sunt Isthmici Ludi antiquissimi omnium in Græcia. Celebrabantur in Isthmo Corynthiaco, in honorem Inonis & Meli cartæ, quos ex mortalibus & misero fato submersis, in Deos marinos transijsse volunt, Leucotheam scilicet & Palæmonem, quasi ex insania & furore ad Diuinitatem sit proximus gradus. Eorum institutorem Sybphum quidem, alij Glaucum eius filium volunt. *Isthmici ludi.*

Ab hoc Glauco Corinthi natus Bellerophon, Græcorum Ioseph, & pudic tiæ laude clarissimus: qui post Stenobæam Preti Argorum Regis vxorem ad flagitium inuitantem repulsam, in Liciam ad mortem a Præto missus, accusante pessima fœmina, ea edidit fortitudinis facinora, vt ab *Bellerophon.*

admiratione per Chimæram ac fabulas describantur; lethi semente in vberrimam gloriæ segetem germinante.

Perseus. Et ad hæc tempora referendus Perseus Ioue natus & Acrisij filia Danae, qui vectus Pegaso celeberrima Bellerophontis naui, Gorgonem Medusam, seu meretricem philtris amatores suos dementantem, seu strenuam bellatricem, in Africa capite truncauit. Græciæ Moses, si ortum spectemus; nec aliena quæ in vita gessit; adeo Heroes à calamitatibus vt à cunis surgunt.

pelop. Fuit hæc ætas seminarium fabularum, nam & Pelops Tantali filius, certamine curruli per fraudem victor stabilitis cum Hippodamia nuptijs, per soceri Oenomai necem, deduxit in Græciam Colonias, & Peloponneso regioni post celeberrimæ indidit nomen; & hoc nomine supra omne figmentum clarissimus.

Niobe. Huius soror Niobe muliebris iactantiæ vel miseriæ monumentum, amissis quibus se efferebat liberis, dolore contabuit; hoc enim saxum est.

Ianus. Nec Italia causa fabularem caruit; nam his temporibus Ianus in Latio Aboriginum regnum moderatus, suc-

cessorem Saturnum ex hospite habuit cui ex vite consita & agrorum cultu seculum aureum hæ gentes adscribunt. Mirum, auream viguisse ætatem, vbi eorum nullum: vbi multum est, nunc esse ferream.

Regnauit & hoc sæculo Thebis Amphion; qui somno testudinis & prece blanda, saxa mouisse dictus est, id est, duros ac saxeos homines ad humanitatem voce flexisse. Ingens seu Musicæ seu Poeticæ laus, humanum sensum indidisse mortalibus, & ad bonum voluptate innoxia placuisse. *Amphiõ.*

Anno 2741. Baracus victoriam de Philistæo Sisara reportauit, cuius susceptæ & perfectæ laus omnis penes mulieres fuit. Nam & Debbra Prophetis ad castra profecta in hostem Baracum immisit; & Iahel fugientem Sisaram, haustu lactis consopitum, trabali clauo träsfixit. Quippe fœminæ quocunque se vertant semper immodicæ, vel extrema vitia, vel virtutes summas persequuntur. *Debbora.* *Iahel*

Et Debboram suam in vaticinio parem, si superis placet, Græci ostentãt, Phœmonoem Appollinis filiam; quæ prima Delphis ad Parnassum montem oracula reddidit, tripode antro imposito; vnde postea fraudis & mendacij messis amplissima. Placea *Phœmonoe*

 tamen

tamen quod Hexametrum carmen inuenerit, nobile Poetarum ad sublime genus instrumentum.

Midas. Midas Gorgiæ filius, auro instructior quàm sapientia, cùm Panem Apollini prætulisset, Asinias aures habere creditus: raro scilicet aurum inter & doctrinam fœdere.

Gedeon. Anno Mundi 2768. Madianitas profligat Gedeon; at quàm impari numero? trecenti milites in multa millia; quibus armis? lampadibus, hydrijsque fictilibus: quæ pugna: Deus bone! quæ ludicro similis: quæ victoria? quæ per ipsos hostes est confecta.

Dædalus. Circa Annum huius sæculi septuagesimum floruit Dædalus, insignis artifex: imò & volandi vt scribunt peritus: ab eo sanè opera Dedalæa, quæ pro temporibus artis miræ & inusitatæ, de volatu fabilæ locum fecerunt: Homini satis est, quod Animo volat vel vltra sydera.

Orpheus Tunc & in viuis agebat Orpheus, Apollinis, & Calliopes habitus filius, qui suauitate carminum quæ canebat ad cytharam, feras & arbores auritas fecit. At quis credat Poeseos & Musicæ principem ortum à Thracia. Hunc sibi Græculi ex inuentis artibus plaudant, modò se a Thracibus

Poë

Poeticam, Philosophiam Aegyptij debere agnoscant, & à Barbaris humanitatem suam hausisse. Hic tamen Orpheus, vel nullus fuit, vel Magnus; quæ infamia & in Musæum Orphei discipulum transmissa; nec mirum, nam plerumque Præceptorum mores vt doctrinæ in discipulos transeuut.

Anno Mundi 2801. Abimelechus Gedeoni patri longè dissimilis, vno die 70. fratres truncauit capite: ambitionis vltimum nefas, at postea frequens, regnandi libidine tollentes paritatem qu m natura fecit. Nec diutius parto per scelus imperio potius; nam anno post tertio in obsidione tutis mola per feminam missa obtritus, gladio insuper confussus suo, mortis dedecus particidio proprio geminauit, & penas frattriubus suo ipse ferro pependit. *Abimes lecle.*

Deductæ variæ sub hæc tempora Coloniæ: nam Pelagi in Italia magnam Græciam occupatunt. Lydi duce Thyrreno Tuscam, Siculus Itali filius Siciliam, quam tunc Sicanti Hispanica gens obtinebant. Appulit & in Latinam Arcas Euan der, & in Palanria, vbi deinde Roma, habitauit: Eius mater Themis vel Carmenta fatidico spiritu celebrisbris. Sic omne solum patria est *Coloniæ variæ.*

Her-culės. Hoc fermè tempore Hercules Thebanus monstra hominum, & ferarum tollebat è medio, corporis robore & fortitudine animi praestans : vir tamen tantus Amoris turpe mancipium fuit, raptor Hesiones, Deianiræ coniugis spretor, Omphalæ seruus vel ancilla; & Hylæ amator; nimirum cœlum apud Græcos non meruisset, si virtus ab omni næuo fuisset intacta.

Argo-nautæ &c. Huc etiam pertinet sęculum illud fabularum ferax apud Græcos, in quo Theseus Atheniensis, Argonautæ, quorum principes Iason, Hercules, Castor & Pollux, Orpheus, Telanion, Præterea Centauri & Lapithæ super Piritoi nuptias præliantes; monstrum illud Cretense à Pasiphae Minotaurus nec Thebanum minus horribile Oedipus, matris coniux, patris peremptor, fratrum parens, liberorum frater, & vitricus suus, Sphynge sua dignum Ænigma.

Oedi-pus.

Bellū Thebanū Nec à parente per nefas geniti desciuerunt fratres Eteocles & Polynices: qui perseuerante post funus odio sæuientes, sex illos Græcos Heroas, Adrastum, Amphiaraum, Capaneum, Hippomedontem, Thydeum, & Parthenopæum, quorum septimus Polynices fuit, ad Thebarum muros perdiderunt,

iunt, oppugnando alter, alter propugnando. Nam perinde fuit esse socios ac hostes noxios super is sanguini.

Anno Mundi 2852 dicitur Carthago condita à Carcedone quodam Phœnice. Ad Didonem alij referunt a Tyro profugam; mundi annum assignantes 3166. Huic postremæ sententiæ fauent quamplurimi: quæ si vera est, fane fabula est Æneæ profugi & Didonis confugium. *Carthago.*

Anno Mundi 2849. Olympici Ludi ab Hercule ad Elidem sunt instituti, quos ad Pelopem alij referunt. Ad Elidem Peloponnesi vrbem celebrati, sub æstum Caniculæ quadrigis in stadio decurrentibus, honoratissimas & ipsis Regibus laureas pepererunt. *Ludi Olimpici L.*

Anno Mundi 2850. Iephte ex Ammonitis illustrem victoriam tetulit. Is tametsi spurius, & exul, a fratribus & tribulibus suis eiectus: à Deo tamen electus, obscuritatem natalium gestarum rerum gloria illustrauit. At victoriæ, quis credat? victorem pœnituit; cùm ex voto sibi primam oblatam filiam immolauit, temeritatem religione in Deum purgans. Græcis facinus placuit, qui Iphigeniam his temporibus ab Agamemnone mactatam asserunt; ita Dæmone per omnia *Iephte.*

satagente ac inuitationem Dei assurgere.

Ephra mela des. Postea rebelles Ephraimitas Iephte vel orbus deleuit, qua in victoria vnius litterulæ discrimen longè plurimis intulit mortem. Durum solœcum, quod ferro & sanguine vindicatum est.

Herculis mors. Anno Mundi 2854. Hercules illes monstruorum domitor furore & insania percitus, sibi mortem in Oeta monte consciscens, per vltimum scelus Diuinitatem si superis placet, quæsiuit.

Hele. na ra ptus. Anno sequenti creditur contigisse famosissimus ille Helenæ raptus à Paride Priami filio, quo incautus adolescens sibi suisque perniciem inuexit, Hæc Helena, quam, vt ait Horat us, multo reperet Græcia milite: hæc quæ Europam & Asiam vt gladiatorum par committens, spectauit è podio pereuntem orbem: digna omnium prima ruinis eius substerni.

Troiæ excidium Anno Mundi 2871. Troia post decennalem obsidionem & octingenta Græcorum millia à suis cæsa: sane vtrumque decies centena millia dicuntur cecidisse, Antenoris proditione, immisso equo ligneo, noctu à Græcis inuaditur, vastatur, incenditur, sæuitum in capros, & præter nocentissimam omnium Helenam, parcitum nulli. Proh bel-

belli dedecus: ob mulieris libidinem tam multos cæsos: nec victoriæ minor infamia, quà belli causa pœnæ expers fuit. Quid est Menelaen, quòd adulterium vindicando, adulteræ parcis Seruatus ad magna Aeneas, ex Ilio profugus, fata ingentia in Italiam defert, gēti terrarum olim dominæ fugam & exilium in nobilitatis fontem traditurus. AEneas.

Anno Mundi 2880 Samson ætatis anno vicesimo, ad Philistęos profligandos natus, in fortitudinis rudimentum leonē inermis discerpit: ac postea asini maxilla quasi Heraculis clauà mille hostes mactat; Gazæ obsessus, portas vrbis non modò repagulis emouet, sed & humeris quasi uictoriæ ferculum defert; At uir tantus impingens in scopulum, amata Dalila meretrice (adeò difficilius est continentem esse quàm fortem) atque arcano de crine detecto, capitur, illuditur, & excæcatur a Philistæis, pęnasque impuri amoris grauissimas pendit, in pristinum uilissimi bruti instar adactus. Post mortē tandem suas diuinasq; ultus iniurias, cùm excussis columnis, deiecto tecto, cōtriuit omnes hostium Principes, quadragesimo ætatis anno. Vidit, licèt cęcus, se gloriosius mori non posse. Samsoni in Iudæorum Principatu Heli successit. Samson.

AEneas in Italia At anno tertio post euersam Troiam Aeneas in Italia a Latino Latij rege exceptus, post Turnum victum Lauiniam coniugem habuit, vnde Lauinium: quin & Ascanius ex Creusa filius Albam posuit. Quis credat a victis Phrygibus Romanos orbis Dominos prodituros?

Heli. Anno Mundi 2939 Israëlitæ dira clade victi sunt à Philistæis, Dei Arca capta cæsi Heli liberi, ipse ad nuntium de sella corruens animam egit. Ita Deo filiorum noxas in patre, & Principum in populo ad exemplum orbis puniente.

CAPVT V.

A Samuele ad Imperium Babyloniorum.

Samuel ANno Mundi 2940 Samuel quadragesimum annu m agens, prophetijs virtutibusque clarissimus, à Deo in Principatum populi iam ante vocatus, ab eodem populo suffragante numine Iudex eligitur Vita, religione, administratione reip. sanctus, ab auaritia & cupiditate omni alienus, præstant judicijs, forma, & exemplar,

Cir-

Circa Annum Mundi 2961. Spartanorum Reges initia habuerunt; Cùm enim Heraclidæ siue posteri Herculis in Peleppouesum redijssent, vnus illorum Aristodemus Lacedęmone regnum fundauit; qui cùm duos filios reliquisset Proclem & Eurysthenem; duæ inde Regnum familiæ Spartæ ortæ sunt; vnd multi Reges, raro in humanis rebus euentu, vt pax diutius inter consortes regni perseueret. *Spartæ Reges.*

Anno sequenti Saulem Samuel inunxit in Regem, cùm viginti annis solus Rempubl. administrasset; virum corpore quidem eximium, sed animo moribusque rusticum, vnctione ita immutauit, vt iam Regis imbutus animo, virtutes Regias momento induerit. Eo nimirum diuina humanis suffragia discrepans, quod humana Regno dignos non faciunt, diuina faciunt; Anno proximo fortes coniectę sunt in comitijs populi, & Deo adinoderante in eundem Saulem ceciderunt. *Saul Rex.*

Anno Mundi 2969 Dauidem Samuel Regno inaugurat, abdicato diuinitùs propter obsequij detrectationem Saule: adeò Deus obtemperantes Principes, quales suos ipsi subditos, flagit. Hic Dauid, puer & ouium ductor, in Regem dotibus omnibus cumulatissimum *Dauid Rex.*

bre-

breui euadet, per labores & ærumnas, quæ certissima sementis est gloria.

Goliath. Nam statim anno post altero Goliath tum pro mole corporis, viribus ac audacia præditum, pastoritia funda prostrauit. Quam impar certamen: puer in virum, pastor in militem, in armatum nudus; à nudo tamen stetit victoria: nec vinci potest, quo cum Deus pugnat.

Sauli mors. Anno Mundi 2979. luctuosissima Sauli clades & Israelitico contigit populo: victi à Philistæis, ipse Saul in ensem præ desperatione incubuit: amantissimus Dauid Ionathas cæsus in prælio: impletæ minæ per Samuelis vmbram Regi intentatæ. Luxit Dauid iacturam hostis, regnum hac ruina partum displicuit, quod ipsi vt traderet Deus & Saulem inimicum, & amicum Ionatham sustulit.

Codrus. Anno Mundi 2985. Codrus Atheniensium Rex vitæ breuissimę immortalitatem famæ anteponens, se ipsum pro suis piacularem victimam obtulit suaque morte victoria parta, victus hostes vicit, amoris in patriam vel patria ipsa pereunte, æternum in vltima sæcula monumentum.

Dauid regno pulsu. Anno Mundi 3009. Dauid illustre vicissitudinis humanæ specimen; per Absa-

Absalonem filium regno pellitur; Deo iam ante continuis calamitatibus cœdem Vriæ & adulterij vindicante. Vt documentum Regibus foret in supremum Regem non rebellare, & in Principe libidinis pœnas non differri. Hæc peccati pœna, sed pænitentia fructu non caruit, nam Pater regno redditus, filius victus & à Ioabo confossus, pependit impius crinibus, & vnde superbiam, idem mortem hausit.

Anno Mundi 3011. contigit Ionico emigratio, cùm ex dissensione inter filios Codri exorta, & Medonti licet claudo per oraculum Delphicum regno asserto, Nileus eius frater educta iuuentute nauigauit in Asiam, vrbesque celeberrimas posuit; Ephesum, Miletum, & alias, quæ Græcæ origine, lingua & affectu, occupatæ mox à Parsis, diuturni belli causæ fuerunt. *Ionis emigratio*

Anno Mundi 3020. Salomon ætatis anno vigesimo primo, Patris adhuc superstitis iussu, regno inungitur, Nathane Propheta & Bersabea matre curantibus; fratre Adonia spe regni quod iam occupabat, imò & vita deiecto. Ita regnum inter & mortem nihil medium est, & ab vno pulsus in alterum ruit. Hic est Salomon, qui cùm sapientiam rebus alijs præoptauisset, sic *Salomon Rex.*

alia

alia bona est affecutus, vt diuitijs pace ac felicitate præcipuus, Regum clarissimus, & magnificentissimus longè omnibus laudi fuerit & miraculo.

Dauidis mors. Sequenti anno Dauid rex moritur, regni 40. à Samuelis schola Propheta eximius; pietate in Deum, iustitia in subditos, moderatione in hostes, omni laude maior; sic sancta in piorum memoria pœnitentia, vt pœnitentium exempla delictum suum sanctum effecerit.

Tēpli consecratio. Anno Mundi 3030. Templum Hierosolimitanum septimo ante anno à Salomone fundatum, ab eodem perfectum est & inauguratum. Pompam aurum, gemmas, suppellectilem quid referre prosit, cum id maiestas Dei præsens insederit, sedemque cœli vicariam Solymarum Templum optauerit?

Homer. Anno Mundi 3039. natus est Homerus, Poetarum princeps, imò doctrinæ omnis fons & origo. Septem vrbes de tanto viro contenderunt; placet sententia, quæ Smyrnam laudat; Vixit annis centum quatuor, vir tantus mori nunquam debuerat, Hoc porrò sęculum vt Iudæis Prophetarum est, ita & Græcis Poetarum; alijs diuino, humano alij furore periculosi.

Annus

Annus Mundi 3047. illustris fuit clarissima illa pugna honoris, magnificentiæ & stuporis: cùm Regina Sabæ, Nicaulam dicunt, Salomonis fama excita, ab Arabia felici ad eum se contulit vbi sapientia & opulentia Regis supra famam perfecta, ingentibus licet datis muneribus, rediit locupletior, vera in Deum fide. Felix mulier, quam multis post annis Christus ipse Deus canon omnis laudis commendauit. *Regina Saba*

Anno Mundi 3059. sapientissimus ille mortalium iuxta ac stultissimus Salomon, anno regni 40 curis potius quam annis, delicijs quàm laboribus confectus, vitam admodum variam morte conclusit. Prodigiosa antithesis! nam Salomoni quid dissimilius Salomone: componatur prior gloria cum posteriore dedecore, sapientia cum dementia, Angelica adolescentia cum senectute nequissima, religiosa iuuentus cum propudiosa canitie. An pœnitentia tot eluerit labes? incertum: sententia fauentium placet; ne tanta beneficia Deus perdiderit. *Salomonis obitus*

Sequenti anno Israeliticum regnum, diuisum est: cùm Roboamus Salomonis filius in tribu Iuda & Beniamin regnaret; decem aliæ in Ieroboami verba iurauerint, sçuitiam, *Roboam Ieroboam*

&

& auaritiam Regis detractantes. At summo crimine Ieroboamus Idolotum cultum inuexit, dum religionem suorum veritus, dedit illis Deos quos colerent. Ita plerumq; pietate abusi Principes, veram euertunt, vt falsam in commodum suum substituant.

Sesostris AEgyptius. Circa ad hoc tēpus regnauit in Ægypto Sesostris, scripturæ Sesac; qui victorijs Orientem totum peruagatus, ad Æthiopes Scythas penetrans, iam animo imperium orbis agitabat: sed primùm a superbia felicitatis assecla victus, cùm deuictos Reges ad currum iungeret: & ipse ab Esuboque Colchorum Rege secundò vincitur. Ita Regibus capitalior nullus hostisquàm vanitas.

Huius filius Sesostris Pheron, deprehensas à curatione oculorom impuras mulieres, omnes Ægyptias flammis addixit; præter vnam olitoris coniugem, quam coniugio, & regno donauit Quæ sexus labes, tot inter fœminas vnam esse castam!

Abias Anno Mundi 3077. Abias filius & successor Roboami in Ieroboamum pugnauit, tanta victoria vt ex hostibus ceciderint quingenta millia. Mirum, non esser ab hac victoria debellatum; nisi Deo placuerit, Iudæ Regum hostes non perdere per quos ipsi

ipsi in pietate perstarent, vel ad eam si deflecterent reuocarentur.

Anno Mundi 3080 Asa Abiæ Patri in regno successit, ignauo & impio fortis & pius; nam Idolorum fana demolitus, Priapique loco exciso, diuinum cultum instaurauit, & præclaram de Æthiopibus palmam retulit, qua illi ad decies centena millia militum terrore immisso diuinitus, amiserunt, ingensque præda cessit victoribus, sic victorias religio parit, & fortitudinis obstetrix Pietas. *Asa.*

Anno sequenti sceleratissimus ille Ieroboamus, tandem vltione Diuina rerum assequente, à Dæmone perimitur: hæc enim ipsius adorati merces. Successit Nadabus, mali corui malum ouum: qui anno post altero, pessimo humanarum rerum exemplo à Baasa transfoditur. Occupauit regnum interfector, & 24. annis tenuit: dormitante aliquando in sceleribus Deo, nunquam consopito. *Ieroboam mors.*

Anno Mundi 3110. cum regnum Israelis post varias contentiones per uenisset ad Amri, & Therla vrbis regia cædibus & rapinis vastata esset: idem Armi Sarmariam vrbem in monte condidit, quæ deinceps regni *Samaria.*

pri.

satagente ac inuitationem Dei assurgere.

Ephraimelades. Posteà rebelles Ephraimitas Iephte vel orbus deleuit, qua in victoria vnius litterulæ discrimen longè plurimis intulit mortem. Durum solœcum, quod ferro & sanguine vindicatum est.

Herculis mors. Anno Mundi 2854. Hercules illes monstruorum domitor furore & insania percitus, sibi mortem in Oetà monte consciscens, per vltimum scelus Diuinitatem si superis placet, quæsiuit.

Helenæ raptus. Anno sequenti creditur contigisse famosissimus ille Helenæ raptus à Paride Priami filio, quo incautus adolescens sibi suisque perniciem inuexit, Hæc Helena, quam, vt ait Horatius, multo reperet Græcia milite: hæc quæ Europam & Asiam vt gladiatorum par committens, spectauit è podio pereuntem orbem: digna omnium prima ruinis eius substerni.

Troiæ excidium Anno Mundi 2871. Troia post decennalem obsidionem & octingenta Græcorum millia à suis cæsa: sane vtrumque decies centena millia dicuntur cecidisse, Antenoris proditione, immisso equo ligneo, noctè à Græcis inuaditur, vastatur, incenditur, sæuitum in captos, & præter nocentissimam omnium Helenam, parcitum nulli. Proh bel-

belli dedecus: ob mulieris libidinem tam multos cæsos: nec victoriæ minor infamia, quà belli causa pęnæ expers fuit. Quid est Menelaea, quòd adulterium vindicando, adulteræ parcis Seruatus ad magna Aeneas, ex Ilio profugus, fata ingentia in Italiam defert, gẽti terrarum olim dominæ fugam & exilium in nobilitatis fontem traditurus. AEneas.

Anno Mundi 2880 Samson ætatis anno vicesimo, ad Philistęos profligandos natus, in fortitudinis rudimentum leonẽ inermis discerpit: ac postea asini maxilla quasi Hæraculis clauà mille hostes mactat; Gazæ obsessus, portas vrbis non modò repagulis emouet, sed & humeris quasi victoriæ ferculum defert; At uir tantus impingens in scopulum, amata Dalila meretrice (adeò difficilius est continentem esse quàm fortem) atque arcano de crine detecto, capitur, illuditur, & excæcatur a Philistæis, pęnasque impuri amoris grauissimas pendit, in pristinum uilissimi bruti instar adactus. Post mortem tandem suas diuinasq; ultus iniurias, cùm excussis columnis, deiecto tecto, cõtriuit omnes hostium Principes, quadragesimo ætatis anno. Vidit, licèt cęcus, se gloriosius mori non posse. Samsoni in Iudæorum Principatu Heli successit. Samson.

At anno tertio post euersam Troiam Aeneas in Italia a Latino Latij rege exceptus, post Turnum victum Lauiniam coniugem habuit, vnde Lauinium: quin & Ascanius ex Creusa filius Albam posuit. Quis credat a victis Phrygibus Romanos orbis Dominos prodituros?

AEneas in Italia

Anno Mundi 2939 Israelitæ dira clade victi sunt à Philistæis, Dei Arca capta est Heli liberi, ipse ad nuntium de sella corruens animam egit. Ita Deo filiorum noxas in patre, & Principum in populo ad exemplum orbis puniente.

Heli.

CAPVT V.

A Samuele ad Imperium Babyloniorum.

Samuel

ANno Mundi 2940 Samuel quadragesimum annum agens, prophetijs virtutibusque clarissimus, à Deo in Principatum populi iam ante vocatus, ab eodem populo suffragante numine Iudex eligitur Vita, religione, administratione reip. fanctus, ab auaritia & cupiditate omni alienus, præstant judicijs, forma, & exemplar,

Cir-

Circa Annum Mundi 2961. Spartanorum Reges initia habuerunt; Cùm enim Heraclidæ siue posteri Herculis in Pelepponesum redijssent, vnus illorum Aristodemus Lacedęmone regnum fundauit; qui cùm duos filios reliquisset Procleni & Eurysthenem: duæ inde Regnum familiæ Spartæ ortæ sunt; vnd multi Reges: raro in humanis rebus euentu; vt pax diutius inter consortes regni perseueret. *Sparta Reges.*

Anno sequenti Saulem Samuel inunxit in Regem, cùm viginti annis solus Rempubl. administrasset; virum corpore quidem eximium, sed animo moribusque rusticum, vnctione ita immutauit, vt iam Regis imbutus animo, virtutes Regias momento induerit. Eo nimirum diuina humanis suffragia discrepans, quod humana Regno dignos non faciunt, diuina faciunt. Anno proximo sortes coniectę sunt in comitijs populi, & Deo admoderante in eundem Saulem ceciderunt. *Saul Rex.*

Anno Mundi 2969 Dauidem Samuel Regno inaugurat, abdicato diuinitùs propter obsequij detrectationem Saule: adeò Deus obtenperantes Principes, quales suos ipsi subditos, flagit. Hic Dauid, puer & ouium ductor, in Regem dotibus omnibus cumulatissimum, *Dauid Rex.*

bre-

breui euadet, per labores & ærumnas, quæ certissima sementis est gloria.

Goliath. Nam statim anno post altero Goliathum pro mole corporis, viribus ac audacia præditum, pastoritia funda prostrauit. Quam impar certamen: puer in virum, pastor in militem, in armatum nudus; à nudo tamen stetit victoria: nec vinci potest, quo cum Deus pugnat.

Sauli mors. Anno Mundi 2979. luctuosissima Sauli clades & Israelitico contigit populo? victi à Philistæis, ipse Saul in ensem præ desperatione incubuit: amantissimus Dauid, Ionathas cæsus in prælio: impletæ minæ per Samuelis vmbram Regi intentatæ Luxit Dauid iacturam hostis, regnum hac ruina partum displicuit, quod ipsi vt traderet Deus & Saulem inimicum, & amicum Ionatham sustulit.

Codrus. Anno Mundi 2985. Codrus Atheniensium Rex vitæ breuissimę immortalitatem famæ anteponens, seipsum pro suis piacularem victimam obtulit suaque morte victoria parta, victus hostes vicit, amoris in patriam vel patria ipsa pereunte, æternum in vltima sæcula monumentum.

Dauid regno pulsu Anno Mundi 3009. Dauid illustre vicissitudinis humanæ specimen; per

Absa-

Absalonem filium regno pellitur; Deo iam ante continuis calamitatibus cædem Vriæ & adulterii vindicante. Vt documentum Regibus foret in supremum Regem non rebellare, & in Principe libidinis pœnas non differri. Hæc peccati pœna, sed pænitentia fructu non caruit, nam Pater regno redditus, filius victus & à Ioabo confossus, pependit impius crinibus, & vnde superbiam, idem mortem hausit.

Anno Mundi 3011. contigit Ionico emigratio, cùm ex dissensione inter filios Codri exorta, & Medonti licet claudo per oraculum Delphicum regno asserto, Nileus eius frater educta iuuentute nauigauit in Asiam, vrbesque celeberrimas posuit; Ephesum, Miletum, & alias, quæ Græcæ origine, lingua & affectu, occupatæ mox à Parsis, diuturni belli causæ fuerunt. *Ionis emigratio*

Anno Mundi 3020. Salomon ætatis anno vigesimo primo, Patris adhuc superstitis iussu, regno inungitur, Nathane Propheta & Bersabea matre curantibus; fratre Adonia spe regni quod iam occupabat, imò & vita deiecto. Ita regnum inter & mortem nihil medium est, & ab vno pulsus in alterum ruit. Hic est Salomon, qui cùm sapientiam rebus alijs præoptauisset, sic *Salomon Rex.*

alia

alia bona est affecutus, vt diuitijs pace ac felicitate præcipuus, Regum clarissimus, & magnificentissimus longè omnibus laude fuerit & miraculo.

Dauidis mors. Sequenti anno Dauid rex moritur, regni 40. à Samuelis, schola Propheta eximius: pietate in Deum, iustitia in subditos, moderatione in hostes, omni laude maior; sic sancta in piorum memoria pœnitentia vt pœnitentium exempla delictum suum sanctum effecerit.

Tépli conse cratio. Anno Mundi 3030. Templum Hierosolimitanum septimo ante anno à Salomone fundatum, ab eodem perfectum est & inauguratum Pompam aurum, gemmas, suppellectilem quid referre prosit, cum id maiestas Dei præsens insederit, sedemque cœli vicariam Solymarum Templum optauerit?

Homer. Anno Mundi 3039. natus est Homerus, Poetarum princeps, imò doctrinæ omnis fons & origo. Septem vrbes de tanto viro contenderunt: placet sententia, quæ Smyrnam laudat; Vixit annis centum quatuor, vir tantus mori nunquam debuerat, Hoc porrò seculum vt Iudæis Prophetarum est, ita & Græcis Poetarum; alijs diuino, humano alij furore periculosi.

Annus

Annus Mundi 3047. illustris fuit clarissima illa pugna honoris, magnificentiæ & stuporis: cùm Regina Sabæ, Nicaulam dicunt, Salomonis fama excita, ab Arabia felici ad eum se contulit vbi sapientia & opulentia Regis supra famam perfecta, ingentibus licet datis muneribus, rediit locupletior, vera in Deum fide. Felix mulier, quam multis post annis Christus ipse Deus canon omnis laudis commendauit. *Regina Saba*

Anno Mundi 3059. sapientissimus ille mortalium iuxta ac stultissimus Salomon, anno regni 40 curis potius quam annis, delicijs quàm laboribus confectus, vitam admodum variam morte conclusit. Prodigiosa antithesis! nam Salomoni quid dissimilius Salomone? componatur prior gloria cum posteriore dedecore, sapientia cum dementia, Angelica adolescentia cum senectute nequissima, religiosa iuuentus cum propudiosa canitie. An pœnitentia tot eluerit labes? incertum: sententia fauentium placet; ne tanta beneficia Deus perdiderit. *Salomonis obitus*

Sequenti anno Israeliticum regnum, diuisum est: cùm Roboamus Salomonis filius in tribu Iuda & Beniamin regnaret; decem aliæ in Ieroboami verba iurauerint, sæuitiam, *Roboam Ieroboam*

&

ipsi in pietate perstarent, vel ad eam si deflecterent reuocantur.

Anno Mundi 3080 Asa Abiæ Patri in regno successit, ignauo & impio fortis & pius; nam Idolorum fana demolitus, Priapique loco exciso, diuinum cultum instaurauit, & præclaram de Æthiopibus palmam retulit, qua illi ad decies centena millia militum terrore immisso diuinitus, amiserunt, ingensque præda cessit victoribus, sic victorias religio parit, & fortitudinis obstetrix Pietas. *Asa.*

Anno sequenti sceleratissimus ille Ieroboamus, tandem vltione Diuina rerum assequente, à Dæmone perimitur: hæc enim ipsius adorati merces. Successit Nadabus, mali corui malum ouum: qui anno post altero, pessimo humanarum rerum exemplo à Baasa transfoditur. Occupauit regnum interfector, & 24. annis tenuit: dormitante aliquando in sceleribus Deo, nunquam consopito. *Ieroboam mors.*

Anno Mundi 3110. cum regnum Israelis post varias contentiones peruenisset ad Amri, & Therla vrbis regia cædibus & rapinis vastata esset: idem Armi Sarmariam vrbem in monte condidit, quæ deinceps regni *Samaria.*

pri.

Achabus. Iezabel. primaria opibus & munimentis euasit. Anno Mundi 3138 Achabus Amri filius, cùm scelera sceleribus instigante Iezabele vxore cumulasset, spretis Eliæ monitis & Micheæ vaticinijs tandem à Benadab Syriæ Rege quem antevicerat, profligatus & cæsus patientiæ Dei pœnas dedit. Anno post decimo tertio, Iehu Israelis regno occupato, Iezabelem criminum omnium feminam, debita dudum morte mulctauit: nec in mortua parcitum pœnæ; nam & à canibus discerptum cadauer, & 70. Achabi filij, in diuinæ vindictæ appendicem, ferro necati sunt.

Elias Anno Mundi 3139 Elias Thesbites Propheta sanctissimus, curru vectus igneo, totus ipse ignis è viuis abijt non moriturus, prodigiorum patrator insignis, Moysi suppar vel æmulus: nisi quod ad penam alter, alter ad veniam, Deo vsi sunt. *Elisæus.* Successit Elisæus non indignus Magistro discipulus, qui cùm mira viuus plura perfecisset, & in sepulchro mortuum suscitauit, mortuus tamen; adeò triumphare mortem in alio quibusdam licuit, at in se nemini.

Iosaphatus. Anno Mundi 3145. Iosaphatus moritur Iudæ Rex, Asa patre sanctior, zelo, fortitudine, & victorijs à cęlo clarus.

Lycurgus. Circa annum Mundi 3152. Lycurgus

Lacedæmonijs condebat leges; sapientia ac temperantia morum clarissimus, qui exilium regno anteponens, tutor pupillo regnum restituit, seque in patriæ gratiam exulem iussit. Spartæ Imperium dedit in legibus, quarum obseruantia quandiu viguit (viguit autem per quingentos annos) seruitutem Sparta nesciuit. Nec tamen eas dubitem ab Apolline, hoc est ab impurissimo Dæmone traditas, quæ furtum & adulterium non plectebant, adeò vt laudarent quid fiet illorum vitijs, quorum virtutes turpitudinibus tantis infamantur?

Anno 3157 Athalia sola ex Achabi prole superstes, quæ septimo ante anno Ochosia Iuda Rege filio suo demortuo, prolem omnem regiam quantùm in ipsa fuit peremerat, regnumque vi occupatum, vi & cædibus administrabat; adnitente Ioiada Pontefice, ferro occiditur, Ioa octenni in regnum assumpto, quem infantulum Auiæ crudelitati subtractum Ioiadas clanculùm educabat Sic Achabi stirps euulsa radicitùs, nullo termite repullulauit. *Athalia[?] tollitur[?].*

Circa hæc tempora Reges Aegypti Pyramides, prodigiosæ vanitatis humanæ monumenta, certatim erigebant immensis populorum sumptibus & *Pyramides.*

ærum

ærumnis; in quibus illa celeberrima, quæ quinque stadia longa, pro mira culo mundi habita est. Sed Regnum superbiæ Deus illusit, qui disiectis molibus & nomina perdit conditorum; vna tamen perstat; an ad maius ludibrium! nam auctor nescitur, & Trophæum Regum vespertilionum asylum est. Ite mortales & immortalitatem à saxis quærite.

Dido. Anno Mundi 3166. plerique à Didone Carthaginem conditam asserunt. Hæc Elisa, quæ Tyro profuga, delata in Africam virilis animi femina, vrbem condidit; nec oblita sexum Iarbæ thalamis mortem antetulita nempe ornamentum fortitudinis pudicitia: & supra laudem est, vtriusque sexus laudem reportasse. Malè igitur Maro de Didonis nuptijs cum Aenea: Romanus gentis odia persequutus est; nec acerbius potuit, quam Punicùm genus in ipso fonte inficiendo

Ionas. Circa annum mundi 3216. Missus est legatus ad Ninum seu Niniuem Ionas. Quis crederet, nisi se Deus assertorem daret? in piscis deuorantis vtero seu in carcere, seu in asylo, triduum egit: post vrbs Ninus voluptatis sedes, & flagitiorum ad liberi Prophetæ vocem repentè mutata, Rege ipso, (Sardanapalum, quod mirum est, volunt)

faccum induento. Vtriusque prodigij prodigiosus effectus; primum Ionam mutauit; alterum Deum, pœnitentibus abdicata pœna pepercit.

Anno Mundi 3235. Assyriorum Rex Sardanapalus à Belo 37. meretrice qua uis corruptior, ab Arbace Medo, Beleso Babylonio, alijs Ducibus rebellantibus, iam biennio Nini obsessus tandem inundatione Tigris muro labem passo, sibi desperas, gazas & opes, mulierum greges & Eunucorum, luxuriæ regiæ instrumenta, ac seipsum in pyram coniectum, absumpsit incendio Pudet annis viginti monistrum illud hominis superasse; libidinum quo diu flagrabat incendium hanc pyram meruit. *Sardanapalus*

Assyriorum imperium Duces diuiserunt; Arbaci Medo magna pars obtigit, Phul sibi Ninum seposuit; In quo & successoribus aliquot regnum Assyriorum licet grauiter imminutum stetit adhuc per annos centum; donec ad Babylonios euersa plane Nino translatum est. Ita ludit in orbe terrarum præpotens Deus, quasi bullas euanidas regna concutiens. *Assyriorũ regnũ*

Anno Mundi 3240. Caranus regij ab Hercule sanguinis; Macedonia *Macedonia regnũ*

nia Pulsis regulis & adiunctis gentibus, primus Macedoniæ regnum constituit, à quo Alexander per patrem ab Hercule, ab Achille per matrem Medius inter Herculem & Alexandrum Caranus, à sole gemino lucem arcessit.

Hesiodus. Circa annum Mundi 3245. Hesiodus Poeta perelegantis ingenij, & mollissima, vt ait Paterculus, dulcedine carminum memorabilis ingenti fama nomen sibi fecit. Et post mortem alieno beneficio clarus, cùm eius interfecti cadauer in mare proiectum, Delphinum vehicule sit terræ redditum, & canis indicio reperti sicarij: Animantibus, humanitatem vbi ponunt homines induentibus.

Olympiades. Anno Mundi 3278. ante Christum 775. cepit Græcia tempora per Olympiades designare, quibus Historia certitudinem omnem suam debet. Et quidem antè annis 430 Ludi Olympici fuerant ab Hercule constituti, sed illæ 27 Olympiades obliteratæ. Ludos Olympicos restaurauit Iphitus Elæorum Rex, iussitque vt victorum nomina scriberentur in tabulis & columnis; memoriam temporum seruauit gloria, per Olympionicas salua Historia: primus victor Choroebus Elæus in monumentis pescriptus est, qui cursu vicit

(post

(post Athletæ additi, dein & quadrigę) merentur in historia locum, per quos illa steris. *Tegla phalasar.*

Sequenti anno Phuli Assyriorum Regi successit Teglaphalasa, qui luctuosissima clade Israëlitas affecit, vastata penitus regione, captiuisque abductis ingenti numero; Tardè sed grauiter, iam ad pęnas Deo progrediēte

Anno Mundi 3302. Olympiadis septimæ primo, ante Christum 752. illa gentium Domina Roma condita est. Conditores fratres Romulus & Remus, qui per incestum geniti, nam ex Amulio & Rhea nepte; seruari miraculo: quippe Tiberis proiectos in alueum in ripam retulit: & Lupa quæ vorare debuit, vbera præbuit; postea ætatis anno 18 auspicijs auii Numitoris, nouam vrbem 21. Aprilis, vel vt alij volunt (adeò rerum vel clarissimarum initia incerta sunt) 4. Octobris, traductis ex Alba incolis posuerunt. Sed exorta statim discordia, in rixa Remus, vel a fratre vel ab alio cæsus, superstiti Romulo regnum stabiliuit. Effer te Roma, Petro nondum sacra, & superbia imperes orbi: dum ortum tuum incesto, sacrilegio, & parricidio debeas. *Roma cōdita.*

Anno mundi 3309. Achaz rex Iudæ impietatis portentum vltimum, *Achaz.*

tandem odiosissimam Deo vitam clausit, Ezechia filio succedente, sanctissimo & religiosissimo Principe; Deo prouidente, vt delicta patris natus emendaret. Mirum, ex corruptissimo trunco prodijsset ramum incorruptum.

Israelitici regni finis. Anno Mundi 3314. Regnum Israeliticum institutum à Ieroboamo per rebellionem & impietatem, post 255. annos planè euersum est. Salmanasar Assyriorum Rex, Teglaphalassaris successor, detrectante tributum Osea, Samariam obsidet, tertio tandem anno vi expugnat. Regem Oseam agit in vincula, in quibus moritur, Israelitas omnes captiuos Niniuem deducit, in quibus sanctissimus Tobias, cum Anna vxore & Tobia filio adhuc anniculo, is per aduersa tentatus plurima, vt deinceps beneficijs pluribus cumularetur, in visu restituto, in redito filio, in inuenta nuru, in aucta pecunia, in tutela Angeli; quam multa Deus in calamitatum mercedem rependit? At discant Reges, interire regna vt homines, nihilque tutum quod diuina basi non nitatur.

Tobias.

Isaias. Hanc regni cladem prænuntiarat Esaias, ad refrœnandam Achasi impietatem à Deo immissus; sed canebat surdis diuinus psaltes; Cassandræ interminanti Troiæ exitum fides

fidesnon habita. Hic est Esaias regij sanguinis qui vaticinij laude supra omnes clarus; Christi futuri mysteria sic prospexit, vt inter ipsius viuentis præcones annumeretur. Nec à vaticinio vita abluit, assiduis ærumnis exercita: adeò ad Christum via patet vna per labores.

Anno Mundi 3319. Sennacheribus Salmanasare patre vita functo suscipit regnum, qui Israeliticos sub parente liberalius habitos acerbius vexauit, vt inde virtuti Tobiæ in iuuandis & sepeliendis fratribus, vel imminenti vitæ discrimine, honestissimus locus daretur: nam oppressa virtus gloriosior est. *Sennacherib.*

Anno Mundi 3322. prodigium illud inauditum in orbe contigit, cum Ezechiæ ad mortem decumbenti nuntiata est ab Esaia valetudo, & ad annos quindecim vitæ incolumitas: & in signum ne de oraculi fide ambigeret, reuocatus cum horologij publici vmbra solis cursus, vt ille dies ad duodecim horas viginti additis, horarum triginta duarum fuerit. Quam honestius his producitur dies, quam infamis illa Græcorum nox, quæ famulata adultero Herculem genuit! *Sol regressus.* *Sennacheribidades.*

Anno Mundi 3324. Deus Opt. Max.

Ezechiæ salutem coronat victoria. Redibat ouans ex Ægypto Sennacherib, gemina de Ægyptijs ac Æthiopibus palma prætumidus, vrbique Ierusalem numerosissimis copijs imminebat; cum in ipsius vrbis conspectu, nocte concubia, Angelus Domini Assyriorum 185. millia strauit, & in ijs pugnacissimos quosque, sed cæde tacita, strepitu nullo aut clamore. Quam miserabilis castrorum facies, solis luce cladem retegente humana maior visa est & Author notior, quò ignotior. Rex perteritus, fuga præcipiti Ninum petijt, furore percitus in Hebreos: quem nec exeruit, nam à filijs in templo cæsus est, & scelus nouo compressum scelere.

Parricidæ profugi Assarado-
no fratrum minimo regnum
reliquerunt; nec enim
adhuc patricidia
regno do-
naban-
tur.

CAPVT VI.

A Babyloniorum Imperio ad Persicum.

AB hac clade Merodachus Babyloniorum Præfectus, excusso iugo Assyriorum, quorum vires propemodum fractas expeditione Iudaica senserat, se Regem tulit; vt qui aliena appetebant Assyrij, amitterent & sua. Is est Merodachus, qui post annis aliquot Babiloniorum regnum in Assyriorum ruinis eriget. Nimirum anno mundi 3334. Olymp. 15. anno 3. Quo victo & cæso à Babyloniis Assaradone, Assyriorum imperium penitus euersum est, vastata Ninus, & Merodachus ipse Babyloniorum totiusque Orientis Dominus euasit. Ita secundò Babylon sedes Imperij, futuris seculis quasi Phœnix è cineribus suis oritura. *Babyloniorum imperium.*

Anno Mundi 3337. Ezechias Iudæ Rex è viuis abijt, pietate, obseruantia in Deum, & rebus gestis clarus in paucis pessimi patris natus sanctissimus, pessimi nati pater sanctissimus; nam *Ezechias.*

Manassem genuit, quo peiorem, si finem demas, nulla ætas vidit.

Esaiæ mors. Nam vt ex regni præludijs summas auspicia, statim in contraria Patris studia raptus, in os sacrum Numinis Esaiam illum, ab immanitate Achaz intactum, morte simplici non contentus, serra dissectum, venerabilem senio virum, sanguine proximum, acerbissimo cruciatu necauit. Vt inde non mireris cædes, flagitia, magiam, parricidia, & quæ audet in potestate summa improbitas: perierat tandem, nisi perijsset.

Romuli mors. Anno Mundi 3338. Romulus viuere desijt, quo fato, an à suis cæsus, an à dæmone raptus, incertum: Quis sui Numen posteritas fecit; & sanciuit Numa successor, inducta Romæ superstitione, placuit ipsi commentum Egeriæ, vt mortuus facilius haberetur Deus, cui etiam viuo cum dea commercium. Ea tamen multis Magiæ suspicionem non leuem mouit.

Numa.

Gyges Et eodem tempore Gyges in Lydia præstigiator & Magus, annuli beneficio aspectum hominum fugiens, Candaulis Lydorum regis abusus gratia, suam ipsi coniugem, & per coniugem, vitam & regnum rapuit. Hæc nempe beneficia ab amasijs Dæmonum. Huius Gygis abnepos Crœsus, & ipse

ipse per Dæmonis fraudem regno priuandus.

Anno Mundi 3344. Manasses iam septimum annum impietate omni se polluens, Babylonem captiuus ductus est: vi, an dolo captus ambiguum. Ac ex his vinculis capto libertas, nam ex calamitate sapiens, & pœnitens scelerum, Deum appellauit, auditusque, statim à Merodachô dimissus regnum repetijt: vbi alterâ primo, flagitia virtutibus emendauit. Felicem miseriam quæ mancipat, animi vindex, hoc est terram & chalybem auro & cęlo mutare. *Manasses*

Anno Mundi 3346. ante Christum 907. Amason sanctissima Iudith de Holopherne cæso triumphauit. Is à Merodacho (quem & Nabuchodonosorem vocant) totius orbis Imperium ambiente, cum numerosissimis copijs Imperator, Bethuliam obsidebat, iamque expugnabat, cum Iuditha Hebræa mulier, Græca Helena pulchrior quia in pulchritudine summa castior, captum oris specie Ducem, post vino madidum & somno oppressum, capite minuit. Nec arduum abscessis fuit, palabundum excercitum & sine capite truncum concidere; passim cædes, spolia, triumphi. Ita victorem Deus à victo- *Iudith.*

percutit, & per imbellem fœminam inania de orbe vota disiecit.

Aristomenes. Anno mundi 3368. bellum Messenios inter & Spartanos exarsit iterum: Aristomente duce fortissimo Messeniorum, Tyrtæo Poeta Atheniensi Spartanos ducente: Poesis, quis credat? fortitudinem vicit, subacti Messenij; ipse Aristomenes post patrata fortitudinis suprà mortalem prodigia; captus, vulneratus, tortus, morti applicitus; (nusquam peius de virtute fortuna meruit) tandem coactus est in Siciliam fugere: vbi *Zanclam* vrbem occupauit, & Messanam dixit: Exilio quam Patria fortunatior, ituræ in posteros vbi nomen dedit. *Messana.*

Vrbes varia condita. Fuit hoc seculum conditis vrbibus perillustre: quo Parthenij primo bello Messenio à Spartanorum adolescentibus, maritis eos ad vxores mitentibus ne à bello discederent, procreati, duce Phalantho Tarentum in Italia posuerunt; & Corcyram Corinthij, vnde insulæ nomen, & Chalcedonem in Asia Megarenses, iure cæci dicti, quod transmisso freto in Europa commodius non possuissent: sequutę sunt Cizicus in Asia, Astacus post Nicomedia in Bythinia, Locri in Italia, in qua & in Antea Croton & Sybaris, vt in media Ecbatana à Deioce Medo.

Ita

Ita Romam conditam sequutæ sunt vrbes quam plurimæ, vt deinceps essent quas vincerent.

Peperit & hæc ætas Poetas duos Iambico carmine celebres, Archilocum & Hipponactem, quorum Archilocus Iambum amauit ad maledicta & contumelias, Lycambe socero ad suspendium impulso: Hipponax tantò magis incendit, quantò facilius inuentis addere. Pudet inuentum oblectationis traductum in perniciem, impleuisse ferrum, & laqueum; ipsi Musarum Perylli suo inuento opportunius perijssent. *Poetæ Iambici.*

Memorantur & in Musica nobiles Aristoxenus & Terpander, nam affinis est Poetæ Musicus: in vtroque carmen; mensura, cantus, & voluptas. *Musica.*

Anno mundi 3376 Merodacho patri demortuo Ben merodachus in Babyloniorum regno successit, de quo in Historia mirum silentium, sed raro magnis parentibus æquantur filij: præterea futurus auus Nabuchodonosoris obscuritate propria clariorem efficit nepotem. Tametsi magnum est, magnum Principem orbi genuisse. *Ben merodachus.*

Anno mundi 3384 Numa Pompilius desijt viuere, felix quod placidam indolem bella non turbarunt. armauit *Numas.*

pacem religionibus; quos prędones fecerat Romulus, ciues reliquit; finitimorum arma inermis compescuit? & Ancilibus, Salijs, Lituis, quam gladijs scutisque fortior, togatus plures quam sagatus Romulus triumphos meruit: si maius est, in semente quam in segete bella exscindere.

Tullus Hostilius. Ad regnum sequenti anno euectus Tullus Hostilius. Is, vt res humanæ vicibus constant, statim Martiam gentem ad militarem operam reuocauit; ne hostes deessent, Albanos hoc est fratres aggressus est, & per Horatios imò per Horatium profligauit. Tunc primum inter vrbes institutum patridium; matrem Albam 487. annos natam Roma filia euertit ac diruit; adeò parum est ambitioni homines perdere, ni saxa perdat. Perijt Tullus incendio 32. post anno, domo regia de cœlo tacta: domestico debebatur incendio, qui affines bello incenderat.

Iosias Anno Mundi 3395. Iosias octennis Iudæorum regno inauguratur; Amone patre sceleratissimo bipedum, post alterum regni annum per domesticam proditionem interempto. Et hic Amon Manassis patris æquauerat crimina, non pœnitentiam; nec enim ad eam itur per prospera: sed Iosias filius sanctis-

ctissimus fuit: ita Deo admoderante, ne pietas impietate obrueretur.

Circa hæc tempora natus Ieremias, luctuosissimus calamitatũ populi vates ac testis, qui Iosiæ in euertendis idolis prouisus cęlitus administer, dein Sedeciæ pessimi redargutor; tandem post famem, flagra, carcerem, vincula, vita in perpetuis miserijs aut suis aut alienis, & eò forsitan grauioribus, decursa, in Ægypto à suis cæsus est: adeò veritas vbique gentium odium parit. *Ieremias.*

Anno Mundi 3415. Ancus Martius Numæ ex filia nepos Romæ regnum capessijt. Is inter auum & Tullum medius, reuocata religione, nec omisso bello, Latinos sæpius victos Romam induxit. Hic enim tunc fructus victoriæ, vt qui victi essent, Quirites facti in eorum qui vicerant numerum referrentur: Et ædificijs Vrbem Ancus ornauit, meritò quam auxerat ciuibus; & Ostiam ad mare condidit, quasi portam ad transmarinas palmas aperiret. *Ancus Martius.*

Anno Mundi 3425 Iosias ille pius in Pharaonem (qui & dictus Necao) Ægypti Regem decertans prælio, sagitta ictus interijt: nec enim sanctis illibata semper prosperitas. Simul cum illo religio perijt omnisque pietas. *Iosiæ mors*

Ioachin. Nam Ioachin successor, & ab hoc populus ad idola relapsus est, & Prophetæ cæsi, & criminum nulli parcitum est: donec capta à Babylonijs Ierosolyma, & ipse Ioachin cum viris primarijs (inter quos infans e stirpe regia vir tantus futurus Daniel) Babylonem captiuus abductus Belli causa, quod is interempto Iosia patre cum Aegypto fœdus percusserat Babyloniorum hoste perpetuo. Hæc principum sors est, qui potentiores intermedij sunt: vt pax vnius, fit bellum alterius.

Nabuchodonosor Anno Mundi 3429. Nabuchodonosor ex rebus gestis & ad discrimen patris, dictus Ragnus, Babyloniorum fit Imperator. Rex cunctis maioribus suis maior, & quo vix quisquam potentior vllo sæculo memoratur. Hic statim Ioachinum vectigalem factum regno redonat, & in auspicia victoriarum ingenti prælio domat Aegyptios. Magni Regis primordia parcere subiectis, & debellare superbos.

Draco. Anno sequenti, Draco ferebat Atheniensibus leges, scriptas vt dicunt sanguine, cum culpam vel minimam mortem sancirent. Fertur postea in theatro ab Aeginensibus gratulantibus petasorum coniectu oppressus. Digna prorsus crudelissimi hominis gratulatio-

tio. Tunc & Arion cytharedus ab Sicilia in Tænarum Spartæ Delphino vectus incolumis, ex auaritiæ Syrtibus enatau t, in fluctibus tutior quam in nau,naufragus felix, perimendus à remige, voraturum piscem habuit remigem;nempe alter aurum sitiebat, alter non nouerat. *Arion.*

Anno mundi 3436. Nabuchodonosor in Iudæos expeditionem suscepit, detrectantem tributum pendere Ioachinum dolo capit,& admissum vrbe interimit, interempto Ioachinum filium vel Iechoniam filium subrogat: & statim pertæsus Babylonem captiuum perducit per annos 37. toleraturum pædorem carceris,regnumq; Sedeciæ tradit captiui patruo. Tunc qui captiui! inter quos Ezechiel, futurorum quantus inspector! tunc deserta Ierusalem, deiecta Chaldæi: in qua Daniel, Susanna, Esdras, Nehemias, Zorobabel, calamitatem Sanctorum esse pabulum docuerunt. Et altero post anno cœpit Ezechiel, ex mirabili quadripartiti monstri apparitione paratam in populum iram Numinis prænuntiare, obsidionem Solymæ designare, & captiuos fratres ad religiones patrum cohortari. *Sedecias Rex.* *Ezechiel.*

Anno mundi 3437. V. C. 138. Tarquinius Priscus, origine Corynthius *Tarquinius Priscus,*

Ro-

Romæ fortitudine, liberalitate, & humanitate conspicuus, Anco Martio mortuo, primus per ambitum, & habita oratione regnum obtinuit. Necadnixa pa um Danaquil coniux, quæ imperio nata, viri animum ad summa impulit, pro sua parte euexit. Fortunam statim virtus iuuit, parta de Latinis ampla victoria, quam curru aureo insignibusque triumphalibus Tarquinius Romæ decorauit. Pompam Victoriæ placuisse credas, quam vt postea sæpe repeteret, sæpius vicit.

Susanna. Anno sequenti Daniel duodecimo circiter ætatis anno, iam prudentia supra virum clarus, Susannam castissimam fœminam à præsenti morte vindicauit, pęna in libidinosos senes reuocata. Ita libidinem vt præsens pœna nusquam non sequitur, sic castitati sua merces semper rependitur.

Stesichorus. Circa annum Mundi 3442. in Græcia Poetica arte clari erant Alcmæon & Stesichorus; quorum ille de Musis scripsit, hic ad lyram Castoris, Heroumque res Epicè cecinit. Et admissæ in tantæ laudis partem mulieres: cùm Sappho & Etinna scriptis carminibus à Græcia orbi vniuerso post innotuerint. Longè

Sappho.

cla-

clariores, si acumen ingenij castimoniæ laude honestassent.

Anno Mundi 3446. ante Chr. 607. expugnata est à Nabuchodonosore Hierosolyma, à fuga retractus Sedecias, oculis liberorum nece ante fœdatis orbatus, catenis grauis, Babylonem ductus est, vbi vinculis aliquanto post mœrore periit; vrbs victorijs, furori libidini, rapinæ, & contumeliæ cessit; ædificia tum publica, tum priuata incensa, ipsumque Templum domicilium Dei detractis ante vasis conflagrauit. Magna omnia calamitatis humanæ exempla. Ieremiæ parcitum, & permissa libertas, vt qui in delicto non fuerat, in pœna non esset: vir tamen sanctus in ruinis vrbis perstitit, nec libertate vsus est, nisi vt patriæ miserijs præsens, eas acerbius lugeret.

Solyma capta. *Ieremias.*

Circa annum 3450. & sequentes Nabuchodonosor vniuersum propemodum orbem subijciebat. Nam præter Solymas captas, Tyrum decimum tertium annum obsessam deditione obtinuit, contentusque victoria, vectigalem fecit: dein Ninum tanti olim sedem Imperij, quasi æmulam sui, deleuit clade tam horrenda, vt eam aliquando fuisse nunc laboret Annalium fides. Potentissimis vrbibus victis, quasi solutus repagulis, latè cum

Nabuchodonosoris victoria.

ar-

rum, quas tunc à Daniele Chaldæi; dein à Chaldæis Græci hauserunt, emolumento suo quàm maximo, ac Græca iactantia in terras reliquas post disseminarunt.

Anno mundi 3454. V. C. 153. in Dienensi Gallia commodissimo ad Mediterraneum situ à Phocensibus profectis ex Asia posita est Massilia. Vrbs institutis studij, legibus, temperantia, & perpetua in Romanos fide: ac deinde in Orientem totum commercio præter portum ad stationes nauium aptissimum, magni olim futura nominis. *Massilia.*

Anno mundi 3455. Nabuchodonosor sua iam impos, præludebat ad beluam se Deum faciens, quippe statuam aurea simulacrum suis, adorandam orbi proposuit, non corporum modò, verum & animorum victor futurus. Sed à tribus adolescentibus Hebræis victus quos veri Dei religio idoli cultu interdixit. Inde victores in fornacem coniecti ad incrementum victoriæ. quot enim ab illo palmæ, quot prodigia: in flammis Iuuenes rore perfusi, Chaldæi foris flammis inuoluti: & quod maius est, contumacia Regis fracta, uicta impietas, ut se tunc hominem & minorem Deo fateretur. *Nabuchdonoseris statua.*

Anno mundi 3460. Solon Athenas *Solon*

sa-

sapientissimè gubernabat ; Draconis inhumanas leges emendauit , Areopagum obsoletum penè instaurauit, ciuibus suis æquè moribus ac verbo præiuit & cum in ijs regnare posset , obsequi maluit . Fuit ei Anacharsis coæuus , qui ex Scythia profectus Athenas iam veræ Philosophiæ sementem fecit , quam deinde suo in Socrate vana Græcia in cœlum extulit: at ea in laude Scythia illa barbara prior, & fortasse maior.

Anacarsis

Anno Mundi 3464. portentosam regij fastus pœnam mortalibus obiecit Deus : cum Nabuchodonosor propagato latè per orbem imperio , fastu & arrogantia tumidus, Babylonis amplitudine captus, exemplo ita mutatus est , vt se feram ratus , abiectis insignibus regijs , nudus & quadrupidis instar incuruus , in syluis incisque auijs per septem annos ferrino victu & ritu egerit : læsa phantasia, qua se leonem aut vrsum credebat . O mortalitas, quantis pates casibus! quis à Rege ad belluam lapsus!

Nabuchodonosor bellua.

Qui tandem septimo post anno , sibi , regno , ac Deo restitutus , à bellua quam à rege modestior sceptrum recepit ; quod vno anno tenuit . Princeps inter summos numerandus , hoc maximè quod Da-

nielem

nielem Ministrum, & Historicum fortius, per eum habuit, vt in hominum memoria, & Dei vt creditur, viuat, beatorum albo adscriptus: tanti est Principi, alieno ductu insurgere, & habere cuius ope crescat & nitatur.

Huic successit filius Euilmerodach Anno Mundi 3472. qui regni curam insano parte iam capessiuerat, eo laudandus quod gestum imperium restituto patre restituerat. Is statim Iechoniam Ioachimi filium eductum è carcere Iudæorum regno inaugurat, cum è morte Sedeciæ rex nullus fuisset, quod & paruo tempore tenuit, Salathiele relicto filio. Danielem Euilmerodach summè prosequutus est; ab eo maximè cum obiectus leonibus, tutior inter feras quam inter homines, quem in euertendo Belo & perimendo Dracone Deum senciuerat, eum sub belluarum securus dentibus pari prodigio celebrasset. *Euilmerodach.* *Danielē.*

Anno Mundi 3474. numerabat Græcia septem Sapientes, Thaletem, Biantem, Solonem, Chilonem, Pittacum, Cleobulum, & Periandrum, Philosophiæ quasi conditores. Et hi vel ab vna contentione digni hoc nomine, de Tripode aureo à sapientissimo *Septē Sapiētes.*

refe-

referendo; quem cum alius alij vt sapientiori cederet; meruerunt refere singuli: quæ maior enim sapientia, sit quàm aurum spernere, & se licet eximium, alio tamen minorem credere.

Seruius Tullius. Anno Mundi 3477. Tarquinio Prisco per submissos ab Anci Martij filijs sicarios interfecto, subrogatus est Tanaquildis opera Seruius Tullius, qui ab illustri prosapia seruus, à seruitute Regis gener, dein Rex affectus est. Dignus Imperio, nec ignis augurio fidem abrogauit: nam & Etruscos rebellantes assiduis pugnis fractos edomuit & Romæ censum primus instituit, hoc est effecit vt se Roma cognosceret: fortunæ hactenus prosperæ particeps sed quam infensam in extremo actu expertus est; infando parricidio per filiam Tulliam vt regno deijceretur, vita orbatus. An regnare tanti est, vt natura tam altè pereat?

Anacreon Circa Annum Mundi 3482. Anacreon Poeta Lyricus suauissima carmina sed minus honesta concinebat: post acino suffocatus, fato ad temulentam qualem traduxerat vitam perapto.

Phalaris. Dum Phalaris Arigentinus Siciliam crudelitate summa vexabat: verum vt nihil adeò malum est, quin boni mixturam habeat; iustus phalaris, qui i Perillum

rillum suo boue primum inclusit, & humanus, qui cædis suæ reos Menalippum & Charitonem, amicitiæ ignoto inter Aulicos bono condanauit.

Nec omittendus circa hæc tempora fabulator Æsopus, qui corporis deformitatem ingenij luce compensans, per virtutem de fortuna triumphauit, & seruus Dominis imperauit, brutis animantibus humanos sensus & voces affinxit, vt puderet homines se a brutis vinci. *Æsopus.*

Anno mundi 3488. Pisistratus tyrannidem Athenis occupat, cum se ipse vulneribus deformasset, impetratis satellitibus, & simulatione tutelæ inimicis oppressis: adeò paruum est, vim inter repellendam & inferendam discrimen. Solon calamitatem vrbis non tulit, exulatum abijt, cum aliter tyrannum damnare non posset. Tunc Crœsum Lydorum Regem sapienter monuit: quod aurum esset, ac in Cypro paulò post vitam deposuit, inuidia absentiæ qua vna poterat, Pisistrati scelus impugnans. *Pisistratus.* *Solon*

His temporibus memoratur Abaris Scytha, celeberrimus Magus multas prouincias peragrasse, celeritate tanta quanta sagitta ab Apolline dono accepta, quam cum omisisset, simul & cum *Abaris.*

ea-

ea per aerem ferebatur, vehente nempe dæmone: at hoc equo quis velit cupiat?

Cyrus Anno Mundi 3493. Cyrus nouus Persarum Romulus ex Mandane Astyagis filia natus, ex aui somnio morti expositus, & à bubulco cane vbera præbente seruatus, post ab Harpago Satrapadiri conuiuij membre euocatus in Medos Persis suis accinctus, auum Astyagem gemino prælio vicit, tertio cepit. Inde Medorum res in potestatem Cyri deuolutæ, gradusque substratus ad Imperium Persicum erigendum. Cuius tamen initium à Babylonij ruina petimus, ne forte quod humanæ non patientur angustiæ, gemini soles simul illuceant.

Baltha sar. Anno Mundi 3495 Baldasar Emilmerodacho patri propter libidines interempto successit in regnum; sed nec ipse temperantior Patre, regnorum peste afflatus, per ignauiam & voluptates sibi & Imperio perniciem vltimam procreauit.

Pisistra nit. Anno sequenti iam exul Athenis Pisistratus, per Phyam quandam Mineruæ ornatu armisque instructam, tyrannidem qua deiectus erat instaurauit. Ita iam olim ad consilia Principum traducta religio, & Dei nomine, quo nihil speciosius aut

po-

potentius, plebi impositum. Vir ingentis animi Pisistratus fuit, qui secundò pulsus, sibi tertium regnum comparauit: dignus qui ad meliora se conferret:

Circa Annum Mundi 3502. illustris Poësi Lyrica fuit Simonides, Meli*Simo*
certes & Melicus ob eam dictus: qui *nides*
& artem memoriæ, cùm naturali præ*& a-*
stans esset, excogitauit. Tum Theo*lij.*
gnis Poeta, Anaximander Philosophus Pherecydes Pythagoræ præceptor, Phocylides, Xenophanes, aliiq; qui in litteris quasi in stadio sibi magnum nomen comparabant.

Anno Mundi 3506. Crœsus Lydo*Crœ-*
rum rex ditissimus, oraculi fide elusa, *sus vi-*
à Cyro victus, iam arsurus Solonis me*ctus.*
mor pyra deponitur, vitam quam rapiebant opes Philosophiæ debiturus. At cum iterum Lydi rebellarent, celebris illa pena imposita, vt ludis & conuiuijs addicti, bonam frugem omnem abdicarent; tantum ab omni æuo bonæ mentis & voluptatis diuortium fuit.

Circa annum Mundi 3514. V. G. 213. Pythagoras Samius Philosophiam *Py-*
nouam in Italia condidit. Hanc Ma*tha-*
giam vt creditur Infamis, hausit à Dæ*goras.*
mone; quod sapit & arrogantia dicti αὐτὸς ἔφα, & belluina metempsychosis,

chosis, & fuerunt aureum, & spontanea mors per inediam conciliata.

Babylon capta. Anno mundi 3516. noctu Babylon à Cyro capta est, vastata ac penè diruta, Balthasar è somno in mortem transijt, cùm pridie manu illa scribente perteritus, & à Daniele de imminente fato frustra commonitus, se prębuit hosti iugulandum, Babyloniorum imperio vna cum Principe pereunte. Id in Principibus voluptate marcidis dudum nutans quasi ædes fundamentis subrutis, statim disiectum est.

CAPVT VII.

De Imperio Persarum vsque ad Alexandrum.

Persicum Imperium. *Iudæi liberi* ANno Mundi 3317. V. C. 116. ante Christum 536. euerso funditus Babyloniorum Imperio, in Cyro Persicum sumpsit initium: fastu & opulentia maius, si Cyrum excipias, quam fortitudine; sua & ipsum mole deinde ruiturum. Hoc & anno Iudæorum soluta captiuitas, Cyro permittente, quasi in victoriæ gratulationem, regressum in patriam & in Templi

pli instaurationem de suo liberaliter erogante. Quare plurimi in Iudæam Zorobabele duce reuersi, Templum quo potuerunt sumptu repararunt, etsi non perfectum nisi multis post annis: sed in posterum libertate iusta diminuti, Persis, Græcis, aut Romanis facti vectigales, seruitutis iugum nunquam excusserunt; quod & hodie vbique ferè gentium meritissimè pariuntur.

Anno Mundi 3521. L. Tarquinius Romæ regnum per parricidium triplex occupauit, interemptis vxore, fratre & socero, administra tot flagitiorum Tullia, quæ & carpentum super cadauer Patris egit interrita. Quid se Græcis Romani præferunt? Annon Medea pia ad Tulliam? Peccastis Quirites, qui tot scelerum reum vno Superbi nomine designastis. *Tarquini us superbus*

Circa hæc Tempora Thespis Athenis primus Drama dedit, ex plaustris Tragœdias populo spectandans exhibens; quod antè Solon morum censor prudens vetuerat. *Thespis.*

Ad quę reuocandus stupendus Athleta Milo Crotoniates; quem nec vigens robur à debilitate, nec flos ætatis à senectute, nec tot palmæ Olympicę ab obeunda morte defenderunt. *Milo.*

Anno Mundi 3323. Cyrus à Tomyri *Cyri mors.*

 Maſ-

Massagetarum Regina (ij ad mare Caspium Araxe amne claudebantur) victus occubuit ; luctuoso exitu tot prosperitatum, vt post tantas gentes subactas, à fœmina ad victoriarum ludibrium vinceretur : & illusum corpori ferunt, caputque humano immersum sanguini : hoc nempe Diademate co onat se summa felicitas. Licet alij velint ex vulnere apud suos non alieno arbitratu mortem inuenisse, virum tanti imperij & pariendi & alendi capacem.

Cãbyses. Cypri regnum excepit Cambyses filius, Patri nulla re, nisi forte ambitione, consimilis. Nam in Aegyptum mouit, Regemque Agyptiorum Psammenitum habuit in vinculis, exercitu fuso, quo in Rege natu a vt in speculo vis est, nec summa semper esse mala quæ lugentur. Dein victorem inflammauit libido domandæ Africæ, triplici expeditione; prima delenda erat Carthag[illegible] uam Phœnicij, ne parricid[illegible] tre[illegible]

altera pereb[illegible]

qua pugnat[illegible]

media e[illegible]

[illegible]

ens

ic

tunc se demum hominem noscens, Memphim repetijt. Summum opus Imperatoris est, non modò pugnare, sed præstare vt pugnare possit.

Haud multò post, idem Cambyses in Ægypto, victoriæ trophæo, & suo gladio, ad maiorem felicitatis contemptum: casu, quasi mors ipsum negligeret, læsus interijt. Creditus est ab Apis cæde in furorem actus. Ea sanè præstitit, quæ furor præstat: nam præter violatas Aegyptiorum religiones, fratrem ne successor foret, iussit interfici, se sororis fœdauit nuptijs, & statim sanguine: post quæ parricidia lusus sit, Prexaspis filius, Perseique Principes trucidati. *Cambyses mors.*

Anno Mundi 3532. cùm Smerdes Magnus se filium Cyri simulans regnum inuasisset; re detecta per septem Persarum Satrapas, regno occupato & vita orbatur. Ex septem Dario Histaspis filio industria famuli id ... um obtigit; equi hinnitus quantum ... ur Domino peperit: sic ex par... r ... ita magna, vt ex paruis ... aues. *Darius Hystaspis.*

... di 3534. Babylon re... quindecim mensium ... à Dario Rege expu... Sopyri, qui Prin- *Zopyrus.*

 cipis

sapientissimè gubernabat; Draconis inhumanas leges emendauit, Areopagum obsoletum penè instaurauit, ciuibus suis æquè moribus ac verbo præiuit & cum in ijs regnare posset, obsequi maluit. Fuit ei Anacharsis coæuus, qui ex Scythia profectus Athenas iam veræ Philosophiæ sementem fecit, quam deinde suo in Socrate vana Græcia in cælum extulit: at ea in laude Scythia illa barbara prior, & fortasse maior.

Anacarsis

Anno Mundi 3464. portentosam regij fastus pœnam mortalibus obiecit Deus: cum Nabuchodonosor, propagato latè per orbem imperio, fastu & arrogantia tumidus, Babylonis amplitudine captus, exemplo ita mutatus est, vt se feram ratus, abiectis insignibus regijs, nudus & quadrupidis instar incuruus, in syluis incisque auijs per septem annos ferrino victu & ritu egerit: læsa phantasia, qua se leonem aut vrsum credebat. O mortalitas, quantis pates casibus! quis à Rege ad belluam lapsus!

Nabuchodonosor belluа.

Qui tandem septimo post anno, sibi, regno, ac Deo restitutus, à bellua quam à rege modestior sceptrum recepit; quod vno anno tenuit. Princeps inter summos numerandus, hoc maximè quod Danielem

nielem Ministrum, & Historicum fortius, per eum habuit, vt in hominum memoria, & Dei vt creditur, viuat, beatorum albo adscriptus: tanti est Principi, alieno ductu insurgere, & habere cuius ope crescat & nitatur.

Huic successit filius Euilmerodach Anno Mundi 3472. qui regni curam insano parte iam capessiuerat, eo laudandus quod gestum imperium restituto patre restituerat. Is statim Iechoniam Ioachimi filium eductum è carcere Iudæorum regno inaugurat, cum è morte Sedeciæ rex nullus fuisset, quod & paruo tempore tenuit, Salathiele relicto filio. Danielem Euilmerodach summè prosequutus est, ab eo maximè cum obiectus leonibus, tutior inter feras quam inter homines, quem in euertendo Belo & perimendo Dracone Deum senserat, cum sub belluarum securus dentibus pari prodigio celebrasset. *Euilmerodach.* *Daniele.*

Anno Mundi 3474. numerabat Græcia septem Sapientes, Thaletem, Biantem, Solonem, Chilonem, Pittacum, Cleobulum, & Periandrum, Philosophiæ quasi conditores. Et hi vel ab vna contentione digni hoc nomine, de Tripode aureo à sapientissimo *Septē Sapiētes.*

refe-

referendo ; quem cum alius alij vt sapientiori cederet ; meruerunt referre singuli : quæ maior enim sapientia sit quàm aurum spernere , & se licet eximium , alio tamen minorem credere .

Seruius Tullius.

Anno Mundi 3477. Tarquinio Prisco per submissos ab Anci Martij filijs sicarios interfecto , subrogatus est Tanaquildis opera Seruius Tullius, qui ab illustri prosapia seruus , à seruitute Regis gener, dein Rex assectus est . Dignus Imperio , nec ignis augurio fidem abrogauit: nam & Etruscos rebellantes assiduis pugnis fractos edomuit & Romæ censum primus instituit , hoc est effecit vt se Roma cognosceret : fortunæ hactenus prosperæ particeps sed quam infensam in extremo actu expertus est ; infando parricidio per filiam Tulliam vt regno deijceretur , vita orbatus . An regnare tanti est , vt natura tam altè pereat ?

Anacreon

Circa Annum Mundi 3482. Anacreon Poëta Lyricus suauissima carmina sed minus honesta concinebat : post acino suffocatus, fato ad temulentam qualem traduxerat vitam perapto .

Phalaris,

Dum Phalaris Arigentinus Siciliam crudelitate summa vexabat : verum vt nihil adeò malum est , quin boni mixturam habeat; iustus phalaris , qui Pe-

rillum

rillum suo boue primum inclusit, & humanus, qui cædis suæ reos Menalippum & Charitonem, amicitiæ ignoto inter Aulicos bono condanauit.

Nec omittendus circa hæc tempora fabulator Æsopus, qui corporis deformitatem ingenij luce compensans, per virtutem de fortuna triumphauit, & seruus Dominis imperauit, brutis animantibus humanos sensus & voces affinxit, vt puderet homines se a brutis vinci. *AEsopus.*

Anno mundi 3488. Pisistratus tyrannidem Athenis occupat, cum se ipse vulneribus deformasset, impetratis satellitibus, & simulatione tutelæ inimicis oppressis: adeò paruum est, vim inter repellendam & inferendam discrimen. Solon calamitatem vrbis non tulit, exulatum abijt, cum aliter tyrannum damnare non posset. Tunc Crœsum Lydorum Regem sapienter monuit: quod aurum esset, ac in Cypro paulò post vitam deposuit, inuidia absentiæ qua vna poterat, Pisistrati scelus impugnans. *Pisistratus.* *Solon*

His temporibus memoratur Abaris Scytha, celeberrimus Magus multas prouincias peragrasse, celeritate tanta quanta sagitta ab Apolline dono accepta, quam cum omisisset, simul & cum *Abaris.*

ea per aerem ferebatur, vehente nem-pe dæmone: at hoc equo quis velit cupiat?

Cyrus Anno Mundi 3493. Cyrus nouus Persarum Romulus ex Mandane Astyagis filia natus, ex aui somnio morti expositus, & à bubulco cane vbera præbente seruatus; post ab Harpago Satrapadiri conuiuij memore euocatus in Medos Persis suis accinctus, auum Astyagem gemino prælio vicit, tertio cepit. Inde Medorum res in potestatem Cyri deuolutæ, gradusque substratus ad Imperium Persicum erigendum. Cuius tamen initium à Babylonij ruina petimus, ne forte quod humanæ non patientur angustiæ, gemini soles simul illuceant.

Balthasar. Anno Mundi 3495 Baldasar Evilmerodacho patri propter libidines interempto successit in regnum; sed nec ipse temperantior Patre, regnorum peste afflatus, per ignauiam & voluptates sibi & Imperio perniciem vltimam procreauit.

Pisistratus. Anno sequenti iam exul Athenis Pisistratus, per Phyam quandam Mineruæ ornatu armisque instructam, tyrannidem qua deiectus erat instaurauit. Ita iam olim ad consilia Principum traducta religio, & Dei nomine, quo nihil speciosius aut po-

potentius, plebi impositum. Vir ingentis animi Pisistratus fuit, qui secundò pulsus, sibi tertium regnum comparauit: dignus qui ad meliora se conferret:

Circa Annum Mundi 3502. illustris Poësi Lyrica fuit Simonides, Meli- *Simo*
cus & Melicus ob eam dictus: qui *nides*
& artem memoriæ, cùm naturali præ- *& a-*
stans esset, excogitauit. Tum Theo- *lij.*
gnis Poeta, Anaximander Philosophus Pherecydes Pythagoræ præceptor, Phocylides, Xenophanes, alijq; qui in litteris quasi in stadio sibi magnum nomen comparabant.

Anno Mundi 3506. Crœsus Lydo- *Crœ-*
rum rex ditissimus, oraculi fide elusa, *sus vi-*
à Cyro victus, iam arsurus Solonis me- *ctus.*
mor pyræ deponitur, vitam quam rapiebant opes Philosophiæ debiturus. At cum iterum Lydi rebellarent, celebris illa pœna imposita, vt ludis & conuiuijs addicti, bonam frugem omnem abdicarent; tantum ab omni æuo bonæ mentis & voluptatis diuortium fuit.

Circa annum Mundi 3514. V. G. 213. Pythagoras Samius Philosophiam *Py-*
nouam in Italia condidit. Hanc Ma- *tha-*
giam vt creditur Infamis, hausit à Dæ- *goras.*
mone; quod sapit & arrogantia dicti αὐτὸς ἔφα, & belluina metempsichosis,

chosis, & fuerunt aureum, & spontanea mors per inediam conciliata.

Babylon capta. Anno mundi 3516. noctu Babylon à Cyro capta est, vastata ac penè diruta, Balthasar è somno in mortem transijt, cùm pridie manu illa scribente perteritus, & à Daniele de imminente fato frustra commonitus, se prębuit hosti iugulandum, Babyloniorum imperio vna cum Principe pereunte. Id in Principibus voluptate marcidis dudum nutans quasi ædes fundamentis subrutis, statim disiectum est.

CAPVT VII.

De Imperio Persarum vsque ad Alexandrum.

Persicum Imperium. ANno Mundi 3317. V. C. 116. ante Christum 536. euerso funditus Babyloniorum Imperio, in Cyro Persicum sumpsit initium: fastu & opulentia maius, si Cyrum excipias, quam fortitudine; sua & ipsum mole deinde ruiturum. *Iudæi liberi.* Hoc & anno Iudæorum soluta captiuitas, Cyro permittente, quasi in victoriæ gratulationem, regressum in patriam & in Templi

pli instaurationem de suo liberaliter erogante. Quare plurimi in Iudæam Zorobabele duce reuersi, Templum quo potuerunt sumptu repararunt, etsi non perfectum nisi multis post annis: sed in posterum libertate iusta diminuti, Persis, *Græcis*, aut Romanis facti vectigales, seruitutis iugum nunquam excusserunt; quod & hodie vbique ferè gentium meritissimè patiuntur.

Anno Mundi 3521. L. Tarquinius Romæ regnum per parricidium triplex occupauit, interemptis vxore, fratre & socero, administra tot flagitiorum Tullia, quæ & carpentum super cadauer Patris egit interrita. Quid se Græcis Romani præferunt? Annon Medea pia ad Tulliam? Peccastis Quirites, qui tot scelerum reum vno Superbi nomine designastis. *Tarquinius superbus.*

Circa hæc Tempora Thespis Athenis primus Drama dedit, ex plaustris Tragœdias populo spectandans exhibens; quod antè Solon morum censor prudens vetuerat. *Thespis.*

Ad quę reuocandus stupendus Athleta Milo Crotoniates; quem nec vigens robur à debilitate, nec flos ætatis à senectute, nec tot palmæ Olympicę ab obeunda morte defenderunt. *Milo.*

Anno Mundi 3323. Cyrus à Tomyri *Cyri mors.*

Massagetarum Regina (ij ad mare Caspium Araxe amne claudebantur) victus occubuit ; luctuoso exitu tot prosperitatum, vt post tantas gentes subactas, à fœmina ad victoriarum ludibrium vinceretur : & illusum corpori ferunt, caputque humano immersum sanguini : hoc nempe Diademate coronat se summa felicitas. Licet alij velint ex vulnere apud suos non alieno arbitratu mortem inuenisse, virum tanti imperij & pariendi & alendi capacem.

Cãbyses. Cypri regnum excepit Cambyses filius, Patri nulla re, nisi forte ambitione, consimilis. Nam in Aegyptum mouit, Regemque Agyptiorum Psammenitum habuit in vinculis, exercitu fuso, quo in Rege natu a vt in speculo visa est, nec summa semper esse mala quæ lugentur. Dein victorem inflammauit libido domandæ Africæ, triplici expeditione; prima delenda erat Carthago, quam Phœnicij, ne parricidiæ fierent, detrectarunt altera perebat Ammonæos, in qua pugnatum cum ventis, via in media exercitu arenarum molibus obruto; tertiam ipse in Aethiopas suscepit, nec feliciorem, cum enim penuria commeatus humana corpora in cibum cederunt, sibi ipse timens

tunc

tunc se demum hominem noscens, Memphim repetijt. Summum opus Imperatoris est, non modò pugnare, sed præstare vt pugnare possit.

Haud multò post, idem Cambyses in Ægypto, victoriæ trophæo, & suo gladio, ad maiorem felicitatis contemptum: casu, quasi mors ipsum negligeret, læsus interijt. Creditus est ab Apis cæde in furorem actus. Ea sanè præstitit, quæ furor præstat: nam prǣter violatas Aegyptiorum religiones, fratrem ne successor foret, iussit interfici, se sororis fœdauit nuptijs, & statim sanguine: post quæ parricidia lusus sit, Prexaspis filius, Perseique Principes trucidati. *Cambyses mors.*

Anno Mundi 3532. cùm Smerdes Magnus se filium Cyri simulans regnum inuasisset; re detecta per septem Persarum Satrapas, regno occupato & vita orbatur. Ex septem Dario Histaspis filio industria famuli id regnum obtigit; equi hinnitus quantum Imperium Domino peperit: sic ex paruis incrementa magna, vt ex paruis etiam casus graues. *Darius Hystaspis.*

Anno Mundi 3534. Babylon rebellans post nouendecim mensium obsidionem, vi à Dario Rege expugnatur; at opera Sopyri, qui Prin- *Zopyrus.*

cipis amantior quam sui, dignitatem ipsius corporis sui deformatione sanciuit, dignus cuius integritas imperio Persico redimeretur. Idem propemodum in expugnandis Gabijs Sextus Tarquinij filius tunc tentabat; sed ille fama ingens, hic vix vlla notus, nempe tantum interest, cui Principi seruias, iusto an iniusto.

Danielis mors. Anno proximo Daniel obijt, decimo supra centesimum vitæ: fauoris aulici mirum exemplar, eò magis quod appetentem inuidiam innocentia fregit ac pietate. In quem quæ natura contulerat, ea Gratia diuina sic auxit; vt qui prudentissimus tot Regum Minister, Idem & Eremitarum sanctissimus censeatur.

Darius in Scythas. Anno 3536. in Scythas Europæos expeditionem Darius suscepit: cuius quanta primordia: cum totus Oriens ab bellum accitus, cùm Europa Asiæ ponte iuncta, cum Ister & Bosphorus sub iugum missi, & itinere Getæ deuicti. At his exordijs quàm dispar exitus, cum retrocedere coactus Darius, nonaginta millibus hominum amissis, beneficio pontis seruauit reliquos. Amat Deus, ad infirmitatis humanæ doctrinam, vt ex paruis magna, sic ex

ma-

magnis parua efficere. Hic primus in Europam Persarum transitus, vnde tot bellorum & stragium cædes.

Anno Mundi 3539. cœpit bellum Ionicum inter Persas & Iones Græcos, incendente Histiæ Milesio ad Persam transfuga: ad quod inducti Ionum patres vel germani Athenienses. Infaustum Milesijs, quorum vrbs a Persis capta, & direpta omnesque in Asia tum vrbs tum insulæ victæ; nec Histiæ impune fuit prodidisse: nam ab ipsis Persis peremptus est. Sed ad hoc bellum pertinent plura, quam vt in annum vnum conijci possint. *Ionicum bellũ.*

Anno Mundi 3542. V. C. 244. Tarquinius cum liberis Roma per Brutum eiectus ab illato per Sextum Lucretiæ stupro: quæ quasi flagitium emendaret parricidio, se sui impotens interemit. Mutata vrbis administratio, regnum in Rempublicam, Reges in Consules abierunt, qui quotannis electi bini, minus possent, cum nec continui, nec soli, tenerent imperium, Primi omnium Consules L. Brutus & Tarquinius Collatinus: hic in solatium armissæ coniugis, ille in præmium assertę libertatis Cętera flagitia in Principe Deus quadrantenus tolerat, at in libidinem statim exurgit. *Cõsules Romæ.*

ftigias Dæmone, & sibi regnum in Gente futurà orbis domina comparante. Inde Tarquinius solus è familia tanta superstes, causam belli abominantibus omnibus, Cumas se contulit, vbi priuatus paulò post obijt; acerbius fatum promeritus nisi Patri & Regi, superesse regno & liberis, acerbissimum sit. *Tarquinij mors.*

Anno Mundi 3652. ad Marathoniem pugna conserta est: at quam impar! ad quam trecenta millia Persæ, vndecim Athenienses eduxerunt: sed duce Miltiade; in quo plura millia numerentur; nam victi Persæ, & in fugam acti: trophæum ingens erectum Miltiadi, in hominum nempe memoria, quod nulla in posterum dies delibabit. Quem is militem duceret, vel ab vno disce Cynegiro: qui nauem hostilem dextra, post sinistra, tandem vtraque truncus dentibus prehensam detinuit, quasi victoriam occuparet fugientem, aut in anchoram versus nauim stabiliret. *Marathonia pugna.*

Anno Mundi 3567. Darius diem clausit, appellato regni successore Xerxe ex Atossa Cyri filia suscepto, & excluso Artabarsene vel Artemene, quem adhuc priuatus genuerat: Placet tamen à mortuo Patre, de fraterna illa fratres inter pro regno contentione opinio, vbi, & impune fuit contendisse *Xerxes.*

& viciſſe innoxium: tam erant animis fratres quàm ſanguine! ęquè laudandi, quod alter regni ſpem ſtitit, alter omiſit.

Coriolanus Tunc Veturia cladem impendentem Romæ diſtenſit, Coriolano filio ingratæ patriæ minante excidium & inferente; poſt Patrum & Pontificum legationes conſumptas, impetrauit à filio mater & Romæ ſalutem non impetrauit filio; hic enim poſt modum à Volſcis cæſus, quibus Romæ ſalus delictum morte plectendum viſa eſt. Neceſſitas miſera, cùm vel ciui ob patriam; vel patriæ à ciue mors inferenda eſt.

Pindarus Circa hæc tempora Pindarus floruit, Poëta Lyricus, ſublimitate ingenij nulli ſecundus: quodque mireris, Thebis oriundus: in cœlo tam pingui vir tam defæcatus.

Sophocles Euripides. Anno Mundi 3569. Athenis Sophocles natus eſt, qui poſtea Tragœdiam ornamentis inſtructam omnibus celebrauit; Et quinto poſt anno natus Euripides & futurus Poeta Tragicus, ne forte æmulus Sophocli deforet; vt in his geminis erudita Regum illa voluptas dignitatem totam aſſequeretur. Sanè tunc Athenæ illuſtriſſimis viris eminebant: in quibus Ariſtides, amore

Ariſtides & cultu iuſtitiæ, quaſi Themis quædam

cor-

corporata, damnatus tamen ab inuido populo Ostracismo, ne virtuti campus deesset. Tunc & Themistocles, vir tantus quantum Salaminia pugna demonstrabit.

Sed & huius sæculi anno 71. Halicarnassi natus Herodotus, dictus Historiç parens, primus sanè cuius monumenta ad nos peruenerint: dubium an maiestate rerum grandior, an dictionis suauitate iucundior. *Herodotus*

Anno Mundi 3574. de Persis ad Salaminam celebrem victoriam Græci reportarunt, Themistocle duce; cùm priùs ad Termopylas Leonidas cum trecentis Laconibus Persarum copias infregisset, multitudine tandem obrutus, non victus fortitudine. Huius belli quantus apparatus! vbi Persæ Xerxe ducente 3235220. hominum deduxerunt, vbi gemino ponte fractus Hellespontus, Athos suffous, exsiccata potantibus flumina, omnis demùm in Græciam effusa Asia. Sed quid hæc tanta, ni aspiret Deus? nauali prælio victi classis: ipse Xerxes fugam per Græciam & Asiam spargens, docuit homines, proximam esse superbiæ comitem humilitatem. *Salaminia*

Nec Artemisia premenda silentio, quç pro Xerxe pugnans nihil præter-

misit quo vinceret. Eadem celeberrimæ Mausolæo, quod in Caria Mausolo coniugi erexit: ijs impensis vt yet imperfectum sit in orbis miraculis, augustius tamen ipsa monumentum, quæ mariti cineres hausit, vt quem suscitare non posset se viua condere.

Artemisia. Platæensis pugna. Anno sequenti & terrestri prelio victi Persæ ad plateas in Bœotia, per Lacedæmonios, & Tegeates: vbi Mardonius infensus ille Græcorum hostis, cum copijs cæsus: iterumque ad Mycalem in Asia nauali pugna, quidquid Persarum erat in bello, deletum est. Ita Græci persarum sacrilegia vindicarunt. Felices, si qua consensione cum externo bellum gessissent, eadem inter se pacem coluissent: sed difficilius reguntur prospera quam aduersa. Atheneæ euersæ antea, statim restauratæ, Themistoclis, cui parem Græcia non vidit temerè, maximè opera. Et verò debuit scientiarum domicilium cura eximia ad posterorum vsus renouari.

Fabii ad Cremeram. Anno Mundi 3578. V. C. 277. è Fabiorum Patricia gente trecenti contra Etruscos suis stipendijs pugnantes cæsi sunt, ad Cremeram castrum non amnem. Quis gloriosius quam gentem vnam patriæ suæ militasse solam & occubuisse?

Dum

Dum Athenienses industria Themistoclis stabilitum sibi maris imperium, ac penè totius Græciæ Principatum, expulsis vndecunque Persis: idem illud possident Cimonis Victorijs & humanitate, & in socios Aristidis iustitia. Quibus viris stantibus, Athenę steterunt, Pereuntibus imperium corruit, Ita vel in Democratijs Monarchia regnat. *Athenienses*

Anno Mundi 5533. Thucydides natus est Athęnis, nobilitatis originę clarus, sed historia scriptà longè clarissimus; grauitate sententiarium, accurato iudicio, & ad veritatis normam aptato: bellum Peloponesiacum cuius pars fuit complexus est; obscurior tamen & tectior, qui lectorem tantum suis similem admittit. Quo eodem anno per Ostracismum vir ille dignus quem omnis Græcia in ciuem ambiret. Themistocles Athenis pulsus est; tam ægrè se ab inuidia virtus tutatur. *Thucidides.* *Temistocles*

Anno Mundi 3585. Athenis ortus Socrates, Græciæ Philosophię splendor & dignitas, ortu quidem ignobili, sed futurus ipse vita & doctrinà in tota Græcia suprà omnem Imperatorum celebritatem, Cum superiore anno Democritus ille ridiculus in lucem *Socrates.* *Democritus*

venisset, Heraclito lugubri 80. circiter annis posterior ludente natura, & fletus alterius, alterius risu temperante.

Pausanias. Anno Mundi 3587. Pausanias Spartanorum Rex, ab authoritate prima dudum deiectus, animi inquies, & ambitionis, cum de prodenda Græcia cum Persis ageret, in asylo quo confugerat, fame interijt: ingentis animi, ac in Sparta regnasset; vbi regnum precarium & libertati addictum, summa aggressurus.

Xerxis mors. Anno Mundi 3589. Xerxes per Artabanum Satellitum Regiorum Præfectum nocte immani scelere obtruncatur, quem nec militum myriades, nec epoti amnes, nec effossi montes, nec Imperium penè orbi par, ab indignissima nece vindicarunt.

Artaxerxe Longimanus Assuerus. Successit Artaxerxes Longimanus natu minor, à prominentia dexteræ sic appellatus; cùm eiusdem Artabani fraude Darium fratrem maiorem per imprudentiam interfecit. Sed nec impune Arabano fuit: nam ab Artaxerxe statim peremptus est, & septem liberi obtruncati. Hic Artaxerxes, vt plerisque placet, Assuerus, Esteris coniugio in scriptura clarissimus: quem in regno, alieno scelere parto, ab externis bellis suorumque insidijs tutum præstans

Deus,

Deus, in maritum contulit, quæ vxor meruit.

Quod vt credas, vide fœdata eius nondum mariti primordia ingenti clade, quam ad Cyprum nauali prælio Athenienses Persis intulerunt, quam est mox sequuta pedestris exercitus strages; Cimone vtrobique administrante res Atheniensium in summum gloriæ prouectas apicem. Debebat hanc gloriam Cimoni Deus, qui in parentem Miltiadem pietate insignis, vt ipsius vinctum cadauer sepulchro daretur(pudeat hæc sæcula pietatem ab illo non discere.) se viuum pro mortuo in vincula egerat; id ingratissima patria spectante & patiente, imò post filium tot victoriarum parentem suo pomærio depellēte. Quam mox Athenarum sub Spartanis laborantium miserebat, cum tot Heroum pernicie munimenta ipsi sua euerterint! *Cimō*

Nam & Themistoclem ante, cui nec in Græcis, nec in Romanis quem compararet, habit Tullius, totâ expulsum Græcia, tam acerbè persequuti sunt, ut Persas ad quos profugit, mitiores quàm ciues suos crediderit. Ibi vir excellens sic exceptus vt patriam obliuisci posset, eius tamen & infensæ sic meminit, vt ne ipsi bellum inferet, sibi intulerit. *Themistoclis mors.*

rit.

cipis amantior quam sui, dignitatem ipsius corporis sui deformatione sanciuit, dignus cuius integritas imperio Persico redimeretur. Idem propemodum in expugnandis Gabijs Sextus Tarquinij filius tunc tentabat; sed ille fama ingens, hic vix vlla notus, nempe tantum interest, cui Principi seruias, iusto an iniusto.

Danielis mors. Anno proximo Daniel obijt, decimo supra centesimum vitæ: fauoris aulici mirum exemplar, eò magis quod appetentem inuidiam innocentia fregit ac pietate. In quem quæ natura contulerat, ea Gratia diuina sic auxit; vt qui prudentissimus tot Regum Minister, Idem & Eremitarum sanctissimus censeatur.

Darius in Scythas. Anno 3536. in Scythas Europæos expeditionem Darius suscepit: cuius quanta primordia: cum totus Oriens ab bellum accitus, cùm Europa Asiæ ponte iuncta, cum Ister & Bosphorus sub iugum missi, & itinere Getæ deuicti. At his exordijs quàm dispar exitus, cum recedere coactus Darius, nonaginta millibus hominum amissi, beneficio pontis seruauit reliquos. Amat Deus, ad infirmitatis humanæ doctrinam, vt ex paruis magna, sic ex

ma-

magnis parua efficere. Hic primus in Europam Persarum transitus, vnde tot bellorum & stragium cædes.

Anno Mundi 3539. cœpit bellum Ionicum inter Persas & Iones Græcos, incendente Histiæ Milesio ad Persam transfuga: ad quod inducti Ionum patres vel germani Athenienses. Infaustum Milesijs, quorum vrbs a Persis capta, & direpta omnesque in Asia tum vrbs tum insulæ victæ: nec Histiæ impune fuit prodidisse: nam ab ipsis Persis peremptus est. Sed ad hoc bellum pertinent plura, quam vt in annum vnum coniici possint. *Ionicum bellū.*

Anno Mundi 3542. V. C. 244. Tarquinius cum liberis Roma per Brutum eiectus ab illato per Sextum Lucretiæ stupro: quæ quasi flagitium emendaret parricidio, se sui impotens interemit. Mutata vrbis administratio, regnum in Rempublicam, Reges in Consules abierunt, qui quotannis electi bini, minus possent, cum nec continui, nec soli, tenerent imperium, Primi omnium Consules L. Brutus & Tarquinius Collatinus: hic in solatium amissæ coniugis, ille in præmium assertę libertatis. Cętera flagitia in Principe Deus quadrantenus tolerat, at in libidinem statim exurgit. *Cōsules Romæ.*

ftigias Dæmone, & sibi regnum in Gente futurâ orbis domina comparante. Inde Tarquinius solus è familia tanta superstes, causam belli abominantibus omnibus, Cumas se contulit, vbi priuatus paulò post obijt; acerbius fatum promeritus nisi Patri & Regi, superesse regno & liberis, acerbissimum sit. *Tarquinij mors.*

Anno Mundi 3652. ad Marathoniem pugna conserta est: at quam impar! ad quam trecenta millia Persæ, vndecim Athenienses eduxerunt: sed duce Miltiade; in quo plura millia numerentur; nam victi Persæ, & in fugam acti: trophæum ingens erectum Miltiadi, in hominum nempe memoria, quod nulla in posterum dies delibabit. Quem is militem duceret, vel ab vno disce Cynegiro: qui nauem hostilem dextra, post sinistra, tandem vtraque truncus dentibus prehensam detinuit, quasi victoriam occuparet fugientem, aut in anchoram versus nauim stabiliret. *Marathoniâ pugna.*

Anno Mundi 3567. Darius diem clausit, appellato regni successore Xerxe ex Atossa Cyri filia suscepto, & excluso Artabarsene vel Artemene, quem adhuc priuatus genuerat: Placet tamen à mortuo Patre, de fraterna illa fratres inter pro regno contentione opinio, vbi, & impune fuit contendisse *Xerxes.*

& viciſſe innoxium: tam erant animis fratres quàm ſanguine! æquè laudandi, quod alter regni ſpem ſtitit, alter omiſit.

Coriolanus Tunc Veturia cladem impendentem Romæ diſcuſſit, Coriolano filio ingratæ patriæ minante excidium & inferente; poſt Patrum & Pontificum legationes conſumptas, impetrauit à filio mater & Romæ ſalutem, non impetrauit filio; hic enim poſt modum à Volſcis cæſus, quibus Romæ ſalus delictum morte plectendum viſa eſt. Neceſſitas miſera, cùm vel ciui ob patriam; vel patriæ à ciue mors inferenda eſt.

Pindarus Circa hæc tempora Pindarus floruit, Poëta Lyricus, ſublimitate ingenij nulli ſecundus: quodque mireris, Thebis oriundus: in cœlo tam pingui vir tam defæcatus.

Sophocles *Euripides.* Anno Mundi 3569. Athenis Sophocles natus eſt, qui poſtea Tragædiam ornamentis inſtructam omnibus celebrauit; Et quinto poſt anno natus Euripides & futurus Poeta Tragicus, ne forte æmulus Sophocli deforet; vt in his geminis erudita Regum illa voluptas dignitatem totam aſſequeretur. Sanè tunc Athenæ illuſtriſſimis viris eminebant: in quibus Ariſtides, amore

Ariſtides & cultu iuſtitiæ, quaſi Themis quædam

cor-

corporata, damnatus tamen ab inuido populo Ostracismo, ne virtuti i campus deesset. Tunc & Themistocles, vir tantus quantum Salaminia pugna demonstrabit.

Sed & huius sæculi anno 71. Halicarnassi natus Herodotus, dictus Historię parens, primus sanè cuius monumenta ad nos peruenerint: dubium an maiestate rerum grandior, an dictionis suauitate iucundior. *Herodotus*

Anno Mundi 3574. de Persis ad Salaminam celebrem victoriam Græci reportarunt, Themistocle duce; cùm priùs ad Termopylas Leonidas cum trecentis Laconibus Persarum copias infregisset, multitudine tandem obrutus, non victus fortitudine. Huius belli quantus apparatus! vbi Persæ Xerxe ducente 3235220. hominum deduxerunt, vbi gemino ponte fractus Hellespontus, Athos suffous, exsiccata potantibus flumina, omnis demùm in Græciam effusa Asia. Sed quid hæc tanta, ni aspiret Deus? nauali prælio victa classis: ipse Xerxes fugam per Græciam & Asiam spargens, docuit homines, proximam esse superbiæ comitem humilitatem. *Salaminia*

Nec Artemisia premenda silentio, quę pro Xerxe pugnans nihil præter-

misit quo vinceret. Eadem celeberrimæ Mausolæo, quod in Caria Mausolo coniugi erexit: ijs impensis vt yet imperfectum sit in orbis miraculis, augustius tamen ipsa monumentum, quæ mariti cineres hausit, vt quem suscitare non posset se viua condere.

Artemisia. *Plataensis pugna.* Anno sequenti & terrestri prelio victi Persæ ad plateas in Bœotia, per Lacedæmonios, & Tegeates: vbi Mardonius infensus ille Græcorum hostis, cum copijs cæsus: iterumque ad Mycalem in Asia nauali, pugnæ, quidquid Persarum erat in bello, deletum est. Ita Græci persarum sacrilegia vindicarunt. Felices, si qua consensione cum externo bellum gessissent, eadem inter se pacem coluissent: sed difficilius reguntur prospera quam aduersa. Athenæ euersæ antea, statim restauratæ, Themistoclis, cui parem Græcia non vidit temerè, maximè opera. Et verò debuit scientiarum domicilium cura eximia ad posterorum vsus renouari.

Fabii ad Cremeram. Anno Mundi 3578. V. C. 277. è Fabiorum Patricia gente trecenti contra Etruscos suis stipendijs pugnantes cæsi sunt, ad Cremeram castrum non amnem. Quis gloriosius quam gentem vnam patriæ suæ militasse solam & occubuisse?

Dum

Dum Athenienses industria Themistoclis stabilitum sibi maris imperium, ac penè totius Græciæ Principatum, expulsis vndecunque Persis: idem illud possideat Cimonis Victorijs & humanitate, & in socios Aristidis iustitia. Quibus viris stantibus, Athenę steterunt, Pereuntibus imperium corruit, Ita vel in Democratijs Monarchia regnat. *Athenieses*

Anno Mundi 5533. Thucydides natus est Athenis, nobilitatis originę clarus; sed historia scriptà longè clarissimus; grauitate sententiarium, accurato iudicio, & ad veritatis normam aptato: bellum Peloponesiacum cuius pars fuit complexus est; obscurior tamen & tectior, qui lectiorem tantum suis similem admittit. Quo eodem anno per Ostracismum vir ille dignus quem omnis Græcia in ciuem ambiret. Themistocles Athenis pulsus est; tam ægrè se ab inuidia virtus tutatur. *Thucidides.* *Temistocles*

Anno Mundi 3585. Athenis ortus Socrates, Græciæ Philosophię splendor & dignitas, ortu quidem ignobili, sed futurus ipse vita & doctrinà in tota Græcia suprà omnem Imperatorum celebritatem. Cum superiore anno Democritus ille ridiculus in lucem *Socrates.* *Democritus*

Deus, in maritum contulit, quæ vxor meruit.

Quod vt credas, vide fœdata eius nondum mariti primordia ingenti clade, quam ad Cyprum nauali prælio Athenienſes Perſis intuleruut, quam eſt mox ſequuta pedeſtris exercitus ſtrages; Cimone vtrobique adminiſtrante res Athenienſium in ſummum gloriæ prouectas apicem. Debebat hanc gloriam Cimoni Deus, qui in parentem Miltiadem pietate inſignis, vt ipſius vinctum cadauer ſepulchro daretur (pudeat hæc ſæcula pietatem ab illo non diſcere) ſe viuum pro mortuo in vincula egerat; id ingratiſſima patria ſpectante & patiente, imò poſt filium tot victoriarum parentem ſuo pomærio depellẽte. Quam mox Athenarum ſub Spartanis laborantium miſereat, cum tot Heroum pernicie munimenta ipſi ſua euerterint! Cimō

Nam & Themiſtoclem ante, cui nec in Græcis, nec in Romanis quem compararet, habit Tullius, totâ expulſum Græcia, tam acerbè perſequuti ſunt, ut Perſas ad quos profugit, mitiores quàm ciues ſuos crediderit. Ibi vir excellens ſic exceptus vt patriam obliuiſci poſſet, eius tamen & infenſe ſic meminit, vt ne ipſi bellum inferet, ſibi intulerit. *Themiſtoclis mors.*

Anno Mundi 3604 V. C. 303. Romæ Decemuiri cum potestate summa creati sunt, quibus Romanum, ex legibus à Græcia peritis conderent; & inde leges 12. tabularum natæ, magno reipub. emolumento. Sed statim hæc imperandi forma abrogata, per Appij Claudij intemperantem libidinem, ingenuam virginem rapientis in stuprum, vbi pater Virginius, filiam nullam habere maluit quàm pollutam. Eiecti Decemuiri, violenta morte Appius perijt; immoderatam impudicitiam, vt plerumque fit, restinguens sanguine vt ferro violentus, qui se & alios libidine violant. *Decemviri Romæ*

Circa hæc tempora Pictores huic artium dominæ celebritatem iam comparabant xeuxis & Parthasios, iste auium deceptor, hic dominum; & Timantes tur primus colores miscuit. Et in fingendo princeps Polycletus & phydias, hic in Ioue, ille in Doryphoro supra fidem commendatissimi. Vt id seculum Græciæ flos & lux appellari possit; quo siue rerum gestarum gloria, siue disciplinarum illustri notitia, siue artium admirabilitate, semel nacta est, vnde in memoriam ætatum omnium perueniret. *Græcia splendor.*

Anno Mundi 3609. Nehemiæ Iudæus *Nehemias*

dæus ab Artaxerxe restaurationem mu-rorum & vrbis Hyrosolimæ impetrat promouetque feliciter: portas, muros, turres extruit, & fundamenta locat munitionibus, quæ Romano imperio possint obsistere. Quod miraculis Deus insigniuit: nam & ignis diuinitus ex vndis eductus, & Arca Iudaicæ religionis sacrum penetrale cum tabernaculo & Altari incensi, post multos annos quàm à Ieremia recondita essent reperta, lætitiæ summæ Iudæis fuerunt, spectantibus ex diuino munere diuini subsidij instaurationem. Sanè Nehemias tanta celeritate vrbem reparauit, vt patriæ pater & Solymarum conditor nuncupari possit. Tunc inuentum Synedrium, cui præsiderent a stirpe Dauidis Iudices, & posteri Aronis summi sacerdotes; qui reipublicæ status ad Christum vsque perstitit.

Censura Romæ. Anno Mundi 3632. V. C. 311. Censores Romæ primùm creati Papyrius Mugillanus & Sempronius Atratinus; quasi morum magistri & totius populi Pædagogi. Sanè Censura Magistratuum apex, dignitatum coronis, triumphalis senectutis vltimum votum; autoritatis tantæ, vt honores & contumeliam sine prouocatione dispertiret ad libitum.

Spurius Melius. Anno Mundi 3636. Spurius Melius cùm

cùm annonà in plebem diuisà regnum agitaret, a Dictatore Quintio Cincinnato, triumphali illo agricola, iam octogenario, opprimitur, & per Seruilium Ahalam domi suæ vbi sceptrum adornabat, occiditur. bona quæ malè diuidebat in meliorem vsum publicata, domus consilij tecta diruta: nudum solum Æqui melius dictum monuit posteros, tutiores modestiæ terminos quam ambitionis vota immodica.

Anno Mundi 3618. Athenis nascitur illa Attica Siren Isocrates, è cuius schola vt è Mineruæ sacrario prodibunt deinceps oratores. Et hoc tempore Hippocratis Coi mira celebritas, à quo Medicina sin minus ortum, at incrementum habuit, & quod ab initijs rarissimum est, summam coronidem. Et ne quid Græciæ in omni scientiæ genere deforet, tunc enimebant Democritus Abderites, Empedocles Siculus, in Philosophia Principes, & Gorgias Leontinus, sic artium omnium peritià clarus, vt à Rhetorica cui famulabantur, splendorem arcesserunt.

Isocrates Hippocrates & alij.

Circa hæc tempora Græcia in partes distracta, domesticum quo deinde flagrauit comparabat incendium, principes omium Lacædemonij & Athenienses, qui viribus superiores alij, sibi pa-

Peloponnesiaci belli semina.

res,

pares, tricennali fœdere coniuncti; visi fuerant pacem sancire; nisi bellum Samium pro Priene Samios inter & Milesios excitatum; iterumque bellum Corynthiacum Corcyræos inter & Corynthios, excitasset Athenienses vt fauentes Milesijs Samum diruerent, & Corcyræis opitulantes Corynthios profligarent. Et incendebat omnia fax belli Pericles, tam manu promptus quam lingua facundus, qui suis ciuibus dominatum in Græcia, sibique in ciuitate sua instruebat. Inde Atheniensium potentia cæteris Græcis inuisa; nam inter æquales, qui eminent, nocens.

Pelo-ponnesiacum bellũ. Anno Mundi 3623. V.C. 322. cæptum est bellum Peloponesiacum, quod 27. annos gestum est, Spartanos inter & Athenienses, at communi totius Græciæ clade: cùm Spartani prætexerent libertatem Græciæ ab Atheniensibus violatæ; & Athenienses inflammaret Pericles, rationibus reddendis obnoxius, & militaris gloriæ cupidus. Quam modicam admodum assequutus est; nam altero statim anno peste decessit, quæ sæuissima Athenas vastauit (quasi calamitas belli parum esset) iam Africam & Asiam peruagata, præsentissimum Numinis vindicis telum. Non ideò tamen cessatum: bel-

bello, cùm Alcibiades ex forore Periclis nepos, audacia & militari animo plenus, rursus omnia in bellum egerit.

Hoc anno quo Pericles obijt, natus Plato, suauissimus ille Socratis cygnus, qui postea Philosophiæ studia eloquentiâ mirabili condiens diuersas in speciem disciplinas ad posteritatis miraculum complectetur, & illuminabit. Eodem tempore Comœdias præbebant Atheniensibus ingeniosissimi longè Poetæ, Eupolis Rhodius, & Aristophanes Atheniensis: is fœlicior cuius scripta lalis Attici, si puriora essent, exemplar, ad nostram ætatem durarunt; in eis Chrysostomus, os illud aureum, omnis elegantiæ fontem inuenit. *Plato.* *Aristophanes.*

Anno Mundi 3629. Artaxerxes regni anno 40. e vita migrauit, Persarum principum felicissimus; quà vita, quam à belli tumultibus tutam transegit: quà morte, quam suam obijt nec arcessitam; præmium pietatis in Deum, & in eius populum munificentię, Regnum Xerxi reliquit vnico è coniuge filio, cùm alios 17 è pellicibus genuisset; quorum vnus Sogdianus Xerxem fratrem statim interemit, ipse ab Ocho itidem fratre interfectus. Is Ochus regno inauguratus, Darij no- *Artaxerxis mors.*

mer

men sumpsit, Nothus à Græcis dictus quod à pellice genitus; vxorem duxit Patrisadem Artaxerxis patris sororem, fœminam ambitiosissimam, & peromne flagitium ad regnum promptam.

Darius. Ochus, siue Nothus, Alcibiades,

Anno Mundi 3634. cùm Græci pacem agitarent, Alcibiades turbulentus & audacissimus iuuenis miscuit omnia: deceptisque Spartanorum legatis, contracto fœdere cum Argiuis, bellum sop.tum rursus incendit. Hic è Socratis prodiens schola, temperantiam edoctam non diu tenuit: animum ad bellum tulit, vt ad temeritatem audacem, sic fortitudine in paucis clarum: in varia fortuna, semper audax, nunquam non fortis: sæpius felix. Suscepit postea expeditionem Syracusanam, à qua reuocatus ad causam dicendam, Spartam profugit; iterumque patriæ redditus, Spartanos hospites grauissimis effecit cladibus, Athenis exceptus quasi Deus, mox eiectus vt prædo, ad Persas tansfuga, Lysandro curante est interfectus; verissima humanarum rerum facies, & imago.

Bellū Siculum.

Anno Mundi 3630 bellum è Gręcia instigante Alcibiade in Siciliam est translatum; oppugnatæ ab Atheniensibus Syracusæ duce Nicia (nam Alcibiades statim reuocatus) propugnatæ à

Gy-

Gylippo Spartano ; totis viribus pugnatum sæpius : donec tandem profligati penitus Athenienses, documento fuere, ne quis malum alteri creat, non prouocatus ; Pedestri naualique prælio victi sunt, 40. hominum amissa millia, captæ naues 130. captiui Duces Nicias & Demosthenes, à Siculis occiduntur, reliqui in latumias & seruitutem sappiuntur. Hac clade Atheniensium opes concisæ : socijs etiam vt plerumq; fit ab aduersa fortuna deficientibus. Ita discant, qui inuadunt aliena, se casuros suis : nullamque iacturam esse grauiorem, quàm augumentum cupiditatis.

Circa Annum Mundi 3648. Dionysius occupauit tyrannydem Syracusis : occultis primum artibus, impetratis custodibus corporis propter fictitium ab æmulis periculum, dein vi apperta. Quam tyrannidem rarà in ijs vitæ institutis felicitate per annos 38. obtinuit : quamuis felicem Damoclis cæna vel vnica negat. *Dionysius Syracusis.*

Eodem anno illa Cothurni lumina Sophocles & Euripides occiderunt diuerso sanè fato, nempe alter comico, alter plusquàm Tragico, cùm ille gaudio pro imperrata victoria, hic laniatus à canibus interierit. Quo & tempore Euclides Megarensis ; Geometricæ *Sophocles. Euripides. Euclides*

fa-

facultatis parens, & in Elementis supra omnem doctrinam eminens, Socraticam Athenis cum vitæ discrimine hausit disciplinam, cùm ibidem agere capitale Megarensibus esset. Ita semper illustribus viris animo viuere longè antiquius fuit quàm corpore.

Athenæ victæ. Anno Mundi 3649. funestum illud Peloponnesiacum bellum tandem restingitur, ingenti clade Atheniensium, qui ad Ægæos Potamos à Lysandro vincuntur, non tam prælio, quàm arte & nauali direptione: 180. naues deperditæ, cum quibus cecidit maris imperium: dux Conon ad Euagoram Cyprium fugit. Ipsæ Athenæ à Spartanis obsessæ ac captæ, Lysandro victori permissæ: à quo, portu, muris & legibus suis spoliatæ, leges nouas & trigintarectores, seu dominos acceperũt. Ita Deus vanissimi populi contriuit superbiam, & à prætumida gente acerbissimam exegit pœnam, humilitatem. *Lysander.* Lysander dux nescias an astutia an fortitudine clarior, nam dolus, an virtus, quis in hoste requirat? ita leonem vulpi immiscuit: vt inter celeberrimos Imperatores nomen habuerit.

Artaxerxes Mnemon. Anno Mundi 3650. cùm superiori Darius rex decessisset, successit in amplissimum regnum Arsaces, qui ob virtu-

tutem Aui, Artaxerxes appellari voluit, & Mnemon ob memoriæ præcellentiam meruit; Cyro minore fratre Asiæ prouincias administrante: qui germano in regno postpositus, licet à Dario iam Rege susceptus. Hinc repente æmulatio, ambitio, & in fratrem odium Cyrum incessit. Et quidem in conatu primo statim oppressus; & in vincula coniectus aurea, matri vitam debuit; dein contractis per otium copijs, in quibus flos Græcorum, Artaxerxem in Media quadringentis militum accinctum millibus, profligasset, si prudentius pugnare quàm audacius voluisset. Ipse in acie cæsus, dum fratrem vulnerat; paratam victoriam morte corrupit: ingentis animi iuuenis: libertate, iustitia, fortitudine, & comitate supra in Persam nobili; nisi has artes in fraterna odia impendisset. Græci milites duce Xenophonte in Græciam, per vastissimas terras illibati egregio fortitudinis specimine redierunt. Hic est Xenophon vtramque Mineruam complexus, verè Apis Attica, mel fundens suauissima oratione, & aculeum in prælijs fortissima manu distringens.

Cyrus minor

Xenophon.

Interea peribant Athenæ, nisi qui Deus superbiæ osor, idem & humilitatis amator, pœnam ambitionis à victis

Athenæ à Spartanis vexatæ.

in

in victores transtulisset. Vrbs per triginta tyrannos rapinis direpta, exhausta cædibus, plures lugebat ciues octo mensibus per pacem raptos, quàm grauissimo bello tot annis luxisset. Imò vnus de tyrannorum grege, Theramenes à collegis cicutà sublatus, quod in addictos ciues sæuiret mitius; tantùm scelus est inter nocentes esse innoxium. Vix supererat ciuitatis tam amplæ cadauer, ni Thrasybulus fortissimus iuuenis funestam pacem bello abruisset: & ab exilio salutem patriæ retulisset. Eiecti sunt ab eo Tyranni, sed breui per Lysandrum capitalem Athenarum hostem reducendi, nisi Spartæ Rex Pausanias æqui quam vtilis amantior, intercessissent. Iterum tamen Atheniensibus redditi: suoque furori, primis etiam pœnis redditi sunt, ab obnoxijs sæuitiæ ciuibus iugulati: ac tum primùm prolatà Amnistia, reipublicæ vmbra instaurata, & & Persis Spartanos turbantibus, Athenis licuit ex lethifero morbo conualescere.

Socra tis mors. At in ipso furore cædium, Socrates ille humanæ sapientiæ forma & species, in carcere cicutam bibebat; eo animo quo docuerat, mortis tam facto quàm dicto contemptor, impietatis & iuuen-

iuuentis corruptæ damnatus, qui vel Alcibiadi temperantiam mortuum induxerat. Hoc vnum supererat Athenis trophæum, quo spoliarentur. Sed statim Anytus & Melitus accusatores, postulati ipsi & damnati, ille morte, hic exilio, ipsi adolescentiæ parenti, quia vita reddi non potuit, erecta statua, & sempiterna laus in futurum æuum traducta.

Spartani in Persas. Anno Mundi 3655. Spartani iam Græciæ Domini, cupiditatem vltra prorogantes, imperium Asiæ affectarunt; causa tunc belli quæ olim fuerat, Græcæ in Asia ciuitates. Primum facinus Dercyllidæ, uiri fortis ac strenui, qui beneficio æmulationis inter Pharnazanum & Tissaphernem Artaxerxis legatos ortæ, spectante Tissapherne Pharnabazum uicit, urbesque Æoliæ nouem cepit; tam certa est prærogatiua cladis, diuisio. *Agesilaus.* Dein Agesilaus in Spartanorum thronum euectus, victorias terra latè spargens, Asia sua Persas depulisset: nisi Conon Atheniensis apud Persas exul, classisque ductor, palmis maritimis Agesilai spem retudisset; adeò in fatis erat, ut ubique gentium tunc Græci uinceret. Is Agesilaus post multa præclarè suscepta ac perfecta facinora, ex Ægypto redux

dæus ab Artaxerxe restaurationem murorum & vrbis Hyrosolimæ impetrat promouetque feliciter: portas, muros, turres extruit, & fundamenta locat munitionibus, quæ Romano imperio possint obsistere. Quod miraculis Deus insigniuit: nam & ignis diuinitus ex vndis eductus, & Arca Iudaicæ religionis sacrum penetrale cum tabernaculo & Altari incensi, post multos annos quàm à Ieremia recondita essent reperta, lætitiæ summæ Iudæis fuerunt, spectantibus ex diuino munere diuini subsidij instaurationem. Sanè Nehemias tanta celeritate vrbem reparauit, vt patriæ pater & Solymarum conditor nuncupari possit. Tunc inuentum Synedrium, cui præsiderent a stirpe Dauidis Iudices, & posteri Aronis summi sacerdotes; qui reipublicæ status ad Christum vsque perstitit.

Censura Romæ Anno Mundi 3632. V. C. 311. Censores Romæ primùm creati Papyrius Mugillanus & Sempronius Atratinus; quasi morum magistri & totius populi Pædagogi. Sanè Censura Magistratuum apex, dignitatum coronis, triumphalis senectutis vltimum votum; autoritatis tantæ, vt honores & contumeliam sine prouocatione dispertiret ad libitum.

Spurius Mælius. Anno Mundi 3616. Spurius Melius cùm

cùm annonà in plebem diuisà regnum agitaret, a Dictatore Quintio Cincinnato, triumphali illo agricola, iam octogenario, opprimitur, & per Seruilium Ahalam domi suæ vbi sceptrum adornabat, occiditur. bona quæ malè diuidebat in meliorem vsum publicata, domus consilij sedes diruta: nudum solum Æqui melius dictum monuit posteros, tutiores modestiæ terminos quam ambitionis vota immodica.

Anno Mundi 3618. Athenis nascitur illa Attica Siren Isocrates, è cuius schola vt è Mineruæ sacrario prodibunt deinceps oratores. Et hoc tempore Hippocratis Coi mira celebritas, à quo Medicina sin minus ortum, at incrementum habuit, & quod ab initijs rarissimum est, summam coronidem. Et ne quid Græciæ in omni scientiæ genere deforet, tunc enimebant Democritus Abderites, Empedocles Siculus, in Philosophia Principes, & Gorgias Leontinus, sic artium omnium peritià clarus, vt à Rhetorica cui famulabantur, splendorem arcesserunt. *Isocrates Hippocrates & alij.*

Circa hæc tempora Græcia in partes distracta, domesticum quo deinde flagrauit comparabat incendium, principes omnium Lacædemonij & Athenienses, qui viri bus superiores alij, sibi pares, *Peloponnesiaco bellô somes.*

pares, tricennali fœdere coniuncti, visi fuerant pacem sancire; nisi bellum Samium pro Priene Samios inter & Milesios excitatum; iterumque bellum Corynthiacum Corcyræos inter & Corynthios, excitasset Athenienses vt fauentes Milesijs Samum diruerent, & Corcyræis opitulantes Corynthios profligarent. Et incendebat omnia fax belli Pericles, tam manu promptus quam lingua facundus, qui suis ciuibus dominatum in Græcia, sibique in ciuitate sua instruebat. Inde Atheniensium potentia cæteris Græcis inuisa; nam inter æquales, qui eminent, nocens.

Peloponesiacum bellū. Anno Mundi 3623. V. C. 322. cæptum est bellum Peloponesiacum, quod 27. annos gestum est, Spartanos inter & Athenienses, at communi totius Græciæ clade: cùm Spartani prætexerent libertatem Græciæ ab Atheniensibus violatæ; & Athenienses inflammaret Pericles, rationibus reddendis obnoxius, & militaris gloriæ cupidus. Quam modicam admodùm assequutus est; nam altero statim anno peste decessit, quæ sæuissima Athenas vastauit (quasi calamitas belli parum esset) iam Africam & Asiam peruagata, præsentissimum Numinis vindicis telum. Non ideò tamen cessatum: bel-

bello, cùm Alcibiades ex sorore Periclis nepos, audacia & militari animo plenus, rursus omnia in bellum egerit.

Hoc anno quo Pericles obijt, natus Plato, suauissimus ille Socratis cygnus, qui postea Philosophiæ studia eloquentiâ mirabili condiens diuersas in speciem disciplinas ad posteritatis miraculum complectetur, & illuminabit. Eodem tempore Comœdias præbebant Atheniensibus ingeniosissimi longè Poetæ, Eupolis Rhodius, & Aristophanes Atheniensis: is fœlicior cuius scripta salis Attici, si puriora essent, exemplar, ad nostram ætatem durarunt; in eis Chrysostomus, os illud aureum, omnis elegantiæ fontem inuenit. *Plato.* *Aristophanes.*

Anno Mundi 3629. Artaxerxes regni anno 40. e vita migrauit, Persarum principum felicissimus; quà vita, quam à belli tumultibus tutam transegit: quà morte, quam suam obijt nec arcessitam; præmium pietatis in Deum, & in eius populum munificentiæ, Regnum Xerxi reliquit vnico è coniuge filio, cùm alios 17 è pellicibus genuisset; quorum vnus Sogdianus Xerxem fratrem statim interemit, ipse ab Ocho itidem fratre interfectus. Is Ochus regno inauguratus; Darij no- *Artaxerxi morr.*

mer-

men sumpsit, Nothus à Græcis dictus quod à pellice genitus; vxorem duxit Patrisadem Artaxerxis patris sororem, fœminam ambitiosissimam, & peromne flagitium ad regnum promptam.

Darius. Ochus, siue Nothus, Alcibiades,

Anno Mundi 3634. cùm Græci pacem agitarent, Alcibiades turbulentus & audacissimus iuuenis miscuit omnia: decepisque Spartanorum legatis, contracto fœdere cum Argiuis, bellum sopitum rursus incendit. Hic è Socratis prodiens schola, temperantiam edoctam non diu tenuit: animum ad bellum tulit, vt ad temeritatem audacem, sic fortitudine in paucis clarum: in varia fortuna, semper audax, nunquam non fortis: sæpius felix. Suscepit postea expeditionem Syracusanam, à qua reuocatus ad causam dicendam, Spartam profugit: iterumque patriæ redditus, Spartanos hospites grauissimis effecit cladibus, Athenis exceptus quasi Deus, mox eiectus vt prædo, ad Persas tansfuga, Lysandro curante est interfectus; verissima humanarum rerum facies, & imago.

Bellũ Siculum.

Anno Mundi 3630 bellum è Grecia instigante Alcibiade in Siciliam est translatum; oppugnatæ ab Atheniensibus Syracusæ duce Nicia (nam Alcibiades statim reuocatus) propugnatæ à Gy-

Gylippo Spartano; totis viribus pugnatum sæpius: donec tandem profligati penitus Athenienses, documento fuere, ne quis malum alteri creat, non prouocatus; Pedestri naualique prælio victi sunt, 40. hominum amissa millia, captæ naues 130. captiui Duces Nicias & Demosthenes, à Siculis occiduntur, reliqui in latumias & seruitutem sappiuntur. Hic clade Atheniensium opes concisæ: socijs etiam vt plerumq; fit ab aduersa fortuna deficientibus. Ita discant, qui inuadunt aliena, se casuros suis: nullamque iacturam esse grauiorem, quàm augumentum cupiditatis.

Circa Annum Mundi 3648. Dionysius occupauit tyrannydem Syracusis: occultis primum artibus, impetratis custodibus corporis propter fictitium ab æmulis periculum, dein vi apperta. Quam tyrannidem rarâ in ijs vitæ institutis felicitate per annos 38. obtinuit: quamuis felicem Damoclis cæna vel vnica negat. *Dionysius Syracusis.*

Eodem anno illa Cothurni lumina, Sophocles & Euripides occiderunt diuerso sanè fato, nempe alter comico, alter plusquàm Tragico, cùm ille gaudio pro imperrata victoria, hic laniatus à canibus interierit. Quo & tempore Euclides Megarensis; Geometricæ *Sophocles. Euripides, Euclides*

fa-

facultatis parens, & in Elementis supra omnem doctrinam eminens, Socraticam Athenis cum vitæ discrimine hausit disciplinam, cùm ibidem agere capitale Megarensibus esset. Ita semper illustribus viris animo viuere longè antiquius fuit quàm corpore.

Athenæ victæ. Anno Mundi 3649. funestum illud Peloponnesiacum bellum tandem restingitur, ingenti clade Atheniensium, qui ad Ægæos Potamos à Lysandro vincuntur, non tam prælio, quàm arte & nauali direptione: 180. naues deperditæ, cum quibus cecidit maris imperium: dux Conon ad Euagoram Cyprium fugit. Ipsæ Athenæ à Spartanis obsessæ ac captæ, Lysandro victori permissæ: à quo, portu, muris & legibus suis spoliatæ, leges nouas & triginta rectores, seu dominos acceperũt. Ita Deus vanissimi populi contriuit superbiam, & à prætumida gente acerbissimam exegit pœnam, humilitatem. *Lysander.* Lysander dux nescias an astutia an fortitudine clarior, nam dolus, an virtus, quis in hoste requirat? ita leonem vulpi immiscuit: vt inter celeberrimos Imperatores nomen habuerit.

Artaxerxes Mnemon. Anno Mundi 3650. cùm superiori Darius rex decessisset, successit in amplissimum regnum Arsaces, qui ob virtu-

tutem Aui, Artaxerxes appellari voluit, & Mnemon ob memoriæ præcellentiam meruit; Cyro minore fratre Asiæ prouincias administrante: qui germano in regno postpositus, licet à Dario iam Rege susceptus. Hinc repente æmulatio, ambitio, & in fratrem odium Cyrum incessit. Et quidem in conatu primo statim oppressus; & in vincula coniectus aurea, matri vitam debuit; dein contractis per otium copijs, in quibus flos Græcorum, Artaxerxem in Media quadringentis militum accinctum millibus, profligasset, si prudentius pugnare quàm audacius voluisset. Ipse in acie cæsus, dum fratrem vulnerat; paratam victoriam morte corrupit: ingentis animi iuuenis: libertate, iustitia, fortitudine, & comitate supram Persam nobili; nisi has artes in fraterna odia impendisset. Græci milites duce Xenophonte in Græciam, per vastissimas terras illibati egregio fortitudinis specimine redierunt. Hic est Xenophon vtramque Mineruam complexus, verè Apis Attica, mel fundens suauissima oratione, & aculeum in prælijs fortissima manu distringens.

Cyrus minor

Xenophon.

Interea peribant Athenæ, nisi qui Deus superbiæ osor, idem & humilitatis amator, pœnam ambitionis à victis in

Athenæ à Spartanis vexatæ.

iuuentis corruptæ damnatus, qui vel Alcibiadi temperantiam mortuum induxerat. Hoc vnum supererat Athenis trophæum, quo spoliarentur. Sed statim Anytus & Melitus accusatores, postulati ipsi & damnati, ille morte, hic exilio, ipsi adolescentiæ parenti, quia vita reddi non potuit, erecta statua, & sempiterna laus in futurum æuum traducta.

Anno Mundi 3655. Spartani iam Græciæ Domini, cupiditatem vltra prorogantes, imperium Asiæ affecta-runt; causa tunc belli quæ olim fuerat, Græcæ in Asia ciuitates. Primum facinus Dercyllidæ, uiri fortis ac strenui, qui beneficio æmulationis inter Pharnazanum & Tissaphernem Artaxerxis legatos ortæ, spectante Tissapherne Pharnabazum uicit, urbesque Æoliæ nouem cepit; tam certa est prærogatiua cladis, diuisio. Dein Agesilaus in Spartanorum thronum euectus, victorias terra late spargens, Asia sua Persas depulisset: nisi Conon Atheniensis apud Persas exul, classisque ductor, palmis maritimis Agesilai spem retudisset; adeò in fatis erat, ut ubique gentium tunc Græci uinceret. Is Agesilaus post multa præclarè suscepta ac perfecta facinora, ex Ægypto redux

Spartaniin Persas.

Agesilaus.

in via obijt: pede quidem claudus, sed animo firmus & erectus; multis laudandus, vno redargutus, quod Thebanos dum exercet bello, vel vincendo sæpius victos vincere docuit.

Tissaphernis mors Anno Mundi 3658. magno mortalium rerum documento, Tissaphernes Asiæ præfectus, Artaxerxis gener, ipsique ob perpetuam fidem gratissimus, victus ab Agesilao, ab irato Rege Satrapia spoliatur & vita: memoria sanè Mnemon ille non valuit, qui tanta beneficia ob leuem cladem obliterauit. Id tamen crudelissimæ fęminæ Parisatidi facinus datum, quæ Cyrum filium cùm in Artaxerxe vlcisci non posset, in Tissapherne vindicauit: impotens mulier, & iam Statirę Reginæ veneno infamis.

Græci diuisi Titraustes Asiæ & Bello in Spartanos Præfectus: qui gnarus ferro intactos, auro plerumque succumbere, hoc bello aggressus Græciæ Principes, Bœotos & Athenienses in Spartanos concitat, bellique serit semina, quo statim Sparta tantùm non corruet. Lysander in Bœotos missus, iusta Nemesi ab Atheniensibus trucidatur, vt quos delere funditus immortali odio flagrabat, eos videret & suę cędis auctores, & vltores tot iniuriarum.

Lysander.

Sa-

Sequenti Anno Græcis certatim in Lacedæmonios exurgentibus: quippe superbia vt potentiæ comes, ita inuidia: Agesilaus ab Asia ad tutandam Spartam reuocatus, Spartanum ferrum auro Persico infirmius sensit. Et diuersis pugnatum in locis euentu dispari: nam ad Cnidon pugna nauali virtute eximia Conon vicit, 50. Lacedæmoniorum triremibus captis, contra ad Coronæam Græcos Agesilaus prostrauit, cruento quidem prælio, quo & ipse saucius, tamen victor. Tantùm in Imperatore momenti est, cùm hinc vincat Sparta, hinc vincatur, Conone & Agesilao cum victoria semper pugnantibus.

Cnidia pugna & coronæa

Eodem anno cùm Romani Veios opulentissimam Italiç vrbem iam decimum annum oppugnarent, tandem Dictatore dicto Furio Camillo expugnant, non apertâ quidem vi sed occulta, ducto subtus in mediam vrbem cuniculo. Ingens præda, ad quam vniuersus populus aduocatus, cuius & decimæ votæ Apollini; Ampla vrbis quæ victa & direpta propemodum postea Romam vicit, cùm ad eam Quirites post cladem Gallicam tantum non migrarunt.

Veij captis

Cononis mors.

Anno Mundi 3660. Conôn patriæ

instaurandæ studiosissimus, cum iam Pyræum & Athenarum Muros reparasset, & maiora animo moliretur, e Teribazo Persa incrementum vrbis Græcæ pertimescente in vincula conijcitur, in quibus perijt vir amantissimus patriæ: cui vel ingratæ semper studuerat; nec enim Persis vicerat, nisi vt ipsi aliquando vinceret. Mox Thrasybulum omni similiter ope Athenarum bonis contendentem, similia propè fata oppresserunt, dum negligentius haberet milites, & in proximo prædas agere sineret: viro fortissimo militaris licentia necem obtulit: qui militi paroit, sibi durior est.

Et Thrasybulum.

Roma à Gallis capta.

Anno Mundi 3665. V G. 364. Roma bellis assiduis excitata, capta à Gallis prope interijt. Nouos hostes tam iniquè quàm audacter prouocans, ad fluuium Alliam fœdissimè vincitur, imparata expugnatur statim & incenditur, perimuntur senes in prætextis, delenda funditus, nisi spem mortuam in Capitolij arce suscitasset. Quæ & iterum per famem peribat, cùm Camillus Vleiorum domitor, & Ardeæ exul, ingratam patriam liberauit: Gallos pestilentia iam imminutos gemino prælio fortiter vicit, aurum superbè reposcentibus ferrum obiecit, ac certantes deleuit

à Camillo seruata.

uit penitus, nullo relicto qui Romam cepisset: Pater Patriæ, & alter Romulus meritò dictus. Quam & rursus seruauit, cùm plebem Veiorum cupidam in cineribus Romæ continuit, nec passus est vrbem ereptam Gallis, & Romanis perdi. Vir summus virutum, dignus in Romam seruaret & conderet, æqui suprà commodum omne amantior, qui Faliscos obsessos & machinis intactos, iustâ in ludi magistrum penâ expugnauerat. Nec ab ea postea recessit victoria; dicas Gallis victis, stipendiariam Camilli fuisse.

Eodem anno pax inter Græcos, & Persas Antalcidæ Spartani cura conciliata, & consensione magnà recepta: nihil est enim cuius nos citius quàm belli tædeat, & pax nusquam optatior quàm à belli calamitatibus. Sed nec à Persis cessatum diutius, Euagoræ Cyprio bellum illatum, ac primò quidem repulsum fortiter sed frustra Pygmæus in Gigantem pugnat: victus à Teribazo Euagoras, Cypro mulctatus, vix Salamine vrbe ipsi relictà, Teribazus fortissimus, discussa inde calumnia per Orontem Artaxerxis Generum in se coniecta, conflatam ignominiam in æmulum reiecit. Sic plerumque inuidia sibi laqueum parat, quo pereat.

Pax cum Græcis bellũ cũ Cypriis.

Teribazus

Plato in Sicilia. Circa id tempus Plato Socraticæ facultatis hæres a Dionysio in Siciliam euocatus, & accuratà pompà exceptus, pro Tyranni ingenio aulà dimissus est. *Et Philoxenus* Ambiebat doctrinæ laudem vt potentiæ Siculus, eam vt sperabat, à Platone Philosopho, & Poeta Philoxeno inuenturus, sed cùm ab eis argueretur liberius, indidis set at corporibus non item ingenijs dominari, Platonem cuius Philosophiam iam oderat quinque minis vendidit pro mancipio, miserumque Philoxenum à quo sua carmina expungebantur in latumias coniecit. Nulli vnquam emendatum carmen tanti fuit.

Spartani bellū renouant. Nec Lacedæmonij constanter pacem coluère. Num Anno Mundi 3667. in Olynthios mouent, Cadmæam Thebanorum arcem per ducem suum Phæbidam iniquè occupatam iniquius seruant; miscent omnia, vt imperium Græciæ quod pace amittebant, bello vsurparet. Sed breui pœnas luent ambitionis; & qui superbiam in Atheniensibus punierant, ambitionem se castigabunt.

Aristoteles. Anno Mundi 3670. Stagiræ natus est Aristoteles, portentum ingeniorum & cui Natura, si cui vnquam mortalium, paruit, Platonis auditor futurus

&

& aduersarius, Alexandri Præceptor dignus discipulo tanto Magister, Magistro discipulus. Anno post altero Philippus natus est, Macedonici fundator Imperij, Græci euersor. Ac tandem tertio post Aristotelem anno Demosthenes, ignobili licet origine fulmen tamen & Iupiter Eloquentiæ: vt id Græcis fuerint sæculum ingeniorum, in quo tot sydera futura omni æuo clarissima eluxerunt.

Philippus

Demosthenes.

Eodem anno nimium populi studium M. Manlio Capitolino fuit capitale: nam studere rebus nouis per immodicas largitiones compertus, datus in vincula per Cossum Dictatorem. è quibus per eandem plebem ereptus cùm seditionem concitaret, ceptus iterum de saxo Tarpeio deiectus perijt: ita geminata sorte Capitolinus; nam idem locus in eo, & eximiæ gloriæ monumentum, & pœnæ vltimæ factus. Ita dum ascendimus, præcipitia nobis comparamus.

Manlius Capitolinus.

Anno 3675. contra Prænestenos Dictator creatur Quintius Cincinnatus qui victores vincit, nouem oppida vi capit, ipsum Præneste expugnat; ac post triumphum, die post vicesimo quàm ceperat Dictaturam ponit. Digni qui

Quin. Cincinnatus

vincerent, qui tam celeriter victoriam & vsurparent & abdicarent.

Bœotium bellũ. Anno 3676. cœpit bellum Bœotiũ grauissimum Lacædemonios inter & Thebanos: cum hi per septem adolescentes exules duce Pelopida Cadmæam arcem recuperassent, ac è veste muliebri qua tegebantur viriles animos deprompsissent. Quo bello Lacedæmonij penè attriti, sin minus conciderunt, sanè a casu propius abfuerunt.

Timotheus. Iphicrates. Nam Athenienses Thebanis adiuncti, præclarissimis ducibus Timotheo & Iphicare, Spartanos vincunt. Thimotheus quidem (cuius in dormientis sinum fortuna vrbes dicta congerere) Corcyram cepit, & propugnantes Lacedæmonios classe vicit; parique animo eandem à Lacedæmonijs post obsessam propugnauit Iphicrates, victosque repulit oppugnantes. Ita Deo per Ducum fortitudinem vel ignauiam, sanciente imperia vel destruente.

Leucapugna. Epaminõdas. Anno Mundi 3683. ad Leuctra victi sunt à Thebanis Lacedemonij, Cleombroti Regis imprudentia, & Epaminondæ præclarissimi Ducis virtute, qui modestia & fortudine nobilis Græcos omnes (suffragante Tullio) animi dotibus superauit: in summo imperio pau;

paupertatis cultor, & litterarum citrà arrogantiam ſcientiſſimus, ea coniunxerat quę perpetuo penè diuortio ſunt ſeiuncta. Hac interim victoria vt concidit Spartanorum gloria, ſic acciſa ingens potentia, eodem in loco, vbi quondam Scedaſi hoſpitis filias per ſummum nefas Spartani Legati ſtupratas occiderant: tarditatem pœnæ grauitate Deus compenſat.

Anno Mundi 3689. Artaxerxes Memor mærore cōfectus obijt, cùm Darij filij appetitus inſidijs, Aſpaſię pellicis amore furentis, eum occidiſſet: pacis ſi quis vllus ſtudioſiſſimus, bellis tamen implicitus penè perpetuis; in fratrem, Græcos, Ægyptios, & Satrapas rebellantes. Egregius Princeps, niſi ſe crudelitate commaculaſſet. *Artaxerxi mors.*

Anno ſequenti Artaxerxi patri ſuccedit Ochus, nihil paternum præter nomen imitatus, dici Artaxerxes voluit. Suſceperat è pellicibus centum & quindecim filios pater, quorum quinquaginta cum fratre Dario participes coniurationis necati erant, ſæuo immanitatis exemplo, illorum coniuges & liberi ſimul perierant. Statim reliquos Ochus Perſarum crudeliſſimus, ne quis in ſe coniurare poſſet, interemi- *Ochus*

 ſe;

fecit: quaſi data opera, innocentior parricidis fratribus haberetur; ita cognatorum cæde & ſtrage Principum impleta regia. O ſceptri miſeriam: tam multos, quia id appetebant vel voto vel ortu, perijſſe; & nequid ad infortunium deſit, à patre & fratre:

Mantinæa pugna. Eodem anno iterum ad Mantinæam Thebanos inter & Spartanos pugnatum, vbi victi hi quidem, ſed illi victores in Epaminondæ morte ſcutum & gladium amiſerunt. Vir tantus honeſtius mori non potuit, quam in clypeo, & ſuo ſanguine parta victoria, ſine liberis qui familiam propagarent, ſed per Mantinæam Leuctricamque pugnam quaſi per filias immortalis.

Epaminōdas.

Dionyſii mors. Quartò antè anno e crapula perierat Dionyſius Siculus, longa poſſeſſione imperij miſer veriùs, quàm felix, inter inſidias domeſticas & aſſidua Carthaginenſium bella: animi tamen ſtrenuus & indefeſſus; cuius ſucceſſit regno potius quàm fortitudini Dioniſius filius, otium ratus imperium; quo nihil eſt in mundo negotioſius.

Sceni ci ludi Anno Mundi 3690 ludi Scenici Romæ inſtituti, ad mitigandam peſtilentiam (quod venenum pro medicina præbitum:) impuro ſanè Dæmonis inuento, & libidinem palam prædocen-

cenê:at nullo remedio ; cùm etiam ludos Tiberis Circo infusus abruperit ; Nec ideò minùs ad posteros traducta impuritas, vt quotannis à theatro pestis afflaretur.

Anno Mundi 3692. exarsit bellum Megalopolitanum, quo plurimæ in Asia prouinciæ cum Præfectis suis in Persam deficiunt: Ægypto etiam se in nouum Principem commouente ; nec Græci in hostes perpetuos cessant. Spartanos Agesilao ducente, Athenienses Chabaria. Et sanè nutabat in Ocho odioso & crudeli Rege imperium, nisi varijs proditionibus qui defecerant Duces se prodidissent. Ita proditione nihil incertius : nec infido in Principem fides habenda est. *Megalopolitanũ bellũ*

Circa hunc annum M. Curtius fortissimus iuuenis, pietate superstitia, se in media fori voraginem impulso equo armatum immisit, exemplo nobili sed miserando, abutente Dæmone animi robore, & adolescentiæ flore. *M. Curtius.*

Prudentius & felicius T. Manlius qui prouocantem Gallum duello vicit, & à rapto torque aureo, Torquati nomẽ sibi & suis peperit. Is idem anteà obseruatum Patrem ab accusatione Tribuni pietate clarus : vt viddeatur huius facinoris illud esse præmium. *Manlius Torquatus.*

Agesilaus in Aegyptio

Anno sequenti in Ægypto Nectabenum inter & Tachum, patrem & filium, pro regno certatum; Tachus pater ad Persam confugit à quo defecerat, ueniam impetrauit & copias, & Agesilao reducente, uictus Nectabenus, paterque suo redditus solio. Hoc ultimum Spartani Ducis præstantissimum facinus, quo naturam impiè uiolatam, restituit; nam in reditu vir summus obijt.

Philippus rex Macedoniæ

Anno Mundi 3694. Philippus regnare cœpit in Macedonia: Ita Deo permittente, ut dum Persæ Græcique in segnem torporem resoluerentur, nouum imperium nasceretur exitiale utriusque. Mirum ex qua gente, & ex quo Principe tanta Monarchia. Nam Macedones sordida gens & obscura, uix nota nomine; Illyriis barbarisque seruiens populis ipse Philippus Euridice crudelissima fœmina genitus, quæ ut genero regnum, sibi generis nupias pareret; proprios filios Alexadrum & & Perdiccam interfecerat; ipse inquam fratrum natu minimus, per triennium obses Thebis apud Epaminondam, nullo in pretio. Sed unde calamitas, inde fœlicitas; quippe sagacissimus ingenij iuuenis, Epaminondę uirtutibus, & disciplinis Philosophorum

eru-

eruditus, & captiuus Thebis fabricauit iugum, quod orbem premeret; & per Matris parricidia Macedoniæ regnum inuenit, quod per annos 24. in incrementum immensum prorexit.

At dum Philippus stabiliendo regno laborat, contrarijs artibus Dionysius iunior suum euertit, socordia scilicet & timiditate. Mirum, à Dione propinquo & exule, sed forti & audaci tyrannidis pulsum esse regno, quod munitum quingentis nauibus, militum millibus plus centum, idque die tertio ab appulsu: adeò nullum dominium nisi beneuolentia tutum est. Nec ipse Dion, licet magni animi, dignusq; imperium quod comparauerat, diu stetit à casu inter; nam & plebis leuitate, quæ bonas artes plerumque odit, & Calippi amici proditione, defensionis specie cæsus est. Post Dionysius à receptis Syracusis iterum deiectus virtute Timoleontis, ingens fortunæ ludibrium, Corynthi egit ludi magistrum, throno in cathedram, sceptro in ferulam commutato: inter mortales vel fortissimus, si iacturam sensit; vel ignauissimus, si non sensit. *Dionysius iunior. Dion.*

Hic Timoleon virtutem Græcorum emortuam excitauit, qui Corynthò *Timoleon.*

pa-

patria liberata, appellatus a Siculis, Icetam Acradina Dionysium arce, & Sicilia penè tota Pœnos depulit; modestia clarior quàm triumphis, cùm nihil suum, omnia diuini muneris esse assereret.

Atheniensiū leuitas. Circa eadem tempora Athenienses quibus nihil diu placere potuit, Duces de republica meritissimos amouent & mulctant, Timotheum & Iphicratem impellente Charetis inuidia: qui idem Chares, cùm pecunia victus Artabanum Ochoe ribellantem iuuisset, Athenis posteaquas innocentibus penas parauerat, ignominia luit. Ita plebem qui instigant in alios, in se armat.

Alexāder natus Anno Mundi 3698. V. C. 497. natus ex Philippo & Olympiade Molossorum Regis filia, Alexander. Quo tempore Dianæ Ephesiæ templum ab Herostrato incensum conflagrauit, & Apollinis Delphicum à Philomelo Phocensis occupatum & spoliatum. Portentum calamitatis Græcis & Asiaticis impendentis, nam gens vtraque Alexandro subdita. Philippo tamen lætitiæ fuit, sibi eodem die nuntiatum esse filij ortum, geminasque victorias, in Olympicis, & de Illyrijs. Ita scilicet se habent mortalia; nihil mœrori est, quin cuipiam gaudium pariat.

An-

Anno sequenti, ex fani Delphici expilatione, natum est bellum sacrũ quod, nouem annos posteà tenuit: Thebanos inter Locros, & alios Grçciç populos, qui religionem contra Phocenses à Philomelo excitatos, & adiutos ab Atheniensibus & Lacedemonijs; vindicabant. Per Duces varios gestum bellum; donec per Philippum tandem absolutum, ac Phocenses victi grauissimis affecti pçnis, decem talentorum millia, quæ templo erepta fuerant, pependerunt. Nec sacrilegij vel autoribus vel consortibus Deus pepercit: nam & Philomelus anno post altero victus à Thebanis se ex saxo prçcipitem dedit, & Duces omnes vario lethi genere post hunc perierunt; quin & mulieres auro sacro ornatæ, aut valetudinis, aut pudicitiæ, quod grauius est, iacturam passæ sunt: Deo impietatem vel in falsos Deos vlciscente. *Belliũ sacrũ*

At per bella Græcis cudebantur seruitus, Philippo imperium, cùm is infirmioribus præbens auxilia, victos & victores mutuis attritos cladibus sibi submitteret. At quibus artibus: quàm in speciem contrarij gradus constrauit orbis Monarchiæ; primùm Deorum vindex, mox contemptor, vtilitate non fide metiens fœdera, alloquio blan- *Philippi artes*

blandus & insidiosus, iocis & salibus promouens seria, gratiam fingere suetus in odio, iusiurandum postponens quæstui; quo ferrum non peruaderet, aurum submittens, aureum asinum tormentis omnibus machinisq; anteferens. At quis hac mercede regnum nundinetur? vnus duntaxat in sapientissima illa & fortissima Græcia, quem hæc non laterent, Demosthenes fuit, qui si animo tantùm quantùm lingua valuisset: nunquam Græcia iugum passa esset. Sed tanti est Philippicas habuisse vt fuerint vel captiuitate patriæ redimendæ.

Bellũ Phœniciũ. Mentore. Anno Mundi 3703. Ochus tandem in Phœnices qui pridem defecerant, mouit; Sidon obsessa, vt in capite malum periret: sed à Mentore Rhodio Græcorum Duce propugnata fortiter ab eo mox prodita, cum Duce stetit & corruit: ciues disperata salute se cum liberis & vxoribus incensa vrbe ad 40. millia flammis absumpserunt, adeò quibusdam mors extremum malorum non est. Inde tota subacta Phenicia. Nec fortunam spreuit Ochus in quam inciderat; quippe eam nactus in Mentore, eius ductu in Ægyptum pergens. Nectanebum Rege in Æthiopiam compulit. Apin occidit, & in illos morientes

rientes Deos atrociter. Sed à tot victorijs in Perfidem redux, voluptatis trophæum, se Eunucho Bagoæ totum mancipauit. Pudet imperasse hæc hominum monstra.

Romani interea Gallos vincunt, M. Valerio sibi Coruini nomen adempto, dum Gallum prouocantem, corui aduolantis ope, duello sternit. Omen victoriarum & honorum fuit, nam de Gallis sæpius triumphauit, & ad Consulatum est euectus sexies, raro in humanis felicitatis exemplo. *Valerius Coruinus.*

Anno Mundi 3711. V. C. 410. exortum est Samniticum bellum, quod per annos gestum 72. triumphis supra viginti quatuor materiam præbuit. Campani occasio, qui dedi Romanis quàm à Samnitibus vinci maluerunt, & ipsi Romani, qui suos esse Campanos, quàm Samnitium præoptauerunt. *Samniticũ bellũ.*

Anno sequenti Ochus crudelitate terribilis, horrenda Bagoæ sibi charissimi vindicta, dato per Medicum veneno è viuis tollitur. Bagoas homo Aegyptius inuiolatæ religionis suæ vltionem, cadauer Regis obiecit felibus deuorandum, ex ossibus manubria curauit fieri, Regisque funus liberorum auxit funeribus: seruatus vnus natu minimus Arses, cuius nomine nefarius *Ochus mors. Bagoas.*

rius ipse parricida regnaret; hæ impurissimę voluptatis principi merces.

Triballi in Philippū. Philippus interea cùm omni ope in augendo regno contenderet: diuesque prædæ rediret è Scythia, exceptus in viarum faucibus à Triballis prædæ partem poscentibus, cùm negaret, totam & propemodùm vitam amisit, equo quem agebat per ipsius femur sauciatum occiso? idem antè oculo in obsidione Olynthi orbatus. Quantis ęrumnis & periculis regnum, hoc est honesta seruitus emitur:

Epicurus. Hoc eodem anno Athenis natus Epicurus, septennio post mortem Platonis, nouæ Phiosophiæ tum in dogmatis tum in moribus conditor: voluptatis assertor perpetuus, an animi, an corporis, diu ambiguum: sanè si corporis, infelicissimus, qui cruciatu dolorum perijt.

Decius. Anno Mundi 3714. V. C. 413. Latinià Romanis victi, non sine sanguine, & Consulum alter Decius, victoriæ hostia se deuouit Manibus, saluti Patriæ posthabens suam. Nec minori exemplo *Manlius.* Manlius Torquatus, pius ille in patrem, victorem filium militari disciplina mactauit. Vidit imperium non constare nisi obsequio; Bruto maior; cùm parcere posset, non ignouit:

Anno

Anno Mundi 3715. Arses à Bagoa peremptore patris perimitur, cùm se iam regno & vltioni parem præferret. At Bagoæ industria Codomannus Armeniæ Satrapa, Ochi patruelis, ad regnum euehitur, qui Darij nomen statim assumpsit. Post eiusdem Bagoæ petitus insidijs, venenum sibi paratum Regicidam impium haurire cogit: sera vltione, & pœna pro grauitate scelerum leuiore. Hic est Darius, in quo Persicum regnum interiuit, orbis Monarchia tandem ab Asia in Europam migrante. *Arses* *Darius Codomannus.*

Anno Mundi 3716. quo Darius ad regnum peruenit, Philippus prælio ad Chæronæam Bœotiæ commisso, libertatem Græciæ extinxit: Alexandro in auspicium futuræ gloriæ cornu alterum regente: Atheniensibus parcitum; Thebani durissimè habiti: ipse Philippus ab vniuersa Græcia Imperator ad Persicum bellum destinatur, ad liberandam Asiæ Grœciam: quasi vtrobique non esset seruitus, aut magni referret, & Macedoniam Persę seruire. *Chæronea pugna*

Sed ecce Rex tantus in medio fortunæ cursu repente concidit. Nam anno proximo in Cleopatræ filiæ nuptijs, dum æqualis Dij quorum simulacris suum adiunxerat, incedit ad spe- *Philippi mors.*

cta-

ctacula, factus ipse spectaculi argumentum, spectantibus Græcorum proceribus à nobili adolescente Pausania contumeliam sibi illatam ab Attalo, vindicante in Principe, confoditur, & bouis instar, quod oraculum monuerat, immolatur: anno ætatis 47. Nunc spes in æuum homines protrahant: dum in nuptijs, in pompa, in victorijs mortem excipiunt.

CAPVT VIII.

Ab Alexandro ad Perseum.

Alexäder Rex. ANno Mundi 3718. V. C. 417. Alexander 21. annorum adolescens patri succedit: ad summas virtutes & vitia natus; cupiditate penè supra mortalem inceusus; à Ioue, vt credi voluit, genitus, vix à Philippo: nam Olympiadem vt stupri compertam Philippus dimiserat. Is statim paternam cædem vltus, tendit in Græciam, per Amphyctiones Dux renunciatur, Attalum opprimit, Thebas obstinatius repugnantes exscindit, ciuesque sub corona vendit; ac latè victor refragante nemine Corynthi in Per-

Persas imperator dicitur. Illic Diogenem Cynicum ex Sinope natum inuisit, animique robur in Philosopho sic amauit, vt ab Alexandro Diogenem præferret omnibus; Ita gloriæ cupidissimus nihil censebat medium, inter obtinendum orbem, vel contemnendum.

Diogenes.

Anno Mundi 3720. Alexander diuiso amicis patrimonio, spe vna contentus, in Asiam transijt, cum 33. peditum millibus, 4. equitum; hac exigua manu aggressus orbem iuuenis. Et ad Granicum quidem statim vicit, Spitrobate Darij genero, fortissimisque Satrapis interemptis; qua victoria tota Asia parta, ad Ciliciæ fauces imperium propagatum. Sanè in beneficijs numeranda mors Memnonis, qui origine Rhodius, vnus Alexandro futurus par, morbo perijt, ne fulcro staret Persa ruiturus.

Alexãder in Asiam.

Memnon.

Anno sequenti, altero vulnere res Persica ad Issum Ciliciæ sauciatur: vbi Darius ipse quingentis armatorum millibus pugnans vincitur, & fuga euadit; coniuge tamen & liberis apud Macedonem captiuis in quibus illustriorem victoriam retulit Alexander, indulgentia fortunæ nondum corruptus, castitate fæminæ & pudicitia Virginum illibata fęlix si diutius in sui victoria perstitisset.

Pugna ad Issũ.

ſet. Damaſcus & Syria ſtatim occuppatæ. Tyrus, quaſi clauſtrum obiecta currenti, ſeptem menſes oppugnantem detinuit: tandem expugnata, cum victore ad poſteros venit; Poſt ſubacta Gaza, ac Ieroſolima periclitata, niſi Iaddus pontifex Deo fretus inuictum Principem in riuerentiam ſui adduxiſſet; adeò vbique tutum eſt, quod propugnat Deus.

Alexandria. Anno Mundi 3723. Alexander occupata Ægypto, redux ab Hammonis oraculo; ybi Philippum Patrem Ioue mutauerat, Alexandriam condidit Ægypti caput: futuram olim amplam, auguſtam, & conditore ſuo digniſſimam.

Darii mors. Anno Mundi 3724. V. C: 423. ceſſauit Perſarum imperium anno à fundatione 318. Darius ab Arbela in campis Niniues victus, at poſteà proditoriè Beſſo interfectus, & ab hoſte defletus, vacuum Aſiæ imperium Alexandro ceſſit; hinc Græcorum regno incipiente. Occupata Perſis à victore, incenſa per temulentum Perſepolis, gazæque Perſicæ hoc eſt præcipuæ totius orbis diuitiæ conflagrarunt: & ne quid ad infamiam deeſſet, ſcorto impellente. Eodem tempore ab Antipatro victi Spartani, Agide eorum Rege perempto, dum Aſia vincebatur,

batur. Macedoni Europæ imperium confirmarunt.

Anno Mundi 3730. Alexander peragrato instar fulminis Oriente, protritis omnibus quæ obstiterant, vltra naturam, ambitionem, cum non posset arma, propagans, Babylonem redux, auditis totius orbis Legatis, veneno vel imtemperantia moritur: anno ætatis trigesimo tertio: inuictus armis, non voluptatibus. De quo vt de Deo dicebant veteres, silere satius, quàm pauca dicere. *Alexādri*

Nec omittam tamen in tanto belli ardore, amantissimum eum doctrinæ artiumque fuisse. Nam & Homeri poëma circumtulit aureo scrinio: in Thebarum ruina Pindari laribus & familię pepercit: Aristoteli delegauit aliquot hominum millia, per quos animalium naturam disceret: adfuere militanti Callisthenes & Anaxarchus Philosophi: ab Apelle solo se pingi, ab vno Lysippo fingi voluit, diceres animum capacem omnium, quæ que commendant singulos cuncta complexum. *Et studia.*

Reliquit fratrem Aridæum, Herculem filiolum, & prægnantem Roxanem, plureſque Duces dignus imperio: sed Heroi tanto nullus successit: nec eò vllum prouexit ambitio, vt se. *Et successores.*

Ale-

Alexandro proximum diceret : satius fuit diuidere, quod totum neminem capiebat. Ita Ptolemæus Lagi filius, fortitudine clarus & humanitate Aegyptum occupat, in qua regnum multos post annos prostitutum condit. Alij duces Satrapias inter se partiuntur, dum Alexandri filij adolescerent: id est, dum alter alterum quà vi, quà fraude tutius perderet.

Ptolemeus

Papyrius. At apud Romanos Papyrius Cursor Imperatoria laude clarissimus, dignusque (si Liuio fides) quem Alexander non vinceret, Fabium Magistrum Equitum Dictator ad vltimum vitæ discrimen adducit, dum contra ipsius iussa ausus est vincere. Tantum in militari disciplina roboris Romana virtus positum credidit.

Demosthenis mors. Anno Mundi 3732. cùm superiore bellum Lamiacum inter Antipatrum & Athenienses Demosthene tubicine excitatum esset, hoc anno magna Atheniensium clade cessauit; ipse Demosthenes profugus spontaneo veneno è vita abijt: Eloquentia maximus quam tamen auaritia fœdauit.

Et Aristoteles. Tunc & Aristoteles, naturę lumen & veneno suo perijt ne itidem in Antipatri manus veniret, vt eodem fato doctissimus eloquentissimusque mortalium

talium vita excesserint. Quod monstrum antipater? quod suam Græciam, ipsumq; orbem ornamentis tantis spoliauit: Dicitur Aristoteles Bibliothecam primus congessisse; dignum auctore inuentum; cum virorum illustrium ingenia ad posteros transmittere non posset, libros ingeniorum monumenta transmisit.

Anno Mundi 3733. V. C 432. Romani sub iugum à C. Pontio Samnite missi, & ad furcas Candinas ictum fœdus ignominiosum. Sed qui fortes vincit, irritat, sequenti anno eluta ignominia, ingenti victoria per Papyrium, oppressi Samnites eandem infamiam subiere. *Caudinū fœdus*

Circa hæc tempora, dum Oriens vniuersus per tumultuantes Alexandri Duces concutitur: Cassandri qui Antipatro pari successerat, eluxit palmarium scelus. Is enim Olympiade Regis sui matre interfecta, duos eius filios, quorum alterum ex Barsine, alterum ex Roxane susceperat, interemit; planè innoxios, nisi quod imperio nati essent, nihil ex tanta sorte consequentes, nisi vt indignius perempti viderentur. *Cassandri scelera.*

Antigonus Eumenem præclarissimum Ducem Regiarumque partium *Eumenis mors.*

sectatorem fidissimum, traditum sibi per proditionem inedia necat. Ita virtuti fortuna infensa, dignandos solio crudeliter mactat: Ipse Antigonus ambitione flagrans, per Demetrium filium audacissimum iuuenem, vt sibi quærat imperium perturbat omnia.

Agatocles Tunc & Agathocles in Sicilia ambitione, armis, felicitate, & miseria eluxit. Is è figulo natus, vsurpata tyrannide, ac Pœnis sæpius fortiter victis, cùm fortunæ filius crederetur: repente hostis, grauis annis, crudelissimo fato à nepote Andragato, veneno, aut vt volunt, alij, cruce perimitur. Ite mortales, in fortunæ risu spes constabilite.

Appi. Censura. Eodem tempore Appius Claudius Censuram Romæ insigniuit, qua beneficijs, qua seueritate: adeò contrarijs rebus fama constat. Nam plures è senatoribus acerbe notauit, & iam prolabentes mores restituit, & Appiam viam Roma Capuam, saxis muniuit, & aquas fontis Vrbi induxit; aquâ & saxo [quæ quantùm opposita,) Appiorum nomen æternans.

Philosophi. Nec defuerunt ijs temporibus Philosophorum certamina, vt & sua bella ingenijs essent. Quippe Crates Thebanus paupertatem omnibus antepo-

suit;

fuit: Pyrrho Elienſis nihil certi eſſe, ſed incerta omnia docuit: Epicurus Athenienſis voluptatem ſummum eſſe bonum aſſeruit; at longè melius Menedemus Eretrienſis, qui honeſtatem, & Xenocrates Chalcedonenſis, qui continentiam ſuos docuerunt.

Nec prætermittendus Menander Poeta nouæ Comœdiæ autor, ingenio ſuauiſſimus & artificio politiſſimus, à quo Terentius lepores hauſit, à Regibus Macedoniæ & Ægypti per legatos & claſſem petitus. Adeò etiam inter arma ſuus honor ſcientijs & dignitas perſtat. *Menāder*

Annus Mundi 3743. V. C. 442. celebris eſt Græcorum regno quod Babylone à Seleuco Nicanore conditum, in Oriente latè propagatum eſt. Sicque deinceps præfecti prouinciarum se dixerunt reges, ſed tum regna, tum Reges breui perierunt, exceptis Aſię, Aegypti & Macedoniæ. Dei quippe vnius eſt regna condere & perennare. *Græcorū regnū in Seleuco*

Anno Mundi 3749. Rhodus à Demetrio Poliorcete, valdè inuiſitatis machinis obſeſſa, ſeruatur fortiter. ac tandem pace contracta, Coloſſum Rhodium ſextum illud orbis miraculum in portu erigit: ſed diu non ſtetit, ventorum procellis in humum excuſſus. *Rhodus obſeſſa. Coloſſus.*

Nempe excelsa, eo ad ruinam patent, quo sublimia sunt.

Antiochia & aliæ vrbes. Anno Mundi 3753. Seleucus Nicanor victo Antigono, Antiochiam Syriæ Principem ad amnem Orontem condidit, ab Antiochi parentis nomine: vrbem insignem, at futuram statim clarissimam Orientis. Nec hac contentus, in memoriam eiusdem patris alias quindecim extruxit eodem nomine Antiochias, in honorum matris sex Laodiceas: nouem Seleucias; tres Apamias, Stratoniceam vnam vxorum nominibus insigniuit: quarum celeberrima Seleucia ad Tygrim, Babylonis pompam ad se traduxit. Ita Nicanor non de hostibus modò, sed de tempore trophæa posuit.

Cassandri mors. Anno Mundi 3755. Cassander ille sæuissimus intercute aquâ extinctus est, indignus qui tam facili morte interiret. Sed & in liberos pęnæ pars venit, ne regno tot sceleribus parto potirentur; perierunt statim ferro vel morbo.

Decius. Anno Mundi 3759. Decius consul in prælio contra Gallos & Samnites, exemplo patris se neci deuouet: mori pro patria patrimonium ratus. Tunc occupata Macedonia Pyrrhus inclarescit, vt parandis regnis natus, sic *Pyrrhus.* perdendis, spe potius diues quàm vsu: qui

qui futuris inhians præsentibus caderet; Alexander dimidiatus, cupiebat omnia, tenebat nihil.

Anno Mundi 3770. Ptolemæus Lagides Ægyptiaci regni conditor moritur; cui succedit filius natu minor Ptolemæus, Philadelphus dictus, quod impuro Aegypti instituto, sororem Arsinoem haberet in matrimonio; prauo in posteris exemplo; quod tamen pœna non caruit, liberis, qui coniugij finis est, destitutum. *Chyladelphus.*

Is tamen ob libertatem & amorem in doctos memoriam in posteros meritus; Aratonem Philosophum Præceptorem suum 80. talentis donauit; inter Aulicos septem è Græcia Poetas numerauit; hinc dictos Pleidas, in quibus Theocritus & Lycophron, fama digna nomina; Bibliothecam Alexandri imitatione, à Patre inceptam, Demetrij Phalerei consilio conquisitis vndique libris instruxit, quasi scientiarum Gazophylacium; quam, vt Iudaicis libris ornaret, ab Eleazaro Pontifice septuaginta duos seniores interpretes impetrauit; quorum opera, nec sine miraculo, summo mortalium bono, donati Græcia codices sacri, post Hebræa, ipsos redarguturi. Gratus hic labor Philadelpho fuit, adeò Iudæo- *Litteras amas.* *Interpretes 70.*

rum 120. millia à seruitute manu missa, versioni Græcæ donata sunt.

Et arte Pharus. Nec Regi munificentia defuit. Pharum Insulam iniectis molibus Isthmum fecit: in ea turrim ædificauit, quæ nauigantibus facem præferret: tam immensam, vt in orbe miraculum habeatur, & vltimum. Quàm prodigiosum! quod æquaret priora, & posteriora excluderet. Hæc artificio Sostrati Cnidij, cuius ingenium Regis sumptibus par, munificentiæ socium, ad nepotes iuit cum opere.

Ceraunus. Huic Philadelpho frater erat natu maior Ptolomæus, Ceraunus, hoc est, fulmen dictus, ob præcipitem naturam & violentam audaciam, Is à Patre gnaro indolis Aegypto eiectus, receptores suos malè mulctauit, nam Seleuco Nicanori cui debebat omnia, vitam eripuit: & in Macedoniam profugus illam occupauit, Antigono Demetrij filio deturbato: instar pestis grassans quæ suos tantum perimit hospites. Nicanori in Asia successit Atiochus Soter dictus.

Tarẽtinũ bellũ. Anno Mundi 3774 V.C. 473. incepit bellum Tarentinum, quatrос post anno terminatum; Romanos inter & Tarentinos. Illos Italia circa Romam victa: hoc opes, fastus Græcus, & à Græ-

à Græcia Pyrrhus incendebânt. Triplici prçlio bellum confectum est, primo Romanum robur Elephantorum terror oppressit: tunc per oculos victi Romani sunt,

Altero, æquo vtrinque Marte discessum est: at post de Cynea inde coram pacem conciliante eloquentissimo Pyrrhi legato triumphauit Appius in Curia, Romamq; cçcus castigauit in dignitate sua cæcitatem. Ab hac tuba quis non vinceret? tertio prælio Pyrrhus victus & exutus castris, profugus ab Italia, Curtium & Fabricium tam inuictos auro quàm ferro testatus.

Hoc anno Galli populissima & fortissima gens, terras conquirentes, se in Græciam conuerterunt. Belgij duce pars, trecenta erant millia, in Macedoniam irrumpit, Ceraenum occurrentem profligat & cædit, tot periuria ac parricidia in nefario capite vindicans. Partem alteram Brennus in Græciam transfert, ingenti omnium consternatione: sed cùm profanis spolijs non contentus, sacra expeteret, & ad expilandum Delphorum Templum sese accingeret; à templi custodibus; & aere per frigus & grandinis vim præliante, repulsus est, & ipse in hostium partes transiens sibi mortem intulit:

Galli in Græcia.

reliqui varijs casibus periere.

Pyrrhi mors. Anno Mundi 3782. Pyrrhus victo Antigono, & eiectis Gallorum reliquijs Macedonia potitus, cum Argos occuparet; & ferocissimè inter promptissimos dimicaret, illisu tegulæ a muliercula occiditur: spei immodicus, qui votis orbem ambiebat, vix terræ palmum ad sepulchrum obtinuit.

Punicum bellũ primũ Anno Mundi 3790 V. C. 486. iam Romanis vltra suam Italiam spem proferentibus, bellum Punicum primum indeptum, quod per annos 24. tenuit. Prætextus, vt Mamertinos socios Romani in Pœnos & Hieronem Syracusarum Regem defenderent; causa, vt Siciliam in proximo insulam futuram Vrbis horreum ereptam Pœnis occuparent. Tunc primum duo commissi populi, mox internecinis odij grassaturi. Ac Pœnis quidem fauebant omnia: Hiero, peritia rei maritimæ expeditionibus multis collecta; victoriæ ad Gades extremumque Oceanum sparsæ, ipsum mare Romanis intentatum adhuc: & pugna mobilis inassueta: At Romanis virtus, hominum vice fuit.

Primum statim facinus Appij Consulis, qui statarios milites classi commissos ab Italia sua abducit: alterum

Duillij fuit, qui per ooo vicit, & in elemento suo Pænos profligauit; prerogatiua Quiritibus placuit, licuitque Duillio triumphare toties, quoties cœnaret. Tertium fuit Attilij Reguli *Regulus.* qui per occupatam Siciliam cedentes Penos sequutus in Africam, ingentes clades opprimebat in semine, ipsamque Carthaginem futuram olim plusquam æmulam exscindebat; nisi Xantippus Lacedæmonius Punicas artes Spartana virtute fulciens, victorem spoliasset victoria, & rursum in Siciliam bellum reiecisset. Hic est Regulus qui pietate in patriam, & cruciatuum patientia quàm armis clarior; docebit orbem, non modo agere fortia Romanum esse, sed & pati.

Iterum igitur in Sicilia bellum, sed per Metellum inde pulsi Peni; per Buteonem ad Aegimirum cæsi & spoliati; tandem à Lutatio apud Aegates insulas ita victi classe, vt victi, & animis, pacem poposcerint & impetrarint, in Africam suam quasi Europa exules, retrusi. Passi tamen geminam cladem Romani: alteram à Claudio, qui præ uincendi cupiditate spretis auspicijs, suos eodem fato quo pullos inuoluit; alteram à mari quod naues refertas spolijs naufragio absumpsit; vt

 indo

inde pietatem, hinc contemptum rerum ex iactura facili docerentur.

Zeno Stoicus. Hoc eodem anno Zeno Citticus interijt, Stoicæ sectæ tam moribus conditor quàm doctrina, beatitudinem in virtute sola constituens: abstinentiæ exemplar, & panegyricus; cuius beneficio nonaginta annos vixit sine morbo.

Parthicum regnũ. Anno Mundi 1804. è Persici regni ruinis surrexit. Parthicum, tenuibus vt est initijs: cum quidam Arsaces oriundus è Scythia, in Parthia semotæ regione Græcorum iugum excussit. Quis tunc Romanis mali crederet æmulos? aut ab ijs Aquilas tandem reprimendas?

Antiochus Deus. Circa hunc annum Antiochus Soter Syriæ rex moritur, cui succedit filius Antiochus ex Stratonica, Deus à Milesijs dictus, quod Timarchum eorum tyrannum sustulisset. Hic Berenicem Philadelphi filiam vxorem duxit: sed inde regno & vita orbatus: nam Laodice prior eius vxor, à Berenices soror, maritum veneno peremit, & Berenicem sororem circumuentam dolo trucidauit. Tunc nempe fœminas ita insuaserat cæca ambitio, vt virilia patrarent crimina, ac parricidio multiplici abdicata natura, in solium monstra introducerent.

Anno

Anno Mundi 3808. Philadelphus moritur, cui succedit filius dictus Euergetes, id est Beneficus, propter egregia in Aegyptum merita. Quo & anno in Syria regnat Seleucus Callinicus Antiochi Dei ex Laodice coniuge filius; statimque propter Berenices materteræ cædem, cum Euergete bellum inflammatur: quo victus Callinicus Syria & Palæstina ab Euergete spoliatur Ita in posterum Aegypto & Syria mutuis cladibus debacchantibus. *Euergetes. Callinicus*

Anno Mundi 3814. V. C. 513. Liuius Poeta primam dat Romæ fabulam: sequenti Ennius nascitur; adeò serò litteræ in militares animos immigrarunt. *Poeta in Italia.*

Anno Mundi 3819. V. C. 518. post primum bellum Punicum, pace cum Corsis inita, secundùm ab Vrbe condita Iani templum clausum est, sed statim patuit; ob Ligusticum bellum exardescens. Martia quippe gens tam impatiẽs otij quàm laboris patiens, notas victorias bellis seri, nec orbem pace profligatum iri. Ligures dumis syluestribus extracti, ignibus septi, victi examari, triumphum non tam instruxerunt quam effecerunt. *Pax Iani tẽpli.*

Interea Asiam dissidia fratrum miscebant. Seleucus ab Euergete victus *Antiochus. Hierax.*

à fratre Antiocho poscit subsidia: is quatuordecim annos natus, regni supra ætatem auidus, vnde Hierax siue Accipiter dictus, contendit vt fratri regnum eriperet: inter eos varia prælio: vterque victus, Seleucus ab Hierace, Hierax ab Attalo Pergameno; qui deinde ad Euergetem profugus, a latronibus interficitur. Ijsdem fermè diebus Seleucus equo præcipitatus, vitam abrupit. Cui succedit filius Seleucus Ceraunus siue Fogon dictus, ad tres duntaxat annos regno potiturus.

Galli cum bellũ. Anno Mundi 3829. V. C. 528. Galli Insubres lege Flaminij excitati, qua Picentes agris Gallis erepti, diuisi fuerunt militibus, bellum Romanis inferunt; sed infausto euentu. Ipsi triplici prælio victi ab Emilio, Flaminio, & Marcello qui de Rege Virridomarò opima spolia reportauit, Ioui Feretrio suspendit, post Romulum tertia & vltima; quod mirum in tam multis bellis; nisi rarum sit Imperatorem regere & pugnare.

Philopator Anno Mundi 3833. Euergete mortuo succedit filius Ptolemæus Philopator, si superis placet, hoc nomen meritus & Parricidio triplici vtriusque parentis & fratris; quasi vnicum ad appellationem illam parum esset. Pudet

hoc

hoc monstrum tenuisse regnum annos 17. Quo & anno Philippus Demetrij filius Persei pater, in Macedonia regnare cœpit, Antigoni priuignus qui victor in prælio, oborto sanguinis profluuio, diem obierat. *Philippus*

At paulò ante Seleucus Ceraunus in Attalum mouens, à Nicanore dolo occiditur; Achæus parricidij vindex fratrem Ceauni Antiochum adhuc impuberem regio nomine, ornat, se reuera Asiæ regem gerens. Is Antiochus postea Magnus dictus est, quod Hermæam, Achæum, & purpuratos allios sibi dominantes excusserit; paternum regnum receperit, ac de Philopa ore socordia omni corrupto victorias amplas retulerit: vnus tandem qui Græcorum consepultam gloriam suscitaret. *Antiochus Magnus.*

Anno Mundi 3836. V. C. 535. ille Annibal sacramento puer in Romanos à patre armatus, cùm anno superiore Saguntum in Hispania expugnasset & excidisset, fidei magnum sed triste documentum, superatis Alpibus, in Italiam descendit, mouitque bellum Punicum secundum, quod annos octodecim tenuit, cladium horrore tam atrox, vt Europa & Africa vtriusque gentis stagnarit sanguine. Primo ab *Punicũ bellum.*

Anni-

Annibale ſtetit victoria, poſt defecit, dicas à luſco & deformi Afro in Scipionem conuerſam, amaſſe iuuenem formaque floridum.

Prima itaque Pœni laurus, Alpes fuerunt, quas vni hactenus Herculi peruias, non tam aceto molliuit, vel igne confregit, quam improbitate laboris diſiecit. Prima tamen palma, ſi Romam ſpectes, ad Ticinum fuit; vbi Scipio Dux veteranus ab Annibale iuuene fuſus, & à filio prætextato adhuc ſeruatus, vtrinque didicit adoleſcentium eſſe fortunam. Altera ad Trebiam frigidiſſima hyems Sempronium ſtrauit; rigentia gelu corpora ſcopi erant telis, non milites. Tertiam peperit Flaminij temeritas ad Traſymenum, qui pugnandi cupiditate inconſulta, ſe totum præbens Punicæ fraudi, docuit ſuos etiam in armis regnare conſilia. Quartum vulnus & penè funus Romæ, Cannæ fuerunt, ignobilis Apuliæ vicus, ad quem 45. Romanorum millia cæſa cum Aemilio Conſule. Quid plura? Roma perierat, ſi vincere & victoria vti, idem eſſent.

Sed ab vno peccato vt Roma ſtetit ſic Carthago ruit. Nam ſtatim Cannas Annibal Capuæ repetit; hic inuenit miles quo vitam amaret, quod

me-

ne perderet vinci pateretur. Sanè inuictus hactenus, mox à Capua cœpit non vincere, cunctatione Fabij Maximi: mox etiam vinci felici Marcelli audacia: hi duo Romani Imperij scutum & gladius, alter cessando, alter agendo cõtrarijs artibus Rempublicam perditam excitarunt, æquali in posteros gloria, nisi maius sit cessando vincere, quàm agendo agere vt vinci possis.

Et inde clades exceperunt deinceps Annibalem: nempe Capuam suam illam Romam, quanto dolore obsideri vidit & capi! vt in Italica illa Carthagine Pœni amicitia supplicio esset. Qui animi sensus, cùm auulsum fratris Asdrubalis caput ante castra vidit, & ab eius cæde 50. millium millia perijsse! quàm graue per iacturam facere, & priuatum luctum augere publico! At quàm acerbum excedere Italia, superstitem Romam relinquere, vltione cadere, & timere Carthagini in postremò qui stimuli, in conspectu patriæ veteranum vinci à iuuene: contueri Syphacem amicum Regem castris, regno & vita exui, in senatu suo suadere pacem quàm violarat, & ciuitatem Africæ dominam seruire in Africa, pari iugum ab æmula; idque vna culpa quod post Cannas par fuisset

vict-

victoriæ. O errorem in principio leuem, grauem in exitu!

Roma fortitudo. At Roma nusquam virtutis maiora edidit monumenta, nec enim vnquam vel animo cecidit, vel spem abiecit: diceres clades in experimentum constantiæ missas. Nunquam Curia decreuit fortiùs, nunquam segessit plebs obsequentius; seruis etiam ad arma vocatis Ingenuorum animus fuit; quin & matronis sua fortitudo, dum luctum Minuunt, & ex auro mundum in forum conferunt: tantum in aduersis virtutum pabulum & in calamitosis prosperitas mentis.

Et res gesta. Nec frustra cecidit id mentium robur; nam & Hispaniæ, Scipionibus occisis perditæ, per Scipionem vix adolescentem receptæ; & Syracusæ vrbs validissima post triennalem obsidionem tandem expugnatæ, & in Sardinia bellum gestum & Philippo Macedonum Regi arma illata: & inde Campanis supplicium sumptum: vt vix credi possit, vel hæc suscepta præsente Annibale, vel vrgente & faucibus imminente perfecta. Sanè ab hoc bello, quasi posito fortitudinis tyrocinio, in Romæ leges totus ibit orbis.

Imperatores Romani Nec genti tam forti defuerunt Duces, qui post Fabium & Marcellum, vel eluderet Annibalem vel profligarent

Quan-

Quantus Græchus, qui per armata mancipia liberos vicit? quam fortis Fuluius, qui ceu alterum oculum Pœno effoderet, Capuam cepit ipso inspectante? quam audax Nero, qui quasi bicorpor dum Annibalem in Brutijs premit, idem sub Alpibus Asdrubalem cædit? quam felix Liuius, cuius auspicijs collega pugnante: cæsus hostis latè agros sternit? At quanta coronis illorum Scipio? in quo vt virtutum omnium splendor illuxit, sic felicitatis bellicæ decus emicuit. Is recepit Hispanias tam temperantiam quàm fortitudine, pro iuuene fortis, at vltra iuuenem castus & temperans: is consilio senex bellum adolescens in Africam transportauit, sibi Massanissam hoc est republicæ conciliauit, vicit igne Siphacem, Annibalem ferro; & cùm Africam Romanam fecisset, posseterque Romani Scipionis facere, vno Africani contentus nomine se Romæ subdidit. Hoc reuera est abdicare regnum: si tamen abdicat, qui subiectus animo vel in summa potentia, nunquam regnat. *Scipio*

Nec omittendus in his belli turbis Archimedes, Mathesi nobilis, qui patriam Syracusas contra Marcellum solus propugnauit: qui vnico fretus ingenio, militum impetus, nauium rostra, *Archimedes.*

nibale Carthagine profugo exceperat odium in Romanos. Sed nec Annibal Pœnos in Syris inuenit, nec Ægyptios in Romanis Antiochus: bellum vt magnificentius quàm fortius apparatum, ita non viriliter gestum sed muliebriter. Dum Rex in Eubœa puellæ amore captus otiatur, ab insula per Glabrionem pellitur, & ad Thermopylas victus, amore in timorem verso, in Asiam fugit; tum per Æmylium classe lacerata.

Mox in Asiam penetrat Scipio, cui frater Africanus pro Legato erat; nec ægrius in Asia quàm in Europa vincitur Syrus; & pro mulcta intra Taurum regnare iussus, satis habuit tam altis limitibus à victrice gente seiungi. Asiatici nomen Consuli cessit, Romanis Asia, tunc quippe gloria & præmium diuisa, illaque contenti qui vicerant, hoc quibus vicerant permittebant.

Seleucus Philopator. Quartò post anno idem Antiochus, non regno modò sed fama & opibus imminutus, dum vtilitatem repareret, istas malis inquirit artibus, Ionisque templum auro per sacrilegium spoliat, à contemptu in odium lapsus, necatur à suis. Succedit filius Seleucus dictus Philopator, propter bella contra Romanos vt volunt gesta, sed si ge-

sta,

ftat, tantùm mente, non re: nam postea perijt Heliodori insidijs, nihil dignum præter id honorificum nomen assecutus.

Creditur anno à Seleuco Rege tertio, Heliodorus in templum Hierosolymitanum ausu sacrilegio irrupisse: nec impune qui vindicauerat in Delphis Apollinem, id Deus tulit: in ipso facinore Angelorum ministerio impius cæsus, precibus Oniæ vitam debuit, felix Reus si à supplicio sapere didicisset: nisi forte pars supplicij fuit dilata mors. *Helio dorus*

Annus Mundi 3870. V. C. 569. clarus fuit censura Catonis Porcij, viri integritate nimia laborantis, qui quod in se pati nollet, non posset in alijs, exigeretque. passum innocentiam quam repræsentabat, accusationibus vt cessens ita lacessitus. Idem rarissimas hac ætate dotes complexus. Senatoris, Imperatoris, & Oratoris; his etiam (integritatem viri Deo coronante,) perdiu fruitus, ducentis scilicet propemodum annis, quibus propè centum vixit nec morbo. *Cato maior*

Quo & tempore duo clarissimi Imperatores orbis obiere, Prinius Scipio, dignus cui totus orbis sepulchrum sterneret, in villa Linternum, grande Africani nomen deposuit. In eam pri- *Scipionis mors.*

nibale Carthagine profugo exceperat odium in Romanos. Sed nec Annibal Pœnos in Syris inuenit, nec Ægyptios in Romanis Antiochus: bellum vt magnificentius quàm fortius apparatum, ita non viriliter gestum sed muliebriter. Dum Rex in Eubœa puellæ amore captus otiatur, ab insula per Glabrionem pellitur, & ad Thermopylas victus, amore in timorem verso, in Asiam fugit: tum per Æmylium classe lacerata.

Mox in Asiam penetrat Scipio, cui frater Africanus pro Legato erat: nec ægrius in Asia quàm in Europa vincitur Syrus, & pro mulcta intra Taurum regnare iussus, satis habuit tam altis limitibus à victrice gente seiungi. Asiatici nomen Consuli cessit, Romanis Asia, tunc quippe gloria & præmium diuisa, illaque contenti qui vicerant, hoc quibus vicerant permittebant.

Seleucus Philopator. Quartò post anno idem Antiochus, non regno modò sed fama & opibus imminutus, dum vel illam repáret, istas malis inquirit artibus, Ionisque templum auro per sacrilegium spoliat, à contemptu in odium lapsus, necatur à suis. Succedit filius Seleucus dictus Philopator, propter bella contra Romanos vt volunt gesta, sed si gesta,

ſta, tantùm mente, non re: nam postea perijt Heliodori inſidijs, nihil daguum præter id honorificum nomen aſſecutus.

Creditur anno à Seleuco Rege tertio, Heliodorus in templum Hieroſolymitanum auſu ſacrilegio irrupiſſe: nec impune qui vindicauerat in Delphis Apollinem, id Deus tulit: in ipſo facinore Angelorum miniſterio impius cæſus, precibus Oniæ vitam debuit, felix Reus ſi à ſupplicio ſapere didiciſſet: niſi forte pars ſupplicij fuit dilata mors. *Heliodorus*

Annus Mundi 3870. V. C. 569. clarus fuit cenſura Catonis Porcij, viri integritate nimia laborantis; qui quod in ſe pati nollet, non poſſet in alijs, exigeretque: paſſum innocentiam quam repræſentabat, iniquis accuſationibus vexatus: cenſens ita laceſſitus. Idem lautiſſimas hac ætate dotes complexus. Senatoris, Imperatoris, & Oratoris; his etiam (integritate viri Deo coronante,) perdiu fruitus, ducentis ſcilicet propemodum annis, nam prope centum vixit nec morbo illæſus. *Cato maior*

Quo & tempore duo clariſſimi Imperatores orbis obiere: Primus Scipio, dignus cui totus orbis ſepulchrum ſterneret, in villa Linternum, grande Africani nomen depoſuit. Eo cum *Scipionis mors.*

pri-

pridam secesserat forensis tumultus tædio, & qui Annibalem urbe exegerat per vrbanas rixas vrbe exactus est, sponte discessit, patria nondum ingrata: exulque agere maluit, quàm in Romam peccare, aut se materiam peccandi præbere.

Et Annibalis Altero post anno decessit Annibal, quasi sublato æmulo non esset quod vineret. Cùm ab Antiocho ad Prusiam Bithyniç Regem profugisset, senexque, victus, & fugitiuus, Romanis adhuc terrori esset, ab illis vt ingratissimus hostis ad necem quçsitus, quàm fugiebat mortem arcessiuit, spontaneo veneno vitam abrumpens, vt inutilem qua nihil amplius Romanis noceret: Imperator summus, sed crudelitate odiosus, quàm vitam rapuerat aliis sibi eripuit, suusque carnifex talionem Romanis pependit.

Et Philopœmenis Inter hos medius Philopœmen Achæus, vt honestius Annibale perijt, sic calamitosius Scipione: vitæ anno 70. à Messenijs hostibus captus, necatus est, vir bellicà tum fortitudine, tum arte insignis, tot inter prælia incolumis, vitam in carcere damnatus posuit. Diceres inde auersam à Græcis naturam suos Heroes aliò transtulisse; sanè Philo-

pęnon Græcorum vltimus: aut quasi solum ve frugum sic virorum illustrium sterilitatem senserit.

Anno Mundi 3873. in Ægypto Ptolemæus Epiphanes obijt, cui successit Ptolemæus dictus Philometor; ironicè sane, quem mater Cleopatra Vatiniano odio prosequebatur; nam eum viuo patre in Cyprum expulit, & mortuo omnibus neruis enixa est ne Ægypto admitteretur: at frustra odium suit; quippe annos plures regnum obtinuit. *Philometor*

Sequenti anno Macedoniæ regnum firmissimo fulcro debilitatum est: Philippus Rex quasi sinistra dextram abscinderet, Persei filij sed è concubina geniti, insidijs Demetrium filium interfecit Ex mox perempti innocentia cognita, vel pęnitentia facti, vel veneno à fratricida præbito perijt: Macedoniam tot scelerum præmium relinquens Perseo. Sed id præmium mox in pęnam cedet, fietque grauior casus, e solio. *Demetrij mors. Et Philippi.*

Anno Mundi 3878. Heliodorus ille Solymæi templi direptor, è sacrilegio parricida, Seleucum Philopatorem per insidias interceptum occidit, prætermisso Demetrio Philopatoris filio Romæ tunc obside, perempti fratrem Antiocum in regnum *Antiochus. Epiphane*

regnum euehit, qui Epiphanes dictus id-est Illustris, rebus gestis vt volunt: reuera odio in Dei populum, acerbitate suppliciorum, & horrenda qua raptus est morte, posterorum memoriæ ad detestationem inscriptus. Qui & ob vecordiam dictus Epimanes, quantum discrimen ab vna littera! vtrumque nomen sceleribus & furore impleuit. Hic sibi similem virum improbissimum Iasonem per summum nefas Pontificem Hierosolymę dicit, à quo statim profani cultus in templum inducti.

Perseus Victus Anno Mundi 3883. V. C. 582. denunciatur bellum Perseo à Romanis & à Paulo Aemyllo post aliquot Imperatores Romanos conficitur. Nihil viro summo ad gloriam defuit, nisi oppositi Ducis ignauia; Thracibus, Illyricis & opulento ærario Perseus fretus, poterat ab Aemilio tam citò non vinci, sed crudelitatem auaritia cumulans, cum illa suos perderet, hac alienos expelleret; ipse cum opibus quibus sic parcebat in prædam cessit. Cum liberis Aemilij triumphum instruxit; ludente tamen fortuna, quæ Triumphatori natos eripuit, captiuo seruauit; vt is habere plures quibuscum lugeret, ille ne haberet quidem quo cum lætaretur. Tunc Macedonia tanti olim sedes Imperij Pro-

Prouincia facta; & caput Orbis reipublicæ fuit accessio.

CAPVT IX.

A Perseo victo ad Christum natum.

ANno Mundi 3886. Epiphanes Ægypti cupidus Philometorem Regem improuisum inuaserat, ac propemodùm spoliarat: cùm per Romanum Legatum deterritus, re infectâ rediens, vt conceptam iram quodammodo effunderet: ac superioris belli sumptus resarciret, copias Hierosolymam conuertit, obsidet, expugnat, ciues captos obtruncat, templum dona ijs refertum expilat; & auaritiam impietate cumulans, in Iudæos vt religionem eiurarent, tormentis sæuit; exquisitissimis supplicijs negantes conficit: in quibus præclarissimos Martyres Eleazarum, Machabæos fratres, ipsorumque Matrem suprà humanum animum fœminam, scriptura dum celebrat, immortalitati transcribit. Necati supplicijs, felices viuite, ornati gloria nullo vnquam quo inter moritura. *Tēpli prophanatio.* *Machabai.*

G Sed

Annibale ſtetit victoria, poſt defecit, dicas à luſco & deformi Afro in Scipionem conuerſam, amaſſe iuuenem formaque floridum.

Prima itaque Pœni laurus, Alpes fuerunt, quas Vni hactenus Herculi peruias, non tam aceto molliuit, vel igne confregit, quam improbitate laboris diſiecit. Prima tamen palma, ſi Romam ſpectes, ad Ticinum fuit; vbi Scipio Dux veteranus ab Annibale iuuene fuſus, & à filio prætextato adhuc ſeruatus, vtrinque didicit adoleſcentium eſſe fortunam. Alteram ad Trebiam frigidiſſima hyems Sempronium ſtrauit; rigentia gelu corpora ſcopi erant telis, non milites. Tertiam peperit Flaminij temeritas ad Traſymenum, qui pugnandi cupiditate inconſulta, ſe totum præbens Punicæ fraudi, docuit ſuos etiam in armis regnare conſilia. Quartum vulnus & penè funus Romæ, Cannæ fuerunt, ignobilis Apuliæ vicus, ad quem 45. Romanorum millia cæſa cum Aemilio Conſule. Quid plura? Roma perierat, ſi vincere & victoria vti, idem eſſent.

Sed ab vno peccato vt Roma ſtetit ſic Carthago ruit. Nam ſtatim Cannas Annibal Capuæ repetit; hic inuenit miles quo vitam amaret, quod

ne perderet vinci pateretur. Sanè inuictus hactenus, mox à Capua cœpit non vincere, cunctatione Fabij Maximi: mox etiam vinci felici Marcelli audacia: hi duo Romani Imperij scutum & gladius, alter cessando, alter agendo cõtrarijs artibus Rempublicam perditam excitarunt, æquali in posteros gloria, nisi maius sit cessando vincere, quàm agendo agere vt vinci possis.

Et inde clades exceperunt deinceps Annibalem: nempe Capuam suam illam Romam, quanto dolore obsideri vidit & capi! vt in Italica illa Carthagine Pœni amicitia supplicio esset. Qui animi sensus, cùm lauulsum fratris Asdrubalis caput ante castra vidit, & ab eius cæde 50. millium millia perijsse! quàm graue per iacturam facere, & priuatum luctum augere publico! At quàm acerbum excedere Italia, superstitem Romam relinquere, vltione cadere, & timere Carthagini in postremò qui stimuli. in conspectu patriæ veteranum vinci à iuuene: contueri Syphacem amicum Regem castris, regno & vita exui, in senatu suo suadere pacem quàm violarat, & ciuitatem Africæ dominam seruire in Africa, pati iugum ab æmula; idque vna culpa quod post Cannas parsisset

vict-

victoriæ. O errorem in principio leuem, grauem in exitu!

Roma fortitudo. At Roma nusquam virtutis maiora edidit monumenta, nec enim vnquam vel animo cecidit, vel spem abiecit: diceres clades in experimentum constantiæ missas. Nunquam Curia decreuit fortiùs, nunquam segessit plebs obsequentius; seruis etiam ad arma vocatis Ingenuorum animus fuit; quin & matronis sua fortitudo, dum luctum Minuunt, & ex auro mundum in forum conferunt: tantum in aduersis virtutum pabulum & in calamitosis prosperitas mentis.

Et res gesta. Nec frustra cecidit id mentium robur; nam & Hispaniæ, Scipionibus occisis perditæ, per Scipionem vix adolescentem receptæ; & Syracusæ vrbs validissima post triennalem obsidionem tandem expugnatæ, & in Sardinia bellum gestum: & Philippo Macedonum Regi arma illata: & inde Campanis supplicium sumptum: vt vix credi possit, vel hæc suscepta præsente Annibale, vel vrgente & faucibus imminente perfecta. Sanè ab hoc bello, quasi posito fortitudinis tyrocinio, in Romæ leges totus ibit orbis.

Imperatores Romani. Nec genti tam forti defuerunt Duces, qui post Fabium & Marcellum, vel eluderet Annibalem, vel profligarent

Quan-

Quantus Gracchus, qui per armata mancipia liberos vicit? quam fortis Fuluius, qui ceu alterum oculum Pœno effoderet, Capuam cepit ipso inspectante? quam audax Nero, qui quasi bicorpor dum Annibalem in Brutijs premit, idem sub Alpibus Asdrubalem cædit? quam felix Liuius, cuius auspicijs collega pugnante: cæsus hostis latè agros sternit? At quanta coronis illorum Scipio? in quo vt virtutum omnium splendor illuxit, sic felicitatis bellicæ decus emicuit. Is recepit Hispanias tam temperantiam quàm fortitudine, pro iuuene fortis, at vltra iuuenem castus & temperans: is consilio senex bellum adolescens in Africam transportauit, sibi Massanissam hoc est republicæ conciliauit, vicit igne Siphacem, Annibalem ferro; & cùm Africam Romanam fecisset, posſetque Romam Scipionis facere, vno Africani contentus nomine se Romæ subdidit. Hoc reuera est abdicare regnum: si tamen abdicat, qui subiectus animo vel in summa potentia, nunquam regnat. *Scipio*

Nec omittendus in his belli turbis Archimedes Mathesi nobilis, qui patriam Syracusas contra Marcellum solus propugnauit: qui vnico fretus ingenio, militum impetus navium rostra, *Archimedes.*

rostra,

stra machinarum ictus, Marcelli fortunam, discussit & fregit: cuius vel vnicum supra Annibalem Romani timebant: qui naturæ conditor nouus cœli miracula ære illigarat: qui hosti vel nocendo excitauerat amorem sui. Id miles tibi licere non debuit, vt incautum perimeres: at honestius mori non potuit, quàm in acie sua, hoc est inter lineas: nec iucundius, quàm studendo, morte obita antequam visa.

Plautus. Et Plautus in laudem ingenij admittendus, qui sub belli fineni scenam Romanam exhilarabat Comœdijs, ijs salibus & eloquentia, vt Musas & Satyros Latinè docuisse visus sit.

Iudæi se rursum mouit... Circa hæc tempora in Aegyptios mouit Antiochus Magnus, ad Cœlesyriam recuperandam: incerta pugna vtrinque discessum. At Philopator in Aegyptum redux, ira in Iudæos tumens, quos suis rebus minus fauere compererat, conquisitos omnes quingentis Elephantis proterendos obijci iussit. Deus tamen suis non defuit: semel iterumque sub ipsum discrimen seruati innoxij, deficiente Regis memoria: dimissi tandem incolumes, obliuioni aram posuissent, nisi Deo suorum memori ponendam melius credidissent.

Anno Mundi 5850. Philopator

regio

gio indignus nomine, vino & lustris confectus moritur, relicto quinquenni filio ex sorore Eurydice suscepto: qui postea dictus Epiphanes, id est Illustris: nunc domesticis & externis præda: nam Antiochus statim Syriam & Palæstinam inuadit, Philippus etiam de Cypro cogitabat; sed qui aliena occupant, circa sua retinenda statim laborabunt.

Ptolomaus Epiphane

Nam Anno Mundi 3854. V. C. 553. Roma Philippum sibi ex fœdere Punico infensum bello lacessiuit. Læuinus victrice classe tota Græciæ littora peragrauit: post Philippus his victus, bis exutus castris; dein Flaminio duce claustra Macedoniæ penetrata; Rex ne vinceretur, pacem optauit, illi cũ auito regno concessa, sed Græciæ libertas pristina restituta: quanta Flaminij & Romæ gloria: qui in Philippo Alexandrum vincebant, qui Græciam olim libertatis ipsius patriam è seruitute nunc manumitterent, & quasi natalibus restituerent. Si tamen liber dicendus est, qui Dominum mutat, vel ex rustico seruo qui fit atriensis.

Bellũ Macedonicum.

Anno Mundi 3863. V. C. 562. populus Romanus, ne qua pars orbis illibata foret, Antiocho Magno Syriæ Regi bellum indicit: Philippo Antiochus fauerat, & cum An-

Antiochus. Victus

nibale Carthagine profugo exceperat odium in Romanos. Sed nec Annibal Pœnos in Syris inuenit, nec Ægyptios in Romanis Antiochus: bellum vt magnificentius quàm fortius apparatum, ita non viriliter gestum sed muliebriter. Dum Rex in Eubœa puellæ amore captus otiatur, ab insula per Glabrionem pellitur, & ad Thermopylas victus, amore in timorem verso, in Asiam fugit: tum per Æmylium classe lacerata.

Mox in Asiam penetrat Scipio, cui frater Africanus pro Legato erat: neo ægrius in Asia quàm in Europa vincitur Syrus: & pro mulcta intra Taurum regnare iussus, satis habuit tam altis limitibus à victrice gente seiungi. Asiatici nomen Consuli cessit, Romanis Asia, tunc quippe gloria & præmium diuisa, illaque contenti qui vicerant, hoc quibus vicerant permittebant.

Seleucus Philopator. Quartò post anno idem Antiochus, non regno modò sed fama & opibus imminutus, dum vt illam repararet, istas malis inquirit artibus, Ionisque templum auro per sacrilegium spoliat, à contemptu in odium lapsus, necatur à suis. Succedit filius Seleucus dictus Philopator, propter bella contra Romanos vt volunt gesta, sed si gesta,

sta, tantùm mente, non re: nam q postea perijt Heliodori insidijs, nihil dignum præter id honorificum nomen assecutus.

Creditur anno à Seleuco Rege tertio, Heliodorus in templum Hierosolymitanum ausu sacrilegio irrupisse: nec impune qui vindicauerat in Delphis Apollinem, id Deus tulit: in ipso facinore Angelorum ministerio impius cæsus, precibus Oniæ vitam debuit, felix Reus si à supplicio sapere didicisset: nisi forte pars supplicij fuit dilata mors. *Heliodorus*

Annus Mundi 3870. V. C. 569. clarus fuit censura Catonis Porcij, viri integritate nimia laborantis, qui quod in se pati nollet, non posset in alijs, exigeretque. passus innocentiam quam repræsentabat quæ accusationibus vexatus ita lacessitus Ideo rarissimas hac ætate dotes complexus. Senatoris, Imperatoris, & Oratoris, his etiam (integritate n viri Deo coronante,) perdiu fruitus, ducentis scilicet propemodum annis vixit propè centum vixit nec morbo illis. *Cato maior*

Quo & tempore duo clarissimi Imperatores orbis obiere. Primus Scipio, dignus cui totus orbis sepulchrum sterneret, in villa Linternina, grande Africani nomen deposuit, hoc eam *Scipionis mors.*

pri-

pridam secesserat forensis tumultus tædio, & qui Annibalem orbe exegerat per vrbanas rixas vrbe exactus est; sponte discessit, patria nondum ingrata: exulque agere maluit, quàm in Romam peccare, aut se materiam peccandi præbere.

Et Annibalis Altero post anno decessit Annibal quasi sublato æmulo non esset quod vinceret. Cùm ab Antiocho ad Prusiam Bithyniç Regem profugisset, senexque, victus, & fugitiuus, Romanis adhuc terrori esset, ab illis vt ingratissimus hostis ad necem quçsitus, quàm fugiebat mortem arcessiuit, spontaneo veneno vitam abrumpens, vt inutilem qua nihil amplius Romanis noceret: Imperator summus, sed crudelitate odiosus, quàm vitam rapuerat aliis, sibi eripuit, suusque carnifex talionem Romanis pependit.

Et Philopœmenis Inter hos medius Philopœmen, Achæus, vt honestius Annibale perijt, sic calamitosius Scipione: vitæ anno 70. à Messenijs hostibus captus, necatus est, vir bellicâ tum fortitudine, tum arte insignis, tot inter prælia incolumis, vitam in carcere damnatus posuit. Diceres inde auersam à Græcis naturam suos Heroes aliò transtulisse; sanè Philopœ-

pęmon Græcorum vltimus : aut quasi solum ve frugum sic virorum illustrium sterilitatem senserit.

Anno Mundi 3873. in Ægypto Ptolemæus Epiphanes obijt, cui succedit Ptolemæus dictus Philometor; ironicè sane, quem mater Cleopatra Vatiniano odio prosequebatur; nam eum viuo patre in Cyprum expulit, & mortuo omnibus neruis enixa est ne Ægypto admitteretur: at frustra odium fuit, quippe annos plures regnum obtinuit. *Philometor*

Sequenti anno Macedoniæ regnum firmissimo fulcro debilitatum est: Philippus Rex quasi sinistra dextram abscinderet, Persei filij sed è concubina geniti, insidijs Demetrium filium interfecit Ex mox perempti innocentia cognita, vel pęnitentia victi, vel veneno à fratricida præbito perijt: Macedoniam tot scelerum præmium relinquens Perseo. Sed id præmium mox in pęnam cedet, fietque grauior casus, e solio. *Demetrij mors. Et Philippi.*

Anno Mundi 3878. Heliodorus ille Solymæi templi direptor, è sacrilegio parricida, Seleucum Philopatorem per insidias interceptum occidit, prætermisso Demetrio Philopatoris filio Romæ tunc obside, perempti fratrem Antiocum in regnum *Antiochus Epiphanes*

gnum euehit, qui Epiphanes dictus id-est Illustris, rebus gestis, vt volunt: reuera odio in Dei populum, acerbitate suppliciorum, & horrenda qua raptus est morte, posterorum memoriæ ad detestationem inscriptus. Qui & ob vecordiam dictus Epimanes, quantum discrimen ab vna littera! vtrumque nomen sceleribus & furore impleuit. Hic sibi similem virum improbissimum Iasonem per summum nefas Pontificem Hierosolymę dicit, à quo statim profani cultus in templum inducti.

Perseus Victus Anno Mundi 3883. V. C. 582. denunciatur bellum Perseo à Romanis & à Paulo Aemyllio post aliquot Imperatores Romanos conficitur. Nihil viro summo ad gloriam defuit, nisi oppositi Ducis ignauia: Thracibus, Illyricis & opulento ærario Perseus fretus, poterat ab Aemilio tam citò non vinci, sed crudelitatem auaritia cumulans, cum illa suos perderet, hac alienos expelleret; ipse cum opibus quibus sic parcebat in prædam cessit. Cum liberis Aemilij triumphum instruxit; ludente tamen fortuna, quæ Triumphatori natos eripuit, captiuo seruauit; vt is haberet plures quibuscum lugeret, ille ne haberet quidem quo cum lætaretur. Tunc Macedonia tanti olim sedes Imperij

Pro-

Prouincia facta; & caput Orbis reipublicæ fuit accessio.

CAPVT IX.

A Perseo victo ad Christum, natum.

ANno Mundi 3886. Epiphanes Ægypti cupidus Philometorem Regem improuisum inuaserat, ac propemodùm spoliarat: cùm per Romanum Legatum deterritus, re infectà rediens, vt conceptam iram quodammodo effunderet: ac superioris belli sumptus resarciret, copias Hierosolymam conuertit, obsidet, expugnat, ciues captos obtruncat, templum dona ijs refertum expilat; & auaritiam impietate cumulans, in Iudæos vt religionem eiurarent, tormentis sæuit; exquisitissimis supplicijs negantes conficit: in quibus præclarissimos Martyres Eleazarum, Machabæos fratres, ipsorumque Matrem suprà humanum animum fœminam, scriptura dum celebrat, immortalitati transcribit. Necati supplicijs, felices, viuite, ornati gloria nullo vnquam quo inter moritura.

Tépli pro-phanatio.

Machabæi.

Sed Mathias sacerdotum vnus, filijs & clientelis clarissimus, Deo impellente, non tantum pati fortiter sed

Iudas Machabeus. & agere ausus, contracta manu Iudæos armat; ac quamuis statim morte raptus, diu tamen in filijs Iudaicam rem seruauit; cultumque sacrum sanciuit. Illorum princeps Iudas Machabæus, qui paternæ virtutis æmulus primò per insidias, dein aperto bello Syros persequutus, Antiochi Duces Apollonium, Lysiam, & Gorgiam cum ingentibus copijs fundit, Solymam recipit, templum repurgat, editque facinora quæ Romanum fedus meruerunt. Ita semper ab humili Deus summa suscitat.

Epiphani mors. Anno Mundi 3890. Antiochus Epiphanes, morbo ex mœrore contracto, propter infelices expeditiones, tùm Iudaicam, tum Babylonicam, tortus insuper doloribus viscerum acutissimis, cum intolerabili fœtore, impuram animam efflat; mali & improbi Pœnitentis exemplar; diuinam appellans misericordiam, quam si reciperet, violaret. Succedit filius Antiochus Eupator dictus, breui tamen regno potitus.

Demetrius Soter. Nam Demetrius appellatus Soter, Seleuci Philopatoris filius, altero post anno clam Roma dilapsus, paternum re-

regnum, occisis Eupatore patruele & Lysia eius moderatore; donec idem ab alio passus, doceat regna intutissima esse rerum humanarum.

Sub hæc tempora cùm Iudas fortissimus Nicanorem cum 35. millibus cæcidisset, interceptus à Bacchide Demetrij Præfecto: pugnans in acie ac penè victor perimitur, in honorum flore rerumque gestarum gloria, grauissima Iudeorum iactura. Quam tamen vtcunque in Ionatha fratre fraternumque robur æmulante, post expunxerunt, intestinis odijs statim inuoluendi. *Iuda mors.* *Ionathas.*

Anno Mundi 3903. V. C. 602. cùm superiore Alexander Bala Epiphanis filius fraterque Eupatoris in Demetrium pat ruelem insurrexisset, hunc demum vincit, victumque regno & vita spoliat. Idem à Demetrij filio breui passurus; vt his temporibus Syriæ regnum scenæ instar fuerit, in quam subierint personati Principes, mox persona posita nulli futuri. *Alexãder Bala*

Quo etiam tempore Scipio Æmilianus ab Æmyliorum familia in Scipionum adscitus, vtriusque ingens ornamentum, in Hispania gloriæ bellicæ fundamenta ponebat. Nec is Marti quam Musis charior, suetus negotia laudatissimo distinguere otio, & mili- *Scipi. AEmlianus*

tares ærumnas honestis studijs cicurare. Cui Deus claros ingenio doctrinaque celebres è Græcia viros adiunxit, Polybium & Panætium: hunc quidem Philosophia imbutum penitus, at illum politicum rerum apprimè gnarum, dignumque qui Romanis rebus lucem afferret. In ijs duobus vitæ tum priuatæ tum publicæ præceptores, nactus habuit etiam in Terentio voluptatis honestę materiam; Accessit tot bonorum particeps Lęlius in quo Scipio se & suas artes amaret; in quo pacis & belli adeptus socium: humanæ felicitatis cumulum attigit: nam quid felicius quàm eum habere, quem tua prospera vt te afficiant?

Polybius.

Lælius.

At quantum Lælio debet poteritas? qui Terentium vel Afrum, vel seruum, imò, vtrumque, dum Scenæ Sedit, Comœdiæ regnum instituit. Sanè is Terentius, qui iudicio, suauitate & elegantia, vel omnium primus, vel secundus nulli; quem Momi fenestra in homines intimos admissum dicas; qui vnus maximè in scribendo modum assecutus, tam laudandus est quod egregie plura non dicat, quam quod multa dicat.

Terentius.

Punicū bellū. 3.

Anno Mundi 3605. V C. 904. Scipioni gloriæ segetem prouidit Deus, Car-

Carthagine stante natare Romam Cato censebat, & Massanissa veterem æmulam in inuidiam frequens vocabat: hinc Punicum bellum tertium exarsit: datumque Scipioni: vt vrbem quam auus vicerat, nepos euerteret. Quadriennium ad expugnandam gentem insumptum est: adeò in Annibale vires exciderant, & facilè ruit quod iam emotum est. Asdrubalem quidem & obsessos terribilissimum telum armauit desperatio: sed ab illa mori possunt homines, non semper vincere; & de illa triumphauit Romanus; spontaneo vrbs arsit incendio; maluitque Pœnus manu sua perire patriam, quàm aliena, seque ipsum vt triumpho eriperet, morti consignare: quasi malè Romanis consuleret, qui capitales eorum hostes trucidaret; Scipio illibata per tot pœnas clementia, & Africani nomine in familiam suam iterum insito, Romam rediit securitatem in triumphum vehens.

Nec interea in Europa cessatam à bello, Andriscus in Macedonia vir vltimę sortis, cum se Philippi filium diceret, iam animo regni capace, nomen Regis & formam induit. Visus est dignus quem Roma vinceret, quemq; victor Metellus Carthagini opponeret, *Pseudo-Philippus*

fregit. Et Demetrius Nicanor dictus regnauit in Syria: qui Demetrii Soteris filis, Alexandram Balam regni inuasorem pugna victum & in fugam cæsum, eiecit solio. *Demetrius Nicanor.*

Sed hæc pugna nouum Ægypto Principem peperit: Philometor enim dum Demetrium iuuat, in prælio sauciatus, è vulnere obit, fratrique Ptolemæo sceptrum reliquit. Is Physcon dictus est, id est ventriosus (φύσκη Græcis maius intestinum est) quia tanta ventris crassitudine laborauit, vt nec sine baculo quo niteretur incederet, nec posset eum quisquam vlnis amplecti. Idem Euergetes appellari voluit: iustius ab Alexandrinis κακεργέτης id est maleficus dictus inter teterrimos nequissimosque Principes numeratus: nequitia & crudelitate cum abdomine ventris crescentibus. *Physcon.*

Circa Annum Mundi 3910. nouæ turbæ Syriæ regnum implent. Cùm Demetrius segnitie & inertia in contemptum iret, Diodorus, siue Tryphon Præfectus militiæ regiæ Antiochum Alexandri Balæ filium adhuc impuberem producit in Regem, Demetrium expellit, at ipse paulo post pupillum Regem, dum medentibus calculum secandum curat, interimit, sibique regnum hac cæde parat. Demetrius *Tryphon.*

interim dum ad abolendam segnitiæ notam in Parthos præliatur, ab ijs capitur; post honestâ detentus custodia, Rhodounam Phraathis filiam in vxorem ducit.

At Cleopatra Ægyptia Demetrij prior coniux vt Tryphonem Syria exturbaret, Antiochum Demetrij fratrem Sedetem à patria dictum regno donat suoque thalamo: fauit euentus consilijs, Tryphon occiditur, regnat Antiochus. Sed cùm is in Phraatem Parthum bellum moueret, Parthus ad illum retundendum Demetrium dimittit: pugna inter fratres conseritur, Antiochus necatur: Demetrius vxorem Cleopatram & regnum recepit: sed statim crudelitate vxoris perimitur, quæ monstrum ambitionis & per omne nefas regnum querens, illicò Seleucum filium ex Demetrio susceptum de medio tollit, quod iniussu suo regnasset; idem in Antiocho altero filio perfectura, nisi ab eo in facinore, deprehensa, venenum quod parabat filio, adacta esse, ipsa haurire, audacissima fœmina, suorum carnifex, iustè filium carnificem passa.

Antiochus Sedetes. *Cleopatra.* *Antiochus Grypus.*

Verùm nec inde Antiocho, qui Grypus dictus est, tutum regnum: nam aliquantò post alter Antiochus, nomine

Cy-

Cyzicenus, Grypi frater vterinus, ex Cleopatra & Sedete natus, insurrexit in Gryptum, & cum eo in partem regni admissus est: varijs vtrinque pugnatum prælijs, alternante fortuna, & se inter æmulos partiente. Hæc vsque ad annum huius sæculi tricesimum gesta, in Syria calamitatum scenam peruerunt. *Antiochus Cyzicenus*

Anno Mundi 3935. V. C. 620. Numantia tandem à Scipione Africano expugnatur & euertitur: vrbs si qua vnquam celeberima: cùm ciuium animi loco murorum & turrium essent (ijs enim nuda admodum erat) per annos 14. Romam tot gentium dominam, non repersit modò, sed perculit, & pudendis fœderibus vicit. Laus Scipionis, qui Romanos prius quàm hostes vicit; persanato milite & ad temperantiam primam reuocato, in promptu victoria fuit: tantus est militi morbus, voluptas. Numantini victi, arma quæ in hostem non poterant, in se verterunt, ac vrbe succensa, nihil ad trumphi pompam ne captiuos quidem reliquerunt. Imperator honestius de terrore ac fortitudine victis triumphauit. *Numātia*

Eodem circiter anno Romæ exarsit Tib. Gracchi seditio, ex Mancini fœderis ignominia: hinc à Tribunitia po- *Gracchorū seditio*

testare, tumultuum omnium face, cùm in senatum insurgeret, à Scipione Nasica in Capitolio est intemperatus. Caius frater post annos aliquot cùm Tribunus itidem eadem fratris iniret consilia, simili fato ab Opimio Consule mortem est passus. Iuuenes clarissimi, eloquentia præter tempora sua insignes, digni melioribus: si ad meliora se conuertissent, priuati odijs amorem patriæ post ferentes, corruptà nondum plebe, vi quam parabant statim oppressi sunt. Sed

Scipionis mors. flexu dignior Scipio, expugnator ille vrbium, Musarumque domicilium, qui non sine suspicione laquei, domi in lecto repertus est mortuus. Ores humanæ! ideo tot bellis superstitem esse, vt domi suæ, domesticos inter, in vxoris gremio, vã animam agat.

Lathurus. Anno Mundi 3938. Pyscon monstrum illud hominis in Ægypto moritur, cui succedit filius Prolemæus dictus Lathurus, perpeluis Cleopatræ matris odijs lacessitus. vnde & id nomen, quod ipsa inuita clanculum regnum recepissent.

Iugurthinũ bellũ. Anno Mundi 3947. V.C 646. iam Romano populo in luxum & auaritiam prolabente, frugalitate prima extincta, exortum est Iugurtinum bellum, quo

quo si minus Roma imperium, famam sanè & honorem perdidit, quo imperia stant. Ea per Iugurtam inter Numidas fraude præcipuum, qui occisis Hiempsale & Adherbale Massaniæ nepotibus; auro corruptis senatoribus & Imperatoribus: diu Romanam lusit potentiam, suorumque criminum pœnas amouit. Donec primùm per Metellum fractus, virum tam intactum auro quàm ferro strenuum, qui & inde Numidicus dictus: postea per Marium nouum quidem hominem, sed mox nobilitate quauis clariorem, victus omninò & in fugam actus: tandem à Baccho socero Syllæ in manus traditus, catenis vinctus in triumphum actus est: tam audacia promptus quam consilio subdolus, omnibus artibus sceleribusq; ad regnum vsus: At quibus gradibus conscendit in solium, ijs ad supplicium tandem descendit.

Anno Mundi 3948. V. C. 647. nascuntur Cicero & Pompeius, clarissima Romani Imperij lumina: nec sine fato, qui armis & litteris patriæ nomen & potestatem propagaturi, ad vltimas terras & ad vltimas ætates erant, vno eodemque anno in lucem venerunt. Quo & anno Tholosa à Cæpione direpta, templumque auro spoliatum, *Cicero & Pompeius*

expilatorum statim calamitatibus re-pensum; docuit sacrilegis nullibus gentium impune esse.

Cimbericū bellū. Anno sequenti incepit bellum Cimbricum, quo peribat Roma, nisi illi sæculo Marius contigisset. Ab vltimo Septentrione excita gentium examina Teutones, Cimbri, & Tigurini, ad pessundandam Italiam inundabant; diuisos tripartitò, ne sibi oneri essent iuncti, aggreditur Marius; primique Teutones ad Aquas Sextias oppressi prælio; dein celeritate mira regressus Marius, Cimbros superato Athesi vagos, fortiùs quam prudentius præliantes, Catulo comite pugna vincit. Supererat tertia manus Tigurinorum, quæ sociorum accepta clade, fuga ignobili per syluas & montes dilapsa euanuit. Vtroque prælio barbarorum 340. millia cæsa, capta 240. millia; in quibus fæmina vix vlla; vel enim prælium fortes consumpserat, vel a prælio castitatis amor, ne a victoribus turparentur, in spontaneos laqueos egerat. Marius ab expeditione alter Romulus & Romæ conditor appellatus, tantùm ebibit gloriæ, vt hac mox ebrius triumphantem Romam suam penè euerterit.

Anno mundi 3954. Apuleius Saturninus à Mario sextum Consule, in-

Cy-

Curia cęsus est: à quo ipso Mario in optimates instigatus fuerat; sed cùm vltra metas transiliret, seque Regem à suis dici pateretur, deseruit Marius quem tueri non poterat; nouumque Icarum permisit in pelagus perturbari.

Hoc anno natus Iulius Cæsar: de quo quęsitum est, vtrum natus plus profuerit an obfuerit populo Romano, prodesse sanè haud multum potuit, qui auita libertate pessundata, vniuersum orbem repleuit cædibus, qui sibi gradum ad regnum sterneret. *Iul. Cæsar.*

Anno Mundi 3858. Antiochus Grypus necatur insidijs Heracleonis, cui succedit Seleucus filius, qui in Cyzycenum patruum mouens, eum statim vincit ac necat. Sed nec diutius pace vsus quippe regno expellitur ab Antiocho Cyziceni filio, qui inde Eusebes seu Pius dictus est, post in Cilicia dum exigit tributa peremptus. Paulò post Eusebes, dum in Parthos pugnat occisus regnum vacuum relinquit Philippo & Demetrio Grypi filijs: sed & ipsi vario fato confectis: regnum Syriæ ad Tigranem Armeniæ Regis à Syris tot turbarum pertæsis delatum est; anno Mundi 3670 Ita Græcorum in Asia cessauit imperium: forte communi rerum humanarum, quæ quæ nascuntur, in- *Regni Græcorũ in Asia finis.*

necessitatem interitus durans.

Anno Mundi 3960. V. C. 659. Mitridates Ponti Rex bellum in Romanos suscepit, quod supra triginta annos gestum est, fortuna varia. Hic à teneris inter pericula & militiam duram educatus, ausus sperare Romæ victoriam, illius potentiam mirè exercuit; ac vix à tribus summis Imperatoribus subactus, felicitate Syllæ, Luculli virtute, magnitudine Pompeij nondum consumptus, domesticis tandem insidijs perijt, à Pharnace filio ferro necatus, cum venenum suum & ipse vicisset. Quadraginta Romanorum millia vno die per Asiam vir audacia princeps peremerat, Romam ipsam, si sub ferrum iret, pertemptus.

Mitridaticum bellũ.

Anno Mundi 3963. V. C. 602. iam Roma suo ipso pondere fatiscens, intestinis bellis cæpit agitari. Primum occasione Drusi ortum est, quod Marsicum à Marsis gente præcipua, Italicum, & Sociale dictum est: cùm Picentes, Vestini, Marsi, Pelegioni, Marrucini, Lucani, Samnites, fidissimi ante socij, exciti Drusi promissis, ad obtinendam ciuitatem, in ipsam quam ambiebant insurrexerunt: tanto furore, vt nihil propius quàm vt victrix illa gentium, suorum

Sociale bellum.

manibus collaberetur. Tandem ingens Populi Romani virtus, & semper in malis maior, totis contendens viribus, quos iunctos non poterat, singulos vicit. Trecenta iuuentutis Latinæ millia hoc bello absumpta: nec Romanis paulò commodius fuit: adeò miserum est in ciuili bello vel vincere.

Anno Mundi 3966. V. C. 666. Marius seruator ille patriç, hanc nimia ambitione pessum dedit: iam penè decrepitus dum septimum ambit Cōsulatum & decretam Syllæ prouinciam captat; fugere primùm coactus, deinde ab Africa redux, per Cinnam, Carbonem, & Sertorium, Octauium vincit, & dirissimam lanienam Romæ exercet: in qua Scæuola, Caturus, & præclarissima reipublicç lumina per indignum nefas occiderunt. Sed mox rediens ab Asia Sylla: patre Mario septimùm Consule iam defuncto, Marium filium & Carbonem vicit, tantumque sanguinis in Vrbe & per Italiam fudit, non modò per militem, sed perseuissimam proscriptionem omni carnifice immaniorem, vt vindicta Marianorum scelerum ipsis sceleribus funestior fuerit. Nono post anno Sylla dictus felix (si in tantis criminibus sit vlla felicitas) Romæ priuatus obijt, deposita spon-

Marianū bellū Syllæ.

ſponte Dictatura : ſed tot interfectis parentauit Diuina vindicta, pedicu-lari morbo in acerbiſſimis cruciati-bus felicem illum hominem conſu-mente.

Auletes. Anno Mundi 3973. Lathurus Aegyti Rex diem obijt, à matre pulſus, ac poſt reſtitutus, ipſa eadem matre per alterum filium cui parauerat re-gnum, interempta. Capeſſit regnum Lathuri filius Ptolemæus Auletes di-ctus, ab inſano tibiarum amore, cùm ſe Dyoniſium quaſi nouum Bacchum appellari vellet, vir otio & vitijs om-nibus corruptiſſimus.

Quo anno Pompeius adhuc eques ſub Dictatore Sylla triumphauit de Africa, & primam pro Quintio Orationem habuit Tullius, vter-que ætati anno 25. geminis illis viris per eiuſmodi tirocinia ad incrementa ſumma ſe comparantibus.

Seruile bellũ & Spartacũ. Anno Mundi 3981. V. C. 680. bellum ſeruile in Sicilia per Aqui-lium Prætorem confectum, ac deinde Spartacum in Italia per M. Craſſum. Eruperant ex ergaſtulis ſerui, & ex ludo, duce Spartaco gladia-tores: ingens periculum, ni vtraque manus freto Italiæ dirempta eſſet Victi non ſunt non ſine ſanguine, documento mortalium rerum,

nihil

nihil esse tam humile, quin vel excelsissimis periculo sit.

Eodem anno Sertorius, vnus Marianorum superstes partium, in Hispania Pompeio par, per proditionem à suis necatur: hinc vir ingens, Romanus Annibal, Hispanos armauerat, præclarisque artibus, militiæ peritissimus Dux, contra omnes Romanorum vires propugnarat, donec Coniuratorum dolo in conuiuio perijt: summæ profectò, sed calamitosæ virtutis. *Sertorius.*

Anno Mundi 3984. V. C. 683. quo Verrem nequissimum bipedum accusabat Cicero; magnę spes altera Romę Virgilius nascitur Mantuæ, indulgente in Romanam gloriam Numine, vt ne Homerum suum iactaret Græcia, & haberet Italia, quo per vrbium & Imperiorum ruinas in vltimis longè sæculis trumpharet. *Virgilius.*

Anno Mundi 3678. Pompeius bellum Pyraticum 40. dierum spatio mira celeritate confecit. Pyratæ à Cilicia profecti Mediterraneo quàm latè paret circumfusi, sic omnes portus, littora; oras obsederant, vt Roma quasi caput à membris diuulsum propè interiret: ipsaque membra passim cæderentur: cum Pompeius iam ab Africa Magnus, sic singulos intercepit, vt *Pyraticũ bellũ*

cuncti

irruit: Cato ingentes opes hac rapina partas ærario intulit, quas illicò Cæsar in iniusti populi ruinam conuertit.

Auletes, est reductus. Et ne in vno fratre peccaret populus, peccauit & in Aulete restituendo, contra religionem, instructo exercitu; Berenices filiæ cædes restituti principis operæ pretium fuit, quam deinceps pluribus alijs quasi accessionibus cumulauit.

Cicero reuocatus. Est tamen Roma quod tibi gratuler, quæ Suadæ medullam Ciceronem in tuum reuocasti, quæ incredibili plausu excepisti, foro & Curiæ quę splendorem & vocem restituisti, quæ gazas immortales postremas viri orationes ad posteros traduxisti, quæ iactura orbis, si vel Milodianam vel Philippicam alteram ignorasset?

Parthicũ bellũ. Anno Mundi 4001. V.C. 700. bellum Parthicum infelicissimum exitum habuit: M. Crassus Romanorum ditissimus, cùm cupiditatem vltro promoueret, Parthicam expeditionem sibi confecerat, innoxiam & amicam gentem bello prouocando. Nusquam cupiditati iniustæ iustius fuit; Imperator transmisso Euphrate ad Carras post vndecim legiones cæsas vel disiectas, filium vnicum sub oculos suos confossum, & ipse cæsus est: nec cæso parci

tum:

citum; aurum liquidum in os infusum est, vt quo auro animus tantopere arserat, eo & exangue corpus vreretur. Quanta hæc sæculo mortalitatis exempla! irritæ opes in Crasso, autoritas in Pompeio, eloquentia in Tullio, regnum in Cæsare: quid est homunculi, quod ijs pereuntibus concupiscatis?

Sequenti anno Ptolemeus Auletes moritur, cuius regnum excipit Lagidarum postremus, Ptolemæus Dionysius, tredecim annorum puer, cum sorore Cleopatra. Quis in impuberibus illis ruinam reipublicæ & Imperij fundamenta tunc cerneret? tamen vt per fratrem cæso Pompeio Iulius ponet imperium, sic Augustus per sororem corrupto, & occiso Antonio constitutam potentiam in plura sæcula confirmabit. *Ptolemaus vltimus.*

Anno Mundi 4005 V.C 704. cùm Crasso ambitionis obice sublato, nec parem Pompeius, nec superiorem Cæsar ferre posset, orbis terrarum in partes discissus est. Hinc natum bellum quod tempore breuius, mole tamen rerum amplissimum, Romanam libertatem euertit, gradumque strauit futuris Principibus. Nam Cæsar fortius animum tam capacem orbis quàm cupidum, cupidati suæ ne deesset, hoc *Cæsar Imperator.*

anno

testare, tumultuum omnium face, cùm in senatum insurgeret, à Scipione Nasica in Capitolio est intemperatus. Caius frater post annos aliquot cùm Tribunus itidem eadem fratris iniret consilia, simili fato ab Opimio Consule mortem est passus. Iuuenes clarissimi, eloquentia præter tempora sua insignes, digni melioribus: si ad meliora se conuertissent, priuati odijs amorem patriæ post ferentes, corruptà nondum plebe, vi quam parabant statim oppressi sunt. Sed

Scipionis mors. flexu dignior Scipio, expugnator ille vrbium, Musarumque domicilium, qui non sine suspicione laquei, domi in lecto repertus est mortuus. Ores humanæ! ideò tot bellis superstitem esse, vt domi suæ, domesticos inter, in vxoris gremio, vã animam agat.

Lathurus. Anno Mundi 3938. Pyscon monstrum illud hominis in Ægypto moritur, cui succedit filius Ptolemæus dictus Lathurus, perpetuis Cleopatræ matris odijs lacessitus. vnde & id nomen, quod ipsa inuita clanculum regnum recepissent.

Iugurthinũ bellũ. Anno Mundi 3947. V.C 646. iam Romano populo in luxum & auaritiam prolabente, frugalitate prima extincta, exortum est Iugurtinum bellum,

quo

quo si minus Roma imperium, famam sanè & honorem perdidit, quo imperia stant. Ea per Iugurtam inter Numidas fraude præcipuum, qui occisis Hiempsale & Adherbale Massaniæ nepotibus; auro corruptis senatoribus & Imperatoribus: diu Romanam lusit potentiam, suorumque criminum pœnas amouit. Donec primùm per Metellum fractus, virum tam intactum auro quàm ferro strenuum, qui & inde Numidicus dictus: postea per Marium nouum quidem hominem, sed mox nobilitate quauis clariorem, victus omninò & in fugam actus: tandem à Baccho socero Syllæ in manus traditus, catenis vinctus in triumphum actus est: tam audacia promptus quam consilio subdolus, omnibus artibus sceleribusq; ad regnum vsus: At quibus gradibus conscendit in solium, ijs ad supplicium tandem descendit.

Anno Mundi 3948. V. C. 647. nascuntur Cicero & Pompeius, clarissima Romani Imperij lumina: nec sine fato, qui armis & litteris patriæ nomen & potestatem propagaturi, ad vltimas terras & ad vltimas ætates erant, vno eodemque anno in lucem venerunt. Quo & anno Tholosa à Cæpione direpta, templumque auro spoliatum, *Cicero & Pompeius*

expilatorum statim calamitatibus rependsum; docuit sacrilegis nullibus gentium impune esse.

Cimbericũ bellũ. Anno sequenti incepit bellum Cimbricum, quo peribat Roma, nisi illi sæculo Marius contigisset, Ab vltimo Septentrione excita gentium examina Teutones, Cimbri, & Tigurini, ad pessundandam Italiam inundabant; diuisos tripartitò, ne sibi oneri essent iuncti, aggreditur Marius; primique Teutones ad Aquas Sextias oppressi prælio; dein celeritate mira regressus Marius, Cimbros superato Athesi vagos, fortiùs quam prudentius prælialiantes, Catulo comite pugna vincit. Supererat tertia manus Tigurinorum, quæ sociorum accepta clade, fuga ignobili per syluas & montes dilapsa euanuit. Vtroque prælio barbarorum 340. millia cæsa, capta 240. millia; in quibus fæmina vix vlla; vel enim prælium fortes consumpserat, vel a prælio castitatis amor, ne a victoribus turparentur, in spontaneos laqueos egerat. Marius ab expeditione alter Romulus & Romæ conditor appellatus, tantùm ebibit gloriæ, vt hac mox ebrius triumphantem Romam suam penè euerterit.

Anno mundi 3954. Apuleius Saturninus à Mario sextum Consule, in-

Curia cęsus est: à quo ipso Mario in optimates instigatus fuerat; sed cum vltra metas transiliret, seque Regem à suis dici pateretur, deseruit Marius quem tueri non poterat; nouumque Icarum permisit in pelagus perturbari.

Hoc anno natus Iulius Cæsar: de quo quęsitum est, vtrum natus plus profuerit an obfuerit populo Romano, prodesse sanè haud multum potuit, qui auita libertate pessundata, vniuersum orbem repleuit cædibus, qui sibi gradum ad regnum sterneret. *Iul. Cæsar.*

Anno Mundi 3858. Antiochus Grypus necatur insidijs Heracleonis, cui succedit Seleucus filius, qui in Cyzycenum patruum mouens, eum statim vincit ac necat. Sed nec diutius pace vsus quippe regno expellitur ab Antiocho Cyziceni filio, qui inde Eusebes seu Pius dictus est, post in Cilicia dum exigit tributa peremptus. Paulò post Eusebes, dum in Parthos pugnat occisus regnum vacuum relinquit Philippo & Demetrio Grypi filijs: sed & ipsi variasato confectis: regnum Syriæ ad Tigranem Armeniæ Regis à Syris tot turbarum pertæsis delatum est, anno Mundi 3670 Ita Græcorum in Asia cessauit imperium: forte communi rerum humanarum, quæ quæ nascuntur, in *Regni Græcorũ in Asia finis.*

necessitatem interitus durans.

Anno Mundi 3960. V. C. 659. Mitridates Ponti Rex bellum in Romanos suscepit, quod supra triginta annos gestum est, fortuna varia. Hic à teneris inter pericula & militiam duram educatus, ausus sperare Romæ victoriam, illius potentiam mirè exercuit; ac vix à tribus summis Imperatoribus subactus, felicitate Syllæ, Luculli virtute, magnitudine Pompeij nondum consumptus, domesticis tandem insidijs perijt, à Pharnace filio ferro necatus, cum venenum suum & ipse vicisset. Quadraginta Romanorum millia vno die per Asiam vir audacia princeps peremerat, Romam ipsam si sub ferrum iret, perempturus.

Mitridaticum bellũ.

Anno Mundi 3963. V. C. 662. iam Roma suo ipso pondere fatiscens, intestinis bellis cæpit agitari. Primum occasione Drusi ortum est, quod Marsicum à Marsis gente præcipua, Italicum, & Sociale dictum est: cùm Picentes, Vestini, Marsi, Pelegioni, Marrucini, Lucani, Samnites, fidissimi ante socij, exciti Drusi promissis, ad obtinendam ciuitatem, in ipsam quam ambiebant insurrexerunt: tanto furore, vt nihil propius quàm vt victrix illa gentium, suorum mi-

Sociale bellum.

manibus collaberetur. Tandem ingens Populi Romani virtus, & semper in malis maior, totis contendens viribus, quos iunctos non poterat, singulos vicit. Trecenta iuuentutis Latinæ millia hoc bello absumpta: nec Romanis paulò commodius fuit: adeò miserum est in ciuili bello vel vincere.

Anno Mundi 3966. V. C. 666. Marius seruator ille patriç, hanc nimia ambitione pessum dedit: iam penè decrepitus dum septimum ambit Consulatum & decretam Syllæ prouinciam captat, fugere primùm coactus, dein ab Africa redux, per Cinnam, Carbonem, & Sertorium, Octauium vincit, & dirissimam lanienam Romæ exercet: in qua Scæuola, Caturus, & præclarissima reipublicç lumina per indignum nefas occiderunt. Sed mox rediens ab Asia Sylla: patre Mario septimùm Consule iam defuncto, Marium filium & Carbonem vicit, tantumque sanguinis in Vrbe & per Italiam fudit, non modò per militem, sed perseuissimam proscriptionem omni carnifice immaniorem, vt vindicta Marianorum scelerum ipsis sceleribus funestior fuerit. Nono post anno Sylla dictus felix (si in tantis criminibus sit vlla felicitas) Romæ priuatus obijt, deposita spon-

Marianũ bellũ Sylla.

sponte Dictatura : sed tot interfectis parentauit Diuina vindicta, pediculari morbo in acerbissimis cruciatibus felicem illum hominem consumente.

Auletes. Anno Mundi 3973. Lathurus Aegypti Rex diem obijt, à matre pulsus, ac post restitutus, ipsa eadem matre per alterum filium cui parauerat regnum, interempta. Capessit regnum Lathuri filius Ptolemæus Auletes dictus, ab insano tibiarum amore, cùm se Dyonisium quasi nouum Bacchum appellari vellet, vir otio & vitijs omnibus corruptissimus.

Quo anno Pompeius adhuc eques sub Dictatore Sylla triumphauit de Africa, & primam pro Quintio Orationem habuit Tullius, vterque ætati anno 25. geminis illis viris per eiusmodi tirocinia ad incrementa summa se comparantibus.

Seruile bellum & Spartacũ. Anno Mundi 3981. V. C. 680. bellum seruile in Sicilia per Aquilium Prætorem confectum, ac deinde Spartacum in Italia per M. Crassum. Eruperant ex ergastulis serui, & ex ludo, duce Spartaco gladiatores: ingens periculum, ni vtraque manus freto Italiæ dirempta esset. Victi non sunt non sine sanguine, documento mortalium rerum, nihil

nihil esse tam humile, quin vel excelsissimis periculo sit.

Eodem anno Sertorius, vnus Marianorum superstes partium, in Hispania Pompeio par, per proditionem à suis necatur: hinc vir ingens, Romanus Annibal, Hispanos armauerat, præclarisque artibus, militiæ peritissimus Dux, contra omnes Romanorum vires propugnarat, donec Coniuratorum dolo in conuiuio perijt: summæ profectò, sed calamitosæ virtutis. *Sertorius.*

Anno Mundi 3784. V. C. 683. quo Verrem nequissimum bipedum accusabat Cicero; magnę spes altera Romę Virgilius nascitur Mantuæ, indulgente in Romanam gloriam Numine, vt ne Homerum suum iactaret Græcia, & haberet Italia, quo per vrbium & Imperiorum ruinas in vltimis longè sæculis trumpharet. *Virgilius.*

Anno Mundi 3678. Pompeius bellum Pyraticum 40. dierum spatio mira celeritate confecit. Pyratæ à Cilicia profecti Mediterraneo quàm latè paret circumfusi, sic omnes portus, littora, oras obsederant, vt Roma quasi caput à membris diuulsum propè interiret: ipsaque membra passim cæderentur: cum Pompeius iam ab Africa Magnus, sic singulos intercepit, vt *Pyraticum bellum.*

cuncti

cerene Consule deprehensus & repressus, post ab Antonio victus, parricidij pœnas tulit. At quanta Consulis eloquentia! quæ audacissimum hominem elinguem effecit: quæ prudentia: quæ incensas faces restinxit, ferrumque retudit iam eductum: quod animi robur: quod Catilinam infregit. Iniastri Quirites, qui manui tantum, non linguæ vel animo triumphum decernitis.

Anno Mundi 3995. Iulius Cæsar ex Consulatu Gallias obtinet, suscepitque inde Gallicum bellum, quod per nouem annos gestum plusquam quadringenta hominum millia perdidit, plura in captiuitatem abduxit. E quorum spolijs assequutus Cæsar, vt venalem illam quam asserbat Iugurtha vrbem, pretio redemptam, sibi tandem restagnante nullo mancipari. *Gallicum bellum.*

Anno sequenti per Clodium perditissimum nebulonem in exilium actus est Tullius ille patriæ pater, ab eo populo quem centies in admirationem sui rapuerat: adeò incerta sunt quæ humana gratia nituntur. Nec iustius per Catonem idem populus Cyprum occupauit: Ptolemæus Auletis frater nulla sua culpa regno spoliatus, ne huic cum ignominia superesset, in ferrum *Cicero exul.* *Cyprus occupatur.*

irruit:

iruit: Cato ingentes opes hac rapina partas ærario intulit, quas illicò Cæsar in iniusti populi ruinam conuertit.

Auletes, est red u ctus. Et ne in vno fratre peccaret populus, peccauit & in Aulete restituendo, contra religionem, instructo exercitu; Berenices filiæ cædes restituti principis operæ pretium fuit, quam deinceps pluribus alijs quasi accessionibus cumulauit.

Cicero reuocatus Est tamen Roma quod tibi gratuler, quæ Suadæ medullam Ciceronem in tuum reuocasti, quæ incredibili plausu excepisti, foro & Curiæ quę splendorem & vocem restituisti, quæ gazas immortales postremas viri orationes ad posteror traduxisti, quæ iactura orbis, si vel Milodianam vel Philippicam alteram ignorasset?

Parthicū bellū Anno Mundi 4001. V.C.700. bellum Parthicum infelicissimum exitum habuit; M. Crassus Romanorum ditissimus, cùm cupiditatem vltro promoueret, Parthicam expeditionem sibi confecerat, innoxiam & amicam gentem bello prouocando. Nusquam cupiditati iniustæ iustius fuit; Imperator transmisso Euphrate ad Carras post vndecim legiones cæsas vel disiectas, filium vnicum sub oculos suos confossum, & ipse cæsus est: nec cæso parci

tum:

citum ; aurum liquidum in os infusum est , vt quo auro animus tantopere arserat , eo & exangue eo pus vreretur. Quanta hic sæculo mortalitatis exempla ! irritæ opes in Crasso , autoritas in Pompeio , eloquentia in Tullio , regnum in Cæsare : quid est homunculi, quod ijs pereuntibus concupiscatis ?

Sequenti anno Ptolemeus Auletes moritur , cuius regnum excipit Lagidarum postremus , Ptolemæus Dionysius , tredecim annorum puer , cum sorore Cleopatra . Quis in impuberibus illis ruinam reipublicæ & Imperij fundamenta tunc cerneret ? tamen vt per fratrem cæso Pompeio Iulius ponet imperium , sic Augustus per sororem corrupto , & occiso Antonio constitutam potentiam in plura sæcula confirmabit. *Ptolemæus vltimus.*

Anno Mundi 4005 V. C 704. cùm Crasso ambitionis obice sublato , nec parem Pompeius , nec superiorem Cæsar ferre posset , orbis terrarum in partes discissus est. Hinc natum bellum quod tempore breuius , mole tamen rerum amplissimum , Romanam libertatem euertit , gradumque struit futuris Principibus. Nam Cæsar fortitus animum tam capacem orbis quàm cupidum, cupidati suæ ne deesset , hoc *Cæsar Imperator.*

anno

anno Ariminum inuadit, Pompeium vrbe & Italia pellit: Hispaniam, Siciliam, Sardiniam, ac Massiliam, quæ prouinciæ instar fuit; occupat: mox in Italia quasi in capite dictaturam init.

Anno sequenti in Pharsalia Pompeium vincit, qui ad Ptolemæum fugiens, Eunuchi & Grammatici peremptus consilio: miserè iacuit, vixque in orbe quem totum subegerat, sepulchrum habuit in quo conderetur. Et puer idem perimebat Cæsarem, nisi iuuante Cleopatra, Cæsar ipse seruatus naufragio, dubitantem victoriam tanto periculo redemisset; Capta statim Alexandria, Ptolemæus dum pugnat submersus, Cleopatræ Ægyptus tradita! sed, quod pudeat, in abiecti pudoris præmium. Post in transitu Pharnaces visus & victus; ne qua deesset triumphi matri.

Annus Cõfusionis. Hoc huius sęculi anno septimo, qui annus dictus confusionis, ab Octobri inchoatus, dies habuit 445. nec mirum si orbis tam graui bello laborans, minus aduertere sydera potuit. Inde per Sosigenem Mathematicum, & annus Iulius conditus, & prouisum in posterum, bissextili anno inuento: quasi Cæsar non in terras modò, sed &

sed

in aſtra vſurparet imperium.

Anno Octauo Cæſar ad Thapſum in Africa Lubam, Scipionem, & Catonem, conſtantiæ nomen non hominis acie vincit. Nono ad Mundum in Hiſpania Pompeij liberos decretoria pugna infringint: ac demùm decimo, Idibus Martijs, in Curia ſenatorum ſicis confoditur, expeditionem Parthinam meditans: anno Imperij diceres, an belli quinto. Vir Imperatorijs dotibus ſuprà omnes clarus, nec ingenio minorique eloquentia Tullio proximus: ſed tantas laudes in perniciem patriæ vertit ambitio; terrum virus quod virtutes perdit. Nec tamen Deus percuſſoribus eius ignotum voluit nemo triennio ampliùs ſuperuixit, neque ſua morte defunctus eſt ita plerumque ſanguis ſanguinem elicit. *Cæſaris regnū & mors.*

Anno Mundi 4011. V. C. 710. qui fuit Auguſti, & Imperij Romani primus, ſublato Imperatore, manſit Imperium Nam cùm Antonius turbaret omnia, & in Cæſaris bona inuaderet: cùm Sextus Pompeij patris bona repeteret Octauius vix adoleſcens auunculi Cæſaris hæreditatem adiret, hinc turbæ variæ. Declaratus per Ciceronem hoſtis Antonius vincitur, quidem ad Mutinam, ſed Conſulibus Hirtio *Auguſtus*

& Pansa à prælio morientibus, solus Octauius suscepit imperium. Inde turpissimus inter ipsum, Lepidum & Antonium Triumuiratus, horribilis proscriptio, quo per vltimum nefas Tullius cæsus est, caputque illud scientiarum sedes in Rostris positum. Quo tamen anno natus Ouidius, Poetarum ingeniosissimus, & Lugidum vrbs in posterum florentissima in monte condita à Munatio Planco; vt tanta iactura compendio aliquo sarciretur.

Lugdunũ.

Tum deinde victi in Thessalia Brutus & Cassius? Sextus Pompeius Agrippæ opera prælio nauali ad Siciliam fusus, postea iussu Antonij cæsus; ipse Antonius ad Actium victus, cùm ante Cleopatræ amoribus fractus, omni voluptatum modo emarcuisset, post Alexandriæ sibi spontaneam mortem consciscit. Nec audacter minus, ne fortiter dicam, Cleopatra, industria ad omne flagitium fœmina, quæ aspidis morsu venenum edibens, in regno cultu, ne captiua viueret, obijt. Ita soli Augusto sublatis æmulis imperium orbis paratum est.

Augustus solus.

Liuia.

Nec omittendi in Augusto, Liuia, Agrippa, & Mecœnas; è quorum disciplina Princeps euasit, nam qui sibi inceptum, ijs confectum, imperium de-

Agrippa. *Mecœnas.*

debuit. Sanè Liuia non in thalamum modò, sed in arcanum Augusti per- uadens, prudentia supra feminam coniugem rexit: Agrippa Princi- pem victorijs auxit, & firmauit consilijs; Mecænas comitate mo- rum & suauitate naturæ, imperan- di tædia mitigauit: nec sine præ- mio; dubium vtri maius: cùm alter Iuliam Principis filiam, ami- citiam Augusti alter impetrarit. Et in Horatio Mecænatis laus, cuius beneficijs Poetam clarissimum, per- purgati iudicij, limitatissimique ingenij, posteritas debet: tam elegantia nitidum, quam lepore comem, dignum sanè quem Augustus ambiret.

Liuia Agrippa, Mecænas.

Horatius.

Sed ante, Anno nempe Mundi 4014. Herodes Ascalonita, ope Antonij & Cæsaris, Rex Iudææ à senatu dictus, libertatem criminum impetra- uit: vir malarum regnandi artium pe- ritissimus, optimus seruus, pessimus dominus: qui deinceps per procerum Iudæorum, liberorum, & Coniugis su- pra liberos ipsos charissimæ cædes in- clarescet, regnumque Ierosolymitanum quà dolo, quà vi occupatum, fla- gitiosissimis rationibus constabiliret; Deo tamen statim nequissimas artes exufflante.

Herodes.

Maria ortus. Anno Mundi 4038. V. C. 737. Virgo Maria è Dauidis prosapia, Solis Orientis phosphoris felix, ex parentibus Iachimo & Anna nascitur in pago Nazareth, vt verosimile e Beatissima, quæ salutem mundi decimoquinto post anno, grauidata cœlitus concipiet, & nono mense plaudentibus cœlis & elementis ad mortalium liberationem in lucem proferet.

CAPVT X.

A Iesu Christi ortu ad eius obitum.

Christus natus ANnus Mundi 4052. Olympiadis 194. tertius, V. C. 751. expectatissimus ille tam supernis & infernis mentibus quàm mortalibus, tandem effulsit: quo Dei filius nono antè mense in Mariæ intemeratæ Virginis gremio Spiritus sancti opera corporatus, in lucem prodijt, illibata Maris Virginitate 25. Decembris. At qua in purpura, quo in Palatio, quo satellitio,

tio, quibus delicijs? in mediæ noctis aura perfrigida; vilissima inter animantia, in antro deserto, in fœno, & palea: vt iam inde mortales doceret aliquid ingens in apparatu tam nouo componi, & supra hominem esse, qui propemodum infra hominem sponte nasceretur. Felix Bethelem, quæ tantis dicata cunabulis, cælo ipsi habes quod opponas.

Annus Christi primus à salutifero Iesu nomine sumit auspicia; quod Calendis Ianuarijs Dei & Mariæ filio in Circumcisione impositum; vt humanum genus spe vitæ erexit: sic Deum eatum mortis admonuit: immò Regem ostendit; quasi rapta curis & effusus cruor, Diadema texeret, purpuramque imbueret. *Iesu nomē*

Sanè sexto die Rex & Deus colitur & adoratur ab Arabiæ Regulis, quibus stella dux non tam oculis quàm animis prælucens, & Deum in carne, Regem in inope, in infante virum propalauit; & functa munere statim euanuit: nam post ostensum Deum quid commonstraret? *Magorū aduētus*

At Simeon vt Iesum nosceret, stella non eguit: diuino radio collustratus penetrauit ad intima, & qua ætate caligant cæteri, perspicax senex Aqui- *Simeonis occursus.*

lineo obtutu solem inspexit. Morere felicissime senum, depone grauem annorum sarcinam: si qui vitam gestat, mori potest, & si quid graue est Iesum succollanti.

Iesu. fuga. At vnde prospera, res aduersæ perdunt! nec Annus eo fluxu pergit, quo incæpit! O humanarum rerum fixam varietatem, cui se subdidit Deus ne mutaret! In Ægyptum nondum stans pedibus, fugit infantulus: & qui Regum sacerdotumque suffragijs Deus audierat, vt homuncio fugam nocte tegit, & agnoscit timens Ægypti caligine circumfunditur. Ite nunc homines, & improsperos casus non amate.

Innocētes Cæsi. Nec tu Bethlehem Dei nascentis aucta primordijs, felicitate donaris propria: Herodes, immanitatis nomen, in te sæuio, & infantibus cæsis, vndecunque te fœdat sanguine. O succedaneæ pro Iesu victimæ, primitiæ Martyrum diminutæ, Crucis Symbola, Deique prodromi morientis: ite felices! quò vos ferrum mittit; non molestum sit, orbari vita tantùm delibata; in naufragio sanguinis, portus est: desinendo vita incepit: & iactura temporis æuum redemptum est.

Herodis mors. Quamuis nec Herodi à quo cecidistis

ftis impunè fuit. Nam anno, vel eodem vel proximo, tortus cruciatibus morborum periit. In suis ipse pœnas fetax, atrocitatem dolorum fouit alimentis, & immanitatis libidinisque prodigium, iam tormentorum portentum, ea passus est quæ votum mortis facerent. Sed nec mori tam citò potuit, tametsi viuus sepeliretur; corrosas à vermibus quos genuerat, in quibus alendis turpissimam tandem effflauit animam. Vir politicarum artium peritissimus, quibus priuati sortem mutauerat regiâ, Cleopatram apud Antonium vicerat, & Antonio charus Augusti animum expugnauerat. Prauè tamen iis vsus artibus, suorum cruore totus immaduit: affinium, vxoris, & liberorum cæde perfusus; vel sub ipsa morte natum mactans; immò suum funus procerum sanguine cupiens obrui: vt infelicissimus mortalium clamet silentio, malè per crimina regnum stabiliri; Mortuo filij succedunt, Archelaus, Philippus, & Antipas: Iudæa in tres partes ab Augusto, quas Tetrarchias vocauit, diuisa; siue vt Principes æquali portione singulos demereretur; siue vt totum in partes scindens sibi consuleret.

Cinna. Anno Christi 4. Augusti clementia in coniuratione Cinnæ eluxit: veniam reus consecutus, & præmium, cùm Gemonias cogitaret, ad Fasces euectus est. Hoc telo inimicos Princeps exarmauit, parcendo satellitium geminauit: adeò Regum stipator insuperabilis Amor est, cui stipendium clementia penditur.

Tiberius adoptatus. Quo & Anno idem Augustus priuignum Tiberium è Liuia & Nerone natum in familiam Iuliam & spem Imperij adoptauit, à Rhodio, vel secessu vel exilio post annorum octo patientiam reuocatum.

Caij & Lucij mors. Huic ad Imperium iter muniebat Caij & Lucij Cæsarum mors acerba: qui è Iulia Augusti filia & Agrippa nati, dum ab Auo in diuersas partes quasi orientia sydera dimittuntur, defectione subita occidunt: primus Lucius Massiliæ morbo: post Caius in Armenia exsicarij vulnere, mente non integra, dum Romam redijt, obijt in Lycia: ambo sucrescentes spes perdentes in semine. Ita Augustus post Marcellum, Drusum, Nepotesque raptos, vxori dedit, vt & ipse Tiberij Pater esset: quem ante adegit Germanicum Drusi filium adoptare; siue adolescentis virtute, siue Patri-

me-

memoria captus, quem ab ipso natura plerique affirmant.

Archelaus damnatus

Anno Christi 10. Archelaus apud Augustum à Iudæis dominationis tyrannicæ postulatus, regno deiectus, Viennam Galliæ relegatur: Iudæa Prouincia Romanorum facta, Patrem in vitijs imitari diutius Archelao non licuit; ambos, Dionysios Siculos dixeris alterum parientem regnum, perdentem alterum.

Variana clades.

Augustus hoc iudicio Varianam cladem compensauit, qua superiore anno Quintilius Varus cum tribus legionibus à Germanis duce Arminio cæsus, dum iura expeditius, quàm arma tractat, labem non modicam intulerat Romano nomini: & ipse pœnas spoliatæ per auaritiam Iudææ, quem administrauerat Præses, tandem pependerat.

Christus in Templo.

Secundo post anno Christus duodenis, solis instar per caliginem nubis effulgentis, Maria & Ioseph o relictis, in Templo vt rem Patris ageret, percontando Doctores docuit: siue ad maiora proludens, siue silentium sequentium annorum commendas. Nam ab hoc facto ad trigesimum vitæ annum, se pro fabri filio gerens, silentio dun-

taxat loquutus & opere, Dei filius in vilissima arte delituit: O terrarum imperia, quanti estis? quæ ipsa sapientia præsecuti & ascia spernit.

Post annos aliquot, nam intertus numerus, castitatis viuæ connubium castissimi Iosephi morte diruptum est. Felix quem Maria & coniugem nouit, & Pudicitiæ custodem coluit, cui in carne Deus alimenta debuit, obsequia præstitit; qui pro corporato Angelo Christo contraditus, cœli terræque spem multa inter discrimina indefessus rexit.

S. Iosephi mors.

Anno Christi 18. Octauianus Augustus, ætatis 76. Imperij 57. Nolæ morbo & senio, addunt alij veneno à Liuia præbito, (quasi morbus & senium parum essent) vitam clausit. Principum summus, qui prudentia fortunam emendans, vix adolescens comparauit imperium, & oppressis per immensa pericula Æmulis, fortitudini & sapientiæ debuit, quod regnaret: hinc imperio vsus moderatè, sibi securitatem, perennitatem posteris peperit.

Qua & prudentia domestica mala emolliuit in Marcelli & Nepotum morte, Iuliæ libidinibus, Dru si

si obitu: tam sui compos quàm æqui amans, fortunam tulit, vitium plexuit, electus è pluribus, qui bellis extinctis Christo nascenti orbem componeret. Vt viuus amori: sic à vita luctui fuit: adeò virtus per opposita magis elucescit.

Nam successorem Tiberium priuignum dixit, qui virtutum specie ingentia prætexens vitia, statim ostendit, quanta esset clades pessimus Princeps; nec Augustum fulgere splendidus, quàm à Tiberio. *Tiberius.*

Circa hunc annum Colonia in Vbijs ad Rheni ripam à Germanico condita, quæ postea Agrippina à conditoris vxore vel filia cognominata est: tunc Romæ propugnaculum ad Germanorum impetus contundendos, post religionis & literarum domicilium. *Colonia.*

Sed per hæc tempora Romana maiestas duorum siderum luce orbata est. In Ponto vitam Ouidius exul posuit: cuius ingenium nisi corruptela morum infamasset, haberet Roma quem Ciceroni componeret, Græcis anteferret, futuris ad inuidiam sæculis ostentaret. Sed tanti est pudicum esse scriptorem, vt in Ouidio peccet *Ouidij mors.*

ingenium, nec laudari possit sine culpa.

Et Titi Liuij. Laudibus dignior T. Liuius Patauinus: qui Romanas res amplitudine ingenij assecutus, fama meruit vt Romæ præter Romam aliud quæreretur. Et implebat famam, dum Romæ scriptis æternitatem parabat, quam tot in triumphis totius orbis victrix non habuit.

Germanici mors. Anno Christi 19. Germanicus cùm ante de Germanis victis triumphasset, & ad Orientem prouincias magno omnium plausu administrasset, Antiochiæ extinguitur veneno, vt creditur, à Pisone impulsu Liuiæ præbito, iactura imperij Romani longè grauissimâ, qua peribat Princeps, vt bello strenuus, sic pace temperans, in quo Respublica vel decore poterat cumulari; qui demum Patrui vitia quasi reducto fræno coercebat. Sanè eo rapto, Tiberius in nefaria omnia passim prorupit, abiectaque larua virtutis; tametsi studiosissimus simulandi, totum se exprompsit.

Seiani initia. Anno Christi 23. Ælius Seianus Drusum vnicum Tiberij filium, corrupta Liuilla eius vxore, veneno perimit, tam callidè, vt octo annos nescia-

latuerit Hic Seianus à flagitiosa adolescentia per ætatum gradus ad robustiora prouectus scelera, visus est aptus Tiberio per quem immanitatem suam satiaret: Ideò ei præter potestatem summam permissa omnia: & ad eam vir nefarius dum aspirat, regni tollit hæredem filiosque Germanici aggressus; Neronem & Drusum, populi Romani delicias, falsis delationibus irretitos perdit, Agrippinam matrem relegat: nullique cædi parcit, dum votis fruatur. Roma misera quæ dum ab altero possidetur, optatur ab altero, ne alterutri pereat, ab vtroque perit.

Secundò post anno Tiberius Roma, non amplius reuersurus, Capreas petijt; Insulam ideò delectam vt liberius, & occultius turpitudinem omnem exerceret: adeò nihil est, quod in prauum malignitas hominum non detorqueat. Quid enim ad honestam vitam & cœlitibus proximam, solitudine aptius, quam tamen bipes impurissimus infandis spurcitijs inquinauit. *Tiberij secessus.*

Is ante secessum Cremutium Cordum in necem egerat nouo crimine, quod Brutum Romanorum vltimum *Cremutij libri.*

scripsisset; libri eius in foro cremati, splendorem dederunt ingenio, ad ætates vltimas duraturum.

Liuiæ finis. Anno Christi 29. Liuia Imperatorij olim thalami & propemodum potestatis consors, mulierum ambitiosissima diem obijt: diu gratia apud Tiberium orba, qui fœminam iam ab Augusto assuetam imperio cum non ferret, matremque non Dominam agnosceret, impotentius exprobantem beneficia, vix matrem agnouit. Quantum sibi malum Ambitio, cui vel crescere, vel cruciari necesse.

Christi Baptismus. Iesus Christus Anno vitæ 30. æternæ arcana sapientiæ occulta hactenus mortalibus incipit reuelare. Solem præcurrebat Phosphorus, Ioannes è deserto quasi è Paradiso prodiens Angelus, vita & voce pœnitentiam scelerum nuntians, felix qui Dei filium aquis intinxerit, ipsumque digito præcognitum cœlitus commonstrarit.

Et Prædicatio. Iesus ab eo demissionis tyrocinio, victis in Eremo natura & Dæmone, statim prodigijs & admirabilitate vitæ inclarescens, totam Diuinitatis suæ lucem Iudæi ostendit; ac caligantibus tanta excitate, vt Deum inscientes in homine, repudiato lumine in suas tenebras se ab-

abdiderint, quibus etiamnum a luctuosissimè inuoluuntur. Adeò difficile est, emollire culpam quæ occalluerit.

Anno Christi 31 Ioannes veritatis calculo supra sanctimoniam ipsam venerandus, vt aduersis prospera coronaret, cum ante ab Herode Antipa Herodiadem, Philippi fratris vxorem incesto thalamo polluente coniectus esset in vincula, quod impudicam consuetudinem liberiùs arguisset: vir tantus, imò suprà virum corroborata virtus, Herodiadi in saltationis præmium traditus, capite cæsus est, pudicitiæ Martyr, Christiani præconis idea, mortalium omnium laudatissimus, cùm ab ipso Deo Panegyrista sit mortalibus cæteris antelatus. Herodes post annos aliquot à Caligula regno priuatus, Lugduni in Gallia exul contabuit, Herodiade vtriusque fortunæ socia: hic amor coniugem quàm adulteram magis decuisset. *Ioannes casus*

Eodem anno admirabilem fortunæ turbinem in Seiano Orbis obstupuit. Is tot criminum reus, cum extremum in Tiberio attentaret, quo die in Senatu Tribunitiam potestatem, hoc est imperij consortium aperire obatur, ex litteris quas *Seiani casus.*

cam

eam in rem laureatas ipse attulerat, iubetur à Tiberio vt hostis publicus interire. Nusquam effusius Principi obtemperatum; tum ipse in votorum apice, tum filia summorum adolescentium votum & spes, tum amici dignitatem omnium administri, Imperiali oppressi fulmine, subita rotæ conuersione, vita spoliati, ad Gemonias vnco protracti sunt. Vix vllus ad Imperium admotus propius, vix alius tam repentino casu excussus est: sanè in regnandi libidine inter summum & infimum nihil medium est.

Iesu mors. Iesus Christus Anno Mundi 4086. V. C. 785 vitæ sanctissimæ 33. eam in Caluariæ monte, impijssima Pilati sententia Cruci affixus, humani generis Hostia posuit. Ante contumelias & cruciatus perpessus, quos Orci furor commentus est per Iudæos. Sed die tertio renascens è tumulo, verissimus Phœnix, mortemque spolians in ipso Libitinæ spoliario, suorum spes emortuas viuus suscitauit: quadragesimo post die in cœlum ascendendens, corona de orbe toto, non subacto modò sed seruato, qua triumphali, qua Ciuica à Patre donandus.

Et Resurrectio.

Pentecoste. Quem Deus exhibuit, donum decimo

cimo die ab eo cœlitus in terram missum, Spiritus sanctus ignitarum linguarum forma prolapsus, ea vbertate Discipulis superfusus, vt repente quasi diuina fornace immutati, nouos sensus induerint, & cœlesti robore vegetati, Christum Deum enuntiauerint, quem modò in Cruce vix hominem fatebātur. Tanti est inter humana spirare superos, & fortitudinem inde hausisse, vbi germana est ...

Sanè illius speciem ingens edidit Stephanus, Primipilus Martyrum Pentathia fortissimus, & suum ipse Trophæum inter saxa quibus obrutus est. *Stephanus.* Quàm multa in vno certamine mirantur Angeli, si beatæ mentes corpus induerent: eloquentia quæ Iudæos flecteret, nisi iam in saxa induruissent, cœli expansi, & Iesus Agonotheta, quasi ad pugnam stando succinctus, si in felicitate summa pugnæ locus: at nihil mirabilius, quàm sub ictum mortis preces fundere pro percussoribus, & ijs ignoscere à quibus pereas. Macte hac virtute Stephane, hac vna voce supra Græcas palmas triumphosque Romanos, quidquid quadraginta sæculis fortitudinis fuit, superasti.

Et in hac reparati Mundi felicitate, par est nostrum istud tenuissimum opus

opus absolui: quod mi, Lector non ingratum erit, si ab eo discas, vt à Deo petenda initia, sic à Iesu finem arcessendum: reliqua omnia futilia esse, falsa, & caduca, tot instar Principum, quorum præter memoriam inanem nihil admodum superest; de quibus vt multa dicta sint, tandem dicendum est obiisse.

(?)

Sperne terrena, ama Cælestia.

IN-

INDEX RERUM.

Numerus paginem indicat.

A

Abel. 8
Abbaris. 65
Abias. 42
Abimelec. 31
Abrahamus. 13.16.17.19
Achab. 44
achaz. 49
achaicum bellum. 150
adamus. 2.5
Æneas. 35.36
Æsopus. 69
agathocles. 112
agesilaus. 97.108
alcibiades. 92
Alexander. 110.116.117.119
alexandri hæredes. 119

Ale-

Alexandria. 118
Alexander Bala. 147
Amanus. 86
Amphiom. 29
Ancus Martius. 59
Anacharsis. 66
Anacreon. 68
Agrippa. 169
annibal. 142
Annus Confusionis. 166
Antiochia. 124
Antiochus Deus. 130
Antiochus Magnus. 133. 139
Antiochus Hierax. 131
Antiochus Epiphanes. 143
Antiochus Sedetes. 152
Antiochus Grypus. ibid.
Antiochus Cizycenus. ibid.
Aod Iudex. 26
appij Censura. 122
archelaus. 175
areopagus. 24
argiuorum regnum. 19
argonautæ. 32
Arion. 61
aristomenes. 56
aristides. 86
aristoteles. 102.126
artaxerses Longimanus. 84. 91
artaxerxes Mnemon. 94. 105
arses. 115
aristophanes. 91

ar-

Artemisia. 81
Archimedes. 137
Asa. 45
Assyriorum regnum. 47
Assuerus. 84
Athalia. 49
Atheniensium gloria. 83
Athenæ victæ 94. Vexatæ. 95
Atheniensium leuitas. 110
Augustus. 167. 168
Auletes. 160. 164

B

BAbel turris. 9
Babyloniorum Imperium. 53
Babylon capta. 72
Bagoas. 113
Balthasar. 70
Beniamina clades. 26
Bellerophon. 27
Bœotium bellum. 104
Ben merodachus. 57

C

CAinus. 2.3.4
Confusio linguarum. 9
Cadmus. 26
Cambyses. 74. 75
Camillus. 100
Callinicus. 131

Caius

Caius & Lucius 174
Catilina. 162
cato maior. 141
carthago. 93
cassander. 122.124
caudinum fędus. 121
cecrops. 33
censura Romæ. 88
ceraunus. 126
cimon. 85
cicero. 155. 153. 164
cinna. 174
cimbricum bellum. 156
chæronæa pugna. 115
cnidia pugna. 99
cleopatra. 152
colonia Vbiorum. 177
coloniæ variæ. 31
codrus. 38
consules Romæ. 77
coriolanus. 80
Coronæa pugna. 99
conon. 99
colossus Rhodius. 123
cremutius Cordus. 172
cręsus. 71
cyprus occupata. 163
cyrus. 70. 71
cyrus minor. 95

De-

D

DÆdalus. 30
Daniel. 64. 65. 76
Darius Hyſtaſpis. 75
Darius Ochus, 92
Darius Codomannus. 115. 118
Dauid. 37. 38. 46
Debbora. 29
Decemuiri. 87
Decij. 114. 124
Democritus. 83
Demetrius. 143
Demetrius Nicanor. 152
Demetrius Soter. 146
Demoſthenes. 103. 122
Dictator. 78
Dido. 46
Diluuium. 6
Diluuium Deucalionium. 24
Diluuium Ogygium. 19
Diogenes. 119
Dion. 109
Dionyſius ſenior. 83. 107
Dionyſius iunior. 209
Dionyſius [illegible] [illegible]8
Draco. 60
Darius in Scytha. 76

E

ELias. 44
Elisæus. 44
Enochia vrbs. 3
Epaminondas. 104. 106
Epicurus. 114
Epiphanes. 146
Ephraim clades. 34
Esau & Iacob. 18
Esdras. 86
Esther. 86
Eua. 2.5
Euilmerodac. 67
Euergetes. 131
Euclides. 93
Eumenes. 122
Euripides. 20. 93
Europa. 26
Ezechias. 53
Ezechiel. 61

F

FAbij ad Cremetam. 82
Fabius Maximus. V. Punicum. 2

G

GAlli in Græcia. 127
Gallicum bellum. 132. 163

Gedeon. 30
Germanicus 178
Gigantes. 5
Goliat. 38
Gracchi. 153
Græciæ splendor. 87
Græci diuisi. 98
Græcorum regnum. 155.157
Gyges. 54

H

Heli. 36
Helena. 34
Henoch. 5
Hercules. 32.34.39
Herodotus. 81
Herodes. 169.172
Hesiodus. 48
Hippocrates. 89
Homerus. 40
Horatius. 169
Heliodorus. 141

I

Iacob. 20
Iacobi mors. 21
Ianus. 28
Iani templum. 131
Iahel. 29
Iesus Christus, natus 170. nomen fon-
tia

tius 171. fugiens 172. in templo 175
In Baptismo 180. Iesus moriens 182
Iephte. 53
Ieremias. 59. 63
ieroboam. 42. 43
iezabel. 44
idolatria. 12
Imperatores Romani. 136
interpretes 70. 125
ioas. 45
iobus. 21. 25
iosue. 25
ionica emigratio. 39
ionicum bellum. 77
ionas. 46
iosaphatus. 44
iosias. 58. 59.
ioachin. 60
ionathas Macchabæus. 147
ioannes Baptista. 181
S. Ioseph. 176. Ioseph. 20. 22
innocentes cæsi. 172
isocrates. 89
iphicrates. 104
iris. 7
isaac. 18
israelitarum seruitus. 22. 24
israelitici regni finis. 50
isaias. 50. 54
isthmici ludi. 27
iubal. 4
iudith. 55

isaac.

Isaac. 18.19
Iudæi liberi. 72
Iudæi seruati. 138
Iudas Machabæus. 146.147
Iugurthinum bellum. 154
Iulius Cæsar. 157.165.167

L

LÆlius. 148
Latini victi. 78
Lathurus. 154
Leuctrica pugna. 104
Linguarum confusio. 9
Liuia. 168.180
Lugdunum. 168
Lycurgus. 44
Lysander. 94.98

M

MAcedoniæ regnum. 47
Machabæi. 145
Magorum aduentus. 171
Manlius. 114
Manlius Torquatus. 107
Manlius Capitolinus. 103
Mantinæa pugna. 106
Manasses. 55
Marius Curtius. 107
Maria Deipara. 170
Marius. 159
Marathonia pugna. 79
Massilia. 65
Mecenas. 169
Megalopolitanum bellum. 107

Menander. 123
Macedonicum bellum. 139
Mentor. 112
Memnon. 117
Messana. 56
Midas. 30
Minos. 27
Milo. 43
Mitridaticum bellum. 158
Moses. 23. 25
Mundus reparatus. 7
Musici. 57

N

NAbuchodonosor. 60.63.65. 66
Nehemia. 87
Nemrod, seu belua. 10
Niobe. 28
Ninus. 11
Niniue. 11
Ninyas. 16
Noe. 5. 8. 12
Noëma. 4
Numa. 54. 57
Numantia. 153

O

OChus. 105.113
Oedipus. 32
Olympici ludi. 33
Olympiades. 48
Orpheus. 30

Otho-

Othoniel. 46
Ouidius. 117

P

Papyrius. 120
Parthicum regnum. 130
Parthicum bellum. 164
Pausanias. 84
Peloponnesiacum bellum. 89. 90
Pentecoste. 182
Persicum regnum. 72
Perseus. 28
Perseus Philippi. 144
Pelops. 28
Phalaris. 68
Pharus. 226
philippus Alexandri. 103. 108. 111. 115
Philippus Persei. 133. 143
Philoxenus. 102
Philadelphus. 125
philosophi. 122
philopator. 132
philomator. 143
philopœmen. 144
Physcon. 152
phœnicum bellum. 112
phœmonæ. 29
pisistratus. 69. 70
pindarus. 80
Piraticum bellum. 161
platæensis pugna. 82
plato. 91. 102
plautus. 138

Poetæ Iambici. 57
Poëtæ in Italia. 131
Porsenna. 78
Pompeius. 155. 162
pax cum Græcis, bellū cum Cyprijs. 101
pugna ad Issum. 117
Polybius. 148
pseudo Philippus. 149
ptolemæus. 120
Ptolemæus Epiphanes. 138
ptolemæus vltimus. 165
punicum bellum 1. 128
punicum 2. 133
punicum 3. 148
pyrrhus. 124 128
pyramides. 45
pythagoras. 71

Q

Quintius Cincinatus. 103

R

Regulus. 129
Rhodus obsessa. 123
Roboam. 41
Roma condita. 47
Roma à Gallis capta. 100
Romæ fortitudo. 136
Romuli mors. 54

S

Sabæ Regina. 41
Salomon. 39. 41
Salaminia pugna. 81

Samaria. 45
Sappho. 62
sacrum bellum. 111
samniticum bellum. 113
samson. 35
sara. 16
samuel. 36
saul. 37. 38
sapientes septem. 67
sardanapalus. 47
Saturnus. 156
Scenici Ludi. 106
semiramis. 14
sethus. 3
sesostris.
sennacherib. 42
sedecias. 51
seleucus Philopator. 61
Sejanus. 140
seruile & Spartacum bellum. 178. 181
Sertorius. 160
seruius Tullius. 161
scipio. 68
scipio Æmilius. 137. 141
Siculum bellum. 147. 154
Simeon. 92
Simonides & alij. 171
Sicyniorum regnum. 71
sodomæ incendium. 11
sol regressus. 17
solyma capta. 51
solon. 63
65. 69

Sophocles. 80.93
Socrates. 83.96
Sociale bellum. 158
Spartæ Reges. 37
Sparta condita. 21
Spartani in Persas. 97.102
Spurius Melius. 88
Stesichorus. 62
Stephanus. 183
Susanna. 68
Sylla. 159

T

Tarquinius Priscus. 61
Turris Babel. 9
Tarquinius Superbus. 75.[illegible]
Tarentinum bellum. 126
Templi consecratio. 40
profanatio. 145
Teribanus. 101
Terentius. 148
Teglaphalar. 49
Temistocles. 83.85
Thespis. 73
Thrasibulus. 100
Thebanum bellum. 32
Thucydides. 83
Tiberius. 174.177.179
Titus Liuius. 178
Timotheus. 104
Timoleon. 107
Tissaphernes. 98
Tobias. 50

Tri-

Triballi Philippum. 114
Troia. 25.34
Tryphon. 151
Tubalcain. 4
Tullus Hostilius. 58

V

Valerius Corvinus. 113
Variana clades. 175
Veij capti. 97
Virgilius. 161
Vinea. 8
Vrbes conditæ. 56.

X

Xenophon. 95
Xerxes. 79.84.

Z

Zeno. 130
Zopyrus. 75
Zoroaster. 14

FINIS.

INDEX CAPITUM.

PARS ALTERA.

CAPUT PRIMUM.
A Iesu Christi Obitu ad Constantinum. pag. 1
CAPUT II.
A Constantino Magno ad Odoacrum. 58
CAPUT III.
Ab Odoacro ad Carolum Magnum. 106
CAPUT IIII.
A Carolo Magno ad Fridericum AEnobarbum. 146
CAPUT V.
A Friderico ad Henricum IV. 212
CAPUT VI.
Ab Henrico IV. ad Ludouicum XIV. 295

FLO.

FLOSCVLORVM HISTORICORVM.

PARS ALTERA.

CAPVT PRIMVM.

A Iesu Christi obitu, ad Constantinum.

EVOLVTIS quadraginta sæculis, seu us opus, si spectes spatium temporis superest; grauius porro, si rerum molem infinitamque prop. modum siluam. Nam e ruina Romani Imperij Regna progenita mutuis bellis depugnarunt, vt post extorrem ab orbe Pacem, Cadmæam sementem terris immissam, natosque Homines ad internecionẽ sui crediderit. Sane post Gothos & vandalos diutina malorum patientia expugnatos: post Saracenos & Turcas victorijs, spolijs & tropheorum onere delassatos, quiescere nobis per nos nto

licet; fratresque pugnamus, & quod acerbius, fraternis odijs. Sed hæc humanæ vitæ conditio est, vt cum elementa Mundi consecrant pugnas, & Homo per corporis animique affectus sit assidua belli materia, ideò non quiescat Totum concussis Partibus, discantque Mortales tranquillitatem nullam terris esse. Vno itaque verbo contexet historiam Mundi, qui scribet *Bella horrida Bella*. Quæ nec à Christo nato conquiescunt, quia Christo sat fuit peperisse pacem futuram in Cælis, ad quam itur & per nostra Bella. Sed vt in vno Belli verbo litteras & syllabas designemus, sit initium

Paulus conuersus Annus Christi Nati 34 post ipsius obitum 1. in quo Saulus infensissimus ille Iesù hostis, dum irà tumidus Damascum petit, ab ipso Iesù circumfulgente cruce profligatus, mutatus in alium, Paulus effectus est: & ex Lupo Agnus, quodque mirabilius, ex Iudæo Christi assertor, eos hausit spiritus, quos per vniuersum Orbem effudit. N[illegible]uus Christiani nominis Alexander: nam Iesù fretus, & corpusculo suo accinctus, Syriam, Asiam, Græciam, Macedoniam, Italiam, & Hispaniam, vt multi contedunt: qui & ipsam Romam Mundi caput victorijs suis consignauit.

Eo-

Eodem anno Sororum per Iesu acceptissimum Maria & Marta, cum fratre Lazaro, alijsque comitibus, Cymbæ, remis velitque detractis impositæ Massilia appulerunt, Angelis remigium & gubernatoris vicem implentibus, Fortunata merx, qua non modò Massilia Emporium nobile in futurarum omnen locupletata est, sed & tota Prouincia per sanctas Hospites cœlum emit. In ea adhuc visitur Magdalenæ Antrum, Rupes in aere, imò conclaue diuinorum conscium; vt Penitentis pœna, sic Amantis thalamus: à quo pietatem haurit vel impius, non tam corpora quàm Animas cælis admouente. *Magdalenæ.*

Anno Christi 37. Tiberius ætatis 78 Capræis animam egit impurissimam & immanissimam, bellua vt dictus est, luto & sanguine macerata; sui tegendi peritissimus artifex, totus tamen posteritatis oculis patuit; Deo hypocrisim detractione laruæ plectente. Lentis suppliciis in Reos grassari solitus, ne voluptatem torquendi perderet, neue miseri pœnas morte lucrarentur. Monstrum, cui aliena mala bono essent, & aliquid acerbius morte commentus sit. *Tiberij mors.*

Nec sub eo cessatum à litteris, Au-

gusti Genio Tyranni inuidiam profligante: nam præter eximios Senatores innutritor ætatis prioris studijs; Valerius Maximus priuatam ex multis concinnauit historiam: & Paterculus Romanam coegit in epitomen; nouo vterque propemodum stylo ad acutas delapsi sententias, quarum in posterum laus celeberrima. Dubium tamen an Eloquentiæ ornamento, an fuco; sane origo Acuminum praua, quæ vt Tiberio placerent, nata sunt.

Paterculus & Valerius Maximus.

Acumina.

Capessiuit Imperium Caius Germanici filius, Tiberij ex fratre abnepos, dictus Caligula: qui à cæde Patrui ordiens, ea flagitiorum omnium dedit specimina, vt furiosum armatum non hominem dicas. Qui credat Germanici filium, in castrorum disciplina natum, sic a temperatissimo Patre degenerasse? Tam lubricus est à virtute flexus in vitium: & rarissimum est, Adolescentia tenax probitatis. Hic anno quarto Imperij dicam an furoris à Chærea & alijs cæsus, qui populum Romanum vno ictu confectum optauerat, triginta perijt: cui parcunt Historici, cùm amentem dicunt. Tunc viguit Grammaticus Appion dictus ob vanitatem Cymbalam mundi: cuin Iudaica sapientia Phylonem opposuit, à schola Pla-

Caligula.

Philo.

tonis eloquentem Philosophum. Sed præstantissimus omnium Matthæus qui primus mortalium Iesu Christi gesta conscripsit, tam argumento quam veritate scriptorum omnium eminentissimus: quem deinceps sequuti Marcus & Lucas: hic Pauli, ille Petri arcanorum conscius: mira inter diuersos concordia: cum ab vno fonte qui est Sanctus Spiritus, singuli haurirent. *Matthæus.*

Anno Christi 41. Claudius Drusi filius, Caligulæ patruus, alio amentiæ genere fedauit Imperium; ad humanatum rerum ludibrium Orbi impositus: cùm Republicæ sapientia & virtute bellica partæ ignauissimus & stolidissimus præficeretur. Ideò maximè alienis obnoxius nutibus, vel vxoribus ad ignominiam gentis Augustæ, vel libertis ad rapinam imperij mancipatus, vir vxorius & Dominus seruiens: cui libertas Mundi addicebatur, suam ipse nesciuit. *Claudius.*

Eodem anno Agrippa ille regnare iussus à Caio, catenà ferreà in auream versa, (adeò vincula captiuis & Regibus communia sunt) auctus & confirmatus à Claudio, Iacobum affinem Domini Ierosolymis capite minuit idem perfecturus in Petro, nisi in *Agrippa. Petri vincula.*

capite

capite seruasset Ecclesiam Christus, ruptisque vinculis Sansonem nouum misisset è carcere. Sanè is admirabilitatem veteris vicit, cuius vel vmbra laborantibus morbo sanitas fuit, qui verbo naturam emendabat in melius, tam animorum instaurator quàm corporum, integri hominis verus Hippocrates.

Apostoli. Ex Iudæorum in sæuitia reliquum Orbem disiecti Apostoli, præclari Imperatores sibi suas quisque prouincias partiuntur, futuri de Orci præside triumphatores, sed prius collata quà se dignoscerent tesserà, Symbolum, totius Fidei normam, & canonem inscripserunt, quod augustis verborum terminis, supra omnem humanam scientiam, Deitatem ipsam comprehendit.

Agryppa. Nec Agrippæ impunè fuit popularitas impia: nam anno post altero Cæsaræ in ludorum pompà, dum veste Argenteà radians Deus salutatur repente conflictatus dolore acerrimo, ac putrescente in vermes corpore, quinto die efflauit animam: breuissimo illo inter Deum, vt audiebat, & cadauer spatio.

Petrus Romæ Anno Christi 43. Petrus Ecclesiam in Orbis capite positurus, vnde vt à fonte in terras omnes deriuatur, Romę

se-

ſedem conſtituit, quam 24. annis ob-tinuit. Alter Vrbis Romulus, ſed meliori auſpicio, ſuo ſanguine conditurus Imperium, quod poteſtas nulla reuulſura eſſet, quodque in ipſos Animos per inauditam Imperantibus vim protenderetur; adçò in fatis erat, vt Roma terrarum & gentium Princeps eſſet.

Anno Chriſti 46. Naturæ & Gratiç tam faſtigium quam ornamentum: Maria Deipara, ætatis vt creditur ſexageſimo, cumulatiſſima meritorum, Amoris igne colliquefacta, ne moreretur diutiùs, obijt aliquando, nec enim placuit cum alijs in annum 72. patentiam vitæ differre: enitente dudum è carcere Animo, Corpus Angelicum mandatum tumulo Cœlum mox rapuit, nec terris præter memoriam relictum quidpiam: At immortalis ad vltima ſæcula perennabit, nec vſquam tam male merebitur de Deo mortalitas, vt excidat Matris recordatione. Quàm peſſimè nobis eſſet, ſi Mariam ſemel oblitteraremus! *Mariæ obitus*

Anno Chriſti 48. Claudius ex ignominioſo veterno tandem experrectus, Meſſalinam coniugem, Auguſtæ domus, turpitudinem, paſſus eſt interfici: eò prolapſam audaciæ, vt in ipſo Palatio *Meſſalina.*

tio

tio C. filio nupserit palam; præter assiduam stuprorum infamiam, quibus libidinosissima mulier pudori erat Romæ vel perditæ. Mutata Claudij seruitus, non abrupta; nam flagranti ambitu inter libertos de vxore pugnatum: donec Agrippina Germanici fratris filia Pallanti victoriam peperit, sibique Imperium, nubens neptis patruo: regni scientissima fœmina, prompta id assequi per omne nefas Ex Ænobarbo Domitio Neronem susceperat, cui regnum quærens malo omine dixerat, Occidat dum imperet: & ad vtrumque promouit infelicissima matrum: primò quidem ad Imperium, ignara in eo foueri parricidium.

Agrippina.

Anno Christi 49. Exurgente Dæmone, Christiani cum Iudæis Româ pelluntur. Nimirum Deo in Iudæam Petrum euocante, vt cum Paulo, Ioanne, Iacobo, & Barnabo, Christianos Mosaicæ legis iugo vindicaret: nec enim seruitus vbi libertas. Id primum ordine & dignitate Concilium, quod habitum Ierosolymis fidem fecit posteris, veritatem deinceps expandi, nec tota simul retexisse mysteria, vt vel nostre infirmitatis, vel suæ maiestati consuleret.

Conciliũ Ierosolymitanũ.

Anno sequenti Paulus Christo Diony-

nysium peperit, habitâ in Areopago concione, qua permotus æquissimus Iudex, Deo se tradidit, Animo corpus adiudicans, futurus cœlestium rerum mirus contemplator, dum Amorem Platonicum in Diuinum commutat, choris Cęlitum visus interesse. Is postea Christum in Gallias feret, & abscisso capite sedes quæret, futuris Regibus venerandas. *Dionysius Areopagita*

Anno Christi 54. Claudius per Agrippinam veneno boletis infuso periit, cibo gratissimo mortem vorans. Nero matris artibus prætermisso Britannico, natus anno 18. supra 12. imperaturus sufficitur; Burro Pręfecto Prætorij, & Seneca aulæ moderatore: sub illorum potestate futurus, & virtutum famam collecturus, quam postea per omnium vitia dissipares: Primum illius quinquennium quasi boni Principis celebratur, quod tamen expers non fuit sceleris Britannico fratre per præsentissimum virus sublato, ne haberet, vel mater vel orbis quem cum ipso componeret; vel fratricidio proludens ad parricidium. *Nero*

Sed Claudio Q. Curtius Rufus Alexandri memoriam historia scripta instaurabat; stylo per omnia victorem sequutus: at tam eleganti, vt in Apelle *Q. Curtius.*

&Ly-

INDEX CAPITUM.

PARS ALTERA.

CAPUT PRIMUM.
A Iesu Christi Obitu ad Constantinum. pag. 1
CAPUT II.
A Constantino Magno ad Odoacrum 58
CAPUT III.
Ab Odoacro ad Carolum Magnum. 106
CAPUT IIII.
A Carolo Magno ad Fridericum Ænobarbum. 146
CAPUT V.
A Friderico ad Henricum IV. 212
CAPUT VI.
Ab Henrico IV. ad Ludouicum XIV. 295

FLO-

FLOSCVLORVM HISTORICORVM.

PARS ALTERA.

CAPVT PRIMVM.

A Iesu Christi obitu, ad Constantinum.

EVOLVTIS quadraginta sæculis, seu us opus, si spectes spatium temporis superest; grauius porro, si rerum molem infinitamque prope modum siluam. Nam e ruina Romani Imperij Regna progenita mutuis bellis depugnarunt, vt post extorrem ab orbe Pacem, Cadmæam sementem terris immissam, natosque Homines ad internecionẽ sui crediderit. Sane post Gothos & vandalos diutina malorum patientia expugnatos: post Saracenos & Turcas victorijs, spolijs & tropheorum onere delassatos, quiescere nobis per nostro

licet; fratresque pugnamus, & quod acerbius, fraternis odijs. Sed hæc humanæ vitæ conditio est, vt cum elementa Mundi consecrant pugnas, & Homo per corporis animique affectus sit assidua belli materia, ideò non quiescat Totum concussis Partibus, discantque Mortales tranquillitatem nullam terris esse. Vno itaque verbo contexet historiam Mundi, qui scribet *Bella horrida Bella*. Quæ nec à Christo nato conquiescunt, quia Christo sat fuit peperisse pacem futuram in Cęlis, ad quam itur & per nostra Bella. Sed vt in vno Belli verbo litteras & syllabas designemus, sit initium

Paulus conuersus. Annus Christi Nati 34 post ipsius obitum 1. in quo Saulus infensissimus ille Iesù hostis, dum ira tumidus Damascum petit, ab ipso Iesù circumfulgente cruce profligatus, mutatus in alium, Paulus effectus est: & ex Lupo Agnus, quodque mirabilius, ex Iudæo Christi assertor, eos hausit spiritus, quos per vniuersum Orbem effudit. Nouus Christiani nominis Alexander: nam Iesù fretus, & corpusculo suo accinctus, Syriam, Asiam, Græciam, Macedoniam, Italiam, & Hispaniam, vt multi contedunt: qui & ipsam Romam Mundi caput victorijs suis consignauit.

Eo-

Eodem anno Sororum per Iesu acceptissimum Maria & Marta, cum fratre Lazaro, alijsque comitibus, Cymbæ, remis velisque detractis impositæ Massilia appulerunt, Angelis remigium & gubernatoris vicem implentibus, Fortunata merx, qua non modò Massilia Emporium nobile in futurarum omnen locupletata est, sed & tota Prouincia per sanctas Hospites cœlum emit. In ea adhuc visitur Magdalenæ Antrum, Rupes in aere, imò conclaue diuinorum conscium; vt Penitentis pœna, sic Amantis thalamus: à quo pietatem haurit vel impius, non tam corpora, quàm Animas cælis admouente. *Magdalenæ.*

Anno Christi 37. Tiberius ætatis 78 Capræis animam egit impurissimam & immanissimam, bellua, vt dictus est, luto & sanguine macerata: sui tegendi peritissimus artifex, totus tamen posteritatis oculis patuit; Deo hypocrisim detractione laruæ plectente. Lentis supplicijs in Reos grassari solitus, ne voluptatem torquendi perderet, neue miseri pœnas morte lucrarentur. Monstrum, cui aliena mala bono essent, & aliquid acerbius morte commentus sit. *Tiberij mors.*

Nec sub eo cessatum à litteris, Au-

gusti Genio Tyranni inuidiam profligante: nam præter eximios Senatores innutritor ætatis prioris studijs; Valerius Maximus priuatam ex multis cocinnauit historiam; & Paterculus Romanam coegit in epitomen; nouo vterque propemodum stylo ad aeutas delapsi sententias, quarum in posterum laus celeberrima Dubium tamen an Eloquentiæ ornamento, an fuco; sane origo Acuminum praua, quæ vt Tiberio placerent, nata sunt.

Paterculus & Valerius Maximus.

Acumina.

Capessiuit Imperium Caius Germanici filius, Tiberij ex fratre abnepos, dictus Caligula: qui à cæde Patrui ordiens, ea flagitiorum omnium dedit specimina, vt furiosum armatum non hominem dicas. Quis credat Germanici filium, in castrorum disciplina natum, sic à temperatissimo Patre degenerasse; Tam lubricus est à virtute flexus in vitium: & rarissimum est, Adolescentia tenax probitatis: Hic anno quarto Imperij dicam an furoris à Chærea & alijs cæsus, qui populum Romanum vno ictu confectum optauerat, triginta perijt: cui parcunt Historici, cùm amentem dicunt. Tunc viguit Grammaticus Appion dictus ob vanitatem Cymbalum mundi: cuin Iudaica sapientia Phylonem opposuit, à schola Pla-

Caligula.

Philo.

to-

tonis eloquentem Philosophum. Sed præstantissimus omnium Matthæus qui primus mortalium Iesu Christi gesta conscripsit, tam argumento quam veritate scriptorum omnium eminentissimus: quem deinceps sequuti Marcus & Lucas: hic Pauli, ille Petri arcanorum conscius: mira inter diuersos concordia: cum ab vno fonte qui est Sanctus Spiritus, singuli haurirent. *Matthaus.*

Anno Christi 41. Claudius Drusi filius, Caligulæ patruus, alio amentiæ genere fedauit Imperium; ad humanatum rerum ludibrium Orbi impositus: cùm Republicæ sapientia & virtute bellica partæ ignauissimus & stolidissimus præficeretur. Ideò maximè alienis obnoxius nutibus, vel vxoribus ad ignominiam gentis Augustæ, vel libertis ad rapinam imperij mancipatus; vir vxorius & Dominus seruiens: cui libertas Mundi addicebatur, suam ipse nesciuit. *Claudius.*

Eodem anno Agrippa ille regnare iussus à Caio, catena ferrea in auream versa, (adeò vincula captiuis & Regibus communia sunt) auctus & confirmatus à Claudio, Iacobum affinem Domini Ierosolymis capite minuit, idem perfecturus in Petro, nisi in *Agrippa* *Petri vincula.*

capite

capite seruasset Ecclesiam Christus, ruptisque vinculis Sansonem nouum misisset è carcere. Sanè is admirabilitatem veteris vicit, cuius vel vmbra laborantibus morbo sanitas fuit, qui verbo naturam emendabat in melius, tam animorum istaurator quàm corporum, integri hominis verus Hippocrates.

Apostoli. Ex Iudæorum in sæuitia reliquum Orbem disiecti Apostoli, præclari Imperatores sibi suas quisque prouincias partiuntur, futuri de Orci præside triumphatores, sed prius collata quà se dignoscerent tesserà, Symbolum totius Fidei normam, & canonem inscripserunt, quod augustis verborum terminis, supra omnem humanam scientiam, Deitatem ipsam comprehendit.

Agrypa. Nec Agrippæ impunè fuit popularitas impia: nam anno post altero Cæsaræ in ludorum pompà, dum veste Argenteà radians Deus salutatur repente conflictatus dolore acerrimo, ac putrescente in vermes corpore, quinto die efflauit animam: breuissimo illo inter Deum, vt audiebat, & cadauer spatio.

Petrus Romæ. Anno Christi 43. Petrus Ecclesiam in Orbis capite positurus, vnde vt à fonte in terras omnes deriuatur, Romę

se-

ſedem conſtituit, quam 24. annis ob-tinuit. Alter Vrbis Romulus, ſed meliori auſpicio, ſuo ſanguine conditurus Imperium, quod poteſtas nulla reuulſura eſſet, quodque in ipſos Animos per inauditam Imperantibus vim protenderetur; adçò in fatis erat, vt Roma terrarum & gentium Princeps eſſet.

Anno Christi 46. Naturæ & Gratię tam faſtigium quam ornamentum: Maria Deipara, ætatis vt creditur ſexageſimo, cumulatiſſima meritorum, Amoris igne colliquefacta, ne moreretur diutiùs, obijt aliquando, nec enim placet cum alijs in annum 72. patentiam vitæ differre: enitente dudum è carcere Animo, Corpus Angelicum mandatum tumulo Cœlum mox rapuit, nec terris præter memoriam relictum quidpiam: At immortalis ad vltima ſæcula perennabit, nec vſquam tam male merebitur de Deo mortalitas, vt excidat Matris recordatione. Quàm peſſimè nobis eſſet, ſi Mariam ſemel obliteraremus! *Mariæ obitus*

Anno Christi 48. Claudius ex ignominioſo veterno tandem experrectus, Meſſalinam coniugem, Auguſtæ domus, turpitudinem, paſſus eſt interfici: eò prolapſam audaciæ, vt in ipſo Palatio *Meſſalina.*

tio

nysium peperit, habitâ in Areopago concione, qua permotus æquissimus Iudex, Deo se tradidit; Animo corpus adiudicans, futurus cœlestium rerum mirus contemplator, dum Amorem Platonicum in Diuinum commutat; choris Cęlitum visus interesse. Is postea Christum in Gallias feret, & abscisso capite sedes quæret, futuris Regibus venerandas. *Dionysius Areopagita*

Anno Christi 54. Claudius per Agrippinam veneno boletis infuso periit, cibo gratissimo mortem vorans. Nero matris artibus prætermisso Britannico, natus anno 18. supra v.z. imperaturus sufficitur; Burro Pręfecto Prætorij, & Seneca aulæ moderatore: sub illorum potestate futurus, & virtutum famam collecturus, quam postea per omnium vitia dissiparet: Primum illius quinquennium quasi boni Principis celebratur, quod tamen expers non fuit sceleris Britannico fratre per præsentissimum virus sublato, ne haberet, vel mater vel orbis quem cum ipso componeret; vel fratricidio proludens ad parricidium. *Nero*

Sed Claudio Q. Curtius Rufus Alexandri memoriam historiâ scripta instaurabat; stylo per omnia victorem sequutus? at tam eleganti, vt in Apelle *Q. Curtius.*

& Ly-

& Lysippo mortuus domitor Orbis, in Curtio viuat.

Corbulo. Anno Christi 58 Domitius Corbulo, insignis post domitos Frisios, Artaxata caput Armeniæ cepit incenditque. Id regnum diu committebat Parthos & Romanos: donec Corbulo vetere republica dignus, reuocatâ disciplina castrensi, & per eiectas voluptates expugnata millitum ignauia, fugatis Parthis subegit Armeniam, misitque Romam Tirridatem, quem Diademate Nero ornaret: adeo Romanum erat, regna perdere & constituere. Sed tantæ gloriæ fons ipse Corbulo, cùm scelus esset sub improbo Principe probum esse, euocatus in Græciam à Nerone, ne periret ignominiosius, sibi manus intulit; quasi honestius esset suo crimine mori quam alieno.

Nero matricida. Anno Christi 59. Ausus est nefas postremum omnium Nero, Agrippinam matre bis necatâ, semel conatu, cùm naui solutili mergendam commisit, iterum effectu, cùm Anicetum immisit scrutatum ferro viscera, quæ tale portentum ediderant; quibus abortus optabilior fuisset quàm partus; & quæ pœnas Orbis debebant, Neronem genuisse. Mox matricidia in omne flagi-

flagitium præceps ruit: pudoreque obruto, nihil non licere credidit, impunè matrem qui necasset!

Quo & anno Lugdunum in Galliis colonia celebris vnius noctis incendio perijt, & inter magnam vrbem, multumque vix horarum aliquot spatium fuit: ita sunt & Vrbibus repentinæ mortes, & felicitatem aduersitas rumpit: Quæ tamen Vrbs mox in plano posita venit ad posteros, & clarissimos amnes complexa, quod habitetur laxiùs debet incendio. *Lugduni incendium*

... persecutio Neronis edicto Christianos vexat: Orta occasio ex Romæ incendio, quo sex dies Vrbs deuastata, culpam conferebat in Principem, (id parricidæ supererat vt & patriam perderet) quam amoliturus Christianos substituit, acerbisque supplicij laceraui ad inimicum miserationem. Post latè in incendij ruinis Domum instar Vrbis extruxit, in qua nouo luxu gemmæ & marmora suberata, & per agros stagna, & amnes & fontes natura vilis pretiosam vicit. *Christianorum persecutio prima*

Annus sequens magnam grassandi sæuitiæ Principis obtulit segetem, detectâ Pisonis nobilissimi Iuuenis coniuratione: cuius vltio præclarissima lumina *Seneca Lucanus*

lumina Romæ extinxit. In quibus Seneca & Lucanus: ille moderator studiorum Neronis, hic socius, rapti hoc turbine, Nepos & Patruus, dignissimi qui vltra sæculum diem propagarent; si litteris & bonis artibus senectus prostaret. Dubitarunt posteri, vbi grauius peccauerit Nero, in Matre, an in præceptore: sanè Matri ortum & regnum debuit, quibus corruptus est: debuit Senecę, quibus se accommodans, probus esset.

Octa- Post tot cædes, huius est referre
nia. Octauiam, quę Palatio dudum pulsa, [illegible] innocentiâ [illegible] tudinem illuminabat, postea inducta Poppææ per Anicetum postulata stupro, pudicissima matronarum, pœnas
Pop- dedit alienę libidinis, quasi apud Ne-
pæa. ronem delictum esset, pudorem colere. Nec Poppææ ab humanâ Viperâ securius fuit; nam prægnans ab irato calce vterum percussa, cum fœtu extincta est: ne quod scelus teterrimo Monstro intentatum esset, dum fratrem, matrem, vxores, & prolem crudeliter necat. Erat Poppæa formæ specie & voluptatum vsu spectabilis: quæ ab Othone coniuge Neroni tradita, meretricijs artibus perdite grata, grauissimorumque criminum consors, signum vità exitum

tum habuit, ab eo cæsa per quem deliquerat.

Nero tamen aliquando iustus, qui nouus Phalaris tauro suo Peryllum inclusit, hoc est qui Petronium Arbiteum eruditi luxus, ganeonem ad mortem impulit. Constat eum libidinum Principis fuisse arbitrum, & mandasse scripto quorum pars fuerat. Scripsit res Nerone dignas, at ingenio Scipione digno Pudet præclarum artificem vili materia deturpatum: morum interetat, si nunquam scripsisset: elegantiæ Latinæ, si aliud. *Petronius Arbiter.*

Eodem anno, Iudæi præfectorum auaritia & crudelitate vexati, à Romanis tandem deficiunt. Felicis & Albini rapinis exhausti: Sestij Flori contemptu & sæuitia prouocati, tota Iudæa & Galilæa Romanos perimunt incenduntque, fulmen quo conflagrabunt. Vespasianus eximius belli Dux, & Britannica laureâ florens, in eos mittitur: Galilæa multa Iudæorum cæde expugnatur, agri & amnes incolarum exundant sanguine; arx Iotapata expugnatur, Iosepho propugnatore in posteritatis curam seruato: prorogatumque à Vespasiano Ierosolymæ tempus, vt se internis cædibus perderet, munusque hostium occuparet. *Iudæi cum bellū.*

Anno

Petri martyrũ. Anno Christi 67 Petrus & Paulus, excelsissima Orbis capita, eadem die Romæ pro fide Domini subeunt mortem. Petrus quidem post Simeonem Magum oratione, telo potentissimo, in Theatro victum, Cruci affixus est, ad ipsius votum inuersæ: seu vt patientiam spectaculo cæli armaret, siue Crucem quasi Dei thronum non auderet rectam inscendere. Successit Linus in primaria Mundi sede, habiturus in ea coæuos Orbi successores. *Et Pauli* Paulus capite plexus est, clarus victorijs de Idolatria fere vbique gentium reportatis: cuius in contracto corpore Dei capax animus, mundo sublimior, iam olim cæli receptus adytis, vno ictu debuit in locum migrare, cuius erat hospes. Terra hausit sanguinem, fontesque reddidit: quasi lacrymis prosequuta iacturam, vel ostensura Martyrum sanguinem fontes esse, in Ecclesia nunquam exsiccandos.

Neronis. Anno Christi 68. Humani generis apostema Nero se ipse confodit: nec enim dignior toto Imperio: morientis manum exoleti iuuerunt, Epaphroditus & Sporus, ijsdem pœnæ socijs qui fuissent scelerum. Victima Orbi debita, quem omni flagitiorum genere Inquinauerat: Auriga. Comœdus; Leno,

Leno, Adulter, Impudicus, & postremo vitæ actu Gladiator nullum aliumparem præter se nactus. In eo Augusti familia vt in scopulo passa est naufragium.

Nec huius monstri tempora præclaris defuerunt in ingenijs. In quibus iam dictus Annæus Seneca Rhetoris filius, foecunditate admirabili præditus, Philosopho Rhetor, stylum miris instruxit argutijs, Philosophiam Eloquentia condiens: vna tamen vbertate peccans, nec in se castigans, quod emendabat in alijs. Iusit etiam versibus sublime ingenium & amoenam Philosophiam in Theatrum mittens, ereptum Grçcis Sophoclem suis exhibuit, maiestatem Romanam sensibus Tragicis assecutus. *Seneca*

Lucanus Senecæ ex fratre nepos, tam forti animo quam ingenio, sensus Republica dignos ib versus contulit. Exscribit Pharsalia feruidam indolem summorum capacem, & si ætate maturuisset, vel summis maiorem. Sane quæ peccauit vel condonanda ætati, nam anno 27. vitam clausit; vel ei etiam amanda; adeò pulchra sunt, ingeniosa, & quo aberrant, delectabilia. *Lucanus.*

Persicus alia laude traditus posteritati, Neronis vitia descripsit in Satyris *Persius.*

cali-

caligine lucis inuolutus; nam quasi Solem pingas in tenebris, noctem offusam limatissimi iudicij radijs discurit: & ipse fato præclararum rerum, citò vita raptus, anno nimirum 29. Longe *Silius* plures egit Silius Italicus, bello Punico quàm Consulatu clarior, qui opibus & dignitatibus Musas præoptauit, gnarus literarum dotem esse immortalitatem.

Epictetus Sed fortasse omnium preclarissimus Epictetus, qui seruus Epaphroditi Neronis liberi, in aula voluptatibus corruptissima, magister fuit libertatis & temperantiæ. Dicas Imperatorem orbis Epictetum, Neronem mancipium; irrisum esse summo fastigio, cùm seruiret dignus, imperaret indignus, nullumque esse malum, quin aliquà boni gutta condiatur.

Galba Anno Christi 69. Passus est Orbis quatuor Principes. Neronem ad mortem impulerat Galba adueatans, & in Hispania dictus Imperator, ætate propè decrepità; Cui satis fuit interuisse: Imperium? nec enim ijs artibus gessit quibus meruerat; obnoxius amicorum regimini, auctoritate Principis ob velantium cupiditates. Statim placuit, statim displicuit; sexto mense interemptus ab Othone, com Pisone quem adoptauerat, dignus Imperio, nisi

si imperasset: adeò discrepant euenta, consilijs.

Silnius Otho degustauit, non gessit Imperium; morte generosa turpitudinem vitæ emendans, Poppææ coniux; & Neroni familiaris, neutri placuerat sine vitijs, quibus fretus, corrupto promissis milite, & Galba sublato, 95. dies impetrauit. Nam Vitellius à legionibus Germanici Imperator dictus ab ipso bis victus nouissime vicit: Otho vel Imperij desperatione vel tędio, cum ad repetendam pugnam vrgerent milites, maluit purpuram suo damno ponere, quàm retinere alieno: eoque animo ferro incubuit. Sed desperatio abiecti animi est non erecti, & fortitudo tam patientiam præstat quàm audentiam. *Otho.*

Aulus Vitellius idem Princeps fuit qui priuatus; vitia docuit quæ didicerat; gulæ profundæ, luxuriosissimæ voracitatis, & crudelitatis magister. Octo menses bacchatus in Imperio; donec à Ducibus Vespasiani Romæ victus, & instar spurcissimi nebulonis productus in medium, omni contumelia lacessitus a plebe, in Gemonias tractus, excarnificatus interijt. Sed publica propemodum ruina. nam dum pro abdomine contendit pugnaciter; Cremonæ *Vitellius.*

nysium peperit, habitâ in Areopago concione, qua permotus æquissimus Iudex, Deo se tradidit, Animo corpus adiudicans, futurus cœlestium rerum mirus contemplator, dum Amorem Platonicum in Diuinum commutat, choris Cęlitum visus interesse. Is postea Christum in Gallias feret, & abscisso capite sedes quæret, futuris Regibus venerandas. Dionysius Areopagita

Anno Christi 54. Claudius per Agrippinam veneno boletis infuso periit, cibo gratissimo mortem vorans. Nero matris artibus prætermisso Britannico, natus anno 18. supra viz. imperaturus sufficitur; Burro Pręfecto Prætorij, & Seneca aulæ moderatore: sub illorum potestate futurus, & virtutum famam collecturus, quam postea per omnium vitia dissiparet. Primum illius quinquennium quasi boni Principis celebratur, quod tamen expers non fuit sceleris Britannico fratre per præsentissimum virus sublato, ne haberet, vel mater vel orbis quem cum ipso componeret; vel fratricidio proludens ad parricidium. Nero

Sed Claudio Q. Curtius Rufus Alexandri memoriam historiâ scripta instaurabat; stylo per omnia victorem sequutus? at tam eleganti, vt in Apelle Q. Curtius.

& Ly-

& Lyſippo mortuus domitor Orbis, in Curtio viuat.

Corbulo. Anno Christi 58. Domitius Corbulo, inſignis poſt domitos Friſios, Artaxata caput Armeniæ cepit incenditque. Id regnum diu committebat Parthos & Romanos: donec Corbulo vetere republica dignus, reuocatâ diſciplina caſtrenſi, & per eiectas voluptates expugnata millitum ignauia, fugatis Parthis ſubegit Armeniam, miſitque Romam Tirridatem; quem Diademate Nero ornaret: adeo Romanum erat, regna perdere & conſtituere. Sed tantæ gloriæ fons ipſe Corbulo, cùm ſcelus eſſet ſub improbo Principe probum eſſe, euocatus in Græciam à Nerone, ne periret ignominioſius, ſibi manus intulit; quaſi honeſtius eſſet ſuo crimine mori quam alieno.

Nero matricida. Anno Christi 59. Auſus eſt nefas poſtremum omnium Nero, Agrippina matre bis necatâ, ſemel conatu, cùm naui ſolutili mergendam commiſit, iterum effectu, cùm Anicetum immiſit ſcrutatum ferro viſcera, quæ tale portentum ediderant; quibus abortus optabilior fuiſſet quàm partus; & quæ pęnas Orbis debebant, Neronem genuiſſe. Mox matricidia in omne flagi-

flagitium præceps ruit: pudoreque obruto, nihil non licere credidit, impunè matrem qui necasset!

Lugduni incendium

Q● & anno Lugdunum in Gallijs colonia celebris vnius noctis incendio perijt, & inter magnam vrbem, multumque vix horarum aliquot spatium fuit: ita sunt & Vrbibus repentinæ mortes, & felicitatem aduersitas rumpit: Quę tamen Vrbs mox in plano posita venit ad posteros, & clarissimos amnes complexa, quod habitetur laxiùs debet incendio.

Christianorum persecutio prima

[illegible] persecutio Neronis edicto Christianos vexat; Orto occasio ex Romæ incendio, quo sex dies Vrbs deuastata, culpam conferebat in Principem, (id parricidæ superarat vt & patriam perderet) quam amoliturus Christianos substituit, acerbisque supplicij lacerauit ad inimicum miserationem. Post latè in incendij ruinis Domum instar Vrbis extruxit, in qua nono luxu gemmæ & marmora superata, & per agros stagna, & amnes & fontes natura vilis protiosam vicit.

Seneca Lucanus

Annus sequens magnam grassandi sæuitiæ Principis obtulit segetem, detecta Pisonis nobilissimi Iuuenis coniuratione: cuius vltio præclarissima lumina

lumina Romæ extinxit. In quibus Seneca & Lucanus: ille moderator studiorum Neronis, hic socius, rapti hoc turbine, Nepos & Patruus, dignissimi qui vltra sæculum diem propagarent, si literis & bonis artibus senectus prostaret. Dubitarunt posteri, vbi grauius peccauerit Nero, in Matre, an in præceptore: sanè Matri ortum & regnum debuit, quibus corruptus est: debuit Senecæ, quibus se accommodans probus esset.

Octa- nia. Post tot cædes, leuius est referre Octauiam, quæ Palatio dudum pulsa, [illegible] innocentiâ [illegible] tudinem illuminabat, postea inducta Poppææ per Anicetum postulata stupro, pudicissima matronarum, pœnas dedit alienæ libidinis, quasi apud Neronem delictum esset, pudorem colere. Pop- pæa. Nec Poppææ ab humanâ Viperâ securius fuit; nam prægnans ab irato calce vterum percussa, cum fœtu extincta est: ne quod scelus teterrimo Monstro intentatum esset, dum fratrem, matrem, vxores, & prolem crudeliter necat. Erat Poppæa formæ specie & voluptatum vsu spectabilis: quæ ab Othone coniuge Neroni tradita, meretricijs artibus perdite grata, grauissimorumque criminum consors, signum vità exi-

tum

tum habuit, ab eo cæsa per quem deliquerat.

Nero tamen aliquando iustus, qui nouus Phalaris tauro suo Peryllum inclusit, hoc est qui Petronium Arbiteum eruditi luxus, ganeonem ad mortem impulit. Constat eum libidinum Principis fuisse arbitrum, & mandasse scripto quorum pars fuerat. Scripsit res Nerone dignas, at ingenio Scipione digno Pudet præclarum artificem vili materia deturparum: morum intererat, si nunquam scripsisset: elegantiæ Latinæ, si aliud. *Petronius Arbiter.*

Eodem anno, Iudæi præfectorum auaritia & crudelitate vexati, à Romanis tandem deficiunt. Felicis & Albini rapinis exhausti: Sestij Flori contemptu & sçuitia prouocati, tota Iudæà & Galilæà Romanos perimunt incenduntque, fulmen quo conflagrabunt. Vespasianus eximius belli Dux, & Britannica laureà florens, in eos mittitur: Galilæa multa Iudæorum cæde expugnatur, agri & amnes incolarum exundant sanguine; arx Iotapata expugnatur, Iosepho propugnatore in posteritatis curam seruato: prorogatumque à Vespasiano Ierosolymæ tempus, vt se internis cædibus perderet, manusque hostium occuparet. *Iudæi cum bellū.*

Anno

Petri martyrũ. Anno Christi 67 Petrus & Paulus, excelsissima Orbis capita, eadem die Romæ pro fide Domini subeunt mortem. Petrus quidem post Simonem Magum oratione, telo potentissimo, in Theatro victum. Cruci affixus est, ad ipsius votum inuersæ; seu vt patientiam spectaculo cæli armaret, siue Crucem quasi Dei thronum non auderet rectam inscendere. Successit Linus in primaria Mundi sede, habiturus in ea coæuos Orbi successores. *Et Pauli* Paulus capite plexus est, clarus victorijs de Idolatria fere vbique gentium reportatis; cuius in contracto corpore Dei capax animus, mundo sublimior, iam olim cæli receptus adytis, vno ictu debuit in locum migrare, cuius erat hospes. Terra hausit sanguinem, fontesque reddidit: quasi lacrymis prosequuta iacturam, vel ostensuræ Martyrum sanguinem fontes esse, in Ecclesia nunquam exsiccandos.

Neronis. Anno Christi 68. Humani generis apostema Nero se ipse confodit: nec enim dignior toto Imperio: morientis manum exoleti iuuerunt, Epaphroditus & Sporus, ijsdem pœnæ socij qui fuissent scelerum. Victima Orbi debita, quem omni flagitiorum genere inquinaueras: Auriga, Comœdus; Leno,

Leno, Adulter, Impudicus, & postremo vitæ actu Gladiator nullum alium parem præter se nactus. In eo Augusti familia vt in scopulo passa est naufragium.

Nec huius monstri tempora præclaris defuerunt in ingenijs. In quibus iam dictus Annæus Seneca Rhetoris filius, fœcunditate admirabili præditus, Philosopho Rhetor, stylum miris instruxit argutijs, Philosophiam Eloquentia condiens: vna tamen vbertate peccans, nec in se castigans, quod emendabat in alijs. Lusit etiam versibus sublime ingenium & amœnam Philosophiam in Theatrum mittens, ereptum Græcis Sophoclem suis exhibuit, maiestatem Romanam sensibus Tragicis assecutus. Seneca.

Lucanus Senecæ ex fratre nepos, tam forti animo quam ingenio, sensus Republica dignos ib versus contulit. Exscribit Pharsalia feruidam indolem summorum capacem, & si ætate maturuisset, vel summis maiorem. Sane quæ peccauit vel condonanda ætati, nam anno 27. vitam clausit; vel ei etiam amanda; adeò pulchra sunt, ingeniosa, & quo aberrant, delectabilia. Lucanus.

Persicus alia laude traditus posteritati. Neronis vitia descripsit in Satyris Persius.

cali-

si imperasset: adeò discrepant euenta à consilijs.

Siluius Otho degustauit, non gessit Imperium; morte generosa turpitudinem vitæ emendans; Poppææ coniux; & Neroni familiaris neutri placuerat sine vitijs, quibus fretus, corrupto promissis milite, & Galba sublato 95. dies impetrauit. Nam Vitellius à legionibus Germanici Imperator dictus ab ipso bis victus nouissime vicit: Otho vel Imperij desperatione vel tędio, cum ad repetendam pugnam vrgerent milites, maluit purpuram suo damno ponere, quàm retinere alieno: eoque animo ferro incubuit. Sed desperatio abiecti animi est non erecti, & fortitudo tam patientiam præstat quàm audentiam. *Otho.*

Aulus Vitellius idem Princeps fuit qui priuatus; vitia docuit quæ didicerat; gulæ profundæ, luxuriossimæ voracitatis, & crudelitatis magister. Octo menses bacchatus in Imperio; donec à Ducibus Vespasiani Romæ victus, & instar spurcissimi nebulonis productus in medium, omni contumelia lacessitus a plebe, in Gemonias tractus, excarnificatus interijt. Sed publica propemodum ruina. nam dum pro abdomine contendit pugnaciter; Cremona *Vitellius.*

cum suorum clade euersa funditus; in Vrbe fœda prælia, cæsa 50. hominum millia: Sabinus Vespasiani frater interemptus; & Capitolium tam religione tutum quàm munimentis, furore Vitellij conflagrauit. Ita nihil propius factum, quam vt ab ignauissimo homine caput Orbis ciuitas perderetur.

Vespasianus. Interim Flauius Vespasinus Imperator dictus à militibus Syriacis & Pannonijs, honoris cupidis: vt quem singuli summum assequi non possent, saltem conferrent, cùm cunctantur suscepisset Imperium, fortiter gessit. Ab Augusto primus veterem Romani nominis gloriam reuocans: natales obscuros militari laude illuminans, in Britannia celebris, vbi tricies cum hoste conflixit; indè in Africam, pòst in Iudæam translatus; vbique dignus Imperio, vel in ipso Neronis comitatu: mox Othone, Vitellio, Antonio primo, Cereali, Iulio Sabino, patriam discerpentibus: amicis cogentibus Imperatorem se dedit, suscepitque nutantem Rempublicam, & seruauit ad annos decem.

Ierosolymitana clades. Anno Christi 70. Iudæi meritissimas à Christi morte pœnas exoluerunt. Ierusalem caput impietatis, pòst

post internas cædes, abominabilem famem quà ipsi mortales in alimenta cesserant, à Tito Vespasiani filio, quarto obsidionis mense expugnata, non simul: sed vt vinceretur sæpius, & euerteretur funditùs, primò capta inferior Vrbs, post biduò Templum, quod inuito Tito incensum, tandem Vrbs superior, omniaque abolita ferro & flammis. Perierunt in obsidione Iudæorum vndecies centena millia, captiuorum 97. millia abducti, tota in Imperio deleta gens perniciosissima: vt fatente victore, Numen ipsum grassaretur in victos. Expungenda ciuitas quæ Christum Regem abnuisset, & suo inundanda sanguine, quæ fudisset innoxium.

Anno Christi 79 Vespasianus constitutà in Imperio Pace, cui primus omnium Templum posuerat, diem obijt, vir Imperatorijs, si auaritiam demas, virtutibus clarus: frugalitate, modestia morum, & temperantia, quæ veræ sunt sumptuariæ leges, luxum Vrbis effrenem aliquatenus inhibens. Persanauit Imperium concussum bellis ciuilibus: & quod infrequens est, pacem coluit homo millitaris. *Vespasiani mors.*

Titus filius successit in Imperio, quod rarissimum, emendationem mo- *Titus*

rum assequutes; nam qui primatus Nero audiebat, princeps ita superauit Augustum, vt humani generis Amor dictus sit: liberalitate summus, vt vox illa, *Amici diem perdidi*, satis insinuat, quasi iactura Principum sit, non perdere, sed seruare. Duobus annis imperauit; adeo quæ eximia, rara sunt & caduca; in successore nactus votum Augusti, vt & eo nomine desideraretur.

Vesuuius. Eodem Anno 79. Vesuuius Campaniæ mons primum exarsit, flammam eiectans & cineres, impetu tanto, vt in Africam & Ægyptum cinis peruenerit. Herculanum & Pompeij penitus obruti; ingens mortalium vis *Plin.* oppressa. In quibus Plinius senior, iacturæ tantæ non modica pars, vir omnibus litteris ingenio par, non naturam modo sed Doctrinam omnem complexus libris: qui, ne quid nesciret, scrutans incendium, flammis raptus est vel conflatus. Incendium identidem prorupit in posterum, in amœnissima Orbis regione vel ad generis, ne peccaret obstinatius, medicinam vel ad prouidentiæ regimen ne vna regio sine mixtura mali felix esset.

Domitianus. Anno Christi 81. Domitianus Titi frater, natura non moribus, suscepit

imperium a A v Impe-

Imperium; vitia virtutum specie primùm obuelans, mox detracta persona, libidine, auaritia, & crudelitate suppar Neroni: Nec sago quàm toga melior; Decebalo Dacorum Rege victus, empta pace Romæ de ignauia sua triumphauit; Profuit tamen Reipublicæ literariæ, quod Poësim vel amarit, vel non oderit: nam ex Agonibus Capitolinis, vnde ex æmulatione & præmio Poëtæ fierent, quasi ex ludo, præclarissimus euasit, Statius verè Entheus, & Musarum œstro percalsus, cujus silvas Parnassi laureta dixeris, & Martialis Epigrammatum laudabilis scriptor, si castior; quamuis de Roma Domitiani nihil nisi turpe esset quod scriberet; & Iuuenalis, non donis Principis, inquinatissimis incensus moribus, Satyras scripsit, quæ steterunt exilio; adeò vitium turpe est vel amanti: deflexit ab Horatio Iuuenalis, & cothurno soccum mutauit. *Statius.* *Martialis* *Iuuenalis*

Nec eloquentia Poësim destituit; in Quintiliano scholastica dumtaxat, à Rostris & Curià declamantiunculis ad remis reddicta. Laus tamen magna Quintiliani, quòd Romanis non modò ab innocentia morum, sed etiam styli prolapsis in vitia; perspicax ipse & *Quintilianus.*

Ciceronem antepoſuit Senecæ, & declamauit, ſin minus auſus in morum vitia, in ſtyli peccata.

Et Philoſophiæ cultores fuerunt, in quibus Muſonius probitate morum doctrinam eximiam illuſtrauit. & Apollonius Thyaneus Phyloſophiæ decus in ſpeciem, reuera probrum & catarma, qui turpiſſimam artem edoctos à Dæmone, præſtigiator iſignis, pro Deo habitus, vt haberet Orcus quem Chriſto opponeret, morte tandem patratis dignâ prodigijs exceſſit, peremptus à Dæmone. Et Ioſephus Veſpaſiano gratiſſimus, ſtudijs ſcriptaque Hiſtoria Iudæis ſuis famam comparabat: vir vtriuſque Mineruæ, ſed vt bello infelix, ſic ſcripto inſincerus, emendationis materiam reliquit poſteris.

Apollonius. *Ioſephus.*

Quin & militaris ars ſub ignauiſſimo Principe per Iulium Agricolam inclatuit; qui Britanniam abs ſe domitam claſſe circumuectus, primus Romanorum Inſulam reperit; & Orcades Inſulas ignotas hactenus detexit, ſubegitq;, veneno poſtea interceptus per Domitianum, cui alienæ virtutes vitiorum erant alimenta. Vitam tamen non potuit Tyrannus eripere, quam Taciti generi ſcriptis adeptus eſt; adeo

Agricola.

quid-

quidpiam ferro Imperantium poten-
tius est.

Anno Christi 92. Ne cui innoxius Domitianus [illegible] [illegible] esset, edicto & ferro persequutus est Christianos: in quibus Ioannes Christo ille charissimus, senexque purissimus, è dolio feruentis olei illæsus & integer, relegatus in Pathmum: quà in solitudine arcanorum celestium particeps Apocalypsim scripsit, hoc est, Ecclesiæ pugnas & triumphos, in posterorum pro moribus varijs spem aut metum. Is sub Neruâ rediens Ephesum, scriptoque ad asserendam diuinitatem Christi Euangelio: dein sub Traiano, Christi anno & suo 99. postremus & vnus Apostolorum sicca morte functus est. Non Alexandri quidem Hephestion, sed Iesu amicitia celebris: cuius Matri suffectus adoptiuus, supereminuit omne fastigium, Christi frater, Mariæ filius. *Ioannes Euangelista.*

Eodem anno Flauius Clemens Domitiani patruelis, & in Consulatu collega, obiecto Christianissimi crimine, occidit: & Flauia Domitilla eiusdem sceleris hoc est laudis conscia relegata. Nam præclarissimi capitibus pro Christo mori omni imperio fuit antiquius, placuit Purpura quæ suo imbuta san- *Clemens & Flauia.*

guine obsolesceret nunquam.

Domitianus. Tandem post tot cædes, Domitianus à suis, cubiculario & Domitiâ vxore conscijs, confoditur, in Palatio, anno Imperij 15. Fratricidia, suorum peremptor, lues grassans in Curia, ne muscarum quidem in solitudine patiens. Credo homines pro muscis habuit, quos nullo delectu passim interemit.

Nerua. Anno Christi 96. Nerua Cocceius iam extremâ ætate apud Sequanos Imperator dictus, cùm à senio & morum indulgentia cuique vel improbo esset obnoxius, nec Aula mutato Principe mutaretur, vidit prudentissimus senex quanta moles esset Imperium, & adoptauit Traianum, dixitque Cæsarem: hoc vno verbo de Orbe terrarum optimè meritus. Viuus prodesse non potuit, profuit mortuus, nam statim post annum vertentem obijt, securus sui, securus Imperij in Traiano.

Traianus. Traianus Hispanus Neruæque extraneus Coloniæ Agrippinæ suscepit Imperium Anno Christi 98. Tam gratus Senatui bonisque omnibus, ita comitate potentiam mitigans, vno verbo, sic à Domitiano diuersus, vt vnius Principum nomine Optimi insignitus, nemine præter

Chri

Christianos affecta iniuria, priuati temperantia. Principisque magnanimitate: viuus nomen suum in Romanorum animis consecrauerit.

Anno Christi 101. Plinius Consul celeberrimum illum Panegyricum Traiano absenti in Senatu dicat; immortale tam Consulis quàm Principis monumentum; aut boni Principis sic Oratoris optimi exemplar, vbi dignum argumento ingenium vel supra ipsum eminuit. *Plinij Panegyricus.*

Vincebat interea Decebalum Traianus, non sine sanguine; Istrumque primus coniunxit prodigiosa lapidum mole, pòst Romam redux Columnam illam excitauit, rebus suis mira arte inscriptam, Colosso parem; variasque condidit Bibliothecas, gnarus opera manuum ruinæ obnoxia, ingeniorum partus æternos. Deinde gloriæ flagrantiâ à Septentrione in Orientem conuersus, quærens bella quæ gereret, subegit Armeniam, Parthos Tigri submotos Crosiphonte spoliauit & Seleucia: mari rubro callem immisit, quæ de Indis referret spolia; longè quæ toto victor Oriente, se Romanum prædicabat Alexandrum, mox ipsius fatum subiturus. *Traianus*

Verùm tot præclara crudelitate in-

Christiani sub Traiano. Christianos fœdauit: à quibus victus est. Preclari pugiles in hoc certamine triumpharunt: Simeon ætatis annor. 120. par tormentis Crucis; Ignatius Antiochenus, bestiarum quibus obiectus est cupidior, quàm gloriæ Traianus; Eustachius Peryl li supplicio redditus, Onesimus, alijque: æterna tam boni Principis opprobria: adeò bonum præterquàm à Christo nullum sincerum est.

Antiochia terræmotus. Nec Traianus pœnas in Orcum distulit: nam anno Christi 115. Antiochiæ cuius Præsulem occiderat, terræmotu tanto concussus est, vt metu propemodum interrerit? seruatus tamen ab ignoto quodam per fenestram Palatij, vt malo vel bono resipiscere disceret: ruinis vis magna mortalium ex omni gente cum Pedone Consule oppressa est: vnde Vrbs vna calamitas Orbis. Dicas Antiochiam orbam Ignatio, quasi detracto fulcro in præceps ruisse.

Traiani mors. Et altero pòst anno Selinunte in Cilicia aquâ intercute & apoplexià Traianus obijt: cùm tot ærumnas suas vidisset irritas; nam rebellarunt subactæ Prouinciæ, Parthi Regem impositum depulerunt, Iudæi in Palæstina & Cypro ad quadringenta sexaginta hominum millia

esse-

efferati rabie peremerunt, & ipse fulminibus portentisque ab Agarenis quos imperabant repulsus, pœnam ambitioso capiti acerbissimam passus est, cùm nihil ex tot periculis præter vnam mortem reliquum vel Reipublicæ vel sibi faceret. Romani cinis delatus, ingenti pompâ triumphauit; hoc est, Mors ipse de Mundi gloria triumphum egit. *Agarenis*

B. Vir tamen militaris, disciplinas promouit, tam scriptoribus, quàm Tribuniis gratus; cùm per eos gesta, per illos traderet posteritati. In ijs principes Plutarchus Chæronensis, literaturæ omnis fundus vbertimus, tam alienis exemplis quàm præceptis suis morum institutor; Dion Prusæus siue Chrysostomus Græcæ facundiæ specimen ingens; in Latinis Plinius Tullij admirator potius quàm æmulator, dignus ipse quem non laudes modò sed æmuleris; Suetonius accuratus miniorum scriptor, nullo ornatu; L. Florus styli compendiosa pictura res Romanans illuminans, à breuitate quod difficillimum depulsis tenebris, & omnium instar Cornelius Tacitus, sententiarum pondere succoque sensuum commendatissimum, politicæ res vulgò magister, cùm in eo legas *Plutarchus. Dion Persaus. Plinius. Suetonius. L.Florus. Tacitus.*

 plura,

plura quæ fugias, vix quod æmuleris.

Adrianus. Anno Christi 117 Adrianus ex consobrina Traiani genitus, vel ipsius testamento, vel Plotinæ artibus Imperium adijt, ac statim vel Antecessoris inuidia, vel belli odio, vel ad securitatem, omnes trans Euphratem gentes victas à Traiano suis legibus, iuribusque reliquit, vt cùm arte bellica eminere non posset, pacis præpostere studio emineret. Lustrauit prouincias Imperij Romani, Præsidium ruinas qua posset sarciens, gnarus esse Principis, beneficijs fouere quos regeret, tanto labore, vt ad frugalitatis exemplum incederet pedibus. In Britannia murum ad 80. passuum millia erexit; imbecillitatem fassus, cum veteribus militum animi pro muro essent. In Ægypto vrbem Antionem condidit, iuuenis Antiopi monumentum an monumentum, in vitam rependeret quam adolescens ad seruandum Principem vltrò profuderat: sed male rependitur, quod ereptum semel reddi nequit.

Iudæi domiti. In Palæstina grauissimo bello Iudæos contriuit, cum euersa Ierosolyma Æliam Capitolinam adiuncto simulacro Iouis erexisset, rebellantem postea gentem, duce quodam Ba-

choabo: cæsis quingentis octoginta eorum millibus, alijsque pluribus fame & igne perditis, vicit tandem: at magna suorum iactura; cum hostibus furor & desperatio pro armis forent. Interdictus patria Iudæus, quam nec adire vel ad flendum posset; vt & sola miserorum voluptas eriperetur.

Hæc meritò in Palæstina: at immeritò Christiani toto Orbe vexati; in quibus Dionysius ille Areopagita Galliarum Apostolus, cùm vitam ad 100. annos produxisset Athleta nobilis, coronam Martyrio reportauit, suique triumphi currus & ferculum, truncatum caput trophæum mortis longius detulit: Felicius obiens quam Tyrannus suus Adrianus, qui 22. Imperij anno, vitæ 72. acerbissimis confectus doloribus, cùm mortem quam antea per Antinoum & præstigias Dæmonum fugerat, ardentissimè quæreret, tandem inuenit, fame & inedia semet perimendo; ignarus in paucis virtutum speciem velare vitia, at crudelitate per Iustitiæ Laruam emergente; Doctrinæ famam sic ambiens, vt doctissimum quemque irrideret, plurium more, contendentium eminere vnà aliorum obtrectatione; Magià infamis, à qua

Dionysius. Areopagita.

Adrianus.

æger non adeò vitam imperauit, vt nec mortem ipsam.

Ptolemaus & alij. Litteris clari hoc tempore Ptolemæus Alexandrinus, Astronomicæ scientiæ decus & regula, Phlegon libertus Adriani benè de Historia meritus per Olympiadum calculum. Arianus Nicomediensis in Alexandri rebus nactus monimentum: A. Gellius è noctibus Atticis lucem quærens Sed & hominum retrimenta Hæretici, Basilides, Carpocras, Marcion, & portentum humani generis Gnosticorum turba: iam Orco nouum Tyrannorum genus in Ecclesiam Christi intentante.

Antoninus Pius. Anno Christi 138. Adriano successit Antoninus Pius, cognomine supra Africanos ipsos præoptando; quod meruit pietate: siue in Adrianum, cuius & mortem quantùm licuit distulit, & mole Adriani in sepulchrum erectà posterorum vitæ consignauit, siue in Senatores, quos sæuitiæ Augusti subtraxit: siue potiùs in Humanum genus: quod amore & beneficijs complexus est vniuersum.

Ad annos 23. non tam Imperio præfuit quàm profuit, ab Italia nunquam, vix Romà profectus, adeò contrariam Adriano vitam inibat, seditiones & barbaros autoritate virtutum non

armis

mis compescens. Sanè hoc virtutum clypeo non paucos repulit: quippe Pharasmanes Iberiæ Rex quæ absenti negauerat, præsenti concessit. Vologeses Parthus occupatam Armeniam lectis Augusti litteris pudori impar dimisit: Indique & Hircani, hoc est ipsa barbaries non alium arbitrium controuersiarum legerunt; adeo pax potentior bello, vbi summa auctoritas in virtute summa innititur. Febri Antonius obijt, ætatis anno 70. verè Ciulcà dignus, nisi Deorum studiosior passus esset Christianos plecti, in quibus Romanis Præsul es Thelesphorus & Hyginus suo sanguine Ecclesiam constabilierunt.

In litteratis Galenus Pergamenus, Medicinæ ab Hippocrate alterum numen; Maximus Tyrius è Scola Platonis Rhetor philosophus; Ælianus hominum & animalium complexus singula; Iustinus Trogi Pompeij Historiarum venenum suaue, quas in epitomem contractas perdit vniuersas; Diogenes Laertius, Philosophiæ non dogmata scribens, sed exempla; & Sextus Chæronensis, Plutarco auunculo doctrina suppar; non felicitate, nullo monumento præter inanem famam superstite; aliique quorum corpora & ingenia *Galenus & alij.* *Iustinus &c.*

alebat

alebat, vnus Principis amor & liberalitas.

M. Aurelius. Anno Christi 161. M. Aurelius Antoninus Philosophus, & L. Verus adoptati olim à Pio susceperunt Imperium, gesseruntque concordi animo, quamuis diuersissimis moribus Aurelius Faustina Pijs filia in vxorem ducta, Stoicam Philosophiam non secta modò sed vita professus, vere Philosophi nomen integritate morum impleuit. At Verus Ælij filius, *L. Verus.* iam ab Adriano ad Imperium destinatus, luxu & libidine diffluens, mancipium erat voluptatis: vt in vno Palatio virtus & vitium hospitaretur. Tamen in rebus publicis accommodauit se Verus Aurelio, statimque turbante Vologese missus ad Parthicum bellum: vt Martis periculis purgaret Venerum. Sed consilium Aurelij fefellit euentus; bellum per Cassium Legatum quinquennio gestum prosperè quidem; cum Parthus submotus Armenia, captisque ad Tigrim regijs vrbibus, ad petendam pacem adactus sit; sed Lucij nulla emendatione, qui in Scyta terrarum voluptuosissima, consideus, palam obiens quæ Romæ clanculum, redijt inde libidinibus corruptior, tenaciorque consuetudinis prauæ; adeò Animus

imus mutatione cœli non curatur.

Parthico Marcomannicum bellum successit, magnis copijs apparatum, maioribusque periculis gestum. Nam à Pannonia dum in Vrbem Lucius redit correptus apoplexia, nono Imperij anno, voluptates cum vita conclusit; & ipse Aurelius dum Marcomannis victus pugnat in Quados, ab ijs interclusus, siti & calore cum exercitu periturus, vltimam naufragij tabulam apprehendens, Legionem Christianam quæ militabat in castris appellare passus est Deum suum. Nec frustra; cum repente cœlum diffluens imbribus & coruscans fulminibus, ijs perculsos Barbaros dissiparet, illis Romanos potos reficeret; quasi Deus mare Rubrum reuouarit in nubibus, quæ seruarent suos, perderent hostes. Legio dicta FVLMINATRIX, non tam Quaduos quam infirmam Deorum colluuiem fulminauit. *Mar comānicū bellū.*

Malè tamen Aurelius de Christianis meritus, quos antè insequebatur sæuissimè: in quibus Pius, Anicetus, & Soter Romani Pontifices; Iustius ex Philosopho Christi assertor, geminaque; Apologia clarus; Polycarpus Smirnensis Præsul, flammis illibatus, quas & fuso restrinxit sanguine; septemque nati *Christianī vexati.*

nati

nati Felicitatis , partu fecundissimo enixæ cœlo quos ferrum necabat . Recruduitque post Marcomannicum bellum sæuitia : Philosophis , penes quos Aurelius , Christianis [illegible] virtutes quibus suæ laruam deponerent insectantibus . Tunc clara Lugdunum cœlo Aulicos peperit in pluribus , Photinum Præsulem senectutis ornatum , & Blandinam in ancillæ corpore regio animo , ea tolerantem quæ Romanam fortitudinem vincerent ; Deo per seruam , & fœminam vires , & splendorem tanti Imperij triumphante .

Calamitates publicæ.

Nec orbi Christianos mactanti pœnæ defuerunt nam præter bella quibus attritus est , terræmotus quibus est concussus, famem qua oppressus , inundationes omnium quibus mersus : tam atrox pestis grassata est , Babylone in reliquas terras propagata , vt facilè Deum plectentem agnosces . Sed & Principi foris nulla securitas , quem Marcommannico bello expeditum euocauit Oriens rebellante Cassio : & ab ipso victo pugnantem in Sarmatianos excepit ; tam infelicem domi quam foris, quippe qui coniugis proiectam impudicitiam Socratico animo tolerasset, Commodumq; ab ea natum, viuam matris effigiem , eò pro-

lapsum

lapsum sceleris nollet, vt Patri per Medicos mortem offerret: quam oblatam, vel à Medicis, quorum erat repellere, vel à filio cui vitam dederat, ram æquo excepit animo, quasi à necessitate sola immissam: anno imperij 19. vitæ 38. virium etiam quam æui validior. Vir integritate morum, præter superstitionem: nulli secundus, suis ipse Philosophis Sanctior, Romanis tamen infelicissimus ob assiduas calamitates. Mox in Constantino spectabis Orbis, quantum intersit Philosophum inter & Christianum & aliunde quàm ab inani sapientia felicitatem regni arcessendam.

Famà tunc illustres Hermogenes Rhetor, Herodes Atticus, & Athenæus; piorum nomen, huius etiam scripta veritate omni condita, doctis celebrantur: Philostratus Leminus, eruditus Sophista, Apollonij gestis, hoc est mendacijs & fuco celebris: Apuleius Afer, Philosophico pallio Magiam obuelans, impuritatem mentis salebroso stylo aperuit. Et circa hæc tempora Lucianus, qui ex Christiano Atheus, tam benè falsorum Numinum, quàm malè veri derisor, præclarissimum ingenium scommatis & satyris maledicentissimus hominum contaminauit.

Athenæus. *Philostratus.* *Apuleius.* *Lucianus.*

An-

Cõmodus. Anno Christi 180. Commodus Aurelij filius, vel, vt plures volunt, gladiatoris, Caligulam & Neronem Imperator dictus, excitauit. Publicatum rerum cura in Perennem, ac deinceps in Cleandrum reiecta, quasi grauiore humeris suis Sarcina, cùm exoletis & meretricibus in Palatio, cum gladiatoribus & bestiarijs in arena, omni turpitudine dehonestatus, crudelissimus etiam in clarissimos quosque Senatorum, Herculis personam induens, pluresque claua mactans, Patris virtutes spurcissimis vitijs expunxit adeò difficilius est filium probum gignere, quàm eligere: felicibus ab vsque Traiano adoptionibus, infelicissima in Marco sobole. Hæc pestis grassata est annos propemodum 13 donec ab Narcisso Athleta in palæstra extincta est cum iam Sororem, affines, & voluptatum vsu charissimos peremisset; nam apud hæc monstra, nec naturæ nec scelerum affinitas tuta est.

Pertinax. Anno Christi 193. Iam ad casum prolabens Imperium, in plura diuisum capita, vix vno nixum est. A nece Commodi Heluius Pertinax è Grammatico miles, è milite ad Præfecturam Vrbis euectus, à Senatu iam sexagenarius Imperator dictus est.

est. Sed statim post mensem à rerum à Prætorianis antiquos Principis mores minus ferentibus, nouo facinore interemptus est: dignus æuo meliore, cui Romanæ virtutes placerent.

Inde milites venale Imperium Didio Iuliano togæ quàm sagi artibus clariori commercio turpi addixerunt. Sed facilius capessitur Imperium, quam tenetur: auersante tam indignum Principem populo, multisque cædibus in foro patratis, cùm iam Seuerus aduentaret, nec retinere Iulianus purpuram posset, nec vellet deponere, à Senatu capitis damnatus, eo truncatus est, secundo mense quo imperauerat: Nundinator infelix qui mercem emerat qua periret.

Didius Iulianus.

Nec ideò in vno quieuit Imperium, quod Seuerus in Illyrico, Albinus in Britannia, Niger in Syria partiebantur: non diu tamen, cùm Seueri celeritas Romam occuparet, fraus Albinum vinceret, aperta vis Nigrum. Quippe iam Iuliano perempto iam Romæ dominus, ne contra geminos pugnaret, more gladiatorum diuidens, Albinum Cæsarem adscit, Nigrum hostem, varijsque prœlijs fractum, tametsi fortissimum, tandem capit, necatque Byzantium appendix victoriæ,

Seuerus.

quæ

quæ obsessa triennio & expugnata, in vicum abijt; post humanarum rerum ludibrio caput futura Orbis, quo expungebatur. Indo Seuerus consortis impatiens in Albinum vertit, & ad Lugdunum Nigri fortitudine pugnantem & fato captum occidit; Lugdunum florentissima Colonia vastata igne & cædibus, adeò miserum stetisse à victi partibus.

Christiani passi. Tum iterum petitus Oriens: Parthisque fractis, ob Christianum militem coronam in donatiuo recusantem, vt rerum ingentium parua exordia, acerbissima in Christianum nomen crudelitate sæuitum: inter plures Irenæus Lugdunum missus à Polycarpo, *Irenæus.* tam virtutum diues quam doctrinæ, vitam sub gladio fortissimè posuit. Sæuitiæ causa Plautianus, Afer ortu & crudelitate, Socer Bassiani, & Imperator Imperatoris, opum supra cupiditatem plenus: at mox Deo vindice abs genero suo interfectus est: obstupescentu Imperio tam repente Nihil, qui erat Omnia.

Seuerus. Obijt Seuerus Imperij anno 18. quem mœrore maceratum dicas, tantùm effuditagebat in Britannica expeditione, vbi animi mœrore contabuit, ob natorum hostile dissidium, securum

tamen reliquit Imperium, cuius limites tuerentur legiones duæ ſupra triginta. Sed Chriſtiana Religio in Sarmentitijs & Semiaxijs tutior, quæ cladibus ſuis ferax, de ipſo Imperio triumphabit.

Sub Seuero, Clemens Alexandrinus, ſummæ & Chriſtianæ eruditionis, mirjs Stromatibus litterarum orbem veſtiebat: Tertullianus, animo, ingenio, ſtiloque Afer & igneus, nimiæ auſteritatis, qua præceps raptus in Montani hæreſim lapſus eſt, an reſipuerit incertum, ne ſumma ingenia vanitas efferat, quibus caſus ſæpe in cenſu eſt. Melius deſijt Minutius Felix ex inſigni cauſidico Chriſti aſſertor. Tunc & Papinianus Iuriſconſultorum ſcientiſſimus, Alexander Aphrodiſeus qui primus Ariſtoteli lucem imperijt, alijque in ea temporum acerbitate, quaſi niues ſub Ætnæ incendijs viguerunt. *Clemens Alexandrinus.*

Anno Chriſti 211. Antonius Baſſianus, Caracalla dictus à veſtis genere, cum Geta fratre Imperio potitur: at ſtatim ſolus, interempto fratre in matris gremio, ipſaque poſtmodum in vxorem ducta: adeò procliuis in extrema ſcelera caſus eſt. Nihil patris præter crudelitatem imitatus, viginti *Caracalla.*

viginti mortalium millia qui fratri fauerant interemit: in quibus Papinianus oraculum Themidis, cùm excusare fratricidium nollet, de medio raptus illud auxit. Regibus passim & fidem fregit & gulam, ac Parthicæ laureæ cupidus in Artabanum nuptiarum specie deceptum mouit: sed transito Euphrate, ictu Macrini Præfecti Prætorio à milite cæsus est, anno ætatis 29. suos inter milites, quibus sibi vt licerent omnia, donabat omnia, ita scelus sceleri semper intutum est.

Macrinus. Id anno Christi 217. quo Opilius Macrinus, gente Maurus, ad Imperium gerendum sponte coactus est filiumque Diadumenum Antonium dixit & Cæsarem. Sed quis credat virum militarem à mulierculis pulsum Imperio? Mæsa Iuliæ à Macrino peremptæ soror, cui filiæ erant Semiamira & Mammea milites auro expugnat, & Bassianum Varium vix adolescentulum, Semiamiræ filium, & volebat credi Caracallæ, Antonium dictum Imperatorem appellat. Macrinus à militibus proditus, ac pugna victus, cæsus est cum filio, nihil ex paterna claritate præter immeritam mortem auferente.

Heliogabalus. Ita Heliogabalus à Sacerdotio solis

sic

ſic dictus 15.inniens annũ, ingenti Romanæ Reipublicæ probo non auro modò, ſed per fœminam Barbaram imperat; Ipſe vltimum humanitatis portentum, tribus annis per infamia quæque volutatus, proſtibulo quouis corruptior, ne Aſſyriæ Sardanapalum Roma obijceret, tandem per milites confoſſus, in ſpurciſſimum locum proiectus eſt, inquinamentum Naturæ, ſimulque Mater flagitioſiſſima mulier: digna enim verò quæ id monſtri pareret.

Vigebat tunc maximè Origines Alexandrius, ſublimis ingenij ſed ancipitis; qui ſuorum temporum ſtupor; poſteriorum error in pluribus; cupidiſſimus Martyrij adoleſcens, quod ſenex horruit: notior peccans quàm pęnitens, nouus Salomon, præter ſuæ ſalutis ambiguum; docuit ſummâ ingenia magnis eſſe nauigijs paria, quæ mergantur facilius quòd magna ſunt, niſi gubernaculo pareant. *Origines.*

Anno Chriſti 222. Alexander Mammææ filius Heliogabali conſobrinus & ab eo adoptatus noua rerum forma geſſit Imperius. In palatio iuſtus in caſtris ſeuerus, in pugna fortis, prioris monſtri deleuit infamiam; vt nullus Principum ad Naturę leges magis *Alexãder*

viginti mortalium millib qui fratri fauerant interemit: in quibus Papinianus oraculum Themidis, cùm excusare fratricidium nollet, de medio raptus illud auxit. Regibus passim & fidem fregit & gulam, ac Parthicæ laureæ cupidus in Artabanum nuptiarum specie deceptum mouit: sed transito Euphrate, astu Macrini Præfecti Prætorio, à milite cæsus est, anno ætatis 29. suos inter milites, quibus sibi vt licerent omnia, donabat omnia, ita scelus sceleri semper intutum est.

Macrinus. Id anno Christi 217. quo Opilius Macrinus, gente Maurus, ad Imperium gerendum sponte coactus est filiumque Diadumenum Antonium dixit & Cæsarem. Sed quis credat virum militarem à mulierculis pulsum Imperio? Mæsa Iuliæ à Macrino peremptæ soror, cui filiæ erant Semiamira & Mammea milites auro expugnat, & Bassianum Varium vix adolescentulum, Semiamiræ filium, & volebat credi Caracallæ, Antonium dictum Imperatorem appellat. Macrinus à militibus proditus, ac pugna victus, cæsus est cum filio, nihil ex paterna claritate præter immeritam mortem auferente.

Heliogabalus. Ita Heliogabalus à Sacerdotio solis sic

ſic dictus 15. inniens annū, ingenti Romanæ Reipublicæ probo non auro modò, ſed per fœminam Barbaram imperat; Ipſe vltimum humanitatis portentum, tribus annis per infamia quæque volutatus, proſtibulo quouis corruptior, ne Aſſyriæ Sardanapalum Roma obijceret, tandem per milites confoſſus, in ſpurciſſimum locum proiectus eſt, inquinamentum Naturæ, ſimulque Mater flagitioſiſſima mulier: digna enim verò quæ id monſtri pareret.

Vigebat tunc maximè Origines Alexandrius, ſublimis ingenij ſed ancipitis; qui ſuorum temporum ſtupor, poſteriorum error in pluribus; cupidiſſimus Martyrij adoleſcens, quod ſenex horruit: notior peccans quàm pœnitens, nouus Salomon, præter ſuæ ſalutis ambiguum; docuit ſummâ ingenia magnis eſſe nauigijs paria, quæ mergantur facilius quòd magna ſunt, niſi gubernaculo pareant. *Origines.*

Anno Chriſti 222. Alexander Mammææ filius Heliogabali conſobrinus & ab eo adoptatus noua rerum forma geſſit Imperius. In palatio iuſtus in caſtris ſeuerus, in pugna fortis, prioris monſtri deleuit infamiam; vt nullus Principum ad Naturę leges magis *Alexāder*

accesserit. Togæ officia sic moderatus est, vt per Vlpianum aliosque Iurisconsultos legum iustitia, per se, iudicum emineret: bonorum delectu, malorumque pœna. Et idem in castris non milites duces sed Quirites reuocata veteri disciplina, victis in Oriente Persis, Afris in Mauritania, cùm se ad Germanicum bellum conuerteret, vt orbem totum per partes vinceret, à Germanicis militibus vna cùm Matre ad Moguntiam interfectus est, vitę anno 29. verè dignus Alexandri victorijs, si tam spargere didicisset quàm legere: sed mater auaritiæ proprior filium perdidit. Quid enim militi, a quo exigis omnia, nihil donas?

Persicum regnū Circa hæc tempora defecit in Artabano Arsacidarum vltimo Parthicum regnum, quod 400. annos perstiterat, magno Romanorum non terrore modo sed danno. Iterumque Persicum instauratum. Artaxerxe Rege; quod Parthorum succedens odijs, Græcos & Italos malè multabit: Deo quasi familias ludente Imperia, & in sepulchris veterum noua suscitante!

Dio Cassius. Tunc Dio Cassio Principi charus & fastis insertus, inaugurauit litteras trabea, Romanæ Græcus scriptor historiæ per quam accuratus, quam tamen

men negligentia temporum perdidit, dum studiosa breuitatis in Xiphilino, ignorantiam fouet, & vmbram amans corpus amittit. Tunc & mirà præstabat Gregorius ille Thaumaturgus, Neocesareæ in Ponto Episcopus; cuius inter prodigià summum illud, quod suos ciues Ethnicos mutarit in Christianos, nisi minus sit animos hominum liberos, quam in rupes & maria dominari. *Gregorius Thaumaturgus*

Anno Christi 235 Maximinus Trax, Cyclops & Busiris dictus ob immanitatem, omnium primus sine decreto Senatus, autoritate militari purpuram induit. Ac statim direptis Germanis, in Sarmatas mouit; at cùm Romanum sanguinem passim effunderet, odio omnium in se collecto, æmulum sensit, quantumuis imparem. Quippe in Africa Gordianus Senior octogenarius cum filio ad Imperiũ inuitius euehitur, sed fortuna quem promouerat destituente, filio à Mauris interfecto, ipse tanti æui vitam abrupit laqueo, eò solum Imperator, ne sua morte decederet. At Senatus Gordiani fautor, vel Maximinio vel omnibus pereundem censens, propositi constans Pupiennum & Balbinum dicit Imperatores, hunc nobilitate claram, il- *Maximinus* *Gordianus Senior*

 lum

lum virtute, quibus Gordianus puer maioris è filia nepos adiungitur, vt interim Principum autoritate, nobilitate & fortitudine, conflaretur quodammodo vnus è singulis. Inde Maximinus omisso bello Sarmatico, quasi furens bellua properat Romam, futurus materia cædis non causa; cum enim in via obsedisset Aquileam, militesque sæpius repulsos haberet crudeliter, ab ijs cum filio non minoris superbiæ iuuene interemptus est, vir regno indignus, quod sola immanitate teneri posse affirmabat.

Pupienus & Balbinus. Nec ideò Balbino & Pupieno firmum imperium nam cùm primùm ob dissimilitudinem morum discordia, dein contemptus mutuus, postremò militum odium Senatorios Principes indignantium exortum esset: data occasio Prætorianis interficiendi primùm Pupieni, deinde & Balbini superstite vno Gordiano militibus grato. Ita autoribus sua placent, aliena displicent.

Gordianus Iunior. Gordianus annorum Sexdecim adolescens, sui spem eximiam excitauit statim, non impleuit: Misitheum doctissimum virum delegit socerum, cuius consilijs regeretur, ac ipsius ductu Persas imminentes Italiæ trans Tigrim repulit præclara victoria. Vltra-

per-

perrecturus: nisi extincto Philippi fraude Misitheo, ipse post eiusdem Philippi artibus spretus à milite, primum parte mulctatus Imperij, dein toto post vita, iuuentutem egregiam calamitoso fato clausisset.

Circa hæc tempora Gothorum nomen primum Romanis innotuit: mox origo tantarum cladium, nobilissimique ruina Imperij. Ij incolebant regionem Scythiæ Europææ, Tanaim inter & Pontum Euxinum, non longè à Danubio versus Occidentem; quam Getis adscribunt Geographi, vnde postmodùm instar Oceani fractis aggeribus Europam obruent. *Gothi*

Anno Christi 244. Philippus Arabs, in præmium peremptí Gordiani, quæ calamitas temporum erat, potitur Imperio: quo ad se sæculares Ludos instituendos magno belluarum ostentatione abusus, sexto potestatis anno, Decium Legatum in rebelles Pannonios mittens, mucronem intendit quo peteretur, nam Decius à rebellibus dictus Imperator, arma in eum conuertens, victum acie cædit, filius duodennis, tanta austeritate, vt nunquam riserit, Romæ perimitur. Dicas fortunæ rotam Romanum Imperium, vel Augustos ipsos victimas esse, ornates tantum *Philippus*

vt feriantur. An Christum Philippi nouerint, certò nihil constat: sanè nihil admodum in eorum moribus Christum sapit; & nunc placet illibatam esse Constantino.

Plotinus Plotinus celebris Platoniens, & auditor Originis: Romæ tunc docebat, ingenti mortalium plausu. At longè melius Cyprianus Carthagine, eloquentia prius clarissimus, vera Christi doctrina suos imbuebat.

Decius. Anno Christi 250 Decius è Pannonia ortus nihil prius habuit quam sæuire in Christianos, dira laniena, qua præclarissimi quique sublati. Sed statim à Gothis in quos pugnabat oppressus, filio in conspectu perempto, viuus voragine haustus, nec cadauer ad sepulchrum dedit instar fulminis tam citò euanescentis quàm, percellentis.

Paulus Eremita. At ex immanitate natum posteritati miseriarum Asylum: cùm Paulus Aegyptius adolescens fuga saluti consulens, in solitudines inuias penetrauit, captusque noua tranquillitate, primus omnium vitam Eremiticam exemplo instituit: tanto deinceps studio propagandam, vt in solitudine futura sit Ciuitas, cuius tamen incolæ soli essent, & in frequentia singuli Pauli.

Nouatianus. Eo & tempore Christi Ecclesia passa pri-

primum Schismi: dum in Cornelium legitimum Romæ Pontificem, Nouatus Afer, qui iam contra Cyprianum in Africa schisma confluerat, curat Nouatianum creari Pseudopontificem: iam inde ambitu in res sacras irrepente. Sed mox detumescente procella Petri nauis in anchoris stabit; cæli quippe machina corruet, inconcussa stante Ecclesia.

Decio perempto Vibius Gallus cum Volusiano filio, pace cum Gothis inita summum rerum conscendit apicem, à quo altero anno eiectus per Emilium Aemilianum Pannoniæ Præfectum, cum vndique Barbari in Romanum Imperium inueherentur. Nec ideò Aemiliano Mauro genere fastigium securius fuit; repente enim à militibus Valeriani mores & nobilitatem suscipientibus cæsus est: quasi Parcarum forceps Imperium esset, aut Purpura foret stola Libidinæ. *Gallus & Volusianus* *Aemilianus*

Anno Christi 253. Aurelius Valerianus, antea Censor, ex illustri familia, cuius vita pro morum censura, fuerat, communi Orbis suffragio Imperio admotus est, primò quidem sibi constans, & prioris innocentiæ tenax; sed mox à Mago corruptus, & à Macriano Præfecto incensus, Christianos omni tormento- *Valerianus.*

rum genere excruciauit. Inter quæ Cyprianus ille Christi Rhetor, eximiè truncato capite perorauit; & Romæ Laurentius igne in craticula tostus, Porsennæ dexteram toto corpore repræsentauit.

Sed simul lues & grauissima bella orbi incubuere, Barbaris vndique Romanos limites reuellentibus Gallieno Valeriani filio Occidens traditus: ipse Orientem ad comprimendum Saporem petit; infelicissimo & meritissimo exitu: nam post varias clades illatas à Scythis vastantibus Asiam, ab ipso Macriano crudelitatis face Sapori proditus, diu extremæ calamitatis, quo pertingat humanitas, exemplum fuit. Incuruatus præbebat humeros inscendenti equum Sapori in cauea ferrea belluæ instar circumlatus; verè quadrupes dum se incuruabat: & Furtunæ monstrum, ex Imperatore Suppedaneum, & assertor Numinis, merita pęna docente populos. Nec mori honestius facilius aut licuit: detracta cute fędè laniatus, toto corpore animam egit, hominisque formam adhuc viuus perdidit, cuius vsu diu caruerat.

At statim, ad extremam Romę infamiam. Præfecti passim se Augustos dicunt, & imperium velut hostile

spo-

ſpolium partiuntur, ea audacia vt exiguo tempore præter Gallienum, triginta Cæſares vel Tyrannos Romanus orbis ſit-paſſus. Sed vel duorum Regnum impatiens, quomodo tot ferret? Paſſim ergo mutuis attriti cladibus, ſibi inuicem fuere exitio, deiecti parte dum totum ambiunt. Tyrānus 30

Vnus tamen memoria dignus Odenatus Palmyrenorum Princeps, qui ſe vltro Perſis obijciens eos repulſos ingentibus victorijs fuit, perfecitque ne Barbarorum ſpolium Roma eſſet. Sed vt ætatem cædium & turbarum dicas, Odenatus cum Herode filio Mæonij conſobrini dolo perimitur; itidemque Mæonius à milibus poſtmodum cæditur: obruebatque Orientem Perſa; niſi Zenobia Odenati vxor, ſupra virilem animum fœmina, pro filijs impuberibus ſuſcepto imperio, ea in Perſas, Scythas, Arabes, & Armenos patraſſet, ipſumque in Gallienum, quæ tot viris pudori eſſent: ita tamen vt militaris mulier & pudica foret, nec in ſexu alieno ſuum negligeret. Odenatus Zenobia.

Tunc primùm Franci, gens bello fortius, orbi innotuere, qui ſiue à Gallis, ſiue à Scythis ad Tanaim orti, è Germania prorumpentes in Galliam, Frāci

 totam

totam ad Pyrenæo diripuerunt, sedibus in Catania positis, è qua vix tandem à Constantino Constantini patre sunt pulsi, mox ponendo in æuum Imperio præludentes.

Gallienus. Gallienus interim inter misericordiā & fortitudinem medius, imò vtriusque vicissim particeps, vel luxu Romæ diffluebat, vel in castris æmulos impetebat, direptumque Imperium solus annos octo obtinuit: donec ob litteras ab Aureolo Mediolani obsesso fictas, à suis Ducibus in obsidione peremptus est: vir nullius frugis, nisi quod Christianis pepercerit; quem non puduit haberi Principem orbis, dum Pater postremus omnium mortalium esset.

Claudius. Claudius Dalmata Gallieno succedit, vir reuerà dignus Imperio: quod tutatus est cæsis Gothorum trecentis millibus, nauibusque mersis bis mille: gens enim populosa vndecumque in paratam prędam inuolarat: Altero anno Claudius perijt morbo: Deo intercipiente lanienam in Christianos tam expeditam. Traditæ Quintilio fratri habenæ, quas vno mense non tenuit, cæsus à militibus; verum & fortem Principem extimescentibus.

Porphyrius. Tot inter turbas quis decus literis? In

In fecunda igitur ætas doctis viris; nec eos inter annumerandus Porphyrius qui gente Iudæus, religione Christianus, mox Apostata & impietatis Antesignanus, ea euomuit, quæ Orcum sapiant; ingeniosus tantum vt noceret & Philosophià quasi cote atrocissimam bilem exacuens.

Anno Christi 270. Aurelianus Sirmiensis, fortitudine militari clarissimus, qui bello Sarmatico vno die hoste. 48. pluribus diebus vltra 950. interfecerat, rebus perditissimis reparator occurit. Ac primùm in Italia Marcomannos Romæ imminentes, semel victus, pòst tertiùm victor, ingentibus prælijs fudit, & prostrauit. Dein ad Orientem versus, victis in itinere Barbaris, Zenobiam difficillima expeditione, bis victam recepta Aegypto & tota Asia egit in vincula. Tandem in Galliam quasi ad Tetricos mouens, quæ obtinebatur à Tetrico, exercitum à Duce derelictum fudit, promotoque ad veteres fines Imperio, Romam ad meritissimum triumphum redijt. Mirum quod super fuit Tetricus, obijtque Correctoa Lucaniæ: qui diu Augustus vixerat. *Aurelianus.* *Tetricus.*

Nam de Zenobia prodigium est, fœminam, hoc est tam ambitionis quàm vindictæ immodicam, solio *Zenobia.*

accesserit. Togæ officia sic moderatus est, vt per Vlpianum aliosque Iurisconsultos legum iustitia, per se, iudicum emineret: bonorum delectu, malorumque pœna. Et idem in castris non milites duces sed Quisites reuocata veteri disciplina, victis in Oriente Persis, Afris in Mauritania, cùm se ad Germanicum bellum conuerteret, vt orbem totum per partes vinceret, à Germanis militibus vna cùm Matre ad Moguntiam interfectus est, vitę anno 29. vetè dignus Alexandri victorijs, si tam spargere didicisset quàm legere: sed mater auaritiæ proprior filium perdidit. Quid enim militi, a quo exigis omnia, nihil donas?

Persicum regnū Circa hæc tempora defecit in Artabano Arsacidarum vltimo Parthicum regnum, quod 400. annos persliterat, magno Romanorum non terrore modo sed danno. Iterumque Persicum instauratum. Artaxerxe Rege; quod Parthorum succedens odijs, Græcos & Italos malè multabit: Deo quasi familias ludente Imperia, & in sepulchris veterum noua suscitante!

Dio Cassius. Tunc Dio Cassio Principi charus & fastis insertus, inaugurauit litteras trabea, Romanæ Græcus scriptor historiæ per quam accuratus, quam tamen

men negligentia temporum perdidit, dum studiosa breuitatis in Xiphilino, ignorantiam fouet, & vmbram amans corpus amittit. Tunc & mirâ præstabat Gregorius ille Thaumaturgus, Neocesareæ in Ponto Episcopus; cuius inter prodigià summum illud, quod suos ciues Ethnicos mutarit in Christianos, nisi minus sit animos hominum liberos, quam in rupes & maria dominari. *Gregorius Thaumaturgus*

Anno Christi 235 Maximinus Trax, Cyclops & Busiris dictus ob immanitatem, omnium primus sine decreto Senatus, autoritate militari purpuram induit. Ac statim direptis Germanis, in Sarmatas mouit; at cùm Romanum sanguinem passim effunderet, odio omnium in se collecto, æmulum sensit, quantumuis imparem. Quippe in Africa Gordianus Senior octogenarius cum filio ad Imperiū inutius euehitur, sed fortuna quem promouerat destituente, filio à Mauris interfecto, ipse tanti æui vitam abrupit laqueo, eò solum Imperator, ne sua morte decederet. At Senatus Gordiani fautor, vel Maximino vel omnibus pereundem censens, propositi constans Pupiennum & Balbinum dicit Imperatores, hunc nobilitate claram, il- *Maximinus* *Gordianus Senior*

 lum

perrecturus: nisi extincto Philippi fraude Misitheo, ipse post eiusdem Philippi artibus spretus à milite, primum parte mulctatus Imperij, dein toto post vita, iuuentutem egregiam calamitoso fato clausisset.

Circa hæc tempora Gothorum nomen primum Romanis innotuit: mox origo tantarum cladium, nobilissimique ruina Imperij. Ij incolebant regionem Scythiæ Europææ, Tanaim inter & Pontum Euxinum, non longè à Danubio versus Occidentem; quam Getis adscribunt Geographi, vnde postmodum instar Oceani fractis aggeribus Europam obruerat. *Gothi*

Anno Christi 244. Philippus Arabs, in præmium peremoti Gordiani, qui è calamitas temporum erat, potitur Imperio: quo ad se sæcular es Ludos instituendos magno belluarum ostentatione abusus, sexto potestatis anno, Decium Legatum in rebelles Pannonios mittens, mucronem intendit quo peteretur, nam Decius à rebellibus dictus Imperator, arma in eum conuertens, victum a ciæ cædit, filius duodennis, tanta austeritate vt nunquam riserit, Romæ perimitur. Dicas fortunæ rotam Romanum Imperium, vel Augustos ipsos victimas esse, orastes tantum *Philippus*

vt feritentur. An Christum Philippi nouerint, certò nihil constat: sanè nihil admodum in eorum moribus Christum sapit; & nunc placet illibatam esse Constantino.

Plotinus Plotinus celebris Platoniens, & auditor Originis: Romæ tunc docebat, ingenti mortalium plausu. At longè melius Cyprianus Carthagine, eloquentia prius clarissimus, vera Christi doctrina suos imbuebat.

Decius. Anno Christi 250 Decius è Pannonia ortus nihil prius habuit quam sçuire in Christianos, dira lanienа, qua præ clarissimi quique sublati. Sed statim à Gothis in quos pugnabat oppressus, filio in conspectu perempto, viuus voragine haustus, nec cadauer ad sepulchrum dediti instar fulminis tam citò euanescentis quàm, percellentis.

Paulus Eremita. At ex immanitate natum posteritati miseriarum Asylum: cùm Paulus Aegyptius adolescens fuga saluti consulens, in solitudines inuias penetrauit, captusque noua tranquilitate, primus omnium vitam Eremiticam exemplo instituit: tanto deinceps studio propagandam, vt in solitudine futura sit Ciuitas, cuius tamen incolæ soli essent, & in frequentia singuli Pauli.

Nouatianus. Eo & tempore Christi Ecclesia passa pri-

primum Schisma: dum in Cornelium legitimum Romæ Pontificem, Nouatus Afer, qui iam contra Cyprianum in Africa schisma conflauerat, curat Nouatianum creari Pseudopontificem: iam inde ambitu in res sacras irrepente. Sed mox detumescente procella Petri nauis in anchoris stabit; exili quippe machina corruet, inconcussa stante Ecclesia.

Decio perempto Vibius Gallus cum Volusiano filio, pace cum Gothis inita summum rerum conscendit apicem, à quo altero anno eiectus per Emilium Aemilianum Pannoniæ Præfectum, cum vndique Barbari in Romanum Imperium inueherentur. Nec ideò Aemiliano Mauro genere fastigium securius fuit; repente enim a militibus Valeriani mores & nobilitatem suscipientibus cæsus est: quasi Parcarum forceps Imperium esset, aut Purpura foret stola Libidinæ. *Gallus & Volusianus* *Aemilianus*

Anno Christi 253. Aurelius Valerianus, antea Censor, ex illustri familia, cuius vita pro morum censura, fuerat, communi Orbis suffragio Imperio admotus est, primò quidem sibi constans, & prioris innocentiæ tenax; sed mox à Mago corruptus, & à Macriano Præfecto incensus, Christianos omni tormento- *Valerianus.*

rum genere excruciauit. Inter quæ Cyprianus ille Christi Rhetor, eximiè truncato capite perorauit; & Romæ Laurentius igne in craticula tostus, Porsennæ dexteram toto corpore repræsentauit.

Sed simul lues & grauissima bella orbi incubuere, Barbaris vndique Romanos limites reuellentibus Gallieno Valeriani filio Occidens traditus: ipse Orientem ad comprimendum Saporem petit; infelicissimo & meritissimo exitu: nam post varias clades illatas à Scythis vastantibus Asiam, ab ipso Macriano crudelitatis face Sapori proditus, diu extremæ calamitatis, quo pertingat humanitas, exemplum fuit. Incuruatus præbebat humeros inscendenti equum Sapori in cauea ferrea belluæ instar circumlatus; verè quadrupes dum se incuruabat: & Fortunæ monstrum, ex Imperatore Suppedaneum, & assertor Numinis, merita pęna docente populos. Nec mori honestius facilius aut licuit: detracta cute fędè laniatus, toto corpore animam egit, hominisque formam adhuc viuus perdidit, cuius vsu diu caruerat.

At statim, ad extremam Romę infamiam. Præfecti passim se Augustos dicunt, & imperium velut hostile

spo-

spolium partiuntur, ea audacia vt exiguo tempore præter Gallienum, triginta Cæsares vel Tyrannos Romanus orbis sit passus. Sed vel duorum Regnum impatiens, quomodo tot ferret? Passim ergo mutuis attriti cladibus, sibi inuicem fuere exitio, deiecti parte dum totum ambiunt. *Tyrānus 30*

Vnus tamen memoria dignus Odenatus Palmyrenorum Princeps, qui se vltro Persis obijciens eos repulsos ingentibus victorijs fuit, perfecitque ne Barbarorum spolium Roma esset. Sed vt ætatem cædium & turbarum dicas, Odenatus cum Herode filio Mæonij consobrini dolo perimitur; itidemque Mæonius à militibus postmodum cæditur: obruebatque Orientem Persa; nisi Zenobia Odenati vxor, supra virilem animam fœminina, pro filijs impuberibus suscepto imperio, ea in Persas, Scythas, Arabes, & Armenos patrasset, ipsumque in Gallienum, quæ tot viris pudori essent: ita tamen vt militaris mulier & pudica foret, nec in sexu alieno suum negligeret. *Odenatus* *Zenobia.*

Tunc primùm Franci, gens bello fortius, orbi innotuere, qui siue à Gallis, siue à Scythis ad Tanaim orti, è Germania prorumpentes in Galliam, *Frāci*

Infecunda igitur ætas doctis viris, nec eos inter annumerandus Porphyrius qui gente Iudæus, religione Christianus, mox Apostata & impietatis Antesignanus, ea euomuit, quæ Orcum sapiant; ingeniosus tantum vt noceret & Philosophià quasi cote atrocissimam bilem exacuens.

Anno Christi 270. Aurelianus Sirmiensis, fortitudine militari clarissimus, qui bello Sarmatico vno die hoste. 48. pluribus diebus vltra 950. interfecerat, rebus perditissimis, reparator occurit. Ac primùm in Italia Marcomannos Romæ imminentes, semel victus, pòst tertium victor, ingentibus prælijs fudit & prostrauit. Dein ad Orientem versus, victis in itinere Barbaris, Zenobiam difficillima expeditione, bis victam recepta Aegypto & tota Asia egit in vincula. Tandem in Galliam quasi ad Triarios mouens, que obtinebatur à Tetrico, exercitum à Duce derelictum fudit, promotoque ad veteres fines Imperio, Romam ad meritissimum triumphum redijt. Mirum quod super fuit Tetricus, obijtque Corrector Lucaniæ: qui diu Augustus vixerat. *Aurelianus.* *Tetricus.*

Nam de Zenobia prodigium est, fœminam, hoc est tam ambitionis quàm vindictæ immodicam, solio *Zenobia.*

detractam se triumpho seruasse, quasi alienæ gloriæ appendicem; & victricem illam animam, orbis capacem, tam citò transeuntem ad fœminam; tam fortiter pati posse quàm agere: eádemque manu & mente tractare colum quàm gladium: Nempe à Christi legibus veram hauserit fortitudinem virilis mulier. Sanè Captiua nobilis Aureliano felicior; qui tam multis hostibus victis, cùm in crudelitatem propensior se ipse non vinceret, Mnesthei Notarij sui fraude, à millitibus, tot palmarum socij interfectus est. Deo vindictam Christiani sanguinis exigente, quem graui persecuti one contra fas omne effuderat.

Aure lianus

Taci tus.

Sexto post mense vacanti Imperio à Senatu Tacitus datus est, & eidem tertio mense ereptus, improborum militum metuentium pœnam factione. Frugalissimus ac temperantissimus Princeps præstare in alijs mores suos non potuit, sublatus est ne diu peccantes exemplo argueret. Florianus eius frater arripuit Purpuram, qua secundo mense exutus à Probo, dominationis vmbram cum morte mutauit.

Anno Christi 276. Probus augurio nominis lectus à milite, tam pro-

bum-

bum quam fortem se gessit, expulsis Germanis seu Francis è Gallia, & in Ægypto Saturnium profligauit; quem inuitus necari passus est; Iterumque reuocatus in Galliam, Bonosum quem Britannia Cæsarem fecerat, chariorem Baccho quàm Marti, victum acie in suspendium adegit, ancipiti bello & supra spem periculoso adeò vel Amphoras armat imperium, Anno sexto Probus, pace parta, cum frequenti opere, exerceret milites, ab ijs tristis temporum illorum fato in solo suo perimitur: nempe difficilius moderari pacem quàm bellum.

Hoc tempore Manes è Perside in totum orbem turpidissimas ineptias propagauit, Paraclitum se fingens; vnde nati Manichæi, Orci Satellites, implicantes multos erroribus, in Africa prædationis arcem posuerunt. Ipse mox Manes iusto supplicio, ob Regem lusum vanis promissis, in Perside cute spoliatus, qui se Deum finxerat, infra hominem perijt. *Manes.*

Anno Christi 282. Carus sumit Purpuram, quam cum filijs Numeriano, & Carino participat: & ad bellum Persicum mox accinctus ducto Numeriano, eloquentissimo & eximiæ spei adolescente: cùm per occupatam Mesopotamiam Ctesiphontem vsque *Carus.*

pro

ſtantium Chlorum, & Galerium Maximinum Armentarium dictum, illum quidem Claudis nepotem ex filia, innocentia morum inſignem, hunc Dacum a parentibus agratijs paſtorem olim armentorum, at bello fortem pulchrumque corpore: vxores datæ, Conſtantio Maximiani priuigna. Galerio Valeria Diocletiani filia: partitioque facta Imperij, vt ſuam quiſque partem tueretur. Per eos repulſi ab Romano ſolo feliciter Barbari; perduelles oppreſſi, ac pace vbicumque parta: legibus bonis damna ſarta bellorum. Præcipua triumphis cauſa Narſeus Perſarum Rex, qui à Galerio ignominiam cladis reparante fuſus & victus, liberis coniugibus & tribus vltra Tigrim Prouincijs ſpoliatus, Diocletiano Galerium in inbenti, regnum precarium debuit. *Galerius*

Sed in ijs triumphis noua bella cladeſque nouæ exoriuntur. Cœlum inter & Tartarum: huius legatus Diocletianus qui viperino in Chriſtianos infenſus odio, conſtituit illos exciſos radicibus natura rerum ſemel expungere. Præluſerat ante in Aulicis & militibus Sebaſtiano Tribuno nobiliſſimo gemina morte interemptos Thebæaque legione vna cum Tribuno *Christiani paſſi.*

Mau-

Mauritio per Maximianum deleta penitus: (digni milites quorum nomina scribantur in fastis, ita pro vera patria quæ cęlum est fuderunt sanguinem.) Tandem acerbissime exurgens in singulos, edictorum vi, ministrorum strenuitate, & tormentorum attrocitate, nihil intentatũ omisit, quo Christianum nomen exscinderit. Quis non horreat in vna Ægypto 144. millia mortalium cæsa 700. millia in exilium acta: pręter Afriacam totamq; Europam in carnificinam versas: vt totum Orcum dicas in Orbem effusum, vbi nemo nisi tortus vel tortor sit. Triumphauit tamen ijs cladibus Christi Ecclesia, & scoria per ignem purgata longe illustrior, damnis suis ferax, miserijs felix, ruinis erecta, iacturis diues, rediuiua in morte, mortalium victrix & Dæmonum, cæmentem fecit effuso sanguine, profligatura statim Imperium, & Orbem totum missura sub iugum.

Diocletianus. Interim Iouius ille Diocletianus, superbissimus Principum Dominus si superis placet ac Deus: ille veste serica auro distincta, gemmas etiam vestigijs calcans, ab mortalium victus quisquilijs, præ furore abdicauit Imperium, Salonasque in patriam secedens, culturæ olerum se addixit; coegitque Maximianum eodem die Mediolani

pur-

purpuram ponere, quo ipse Nicomediæ se fastigio rerum demittebat, Nouo prorsus exemplo, rarissimus que æmulos nacto: nisi laudem deterat causa, dignumque sit minima quod indignatione, & furore peperit.

Ita. Constantio & Galerio relictus orbis diuisusque, sed se Alpibus continens moderatione summa Constantius; biennio post vitam charissimam omnibus clausit; pauper si Principem spectas; imò diues, qui veras opes in amore subditorum positas nosset. Galerius cum augeretur moles regiminis, Seuerum per Italiam, & Maximinum sororis filium per Orientem, Cæsares dixit. At Maxentius Maximiani filius ex concubina, Romæ à Pretorianis nuncupatus Augustus, Seuerum quem Galerius in ipsum miserat, desertum à militibus, & Rauenna euocatum perimit; tàm citò nullum quam Cæsarem. Vnde Maximiano spes resumendi Imperij, quod parum ex animo deposuerat: sed à Maxentio repulsus, & in Galliam profugus: reus insidiarum in Constantinum, Massiliæ ceruicibus laqueo fractis, impietatis perpetuæ & ambitionis prępostere pœnas luit. Porrò Galerius Seuero destitutus, Licinium laborum

Constantius. *Maxentius.* *Galerius*

ims

impigrum bellique strenuum Cesarem facit: ipse Romam contendit, Maxentio imminens. Sed breui post tempore phthiriasi correptus, qua dolorum impatientia, quà serâ & inutili pœnitentia, mortem implorans, & deprecans: impurissimam animam egit: Christianorum acerbissimus tortor; quorum vrbem integram in Phrygio internecione deleuerat, quasi sæuire in singulos clementiæ foret: idem atrocitate morum terribilis; vere Armentarius, & quasi regeret tauros non homines, stolidiate forti conspicuus.

CAPVT II.

A Constantino Magno ad Odoacrum.

Constantinus Magnus. ANNO Christi 306. Nouo miraculo à Septentrione dies illuxit: nimirum Constantinus Constantij ex Helena priore coniuge filius, patri succedens, post insidias à Galerio positas diuino præsidio elusas non semel, Imperio & Orbi

bi exoptatissimus, vtriusque Tyrannos oppressit.

A Maxentio factum initium, qui diutius Romam omni libidine & immanitate fœdatâ, succinctos 160. millibus peditum, à Constantino sexto Imperij anno ad pontem Miluuium est victus, & in profundum mersus limo voratus est, nulla re strenuus præter libidinem, alieni cruoris prodigus, patens sui, fœdissimam animam luto tradidit. Maximinus nepos datus est Licinio profligandus, pernicies propemodum vltima nominis Christiani, & dirum exitium, si vires animum adæquassent. Hic à Licinio in Illyrico in fugam actus, & in Cilicia Tharsi inclusus, alteram obsidionem à morbo passus est, tam truculento, & fœdo vt cadauer spirans, morte sæpius appellata, à pœnis vitæ ad æternam mortem transierit. Is est cui Catharina Virgo Alexandrina martyrium debet, verà Christianorum Minerua. Diuinà sapientià humanam fulciens, & armato patientià corpore quasi nouà Ægide furorem profligans.

Maxetio

Maximinus 2.

Catharina.

Licinius vnus supererat, Constantino iam affinis, cuius sororem Constantiam vxorem duxerat, vir agrestis,

Licinius.

fassus, sacris vndis ablutus, primus vero Deo inaugurauit, Imperium, admissus à Siluestro Romano Pontifice in ouium gregem, cuius Lupos sustulerat. Et ipsius Pontificis ductu fundatæ Romæ Ecclesiæ, Lateranensis, & Apostolorum Petri, & Pauli; cui deinceps decedet Capitolinum illud fastigium, Romanam superbiam Piscatoris humilitate calcante, per quem Vrbis domina prorogabit in Animos dominantum, & infirmitate munita verè ponet sine fine imperium, quod nec temporum cursus, nec vllæ rerum metæ concluserint. Roma Christiana.

Nec satis æternum hostem Ecclesiæ compresisse, nisi & internis speciæ pietatis crudelius grassus exscinderetur. Quippe est ars dæmonis, vbi infirma vis est dolum intendere, & per Partem læsam inferre Toti perniciem. Inde schismata & hereses, & eiusmodi damna, quę non inferuntur corpori nisi per membra. Constantino ergo victus pestilentissimum virus Orcus opposuit, Arium Alexandrinum Presbyterum, qui fidem petens in capite, Christum Deum negans, iam spargebat impune toxicum. Quod vt opprimeret Augustus in semine, Niceę in vrbe Bithinię anno 325. Cõciliũ Nicanũ.

Con-

Concilium Patrum indici curat. Conuenerunt præclarissima Mundi lumina, spirantes Sanctorum reliquiæ, in contritis corpusculis Diocletiani victores: in quibus Nicolaus & Spiridion, alijque ad trecentos octodecim; qui Ario ad palinodiam adacto, fidei normam sanctissimam, Nicænum Symbolum conscripserunt: exultante Principe, Trophæum illud alterum de Tartaro poni. At vomita illa inferni Arius: cluso Principe pœnitentiæ specie, in furorem statim reuolutus, vndecimo post anno, noua in Vrbe, nouo lethi genere raptus est; quasi purulentus animus turpitudinem oris horreret.

Arius

Crux inuenta. Et fauit suffragijs Patrum Deus, qui Crucem filij, probatam miraculis, & thesauri instar effossam ab Helena, adorandam Orbi proposuit Iudæaque Dæmonum fanis expurgata, Christianis in posterum venerationi & amori fuit. Helena porrò Constantini mater, cui in filij pietate instaurationem magnam Orbis debet, religiosissima mulier, nec laboris parca nec sumptus, circa appendices fidei strenua, parabat eximia religionis fermenta, quæ deinceps omnium commodo adolescerent.

Quis

Quis fidem credat nouam Romam mundo peperisse? Sanè Constantinus cùm expurgare veterem minus posset, condidit nouam, ne quid eum Idolis participaret. Byzantium in Thracia placuit, quæ ad Bosphorum sita, Europæ limes & Asiæ, vtriusque centrum euaderet; deiecta fama, erectæ Ecclesiæ noua propemodum posita fundamenta, ornatus tantus qui Romam caperet: & cum Principe familijs nobilissimis emigrantibus, in nouam secessit vetus, si non tota, saltem innoxia. Constantinopolis ciuitas dicta, sedes Imperij, conuersionum ingentium campus, post futura caput impietatis, quæ nunc pietatis. Tunc Deo dedicata est, euersis funditus Idolorum templis, anno Christi 336. naturà rerum libertatem suam gratulante. *Constantinopoli*

Ac tot inter lumina aspersæ nubeculæ Constantino: Crispum filium Alemannorum victoriâ clarum, quem spes supra mortalium vota ostentabat. Faustę nouercæ criminationibus fictis implicitum damnauit citiùs quàm deceret Patrem; Nouercamque ipsam post compertam sceleris ardenti balneo interemit: quasi crudelitatem pœnitentia augeret aut flagitium emendet immanitas: Sed & Arium puniuit *Crispus.*

mol-

mollius, sororique Constantiæ dedit, vt impijssimus diuino tantùm telo feriretur. Ita Augustus Augusto similis diuersâ fortunâ domi ac foris, intra lares habuit vnde se hominem meminisset.

Constant. Anno tandem Imperij 30. placido fine Nicomediæ decessit reuera Magnus, siue Cęlum spectes, siue Terram: de vtroque perbenè meritus, Cœlo dum Terram peperit, illamque calamitatibus liberam, ornatamque victorijs parem cœlo fecit. Tam priuatis virtutibus quam Imperatorijs clarus: quod rarum admodum, adeò angusta mortalitas plura excludit. Nouus sol Regionis, quam à Britannia exoriens, ingenti spargens tetrarum tractu, tandem occumbens ad Indos detulit, non sine miraculo, qui iam occidens Orientem solem illuminaret. Preter filios Imperatores, Dalmatium fratris filium Cæsarem dixit: plures enim sufficiendi Atlantes, qui ruinam ipsius fulcirent.

Lactãtius. S. Antonius. Sub eo Lactantius, Arnobi scholà dignissimus, profanam eloquentiam Christianà condiens pietate, Crispi institutor, præclara scripsit de religione. Verum Antonius Ægyptius longè preclarior: quà virtuti auus quà, sectatoribus

bus posteritati commendatissimus, qui solitudine societati coniunctà, vtriusque prodigium & exemplum fuit: vt Arius per eum maximè condonetur Ægypto.

Anno Christi 337. Diuisum Constantini filijs Imperium est. Constantino cesserunt cuncta trans Alpes; Constantio è freto Propontidis Asia ad Persas? Constanti intermediæ regiones cum Africa: Dalmatius factione militum statim oppressus est. Sed inter consortes Imperij nullus limes, quem non confundat Ambitio. Constantinus & Constans dissentiunt; At Constantinus dum irruit in aliena, propè Aquileiam ignotus occiditur, triennio post Patris obitum: vno Imperatoris fastigio clarus. *Constantini filij.*

Constanti regnum illustrius fuit, belli strenuo, & religionis propugnatori, sed per ætatis imprudentiam obiectus adulatoribus, & in praua Principum degener, contracto militum odio, à Magnentio Gallo vsurpante Purpuram interfectus est, æui anno 27. spei plurimæ iuuenis, si tam amicos quàm hostes cauisset, artemque bellicam virtute domestica constabilisset. *Constans.*

Ita anno Christi 350. in vno Constantio dispertium antea confluxit *Constantius.*

Imperium, distractum tamen à Maguentio & Vetranione. Sed de hoc actum illicò: nam cùm in procinctu exercitus essent, eloquentia Constantij miles Vetranionis permotus, ad eum desciuit: Vetranioni concessa vita cum otio. Ita primum ab orbe condito, Rhetorica peperit regnum, & in armorum fremitu dominatum lingua exercuit.

Magnétio. Sed non tam facilè cum Magnentio debellatum, qui fratre Decentio Cæsare dicto, Constantio per triennium acerrimè obstitit; donec acie apud Mursiam profligatus, amissis suorum 36. millibus, & in Galliam profugus, Lugduni se suo confodit gladio; grandis corpore animoque, sed crudelitate barbarâ truculentus. Decentius fratrem æmulatus, morte timidiore, se ipse suspendit. Victoria tamen non incruenta Constantio, qua suorum cæsa, 30. millia, mutuis viribus occubuere. Imperio: dum Sapore Persa Orientem palmis consignaret: pluresque seuisset, nisi à Nisibi per Iacobum Præsulem repulsus, & examinibus culicum in fugam actos, pœnam Pharaonis in æquali superbia repræsentasset.

Gallus. Post Magnentium victum Constantius Cæsarem dixit Gallum patruelem sorore Constantina in vxorem datâ, &

& Oriente permisso. Sed dum is superbia, illa crudelitate & auaritia sibi omnium odium parant, multisque cædibus iniustè grassantur, à Constantio euocati anno post quarto, Constantina quidem febri absumpta est, Gallus autem instar priuati abscissa ceruice regiam purpuram humana mutauit. Adeò & Regibus priuatorum fata impendent.

Tot inter turbas fuit acerbissima Ecclesiæ clades atrocitate tyrannicà sæuior, cum orbis vniuersus vix Dæmonum cultu depulso, Arij labe statim infectus, fidem tot cruciatibus partam, vnius litterulæ detractione pessundaret. Stabat quidem in Romano Pontifice & Athanasio fides; sed dum hic extorris, ille remotior, minus excludunt irruentes lupos, greges miserè discerpebantur. Sanè hæreseon antidota admouebantur Concilia: sed quæ vel irrita vel corrupta, non essent remedio, vel morbum augerent. Sardicæ indicta Synodus Episcoporum 376. Athanasium absoluit, & reuocat, sed statim post Constantis obitum Valens & Vrsacius; carcinomata Ecclesiæ, eiecto Athanasio permiscent omnia. Nec habita Concilia vel Arimini, vel Seleuciæ, vel Mediolani, ma-

Arianissimus.

ſunt emolumento: dolo Arianorum Medicina vertente in toxicum. Imo *Hoſius.* triumphante Tartaro de Hoſio Cordubenſi; illo virtutibus & ſenio venerando, qui cùm Eccleſiæ ſtabilitatem firmitate animi exſcripſiſſet, turpiter lapſus commaculauit res præclarè geſtas, erudiuitque mortales quid à ſua fragilitate timere debent. Vt de Macedonio ſileatur, qui ab Arrianis in Conſtantinopolitanam ſedem *Macedonius.* per vim intruſus, inde poſt multa patrata ſcelera à Conſtantio ipſo deiectus, nouam commentus eſt hæreſim in Spiritum ſanctum, ne qua Sanctiſſimæ Triadis Perſona ab Orci veneno eſſet illibata.

Athanaſius. Inconcuſſæ tanta in iactatione columnæ, Athanaſius maximè & Hilarius. Quorum ille à prima adoleſcentia Arianiſmi terror & fulmen, iactura famæ, patriæ, facultatum, telorum omnium ſcopus, fugicus, exulans, latens, & de toto orbe præter ſepulchrum expunctus, vel in ipſo mortis ſpoliario Catholicam fidem tutatus eſt; exemplum poſteris, fortitudinis fugientis, ac Parthico more triumphantis in fuga.

Hilarius. Nec Hilarij Pictauienſis laus deterenda, qui in Aſiam eadem de

causa relegatus, in Synodo Seleuciæ nutantem fidem constabiliuit; mira Numinis prouidentia, vt duo Exules, Orientem alter, alter Occidentem, à ruina præcipiti continerent; quorum exilium ad hanc ruinam erat comparatum.

Constantij mors. In his Religionis Imperijque vicibus cum anno superiore Constantinus Iulianum Galli fratrem dixisset Cæsarem, dolore ardens quod idem post Francos domitos Imperatoriam purpuram vsurpasset: cùm inter ipsum, & irruentes Persas distraheretur animo, quem hostem impeteret, febri periit, nimiaque regni cupidine regnum amisit. Tam manu promptus quàm linguà: at Patre indignus, quod Arianis, & Eusebiæ vxori nimis obnoxius illis turbas Ecclesiæ, huic Iulianum Cæsarem indulsit.

Iulianus Apostata. Anno Christi 361. Iulianus Constantio mortuo, iam vetante nullo Imperator, Christianæ fidei desertor, impius, e i eius perniciem quas natura concesserat dotes conuertit. Bellator egregius, quod Alemani, Franci, & Saxones victi testantur: promptus ingenio, quod libris superstites vita ab omni luxu aliena, quod cultus Cynicus; quibus armatus turpis Apostata in

Christianum nomen insurrexit. Grassatus nouo genere persecutionis, Philosophos Aruspices, Victimarios, honore persequi, Christianos summo contemptu: illis dignitatum fastigia, ijs ne litteras quidem humaniores permitterre: abstinere ferro ex inuidentia, ne Martyrij laurea cæsos coronaret; at si quos intus sæuiens mactaret immanitas, alià speciè detrahere gloriam mortis, ignominiam culpæ affingendo: quasi Deo imponeret nequissimus bipedum, qui ne hominibus quidem sub barbæ sylua sese absconderet. Quin & suis diffisus artibus, in societatem perfidiæ Iudæos adiunxit, Ierosolymitani Templi instauratione gentem odiosissimam orbi fouens & erigens.

At eò illustrior Christi victoria, quò relata de pluribus. Nam Iudæorum in Templo conatus irrisi: flammeis globis è fundamentis erumpentibus, rubrisque Crucibus in operarum veste fulgentibus vt inimicissimi Crucis vel inuiti eam dum euertunt erigerent, fierentque alienæ Trophæum victoriæ. Et deserbus fœdissimus, dum in Persas mouet, deijsque suis splenus lauros & triumphos præcogitat à transfugâ proditus Ecclesiæ transfuga,

fuga, fame & Persis vrgentibus, post grauem pugnam sagitta de cœlo missa percussus, in blasphema voce quamuis verâ, impuram animam Orco tradidit, vitæ anno 32. sacris olim Insulis destinatus; ita corruptio pessima quæ ex optimo.

Anno Christi 363. Iouino ab exercitu collatum Imperium; & ab eo dedecorosa pax sed necessaria cum Persis inita; qua seruati milites quos imprudentia Iuliani in intimam Persidem duxerat. Iouianus rediens odore prunarum in cubiculo calce recens illito extinctus est; memorabilior pace reddita cum Deo sanis sublatis, quàm cum Persis abscissis limitibus. Iouianus.

Anno Christi 364. Ad absentem Valentinianum gente Illyricum delatum est Imperium: præmium Religionis Tribunarui sub Iuliano prælatæ. Valens frater ab eo dictus Augustus Orientem suscepit administrandum, quem per annos 14 ab Arianis corruptus pessimè habuit. Nam Procopio qui purpuram inuaserat Arbetionis arte deuicto, plerosque comitum interemit crudeliter. Dein ob Theodori detestabilem curiositatem in successorem Principis inquirentis; ipsi Theodoro alijsque pluribus necẽ Valentinianus & Valens.

illata, Iuliano charis ob Deorum cultum, ipso Dæmone suis exitium procurante. Nec mitior in Orthodoxos, quos Episcopis orbatos dirè vexauit: Petro Alexandrino sublato; alijsque octoginta Præsulibus, ad se petendæ paci delegatis, impositis naui & combustis: certus in capite cætera corporis membra interire.

Gregorius Nazianzenus Tunc à pio secessu ad propugnandam Fidem reuocati illustres amici Gregorius & Basilius: qui olim Athenis virtute pronubâ coniuncti animis, litterarum studijs celebres, præ Iuliani flagitijs adamatâ solitudine, præclara Monachis virtutum dogmata per exempla scripserant. Et Gregorius Nazianzeni in Cappadocia natus, cùm Iulianum scriptis carminibus impugnasset, (nam & Christi asseclis suæ Musæ) nunc valentius in Valentem insurgens, ea scripsit & dixit, vnde Theologi nomen assecutus, omnes Triumphatorum titulos vicit. Et in Ponto *Basilius.* Basilius ortus, non sequutus inferiora, Cæsareę postea Episcopus, Valente miraculis & reuerentia fracto, tantùm connisus est, vt fidem casui propiorem fulciret. Quem & iuuit frater Gregorius Nyssenus, pietate & doctrinâ summus: iam inde Gregorijs

Ec-

Ecclesiæ fortunatis: & per naturæ & amicitiæ vinculum Deo consilia sua promouente.

Sed Valentem pede claudo pœna assequitur, Hunnos vt repelleret (si vltrà paludes Mœoticas ad glacialem Oceanum, gens tam laris expers quàm legis, se trans Istrum effuderant (Gothis expulsis in Romano solo dederat sedes. Sed Gothi, à Præfectis inclementius habiti, armis sumptis inuadunt Thraciam, & Valentem à bello Persico reuocatum, pugnantem incautius, ne Gratianum consortem victoriæ pateretur, non modò vincunt, sed & in casa rustica ignotum flammis subiectis concremant, vt cuius furore arsisset Oriens, eiusdem flammis restingueretur incendium. Debita Valenti merces à Gothis, quos per Vlphilam Episcopum Arianum infecerat, pertinaci veneno, & longè ad posteros ex Europa exitium transituro. *Valēs*

At Valentinianus Occidentem ægerrimè contra irruentes Barbaros tutabatur. Repressi primùm Alemanni, ingens moles ad Rheni ripam à Rhætijs excitata, vt muro illo duplici immanitas gentis frænaretur; Dein Britannia à Scotis Pictisque per Theodosium vindicata; idemque Dux plæcra- *Valētinianus.*

rissimus in Africam contra Firmum missus, quem Imperij dignitate Mauri ornauerant, pari fortitud ne difficillimum bellum confec t : Sed & Theodosio filio adhuc imberbi cessit insigni victoria, in Quados & Sarmatas in Moesiam irrumpentes : raro Naturæ facinore, vt illustrem Patrem degener filius non expungat. Quadi tamen mortem excusatione criminis Valentiniano crearunt; quippe feruentior animi Princeps dum excusantium culpam exprobat, ira vehementiore succensus obstructo vitali spiritu efflauit animam, xx. Imperij anno: seipsum infensissimum omnium passus: Eant nunc homines, moremque fugiant, quàm à se pariunt: quid veneno opus, aut ferro; si perimus spiritu ipso, quo viuimus.

Gratianus. Ergo Anno Christi 376. Duo filij Valentiniani gerunt imperium; ac quidem maior Gratianus, nouem ante annis id à Patre assequutus fastigium erat, iunior Valentinianus adhuc quadriennis ex Iustina Magnentij quondam coniuge susceptis, absente Gratiano ab exercitu Augustus dictus est. Quod ipsi adeò Gratianus frater non inuidit, vt tribus pòst annis Valente patruo interempto, Theodosio iuniori in Imperium adscito concesserit

rit Orientem: securitatis publicę quam autoritatis priuatæ cupidior. Ipse interea Rempublicam aggressus. Alemannis apud Argentariam fusis: optimi fortissimique Princip s specimen præbet; sed hunc Deus tantùm terris ostendit. Nam Maximus commilito Theodosij, Imperium rapit in Britannia, indignatus sibi ac socio non eadem concessa præmia, transgressusque in Gallias, Gratianum turpiter desertum à milite, apud Lugdunum assequutus, in ponte Rhodani per Andragathium Ducem interemit, vitæ anno 28. eximium virtutibus Christianis, victorem si quis alius voluptatum, veræque fidei peramantem: Deo sinente iustos rapi eodem fato quo impios; ne amemus vitam, quam si in bonis accenseret Numen, iustis non raperet. *Maximus.*

Nec Valentiniano iuniori fortunatior obitus contigit; quo adhuc puero Iustina mater gessit Imperium: pulchro corpore mulier, firmique animi, sed Arianismo imbuta, quem & filio suo affricuit. Quid huic stabile fundamento imponas? Vndè malè tutum deinceps Imperium, Maximo Italiam occupante, & fuga vitæ consulendum fuit, appellato Theodosio, nuptijsque Gallæ definito. A quo redditus quidem *Valentinianus iunior.*

Italiæ est, profligato Maximo, & quod maius est, fidei. Sed fratris fato anno huius sæculi 92. Viennæ in Gallia cùm in notio ageret, ab Arbogaste Franco quem exautorauerat strangulatus est, & vt opinionem voluntariæ mortis faceret, suspensus laqueo: quasi Imperatori parum esset interfici: nisi flageret infamia: & execratione flagitij miserationem obrueret.

Theodosius. Anno 379. Theodosius Hispanus, Laucæ in oppido Gallæciæ, oriundus, Traiani virtutes non vitia reuocauit; ac Thraciâ Barbarorum iugo vindicatâ, Constantini felicitatem restituit Orienti. Felicitatis porrò maxima pars in Concilio Oecumenico Constantinopoli habito, anno huius sæculi 81. quod à Niceno 2. est; in quo ab 150. Episcopis prætei Nicæni confirmationem, damnatus Macedonius, & fides orthodoxa de Spiritu sancto stabilita.

Concilium Constantinopolitanũ.

Diceres Deum rependere Principi beneficia, tot in eum bonis cumulatis. Præcipua sunt pacatus Oriens, Occidensque datus vel inuito: Mirum tantum bellatorem tam obstinate bella fugisse, suæque gloriæ detraxisse, ne alienæ paci detraheret. Ideò qui gentes Scythicas nondum Augustus pugnis atriuerat, Gothos iam Augustus deuincit

cit beneficijs. Ideò maxime gentes Transalpinas addixerat cum Illyrico, ne in alieno bella conquireret. Sed cùm Maximi scelera Alpes transgressa, monitore Valentiniano delata essent Constantinopolim; cùm Gratiani sanguis, spoliatus Augustus, & affinitas noua vindictam poscerent: tandem armatus Deo mouit in Maximum: Alpibusque transmissis, quas aperuerat Andragathi stulta celeritas ad nauale prælium decurrentis, Aquileiæ improuisus oppressit Maximum, grauemque orbi vomicam excidit. Andragathius parricida suus. ipse iudex & tortor: sese in vndas præcipitauit è naui, quibus ambitionis ignem restingueret, culeo dignus, nisi desperatio præuertisset pœnam vel auxisset. Quis credat hoc bello Valentiniano partum Imperium, nihil Theodosio præter gloriam partum, quodque tot periculis suum foret, restitutum esse vt alienum. *Maximus.*

Nec tandem cæso Valentiniano, tam priuatæ vindictæ vel gloriæ studuit quàm Diuinæ: cum enim Arbogastes Imperatoris titulum imposuisset Eugenio, & vterq; reuocato cultu Idolorum in Christianum nomen insurgeret. Theodosius censuit interesse Dei se armari; & ipse in Alpium iugis tutus, *Eugenius.*

Ve-

Vexillo Crucis in signum elato, prodigiosis armis hostes fudit, ipsorum telis ventorum turbine in eos retortis: interfectus Eugenius alienâ manu, suâ Arbogastes; vt eadem manus scelus esset & pœna: Et qui alieno nutu regnaret, periret alieno. Tunc demùm Occidens extinctis iustis iniustisque Principibus Theodosio cessit, victoremque Roma suspexit, nec diu tenuit, quòd senatus in Deorum cultu pertinacior, suis Principis Deum ignoraret: sublati tamen sumptus in sacra, (euersa iam erat ara Victoriæ, & victoria de victoria ipsa reportata) templisque Dæmones interdicti quatenus animi pelli nequiuerant.

Theodosius pœnitens. In his virtutibus Theodosij næuus vnus, iræ impatientia: quâ aliquando ob raptatam Placillæ Augustæ statuam, Antiochiam vastitate damnauerat: ac ægrè Flauiani Episcopi precibus nocentium pœnas innocentibus dederat. Eaque iterum inflammatus, Thessalonicæ, ob interfectum Præsidem, septem hominum millia quasi feras theatro inclusa, occiderat, nullo culpæ discrimine. Sed id delictum emendauit Pœnitentia; tantò sanctior quanto illustrior; quippe infrequentior pœnitens Princeps quàm peccans: & ra-

rò quibus omnia licent se ipsi accusant, damnatamque rarius: vt in ijs culpæ confessio sit summæ vel sanctitatis vel stoliditatis.

Hæc ætas orbi peperit immortales viros, quorum doctrina & sanctitate fulsit: Hieronymus Strigoniensis, eloquentiæ Tullianæ suppar, vim ingenij explanationi scripturarum dedit, æuique magnus Hebræam linguam absorbuit, Romanas voluptates secessus Bethlemitici asperitatibus domans, matronisque nobilibus longo interuallo cœlum insinuans. Ambrosium Valentiniano debet Ecclesia, à quo Præfectum habuit quem Præsulem fecit; verè Apem, quod cunarum prodigium fuit, experta; dum suauissimam orationem melle condiret; & in Arianos virilis eloquentiæ aculeos stringeret. Sed quantum ipsi Ambrosio in Augustino debet? qui à Manichæis hoc est à castris dæmonum vindicatus, apex ingeniorum, naturæ operæ pretium vltimum, sæculorum omnium stupor, facultatis diuinæ Magister: ex postea debuit Gratiæ, vt eam tam voluntatem receptam quàm intellectu perceptam, suis non libris modò sed moribus ad notitiam & exemplum cunctis ætatibus proposuerit.

Hieronymus. *Ambrosius.* *Augustinus.*

Nec

Auso-nius. Nec prætermittendus Ausonius Burdegalensis, tam orator clarus, quam Poeta, in Discipulo Principe felicior Seneca. Erudiuit quippe Gratianum, amorem illum cœli & terræ, factusque Consul de Rhetore, vidit fasces & purpuram ambitionis vltimum votum Scholastico pulueri decessisse. Sed nec in Paulino minor *Pauli-nus.* Ausonius, à quo didicit quæ non docuerat: cum vir Consularis & Imperatore collega dignissimus, repudiatis vitæ illecebris, in secessum Nolanum se abdidit: futurus pòst clarior quo tunc obscurior, & à Nolæ tenebris ducendus ad Insulas, prodigiosis charitatis *Arse-nius.* radijs illustrandas. Et Græcia in Arsenio obstupuit magistrum & propè dominum Augustorum, fugientem Aulæ spes & delicias, ambire desertam solitudinem, & inter Monachos postremum esse, qui Senatorum primus destinabatur: tanti est præcepisse, Deum inter & mundum quantùm intersit.

Arca-dius. Anno Christi 395. Theodosio Magno vità functo ex paterna diuisione Arcadius 20. Annos natus Orientem suscepit; Honorius decennio minor Occidentem: additi singulis eximij Duces quorum armis & consilijs regerentur. Sed vt cæca est hominum prouiden-

dentia, ex spe tutelæ orta est clades Nam Rufinus occulta flagitia ambitione incendens, custos datus Arcadio, vt damnis reipublicæ potentiam suamconstabiliret, Alaricum Gothorum Regem permissurum omnia sanguine, in Græciam vocat. Inde Stilico Alauus Honorij tutor & socer, dudum ardens Rufini perniciem, vt sublato æmulo vtrimque Imperium suum esset, Gainam Gothum itidem cum copijs mittit, qui Alaricum repulsurus Rufinum perder. Hoc Gainæ perditissimi hominis facinus primum quo inspectante Arcadio, Rufinum occidit, meritissimum quidem, sed iniuriâ Iustitiæ cui reus peribat. Dein Eunuchum Eutropium Rufini artium potentiæque hæredem, eodem iure id est summa iniuria exulem obtruncat. Postremò quasi vmbra Arcadij ipsi officeret, (tunc enim Principis vmbra Arcadius) in eius caput consilia inijt: inuadendi certus Imperij: nisi Deus consilijs proditis imminentem Constantinopoli dispulisset; aperto Marte victus à Frauitta, ad suos fugiens, Hunnorum Regi quis debebat Arcadio pœnas soluit.

Dubium tamen an Gainas pestilentior Orienti, an Eudoxia Augusta; *Ioannes Chrysostomus.*

tan-

illata, Iuliano charis ob Deorum cultum, ipso Dæmone suis exitium procurante. Nec mitior in Orthodoxos, quos Episcopis orbatos dirè vexauit: Petro Alexandrino sublato; alijsque octoginta Præsulibus, ad se petendæ paci delegatis, impositis naui & combustis: certus in capite cætera corporis membra interire.

Gregorius Nazianzenus

Tunc à pio secessu ad propugnandam Fidem reuocati illustres amici Gregorius & Basilius: qui olim Athenis virtute pronubà coniuncti animis, litterarum studijs celebres, præ Iuliani flagitijs adamatà solitudine, præclara Monachis virtutum dogmata per exempla scripserant. Et Gregorius Nazianzeni in Cappadocia natus, cùm Iulianum scriptis carminibus impugnasset,) nam & Christi assеclis suæ Musæ) nunc valentius in Valentem insurgens, ea scripsit & dixit, vnde Theologi nomen assecutus, omnes Triumphatorum titulos vicit. Et in Ponto Basilius ortus, non sequutus inferiora, Cæsareç postea Episcopus, Valente miraculis & reuerentia fracto, tantùm connisus est, vt fidem casui propiorem fulciret. Quem & iuuit frater Gregorius Nyssenus, pietate & doctrinà summus: iam inde Gregorijs

Basilius.

Ec-

Ecclesiæ fortunatis: & per naturæ & amicitiæ vinculum Deo consilia sua promouente.

Sed Valentem pede claudo pœna assequitur, Hunnos vt repelleret (ii vltrà paludes Mœoticas ad glacialem Oceanum, gens tam laris expers quàm legis, se trans Istrum effuderant (Gothis expulsis in Romano solo dederat sedes. Sed Gothi à Præfectis inclementius habiti, armis sumptis inuadunt Thraciam, & Valentem à bello Persico reuocatum, pugnantem incautius, ne Gratianum consortem victoriæ pateretur, non modò vincunt, sed & in casa rustica ignotum flammis subiectis concremant, vt cuius furore arsisset Oriens, eiusdem flammis restingueretur incendium. Debita Valenti merces à Gothis, quos per Vlphilam Episcopum Arianum infecerat; pertinaci veneno, & longè ad posteros ex Europa exitium transituro. *Valens*

At Valentinianus Occidentem ægertimè contra irruentes Barbaros tutabatur. Repressi primùm Alemanni, ingens moles ad Rheni ripam à Rhætijs excitata, vt muro illo duplici immanitas gentis frænaretur; Dein Britannia à Scotis Pictisque per Theodosium vindicata; idemque Dux placra- *Valentinianus.*

rissimus in Africam contra Firmum missus, quem Imperij dignitate Mauri ornauerant, pari fortitud ne difficillimum bellum confec t. Sed & Theodosio filio adhuc imberbi cessit insigni victoria, in Quados & Sarmatas in Moesiam irrumpentes: raro Naturæ facinore, vt illustrem Patrem degener filius non expungat. Quadi tamen mortem excusatione criminis Valentiniano crearunt; quippe feruentior animi Princeps dum excusantium culpam exprobat, ira vehementiore succensus obstructo vitali spiritu efflauit animam, 12. Imperij anno: seipsum infensissimum omnium passus: Eant nunc homines, moremque fugiant, quàm à se pariunt: quid veneno opus, aut ferro; si perimus spiritu ipso, quo viuimus.

Gratianus. Ergo Anno Christi 376. Duo filij Valentiniani gerunt imperium: ac quidem maior Gratianus, nouem ante annis id à Patre assequutus fastigium erat, iunior Valentinianus adhuc quadriennis ex Iustina Magnentij quondam coniuge susceptis, absente Gratiano ab exercitu Augustus dictus est. Quod ipsi adeò Gratianus frater non inuidit, vt tribus pòst annis Valente patruo interemp to, Theodosio iuniori in Imperium adscitò concesserit

rit Orientem: securitatis publicę quam autoritatis priuatæ cupidior. Ipse interea Rempublicam aggressus. Alemannis apud Argentariam fusis: optimi fortissimique Principis specimen præbet; sed hunc Deus tantùm terris ostendit. Nam Maximus commilito Theodosij, Imperium rapit in Britannia, indignatus sibi ac socio non eadem concessa præmia, transgressusque in Gallias, Gratianum turpiter desertum à milite, apud Lugdunum assequutus, in ponte Rhodani per Andragathium Ducem interemit, vitæ anno 28. eximium virtutibus Christianis, victorem si quis alius voluptarum, veræque fidei peramantem: Deo sinente iustos rapi eodem fato quo impios; ne amemus vitam, quam si in bonis accenseret Numen, iustis non raperet. *Maximus.*

Nec Valentiniano iuniori fortunatior obitus contigit; quo adhuc puero Iustina mater gessit Imperium: pulchro corpore mulier, firmique animi, sed Arianismo imbuta, quem & filio suo afficuit. Quid huic stabile fundamento imponas? Vndè malè tutum deinceps Imperium, Maximo Italiam occupante, & fuga vitæ consulendum fuit, appellato Theodosio, nuptijsque Gallæ definito. A quo redditus quidem *Valentinianus iunior.*

Italiæ est, profligato Maximo; & quod maius est, fidei. Sed fratris fato anno huius sæculi 92. Viennæ in Gallia cùm in notio ageret, ab Arbogaste Franco quem exautorauerat strangulatus est, & vt opinionem voluntariæ mortis faceret, suspensus laqueo: quasi Imperatori parum esset interfici: nisi flageret infamia: & execratione flagitij miserationem obrueret.

Theodosius. Anno 379. Theodosius Hispanus, Laucæ in oppido Gallæciæ, oriundus, Traiani virtutes non vitia reuocauit; ac Thraciâ Barbarorum iugo vindicatâ, Constantini felicitatem restituit Orienti. Felicitatis porrò maxima pars in Concilio Oecumenico Constantinopoli habito, anno huius sæculi 81. quod à Niceno 2. est; in quo ab 150. Episcopis prœtei Nicæni confirmationem, damnatus Macedonius, & fides orthodoxa de Spiritu sancto stabilita.

Concilium Constantinopolitanum.

Diceres Deum rependere Principi beneficia, tot in eum bonis cumulatis. Præcipua sunt pacatus Oriens; Occidensque datus vel inuito: Mirum tantum bellatorem tam obstinate bella fugisse, suæque gloriæ detraxisse, ne alienæ paci detraheret. Ideò qui gentes Scythicas nondum Augustus pugnis atriuerat, Gothos iam Augustus deuincit

cit beneficijs. Ideò maxime gentes Transalpinas addixerat cum Illyrico, ne in alieno bella conquireret. Sed cùm Maximi scelera Alpes transgressa, monitore Valentiniano delata essent Constantinopolim; cùm Gratiani sanguis, spoliatus Augustus, & affinitas noua vindictam poscerent: tandem armatus Deo mouit in Maximum: Alpibusque transmissis, quas aperuerat Andragathi stulta celeritas ad nauale prælium decurrentis, Aquileiæ improuisus oppressit Maximum; grauemque orbi vomicam excidit. Andragathius parricida suus ipse iudex & tortor: sese in vndas præcipitauit è naui, quibus ambitionis ignem restingueret, culeo dignus, nisi desperatio præuertisset pœnam vel auxisset. Quis credat hoc bello Valentiniano partum Imperium, nihil Theodosio præter gloriam partum, quodque tot periculis suum foret, restitutum esse vt alienum. *Maximus.*

Nec tandem cæso Valentiniano, tam priuatæ vindictæ vel gloriæ studuit quàm Diuinæ: cùm enim Arbogastes Imperatoris titulum imposuisset Eugenio, & vterq; reuocato cultu Idolorum in Christianum nomen insurgeret: Theodosius censuit interesse Dei se armari; & ipse in Alpium iugis tutus, *Eugenius.*

Ve-

Vexillo Crucis in signum elato, prodigiosis armis hostes fudit, ipsorum telis ventorum turbine in eos retortis: interfectus Eugenius alienà manu, suà Arbogastes; vt eadem manus scelus esset & pœna: Et qui alieno nutu regnaret, periret alieno. Tunc demùm Occidens extinctis iustis iniustisque Principibus Theodosio cessit, victoremque Roma suspexit, nec diu tenuit, quòd senatus in Deorum cultu pertinacior, suis Principis Deum ignoraret: sublati tamen sumptus in sacra, (euersa iam erat ara Victoriæ, & victoria de victoria ipsa reportata) templisque Dæmones interdicti quatenus animi pelli nequiuerant.

Theodosius pœnitens. In his virtutibus Theodosij næuus vnus, iræ impatientia: quà aliquando ob raptatam Placillæ Augustæ statuam, Antiochiam vastitate damnauerat: ac ægrè Flauiani Episcopi precibus nocentium pœnas innocentibus dederat. Eaque iterum inflammatus, Thessalonicæ, ob interfectum Præsidem, septem hominum millia quasi feras theatro inclusa, occiderat, nullo culpæ discrimine. Sed id delictum emendauit Pœnitentia; tantò sanctior quanto illustrior; quippe infrequentior pœnitens Princeps quàm peccans: & ra-

rò quibus omnia licent ſe ipſi accuſant, damnatamque rarius: vt in ijs culpæ confeſſio ſit ſummæ vel ſanctitatis vel ſtoliditatis.

Hæc ætas orbi peperit immortales viros, quorum doctrina & ſanctitate fulſit: Hieronymus Strigonienſis, eloquentiæ Tullianæ ſuppar, vim ingenij explanationi ſcripturarum dedit, æuique magnus Hebræam linguam abſorbuit, Romanas voluptates ſeceſſus Bethlemitici aſperitatibus domans, matroniſque nobilibus longo interuallo cœlum inſinuans. Ambroſium Valentiniano debet Eccleſia, à quo Præfectum habuit quem Præſulem fecit; verè Apem, quod cunarum prodigium fuit, experta; dum ſuauiſſimam orationem melle condiret; & in Arianos virilis eloquentiæ aculeos ſtringeret. Sed quantum ipſi Ambroſio in Auguſtino debet? qui à Manichæis hoc eſt à caſtris dæmonum vindicatus, apex ingeniorum, naturæ operæ pretium vltimum, ſæculorum omnium ſtupor, facultatis diuinæ Magiſter: ex poſtea debuit Gratiæ, vt eam tam voluntatem receptam quàm intellectu perceptam, ſuis non libris modò ſed moribus ad notitiam & exemplum cunctis ætatibus propoſuerit.

Hieronymus. *Ambroſius.* *Auguſtinus.*

Nec

dentia, ex spe tutelæ orta est clades Nam Rufinus occulta flagitia ambitione incendens, custos datus Arcadio, vi damnis reipublicæ potentiam suamconstabiliret, Alaricum Gothorum Regem permisturum omnia sanguine, in Græciam vocat. Inde Stilico Alanus Honorij tutor & socer, dudum ardens Rufini perniciem, vt sublato æmulo vtrimque Imperium suum esset, Gainam Gothum itidem cum copijs mittit, qui Alaricum repulsurus Rufinum perder. Hoc Gainæ perditissimi hominis facinus primum quo inspectante Arcadio, Rufinum occidit, meritissimum quidem, sed iniuria Iustitiæ cui reus peribat. Dein Eunuchum Eutropium Rufini artium potentiæque hæredem, eodem iure id est summa iniuria exulem obtruncat. Postremò quasi vmbra Arcadij ipsi officeret, (tunc enim Principis vmbra Arcadius) in eius caput consilia inijt: inuadendi certus Imperij: nisi Deus consilijs proditis imminentem Constantinopoli dispulisset; aperto Marte victus à Frauitta, ad suos fugiens, Hunnorum Regi quis debebat Arcadio pœnas soluit. *Ioannes Chrysostomus.*

Dubium tamen an Gainas pestilentior Orienti, an Eudoxia Augusta;

tan-

tantos tumultus in Ioanne viri dominus mulier excitauit. Os illud aureum, diuina Pytho, Pauli medulla, hoc est Chrysostomus è sede Antiochena in Constantinopolitanam donatus, vt Vrbs princeps eloquentiæ principe lætaretur, cùm vehementius in mulierum vitia præsertim Eudoxiæ impotentis ambitione fœminæ inueheretur, indignata mulier priuato non esse obsequium quod Augusto, per Theophilum Alexandrinum Præsulem coactà Synodo, relegat in exilium Ioannem, quem iam in ciuem cęlum ambiebat. Post reddi tus quidem populi studijs, sed suo etiam zelo restitutus, cùm Eudoxiam & de statua & de prioribus vitijs increparet, iterum extorris vrbe Comanis perijt acerbitate custodum. Supersunt viri monumenta, quæ laudare vanum est, cùm Chrysostomi sint.

Arcadi mors. Id scęlus vnum Deum admisit vindicem, nam anno proximo Eudoxia morte miserabili rapta est, etiam prægnans, & emortui fœtus sepulchrum viuens. Quin & suà morte pœnas coniugis pependit Arcadius, anno vitæ 31. Imperij vel sui vel alieni 11. Nec pœna Augustæ in gemina morte constitit; eius sepulchrum assiduo motu concussum est, donec reuocato

Ioan-

Ioannis corpore conquieuit. Dixeris pugnare terram in cadauer, nec bellum desinere nisi reddita pace in Ioanne.

Honorio diuturnior fuit Occidentis administratio, sed non tranquillior; quamuis penes ipsum titulus, res vnius Stiliconis fuit. Is vt necessitatem sui faueret, bella continuò fouit aut peperit. Gildo Africæ Comes consilij eius inscius fauit, qui in Honorium rebellans, primæ victoriæ locum dedit. Quam vt Stilico leui descrimine reportaret, Mescezelem in Gildonem fratrem armauit, germanosque quasi in arena committens, post Gildonem victum & necatum, victorem occultis insidijs interemit; nempe vetitus ne quis vno se flagitiosior foret. Incendit animos palma celebris de Rhadagaiso, qui ducentis Scytharum vel Gothorum millibus Italiam inuadens, in angustijs Fesulanis à Stilicone conclusus, morte vel seruitute exercitus temeritatis pœnas exsoluerat, tantà quidem strage, vt quibus captiuis ferrum perceerat, passim pestilentia quasi vilissimis pecudum gregibus vitam eriperet. At sæpe Imperijs, si victor est malus, victoria nocuit: Stilicico vtrem inceptam peragerat, Barbaros omnes quos habebat in potestate, ten-

Honorius.

Stilico.

taturos Rhenum euocauit, in ijs angustijs Encherio filio exorqueri, posse purpuram sperans. Hæc ambitionis pœna grauissima, vt vbi se putat contigisse fastigium, præcipitetur in infima: Stilico in exitu consiliorum Rauennæ occisus, & Eucherius, cui dibapha texebatur Romæ necatus; tanta militum ira, vt in Gothorum vxores, & libertos ferrum eductum: inimicæ gentis semen excinderet.

Alaricus Frustra tamen iram exprompseris, si infirma sit, sib plus noceat vin ictæ speciæ, & hostium dubium furórem prouocet. Gothi omnes qui palabant fusi per Gallias Alarico Duce rem inauditam orbi aggrediuntur Rectà Romam contendunt, illamque Mundi dominam post Gallicam cladem annis ante nongentis intactam vel Annibali, arctissimà perimunt obsidione. At expugnatam ne ambigas, propugnabat Honorius; is nec obsessam iuuit auxilijs, nec captam prosequutus est lacrymis; imò & recenti Alarico negata pax, vt impugnaret iterum: & de Gallia Imperator sollicitus, ò lusum mortalium rerum! Romam captam risit. Id contigit anno Christi 410. ipsius conditæ 1163. ne miretur Orosius, se in-

par-

partes distractum, auulso capite. Vrbs triduum spoliata, sed modestià barbaris rarà, dicas reuerentiam Dominæ nundum extinctam; nec seruis, vt captæ illaderent natam audaciam. Alaricus aliquantò post in Siciliam tendens morte subità interijt: quasi nihil dignum foret post Romam captam quod gereret.

Inde ruinæ iam præcipitantis stetit Imperij, nam Ataulphus Alarici successor, amore captus Placidæ sororis Honorij, eaque in vxorem ductà, pace Honorio & Imperio concessà, Hispaniam constituendi regni gratia petijt. Ita, quod mireris, forma muliebris seruat Imperium, & semel Amor multa post sæcula fugit fuit. Prouidit & Deus Honorio Ducem, qui perditis rebus opem ferret: is Constantius qui profectus in Galliam, Constantinum, Constantem filium, & Iouinum, inuasores purpuræ, necauit; iam Attalo per Gothos, & Heracliano per Marinum, eiusdem reis vel ambitionis, vel criminis interemptis feliciter. Mox Placidia post Ataulphi mortem Honorio reddita, iunctaque Constantio, ipsi in victoriæ præmium, Imperij consortium & filium Valentinianum peperit, sed breuis vtriusque fru- *Placidia.* *Cõstãtij.*

fructus, cùm paulò post morbo perierit. Tandem Honorius anno ætatis 40. Christi 425. hydrope moritur: iam vndecunque Barbaris Romanam illam Togam discerpentibus; Quis eum Theodosij Magni filium credat? nisi in vno, quod Pater non quæreret regna, filius perderet.

Pelagius. Et ne qua lues huic sæculo deesset; ortus Pelagius Brito, monstrum turpissimum, qui vt hominem dominum sui faceret, Diuinam Gratiam extinctam voluit: cui tamen seruire vera libertas est, & perfectum Arbitrium si cum Deo sentit. Nec Hydræ suus defuit Hercules Augustinus: huic de Gratia credendum maximè, cuius ipse Trophæum est ætatibus omnibus perillustre. Suas etiam stellas illa nox habuit; ætatem ferream Poetis *Claudianus.* mitigantibus. Prudentio, Sedulio, & Paulino; inter quos Claudianus vt in ignibus minoribus Luna, tantum eminuit suauitate & elegantia carminis, quantum argumenti granditate decessit.

Burgúdiones. Sub Honorij finem varia in Imperio Romano nata sunt Regna; sed vt in alijs rebus ex alieno interitu; siue peregrinis gentibus Romæ rapientibus, quod ipsa singulis olim rapuerat. Primi Burgundiones, ex plurima-

rum

rum nationem colluit contracti, à Constantio pacem, si sedes occupant, apud Heluetios, & versus Rhodanum, anno Christi 323. regnumque Burgundionum constituunt: cui deinceps accedat lato incremento, Comitatus Burgundiæ, Sabaudæ cum Prouincia. Et felicitas summa regni primordia fortunauit; cùm ab Vtparo, Hunnorum Rege oppressi, appellato Deo Christianorum, eiusque salubribus aquis mundati, congressi statim cum Hunnis, eorum 30. millia victores perimunt; fortiores victoria Dæmonum quàm Hunnorum.

At Anno Christi 420. ortum est regnum longè illustrius Francorum in Gallia. Primus illorum rex Pharamundus (siue Rhenum transmiserit, siue successores) legibusq; sancitis Monarchia posita: quæ Deo clauum in procellis grauissimis moderante, stat annum post annos 1230. & ad mundi exitum quantùm conijcere licet perdurabit. Perpetua Regem serie ad Ludouicum 24. ordine 65. deuoluta, erat in eo paternam auitamque gloriam instaurandam, nec à Deo natum nisi ad summa. *Francorũ regnũ*

Anno proximo Vallia Gothorum rex, Ataulpho suorum dolo Barcino- *Hispania regnũ*

ne perempto : in Hispania condidit Regnum, deinceps monumentis pluribus celebrandum; quamuis Vandali Bæticam occuparent vnde Andalusia, & Alani cum Gothis sedem in Tarraconensi fixissent: quæ Gothalania, post Catalonia. Ita nascebantur proxima tempore, futura quondam diuersissima studijs regna, & æmulatione imperij distractura Orbem in partes. At placet omnem, quod Francicum vel anno vetustius est, suisque duntaxat populis non aliorum mistura ponitur.

Confertur etiam in annum Christi 422. Scotici regni primordium: Scotis in maioris Britanniæ Boreali parte sub Fergusio Rege stabilientibus Imperium, quod hactenus per Reges plurimos iactatur procellis innumeris perseuerat.

Theodosius iunior Interea in Oriente Theodosius octennis puer Arcadio patri successerat, anno Christi 408. aliena prudentia domi forisque infelicissimus Principum. Domi instituebat soror Pulcheria, & ad mores suos religiosissima Virgo conformabat; foris Isdigerdes Persarum Rex, datus ab Arcadio tutor nouo exemplo, Orienti pacem constituebat quia non turbaret. In hæc rerum tranquillitate adoleuit Augustus

 stus

stus; donec turbæ domi & foris natæ, humanæ sortis exegere stipendia. A Barane Persa natum bellum, qui Christianis infensus, Isdigerdis indultu multum progratis, apud Theodosium profugos repoposcit armatus. Vt honesta belli causa, sic exitus felix; Ablegato Ardaburio Persæ victi; phalanx illa Immortalium morte deleta, & centies mille terrore perculsi dum fugiunt, in Euphratem obuium irruentes, stitere fugam cum spiritu. Et ab hoc prælio pax certa in posterum: nam vt à bello lento pax incerta, sic à truculento firmissima: cùm vel vtrinque tædium, vel ab altero infirmitas sit. Palladius eques vno triduo è Mesopotamia Constantinopolim victoriæ nuntium tulit; volare dicas non currere: ipsamque Victoriam alas commodasse.

Domi pugnatum acrius, & debellatum lentius, ad tutelam vel regiminis vel religionis. Prior tumultus è Nestorio Presule Constantinopolitano, qui blasphemo ausu cùm in Christo duas personas adstrueret, Mariam hominis matrem non Dei affirmans, Orthodoxam fidem perditum ibat. Inde tertia Œcumenica Synodus coacta Ephesi, anno Christi 431. vbi à ducentis Episcopis *Nestorius* *Concilium Ephesinum.*

pis damnatus Nestorius, & curà Pulcheriæ deiectus, ac in Oasim Arabiæ relegatus, in malo peruicax. corrosà à vermibus lingua interijt: ante mortem expirans sceleratissimà corporis parte.

Eutiches Nec pæna Nestorij aliquot post annis deterruit Eutychem Constantinopolitanum Archimandritam, quin nouæ auctor hæresis assereret in Christo, vnam esse Naturam vnamque voluntatem; adeoque mendacium veritatem pressit, vt in Synodo prædatorià Ephesi habità, anno Christi 449. præsidente Dioscoro Alexandrino, lupo inter oues truculentissimo, laudatus Eutyches, asserta heresis, Flauianus sanctissimus vim clamans extrusus, & calce ictus Discori triduò mortuus, temporum calamitatem incusent: Eà rerum mortalium varietate, ut Ephesi eadem in vrbe, eodem sub Principe, & veritas regnet & pereat. Sed ab aulicà lue tantùm mali ortum nec enim Theodosius ab domesticis tumultibus liber; quippe inter Principes de regni finibus contentio est: inter Aulicos de ipso Principe.

Pulcheria. Soror & coniux de Theodosio contenderunt. Soror Pulcheria rectæ administrationis conscia, ne fratris animus ageretur transuersum clauo hærebat.

rebat. Eudoxia con ux, tametsi Pulcheriæ deberet & conjugem (hæc enim Athenais Leontij Philosophi filia, quæ corpore animoque cultissima, ex summa inopia ad Augusti thalamum per Pulcheriam erat euecta) ea tamen, vt ad ambitionem prona est mulier; quò propius à summo distabat, eò ardentius flagitabat. Inde dissidia, & specie religionis Ierosolymam profecta Eudoxia, inde à reditu per Chrysaphium potentem Eunuchum remotà Pulcheria, & gynecæo inclusa. Sed ea postmodum reuocata, Chrysaphius multatus exilio & Eudoxia vnius pomi dono suspecta Principi, erosolymam iterum secessit: exemlum posteris duabus fœminis non onuenire Imperium. Ita regens alieo ductu Theodosius, equo delapsus, luxatione morbò contracto, quinagenarius obijt, anno Christi 450. oderatus & temperans, pietatis li-arumque studiosus, sed sororius, oriusque, nullo boni discrimine. eodosianum Codicem] edidit, no-ium legum præclarum exemplar, erumque emendatorem in pluri-

Eu-do-xia.

The-odo-sius.

iub hæc tempora tanta fuit Deo taliuum cura, vt eos modum idi doceret; adolescentulo in ae-

Trisaglô

rem sublato, quasi in Scholam; vbi Angelis magistris edidicit solemne illud Trisagion, in terris postea sæculis vltimis decantandum. Nec in Simeone Stylita miraculum minus; qui in columna excelsissima omnis penè mortalitatis expers annos plures egit: noua ipse patientiæ Columna: saxum enim dices, nisi quod vlteri sensum præbuerit; de cęlo tactus animam egit, ignem terrestrem sanctissima à victimà repudiante.

Si meō Styli ta.

Valē timia nus 3. Anno Chisti 424. Valentinianus ad Theodosium sobrinum cum Placidia matre confugiens, ab eo Cæsar, postea Augustus Occidentis effectus est: missusque Ardabrius: qui Ioannem scribam post Honorij obitum inuasorem Imperij, fultum Castini præclarissimi Ducis præsidio, throno depelleret. Primùm quidem Ardaburius Rauennæ inclusus; sed inde ab Aspare filio non sine miraculi specie liberatus; Ioanne oppresso; Castino extorre; Valentiniano sancxit Imperium. Duo adolescentulo designati Duces; quorum consilio regeretur, Bonifacius & Aetius, eximij; nisi communem operam priuatus ambitus interuenisset: data Bonifacio administratio Africæ, Aetio Principis. Sed is consortis im-

pa-

patiens; qui non modò primus, sed solus esse contenderet; Principem in Bonifacium, Bonifacium in Principem occultis artibus sic incendit, vt Bonifacius Valentiniani odio Gensericum Vandalorum Regem ex Hispania in Africam euocauerit, vel vlturus iniuriam, vel instauraturus beneuolentiam.

Facilius non admittitur hostis quàm expellitur, Gensericus Africam ferro, & flammis vastatam sub iugum mittit; doloque Aetij patefacto, Bonifacium serò pœnitentem, prælio victum expellit Africa, nouo ipse potitus imperio. Bonifacius interim in Italia vincit Aetium, sed paulò post morbo extinctus, locum æmulo relinquit vacuum, Aetiusque potestati primę restitutus; malo exemplo, sed plerumque necessario, vt gratia Principis autoramentum sit criminis. Ita vtcunque Valentinianus se tuetur, coniugio Eudoxiæ Theodosij filiæ, & Aetij virtute, post Francos Clodione Rege à Gallia pulsos, & Theodoricum Gothorum Regem obsidione Narbonis. *Gen-seri-cus.*

Sed ecce tempestas horribilis Hunnorum, Rex Attila ad Europam obruendam insurgit. Iam antè Thraciam, & Illyricum sæuè populatus: ingenti *At-tila.*

auro à Theodosio delinitus ; ad sua recesserat, vbi Blebæ fratris cæde ferocior potentiorque, gentes innumeras in bellum trahens, nempe septingenta hominum millia, se Dei flagellum nuncupans, cæcâ Iustitia, seu potius oculato furore, nullo defectu; sibi cruore litabat omnium. Inde Romani & quibus regna in Romano solo, Franci, Gothi, Burgundiones, Alani, communis metu periculi, vires consociant, ad communem pestem repellendam Aetio Duce, pugnantibus eius auspicijs, Merouco Francorum, Theodorico Gothorum, Gundérico Burgundionum, Sangibano Alanorum Regibus; in campis Catalaunis in Galliâ, anno Christi 451. pugna conserta; cui vix par vlla veterum alia. Fuisse horribilem cæsa vtrinque 162. millia hominum docent; præter 90 millia Francorum & Gepidarum, qui nocte pugnæ præuiâ sibi occurrentes, quasi ad præludium mutuis vulneribus conciderunt. Victum Attilam constat, quod munitis castris se continuerit: solitusque hactenus aliena claustra diffringere, sibi sua opposuerit. Aetius pepercit victoriæ, siue tantæ gloriæ splendore offusus; siue pontem aureum fugienti sternens, nec furiosum desperatione armandum ratus

tus siue Gothos veritus, vbi nullus eos coerceret hostis; siue necessitatem sui facturus, dum superesset hostis quem vinceret.

Attila dilapsis Gothis securior in Italiam tendit, nouoque furore incensus, Aquileia, Mediolano, Ticino euersis, cùm Romam peteret, nouam sui victoriam præbuit. Occurit Leo Pontifex Maximus, ac solà veneratione armatus, ore Sanctimó quingenta hominum millia repræsentans, ita truculentiam viri vel molliuit eloquentià, vel animi fortitudine fregit, vt Hunnius perterritus, omissà prædà facillimà, Italià abscesserit. Hanc victoriam Dei non hominis fassus est Attila: visumque Senem interminantem fulgente gladio. Sanè is Leo fuit, & religionis virtutumque omnium studio, & Christianæ eloquentiæ facultate, & inconcussæ animi robore, vt in singulis Magnus, dignus fuerit per quem tantam victoriam de crudelissima bellua cæ'um retulerit. Inde Attila quasi penitus fractus, & in Gallia victus est à Thorismundo, & in sua Scythia vino victus, in ipso nuptiali toro, sanguine in fauces illapso, stertens extinctus st; in somno, vino, & nuptijs, in- Leo Magnus

ſtrumentis vitæ vitam ponens, tot inter pugnas Morti ereptam.

Vene. *tie.* Tunc, anno ſcilicet 451. cum Italiam infenſus peteret, Veneti eius aduentu perterriti, relicto continente, in proximas Inſulas in Adriatico ſinu ſeceſſerunt, ratique procellas maris tutiores Hunno ſæuiente, inter fluctus vrbem poſuerunt firmiſſimam, ſitu admirabilem, futuramque rerum gloria maximam. Hæc Vrbs Venetiæ, quę Romanæ Reipublicæ quaſi repudiatam à gentibus hereditatem cernes, illius virtutes, fortitudinem, conſtantiam, opes, & luxum aliquando incremento magno exſcripſit.

Angli Aliquot antè annis Angli à Britannis in auxilium euocati ad Pictos & Scotos repellendos, è Saxonia profecti Scotos quidem fugarunt; ſed regionis allecti commodis, ex hoſpitibus Domini, iiſdem armis quibus Scotos depulerant, Britannos ſubigunt, regnumque conſtituunt, tot in poſterum tumultibus actum, vt non in Inſula, ſed in ipſo Mari poſitum aſſeras.

Valentinia. *ni mors.* In his nouis regnis Maximi omnium clades imminebat, nempe Romani, Valentiniano dolo Anicij Maximi interempto, anni Christi 455. Occaſio impudicitia, Imperiorum omnium peſtis

pestis: violata ab Augusto vxore Maximi, ardens ira maritus vt adulterum perderet, ipsum prætextis calumniјs ad dandam Aetio mortem inducit, quo vno Imperium nitebatur: nudumque monimento per satellites aggressus, in campo Martio curat occidi, ætatis anno 36 cùm sapere tot imperij cladibus malè didicisset.

Ferreum tamen sæculum præclarissimis virtis destitutum non est, nam vt Græcos omittam, in quibus Socrates & Sozomenus res gestas consignarunt historijs; illustrarunt Gallias Prosper Aquitanicus, Vincentius Lirinensis, Eucherius Lugdunensis, & Saluianus Massiliensis, suauissimis querelis & ipso melle conditis æuum incusans. Fuit & Cassianus vitæ Monasticæ institutor, in spiritualibus rebus perspicacissimus, nisi quædam labes doctrinam viri aspersissent. *Scriptores.*

Pulcheria.

Anno Christi 350. Pulcheria cui Theodosius Martianum in virum delegerat, eidem nupta dotale Imperium transfert, integrâ tamen virginitate, & quod in fæmina rarissimum, admisso consorte regni non thalami. Statim Concilium Chalcedone indictum, ad delendam Ephæsinæ Synodi infamiam, in quo magno omnium consensu *Concilium Chalcedonicum.*

damnatus Eutiches, eiusq; fautor Dioscorus; & asserta duplex in Christo Natura, Diuina & Humana, priorum hæresum extinctione. Quo veluti fastigio præclaris rebus imposito, Pulcheria anno 54. vitam obijt, gnara maximè religionem politiæ adjungere, Diuinà prudentià humanam fulciens, imperandi exemplum, in fratre & Deo nacta materiam, & felicitatem.

Martianus. Martianus quatuor annis superfuit. Vir militaris; vnde calamitatum belli non nescius, mouit omnia ne bellum moueret, & Genserico timendus potius quàm spernendus, in Occidentis procellis Orientem pacauit. Donec grauis annis ab Aspare Patricio vt creditur, veneno sublatus, vitam admodum Christianam clausit. Thrax erat genere, gregarius olim miles; vnde prodigium, in hoc fastigio abesse superbiam, cùm humilitate depositæ arrogantia plerumque succedit.

Leo. I. Anno Christi 456. Asparis studio Leoni cessit Orientis Imperium, quod religionis causa turbatum, eiusdem Augusti religione pacatum est. Nam & Alexandrini Proterio Episcopo nefario interempto suffectoque Timotheo Æluro pessimo capite, pæna affecti, & Petrus Gnapheus vir stolidè Eutychianus

nus exulare Antiochia iustus. Nec ad bella segnis imperator, qui Gensericum grassantem contudit: victoriam relaturus, nisi Basiliscus Verinæ Augustæ frater cum mille nauibus in Africam missus, vel ignauiæ vel proditioni priùs se obiecisset, quàm Genserico vincendum. Et Aspari soluit mercedem Imperij, pœnasque criminum: filium enim eius Ardiburium creauit Cæsarem; vtrumque postea tentatus insidijs Patris interemit; ac designato ad Imperium Leone puero, ex Ariadna filia nepote, Zenonis generi spretà turpitudine, alui profluuio decessit, cum in affinibus plura quam in se peccasset sed in Principe culpa est, suorum flagitium.

Tunc ab Elementis quiescentibus hominibus, calamitates illatæ. Antiochiam Syriæ terræ motus horribilis tâtùm non deleuit, Antiochiam Isauriæ dehiscens terra totam absorpsit; Constantinopolis vrbiũ caput quatriduano arsit incendio, & oborto ex candela in foro relictà, quasi ad maius ardentis ludibrium, vt vrbes dixeris mortalium instar agitari morbis & perimi. Clades reparata Studij consularis viri pietate monachorum Insomnium excitato cœnobio, qui per continuas vices nocturnas diurnasque horas implerent di-

Malapublica.

Insomnes monachi.

diuinis laudibus decantandis: cœlestium munus quantùm mortali tas est referentes.

Maximus 2. Anno Christi 355. Post Valentiniani cædem Maximo breue Imperium fuit. Eudoxià coniuge, cui consilium de mariti prioris nece aperuerat, in vindictam ardente, & occultis litteris Gensericum in Italiam euocante, ne mpe mulier vltione flagrans Vesuuius est, per sua detrimenta proximis nocens. *Gensericus.* Gensericus aduolat valida classe, Romamque captam per dies 14. diripit. Maximus in fuga lapidatus, Eudoxia cum prole gemina a Valentiniano suscepta Placida & Eudoxia, multisque captiuorum millibus deportatur in Africam, vindictæ libidinem calamitatibus summis rependent. Gensericus tamen ne Martianum irritaret, Eudoxiam minorem Hunnerico filio nuptui tradit, matremque cum Placidia Olybrio paulò post matrimonio datà Constantinopolim mittit. Hic est Hunnericus qui crudelissima laniena Orthodoxos vexauit: donec Octauo *Hunnericus.* regni anno, instar Herodis, verminante corpore, se suis dentibus laniauit: supra 400. Christianorum millia morte affecerat, impellentibus Arianis Præsulibus; quibus sanctitas aliena opprobatio erat suæ perfidiæ.

Mox

Mox in casum præceps ruit Imperium, infirmis dumtaxat nixum capitibus, & in ruinam simul præcipitantibus. Nam eodem anno quo vrbs capta, Auitus in Galliâ se dicit Cæsarem: sed à Romanis explosus, & à Recimero magistro militiæ comprehensus in Præsulem inauguratus, post in Gallia mœrore animi moritur. *Auitus.*

Maiorianus à Leone impetratum Imperium diutius tenuit quàm Auitus; nam quadriennio non tam regnauit quàm vt regnaret contendit, donec ab eodem Recimero, quem in Auxilium ad Alanos Gallia pellendos euocauerat, per odioso suprà fidem dominio necatus est. Nec Seuero Recimeri opera commodior fuit, per quem deuicit quidem Alanos in Italiam irruentes? sed cum iam triennio imperans videretur æui longioris, ab eodem veneno sublatus est, Iam Augustorum trium parricida, & omne fati genus in Principibus orbis experto. *Maiorianus.* *Seuerus.*

Inde cum Imperium 19. menses vacasset, Recimero ad nutum omnia constituente: tandem anno 467. Anthemius Occidenti à Leone præficitur, qui aliorum damnis præcauens sibi, collocata filia Recimero, spe Imperij *Anthemius* *Recimerus.*

de-

diuinis laudibus decantandis : cœlestium munus quantùm mortalitas est referentes.

Maximus 2. Anno Christi 355. Post Valentiniani cædem Maximo breue Imperium fuit. Eudoxià coniuge, cui consilium de mariti prioris nece aperuerat, in vindictam ardente, & occultis litteris Gensericum in Italiam euocante, ne impe mulier vltione flagrans Vesuuius est, per sua detrimenta proximis nocens. *Gensericus.* Gensericus aduolat valida classe, Romamque captam per dies 14. diripit. Maximus in fuga lapidatus, Eudoxia cum prole gemina a Valentiniano suscepta Placida & Eudoxia, multisque captiuorum millibus deportatur in Africam, vindictæ libidinem calamitatibus summis rependent. Gensericus tamen ne Martianum irritaret, Eudoxiam minorem Hunnerico filio nuptui tradit, matremque cum Placidia Olybrio paulò post matrimonio datà Constantinopolim mittit. Hic *Hunnericus.* est Hunnericus qui crudelissima lanienà Orthodoxos vexauit: donec Octauo regni anno, instar Herodis, verminante corpore, se suis dentibus laniauit: supra 400. Christianorum millia morte affecerat, impellentibus Arianis Præsulibus; quibus sanctitas aliena opprobatio erat suæ perfidiæ.

Mox

Mox in casum præceps ruit Imperium, infirmis dumtaxat nixum, capitibus, & in ruinam simul præcipitantibus. Nam eodem anno quo vrbs capta, Auitus in Gallià se dicit Cæsarem: sed à Romanis explosus, & à Recimero magistro militiæ comprehensus in Præsulem inauguratus, post in Gallia mœrore animi moritur. *Auitus.*

Maiorianus à Leone impetratum Imperium diutius tenuit quàm Auitus; nam quadriennio non tam regnauit quàm vt regnaret contendit, donec ab eodem Recimero, quem in Auxilium ad Alanos Gallia pellendos euocauerat, per odioso supra fidem dominio necatus est. Nec Seuero Recimeri opera commodior fuit, per quem deuicit quidem Alanos in Italiam irruentes? sed cum iam triennio imperans videretur æui longioris, ab eodem veneno sublatus est, Iam Augustorum trium parricida, & omne fati genus in Principibus orbis experto. *Maioranus.* *Seuerus.*

Inde cum Imperium 19. menses vacasset, Recimero ad nutum omnia constituente: tandem anno 467. Anthemius Occidenti à Leone præficitur, qui aliorum damnis præcauens sibi, collocata filia Recimero, spe Imperij *Anthemius* *Recimer*

demulcere perfidum nititur. Sed anno pòst quinto socer à genero, innocens à scelerato Romæ obsidetur; captusque occiditur; adeò tenax est consuetudo criminum & flagitiorum nullus est cumulus. Reci mero tamen tot scelerum præmium raptum est illico, paucis post diebus obeunti ex morbo: Deo pœnas scelerum protelante. eò grauiores, quo exclusa pœnitentia longiores.

Olybrius Olybrius Placidiæ coniux degustauit Imperium; sed quarto mense obeunti, Glycerius anno Christi 473. Rauennæ succedit, qui Gothis ingenti mercede delinitis, regnauit triennio, donec à Iulio Nepote motus Imperio. Salonensis episcopus factus, pœnam tulit, quæ multorum quondam votum fuit. Sed anno post altero Nepotem Orestes Patricius exercitu instructus in Dalmatiam relegauit, vbi Glycerius agebat Præsulem & Momyllum filium

Augustulus. creauit Augustulum dictum: malo sa nè ominecum anno sequenti ab Odoacro deiectus sit, finemq; habuerit Romanum Imperium, in Iulio Cæsare conditum totius prope orbis strage. cum stetisset 525. & eò desierit illa Respu blica terrarum potens, vt Barbarorum omnium suorumque præda, nec qui imperaret, nec in quem

se-

regnaret habuerit; ne sui quidem pomœrij domina, cuius fines orbis vix capiebat, adeò Dei est perennitatem conferre Imperijs, & præstare per tot rerum vices stabilitatem.

Barbari interea ex aliorum damnis promoti, regna vbique constabiliebant. Merouæus transito Rheno eam Galliæ partem quæ à Francis dicta est Francia, occupat, regnique sedem Parisijs collocat. Ea nempe vrbs, quæ olim Insula fluente Sequana circumscripta, nunc longè lateque ad vtramque amnis ripam effusa nulli secunda vrbium, penè est omnium Princeps: quæ stupor orbis, naturæ compendium, artis officina, doctrinarum fundus, quidquid extra quæras vna complectitur. *Parisiis.*

Nec occasioni parcunt Burgundiones, peruadentes Galliam Lugdunensem. Gothi pariter Sueuis in Hispania profligatis, Aquitaniam sibi adiungunt ægre Romanis Galliorum media tuentibus, dum hinc inde limites reuelluntur.

Ijs tamen leuis spes affulsit in Childerico extorre qui à Francis ob incontinentiam regno eiectus, & ad Turingiæ Regulum profugus, anno Christi 459. vacuum Ægidio Romano tronum reliquerat: sed octo post annos *Childericus.*

Vi-

Vinomandi amici opera, desideratus à suis & reuocatus, Ægidij spem decollauit; & ab exilio didicit quod nulla prosperitas docuisset, continentem esse & frugi.

Sidonius. His temporibus Sidonius Apollinaris Gothias tenebras illuminabat. Auito affinis, nobilitatem stirpis splendore ingenij supergressus, stylo tamen ferreo & qui Gothos saperet multa perscribens; vnde calamitatem temporum defleas, quibus abiudicato Tullio placebat Sidonius: affirmesque verè Romam barbaram, quæ sic loquebatur.

Zeno. Anno Christi 474. Zeno Leone filio statim mortuo inuasit Imperium, nec aliter gessit quam ceperat, tam animo deformes quam corpore. Continuis tamen exercitus plagis emolliri potuit, ni induruisset. Primum à Basilisco Verinæ socrus fratre solio pellitur, & cum vxore Ariadna apud Isauros latens ægrè vili olere famem sedat. Sed cum Basiliscus præter vitia Zenonis adiungeret hæresim, Armato Duce cum exercitu ad Zenonem transeunte, rebus conuersis, ipse fit captiuus, Zeno Augustus. Qui memor inediæ in Isauris perlatæ, Basiliscum cum liberis castello inclusum fame peremit,

mit, nouo supplicio Regibus, & à veneno tutissima; vt quibus esset rerum omnium copia, ij interrirent defectu vilissimæ.

Nec armato proditori Zeno commodior, cuius filium vt promissis staret Cęsarem dixit; at statim vt proditorem plecteret, Patrem interfecit, natumque exautorauit sacris addicendo, ne patrem vnquam posset imitari. Plures alias vitauit insidias, donec acutiore morbo vel ebrietate summa correptus, tanquam exanimatus sepulcro illatus iussu Ariadnæ; cùm postea sensum recepisset, nequidquam vociferatus, verè interit. Nullum vnquam sepulchrum letalius, ante mortis index, nunc causa; nec in hoc Quiescere solemni voce inscripseris, sed agi, desperare, & furere.

CA-

CAPVT III.

Ab Odoacro ad Carolum Magnum.

Odo-acer ANno Christi 476. Odoacer Herulorum Rex à Nepotis amicis in Orestis odium accersitus persuasit Italiam, & Oreste occiso Romam cepit, hoc sæculo tertium, an alecta Vandalorum legens; & dignitate ex puncta consulum Augustorum exploso titulo, regnum Italiæ, primus constituit, & ne vmbra regni Romæ superesset: sedem Imperij Rauennæ posuit. Sed occulta Dei prouidentia Pontifici summo Vrbem comparante, quæ abdicata vetere sanctior noua ratione terris imperaret.

Ana-stasius. Anno Christi 491. Ariadna Augusta Anastasium humili munere Silentiarij fungentem ad nuptias suas thronumque euexit. Is Dicurus dictus ob pupillas oculorum dicolores, nomen impleuit, vitæ maxima diuersitate: nam primordia boni Principis, cætera pessimi. Euphemio Patriarchæ Syngrapham de dit

dit de ruenda Synodo Chalcedonensi; Chrysargyrum tributum ignominiosum è meretricibus collectum sustulit; Magistratus vel prohibuit : & spem sui magnam concitauit. Quin & bello non vtilis, Longinum Senonis fratrem acie vicit, Cabadi xersæ Amidam extorsit, & Daras Anastasio polim dictam minuit, & amplissimo muro Barbaros à Byxantino freto discreuit. Sed virtutis larnam vitium, vbi tutum est, deponit illicò.

Patuit Anastasius, cùm potestas inualuit: Palam Eutychianorum fautor, Oorthodoxos vexauit: Euphemium & Macedonium Sanctissimos Patriarchas vrbe eiecit, suffecto Timotheo viro turpissimo: Trisagio addidit, qui crucifixus es pro nobis, quasi Deitas passa esset; Seuerum hæresiarcham Antiochiæ intrusit, Hormildæ legatis interdixit Græcia: id vnum enitens vt orbem perderet, & vulgata pestis in plures nocentior esset. Aduersa tamen aliquot passus est, vt resipisceret. Nam Vitalianus vrbem classe obsedit, & grauissimas seditiones populus pro ruenda fide concitauit; sed Vitalian classem exussit, Procli arte Mathematici vel Magi; & sedauit populum perfida fide, palam Diademate posito culpam de recatus. Ita elusit homines, neu-

ti-

aliquam Deum, à quo tonitru territus, cùm per cubicula amens discurreret; ictus fulmine animam misit, anno Imperij 27. vitæ supra octogesimum. Ab hoc telo nulli custodes, nullæ phalanges, Principes tegunt.

Theodoricus. Anno Christi 493. Noua in Italia regni mutatio à Theodorico Ostrogothorum Rege 5. (nam Gothorum Orientales Ostrogothi, Occidentales Visigothi dicti) qui Odoacrum 17. annis regnantem, & biennio Rauennæ obsessum; accitum dolo ad conuiuium interemit. Hic Theodoricus ante imminens Orientali Imperio, à Zenone fortitudinem viri extimescente, blanditijs, muneribus, & honoribus satiatus, destinatus erat Occidenti in Herulorum perniciem. Quibus victis, & regni sede Romæ restituta, belli pacisque artibus præclarissimum Principem egit; Orthodoxæ fidei quantumuis Arianus fautor: urbem ornauit ædificijs, Italiam instruxit legibus, Pannoniam armis edomuit: ac longè latèque propagatis vel Imperio vel Imperij gloria, terrori vel admirationi omnibus fuit.

Cassiodorus. Et annumerandus in Theodorici bonis Cassiodorus, ipsius maximum ad amplitudinem instrumentum, con-

ſtrijs agenda dirigens, & doctiſſimis ſcriptis acta illuſtrans; ſimul Principi ſuo Agamennon & Homerus. Vir doctrina magnus; ſanctitate penè par: bene apud poſteros ſtyli gloria meritus: at meritiſſimus exemplo: quo negotijs aulicis extricatus, Deo vni intendens, ſe clauſtro abdidit, cuius anguſtiæ Mundum excludunt, vt cælo pateant.

Nec in ſolis Gothis maieſtas Imperij, & in Francis eluxit: imò maior quò Deo nixa ſecurior: Nam Clodouæus Chilperici filius anno Chriſti 496. Chriſtianam fidem ſuſcepit, Rhemis à Remigio vndis ablutus, ex voto quo ſe Tolbiaca pugna adſtrinxerat. In vnctione Ampulla delata cœlitus, prodigium fuit omnibus ſæculis cuius liquor effuſus plus quàm ſexagies, nulla humana ope reſtitutus, regni cui conditus eſt durationem fouet aut ſequitur. Inde Chriſtianiſſimorum titulus Regum, vt modeſtiſsimus ſic illuſtriſſimus, in humilitate faſtigium gloriæ, & à vero fonte claritudo. Inde victoriæ Clodouæo partæ: prima in Gundebaldum Burgundionem regno mulctatum; altera in Alaricum Viſigothum non regno modò ſed vita orbatum; & ne quid ad laudem deforet, in- *Clodoueus.*

ar-

ardore prælij dextra victrice. Prærogatiua Francorum, quibus Rex vnus implet exercitum. Et Deum fuisse in partibus docet Cerua Vigennæ vadum præmonstrans, & Encolismæ muri sponte corruentes, vt felicem Clodouæum dicas, cui Deus pro cuniculo ac pro ariete esset.

Clotildis. Clotildi tamen multum Galli debent, multum orbis; qua primum coniugem sanitate morum circuraiut, de in pietatis sensu perstrinxit, post victorem Tolbiaca pugna triumphauit; vt antè Francus Deum coniugis quàm Christum nouerit, & feliciter vxorius religionem à toro hauserit. Ea Clotildis quæ postmodum sanctitate morum insignis, tam priuatim pia quam publicè, præibit posteris quid Reginæ pati possint, quid agere,

Iustinus Senior Anno Christi 518. Iustinus Thrax, è Subuko miles, magno fortunæ lusu, aliena pecunia sibi emit Imperium, gessitque aliter quàm parauerat, fortiter ac religiosè. Hæreses in hæreticis quantùm potuit extinxit, ac Seuerum illum antesignanum Antiochia pulsum coegit præuertere fuga supplicium. Nec segnius in Persam Cabadem bella suscepit. ex imiamque de Zeliobe Hunnorum Rege vindictam tulit, ad

Per-

Persas transfuga suarumque partium desertore: quippe monitus de proditione Cabades Hunnum cum 20. millibus interemit, pacemque Iustino reddidit: ita fides à proditoribus violata ipsos prodit rependitque legem talionis. Sed deinde propter Regem Colchorum redintegratum bellum, in cuius apparatu tam Iustinus decessit quàm Cabades, legatà hæredibus necessitate pugnandi. Græcis tamen multum sine bello militum perijt: siue Constantinopoli, scurrilem ob causam factione Venetorum tumultuante in Prasinos, adeò scintilla parit incendium: siue Antiochiæ, terræ motu tam horrendo, vt suprà quadrigenties millia ciuium obeuta fuerint coruentibus ædificijs; extrema calamitate, vbi sua cuique domus sepulchrum est.

At Iustinus vt Colchorum Regis tutelà pijssima Persas commouit, ita iusta Hæreticorum persecutione Theodoricum irritauit; adeò nullum mortale bonum sincerum est. Nam Theodoricus vt irritam apud Iustinum legationem aduertit, a virtutibus degener, Joannem summum Pontificem legationis Principem Rauennæ in carcere squallore & inedià necauit, Symmachum, & Boetium Consulares viros *Theodoricus.*

truu-

truncauit capite, passimque sæuijt in Othodoxos. Nec vltio Diuina diu protelata: oblato in cena piscis ingentis capite, cùm sibi obiectum Symmachi caput exsertis dentibus minans exclamaret, correptus mania perijt, anno Christi 526. regni 33. iusta primordia teterrimo exitu corrumpens. Sed rara fides hæreticorum virtuti, nec apud homines constat quæ Deo impo- nit.

Boetius. Boetius verè vltimus Romanorum, tantò Brutis & Catonibus maior, quātò veræ virtutis tenacior, non peremit Imperatorem nec se; tam illum affligentem tulit quam se afflictum; suoq: & alieno fato expectato, è Philosophia consequutus est quod illi à pugione sperabant. Posterorum intererat calamitosum esse Boetium, vt ad eos tanta solatia peruenirent.

Iustinianus. Anno Christi 527. Iustini ex sorore Nepos Iustinianus ab auunculo designatus capessiuit Imperium; summæ famæ Princeps, sed aliena glo ia par e, nam per Belisarium & Narsetē triumphis, per Tribonianum legibus, per tributa ædificijs celebris, Constantinopoli immotus terrarum orbem percussat.

Belisarius Primus Belisarius, nouus Pompeius, de tribus terrarum partibus lauream retulit. In Asia Cosroem Persam sæpè ai-

victum ad pacem adegit; in Africa Gilimerem fratris Hilderici peremptorem, victum, & captiuum Constantinopolim misit triumphandum, regno Vandalico extincto, Romanis Aquilis Carthagine receptis, inter mortuam Imperij gloriam suscitauit.

In Europa pro laborum modo claritas maior, & in Italia vindicanda Iustiniani felicitas, & Belisarius totus impendendus. Amalasuenta Theodorici filia regnum Gothicum pro Athalarico filio administrabat: eo mortuo, Theodato nupsit; à quo per nefas in Balneo suffocata; data Iustiniano belli occasio, vt in alieno plectendo crimine, quod tam in Africa suam rem ageret, Deo tam sceleratus odiosus fuit, quam acceptus vindax; Belisarius Sicilia, Neapoli, ipsaque Roma potius, in ea propugnanda se totum exprompsit: Theodato occiso, Vitiges nouus Gothorum Rex stipatus 150. hominum milibus eam obsidebat; pugnatum est sexagies nouies, vno die ad 30. Gothorum millia cæsa: nunquam Roma illustrior, nec in Annibalem; Gothi repulsi, & in vna vrbe domitores Europæ prostrati. Ab eodem Rauenna Gothorum Roma expugnata, captus Rex Vitiges; ac penitus *Gothi victi.*

debellatum foret, nisi Cosroes Orientem turbante, euocatus ab Augusto Belisarius; ac repudiato Gothorum quod offerebant Imperio, vir fortissimus tam spernendo regno, quàm parando, laboresque amans non præmia, ad reuocantem properasset, instauraturus Persicas palmas. Mediolanum tamen à Gothis captum, & excisum cæsis trecentis hominum millibus, barbaræ gentis, & victæ parentauit furori.

Totila. Amato Belisario, in nouo Principe Totila quasi in capite rediuiuum exsurrexit Gothicum corpus; statim Romani victi; Campania, Neapolis, Samnium capta, ipsasque Roma iterum Gothica; tantùm est momenti in capite. Ideò Belisarius Italiæ redditus, nondum tamen totus, defectu exercitus; quem vbi reparauit, Roman recepit: cepissetque cætera, nisi tertiùm ad Persas missus (quasi manu victoriam duceret) se inanem Italiam reliquisset Totilæ. *Belisarius* Vir eximius, vtriusque fortunæ tam pugna quàm palma; nam cùm iam incuruus senio repulisset Hunnos à Grecia, mox scopus inuidiæ præclarissima quæque appetentis, in obscurum carcerem splendidissimæ gloriæ lucem tulit; sed detersa calumnia clarior, sepulchro intulit intemeratam in-

Prin-

Principem fidem, & victorias de orbe toto non semel relatas. Vno minor, quòd Siluerium summum Pontificem, vt Theodoræ Augustæ faceret gratum, indignius habitum Constantinopolim miserit: adeò nihil mortale est, quin labem contrahat, nec Achilles vllus sine talo.

Interea Totila, per absentiam Belisarij, non Italiam modò, sed ipsius suburbium Siciliam inuaserat: cum Narses dux nouus, premodùm femina, & ab gynæcæo ad bellum missus: anno Christi 552. animo vitium corporis emendante, Siciliam recipit, Gothos pugnâ vincit; eosque, Totilà & Teià Regibus diuersis prælijs interemptis vniuersa tandem expellit Italià: magno rerum mortalium lusu, cùm semiuir tot viros vinceret. In ea expeditione magno vsui Græci Longobardi; ij ex Scandinauia quæ Noruegia est, progressi, Alboino duce Cunimũdum Gepidarum Regem tenentem Sirmium & pleraque Dalmatiæ, ingenti prostrauerat pugnâ; occupatisque occumbentium sedibus, Narseti nauarant operam in Italia, mox sibi contrà Italiam ipsam nauaturi. *Narses.* *Longibardo.*

Ita Iustinianus alienis inclarescebat victorijs, dum pacis artibus domi ornabatur. Nam cùm per leges viuant *Iustinian.*

Imperia, iis tum nouis sanciendis inuigilans, tum veteribus in ordinem in tanta congerie redigendis, Triboniani Iurisconsulti peritissimi opera; Codicem & Digesta conscripsit, publicamque scientiam Iuris, euolutam ambagibus veterum, & Ariadnæ filum tot Labirynthis: eximiam sane; nisi eam iterum pugnantium Interpretum sensus priatibus tenebris immersissent. Deinde Salomon nouus ædificauit amplissimè; in vno Sophiæ hoc est sapientiæ diuinæ Templo, Capitolini Iouis Dianæque Ephesiæ magnificentiam extinguens; vt olim ingemiscentes Ars & Natura exultare tunc viderentur. Quin & religioni studuit propagandæ; in Concilio 5. Oecumenico Constantinopolitano 2. ad superiores hæreses exscindendas, habito anno Christi 552. visusque Deus indulgere spatium præclaris dotibus, prorogando in 38. annos imperium.

5. Cōciliū. Constantinopolitanū 2.

Sed fortasse nemo alius fit, qui tot Dei bona suis vel alienis malis corruperit. Nam vt publica prætereantur incommoda; & bellorum vbique, & famis in Italia tam atrocis vt cibo essent humana corpora & pestilentiæ Constantinopoli sic horrendæ, vt vel vno die triginta occumberent capitum millia:

Ipse Augustus ab Hypatio coniu-
ratione seditione commota propè deie-
ctus, a Belisario per cædem Hypatij
restitutus est, Tribonianum passus
impium hominem & auarum insti-
torem Legum, quas promulgabat: per
Theodoram impotentem ambitus fœ-
minam, nimis vxorius, Siluerium Pa-
pam de throno eiectum, in Pa mariam
relegatum in mortem adegit b, substi-
tutum Vigilium pro mancipio habuit;
ac demùm in Seueri hæresim præceps,
qui Christi carnem corruptioni negat
obnoxiam, corrupit ipse tam fœdo
exitu sua primordia, senectutis stultæ
nouum exemplar, præclaros trium-
phorum titulos vna heretici appella-
tione expungens.

Eo tempore duo diuersi momenti
instituta Illustrarunt Occiduas partes. *Benedictus.*
Benedictus Italus in Cassino monte
vitæ nouò genere constituto, Mo-
nachorum auctor extitit, qui
religiosis virtutibus prælucerent orbi,
& mederentur tam vbere prouen-
tu, vt post annos aliquot visa sit
Thebais in Europam migrasse, cala-
mitatibus mortalium asylo posito.

At duo Monachi alia ratione *Sericum.*
celebres, ex Indis in Græciam artem
serici ex bombycibus conficiendi ad

incrementum inæus intulerunt: cùm ante felici inopia textum ejusmodi rarissimum esset, necdum ad corruptelam motum publicatum.

Iusti. nus iuni. or. Anno Christi 565. Iustinus auunculi Iustiniani successor grauissimis ærumnis parta dissipauit socordià. Primam iacturam auctoritatis est passus, vt Constantinopoli precarius Imperator, cùm scelera passim patrarentur, ad Præfectum confugerit, cui administrati one vrbis concessa, emendandos commisit alios se neglecto; adeò facilius ab alijs quàm à nobis virtutem exigimus: nam ipsi per imprudentiam perijt, nam fortissimo Narsete exautorato, & ad pensum gynæcei cum ignominia reuocato, vir ante Gothorum victoria, nunc vltionis libidine fęmina accersiuit Longobardos, qui quam seruarat Italiam, perderent, & tot gentium cruore suam delerent infamiam: ita dedecus fortis animi telum est vel experimentum: quo humana fortitudo læditur, Christiana firmatur.

Lon. gobar di cũ regnũ Nouum itaque regnum Italia patitur anno Christi 568. deinceps Barbaris spolitantibus dominã gentium, nam Alboinus qui in Pannonia constiterat, Narsetis promissis illectus, Cisalpina Gallià

Gallià vetante nullo occupatà, noui regni sedem Ticini posuit, post diutinam triennij & sex mensium obsidionem, à gente Gallia Longobardia post Lombardia dicta: stetitque regnum annis 206. tanto tempore crudelissimis Barbaris nondum circumratis.

Alboinus vix Ticinio receptus Italiæ delicias morte commutauit, immissis à Rosimunda coniuge peremptoribus: dum mulier vindictæ impotens, ob ingestam contumeliosè Patris necem, maritum eiurauit pudore prostrato Helmichi, deinde quasi alienum adulterorum subiecit gladijs: ipsa postmodum Helmichis suumque futurum supplicium, hausto quod propinabat veneno.

Eodem tempore Exarchatus Rauennæ sumpsit initia: vni nempe Longinus Narseti à Iustino subrogatus, quæ Imperatoris in Italia forent administraturus, consedit Rauennæ, & Exarchus siue Princeps dictus est. Sed continuis in annos detrimentis huiusmodi potestas tandem euanescit. *Rauennæ Exarchatus.*

Nec semel in suffecto Longino peccatum est, eadem ignauia prostratus Oriens. Nam bello Perco per Iustini auaritiam renouato, cùm dux Martianus Persis pugna victis obsideret *Iustinus.*

ardore prælij dextra victrice. Prærogatiua Francorum, quibus Rex vnus implet exercitum. Et Deum fuisse in partibus docet Cerua Vigennæ vadum præmonstrans, & Encolismæ muri sponte corruentes, vt felicem Clodouæum dicas, cui Deus pro cuniculo ac pro ariete esset.

Clotildis. Clotildi tamen multum Galli debent, multum orbis, qua primum coniugem sanitate morum circurauit, de impietatis sensu perstrinxit, post victorem Tolbiaca pugna triumphauit; vt antè Francus Deum coniugis quàm Christum nouerit, & feliciter vxorius religionem à toro hauserit. Ea Clotildis quæ postmodum sanctitate morum insignis, tam priuatim pia quam publicè, præibit posteris quid Reginæ pati possint, quid agere,

Iustinus Senior Anno Christi 518. Iustinus Thrax, è Subulco miles, magno fortunæ lusu, aliena pecunia sibi emit Imperium, gessitque aliter quàm parauerat, fortiter ac religiosè. Hæreses in hæreticis quantùm potuit extinxit, ac Seuerum illum antesignanum Antiochia pulsum coegit præuertere fuga supplicium. Nec segnius in Persam Cabadem bella suscepit. ex imiamque de Zeliobe Hunnorum Rege vindictam tulit, ad

Per-

Persas transfuga suarumque partium desertore: quippe monitus de proditione Cabades Hunnum cum 20. millibus interemit, pacemque Iustino reddidit: ita fides à proditoribus violata ipsos prodit rependitque legem talionis. Sed deinde propter Regem Colchorum redintegratum bellum, in cuius apparatu tam Iustinus decessit quàm Cabades, legatâ hæredibus necessitate pugnandi. Græcis tamen multum sine bello militum perijt: siue Constantinopoli, scurrilem ob causam factione Venetorum tumultuante in Prasinos, adeò scintilla parit incendium: siue Antiochiæ, terræ motu tam horrendo, vt suprà quadrigenties millia ciuium obruta fuerint coruentibus ædificijs; extrema calamitate, vbi sua cuique domus sepulchrum est.

At Iustinus vt Colchorum Regis tutelà pijssima Persas commouit, ita iusta Hæreticorum persecutione Theodoricum irritauit; adeò nullum mortale bonum sincerum est. Nam Theodoricus vt irritam apud Iustinum legationem aduertit, a virtutibus degener, Ioannem summum Pontificem legationis Principem Rauennæ in carcere squallore & inediâ necauit, Symmachum, & Boetium Consulares viros *Theodoricus.*

trun-

truncari fit capite, passimque sæuijt in Orthodoxos. Nec vltio Diuina diu protelata: oblato in cena piscis ingentis capite, cùm sibi obiectum Symmachi caput exsertis dentibus minans exclamaret, correptus mania perijt, anno Christi 526. regni 33. iusta primordia teterrimo exitu corrumpens. Sed rara fides hæreticorum virtuti, nec apud homines constat quæ Deo imponit.

Boetius. Boetius verè vltimus Romanorum, tantò Brutis & Catonibus maior, quātò veræ virtutis tenacior, non peremit Imperatorem nec se; tam illum affligentem tulit quam se afflictum; suoq: & alieno fato expectato, è Philosophia consequutus est quod illi à pugione sperabant. Posterorum intererat calami. tosum esse Boetium, vt ad eos tanta solatia peruenirent.

Iustinianus. Anno Christi 527. Iustini ex sorore Nepos Iustinianus ab auunculo designatus capessiuit Imperium; summæ famæ Princeps, sed aliena gloria par e, nam per Belisarium & Narsetē triumphis, per Tribonianum legibus, per tributa ædificijs celebris, Constantinopoli immotus terrarum orbem percussat.

Belisarius Primus Belisarius, nouus Pompeius, de tribus terrarum partibus lauream retulit. In Asia Cosroem Persam sæpè

ai.

victum ad pacem adegit; in Africa Cilimerem fratris Hilderici peremptorem, victum, & captiuum Constantinopolim misit triumphandum, regno Vandalico extincto, Romanis Aquilis Carthagine receptis, inter mortuam Imperij gloriam suscitauit.

In Europa pro laborum modo claritas maior, & in Italia vindicanda Iustiniani felicitas, & Belisarius totus Impendendus. Amalasuenta Theodorici filia regnum Gothicum pro Athalarico filio administrabat: eo mortuo, Theodato nupsit; à quo per nefas in Balneo suffocata; data Iustiniano belli occasio, vt in alieno plectendo crimine, quod tam in Africa suam rem ageret, Deo tam sceleratus odiosus fuit, quam acceptus vindex; Belisarius Sicilia, Neapoli, ipsaque Roma potius, in ea propugnanda se totum exprompsit: Theodato occiso, Vitiges nouus Gothorum Rex stipatus 150. hominum milibus eam obsidebat; pugnatum est sexagies nouies, vno die ad 30. Gothorum millia cæsa: nunquam Roma illustrior, nec in Annibalem; Gothi repulsi, & in vna vrbe domitores Europæ prostrati. Ab eodem Rauenna Gothorum Roma expugnata, captus Rex Vitiges; ac penitus de-

Gothi victi.

debellatum foret, nisi Cosroes Orientem turbante, euocatus ab Augusto Belisarius; ac repudiato Gothorum quod offerebant Imperio, vir fortissimus tam spernendo regno, quàm parando, laboresque amans non præmia, ad reuocantem properasset, instauraturus Persicas palmas. Mediolanum tamen à Gothis captum, & excisum, cæsis trecentis hominum millibus, barbaræ gentis, & victæ parentauit furori.

Totila. Amato Belisario, in nouo Principe Totila quasi in capite rediuiuum exsurrexit Gothicum corpus; statim Romani victi; Campania, Neapolis, Samnium capta, ipsasque Roma iterum Gothica; tantùm est momenti in capite. Ideò Belisarius Italiæ redditus, nondum tamen totus, defectu exercitus; quem vbi reparauit, Roman recepit: cepissetque cætera, nisi tertiùm ad Persas missus (quasi manu victoriam duceret) se inanem Italiam reliquisset Totilæ. *Belisarius* Vir eximius, vtriusque fortunæ tam pugna quàm palma; nam cùm iam incuruus senio repulisset Hunnos à Grecia, mox scopus inuidiæ præclarissima quæque appetentis, in obscurum carcerem splendidissimæ gloriæ lucem tulit; sed detersâ calumnia clarior, sepulchro intulit intemeratam in-

Prin-

Principem fidem, & victorias de orbe toto non semel relatas. Vno minori, quòd Siluerium summum Pontificem, vt Theodoræ Augustæ faceret gratum, indignius habitum Constantinopolim miserit: adeò nihil mortale est, quin labem contrahat, nec Achilles vllus sine talo.

Interea Totila, per absentiam Belisarij, non Italiam modò, sed ipsius suburbium Siciliam inuaserat: cum Narses dux nouus, premodùm fœmina, & ab gynæcæo ad bellum missus: anno Christi 552. animo vitium corporis emendante, Siciliam recipit, Gothos pugnà vincit; eosque, Totilà & Teià Regibus diuersis prælijs interemptis vniuersa tandem expellit Italià: magno rerum mortalium lusu, cùm semiuir tot viros vinceret. In ea expeditione magno vsui Græci Longobardi; ij ex Scandinauia quæ Noruegia est, progressi, Alboino duce Cunimūdum Gepidarum Regem tenentem Sirmium & pleraque Dalmatiæ, ingenti prostrauerat pugnà; occupatisque occumbentium sedibus, Narseti nauarant operam in Italia, mox sibi contrà Italiam ipsam nauaturi.

Nar-ses.

Lon-gibar-do.

Ita Iustinianus alienis inclarescebat victorijs, dum pacis artibus domi ornabatur. Nam cùm per leges viuant

Iusti-nia-ni-ſr.

O 2 Im-

Imperia; iis tum nouis sanciendis inuigilans, tum veteribus in ordinem in tanta congerie redigendis; Triboniani Iurisconsulti peritissimi opera; Codicem & Digesta conscripsit, publicauitque scientiam Iuris, euolutam ambagibus veterum; & Ariadnæ filum tot Labirynthis; eximiam sane; nisi eam iterum pugnantium Interpretum sensus prioribus tenebris immersissent. Deinde Salomon nouus ędificauit amplissimè; in vno Sophiæ hoc est sapientiæ diuinæ Templo, Capitolini Iouis Dianæque Ephesiæ magnificentiam extinguens; vt olim ingemiscentes Ars & Natura exultare tunc viderentur. Quin & religioni studuit propagandę; in Concilio 5. Oecumenico Constantinopolitano 2. ad superiores hæreses exscindendas, habito anno Christi 552. visusque Deus indulgere spatium præclaris dotibus, prorogando in 38. annos imperium.

5. Cõcilių. Constantinopolitanũ 2.

Sed fortasse nemo alius fit, qui tot Dei bona suis vel alienis malis corruperit. Nam vt publica prætereantur incommoda; & bellorum vbique, & famis in Italia tam atrocis vt cibo essent humana corpora & pestilentiæ Constantinopoli sic horrendæ, vt vel vno die triginta occumberent capitum mil-

lia:

l. ia: Ipse Augustus ab Hypatio coniurato, seditione commota propè deiectus, a Belisario per cædem Hypatij restitutus est, Tribonianum passus est impium hominem & auarum institutorem Legum, quas promulgabat: per Theodoram impotentem ambitus fœminam, nimis vxorius, Siluerium Papam de throno eiectum, in Pa mariam relegatum in mortem adegit l, substitutum Vigilium pro manci pio habuit; ac demùm in Scueri hæresim præceps, dum Christi carnem corruptioni negat obnobiam, corrupit ipso tam fœdo exitu sua primordia, senectutis stultæ nouum exemplar, præclaros triumphorum titulos vna hæretici appellatione expungens.

Eo tempore duo diuersi momenti instituto Illustrarunt Occiduas partes. Benedictus Italus in Cassino monte vitæ nouo genere constituto, Monachorum auctor extitit, qui religiosis virtutibus præluceręnt orbi, & mederentur tam vbere prouentu, vt post annos aliquot visa sit Thebais in Europam migrasse, calamitatibus mortalium asylo posito. *Benedictus.*

At duo Monachi alia ratione celebres, ex Indis in Græciam artem serici ex bombycibus conficiendi ad *Sericum.*

O 3 incre-

Galliâ vetante nullo occupatâ, noui regni sedem Ticini posuit, post diutinam triennij & sex mensium obsidionem, à gente Gallia Longobardia post Lombardia dicta: steitque regnum annis 206. tanto tempore crudelissimis Barbaris nondum circuratis.

Alboinus vix Ticinio receptus Italiæ delicias morte commutauit, immissis à Rosimunda coniuge peremptoribus: dum mulier vindictæ impotens, ob ingestam contumeliosè Patris necem, maritum eiurauit pudore prostrato Helmichi, deinde quasi alienum adulterorum subiecit gladijs: ipsa postmodum Helmichis suumque futurum supplicium, hausto quod propinabat veneno.

Eodem tempore Exarchatus Rauennæ sumpsit initia: vni nempe Longinus Narseti à Iustino subrogatus, quæ Imperatoris in Italia forent administraturus, conscedit Rauennæ, & Exarchus siue Princeps dictus est. Sed continuis in annos detrimentis huiusmodi potestas tandem euanescit. *Rauenna Exarchatus.*

Nec semel in suffecto Longino peccatum est, eadem ignauia prostratus Oriens. Nam bello Perco per Iustini auaritiam renouato, cùm dux Martianus Persis pugna victis obsideret *Iustinus.*

Nisibim: Augustus Martiano fortissimo viro Acacium quasi ad decerpendam laborum palmam substituit: sed irritatus contumelia ducis exercitus, sponte dilapsus, vrbem liberam & apertos limites irruenti Hormisdæ Cosroæ filio tradidit. Ita fortibus viris non dandi exercitus vel omninò danedi, ne vel ocrasio, vel ignominia fortitudinem incendat, ambitu vel vindicta. Iustinus contracta phrenitide obiit; lucido tamen intervallo Tiberium Augustum dixit; numquam prudentior quàm cum desipiens eum virum successorem iussit.

Tiberius. Anno Christi 577. Tiberius Iustino mortuo solus Imperator, statim eximia pugna cum Deo liberalitate contendit. Effusè prodigebat opes in pauperes, Deo per miracula quas prodigeret subministrante: sanè Narsetis thesauri luci feliciter redditi, illico cæli questoribus commissi, pepererunt Persicas palmas. Nam multæ à Persis recuperatæ prouinciæ, Cosroes victus tanta victoria, vt dolore animi mox obiecit, scripta lege ne quis Persarum Romano in posterum bello lacesseret. Instaurabat Imperium tantus Princeps, cum quarto anno præcoci morte raptus tabe-

de-

decessit: fœnerator eximius, qui supra centesimas caperet, & exinaniendo fiscum impleret.

Anno Christi 583. Mauritius Cappadox Tiberij gener, eius virtutibus præter liberalitatem successit. Varia bella in Persas & Auares gessit, nam. Hormisdas spreta Cosrois lege pacem abrupit; res à Romano, & Philippico Legatis gestæ feliciter, sed felicius à Baza duce Persa: qui muliebri veste ab Hormisda donatus, vt infamiam expungeret, concitauit in eum proceres, iniectisque vinculis exauctoratum, Cosroæ filio tradidit, à quo postea fustibus cæsus est. quis credat fustuarium Regum esse fatum? Sed idem Cosroes à suis expulsus, à Mauritio ad quem confugerat, regno restitutus, tutam pacem sanxit & coluit gravissimarum cladium in posterum autor. *Mauritius*

In Caganum Auarum Regem debellatum non est: viro forti & strenuo continuis vastarionibus Thraciam infestante. Imò is Mauritio causa calamitatis & necis fuit, cùm enim decem millia captiuorum militum interemisset; quos leui pretio redimere Mauritius recusarat; Deo auaritiam Principis vlciscente, Phocas ex milite subitò Imperator, admissus Constantinopoli

Prasina factione, Mauritium cum quinque filijs interfecit: prodigiosà Augusti patientia, & Christiana humilitate, vitreque suo sanguine auaritiæ labem eluentis; Ita cælo viam sternit calamitas, & sub plagis discunt homines sapere. Quinto post anno Constantina Augusta cum tribus filiabus ab immani Phoca vltra metus causam sæuiente, percussa Chalcedone, in coniugis fortunam transijt; frustra Tiranno vindictæ radices exscindente, quam suo tempore luculentiorem exiget Deus.

Gregorius Magnus Italia interim pessum ibat, vastatione Longobardorum, sæuitia, pestilentiæ, & aquarum inundatione, nisi pietate Gregorij Magni suffulta inhibuisset præcipitem casum. Is ex præfecto Vrbis Benedictinæ familiæ sponte adscriptus, & renitens anno 590. in summum Pontificem lectus, religionis, liberalitatis, fortitudinis, priuatæ pietatis, & doctrinæ viuum exemplar; ea gessit, scripsit, & passus est, ægritudinem corporis emendans animi valetudine, vt stabilimentum Ecclesiæ, Romæ securitas, pauperum pater, doctor pietatis, non modò annis sexdecim quibus sedit; sed futuris sæculis fuerit verè Magnus, quocumque morbo amplitudinem meri-ria.

At

At Francorum regnum tantum non perijt, post iteratas fratrum certantium pugnas, in duabus mulierculis nitens vel ruens. Altera Fredegondis, quæ Chilperico coniuge per Landericum adulterum cæso, anno Christi 584. mira felicitate qua fortitudine filio quàdrimestri delato in aciem, hostes vicit, & pupilli curà flagitijs primis velum obduxit. Hic est Clotarius 2. qui laureatis cunis educatus, inter palmas adolescet: dissipatas regni tetrarchias collecturus. *Fredegõdis.*

Mulier altera Brunechildis, quæ dominandi libidini posthabens omnia per liberorum cædes impune grassata, tandem Clotario tradita, multorum rea patricidiorum, vt percundo sæpius compensaret pœnis, flagitiã, equi indomiti caudæ alligata, discerpta est. Peritissima tamen simulandi, sanctissimos viros speci e pietatis in fraudem induxit, adeò vnius Dei est peruadere arcana mentium, & à vero fictum discernere. *Chil. dis.*

Nec Hispaniæ tranquilitas maior: nam post tumultus varios Patrem inter & filium, Hermenigildus à Leuigildo Patre Ariano peremptus; ob Catholicam fidem, quam ab Ingunde vxore innocentissimus Princeps hau- *Hermenigilius*

vt mali vitium, ita boni virtus est ferax: nec alterutrum sibi soli prodest aut nocet. Agilulphius postea Longobardos suos Theudolindæ coniugis impulsu, & doctrina ad Christum traduxit; tantum in fœminis momenti est in quam lancem propendeat, nec vllus efficacior magister ad virtutem aut vitium.

Sed diutius Phocas pœnam præstolatur, quam per Heraclium exigit Deus, octauo tyrannidis anno; igne cum in pæreis, ne ferrum cruore inficeretur, viuum carnificem comburente. *Phocas.*

At sæculum ferreum temperabat auro Ioannes Alexandrinus Præsul, ob largitiones in pauperes Eleemon dictus, datus à Numine, vt calamitosissimas Orientis plagas opulentissimo foueret animo. Mirum est, tam multa largiri priuatum potuisse, mirabilius voluisse: alterum Dei est, cuius sunt omnia: alterum hominis, cuius est opes diligere. Quis ergo animus, qui profundebat sua quasi aliena, nec amabat opes nisi vt perderet? at iactura felix, quæ sementem facit. *Ioannes. Eleemon.*

Anno Christi 610. Heraclius cum supplicio Phocæ tam Imperio quàm Mauritio parentasset; egregium se præstitit ad Reipublicæ labes reparandas, *Heraclius*

das. Lentius tamen, siue quod ad summum ex infimo plures gradus; siue quod Deus ab Heraclio victo triumphaturus maximè fortet. Sanè Heraclio primo nihil abiectius, nihil medio fortiùs, nihil desinente contemptibilius, vt in medio Deum, in extremis hominem noueris. Primi itaque animi ingentibus victorijs Cosrois consignari; totus propemodùm subactus Oriens. Asia ferro & igne vastata, capta lugubri Christianorum excidio Ierosolyma; quorum nonaginta millia a Iudæis empta, crudelissimisque confecta supplicijs: humanæ pignus salutis Crux sancta Cresihpontem delata; Ægyptus & Lybia direptæ; Carthago septimo anno expugnata, Chalcedon obsessa; Cagano impune Thraciam peruadente. Vt Augusto Constantinopolis vna esset Imperium.

Sed adeptus apicem gloriæ Cosroes, voluente fortuna, præceps statim ruit. Heraclius spe pacis cum ignominia deiectus, per annos septem tantis victorijs Persas domat, in Armenia, in Assiria & in ipsa Perside triumphator, vt fidem superet, vel Heraclium esse qui vinceret, vel Cosroem qui vinceretur. Et in partibus fuit Christi Mater, quæ Constantinopolim absen-

ſente, Auguſto ab innumera Barbarum multitudine terra marique obſeſſam ſeruauit; decimo die diſiectis copijs terrore Panico, & ingenti claſſe horribili tempeſtate diſcerpta: tanti eſt, Deo commilitone pugnare. Poſtremò Coſroes Seleuciæ obſeſſus: & à Syroe filio vinculis, fame, & ſagittis ad tergeminam mortem actus, teterrimo exitu conſumpſit victorias; Crux ſancta à Syroe perhonorificè reſtitura, ab Heraclio Ieroſolymam reportata, ipſius Imperatoris humeris quaſi triumphali ferculo vecta; ſed cum miraculo & Chriſtianæ demiſſionis encomio, conſignauit pacem, palmaſque docuit cœlo mitti.

Illorum tar en [illegible]rum ac Heraclij maximè labes [illegible]ahometus, orbis peſtilentia, teterrin[illegible]que Inferni vomica. Is anno Chriſti 622. nouam promulgauit ſectam, ex Arianiſmo, Iudaiſmo & Ethniciſmo conflatam, quam cum mendacijs, ferro, & fraudibus ſtabilijſſet, nono pòſt anno perijt, dolo vxorum quas plures duxerat: quatuor Amaris conſtitutis ad Chriſtianorum perniciem. Mirum eſt, hominem inopem, gnauum, epilepticum, hoc eſt tam animo infirmum quàm corpore, poſuiſſe fundamenta tanta *Mahometus.*

ta-

tarum ſtragium : & ab ignobili castro Arabiæ propi iſſe gentem orbis domi- tricem ; adeò mali ſemen immenſum creſcit ; & serò vbi cancer inualuit, ſtringitur ferrum : Quibus lacrymis calamitoſa poſteritas Heraclij ſegnitiem deplorabit.

Heraclius. Qui tandem Monothelitarum labe infectus, imperatorum Chimæra, deceſſit anno regni 30 fruſtra in Iudæos arma conuertens, quibus opportunius Mahumetanum virus exſcidiſſet. Martina, quam fratris filiam vxorem duxerat, cum filio Heracliona regnum pararet, acerbo ſenatus iudicio exſectâ lingua relegata eſt, comite filio abſciſſis naribus deturpato : ita Conſtanti Conſtantini filio Nepoti Heraclij auitum tandem ceſſit imperium ; pater enim ex priore coniuge veneno à Martina nouerca perierat. Iam Tragædijs Principum Conſtantinopolitanam ſcenam miſcentibus.

Dagobertus. In Galliam Dagobertus Clotarij filius, clarus bellis in Saxones finitimosque populos geſtis, Dionyſio Galliarum Patrono magnificentiſſimam ædem inſtruxit : quæ in poſterum Regum Franciæ Mauſolæis ſtipata, dedocebit homines vanitatem, tanto ſpiritus tam anguſto conſcribens limite :

Prin-

principum schola, & à puluisculo magistra sapientiæ fuit is Dagobertus suæ stirpis postremus ; nam reliqui Reges ad Childericum 3. ab auita fortitudine multùm degeneres, indigni qui ad Clodouæi familiam spectent ; torpentes ignauiâ sub vmbra maiorum palatij delitescentes, vana Regentium simulacra, non Reges dicendi.

Anno Christi 641. Constans Heraclij nepos iniuit Imperium : tam in Oriente infirmus, quàm in occidente crudelis. Nam Muhauias Saracenus inuasit Cyprum, Syriæ propugnaculum, & imminebat Constantinopoli 1700. nauibus, nisi duo fratres stupenda audacia, fracto carcere quo tenebantur, Amiram ducem classis trucidassent, classemque ipsam iniecto igni cum apparatu omni concremassent : adeò nulla est ætas nec vlla sors, tam virtutum inops, quin aliquo exemplo redimat vitium. Posteà iterum pugnatum, victusque Constans cadebat Imperio, nisi intestinæ Saracenorum discordiæ ipsi non tam regnandi, quàm sæuiendi spatium, prorogassent. *Constãs.*

Hac enim clade nihilo melior, Martinum summum Pontificem Concilio Monothelitas damnantem per Exarchum Calliopam Roma vi raptum *Martinus Papa.*

Cher-

Chersonam relegat; vbi pædore & miserijs obijt, veritatis Martyr, eò laudabilior, quò lentiore supplicio: dignitatis, & commodorum omnium iacturam passus, coactus est vitam ante odisse quam perdere. Inde nihil mirum à Costante Theodosium fratrem peremptum, quippe peccatum pœna peccati est, fraterque visus in somnis Cæsari, propinans calicem plenum sanguine, tam sacrilegium quam fratricidam terrebat. Ab ijs cædibus Constans in Italiam transgressus, nec felicior fuit nec melior: à Grimoaldo Longobardorum Rege Beneuentano prælio victus est: cumque Romam quasi alienam ornamentis omnibus spoliasset, ac Siciliam cæterasque Prouincias Græcorum direptionibus obiecisset: in ipsa Sicilia, mulieribus maximè sæuitiam à eius execrantibus in balneo à fœmina situlam in ipsius caput impingente occisus est: nouo planè lethi genere: vt nulla sit mortis ratio in diademat is illis capitibus non tentata: Deo in sublimibus viris, & ad splendorem propositis, docente quid Homo sit.

Coloßus Rhodius. Rhodum antea obtinuerant Saraceni, à quibus solis Colossus deiectus est, ruinà tam prodigiosà, vt eius partes nongentis vel asinis, vel

ca-

camelis oneri fuerunt; admirabilibus illis antiquitaris instar cæterarum rerum euanescentibus, vt maximum miraculum sit ex tot miraculis nullum superesse.

Proximo anno quo Constans periit, Bodilo nobilis à Chilperico Franciæ Rege seruili verbere castigatus, vindictà horrendà tum Regem, cum eius vxorem, & ad grauiorem vltionem prægnantem occiderat: tantus est furor, qui scrutatur viscera, in quibus sæuiat, & per inuolucra naturæ mactet insontes. *Badilo.*

Circa hæc tempora duobus à fratribus regna celeberrima tenuibus surrexerunt initijs. Zechius Croata & Sclauonica gente, & pœnam ex homicidio fugiens, in Regionem Germaniæ venit, quæ nunc Bohemia, Lusatiam Morauiamque adiungentibus posteris. Sed longè clarior frater Lechus, qui exilijs comes, & inopiæ in Sarmatiam deduxit coloniam, vbi Polonia, illustrissimum futuris sæculis regnum: Christiani orbis in Barbaras gentes non propugnaculum modò sed balista, ensis & clypeus, quo repulsi hostes impetuntur. *Bohemia.* *Polonia.*

Anno Christi 668. Constantinus Costanti Patri succedit: dictus est *4. Cōstātinus*

Po-

Pogonatus, quod imberbis profectus in Siciliam, promissa barbâ redierit; felicitate ac religione patrem emendans, oppresso Mizicio inuasore purpuræ in Sicilia, Saracenos imminentes Constantinopoli fortiter repulit, primò septenni bello defessos, & amissis pluribus dum redirent procellâ demersos; deinde Saphiano duce, ingenti classe bellum instaurantes, in mari combussit miro Callinici Mathematici inuento, quo vel aquæ fierent vel ignium pabulum, & Natura victa se nesciret. Hic est Ignis Græcus ad hanc ætatem tanto rerum humanarum damno propagatus: vt nusquam sit quàm inter hostes perniciosior, maiore nullo Incendio, quàm quod in vndarum sinu exarsit. At dum hæ clades quietem Imperio pariunt, Bulgari gens Scythica à Volga fluuio ad Istrum effusi, necessitatem belli inducunt victi mox victores, Cæsare ob ægritudinem castris excedente: Sclauis subactis cis Istrum sedem ponunt, Augusto ipso tributum pendente, quod ad solatium è Saracenis victis exigebat.

Nec sedatis bellis Religioni defuit, operam nauans in promouendo sexto Concilio Generali, quod anno Christi 680. habitum est Constantinopoli, vnde

Pogonatus.

Bulgaro.

Cōcilium Constantin. 3.

vnde dictum Constantinopolitanum III. in Secretario Palatij quod Trullum vocabant, damnatisque decretis Patrum Monothelitæ, affirmantium in Christo vt duas Naturas, ita duas esse voluntates & operationes. At ne superesit de Augusto dubium, plura in honorem summi Pontificis is ipse sanciuit, obijt Imperij anno 17. Nurandus in bonis, nisi regni primordia deformatione fratrum maculasset; cùm enim proceres tres fratres, Imperatores in honorem Trinitatis optarent, ipse quasi assentiens, aduocatos proceres trucidauit, naso fratribus per crudelitatem præciso; quasi hoc corporis dehonestamento transiret in animum turpitudo.

Bamba. Hoc tempore Bamba Hispaniæ Rex, cum laude iustitiæ & fortitudinis administrato regno, vt summum fastigium rebus præclare gestis imponeret, sponte purpura exuta Monachum induit ratus, vt erat, nullum esse maius regnum quam sui; & multò gloriosius seruire Deum, quàm subditis.

Iustinianus 2. Rhinotmetus. Anno Christi 685. Ad Iustinianum Constantini filium delata est Purpura; cui soli hactenus licuit, vt ab auita progenie quintus teneret Imperium. Hic præcipitantis ingenij cùm ad li-

libidinem suam omnia faceret, Rempublicam sordesque miscuit, seque ipsum obiecit acerbissimis calamitatibus. Aliquot victorijs in Oriente inescatus, sibique expedita omnia ratus, pacem initam cum Bulgaris soluit, eo exitu vt in angustijs oppressus, penè solus amissis copijs sit seruatus. Inde conuertit se ad Saracenos, abruptoque quod ipse pepigerat fœdere, appellantibus fidem publicam hostibus, & instar vexilli instrumento fœderis hasta prælato, per Sclauorum proditionem, quibus fretus susceperat bellum Augustus, ab ijs victus est; Deo violatam fidem per fidem proditam vlciscente.

Nec priuati mali Iustinianus immunis, qui anno Christi 694. à Leontio copiarum Præfecto ob crudelitatem nudatus purpura, & quod acerbius, exciso naso imminutus, (vnde ei Rhinotmeri nomen) ac Chersonam relegatus, diminutionem triplicem passus est. Sed nec Leontio tutum Imperium; qui triennio post ab Absimaro idem perpessus, traditusque custodiæ, calamitatem alienam sua solatus est. Absimaro, qui Tiberius dictus est administratio felix: donec anno 705. Iustinianus Bulgarorum armis adiutus, recepit Imperium; ac de Leontio & Absimaro ca-

pto

pto supplicio, adeò non emendauit priora vitia, vt crudelior calamitates nouis cumularet. Nam ingratus in Bulgaros, eos bello appetijt; cùm Saraceni Carthagine occupata latè Africam perderent: sed ab ijs victus ingrati animi pœnas soluit. Inde ad priuatam vltionem versus, quoties truncas nares emungebat, rapi ad supplicium iuuebat è Leontij partibus quempiam: quasi pro mucore esset sanguis alienus, vel inimicorum cruore vulnus coalesceret, aut humanis victimis parentare naribus. Imò & in plures & innoxios vindicta effusa: Chersonæsos omnes, apud quos exularat, certus natura rerum exscinodere: missus itaque Chersonam exercitus qui crudelissimis tormentis cunctos perimeret. Necati quàm plures, tandemque nemini parcitum foret; nisi miseri Philippico Bardani ineos misso obtulissent Imperium, quo arrepto Iustinianus cum Heraclio filio ab Helia Prætore occisus est, cuius filios necauerat, vxore coquo Indo coacta nubere. Ita dum vltioni immoderanter indulget; Diuinæ vindictæ reus, se humanæ obnoxium præbet; furor quippe cæcus, dum alienis malis iuuigilat, sua non præcauet.

Ab-

Philippicus. Bardanes

Anno Christi 711. Cæso Iustiniano dicas ambigere Diadema, quo staret capite; vix enim alterum annum complexus est Philippicum; cùm hominem hæreticum, stolidè prodigum, & rempublicam perdentem ignauià, priuatum oculis à proceribus dum somno tenetur, iam in gubernaculo cęcutientem amouet procul. Nec diutius hæsit in Artemio Anastasio, qui à Theodosio tributorum collectore in vrbe regia obsessus, & captus, iussus est in Clericum tonsus exulare. Imò Theodosio post repudiato, tandem in Leone Isauro, quamuis immeritissimo omnium constitit; ipso Theodosio sponte cum filio Clerici adscripto; vt, quæ alijs captiuitas esset, & pœna, spernenti Imperium libertas foret, & præmium.

Saraceni in Hispania.

Anno Christi 733. Ingentem rerum conuersionem passa est Hispania, Roderico Rege à Saracenis occiso in prælio. Is Vitizam Regem perditissimum cùm armis victum priuasset oculis, sibique ipse regnum confecisset; eo sic intemperanter est vsus, vt stupratà Iuliani comitis vel vxore vel filia, Saracenos ex Africa in Hispaniam exciuerit, eorum Duce Iuliano priuatam iniuriam ruinà patriæ vlciscente; Deoque

que

que libidinem Regis extinctione regni plectente. Ab hac victoria tota propemodùm Hispania Maurorum fuit; aliquot è regio sanguine, vix per Asturum montes seruatis, semenque amplissimorum postea in Europa Regum fouentibus. Quorum Pelagius præstantissimus sequenti anno celeberrimo prælio Mauris victis, legione condidit regnum: vnde posteri gradatim progressi plura in Hispania regna constituent, quasi clarissima de Mahumetana gente trophæa. *Pelagius.*

Anno Christi 717. Leo datus olim ab Artemio rector Orienti, eo amoto, fauore militum purpuram induit, Isaurus ob patriam dictus, vt ob hæresim Iconomachus, Graui statim procella iactatus est, Saracenis cum tribus nauium millibus Constantinopolim obsidentibus, tanta pertinacia, vt vltra biennium in omnia cęli salique incommoda contumacissimè decertauerint, & absumpti potus quàm victi in vrbis conspectu perireut, vix quinque nauibus reliquis: vt Constantinopolim Scopulum dixeris ad tantę classis naufragium. Rebellauit, & in Leonem Artemius, sed à Bulgaris proditus morte accepta didicit, securius Clerium agi quàm Principem. *Leo Isaurus, Iconomachus*

Icono-machia. Leo hostium liber pro agendis Numini gratijs, atrocissimum bellum exciuit in superos, illorum Imagines pictas, & fictas veneratione omni interdicens; imò quasi abominatione dignas expungens. Hinc turpissima hæresis Iconomachorum, & acerbissimi in Orthodoxos cruciatus, ea fortitudine de Imaginum cultu quà de Christi persona certantes: adeò pulchrum est corpus Ecclesiæ, cuius si membrum læditur, totum deforme est. Benè veritati à Gregorio II. cautum est interim: qui inuicto animo irruentem armis, & decretis Augustum repulit, perfecitque vt integer pestis Occidens esset; suffragante Deo consilijs, & maxima Italiæ parte, abdicato Cæsare, ad Romanum Pontificem se conferente. Dum Leo infirmus iracundiæ, siue classe disiecta quàm in Romanos armauerat, siue Saracenis distrahentibus vltorem animum, Christianorum carnifex perijt. Nouus Enceladus, qui non cœlites sed eorum vmbras lacesseret, credetque Imaginum casu cœlum ruiturum.

Ioannes Damascenus. Quarum patrocinio celeberimus Ioannes Damascenus: in media Saracenorum colluuie nitidissimum Sidus e armata cœlo dextera Leonem oppugnauit,

gnauit, eaque scripsit quæ Tyranno ingrata, cœlo gratissima truncatam manum restitutamque miraculo, pœnam & præmium, veræ transcribunt immortalitati. Felix vulnus, quod à Maria curari debuit.

At quo anno, nempe 726. Leo impius exorditur bellum in superos, eo Carolus Martellus Christianum orbe à Saracenorum armis vindicauit: reportata victoria in campis Turonicis, qua cum Rege Abdarema perfidorum 375 millia cæsa, Christianorum paucis duntaxat desideratis. Gens pessima inundabat orbem, nisi iam maris, & Pyrenæorum victrix occidisset in Carolo, spesque immodicas in effuso sanguine demersisset. Nec statim in vno Hydræ capite debellatum, plura excertæ colla resecta sunt, ad Auenionem receptam, ad Narbonem captum Francicus Hercules monstrum pressit: donec Gallia purgata penitus, Phocensem prouinciam, & Septimaniam, Maurorum spolia, in triumphum duxit. Nec suâ contentus Gallia Martellus, & in Italiâ authoritate pugnauit, Luitprandum Longobardum ab Romæ obsidione reuocans, summoque Pontifici libertatem parans, prærogatiuà Neporum, quibus su- *Carolus Martellus.*

premo Antistite nihil augustius.

Angeli vectigales. In quam religio non vnà in gallia promouetur; nouo more Britanniam vectigalem habet. Nam Inas Vvestsaxonum in Anglia Rex Romanæ Ecclesiæ ditiones suas subijci voluit, iussa quaque domo pendere S. Petro in successoribus denarium annuum. Sed posteri tributum sanguinis exigent, & Ecclesiæ militanti dispendio triumphantem ditabunt.

Constantinus V. Copronymus. Anno Christi 741. Constantinus Leonis patris Imperium, & impietatem suscepit, iam natus annos 22. dictus Copronymus, quod sacros fontes ventris onere in baptismo fœdasset, & Caballinus quod equorum sordibus mirè caperetur. In eo præter amorem sordium, & immensa scelera nihil obseruandum; nouus Diocletianus sacrarum cultores imaginum diris vexauit supplicijs, hostem se Deiparæ impurus nebulo gessit, vt vel eam appellasse flagitium foret: in Monachos præsertim furorem exprompsit, quos expertus Catholicæ rei Triarios, si licuisset, funditus perditum ibat: in Sanctorum Lipsana debacchatus est; pseudosynodum conflatam ex hæreticis congregauit; Stephanum Monachorum Antesignanum diuturnis, & exquisitis la-

laniauit supplicijs: Deo interea conniuente, & longissimam sæuiendi materiam diuturnitate vitæ permittente. Itá res humanæ Diuina trutina pendi debent.

Felicitas tamen impuri capitis impegit aliquoties, nam Hunni postremo in Pannoniam irrumpentes, occupatam suo de nomine dixerunt Hungariam: nam Exarchatus Italiæ cum Pentapoli ipsi ablatus ad infensissimum hostem Summum Pontificem transijt: & Monachorum robur inuictum dolorem incendit quouis supplicio acerbiorem: & publicæ calamitates increpabant Tyrannum identidem. Nam Constantinopolim per decem dies tanta caligo obsedit, vt nox diuturna animorum noctem exprobarit: Syria terra motu agitata est, quo vrbes vel præcipitatæ in valles, vel ad sextum lapidem proiectæ fragilitatem mundi incusarunt: in sedit vrbem tam grauis Pestilentia, vt inanis propemodum, cadaueribus solis oppleretur: tanta fuit hyemis sæuitia, anno 764. vt Pontus Euxinus gelu coalesceret, & à Danubio ad Euphratem vsque regiones continua glacie connecterentur. Sed tandem nouus Iulianus à Maria profligatus, vt vetus à Christo, in expeditione *Prodigia.*

Bulgarica, igne interno conflagrans, cum exclamaret se viuum cremari propter Mariam Deiparam, cruciatibus æternis animam tradidit, anno Christi 775. verè Cœlo infensus, cui detrahebat; Patronorum expers, quos ostenderat? carens perfugio, dum Mariam abdicat; Enimuerò dignus quem Iconoclastæ nostri auctorem appellent.

Pipinus. Occidens interea mutationes nouas expertus est prima in Gallia, in qua Pipinus Martelli filius, auitam paternamque gloriam suo fulciens meritò; anno Christi 752. excluso Chilperico Merouingiorum postremo, Francorum Rex à Bonifacio Moguntinorum Præsule inauguratur. Lubricum exemplum; quod in regno Principum amantissimo bis tentatum: mox damnatum in posteris, habendum est in remediis, quæ mortem sæpius quàm salutem creant.

Exarcatus Et in Italia Exarchatus Rauennæ extinctus est, anno circiter ducentesimo quo inceperat: Astolpho Longobardorum Rege Eutychium Exarchum pellente Italia, captis Rauenna vrbe primaria, & Pentapoli, nempe Arimino, Pisauro, Ancona, Auximo & Vrbino. Sed cùm inde Apostolphus ferocior

Ste-

Stephanum Pontificem Maximum premeret, velletque similiter pulsum Italia: euocatus à Stephano Pipinus prima quidem expeditione perdomuit at secundà ne tertium edomandus esset, detractam Pentapolim Stephano addixit, securitate in posterum præstita, vt se Ecclesia tam in homines quàm in dæmones tueretur. Astolphus paulò post in veneratione occisus, testis est vel inter ludos mortem irrepere.

Nec parum ad explanandam Dei prouidentiam, quod vbi impurus Copronymus omnibus neruis in Monachismum pugnabat, eum in Italia illustrissima capita sanciebat. Nam anno Christi 746. Carolomannus Pipini frater, Martelli filius, abdicatâ spe mortalium rerum, Monasticum institutum in Cassino suscepit; sui victoria tanto maiore, quantò adolescenti difficilius est, mundum abijcere inexperto, solas blanditias obtendentem, quàm viro post miseriarum experimenta. Nec in isto exemplum defuit; Rahisio Longobardiæ Rege, cum vxore & liberis, religiosæ vitæ se deuouentibus; adeò quidpiam est supra summum fastigium, quò ascendant homines descendendo; & vltra diadema est aliquid dignum mortalium votis.

Carolomãnus.

trium Imperatorum hæresim emendante.

Hunc rerum cursum interpellauit Ambitio, Regum lues, regnorumque calamitas, nam Constantinus anno Christi 760 tutelam matris suam ratus infirmitatem, iratusque Stauratio per quem Irene administabat omnia, tandem obsequium Imperio mutare cogitat. Sed re nondum matura ab Irene interceptus, ac pro puero verberibus exceptus, tametsi natus annos 20. domi includitur: consilijs participes plagis affecti in exilium amandantur. At eiusmodi morbus tam leui remedio non curatur; mox exercitibus Matris imperium abnuentibus; ipsa in Palatio quod ædificauerat carcerem patitur, Stauratius in vincula datur, & admouetur gubernaculo filius. Nec ideò à turbis desitum; nec ea facilitate Imperium geritur qua occupatur; Constantinus suo malè gesto Irenem laudauit; nam familiares affecit supplicijs, & quidem innoxios; vxori repudium misit; & ex Virginum gynæcæo Theodatem rapuit; infeliciter pugnauit in Bulgaros, suisque patruis eruit oculos. Hæc Irenem defenderent octo post annos resumentem Imperium nisi in pœna filij ostendisset animum

vindictæ impotem & priuatæ sortis; misero effossi sunt oculi, eodem die quos patruos luce orbauerat, nec relicta vita nisi ad sensum calamitatis, quàm statim dolore & desperatione absumpsit, vltionis & regni spe omni obscissa. Irene quatuor adhuc annos thronum insedit crucre nati stabilitum vel nutās.

CAPVT IV.

A Carlo Magno ad Fridericum Ænobardum.

ANno Christi 773 Carolus Pipini filius, tam rerum gestarum amplitudine quam Magni cognomine Alexandro, & Pompeio par, iā ante suscepto Gallico regno, aduocatus ab Adriano Pontifice, quem Desiderius Longobardorum Rex diuexabat, Alpibus transitis, paternas palmas instaurat: tam capta quam obsessa Papia, Desiderius datus in vincula, & cum liberis Leodium missus, pacem Pontifici, gloriam Carolo, finemque Longobardorum regno peperentur. Inde Carolus

lus in Hispannia Pompilone capta Mauros ingenti clade fundit fugatque, ne qua regio tanti viri gloriæ expers roret. In reditu tamen à Vasconibus postrema Pars exercitus capta, ne felicitas summa oneri esset. Tum in Germania Thassilo Bauarus profligatus, & in Monasterium trusus: Hungari irrumpentes ita repressi, vt vix superessent qui agros colerent; dum Saxones omnium hostium peruicacissimi singulis propemodum annis rebellantes, ferebant palmas. Caroli ferro demetendas: Cos Francorum, eorum Carthago. Martis campus, otij discussio, honestabus laborum materia.

Anno Christi 791. Alphonsus Legionis Rex acri prælio Mauros profligat, ac Vlyssiponem Lusitaniæ caput iisdem eripit. Belli causa honesta, dignaque vnde Princeps nomen Casti habuerit. quòd pertæsus tributi Virginum, quas à Christiani Saraceni exigebant, bellum susceperit, ne castissima corpora inquinatissima libidine fœderentur: hæc arma sanctissima, quæ Dei limites in corporibus humanis prorogant. *Alphonsus castus.*

Eodem anno Alcuinus Caroli Præceptor, Academiæ toto orbe post celeberrimæ Parisijs iecit fundamenta: discipuli vel domini iussu; doctrina *Academia Parisiensis.*

insignes, quantum ferebat ingnorantia temporum, amplis stipendijs euocauit, qui scholis apertis profiterentur scientias. Carolus quippe amantissimus litterarum, ab ijs censebat partam bello gloriam illustrari, earum cultu deponi barbariem: & florentissima esse regna, in quibus exercerentur triumphis corpora, & excolerentur animi disciplinis.

Carolus M. Imperator

Anni 800. exitus illustris fuit, Caroli Magni in Occidentis Imperium promotione, à Leone III Pontifice Maximo Romę in ipsa S. Petri basilica quod 14. annis ingenti terrarum bono obtinuit. Vir dignus in quo Gallia summum rerum scanderet apicem, nec Constantinum aut Theodosium inuidere Hispaniæ vel Britanniæ: qui pietatem inter mortuam excitauit, in condendis Basilicis effusissimè prodigus; ita litteris arma distinguens, vt sui Imperij fortissimus, & doctissimus haberetur ab omni vitio, si vnum excipias, (homo quippe erat) prorsus immunis. Franciæ limites prorogauit amplissimè, Pyrenęos, Alpes & maria supergressus, ab libero ad Calabriam & Vistulam, tot diuersas gentes obsequij necessitate coniungens. Mirum, quod vix ab æuo condito reperire sit, Carolum

ium à Pipino viro fortiſſimo quartum non degeneraſſe; & abauum, auum, Patrem, & filium continuâ ſerie, virtutum paternam hęreditatem incrementis tantis auxiſſe. Vnde humanum eſt, Carolum in liberis næuo infectum: nam è nouem deterioris ſexus nullam elocauit matrimonio, præter vnam; è tribus filijs Pidinus & Carolus morte rapti, victoriam ſpem interceperunt; vnus Ludouicus ſuperſtes, qui tametſi Pij cognomine Antonium Principem Optimum vincat, tamen impar tanto faſtigio verè Caroli magnitudinem, infirmitate ſuâ exaggerabit. Obijt Carolus Aquiſgrani anno vitæ 72. theſauris immenſis in Eccleſias diſtributis; hoc eſt Deo hærede ſcripto.

Anno Chriſti 802. Nicephorus Patritius & Logotheta Generalis Irenem piè & fortiter res adminiſtrantem ſolio deturbat; relegatque in Lesbum Inſulam, fœminam egregiam, & ſine næuo, ſi mater non fuiſſet partu, vel fuiſſet affectu. Nicephorus crudelitate & ignauiâ palàm odioſus, nono poſt anno à Gerunno bulgarorum Rege, cui deprecanti pacem obſtinatè negauerat, noctu victus eſt, & in tabernaculo cæſus; Stauratio filio, quem Cæſarem dixerat, *Nicephorus Logotheta*

xerat,

rerat grauiter saucio, vixque fuga elapso. Hic vitiorum omnium officina, Manichæorum maximus fautor, monenti amico, dixit se a Deo Pharaonis instar induratum, exituque similis vitam clausit.

Michael Curopalates. Tertio pòst mense Michael Curopalates, Procopià ducta, gener Nicephori, Stauratio in Monasterium pulso Imperator est appellatus, sed suscepta infelici expeditione in Bulgaros, biennio post Leoni Armenio cessit Imperium, Theophilactus filius iam Cæsar dictus cum matre Procopia & fratribus in exilium pulsus: Deo in Nicephori sanguine Irenem vindicante.

Ludouicus Pius. Anno Christi 814. Ludouicus ob liberalitatem in sacra loca Pius dictus, tot paterna regna suscepit: Carolo præter pietatem & religionem parum admodùm similis, sed mansuetudine & patientia, rarà in Regibus glorià, bellicæ laudis defectum corrigens. In Bernardo tamen fratris filio Græcos mores imitatus, dedit aliorum impulsibus, vnde pœniteret, adolescenti perduelli ereptis oculis, & sequuta ex atrocitate supplicij morte. Sed excusat seueritatem in Nepotem in liberos infelix indulgentia, quibus delicti primi-

ve:

venia fuit secundi occasio. Ex Iuditha coniuge quam priore mortua Ludouicus duxit, calamitas orta, nam Lotharius, Ludouicus & Pipinus ex priore susceptis, inita conspiratione Gallis inauditum susci piunt facibus: Patrem non modò armis insectantur, sed obiata pace accedentem quasi ad liberos comprehendunt: & indignissimè ab Episcopis damnatum malè gesti Imperij, regno exautorant, anno Christi 834. vnius criminis reum, quod Pater esset. Ita Ludouicus à liberis propter coniugem, hoc est per amoris & obsequij nomina, atrocissimam subit infamiam: vt orbi & cœlibes solitudinem suam non accusent.

Restitutus tamen mox à Proceribus, nec ambitioni datum vltrà peccare; vbi Pater se Regem oblitus, quasi priuatam condonauit iniuriam, fleuitque postea Pipini præcocem mortem, & sexto post anno obiens morbo Lotarium & Ludouicum vocauit in partes cum Carolo ex Iuditha suscepto; vt huic Francia, Ludouico Germania, Lotario Imperium cùm Italia obueniret. Partes immensæ, sed totum ambientibus, paruæ: vnde bellorum seges, fratres commissi regna pugnantia; & tandem di

distractis partibus Monarchiæ clades.

Dani Christiani

Hoc tempore circa annum Christi 826. Ebbo Rhemorum Præsul, solemni legatione antè ad Danos missus ad ferendum Christianum cultum, victor rediijt triumphatis Dæmonibus; Trophæum Heraldus Danorum Rex, qui cum magnâ suorum multitudine Moguntiæ sacris vndis ablutus est. Hæ laureæ dignę non Capitolio sed Cœlo, quibus victi non detruduntur in carcerem strangulandi, sed regnaturi cœlo euehuntur.

Leo V Armenius.

Anno Christi 813. Michaele sponte cœnobium ingresso, Leo Armenus in Oriente Imperator præclarum statim speciem edit: Crunno Bulgarorum Rege ante Augustorum victorij claro, grauiter saucio, & in fugam acto Sed inde malè bono vsus, in furorem raptus Iconoclastarum, cùm insuper Manichæis faueret, patuit Michaelis Balbi insidijs, à coniuratis ipso in templo quod spoliauerat confossus. Mirum, quod Balbo iam ad supplicium destinato somnus purpuram peperit, Leoni vigilia regiæque minæ ademerunt; ita res humanæ dissociatæ sunt, & ad ludendam prouidentiam nostram, plerumque opposita parentibus soboles, & causis effecta.

Ita

Ita anno Christi 826. Michael Balbus eductus è carcere throno imponitur, Phryx genere, tamque moribus quam linguâ curruptus, iuxta Leonem Inconomachus, maiora vitia superinduxit. Feliciter tamen Ducem egregium Thomam Constantinopoli repulit, & Bulgarorum ope domùm profligauit: sed ne dignum victoriâ credas, ea vtentem cogita, quam fœdauit acerbitate supplicij, Thoma captiuo inter diros cruciatus truncato manibus pedibusque. Idem postmodùm in Imperio passus est Baldus; quod hostes vndique decurtarunt; Nam Hispaniæ Mauri Cretam occuparunt, excussit iugum Dalmatia: Saraceni proditore quodam Euphemio inuaserunt Siciliam: nec ipse fato functus est integer, raptus phrenitide; hoc est animo, viuo adhuc corpore, consepulto. *Michael Balbus.*

Anno Christi 829. Theophilus Michaeli patri, succedit tam Iconomachiæ quàm Imperio; cuius anno 12. ex tædio & mœrore ob reportatam à Saracenis victoriam obijt. Celebris sub eo Lazari Monachi in pingendis Imaginibus pia constantia, qui manu per Theophilum ignito ferro transfixa, restitutaque diuinitus, vnus Imaginum vrbem impleuit Parrhasio & *Theophilus* *Lazarus.*

Apel-

Apelle felicior, cuius colores tererent cælites, penicillum duceret Deus ipse.

Lotharius. Anno Christi 840 In Occidente Lotharius Ludouici filius Imperator, cùm in fratres dominari vellet in Princeps, non vt frater ijs consuluere, bellum exoritur: iunctique Ludouicus & Carolus absentis Lotharij copias magno profligant prælio ad Fontenatam villam: ex vtraque acie centena virorum millia ceciderunt, præcipui ex nobilitate occisi, vt Gallica potentia tam in victoribus quàm in victis fracta, pene prolapsa sit. Lotharius

Lotharingia. altero prælio pulsus Germania, petita pace impetrauit plura quàm bello illato: inter Germaniam quæ Ludouici esset & Galliam quæ Caroli, media regio concessa Lothario, vnde in posteris Lotharingiæ nomen per celebre claritudine Principum, & virorum fortitudine perillustris. Lotharius, agitatus bellis assiduis, sæuissima insuper grassante pestilentia, nimium expertus quanta calamitas sceptrum foret, id sponte deposuit, anno Imperij 15. instituto Monachorum se tradens, vt qui regeret alios regeretur: paulò post febri extinctus, tranquillè claudens vitam turbulentam.

In-

Interea noua barbarorum irruptio fœdauit Gallias; quippe Normanni, gens vel à Dania vel à Noruegia, exundantes obruunt Galliam decusso nobilitatis flore intermem, & Hamburgo capto quod Carolus Magnus ijs retundendis obiecerat, soluti repagulis percurrunt Gallias, dirà vbique & inauditâ crudelitate grassantes: donec accepto auro reuersi in Daniam, intestinis bellis sæuientes, respirandi spatium Francis concesserunt. *Normanni*

Nec Italia tutior aut tranquillior: quam anno 845. Saraceni ex Sicilia inuadentes totam conturbarunt. Ora Campaniæ felicissima prima exscensione tentata est; copia cuinalieni voti est pabulum, Beneuentum captum, obiectum prædæ Cassinum, ac direpta Romę suburbia; inutili imò noxiâ prçda, direptoribus naufragio mersis in reditu. Ideò Leo IV. Pontifex vrbem communiuit, nouaque auxit dicta Leonina: felici augurio, vt aliarum Vrbium princeps foret. *Saraceni in Italia.*

In Hispania Ramirus Legionis Rex conserto prælio 70. Saracenorum millia deleuit, dignus Alphonsi Casti filius. Ita fortes in calamitate Principes consignabant sua regna victorijs, & Maurorum prosperitatem *Ramirus.*

tatem

tatem inflicta deterebant.

Theodora. Anno Christi 8... Theodora Theophili vidua pro filio Michaele Porphyro genito etiamnum puero Imperij clauum moderatur. Pijssima fœmina reduxit cultum Imaginum; deiecto Patriarchatu Ianni Syncello pessimo bipedum, Methodium sanctissimum virum substituit, Manichæus inualescentis excidit, re nulla omissa, qua priores clades farcirentur: mira Numinis prouidentia, vt ætates singulæ Christianis fœminis illustrentur, & habeat infirmior sexus quo aspiret.

Bulgari Christiani Et per sororem captiuam Constantinopoli, Bogor Bulgarorum Rex Christo adiunctus, sed inuocato ad pestis famisque solatium; & post modum Theodora opitulante, Bulgari in Regem quod Christianus esset rebellantes victi, non corpore modò sed animo, vt Christiani & ipsi fierent. Nempe placet Deo per fœminas innotescere, & quoddam est imbecillitatis cum Diuinitate consortium.

Michael Porphyrogenitus. Verùm Theodora dum supra sexum gerit Imperium, à filio Michaele Porphyrogenito eo deturbatur, anno Christi 856. Is à Barda auunculo excitatus iamque vitiorum impatiens, quæ Magistram morum horrebant, Matrem aula

aula pulsam includit cœnobio, quæ nec diu regno superstes, fato Irene perijt, nisi quod altera in naturæ acerbior, altera forte mollior, infelix vtraque dum Neronem alit. Michael amoto obice in omne vitium præceps ruit: & quasi nasci in purpura, & in flagitijs idem foret (nam Porphyrogeniti penè omnes corrupti) semel obita infelici expeditione in Syriam, omissa rerum cura, nugis & stupris totum se abdidit: vbi rebus leuissimis thesauros immensos à matre collectos tam citò dissipauit, quam lentè coaluerant.

Interim Bardas Cæsar dictus specimen præbuit Principis boni, in litteris intermortuis reuocandis; sed se malum gessit in amouendo Patriarcha Ignatio, viro sanctitate & doctrina conspicuo (is Michaelis Curopalatæ filius splendorem purpuræ probitate morum illustrabat) cui Photium substituit virum prauè doctum, & humanioris litteraturæ tam scientem quàm ignarum Diuinæ. Ipse idem passus in substituto Bablio Cæsare: nam anno 866. cùm Nepotis ineptijs refragaretur morosius, ipso inspectante à congerronibus trucidatus est, suffectusque Basilius Macedo, exul, pauperculus, vna *Bardas.*

equo-

equorum cura commendatus, eique matrimonio iuncta est, Eudoxia nobilissima, sed Augusti pellex: fortunæ lusu, vt de Equisone fieret Imperator.

Michael Cum tamen ludos non desineret. Michael, suosque collusores per per ludibrium, manu, naso, oculo, vel capite multaret: imò quendam remigem indutùm purpura dixisset Cæsarem, strueretque insidias Basilio, anteuertens Basilius semisomnem percussorum ferro obijcit: tam ludicris ineptum quàm serijs, qui vel ioco sæuiret: quem que dicas immutasse sexum cum matre: nisi quod vel fœminas tam turpis otij pudeat.

Ludouicus II. Anno Christi 855. Ludouicus Lotharij filius in Occidente Augusti inijt dignitatem; Lotharij fratris illicitis cum Veldrada implicitus amoribus, siue vt excuset, siue vt puniat, belloque cum Saracenis Italiam vastantibus inuolutus magis quàm illustris. Caroli Magni præclarissima virtute iam deficiente, & in Nepotibus per Italiam, Galliam, & Germaniam sparsis, in ambitionem immodicam sed infirmam degenerante.

Carolus Caluus. Ludouico morbo defuncto anno Christi 875. Carolus Caluus Romam aduolans arripuit Imperium, Gallia-

pro-

propemodum à Ludouico fratre Germaniæ Rege spoliatus. Sed nec diu potius Imperio, cui par præter cupiditatem nihil habeat: nam anno post altero à Sedecia Iudæo: quo medico vtebatur, veneno puluere temperato interemptus est: calamitate magna mortalitatis; vt mors, quasi multæ illi non supperant viæ: per medicamenta, & salutis instrumenta grassetur. Caluus Bosonem coniugis fratrem creauerat ducem Italiæ, futurum ingentium motuum fontem.

Ludouicus III. è sermonis vitio Balbus dictus, purpuram Patris optauit potiùs quam vestiuit; ac licet à Ioanne Pontifice in Gallia coronatus, tamen nec titulo Imperij, nec iure frui diu potuit: altero anno Compendij non sine veneni suspicione defunctus; hac vna re memorabilis, quod Augustos fastos nomine impleat. *Ludouicus Balbus.*

Anno itaque Christi 880. Carolus Crassus Ludouici Germaniæ Regis filius, defuncto Balbo, præteritoque eius filio Ludouico, Imperatorem se gessit, nec omninò infirmum per septem annos in Normannos, Saracenos, & Comitem. Tusciæ ducem Spoletanum, cui ad Saracenos profugienti Berengarium consanguineum suum opposuit, donec *Carolus Crassus.*

nec octauo anno, cum Germaniam, Galliam, & Italiam propemodùm solus teneret, magno humanæ miseriæ casu; cùm corpore simul animoque langueret, in Subditorum ac maximè Germanorum contemptum incurrens, desertus ab omnibus; cliens factus Arnulphi Nepotis, ex Fratre Carolomanno & nobili concubina nati, vix impetratis ad vsum vitæ aliquot locis, tantùm non inops paulò post obijt; nouo prodigio iungens mendicitatem & regnum, ne quid sit cuius se Principes immunes putent.

Flandria. Interea Balduinus primus extitit Flandriæ Comes, anno nempe 865. ea Dinastia à Carolo Caluo impetrata, cuius filiam Iuditham octo ante annos raptu abduxerat: pęna tanti criminis abusu rerum jam inde vertente in præmium. Et anno 887. permissa Neustria incolenda Normannis: cum post graues clades illatas obsidione Parisios premerent, nec ratio alia suppeteret truculentos hostes amoliendi, nisi donando partem totum rapientibus, vt abscisso membro corpus sanaretur.

Basilius Macedo. Anno Christi 867. in Oriente Basilius Macedo ex prisca quidem Arsacidarum nobilitate, sed annorum

rum ſerie ſic obſcuro , vt homo , pauperculus in curandis equis ageret vitam , obtruncato Michaele gubernacula tenuit ; nec pro equilone , iuſtitia & fortitudine in paucis inſignis . Statim à Deo principium : exturbato Photio Ignatium reuocat ; habitumque ipſius cura Concilium Generale octauum Conſtantinopolitanum IV. anno Christi 869. quo damnatus Photius , & Iconomachorum zizania euulſa ſtirpitus , deinde Saracenos plurimis expeditionibus , tum præſens , tum per Legatos , quos non obuia felicitate maiores rebus geſtis quàm ambitione eſt nactus , ſæpiſſimè vicit , ab eorum tyrannide Aſiæ parte , Dalmatia , & Calabriæ pluribus oppidis ereptis : Nec omittendus Andreas Scytha , qui Tarſenſem Armiram Mariæ filium arguentem infirmitatis , eiuſdem filij potentia fretus , ingenti prælio deleuit , vt cæſus Amiras Christi potestatem deprædicaret ſilentio.

Baſilio liberi , ſumma Felicitas Principum , non defuerunt ; Cæſares enim dixit Conſtantinum , Leonem , & Alexandrum. Quamuis poſtea imminuta Felicitas in Conſtantino , quem morbus rapuit : & in Leone quem Magi Santabareni dilata vltio mancipauit carceri *Concilium 8.*

& necasset fortasse, nisi Psiaci vox inter mortuum affectum patris suscitasset. Mox ipse Basilius 19. imperij anno nouo prorsus casu vitam egit. Ingentem enim percussurus Ceruum, ab eoque raptatus ramis cornuum Zonæ implicitis, quamuis Zona ab vno Comitum, abscissa seruatus esset, tamen læsis ex vulnere intestinis paulò post obijt; ita fortissimus Imperator ab animali timidissimo mortem hausit; & seruatus quidem. Malè tamen quod seruatorem stringentem ferrum necari iusserit: quasi Zona lamentis scindi debuerit, & Chirurgi nouacula parricidium sit.

Photius. Aliquot ante annos Ignatio mortuo in sedem Photius erat restitutus, indignus quam vel semel insideret. Is de Christiana re pessimè meritus, nouo Bibliothecæ genere iuuit eruditos, nec enim ingentia librorum volumina quandoque peritura capsis inclusit, sed oculis lecta animoque digesta scriptis mandauit, nulla temporum iniuria peritura: studiosissimus omnium, qui posteritati vltimæ studuit.

Leo Philosophus. Anno Christi 885. Leo Basilij filius, seruatore Psiaco patri redditus, ei successit: ob artium studia dictus Philosophus; 14. annos Imperium tenuit bello

bello non admodum felix: à Berengario, & à Bulgaris expeditione gemina victus, ita incepti sunt ad Martis munera philosophantes. Imò & insidijs tentatus domesticis, & in Templo fuste percussus, vix seruatus est. Nec prorsus philosophiam coluit, Zoe pellice Augustæ vxori superinducta; adeò Philosophia sine Christo fucus est. Ventris morbo contabuit: filio suo Constantino adhuc sexenni sub tutela Alexandri fratris relicto, quem ex matrimonio quarto susceperat.

Alexander post annuam administrationem in ganeis poculisque transactam, cum pupillum Augustum castrare intenderet, nimia iactatione per nares & veretrum erumpente sanguine extinctus est, in ipsa molitione sceleris raptus, imbellem ætatem Deo vindicante.

Anno Christi 888. Arnulphus Carolomanni à pellice filius à Germaniæ proceribus Carolo Crasso substitutus, variaque sorte nouem annis imperat. Primus belli campus Germanis fuit, in qua dum Bohemi per Hungaros subiguntur, patefactus est Hungaris in reliquam Germaniam aditus. Tum pugnatum in Belgio, Normannique post populatas Gallias victi, eorum *Arnulphus.*

centum millibus in prælio cæsis. Postremo Martis area Italia fuit; quam Guido Spoletanus, & Berengarius Forojuliensis intestinis armis discerpebant; à Pontifice coronatus Guido Lamberto filio postmodùm moriens coronam reliquerat; qua statim ab Arnulpho Italiam invadente spoliatur: & in venatione ab Hugone Mediolanensi perimitur. Arnulphus præter alias urbes, Romam cepit; quod mirere, per lusum: dum milites lepusculum fugientem per mœnia insectantur, Romanis custodibus metu perterritis, & dilapsis; tuncque Roma gentium domina facilius quàm lepus capta est. In Germania redux Imperator phtyriasi perijt, anno Christi 899, cùm antè Augusta adulterij coniuncta acerbiorem vitam effecisset.

Ab Arnulphi obitu, Corona Imperij decursis celeriter aliquot Carolianis, ad Germanos statim transiuit. Non tamen sine turbis & sanguine. Ludovicus Bosonis filius Rex Italiæ proclamatus, cùm securus, dimissis copijs Veronæ ageret, à Berengario antea profligato deprehensus imperio privatur & oculis, anno Christi 904. Nec ideo tuta potestas Berengario; nam cùm Hungari, vastata Germania transcen-

Ludouicus III.

scendissent Alpes, & in Angustijs oppressi à Berengario, nec prece nec pretio salutem possent redimere, necnon vt sit in desperationem verso, Berengarium ingenti clade profligarunt; vastaruntque Italiam nullo vetante.

At Ludouicus Arnulphi filius duodecennis disignatus à Proceribus Imperator, nihilo melius se Principem gessit. Hungarorum irruptionibus, & Procerum moribus in Germania vsa quasi in carcere conclusus; donec anno Christi 912. ætate adolescens, toleratis rebus supra virum, morbo absumptus est. Et in eo exeruit Caroli Magni Germanicus surculus, emigrauitque Imperium ad Germanos non in vna tamen stirpe; quasi indagaret Austriacam, in qua quiesceret.

Tot inter tumultuantis Europæ funera, quis pietati consultum credat? Anno tamen Christi 910. Guillelmus Pius Princeps Pictonum, & Aruernorum Cluniacense Cœnobium in Burgundia condidit; cui primus Berno præfuit Familia quidem ad Benedicti normam aptata, sed quæ deinceps Ordinis caput, & radicibus suis innitens truncus, feracissimos sanctitate ramos per Europam latè propagabit. Infelix *Cluniacũ.*

 nimi-

nimirum Belli, & Ignorantiæ sęculum ruebat in præceps, nisi Pacem, & litteras Religiosi quantùm in se fuit, sustentassent.

Conradus. Anno Christi 912. Conradus Franconiæ dux à Germanis coronatus est Imperator: Othone Brunsuicensi iam annis graui coronam recusant. Septem annis eo potitus, bellis intestinis in Germanos proceres, ac Hungarorum incursionibus vexitus est; hoc vno memorabilis, quod fato proximus insignia Imperij ad Henricum Saxoniæ ducem, illius Othonis Brunsuicensis filium miserit, à quo nuper ingenti prælio victus esset, eum vnum tanto fastigio aptum contestatus: tum maximè Principatu dignus cùm deponeret, qua vltionis libidinem suorumque commoda Reipublicæ post haberet.

Halto Mogũtinus Tunc alia morte raptûs Halto præsul Moguntinus, in egenos animi ferrei, vitamque mortalium vitro proijciens frumento vt parceret: excitati læsæ charitatis vindices, frumentum direptum, natatæ aquæ, arx expugnata, ipse humanitatis hostis in frustra discerptus, non ab Hungaris, vel Normannis, sed quod multo maius, à muribus.

Bello Normannus. Eodem anno cicurati sunt Normannorum

norum animi. Rollonis ducis baptismate: is post Rothomagum sexto ante anno expugnatum, Francis imminebat, nouas iterum clades illaturus: sed à Deo victus fidem suscepit, & Gisla Caroli Simplicis filia in matrimonium accepta, tum demum in Francicum corpus coaluit.

Et hoc tempore in Cantabria & Asturia ortum est Nauaræ Regnum ab Eneco Sanctio, qui Astria dictus: in ipsis Pyrenæis radicibus: quod inter Hispanos Gallosque medium, vtramque gentem non tam dirimet quam componet: ambitione limites montium supergrediente. *Nauare regnū.*

Anno Christi 919. Henricus Saxo dictus Anceps quod capienti auiculas delatum esset Imperium, 17. annis illud obtinuit. Quamvis armis fortis, bellum tamen ab Arnaldo Bauaro pro Imperio commotum, verbo non manu confecit. petito colloquio, & Bauaro persuaso, adeò vel furor prudentia regitur. Hinc Hungaros vicit Saxoniam vastantes, tunc Borealium partium lucem. Misniam in Sclauos muniit: primumque Misniæ Marchionem erigit, Vandalos ad mare Balthicum ingenti prælio profligat, ac omissa vel non permissa Italia, paralysi obiit: in bellis victor quæ- *Henricus Anceps.*

non quæsierat, pacis numquam compos quam vnam quærebat.

Italiæ status Italia interim in vltimam ea'amitatem prolapsa, prostibulum meretricum facta, stipendium, sub Regum titulo dispergebatur. Nam præter Hungaros impunè grassantes, post Berengarium à Ioanne X. coronatum; eundemque à Rodolpho Burgundiæ Rege victum, & Veronæ Flamberti cuiusdam necatum scelere; Hugo Arelatensi eiecto Rodolpho Rex dictus Italiæ, non à Pontifice, sed quod probrum sit, à meretrice; ab eadem statim regno depulsus est: vno verbo Muxonia, hoc est mulier, impudica, ambitiosa, & potens; quasi emissa Orco Megræa, florentissimam regionem pessundabat. Præstat has turpitudines silentio tegi quam scriptis exponi: quibus Roma iam sui præda, non à Nerone, sed à meretricula diripiebatur.

Pelagius Martyr. Feliciori calamitate vsus est Pelagius, puer in Hispania nobilis, quem nec ætas tenera, nec Principis Mauri blanditiæ, nec atrocissima tormenta, à fide & pudicitia dimouerunt. In triumphatoris Hispaniæ numerandus, qui se vno armatus Saracenorum copias vicit, tam blandientes quam sæuientes.

Anno

Anno Christi 912. Alexandro mortuo Constantinus Porphyrogenitus Leonis filius, uix septennis seruitutem potius quàm Imperium inijt, tota propemodum uita pupillariter aut seruiliter habitus. Ætate prima tutores Constantinum Ducam imminentem puero uix amouerunt: & Simeonem Bulgarum Regem ab urbe precibus & muneribus, quod infirmorum est, depulerunt. Inde Zoe mater clauo admota, matrem quidem se gessit, sed Principem, cuius nutu regeretur & filius. Mox quasi Augustus Imperium foret non Imperator, de eo regendo duos inter fortissimos Duces contentio, Romanum qui Lacopenus dictus est, & Phocam. Romanus astutior, qui Helena filia Constantino in uxorem data, Phocam oppressit, & quasi perduellem excæcauit. Zoenem cœnobio inclusit, filioque Christophoro Cæsare dicto, Constantinum generum sic nihil habuit, ut Imperator & Porphyrogenitus pingendis Imaginibus uitam toleraret. Sed nihil indignius quàm Theophylactus, Romani filius, annorum sexdecim, in Constantinopolitanam sedem intrusus, ea iuuenis amentia, vt equorum amori omnia post habens, illorum fimo sæpe infulas

Constātinus. VII. Porphyrogenitus.

Romanus Lacopenus

Theophilactus.

polluens, inter sacrosancta mysteria, pullum equinum inuiserit, bruto quouis abiectior, & ad catabulum iuste damnandus.

Sed tandem Deo ambitionem viri vlciscente, Romano raptus, Christophorus filius, duo reliqui Stephanus & Constantinus superstites quidem, sed in paternam calamitatem: Ij quippe tam infensi seueritati Patris, quàm eorum vitijs Pater, eum comprehendunt, attonsumque in Insulam relegant, vt qui alienos liberos perditum ibat, perderetur è suis. Mox aliquando Porphyro genitus exurgens, destitutos Patre filios in vincula conijcit, statim relegandos, solusque regnum capessit, quod cum Romano filio, ex Helena prioris Romani filia suscepto, 15. annos gessit; donec ab eodem filio veneno perierit, anno Christi 959. vitæ 54. eo facto vt semper regnarit, at fere nunquam securus in aliena potestate, in sua perditus. Theophilatus, ille Caballinæ gentis antesignanus, morbo contracto ex incitata equitatione intercunte perijt; fato Hippolyti dignior, ab equis ad insaniam charis discerpendus, vt inde esset pœna, vnde & culpa.

Anno Christi 946. Otho Henrici filius

ſius in Germaniæ imperat: dictus eſt Magnus, pro rerum geſtarum amplitudine, quantum calamitoſa ferebant tempora, quibus 36. annis afflictatus eſt & illuſtratus. Diuturnum bellum in ſeditioſos cum exercuit, quodque acerbius in geminos fratres, quorum Taumaturus morte culpam luit, Henricus veniâ: adeò varia ſunt hominum fata, & priora emendantur poſterioribus. Poſt pacatam Germaniam ſollicitauit Italia, quæ à Berengario iuniore eiuſque filio Adalberto regni nomine vaſtabatur; bis Alpes tranſmiſſæ, conflictum ſæpius: donec anno 968. Adalberto in acie cæſo, penitus extinctum eſt Italiæ regnum, Imperatore iure victoriæ potiſſimam eius partem occupante. Nec modò victorijs Magnus Imperator, ſed religione, baſilicis pluribus conditis ornatiſque perpetua beneficentia; parta tandem Imperio pace deceſſit, quam tot annis ærumniſque tantis quæſierat; verè Magnus ambitione conſcripta terminis. *Otho Magnus.*

Circa hæc tempora Chriſtus feliciter Borealibus illuxit gentibus: nam anno 965. Poloniæ regnum ampliſſimum per Micislaum Regem fidem admiſit. Inuſitatá cauſa vis Autori *Polonia Chriſtiana.*

quo ardens Micislaus, in filiam Venceslai Bohemorum Regis, quæ Virgo Christiana abdicaret Ethnicum hominem is vt sponsam obtineret, Christum amplexus est, coluitque constanter Cracouiensi & Gnesnensi fundatis Ecclesijs. In exemplum fuit pietas Regis, placuitque subditis sentire cum Principe: nec enim efficacius imperatur quam agendo.

Et Dania. Colla ægrius submisit Dania, immanitate morum nondum subacta, duobus Regibus deorum cultam vix vellentibus: quorum primus Haraldus à Suenone filio regno expulsus est: alter ipse Sueno, tametsi initio infensissimus Christianis, tamen postea per aduersa doctus Christum appellare, sic eum coluit, vt iam præco fidei, proceres suos doceret quæ didicerat, pijque verbis priora facta rescinderet, tenui tamen fructu; donec Poppo vir Sanctus illæsa manu ferrum candens tractans, pupillarium suorum animos prodigio captos Deo adiunxit adeò Barbaros inusitata capiunt, & qui sensibus seruiunt per ipsos sensus vincendi sunt.

Mahomedes Maurus. Infelicius in Hispania, quam Mahomades Maurus Almansoris Regis, Cordubensis Pretor crebris victorijs concutiebat; eius generositate Saracenicum

nomen

nouiter instauratum; qui bis & quinquagies in Christianorum terras irrupit, Veremundo Legionensi Rege ingenti clade affecto; donec tandem prælio victus, doloris impatiens seipsum absumpsit inedia, turpiori à se victoria quam ab Hispanis.

Anno Christi 959. Romanus iunior Constantino patre veneno necato, Imperator factus est parricidio, potestate tantum triennium vsus, immo abusus, cùm voluptatibus & libidinibus totus marcesceret, per quas exhausto corpore, morbo vitam amisit, quam debebat ferro parricida. Puer appellatus, non tam ab ætate quàm à moribus. Benè tamen quod Nicephoro Phocæ commisit exercitus: tantum enim vir fortis & prudens administratione nouâ perfecit, vt Saracenos Creta expulerit, celebresque victorias, pluribus captis vrbibus, in Oriente retulerit. *Romanus iunior.*

Nec Imperium arripuit, nisi vitam ne perderet, cui Brindes Romani cubicularius insidiabatur: futurus itaque Imperator aut nullus, maluit militibus Purpuram ingerentibus obsequi, quàm inimicis mortem afferentibus. Theophanam Romani viduam vxorem duxit, futurus Pater ipsius liberis, tam affectu quàm nomine. Instaurauit *Nicephoras Phocas.*

palmas

palmas Imperator, quas priuatus por fuerat, toto notissimus Oriente, Cilicia, Cypro & Syriæ Imperio adiuncti s, Attamen Antiochiam Syriæ expugnauit inultus, monitus olim ea vrbe capta sibi periturum. Verùm non ab vrbe, sed ab auaritia mortem offeudit. Cum enim tam odiosus domi, quàm foris clarus, militarem gloriam expilationibus ciuicum deturparet, grauique annonæ premeret populum, in insidias delapsus est Procerum a quibus in Palatio peremptus est, sexto potestatis anno. Gnarus odij publici ingenti muro Palatium cinxerat at ea die qua muro perfecto claues portarum acceperat, à coniuratis intra murum sporta exceptis in cubiculo suo iugulatus est: veritasque voci afferta. qua ipse monitus, frustra ad cœlos munimenta tolli si intra malum existet. Cæca mortalium prouidentia, quæ cauet longinqua vt a proprioribus pereat. Cauenda Nicephoro vxor Theophana, quæ frigidius amari dolens, ad Tzimiscem animum applicans, ad eum iam dotale tulit Imperium.

Tzimisces. Igitur Ioannes Tzimisces anno Christi 969. dux præclarissimus, sed Nicephori nece maculatus, Theophana in exilium acta: iusta prepostert amoris

amoris pœna, Imperium ad it, & ex prima fortitudine administrauit, repulsis Antiochia Saracenis, oppressis Nicephori affinibus, & Russorum ingenti multitudine prælio victa, quæ Victoria Theodono adscripta Martyri : viso inter ordines obequitare ; iuuitque Principem sibi detrahi gloriam, Deo adiungendam. Prima omnium Principum iussit nummos imagine Christi signari, hac inscriptione. Iesus Christus, Rex Regum ; placuit exemplum posteris, Christique Regnum in Reges assertum, cuius nutu ponuntur Imperia & euertuntur. Sexto sui anno Tzamisces tabifico veneno perijt, quod Basilius Eunuchus præbuerat, veritus ne administratione quarundam vrbium reiiceretur ; ita tot virorum victor à Semiuiro victus : iuxtàque Nicephorum intestino malo raptus est, foris communitus.

Interea, nempe anno Christi 971. ab Alcaino Saraceno, vrbs in Ægypto edificata est Cayrus, Memphim & Alexandriam obrutura splendore & amplitudine, regnique sedes Babylonicę æmula, ita nescio quid præter conditores vrbes æternat. *Cayrus.*

Anno Christi 673. Otho secundus Magni filius Imperium tenuit ; iuxta Patrem *Otho II.*

Patrem agitatus bellis, sed sorte varia; præter ciuile, quod Germani mouerunt Proceres, cum Lothario Francorum Rege sic pugnauit, vt ab eo primùm Aquisgrano pulsus, deinceps eundem Parisios usque armatus egerit, ab eodem rursus multo cæde ad Axonam fusus. Eadem propemodum sorte, cum Græcis in Italia contendit; primum victor, post victus ac fugiens; ægrè naui seruatus, quandiu latuit; ægrius vbi agnitus est natatu euadens: vt aliquando regni gloria non oneri modò, sed periculo vt. Iram conceptam vertit in Italos, à quibus in pugna fugæ initium; Beneuentum incendit; Romanosque clarissimos vocatos ad conuiuium, occidit in epularum lætitia; verè morte improuisa in vitæ ferculis; ipse postmodum angore animi obijt; fortunæ & Martis variantis exemplum.

Eduardus Sanctus. At in Anglia magnum patratum est nefas anno Christi 977. in Eduardo Rege sanctitate morum illustri, qui nouercæ dolo perijt, Ethelredo filio regnum comparantis. Sed in subditos Deus crimen Principum ultus est; Anglia Ethelredo Rege Canuit Daniæ Regis deprædationibus assiduis uexata est, & parta scelere potestas seruitus fuit.

Et,

Et hoc tempore Anachoretarum Camaldulensium Ordo institutus, ab Romualdo viro integerrimo & abstinentissimo: qui vitam in spontanea corporis afflictatione ad annum vicesimum supra centesimum produxit: adeò viuere non est indulgere voluptatibus. *Camaldulenses.*

Anno Christi 983. Otho III. Secundi filius duodecennis Imperium auspicatus est: pueritia factionibus multum obnoxia. Hinc enim Henricus patruelis Bauariæ Dux sibi Imperatorem & spem Imperij vindicabat. Inde Atheleida auia materque Theophano natum reposcebant: quo iustius, quò securius, Fides apud Proceres valuit, raptus Henrico puer, datusque fœminis, ita instituentis, vt pro ignorantia temporum literatissimus, *Mirabilia* Mundi vulgo diceretur doctrinę laude eximia, præ qua nihil in orbe mirabile foret, Romam adijt à Crescentio Consule vrbis agitam, & Gregorio V. Pontifice sedi restituto, impetrauit, vt ferunt, Electorum Septemuiratum, quibus in posterum deligendi Imperatoris facultas esset. Ad nobilissimam suffragationem lecti Pręsules, Moguntinus, Coloniensis, & Treuirensis, additi Duces Bauariæ & Saxoniæ, *Otho. III.* *Electores Im*

nis, cum Brandeburgico Marchione, cui limes Imperij aduersus Sclauos iam commissus, Per hæc ereptus successioni locus; datus ambitui & Imperium per plures stirpes vagatum, ditauit plures opulentia sua, sibi tantùm detrahens, quantùm alijs largiens.

In hoc rerum successu, nihil Othoni infelicius fœminis: nam Maria coniux, ob adulterium mente conceptum, quod in Comitem Mutinensem falsò impegerat, affecta supplicio, domum Augustam maculauit infamia: & Crescentij vxor Imperatori, charior quàm decebat, indignata hunc resipiscere, iam melioris frugis interemit, missis chirothecis veneno infectis, florentem ætate, & ad amplissima institutum; decessit orbus; felix si cælebs: expertus fœminas tam in canis probas quàm in toro malas.

Hugo Capetus. Anno Christi 988. Regnum Galliæ secundò mutationem Principum passum est. Defecerat Caroli Magni genus in Ludouico V. sine prole mortuo. Hugo Capetus vel à Ludouico regno donatus, vel Francorum comitijs lectus, tertiæ stirpi originem dedit: quæ prioribus vt annorum serie perennior, sic splendore rerum illustrior, non modò ad nostrum æuum illibata

per

peruenit, sed orbi coæua, si cœlo creditur, perdurabit. Hugoni militari viro Robertus filius pietate summa successit; quasi alter Numa post Romulum, vt quos armis efferauerat Pater, religione filius cicuraret.

Decennio post nouus Principum Surculus in radicibus Alpium inseritur in Bernardo. Is Saxoniæ Ducis filius, & Othonis secundi ex fratre nepos à Rodolpho Burgundię Transiuranæ Regę obtinuit Moriennæ Comitatum, & Taurinatium Marchionatum. Vnde orti Sabaudiæ Duces, Regum lata prosapia; si regna meritum non titulus condit; quamuis nec à Cypro titulus defuit: sed gestorum gloria titulus maior est. *Sabaudia Duces.*

Anno Christi 975. Constantini Porphyrogeniti filij, Basilius secundus & Constantinus octauus auitum tandem receperunt Imperium, mira Dei indulgentia, Nicephoro & Tzimisca quasi tutoribus rem pupillorum agentibus. Sed eorum alter voluptatibus vixit, alter reipublicæ. Is Basilius qui vicesimo ætatis anno throno euectus, cum per 50. annos insedit, vnus Principum perennitatem Imperij clarus. Nec inanis rebus annorum series, sed illustrium euentuum fęta, non vixisse mo- *Basilius 2.*

dorsed regnasse Augustum prædicare Bardani Sclerum usurpantem Imperium per Bardam Phocam exulem vicit; in Italia contra Othonem in Calabriam vindicauit: ipsumque Phocam rebellione fœdantem, victorias oppressit feliciter; Bulgaros tot annos Græcis imminentes ita continuis attriuit victorijs, vt penè deleuit; semel eorum capita 151 millia priuauit oculis, remisitque ad suos, relicto turmis singulis vno duce luscio: obstinatæ genti cæcitatem exprobans mentis suæ. Nec annis grauis à bello cessauit, in consilio repetendæ Siciliæ deprehensus à morte. Dignus summa laude, nisi litterarum osor, Fisci studiosus, alienus à liberalitate, præclariorem Principis partem abscidisset: obijt quidem cumulatissimo Fisco, sed verè regnantium opes amor subditorum; frustraque congeritur quod statim alieno luxu periturum est.

Cōstātinus VIII. Constantinus ventris venerisque mancipium Basilium fratrem excepit: optimè quidem, quod iam annis pleno proculcare Imperium diu non licuit: triennium superstes, rempublicam inertia, prodigalitate, & crudelitate afflixit; id vnum allaborans vt Zoæ filiæ iam quinquagenariæ pararet

ret Imperium. Quod nec perficit sine flagitio, dato illi in maritum Romano è prima vxore iusso abscedere : obijt tertio post nuptias die : vnus maximè testis, non esse à fratribus idem expectandum, nec esse similitudinem morum, quæ ortus.

Circa hæc tempora, anno nimirum Christi 1003. Turcorum nomen orbi innotuit. Ij gens Hunnica Casi Borealis accolæ, à Sultano Babylonio euocati, vt Persas rebellantes contunderent, Duce Tangrolidicæ eos profligarunt. Sed cum ad sua redire à Sultano prohiberentur, commisso prælio Sultanus victus, victoresque Perside, Babylonia & Mesoptamia occupatis, patriam feliciori solo immutarunt. Hi siue antè Mahumetica lue infecti, siue post ex Saracenorum contagio, statim euadunt Mahumetis cultores obstinatissimi, & maximo Christianæ Reipublicæ damno tremendum Orbi ponent Imperium.

Anno Christi 1002. Henricus Bauariæ Dux, Ottonis primi ex fratre nepos, Eghardo Thuringio frustrà renitente, cæpit Imperium, æmulatione principum litigiosum; donec eminens virtus tam securo regno quàm iusto potita sit. Imperatoriis titulis sancti nomen adiunxit, impleuitq; magnis virtutibus. *Henricus Sanctus.*

tibus. Nec domi Sancto foris gloria fuit: quam triplici in Italiam expeditione, Harduico bis Longobardia pulso, seditione Ticinensis oppressa, collegit fucuisatam. Et eius Felicitatem vel infirmior sexus promouit Sanæ Cunegundis beatitudinis Henrici maxima portio, Virgo nupta Virgini, & in Matrimonio eadem perstans: felices Nuptiæ, quibus Virginitas pronuba dos integritas, pudor ornamenta, & iuncti sunt animi immunes corporum.

Cunegūdis.

Hungaria Christiana. Nec in Gisla sorore desideratus Henricus, quæ nupta Stephano Regi Hungarorum, Christo coniugem peperit, gentemque ferocissimam ad religionem veram traduxit: quasi in fatis esset, vt per fœminas tota Europa Deo vinceretur. Porrò qualia virtutis rudimenta, quibus fastigium sanctitatis adeptus Stephanus, à fundamentis eminuit, suosque docuit veræ virtutis nullas esse curas.

Henricus. Obijt Henricus inter optima consilia cum Roberto Franco communicata, nullo relicto hærede præter Ecclesias; quas & condiderat & ornauerat, præcipue Bambergensem: ratus: quod erat, Nepos & posteros interire, æuo superesse quod Deo sacrum est.

Iis temporibus aperta Normannis Gallis Calabria. Virtus pro numero; cùm eorum quadraginta nobiles à Ierosolymitana peregrinatione redeuntes, Salernum Apuliæ obsessum à Saracenis ita propugnarunt, vt incredibili virtute fuso Barbarorum exercitu, vrbe liberata seruatores exceperit, prærogatiua Principatus futuri, & felici amplissimarum rerum exordio. *Normãni in Calabr.*

Anno 1011, Castellæ Comitatus in Regnum transijt: Sancio maiore Nauarræ Rege, ob ius vxoris Castellam possidente, regnumque appellante eam prouinciam, quæ merito Hispaniæ cor, vel ob situm, vel ob generositatem, dici debet. Sancio Ferdinandus filius successit, in quo statim noui regni effulsit titulus, Lusitaniæ maxima parte Mauris erepta: cui & regnum Legionense adiectum est, ducta vxore Sanctia sorore Veremundi Regis Legionensis: iam Deo per mulieres Austriacæ stirpi comparante Monarchiam. *Castellæ regnũ.*

Anno Christi 1024. Conradus II Franconiæ Dux ab Henrico Principibus commendatus, eorum suffragio lectus est Augustus. Et hic obijt consuetas expeditiones Imperatoribus, motibus Germanicis pacandis, & Italiæ bellis opprimendis Papienses adegit ar- *Conradus.*

sem

cem reponere, quam euerterant: Rauennas à quibus expellabatur in vrbe propria domuit: Romanos ad flagitandam veniam impulit: rixa de corio bouis inter Germanum & Italum nata: Ereptam Græcis Apuliam Normannis, quorum opera vsus attribuit. Post in Germania contra coniuratos in Burgundia contra Otonem; in Hungaria contra Stephanum victor: iterumque in Italiam profectus, pacato Imperio, cùm securus de otio pacis cogitaret, tot periculis illibatus, morbo occubuit, anno potestatis 15. Vir imperterriti animi: qui discrimina nec quæreret nec defugeret, nossetque victoriam temperare clementiâ, tam parcendi promptus quam vincendi.

Musica nota. Hoc tempore, Musica incremento magno promota est, inuento Guidonis Aretini, circa annum 1028. qui sex Notas illas vulgares commentus est, adiuuandam eximiam disciplinam, faciliusque discentium animis imprimendum, aliquo humanitatis leuamento, vt cùm literarum iacerent studia, ars honestissima esset in pretio. Et pietati consultum in Monasterio Vallis Vinbrosæ, quod anno 1030. in Apennini jugo conditum, magnis incrementis

Vallis Vmbrosa.

illus

illustrique virtutum splendore ad posteros venit.

Vidit & Gallia in Casimiro adolescente quanti esset Mundus. Iuuenis regno natus, quippe Miecslai Poloniæ Regis Filius, post Patris obitum regno cum matre pulsus, dum Parisijs dat operam litteris, Cluniacensibus Monachis se adlegit, felici naufragio ad portum appulsus, nactusque regnum abdicando. Nam aliquot post annos, iam Diaconus reuocatus à Polonis, & dispensante Pontifice throno impositus, vxore ducta, pro dignitate sceptrum eraduit: quis enim tractat dignius, quam qui contempsit. *Casimirus Monachus.*

Anno Christi 1028. Romanus III Argyrus dictus, vel Argyropolus: quod ad prodigalitatem opes effunderet, cum Zoe coniuge Orientis Imperium tenuit; gessitque iuxta Soceri Constantini sin minus ignauiam saltem fortunam. A Saracenis maxima clade in fugam actus est, mox ex prodigo auarus, id enim sequitur, acerbissima, tributa exigit: frustraque à coniuge quæsitis liberis, cùm amaret Illam ignauius, ab eadem sexto anno veneno tollitur. Vbi Zelotypia libidinem armauit, quæ fides vetulæ;. *Romanus Argyrus.* *Michael Paphlago.*

Anno itaq; 1034. Michael Paphlago

Zoæ adulter, & eximiæ formæ, ab eadem in thalamum, & thronum euehitur; fuitque fastigium rerum grauissimorum scelerum merces. Sed neutri diu perstitit tanti empta: nam Zoe ab Ioanne Spadone Paphlagonis fratre redacta in ordinem, honestæ custodiæ mancipata, ipsique Ioanni cura rerum incubuit: Paphlago comitiali morbo afflictatus, publico abstinuit, purpuræ stipes, non Augustus. Donec eiusdem fratris consilio Zoem cogit, vt Michaelem Calephatem ex sorore nepotem adoptet Imperio ac inito Principatus sui septennio, seriò flagitiorum pœnitens, Augustum mutauit Clerico, ratus culpam facilius eum semite perituram. Interea Maniaces Dux eximius eripiebat Siciliam Saracenis; sed calumnia & aulicis artibus Constantinopoli imperium infectum opus imisit, armisque inuictus fraudi succubuit.

Michael Calephates. Michael Calephates anno Christi 1041. Piscatore olim nauium genitus, cedente Auunculo thronum inscendit, tam gradu indignus quàm casu dignus. Primum crimen ingratus animus quo Zoem relegauit, Ioannem Spadonem auunculum expulit; alterum crudelitas, qua in pro-

ximos

ximos sæuiebat. Commota statim seditio, Theodora Zoæ soror ab exilio quod indixerat Argyrus reuocata, & Augusta dicta. Quin & Zoe à Calephate accersita instigante acrius seditionem; Calephates & Constantinus auunculus victi excæcantur: Zoe iterum gubernaculo admota Constantinum Monachum in virum deligit, & honoris quam amoris ardentior, ipsius patitur cum Scleræna dilectissima coniuge stare connubium: quasi Constantini alia vxor esset, alia Augusti: gemente interim Imperio inter repudia & nuptias libidinosæ mulieris.

Adit ergo Imperium Constantinus Monomachus, quinto post Calephatis initia mense: grauibusque periculis statim impellitur, siue à Maniace Duce illo fortissimo ambiente purpuram, siue a Leone cognato idem fastigium vsurpante, siue à Russorum Principe innumeris nauigijs Byzantium obsidente. Sed ijs perfunctus periculis, æmulis feliciter sublatis, & Russis procellarum vi diuinitus mersis; longe grauissimum à Turcis adijt, impune percursantibus Orientem, & Byzantio iam imminentibus, quo etiam seruatus est, eorum intestinis dissidijs, aliena damna in mutuas clades vertentium. Tot hostium liber morbo *Constantinus 9. Monomachus.*

In Oriente, anno Christi 1055. Theodora soror Zoes defuncto Monomacho imperat ; & anno sequenti Michaelem V. consortem Imperij designat . Is iam decrepitus, & nullius rei nisi militiæ gnarus, in qua versatus à puero, vnde Stratiotici nomen collectum ab Eunuchis eò promotus est, vt consilio indigeret alieno, nihilque ratum esset quin ipsi gererent. Sed vtraque potestas, tam seruientis Imperatoris quam seruorum imperantium, breuis fuit. *Michael S Stratioticus.*

Nam anno 1057 exercitus Isacio Comneno imponit Imperium, vrbemque capit, truso in Monasterium Stratiotico, & ad militiam nouam applicato. Cuius tamen exemplum Isacius sponte æmulatus est quartò post anno, deposita purpura, & Constantino Duci tradita. Dicas illo æuo Orientis Imperium lucem esse, quia contacti perirent statim, ni ipsa periret; & Purpuram crimen fore, eluendum morte vel pœnitentia. *Isacio Comneno.*

Anno Christi 1054. Henricus IV. vix infantiam egressus inauguratus Imperio, sub tutela matris Agnetis. In eo videas obstinatum pectus luctari cum cælo, & contumaciam criminis nec aduersis fractam, nec mollitam prosperis : Regni *Henricus IV.*

annos bellis aut periculis distinxit: nullum fuit tempus quo vinceretur aut vinceret; tres passus consortes Imperij, tres Pontifices sacris fulminibus intonantes, duos filios in se pugnantes: bis corona sponte exutus, ter diris deuotus: & cum tot malis superfuisset, nusquam resipuit; ita in chalybem cor indurerat. Fons calamitatum, indulgentia materna, corrupta indoles, & consuetudo peccandi à teneris porrò fastigium, detracta summo Pontifici obedientia. Hinc à Gregorio VII. olim Hildebrando fortissimo Ecclesiæ propugnatore pronuntiatum in Henricum anathema, hinc Germania atque Italia bello flagrantes.

At vbi ex pœnitentia peccauit grauius Imperator, & post impetratam à Gregorio veniam, ad ingenium hoc est ad contumaciam reuersus, condonatum crimen nouo suscitauit. Patrem Iudice Pontifex mutans, vt perstaret exauthoratio, curauit in Comitijs Procerum Rodolphum Sueuiæ ducem Augustum legi, vnde noua belli seges, quo anno quarto Rodulphus occubuit, seruatusque vltioni diuinæ Henricus. Nam successu clarior in Italiam aduolans Romam obsidet, capitque primò.

primò Leoninam, ductu Godefredi Bullionij, cui deinde in præmium Lotharingiam tradidit: tum postea veterem vrbem expugnat, incluso in Adriani mole Pontifice. Feliciter hactenus; cum Robertus Normannus ex Calabria expeditus Gregorium liberat, & vltione imminentem Cæsarem in fugam agit, cum Pseudo pontifice Clemente II. Deo tam fonti quàm indulgente, dum illius crimen istius pœnam imminuit.

Nec ideò aduersorum prosperorumque pugna cessauit: quippe Gregorio Salerni mortuo, visus Henrico hostis obijsse: sed statim in Vrbano II. Cluniacensi olim Monacho, vt Ecclesiæ clypeus, sic Henrici gladius promptus est, diræque in perdullem Principem renouatæ. Quin & Conradus filius vt Ecclesiam Matrem agnosceret, Henricum Patrem inficiatus, ei detrecta obsequium qui Deo negaret. sed occulto Dei iudicio sublatis æmulis, liberatusque Pater necessitate belli, quo vel victor perderet. Post Vrbani obitum Paschalis Pontifex, cum Hebricus perstaret in crimine, in pœna perstitit, & Henrico filio Patrem eiurante, ipsumque adigente vt Moguntiæ insignia regni deponet, vidit noxium obstinatissimumque rebellionis

in aliquot vrbes profugum, tandem Ecclesiæ supplicia pendere, odio sum omnibus, penè omnium egenum, animam agere, anno Christi 1105. capacem equidem magni Imperij, beloque strenuum, quod Rex Saxones continuis ab eo victorijs profligati testantur: sed fœda aspersum hæretici labe, per quam dotes vertit in crimina; si minus valuisset, minus peccaturus.

Normani in Calabria. Inter hæc magna rerum momenta mutarunt aliquot in terris regna. Normani in Italia Duce Roberto Guiscardo condunt Principatum: is anno 1059. à Nicolao II. summo Pontefice Apuliæ & Calabriæ Dux renunciatur, sed Romanæ Ecclesiæ vectigalis, quam eximiè in Imperatores hæreticorum ipse tum ex posteris plures propugnarunt: hac maximè fide se Gallos testati. Sicilia pariter Rogerio Roberti filio assignata, tunc à Saracenis possessa, post ijsdem magnis facinoribus eripienda.

Et in Angl. a Gu. ilel. mus.

Nothus. Nec Italico mari Normannorum fortitudo conscripta est, transiliuit Oceanum, & Angliam vicit. Nam cùm Eduardus absque liberis obijsset, & Guillelmum, Normanniæ Ducem Nothum dictum, hæredem scripsisset, Haraldus deposita larua se Regem gessit.

Sed

Sed anno Christi 1066. Guillelmus accepto ab Alexandro Pontifice vexillo transmissus in Angliam, commisit prælium, quo Heraldus cæsus, ipsique regnum insulæ partum est, multis annis tenendum à posteris, nec tamen incruentum, diu Anglico solo principum sanguine macerato.

In Gallia nouus Principatus à Guige Gratianopolis Comite, anno 1075. qui nomen sibi fecit in Delphinatu Allobrogum gente, vnde Delphini Viennenses orti, inter Franciæ Reges & Sabaudiæ Principes medij, eoque tutiores. *Dalphini Viennēses.*

At longè illustrior Delphinatus Carthusia solitudine, quæ anno Christi 1085. à Brunone & socijs incoli cepit, Opus diuinæ gratiæ prodigiosum, quę naturam vincens, Eremum horribilem mutauit Elysiis, & corporatos Angelos terris dedit. Propagata in Europam reliqua solitudo, & Carthusia plerisque in locis inuenta vel facta; Mirum tot homines abdi sponte viuos in sepulchrum: sed veri Phenices nanciscuntur cunas in tumulis, nec viuunt vlli suauius quam ita mortui. *Carthusienses.*

Et in eadem Gallia noua militia aucta Religio, anno 1098. in Cistertiennium ordine, quem condidit in *Cistertiēses.*

Burgondia Robertus Abbas, loci nomine traducto in Ordinem, mox magnis incrementis promouendum ab adolescente Bernardo. Sed antea monstrum alebat Gallia, Berengarium Presbyterum Turonensem: qui primus mille post annos ausus inficiari Christi verum corpus in sacrosanctis offerri mysterijs, propagauit hæresim, tunc ab vniuersa damnatam Ecclesia, & constanter postea diris sacram. Quin & tanti author delirijs bis palinodiam recantauit, seque ipse damnans impietatis, successores damnauit longo post tempore eandem anientiam retexentes.

Berengarius

Stanislaus. Polonia Regis suis scelus nouo ignominia eluit, anno 1097 scelus in Stanislao viro sanctissimo à Boleslao Rege per nefas occiso: Ignominia, præter Regem percussum anathemate, in expungendo Regio titulo, quo Polonia ducentis annis caruit; vt meminissent posteri, non omnia licere Regibus, nec ipsorum arbitrium legem summam esse.

Portugallia In Hispania nouum Lusitaniæ regnum habet primordia, anno Christi 1089. Cùm enim Alphonsus Castellæ Rex Toletum ante aliquot annos expugnasset; & Hali Saracenorum Princeps

ceps ad suorum res instaurandas ex Africa in Hispaniam traiecisset: ingens discrimen res Christiana adibat: ni Galli Proceres opitulati essent Hispano. Illorum insignis virtus enituit; præcipuè Raimundi Tolosani, Henrici Lotharingi, & Raimundi Burgundi: quibus Alphonsi filiæ nuptui datæ, & Henrico dotis nomine quidquid Christianorum erat in Lusitania. Vnde postea portugalliæ nomen & regnum magnæ Christianę fidei in incremento: quippe conditum regnum fide & religione, iisdem artibus adolevit.

Sed nullum iis temporibus laudabilius facinus, quam quod susceptum est ab Europæis Proceribus ad Ierosolymam Saracenis eripiendam. Sanctissimi belli tuba Vrbanus pontifex in Concilio Claromontano in Gallia expeditionis principes, Godefredus Dux Lotaringiæ, Balduinus & Eustachius eius fratres; Hugo Regis Galliç frater, Robertus Flander, Stephanuss Blesensis, Raimundus Tolosanus, Boemundus Apulus; Insigne, Crux panno pæniceo insuta vestibus; milites, effusissima mortalium copia: Regni præludia, Nicæa Bythiniæ capta. Antiochia per summam commeatus inopiam expugnata & à Turcis statim obsessa.

Ierosolymitanum regnũ

à Christianis erumpentibus seruata, centum millibus Saracenorum cæsis in eruptione. Tandem anno Christi 1099. quarto post susceptam expeditionem Ierosolyma 38. die obsidionis capta, horribili hostium strage Bullonius qui in muros primus insilierat, regni Ierosolymitani corona donatus ereptumque Barbaris, sacrosanctum Iesu Mausolęum. Inde Ascalonem itum, vbi Admirauistus ingenti suorum cæde in fugam actus est.

Sed fortunata exordia destruit illico Godefridi mors, anno ab inito regno proximo, quasi puderet Vbi Christus passus sit imperare. Virô fortissimo & Christianorum Principum speculo successit Balduinus frater, vrbesque Palestinæ maritimæ Genuesium ope expugnatæ. Breui tamen has victorias corrumpet auaritia cum dominandi libidine; & vbi vitia Saracenorum Christianos imbuerint: benè partâ malè dilabentur.

Hospitalari equites. Interea paruis initijs magnarum rerum sementem facta est. Hospitalarij circa annum Christi 1104 instituti sunt: quorum erat sepulchrum Christi adeuntibus, suppeditari necessaria. Ij postea vt id muneris religiosius obirent, sacris vestibus cum albata Cru-

ce

ce in pectore à vulgo distincti sunt. Ex necessitate peregrinos tuendi accessit studium rei militaris, & in eum ordinem plerisque Nobilium constituentibus, ex hospitalarij orti Equites primum Ierosolomitani, deinde Rhodij, postremo Melitenses; Reipublicæ Christianæ firmissimum propugnaculum, irrumpentis Turcæ agger commotus; & sibi ipse succrescens æternus sine fœmina miles, sine prole.

Anno Christi 106. Disponente Isacio Imperium Orientis suscepit Constantinus Ducas, domi quam foris melior, litterarum amantior quam militiç, eam enim quod stipendijs parceret soluit, limitesque Imperij Turcis aperuit. Vros tamen Scythicam gentem lacrymis vicit & precibus, quibus ad Deum fusis gens barbara peste absumpta est; ita est quædam infirmitas potens. Octauo dominationis anno obijt Eudoxia Augusta iureiurando adactâ, ne alij viro enuberet, vt custodiretur Imperium liberis: sed male fęminæ viduitas creditur. *Cōstātinus 10. Ducas.*

Septimo mense à viri obitu, anni 1068. impulit Romano Diogeni, eum, quæ purpurato lecto admisit Porrò Diogenes animi acer, emendaturus Ducæ inertiam, transiuit in Asiam *Romanus Diogenes.*

Vac-

varijsque prælijs Turcas profligauit; donec extremo à Constantino Ducæ fratre desertus fortiter pugnans à Turcis captus est; & miro fortunæ lusu ab eorum Sultano fortitudinem viri suspiciente dimissus., à priuignis Constantini filijs proditoriè interceptus excæcatus est, sequutà morte ex vulnere: ita pax bello sæuior, & hoste vel Turca est affinis implacabilior.

Michael Parapinaceus. Inde anno Christi 1071. Michael VII. Ducæ filius, dictus Parapinaceus post tantum crudelitatis facinus imperat: sed vmbraticè duntaxar, à Psello præceptore orationibus & iambis scribendis adhibitus (vnde fortè Parapinacei nomen) republicæ curà ad Nicephorum Logothetam traducta. Porrò diuersa sunt Imperatoris & Oratoris munera; debentque Principes scribenda facere non facta scribere.

Nicephorus Botoniates Sed ei statim otiosius scribendi spatium paraturus Nicephorus dictus Botoniates, quasi vacuam nactus rempublicam, vsurpat Purpuram anno 1077. scriptoremque Poematum in Cœnobium tradit. Idem ipse quarto post anno ab Alexio Comneno pallurus. Nec hic prætereundus Xiphilinus Trapezuntius Patriarca Constantinopolitanus, doctrina clarissimus, qui Dionis Hi-

Historici epitomen dedit: malè an benè, iudicent posteri, qui fruuntur Epitome, Dione orbati.

Anno Christi 1081. Alexius Comnenus Isaci Imperatoris filius, acclamatus Augustus, à Legionibus vrbem regiam occupat & Botoniatem Monasterio claudit. Tunc inuenta illa honoris nomina Sebastocrator & Protosebastos ad Isacium, Alexij fratrem appellandum, quibus natu maior delinitus non inuideret Augusti titulum & aliquid purpuræ nomine tenus decerperet. Alexius diuturno Imperio memorabilis, nam 38. annos regnauit, Latinorum gloriam inuidentià auxit; cùm enim iniquius ferret veteres Græcorum æmulos suo in agro sementem facere nihil non tentauit quo eam perderet. Sed tam vis repulsa quam elusus dolus quippe à Boemundo in Thracia victus, ab armis destitit: & dolus irritus, vbi non temere creditus est, fidesque Græca semel deprehensa seipsa exauthorauit. Priùs Imperio quàm sibi mortuus, Ioanni filio atequam decederet, potestate cessit plura patraturus si cum Latinis arma & consilia communicasset. Sed Ambitio solitaria est, consortium fugit.

Alexius Comnenus.

Anno Christi 1105. Henricus V.

Henricus

Pa-

Patre mortuo, iectoque ipsius cadauere, cum fatali Imperio bellum in Ecclesiam Romanam suscepit. Nam vbi aliquandiu in Germaniam prolusit, copioso exercitu in Italiam ducto Paschalem Pontificem opprimit; & à captiuo per vim Inuestituræ ius obtinet, quæ litium causa iam inde à Patre. At vbi vis, quæ ibi voluntas; abscedente Henrico, rescissa omnia, illagatusque anathemati Imperator, nisi malà obtenta statim eiuraret. Quare defunctus Saxonum armis in Italiam redit, & post mortem Paschalis substituto Gelasio opponit Antipapam Burdinum; Gelasio in Galliam Pontificum portum confugente, & paulò post in Cluniacensi cœnobio obeunte. Tandem in Calisto III. coaluit pax, Burdinus imago Pontificis Sutrij captus Saxones denuò armis minantes. Germani Proceres belli pertæsi, expugnarunt Henricum, impetraruntque vt occupato decederet iure: sic solutis diris Ecclesiæ restitutus est, & anno regni 20. felicius quàm Pater obijt. Cum interea Romana Ecclesia præter Mathildis, opulentiam in Etruria hæreditatem quàm adijt, ex imbecillitate potentior in vinculis & exilio ius suum obtineret, & de armata contumacia nuda triumpharet.

Sed

Sed & specimen sui edidit in Concilio Generali nono, Romæ in Palatio Lateranensi habito sub Callisto III. Anno Christi 1121. trecentis Episcopis conuenientibus; quo maximè iura sancita Ecclesiæ. Et adepti milites in condito Præmonstratensium Ordine, anno 1126. cuius autor Norbertus, vitæ arctioris studio, Instituti rationem celo præmonstrante, vnde loco & ordini nomen. Nec in eius triumphis prætereundus Bernardus, adolescens Burgundus, qui tertiò antè anno Cistertiensium familiæ cum luculenta caterua iuuenum se adscripserat vis miraculorum, præsertim in animos, quos fingebat ad arbitrium, religiosæ vitæ Alexander, magnarum rerum administer, Pontificum & Regum Magister, Christiani orbis vnus propemodum norma cui solum & cęlum obtemperarent.

Concilium 9. Lateranense 1. Præmonstratense S. Bernardus.

Et ad Ecclesiam spectat Templariorum militum institutio, anno 1118. quorum erat habitare iuxta porticum Templi, vnde Templarij, in Palæstinam peregrinantes deducere, & à Saracenorum direptionibus tueri: magno in postęrum futuri nomine summisque opibus: vnde pernicies, malè enim professis Christum, cum opibus

Templarij

quæ

quæ nimie vel animum lædunt abusu, vel corpori nocent, seu um sui desideriam non habentibus mouent.

Bellũ Anglo Gallicum. Circa hæc tempora, bellum exarsit inter fratres cuius igne duo potentissima regna Galliæ & Angliæ multis deinceps annis conflagarunt. Orta de Angliæ regno contentione inter fratres Henricum & Robertum: Henricus, victoria non tantum Angliam sibi asseruit, sed & Robertum Normannia expulit, anno 1107. ideò se clientem beneficiarium Regi Galliæ Philippo professus, sed inde belli seges perpetua; id quippe Regum est, vt vix illum parem, superiorem nullum patiantur. Concitatum bellum decimo post anno, pro Gisorsia arce Henricum inter & Ludouicum Crassum, quod deinde sopitum est, non oppressum. At Henricum excepit magna calamitas: ipsius liberis in freti Britannici transitu mersis, vt qui fratri bona eripuerat, non habuerit cui vel sua relinqueret. Superfuit Mathildis filia, Henrico Augusto nupta, multarum origo controuersiarum.

Sabaudia. Tunc cepit Sabaudia vsurpare nomen in fastis Principum, vbi anno Christi 1107. Amedeus secundus Mauriennæ Comes, dictus est primus ab

Hen-

Henrico Imperatore Sabaudiæ Comes: virtute Comitum propagationem limitum excurrente.

Venetis in Oriente præclarè res gesta: quorum Dux Dominicus Michael excitatus à Calisto ad ferendam opem Christianis in Palestina laborantibus, instructà classe Iopen à Turcis obsessam liberauit, Tirumque Phœniciç celeberrimam terra marique quatuor mensibus oppugnatam Alexandro constantior cepit. Dum Genuenses & Pisani mutuis cladibus atterebantur. *Venetij.*

Anno Christi 1125. Lotharius Saxoniæ Dux post multum Procerum ambitum Imperator elegitur, quamuis renitens admodum. Is temporibus difficillimis prouisus est cælitus ad propugnandam Ecclesiam, periculosissime laborantem, nam Innocentius II. Pontifex à Rogerio Siculo quem pellebat Apulià captus, inimicis locum dedit euehendi ad sedem Patrum Leonis, Anacleti nomine: à quo tametsi liberatus à Rogerio Romà prohibitus, profugit in Galliam, ope Ludouici quintùm imploratà: quam iam ante Vrbanus, Paschalis Gelasius, & Callistus non irritis votis flagitarant; adeò Gallorum est præbere portum Petri nauiculæ. *Lotharius II.*

Sed

quæ nimie vel animum lædunt abusu, vel corpori nocent, seuum sui desiderium non habentibus mouent.

Bellũ Anglo Gallicum. Circa hæc tempora, bellum exarsit inter fratres cuius igne duo potentissima regna Galliæ & Angliæ multis deinceps annis conflagarunt, Orta de Angliæ regno contentione inter fratres Henricum & Robertum; Henricus, victoria non tantum Angliam sibi asseruit, sed & Robertum Normannia expulit, anno 1107. ideò se clientem beneficiarium Regi Galliæ Philippo professus, sed inde belli seges perpetua; id quippe Regum est, vt vix illum parem, superiorem nullum patiantur. Concitatum bellum decimo post anno, pro Gisorlia arce Henricum inter & Ludouicum Crassum, quod deinde sopitum est, non oppressum. At Henricum excepit magna calamitas: ipsius liberis in freti Britannici transitu mersis, vt qui fratri bona eripuerat, non habuerit cui vel sua relinqueret. Superfuit Mathildis filia, Henrico Augusto nupta, multarum origo controuersiarum.

Sabaudia. Tunc cepit Sabaudia vsurpare nomen in fastis Principum, vbi anno Christi 1107. Amedeus secundus Mauriennæ Comes, dictus est primus ab Hen-

Henrico Imperatore Sabaudiæ Comes: virtute Comitum propagationem limitum excurrente.

Venetis in Oriente præclarè res *Vene-* gesta: quorum Dux Dominicus Mi- *ti.* chael excitatus à Calisto ad ferendam opem Christianis in Palestina laborantibus, instructà classe Iopen à Turcis obsessam liberauit, Tirumque Phœniciç celeberrimam terra marique quatuor mensibus oppugnatam Alexandro constantior cepit. Dum Genuenses & Pisani mutuis cladibus atterebantur.

Anno Christi 1125. Lotharius Sa- *Lotha-* xoniæ Dux post multum Procerum *rius* ambitum Imperator elegitur, quam- *II.* uis renitens admodum. Is temporibus difficillimis prouisus est cælitus ad propugnandam Ecclesiam, periculosissime laborantem, nam Innocentius II. Pontifex à Rogerio Siculo quem pellebat Apulià captus, inimicis locum dedit euchendi ad sedem Patrum Leonis, Anacleti nomine: à quo tametsi liberatus à Rogerio Romà prohibitus, profugit in Galliam, ope Ludouici quintùm imploratà: quam iam ante Vrbanus, Paschalis Gelasius, & Callistus non irritis votis flagitarant; adeò Gallorum est præbere portum Petri nauiculæ.

Sed

Sed & Lotharius appellatus, ac Bernardi Diuinà emollitus eloquentià, Germanum Imperatorem se gessit; reducturus Pontificem primùm Italiam Imperij: secundùm Romanos ad obsequium adacturus; tertiùm Rogerium qui solus obdurato animo tuebatur Anacletum totà Italia depulsus; responderunt optatis euenta, Innocentius sedi restitutus, Romani in obsequium acti: Rogerius cum Pseudopontifice ingenti victoria terra marique victus in Siciliam suam se recepit; Anacletus ab omnibus explosus paulò post obijt, honore ignominiosus, & in dignitatum apice execrandus; tanti interest, suffragatorem habere Deum, an homines. Lotharius tantis rebus gestis, in Italiæ reditu obijt; quam à se pacatam dimisit alijs; vnus Imperatorum à Carolo, cui res Ecclesiæ suę essent, cuiquæ vires & fortunam impenderet.

Ramirus. In Hispania nouum portenti genus visum est, Eunuchus & Pater Maritus & Presbyter, Rex & Monachus; Is Ramirus è Monasterio ad thronum eductus, vt fratri Alphonso Aragoniæ Regi in obsidione Pragæ perempto substitueretur; anno Christi 1126. summo Pontifice ob necessitatem regni dis-

dispensante. Quippe priuata post habentur publicis; regnumque ius summum est, cui reliqua cedunt.

Gallia etiam suo priuilegio visenda, quæ per annos 361. aluit hominem. Is Ioannes à Stampis siue à Temporibus, quasi temporum dominus vitam longæuam sub Carolo Magno stipendia meruerat, obijtque tandem sub Crasso filio, anno Christi 1128. felicem putas? ego diu miserum; nam præter communia tempestatum, belli, & morborum mala: quanta miseria per tot annos in momenta fatum expectare, & subire mortem quoties fugis? si mali metu malo grauior est. *Ioannes de Tẽporibus*

Anno 1133. Noui Regis auspicia Victoria Palestinam ornant. Nam Fulco Andegauensis Comes dum religionis causa Ierosolymam petit, sponsam & regnum nactus est: quippe Balduinus secundus Rex Ierosolymorum virtute Iuuenis commotus, huic maiorem filiam Melistindam cum spe regni collocat, aspirauitque nuptijs cœlum, ingenti victoria de Turcis parta. Ita Pietas honorificè excepta, myrto, auro, lauro coronata est. *Fulco Rex Ierosolymam*

Anno Christi 1137. Conradus Dux Sueuiæ renuntiatur Augustus, statim ciuili bello implicitus Henricus. Super- *Cõradus III*

pep

perbo Saxoniæ Duce ad idem fastigium aspirante. Sed Henrico proscripto & mortuo, cum Guelpho frater bello non cessaret, Conradus Vinsbergum obsidet, Guelphone acerrimè propugnante. Ibi primum natę celeberrimæ illæ factiones, quæ deinde tot annis vniuersam Italiam deuastarunt, Guelphorum, & Gibellinorum; nam à Guelphone Guelphi hostes Cæsaris, Cæsariani Gibellini dicti à Geblinga natali solo Conradi. Ibidemque editum prælium clarissimum illud mulicbris virtutis exemplum: cum vrbe dedita, fœminæ quibus data asportandi quæ vellent licentia, efferentes humeris viros suos iram Cæsaris emollierunt: quasi triumphales coniugalis affectus quadrigæ, & Christiano matrimonio dignæ, quo mariti gratia spernenda omnia.

Guelphi Gibellini.

Sed ijs motibus difficilius bellum finem imposuit, Fulco Rex Ierosolymæ sectando leporem equo excussus mortem inuenerat: vxor & impuberes filij gubernaculo tanto infirmi, Edessa à Noradino præstantissimo Saraceno expugnata, Christianorum opem appellabant. Bernadus ille Rex armorum: Cœnobij tenebras Aularum luce immutans, apud Ludo-

Cruciata expeditio.

 nicum

nicum VII. Galliæ Regem, cum apud Conradium, sacri belli Tuba, Cruciatam expeditionem pronuntiat. Sed quantùm interest Diuina inter & humana consilia? Cæsar ductis ducentis peditum, Septuaginta Equitum millibus, per Hungariam capessito itinere, Manuelis Græci Imperatoris inuidià, cui præbita fides, frumento ab eodem malignè præbito, vel cum pernicie gypso admixto, fame & morbis, viarumque errore corrupit exercitum. Delatus deinde cum Franco in Syriam, sed nullo emolumento: conficiente discordia quod affectum erat inuidia, cùm enim duo exercitus Teutonicus, & Gallicus Damascum, obsiderent, Duces veterani ne vrbs traderetur Theodorico Flandro, in latus alterum transferunt castra; vnde soluta obsidio, Conradusque ad suos rediit? Franco postmodum hærente eius vestigijs: Ita florentissimi exercitus, generosi ducti Principibus, ex fortissimis orbis conflati gentibus, religiosissimo impulsi consilio, non modò re infecta, sed calamitosissimè gesta, in hostico perierunt. Nempè Deus cęlo non terris expeditionem indixerat, quærebatque milites astris laurator. Conradus aliquanto post in Germania redux Bam-

bergæ

bergæ obijt, dum de pacanda Italia cogitaret.

Cōci-liū X. Late-ranen-se II. Ea quippè motibus agitata grauissimis armatum Cæsarem flagitabat. Nam quamuis anno 1139. habitum esset Concilium Generale sub Innocentio II. in ęde Lateranensi, quod ordine decimum est, & Lateranense II. ab Episcopis nullo frequentatum, in quo Pseudopontificis Anacleti acta rescissa sunt. Tamen haud multò post Innocentius à Rogerico Siculo captus, eum Apuliæ Principem Regemque Siciliç dixerat, futurum Ecclesiç clientem in posterum; Rogerio dum Conradus bello Germanico destinabatur, ccipiente in Italia quæ Lotharius ceperat. Sed Romani potestatis cupidi eiecerant Pontifices, vrbesque finitimæ intestinis belli vexabantur. Eos quidem Eugenius III. redegerat in ordinem multo labore, sed animis acerbitatis infida pax erat.

Anglo-galli-cum bellū II. Gallia in Eleonoræ Reginæ repudio belli grauissimi sementem fecit: anno 1151. Eleonora cum Ludouico coniuge in Palæstinam profecta, Antiochiæ corrupta delicijs, & pudore violato vel læso, redux à Ludouico Rege dimittitur: ignominiæ impatiens fęmina Pictauos & Aquitaniam cum vlciscendo libidine

dine ad Henricum cui nupsit secundò detulit. Ita Henricus materno iure Anglorum Rex & Normanniæ Dux; paterno Comes Andium, Turonum, & Cenomanorum, auctus noua vxoris dote, ea instigante mox bellum in Gallos conciet: quod potius ciuile Gallicum quàm Anglicum dicas; cùm Gallia in partes diuisa, hinc duntaxat Anglos socios habuerit, mutuis conscissa vulneribus, donec membra iterum in corpus vnum coalescant.

In Hispania res melius gestæ, ac Portugalliæ regni titulus partus, anno Christi 1139. Reuocata veterum Imperatorum acclamatio, qua Alfonsus Lusitaniæ Princeps, parta de quinque Regibus Mauris insigni victoria, ab exercitu Rex proclamatus est; transmissa ad posteros pugnæ memoria, Regumque Portugalliæ sumpta insignia, quinque minora scuta in cæruleo clypeo impressa, ad designandos Reges profligatos. Hoc regna debent fundamento surgere, fortitudine pia & felici. *Portugalliæ regnum*

Anno Christi 1118. Alexio mortuo, Ioannes filius, ob formam corporis Caloiannes dictus, Orientem excepit. Primum in suos clementia & moderatione pugnauit; *Caloiannes.*

pam Irene mater in Bryennium generum propensior, insidias Ioanni intentabat, quibus perijsset, nisi Bryennij socordia occasione corrupta, in se Ioannes ipse confirmasset, suosque ad meliorem mentem reuocasset parcendo. Inde domi expeditus, se foris exprompsit, Turcas magnis affecit cladibus, multis eorum vrbibus expugnatis ad ostium accolas quà vi quà industria sub iugum misit, & contracta cum Lothario amicitia, Persarmenios ingenti prælio strauit. Quæ laurea Mariæ adscripta Deiparæ, ipsique triumphus Constantinopoli splendidissimus actus est gloriosissima Ioannis modestia: quid enim honorificentius quàm Mariæ ductu pugnare & vincere, & habere propitiam quam ambiunt Cœli.

Maria triūphus.

Postremò Ioannes cùm ab æmulatione, ne inuidiam dicam, transuersum actus, rebus Syriacis Christianorum parum prosperè se immiscuisset, tam fortiter quàm infeliciter obijt: læuâ enim forte in venatione læsa telo venenato, cùm ipsi vel moriendum esset, vel manus truncanda, illud elegit, negans vnimano Cæsare terras regi posse: verè periturus integer, & corporis damno manum seruaturus. Ex liberis minori Manueli legauit Purpuram

præ-

prætermiſſo Iſaaco maiore natæ, itæ impotentis iuuene: hoc exitu exſcribens Principem, cui Reſpublica prolibitis eſt.

Itaque Manuel Comnenus ſuccedit anno Christi 1148. potius Latinorum inuidia quam fortitudine paternum exemplum. Cui perniciei debuit Conradi exercitus, Francuſque calamitatum maximam partem. Et in Rogerium Siculum pugnatum ſæpius donec à Paleologo receptâ Corcyrâ, ac ægre in Siciliam retuſus Siculus, inde communicata cum Regibus Ieroſolymitanis arma parum feliciter; certatum & in Venetos naualì claſſe; donec magnis multiſque rebus ſuſceptis magis quam confectis, 32. anno Imperij, quod Alexio filio reliquit, ceſſit è vita. Fatis vicinus Aſtrologiæ; cui fidebat admodum deteſtatus ineptias, Monaſticam veſtem induit, ipſa morte confutans Aſtrologos, ſuperfuturum annis adhuc quatuordecim pollicitos. Sed aſtrorum ſermo mortalibus tanta diſtantia minus percipitur. Manuel.

CAPVT V.

A Friderico AEnobarbo ad nostram ætatem.

Fridericus Æno barbus. ANno Christi 1152. Fridericus Sueuiæ Dux, Conradi ex fratre nepos, à capillo & barba dictus Ænobarbus, tam suffragatorum quam Patrui iudicio creatus est Cæsar, Germanicis statim lacessitus bellis, quibus ad Italica fieret gradus. Vix vllus Principum maiori ambitu impugnauit Romanam Ecclesiam, vix de vllo Ecclesia triumphauit magnificentius: sex expeditiones in Italiam; hoc est in summum Pontificem suscepit, Mediolanum munitissimam vrbem bis expugnauit, semel diruit: vnus sex Pontifices potestatis annis æquauit, imò Pseudo Pontifices duos Victorem & Paschalem sui schismatis authores habuit. Nihilò secius ab hostibus condita Alexandria surrexit, eiusque arma discussit: ab Alexandro III. pulso Italia diris deuotus est, & de cœlo tactus sacrosanctis verbis; postea pestilentia victo-

rias

rias prauas absumente: ab ipso Alexandro Venetijs profugo debellatus, pacem petere cogitur, victorique colla submittens, viuum Ecclesiæ tropæum posuit.

At melius quàm inceperat desiijt, in Palestina cum exercitu profectus; pluribus in itinere contra Turcas præclarè & fortiter gestis; donec anno Imperij 38. dum in Ciliciæ vel Armeniæ, anno natatu, calorem discicit, aquis haustus & aliquanto post extinctus, spem conceptam simul extinxit, mox Friderico filio in obsidione Ptolemaidis febri confecto. Vir egregius, si iuuentutem ad ea detulisset, quibus senex perijt: & parcendo Pontificibus defendisset clade Palæstinam, frustra mox ob iram vindicaturus.

Interim Ecclesia licet ab hoste tanto impetita, de dignitate pristina non remisit. Nam & Arnoldus Brixiensis peruicacissimus hæresis Romæ combustus est: Et anno 1179. ab Alexandro habitum vndecimum Concilium Generale, Lateranense III. Romæ 300. Episcoporum; in quo damnati Albigenses hæretici, & de electione Pontificis multa sancita. *Concilium 11. Lateranense III.*

Et inter repetita bellorum incendia Gallia & Anglia Romanam Sedem

impugnauerant; altera membris, altera capite. Quippe in Gallia quidam Valdo mercator Lugdunensis, bona diuendita in pauperes erogabat, malo consilio, eorum multos ad errores suos alliciens, benignitate præpostera, vt salute corporum animos perderet: circa annum Christi 1159. vnde hæretici dicti Valdenses, & pauperes de Lugduno. Et anno eiusdem seculi 77. detecti in Narbonensi Gallia deteriores hæretici, Albigenses: quod ad vrbem Albigam nati vel damnati, Manichæis valde affines, exscindendi mox ferro & flammis.

Valdenses.

Albigenses.

Anglia vero peccauit in capite Henrico II. qui Thomæ Cantuariensi Præsuli intulit necem, pro fide & libertate Ecclesiæ occumbenti: anno 1170. Præiudicium ingens calamitatis futuræ: dum alter Henricus alterum Thomam eadem de causa morte afficiet, eritque Anglia seminarium Martyrum.

Thomas Cantuariēsis.

Gallia tamen nouo Eremitarum ordine illuxit, anno Christi 1157. condente Guillelmo illo celeberrimo Bernardi discipulo, & Aquitaniæ Duce famosissimo, Eleonoræ bis nuptæ parente, qui postea quàm sancta de corpore sumpsit supplicia, animumque

Augustiniani.

po-

pœnitentia eluit: ad regulam S. Augustini Anachoretas instituit: qui deinceps magno mortalium commodo ad nos propagati, cœnobitico agentes more, ditant Ecclesiam.

Vidit eadem Gallia mirum Architectum in Benedicto duodecenni puero, qui impulsus & adiutus diuinitus Rhodanum rapidissimum amnem ad Aue- Auenionem ponte coniunxit circa an- nionis num Christi 1177. nouus Amphion, pons. qui non testudine, sed sanctis precibus moueret lapides.

Rem Christianam tristissimus casus prostrauit in Asia. Guido Lusignanus ex nobilissima in Pictonibus familia à Sybilla Regina Ierosolimæ in- torum & regnum assumptus, altero post anno Christi 1187. libertatis & regni iacturam passus est. A Saladino Babyloniæ Sultano acie victus & captus est, capta Crux sancta, flos Equitum cæsus, ipsaque Ierosolyma Barbaris tradita, deincepsque reliquæ: tam lugendo fato, vt ex tot vrbibus, tres duntaxat Tripolis, Tyrus, & Antiochia Christianis superessent. Ita excisum Ierosolymitanum regnum, nondum vertente sæculo quo conditum erat; Christianisque ostensum est, pietate regna, non armis teneri. Porrò is erat Saladinus, qui regnum non

Ierosolymitanum regnū

Saladinus

corruptum modò, sed validum extorqueret; Godefrido conditori, præter pietatem, cætera similis; voluptate nullâ nisi dominandi, verè Saracenorum Cæsar tam clementia quam fortitudine.

Henricus VI. Anno Christi 1190. Henricus ab asperitate morum & seueritate tam in se quam in alios, Asper dictus, Friderici patris excepit Imperium: quod in occupanda vtraque Sicilia impendit maximè: Guillelmo Rogerij filio sine liberis, præter Tancredum natum ex pellice; obeunte; ius regni ad Constantinam sororem Guillelmi, eandem Henrici vxorem spectabat. Nec defuit suo iuri Imperator, coronatus à Cælestino III. inuadit Apuliam, transmissoque Freto Siciliam: ac post Trancredi fata inita pace cum Sybilla eius vidua Guillelmoque filio, regno potitur, feliciter hactenus: sed in posterum crudelitate maculata felicitas. Nam ob leuem suspicionem ex Siculis plurimi in cruciatibus necati, Sybilla in carceram trusa, ac Guillelmus insons orbatus oculis: In quo desijt Guiscardorum familia stirpsque fortissima illa Normannorum. Cum inde copias in Palæstinam misisset, iniretque consilia de inuadendo Bysantino Imperatore, fato propemodùm

dùm paterno perijt, in venatione largiore aquæ gelidæ haustu, febri contracta, anno Imperij 7. relicto filio Friderico à tribus mensibus ex Constantia iam quinquagenaria suscepto. Ita ingens illa Ænobarbi ambitio, cui Europa minor, infante primo vagiebat.

In Palestina conamen ingens, sed irritum. Philippus Augustus Galliæ, & Richardus Angliæ Reges, posituri odia, in communem hostem incensi, delati erant in Syriam, hoc emolumento vt Ptolemais caperetur. Sed cùm Reges æmulos nec religio conciliaret, affecta valetudine in Galliam Philippus redijt: quem breui sequutus est Richardus; contentus ad Ierosolymam accessisse propius, data pax Saladino, tantumque armorum commotum, vt securius barbari agerent. Guido ille Lusignanus Cypri corona à Richardo donatus est, qua posteri ad trecentos annos potiti, cum Ierosolomitani regni vmbratili titulo. Richardus in Germania dum se occulit, deprehensus, coniectus in carcerem, captiuitate diutina multoque auro rependit superbiam, qua Leopoldum Austriacum ignominiose affecerat; odiosa in ia omnibus, maximè in Regibus, *Palæstina expeditio.*

quos tam multa euehunt, arrogantia.

Saladinus. Paulò post, sublatus Christianorum terror Saladinus, & suo funere mortalitatis magister, cum iussisset lanceæ interiorem suam præferri tunicam, cum hoc elogio. Istud vnum ex dominatore Orientis restare. Eo nimirum regna, victoriæ, thesauri confluxerant, vt esset tunica tantarum opum compendium. Nouem reliquerat liberos, sed quos statim eorum patruus, Saphadinus necauit, præter vnum Noradinum, ab amicis paternis seruatum, vt qui tantum sanguinis hauserat, suum in liberis funderet: vel Horum fato, quorum hæredes alieni sunt.

Ordo Teutonicus. Tunc & tertius militum Ordo, nempe Teutonicus anno Christi 1192. ad repellendos Saracenos, Hospitalarijs & Templarijs accesserat: cuius equites cruces nigræ chlamydibus albis assutæ distinguebant ab alijs. Ij ex Teutonibus selecti, cùm plerumque alij Franci essent, vt haberet fortissima natio, & occasionem palmæ & præmium.

Alexius 2. Comnenus. Anno Christi 1180. Alexius Comnenus duodecim annorum Manueli patri successit; ætate tenera regimini alieno obnoxia calamitatibus inuoluente Imperium. Prima omnium atrocissima Andronicus, Manueli cognatus, fla-

gi-

gitiorum omnium fundus; qui ab exilio rediens, vt pupillum Alexium à tutorum iniurijs vindicaret, maximas intulit. Nam rerum potius, Xenam Alexij matrem suffocauit, matri filium addidit, cadauere in mare proiecto, eiusque sponsam vndecennem cruento toro adhibuit; tertio post Manuelis obitum anno, adolescente Alexio in purpura nato, vt miserabilius interiret.

Nec Andronico diu frui licuit crimine; tùm enim ab Hydromantia didicisset prima successoris futuri elementa, Isacio Angelo in quem cadebant dum comparat mortem sibi hanc conficit, quippe Angelus Andronici metu in templum fugiens, à populo salutatur Augustus, ab extrema miseria ad supremum fastigium sine gradu scandens. Nec Andronicum vel arma, vel preces vel fuga iuuerunt: comprehensus à populo, exquisitis supplicijs & quod Principi molestius ignominiosis, inter duas columnas pendulus, diu animam impuram egit, acto Imperij bienno hoc vno felix, quod calamitate resipiscens, inflictas pœnas æquo animo patiens, diuinam Iustitiam implendo pacauit. *Andronicus.*

Anno itaque 1185. Isacius Angelus,

Isacius Angelus. expulsa Comnenorum familia, populari gratia throno euehitur; quem statim ignauia & perditissimo luxu maculauit, ac quantumuis ad annum decimum per varias coniurationes non tam dominationem quam delicatam vitam deduxerit; tamen à Valachis spretus, & victui, inter vnguenta & conuiuia, viuum potius cadauer dici quam Princeps, debuit. Donec à fratre Alexio, flagitia fratris per fratricidium vindicante, captus & excæcatus, non tam Imperio deiectus est, quàm seruitute voluptatum.

Alexius 3. Comnenus. Alexius sumpto Comneni nomine, spretoque Angeli anno Christi 1195. fratris Imperium, hoc est luxum & voluptates, quasi hæreditarias, creuit. Feliciter pro scelere multos æmulos sustulit ferro vel veneno: grauiorem hostem nactus in Henrico Imperatore occidentis, Macedoniæ partem exigente, quem & mors ademit. Cum itaque impunè lasciuia muliebrique luxu difflueret, Alexius Isacii fratris excæcati filius, elapsus custodia, & ad

Alexius IV. Angelus. Venetos insensos Byzantinis profugus, illorum ope & Francorum in Syriam intendentium, fugato patruo throno imponitur: eat men modestia, vt Patri Isacio quantumuis cæco Diade-

dema rediderit, se eius collegam professus.

Sed Isacio beneficium damno fuit; cùm enim quibus debebat omnia, multa concederet: orta inter Græcos & Latinos rixa, quidam Alexius Ducas regij generis, ob supercilia coniuncta Murzuflus dictus, à Græcis detestantibus Angelos Augustus dicitur, Isacio Sene interim mortuo, filius Alexius in carcere laqueo perijt, mense potestatis 7. Murzuflus tertio post mense sibi fugâ consuluit; cùm à Francis potestatem tyrannicam insectantibus pacem non impetraret, multò minus bellum ab ijs illatum repelleret. Ita ad Latinos delatum Orientis Imperium, hostibusque permissa corruptissima vrbs voluptatibus: nempè antè perdita quàm capta, luxu hostilibus armis præeunte. *Alexius V. Ducas.*

Ab Henrici Asperi morte aliquot annis Occidentis Imperium, cum duo contenderent, neutrius fuit, donec Philippo Henrici fratre Bambergæ inter salutationis officia interempto, & Othone ab Innocentio III. abdicato, Fridericus Henrici filius adhuc adolescens Imperator deligitur, anno Christi 1209. auo Friderico penè per omnia futurus similis. Nam quadraginta potestatis annos per vtramque *Fridericus II.*

fortu-

fortunam impleuit, aduersa pressus, cum prosperà malè veteretur. Romanæ Ecclesiæ beneficium fuit, lues, & odium nouum, Enceladus Diuorum fulmina lacessiuit & sensit ab vno tandem anathemate vstus: paterni hæres odijs in Mediolanenses pugnauit atrociter: Guelforum & Gibellinorum ad Italiæ perniciem factionibus omnia miscuit: à Pontificibus solio pulsus throno deiectus est: restitutus illorum gratiæ, armatus adijt Palestinam, sed successu nullo: ad obsessam Parmam sperata conditaque Victoria cecidit, & triumphali curru deiectus captiuorum gregem propemodùm auxit: Postremo ne quid auiti fati deficeret, vidit Diadema raptum hosti imponi, non quidem filio, sed quod acerbius, extraneo, reiectis liberis: flagitij pœna transeunte ad posteros, & in seram stirpem vindicante crimen Ecclesia. Tarenti obijt anno 1250. impiæ vt creditur contumaciæ pœnitens, nihil ex tantis turbis præter dolorem animi colligens.

Ecclesia fortitudo Ecclesia interim palmæ instar eluctantis in pondera, Moderatores nacta fortissimos, eos singulos victorijs pluribus designauit. Sanè Innocentius III. iamante Raimundum Tolo-

se

ſæ Comitem fautorem Albigenſium intrepide obſtrinxerat anathemate, ramos perniciosos excisurus in trunco: idemque in Ioanne Angliæ Rege præſtiterat: tam feliciter, vt eum pœnitentia eripuerit pœnę, illum recta pœnitentia pęnæ rapuerit. Ille ipse Innocentius an. Christi 1215. XII. Concilium Generale quod eſt quartum Lateranenſe, Romæ conuocauit, quaſi Chriſtiani Orbis Centuriata Comitia, præſentibus Epiſcopis 412. vt de Paleſtina re ſuperanda viæ inirentur. Et quamuis in Ægypto occupanda feſellerit euentus conſilia, nihil tamen illis ſucceſſus detrahit, ex bono parente plerumque corruptus. *Concilium 11. Lateranense IV.*

In Honorio geminus partus fœcundauit Eccleſiam Religioſorum Ordinum inſtitutione. Alter Prædicatorum qui à Dominico Hiſpano Albigenſium hoſte acerrimo & ſanctitatis florem adepto piè inſtituti doctrinam virtutum ſtudia excolentes, pulſa cœnobijs ignorantia, ſcientias religione donatas in ærarium Dei tranſcripſerunt. *Dominicani.*

Alter Fratrum Minorum, à Franciſco Aſſiſio paupertatis cultore eximio ſumpta origine: tanto prouentu, vt per vrbem Chriſtianam poſtmodùm ſparſa, Chriſti exemplum vbique *Franciscani.*

præ-

præbuerit; & in nouos deinceps ordines vel repullulascens vel repubescens, sanctas propagines Iuuentamque piam in vltima transmiserit secula, fecundus semper, idem & multiplex, ea in Francisco authore mira patrata sunt, vt spoliatissimus mortalium rerum, locupletissimusque cœlestium, quà copià, quà inopià Seraphinus exscribat.

Innocentius IV. fortitudine cumulauit hanc felicitatem; vnus maximè Friderico par: à quo fractus peruicax animus, armatumque Cœlum in terras. Id Perfectum anno 1245. in decimotertio Concilio Generali, quod primum est Lugdunense: vbi Fridericus anathemate perculsus & abdicatus Imperio, expeditio in Palæstinam decreta, illius Duce Ludouico Rege Galliæ constituto. Eritque Lugdunum in vrbibus memorabilis, quòd omnium prima non in Gallia modo, sed in cæteris trans Alpes gentibus, hospiti Cœlo præbuerit sedem, Dique maiestatem quantum terræ capiunt, sinu exceperit.

Concilium 13. Lugdunense I.

Sed dum Italia intestino bello dirimitur; Veneti iam ante potiti Creta, quam Genuensibus eripuerant; anno Christi 1237. Rhodum Saracenis expulsis

Veneti.

pulsis occupant; armatique postea Ecclesiæ nomine in Fidericum, Apuliam inuadunt: sicut & Ferrariam Mediolanenses, cui præficitur anno 1240 Pontificum nomine Azzo Princeps Estensis familiæ, ad nostra tempora per exempla pietatis & fortitudinis illustria deductæ feliciter. *Estenses.*

Porrò Gallia tunc Heroum ferax pro gloria & religione certauit eximie, Philippus regnandi laude dictus Augustus anno 1214 iuxta Tornacum celebrem illam Bouinenses pugnam profligauit. Ex aduerso stabant Otho magis Imperij titulo spoliatus quam viribus, Ioannes Angliæ Rex inueterato in Francum odio: & Ferdinandus Flandriæ Comes; ita certi victoriæ vt captiuis vinciendis catenas ferreas circumferrent: victi tamen sunt: Otho & Ioannes in fugam acti, Ferdinandus captus, iniectaque parantibus vincula. Otho exanimatus hac victoria, & coactus à Fiderico veniam petere, haud multo post in Saxonia lutens morbo obijt. Nec Ioanni melius, qui ab Anglis Proceribus exautoratus est, arcessito Ludouico Philippi filio. Ita plerumque victores ludit, & raro cum Superba contubernio, felici Lauro Modestiam donat. *Philippus Augustus.*

de

calamitosissimis, quibus mortales vincuntur. A Saracenis in Ægypto captus est anno Christi 1250. suisque maior victoribus, docuit Reges quidpiam esse supra Regni fastigium, quod in eius ruina perstet erectum.

Et Ludouici temporibus debet Sorbonam orbis vniuersus: Roberto Sorbonio illustrissimi Collegii fundatore, circa annum Christi 1243. vel decennio post. Quam Academiam ærarium Theologiæ, sapientum Areopagum, fidei Atlantem, Doctrinæ Cœlum si dixeris: adumbrabis illam non exscribens. *Sorbonia.*

Suam etiam gloriæ segetem Hispania messuit, anno 1212. celeberrima de Mauris victoria, post Calatrauam urbem expugnatam. Ad obruendam Hispaniam incredibili moltitudine Mauri irruperant, obruerunt quidem sed cadaueribus, ducentis eorum millibus in acie cæsis. Nec ad vnum Regem tanti facinoris laus spectauit; Castellæ, Legionis, Aragonis, & Nauarræ conuenerant, ad discriminis partem vel gloriæ. Vigesimo post quam Academiam anno Ferdinandus Castellæ Rex Cordubam cepit, Maurorum arcem & regiam ciuitatem; illorum rebus post pugnam in deterius prolabentibus, quasi corpus *Hispani Mauros vincunt.*

corpus exhaustum sanguine, vel serpens contrito capite caudam vibrans.

Interregnū Imperij. Interea in Germania, exauthorato Friderico, fluctuauit aliquandiu sine gubernatore Imperium, quippe Henricus Lantgrauius Thuringiæ, designatus clam ab Innocentio, dum se illi expedit, victoque Conrado Friderici filio victor jam vrget, in obsidione Vlmæ vulneratus interijt, anno 1246. ad coronam euectus, obsequio magis quàm cupiditate. Huic altero post anno substitutus Gulielmus Hollandiæ Comes, licet repugnante Friderico, & post eius obitum Conrado filio, se tamen gerit pro Imperatore; donec anno 1255. pugnans contra Frisios interemptus est; vacauitque Imperium XIX. annis; Electorum suffragijs inter Richardum Regis Angliæ fratrem, & Alphonsum Castellæ Regem Mathematicum illum nobilem distractis; & Friderici liberis de Augustali apice malè contendentibus, cùm nec regna auita retinerent, & cædibus mutuis grassarentur.

Conradus Rex Siciliæ. Nam Conradus anno 1254. Apuliæ Rex, cum Henricum fratrem Siciliæ Regem nefariè peremisset, statim à Manfredo Friderici notho veneno tollitur, relicto in Germania filio paruulo

Con-

Contadino: iustè Diuinitate Nemesi Fridericum plectente in potestatis, vt eorum liberi qui Pontificem Patrem eiurassent, naturæ rupto vinculo se ipsi perderent. Manfredus illicò, ne periret crimen, Conradini vel infantia vel morte prætexta, in perempto. rum inuolat regna, sed Neapolitanis Pontificem appellantibus, mouetur bellum pro fratricidij pœna vel præmio, quod variè gestum est annum 1264. quo Galli in Italiam euocati, fontem nouo regno ac nouis bellis aperuerunt. *Manfredus.*

Eo quippe anno Clemens IV. Carolum Comitem Andegauensem Ludouici sancti fratrem vtriusque Siciliæ regnis inaugurat, per vectigal annuum 40. millium aureorum. Nec facilior inauguratio Pontifici fuit, quàm victoria Carolo; ad Beneuentum vno prælio debellatum, Manfredoque inpugna occiso, Italiæ nobilissima portio Gallorum fuit, sed rarò tam facili pretio regnum stetit, anno 1268. Conradinus Conradi filius Sueuiæ Dux, sceptri iam potens, auitum repetiturus, numeroso exercitu aggreditur Carolum, ad Fucinum lacum pugnatum est, & ex victore victus Conradinus, in fugamque actus, & noua calamitate ex fugien- *Carolus Andegauensis.* *Conradinus.*

ex fugiente captiuus, cum Federico cognato Austriæ Duce; sequenti anno Neapoli spectaculum fuit luctuosum, capite illo coronando minutus, in vrbe regia, quam ingressus erat in vinculis, Friderico eiusdem sortis Comite. Magis Carolo miseria quàm armis nocuit: fuitque ius summum, si non summa iniuria, summa tamen inuidia; credituique regna tanti non esse, vt ijs nati ea propter perirent Principes, calamitosissima regnantium sorte, si throno deiectis mors vna restaret. In eo Fridericorum excisa stirps; nec Ecclesiæ hostibus licuit peccanare.

At de regnis caducis dum contendunt Principes: cæleste comparauit Ludouicus Gallus. Inito enim de bello sacro inter Reges Francum, Anglum, & Aragonium fædere; postquam Eduardus Anglus Asiam tenuit, & Ludouicus in Africa capta Carthagine Tunetum obsidet: lue pestilenti in castris forsa, eadem dignus immortali vita Princeps sublatus est anno 1270. Verè apud posteros virtutum merit s sanctus; sed sanctitate regia, quæ fortitudinem & animi robur incenderet: adeò Dei est non officere muneri quod imposuit, nec Cœnobitam in Rege præstare.

Ludouicus sanctus.

Hoc

Hoc tempore bella flagrans Italia viros alebat Christianæ pacis feciales, Thomam Aquinatem, & Bonauentura Etruscum: vtrumque doctrinâ & pietate percelebrem; hoc tamen discrimine, quod Thomas splendorem prosapiæ claustri tenebris texit; Bonauentura è Francisci tunica ad splendorem purpuræ euecto; at ille idem doctrinâ quamuis altè imbutus, tamen pietatis sensu commendatur; alter verò tametsi penitus Deo delibutus, doctrinæ famâ venit ad posteros; adeò parca laudis humanitas est, nec vnum in geminis sinit excellere. Sanè Thomas deductam cœlo Theologiam terris impertijt, vt in eo vel hospitantem Angelum, vel eum inter Angelos hospitem credas. *Thomas Aquinas; Bonauentura*

In Oriente interim Græcorum Imperium ad Gallos diuertit, ab ijs ob tentum per annos 48. Primus Imperator Balduinus Flandriæ Comes, qui anno 1204. expulso Murzuffo Alexij peremptore, à Latinis Principibus Constantinopoli inauguratus est, eui teste maximè cæco illo perspicacissimo Dandulo Venetorum Duce, ne quis Latinorum Venetijs proximus imperaret; Nec tamen Balduinus totum Imperium vnus obtinuit; nam vt è Colosso *Gallorum in Græcia Imperium.*

do Rhodio multę statuę suę sunt, sic ex ruina Imperij dominationes plurimæ natæ. E Latinis Bonifacius Marchio Montesferratensis Peloponnesi Rex appellatus est: Athenarum Godefridus Trecensis; Theodorus Lascaris Theodori Comnenii gener Nicææ in Bithynia nouum regnum condidit; Dauid & Alexius fratres Andronici Tyranni nepotes in Ponto Trapezuntinum regnum posuerunt; aliud sed admodum breue sibi Thessalonicæ Theodorus Angelus quæsiuit, statim à Mysis captus & excæcatus. At quàm minimam orbis partem quàm multi diuidunt; vt dicas in grano formicas certantes.

Sed Balduino diuturna pax non fuit; nam primo anno interceptus à Ioanne Mysorum Duce coniectus in carcerem, pedorę aut tormentis periijt; fato Orientalium Imperatorum, vix sua morte fungentium. Huic successit Henricus frater, continuis Tartarorum irruptionibus infestatus, (ij quippe ab Asiathia Scythia ingenti numero prorumpentes Saracenis & Gręcis passim occisis, innumeram mortalium vim exhauriebant) qui pace cum Theodoro Lascari contracta decem annos Imperium tenuit; si sit

Impe-

ſmperium ſuorum intereſſe calamitatibus, nec mederi.

Id tamen qualecunque ad eius generum Petrum Antiſiodorenſem delatum, & eidem ſtatim ereptum, ac Roberto filio virtute Iolantę coniugis traditum, in Balduino nepote deſijt: qui vno ſupra 30. annos Imperator, Chriſti 1261. à Michaele Paleologo, ex vetere Palæologorum, & Comnenorum familiâ, eò depulſus eſt: fraude & inſidijs, hoc eſt Græcis moribus; nam Francis Conſtantinopoli abſentibus, noctù per proditores patefacto ingreſſu, ab hominibus octingentis capta vrbs regia, redditumque Græcis imperium, cymba profugit Balduinus, ſola præteritorum memoria in poſterum ſe conſolans, vel macerans.

Anno Chriſti 1274. Tandem poſt diutinum inter regnum, Electores in Rodulphum Hapsburgenſem Comitem conueniunt, debentem virtuti plura quam fortunæ; quique ſolis meritis ambiret Imperium, Hic ſua contentus Germania, Italiam Imperatorum ſcopulum vel fugit, vel ſpreuit, nunquam perſuaſus eam vt adiret. Et habuit in Germania triumpharum materiam; primum in Ortocaro Bohemiæ Rege, odibus præpollente, quem armis & *Rodolphus I.*

contemptu fractum adegit ad veniam, iterumque reparatis viribus tumidum, vicit in acie à gregario peremptum milite. Inde Austria Alberto filio data, familiæ Austriacæ celeberrimæ in posteris Regumque feracissimæ nomen dedit. Et in Heluetios Burgundosque quater & decies repetitis pugnis totidemque palmis; Victoriosi tutulum Rodulphus adeptus est: vbique dignus quem ambiret victoria. Iam senex obijt, clementia & comitate morum infra Augustum; imo suprà, cùm maximè Princeps demissione sui emineant.

Cõcilium 14. Lugdunẽse 2.

Eodem anno quo Imperium Rodulphus inijt, habuit Lugduni Gregorius X. Concilium Generale XIV. Lugdunense II præsentibus quingentis Præsulibus; in quo actum de Palæstina recuperanda, Regibus Europæ ad sacram expeditionem incensis: quin & Paleologo Romanam Ecclesiam supremam fatenti, concessum Orientis Imperium, vt adunatis animis, vires facilius iungerentur. Sed pia consilia mors sancti Pontificis disturbauit, & profanus Principum ambitus sanctissimis votis intercessit.

Anno Christi 1282. Eruperunt pressa diu consilia; cùm Galli omnes per

Sici-

Siciliam fusi, ipso Paschatis die, & (ne immanitati sacrilegium deesset) subi campanæ signum ad vespertinos hymnos conuocantis, in singulis oppidis ab ipsius Siculis contrucidati sunt. Cædis causa, Siculorum in Gallos excedentes odium: auctor, Petrus Aragoniæ Rex, qui, ducta in vxorem Constantia Manfredi Nothi filia, ex qua liberos susceperat, Friderici regna quasi dotalia reposcebat? Instrumentum, Ioannes Prochyta, qui religioso cucullo tectus, *hoc est ouina pelle lupum dissimulans*, impunè Siculas vrbes concursans; odiorum flammas incenderat; socius, Michael Palæologus, qui vt Carolum amoliretur imminentem Byzantino Imperio, (Carolus enim filiam desponderat filio Balduini) aurum Aragonio ad dicendum dolum, vt fertur suppeditauerat. Ita *ex libidine, odio & ambitione, sceleratissimis parentibus, orta proles illa flagitiosissima*, & patrata cædes apud Christianos, quam in Mithridate damnauit olim barbaries, *adeo nihil est quod libido regni non violet*.

Aragonius Sicilia potitus est, & iacta sunt diuturnæ Gallos inter & Hispanos discordię fundamenta, quę posteri magno mortalium malo, nimis strenuè *Petrus Aragonius*

ad fastigium educent. Interea Carolus Diuina & humana ope vltionem intendit, Martini Pontificis anathemate; Gallorumque armis accinctus; sed alterum Petrus contemptu elusit, alterum fraude: singulari pugnâ ad Burdigalam Carolo indicta: ita disiectum à Sicilia bellum, nec ad Burdigalam pugnatum; Aragonio detractante certamen, cuius præmium iam occupauerat.

Carolus Claudus. Inde à Sicilia in Aragoniam bellum illatum, sed trium Regum lugendum funere; quippe eodem anno, huius sæculi 85. Petrus Aragonius tanti fax incendij decessit ex vulnere; Philippus Audax Franciæ Rex dum Perpiniano capto redit ad suos, ex morbo obijt: & Carolus Neapolitanus tædio, & dolore; non Siciliæ modò à continenti sua auulsæ, sed captiuitatis filij Caroli Claudij, quem Rogerius exul Apulus pugnantem nauali prælio ceperat, victumque Aragonijs dederat.

Is postea à Constantia Petri vidua vltionis libidine neci admotus, eiusdem pietate pro Christo passo statim ereptus, sibique restitutus abdicata Sicilia, nouis iterum bellis cum Iacobo Pe-

rir

tri filio, per vim extorta repetens, componetur; vtroque suum affirmante; quod iure alter, & alter teneret.

Sed & abierat anno 1283. Michael Palæologus, qui 22. annis potius Imperio, Latinorum cautior quam Turcarum, dum Europam struat, Asiam perdit: Turcis in ea septem Satrapias constituentibus. Ita præpostera semper Ambitio, & oculata à fronte, à tergo cæca est: & dum fluctum frangit, ruit in scopulum. *Michael Palæologus.*

Hoc tempore Raimundus Lullus in Hispania, magnum Amoris humani, Diuinique specimen fuit. Siquidem mulierum amoribus pene ad insaniam implicitus cum resipuisset, cœlestibus flammis sic exarsit, vt sancte phreneticus, per agros discurrens, vbique nouum incendium circumferret. De litteris bene meritus dicendi artem scripsit, vel Labyrinthum ingenijs posuit: notior posteris famosa auri arte quam pietate; vt mali quam boni tenacior fama est. *Raimundus Lullus.*

Anno 1292. Adolphus Nassouius consequutus est Imperium Occidentis, gessitque sex annis cum dignitatis tantæ ruina, nam bello concito Philippum inter & Eduardum, Anglo stipen- *Adolphus Nassouius.*

corpus exhaustum sanguine, vel serpens contrito capite caudam vibrans.

Inter regnū Imperij. Interea in Germania, exauthorato Friderico, fluctuauit aliquandiu sine gubernatore Imperium, quippe Henricus Lantgrauius Thuringiæ, designatus clauo ab Innocentio, dum se illi expedit; victoque Conrado Friderici filio victor iam vrget, in obsidione Vlmæ vulneratus interijt, anno 1246. ad coronam euectus, obsequio magis quàm cupiditate. Huic altero post anno substitutus Gulielmus Hollandiæ Comes, licet repugnante Friderico, & post eius obitum Conrado filio, se tamen gerit pro Imperatore; donec anno 1255. pugnans contra Frisios interemptus est; vacauitque Imperium XIX. annis, Electorum suffragijs inter Richardum Regis Angliæ fratrem, & Alphonsum Castellæ Regem Mathematicum illum nobilem distractis; & Friderici liberis de Augustali apice malè contendentibus, cùm nec regna auita retinerent, & cædibus mutuis grassarentur.

Conradus Rex Sicilia. Nam Conradus anno 1254. Apuliæ Rex, cum Henricum fratrem Siciliæ Regem nefariè peremisset, statim à Manfredo Friderici notho veneno tollitur, relicto in Germania filio paruulo

Con-

Contadino; iustè Diuina Nemesi Fridericum plectente in potestatis, vt eorum liberi qui Pontificem Patrem eiurassent, naturæ rupto vinculo se ipsi perderent. Manfredus illicò, ne periret crimen, Conradini vel infantia vel morte prætexta, in peremptorum inuolat regna, sed Neapolitanis Pontificem appellantibus, mouetur bellum pro fratricidij pœna vel præmio, quod variè gestum est annum 1264. quo Galli in Italiam euocati, fontem nouo regno ac nouis bellis aperuerunt. *Manfredus.*

Eo quippe anno Clemens IV. Carolum Comitem Andegauensem Ludouici sancti fratrem vtriusque Siciliæ regnis inaugurat, per vectigal annuum 40. millium aureorum. Nec facilior inauguratio Pontifici fuit, quàm victoria Carolo; ad Beneuentum vno prælio debellatum, Manfredoque in pugna occiso, Italię nobilissima portio Gallorum fuit, sed rarò tam facili pretio regnum stetit, anno 1268. Conradinus Conradi filius Sueuiæ Dux, sceptri iam potens, auitum repetiturus, numeroso exercitu aggreditur Carolum, ad Fucinum lacum pugnatum est, & ex victore victus Conradinus, in fugamque actus, & noua calamitate ex fugien- *Carolus Andegauēsis.* *Conradinus.*

ex fugiente captiuus, cum Federico cognato Austriæ Duce; sequenti anno Neapoli spectaculum fuit luctuosum, capite illo coronando minutus, in vrbe regia, quam ingressus erat in vinculis, Friderico eiusdem sortis Comite. Magis Carolo miseria quàm armis nocuit: fuitque ius summum, si non summa iniuria, summa tamen inuidia; credatur; nique regna tanti non esse, vt ijs nati ea propter perirent Principes, calamitosissima regnantium sorte, si throno deiectis mors vna restaret. In eo Fridericorum excisa stirps, nec Ecclesiæ hostibus licuit peccare.

Ludouicus sanctus. At de regnis caducis dum contendunt Principes: cæleste comparauit Ludouicus Gallus. Inito enim de bello sacro inter Reges Francum, Anglum, & Aragonium fædere; postquam Eduardus Anglus Asiam tenuit, & Ludouicus in Africa capta Carthagine Tunetum obsidet: lue pestilenti in castris forsa, eadem dignus immortali vita Princeps sublatus est anno 1270. Verè apud posteros virtutum merit s sanctus; sed sanctitate regia, quæ fortitudinem & animi robur incenderet: adeò Dei est non officere muneri quod imposuit, nec Cœnobitam in Rege præstare.

Hoc

Hoc tempore bello flagrans Italia viros alebat Christianæ pacis feciales, Thomam Aquinatem, & Bonauentura Etruscum; vtrumque doctrina & pietate percelebrem; hoc tamen discrimine, quod Thomas splendorem prosapiæ claustri tenebris texit; Bonauentura è Francisci tunica ad splendorem purpuræ euecto; at ille idem doctrina quamuis altè imbutus, tamen pietatis sensu commendatur; alter verò tametsi penitus Deo delibutus, doctrinæ fama venit ad posteros; adeò parca laudis humanitas est, nec vnum in geminis sinit excellere. Sanè Thomas deductam cœlo Theologiam terris impertijt, vt in eo vel hospitantem Angelum, vel eum inter Angelos ohospitem credas. *Thomas Aquinas, Bonauentura.*

In Oriente interim Græcorum Imperium ad Gallos diuertit, ab ijs ob tentum per annos 48. Primus Imperator Balduinus Flandriæ Comes; qui anno 1204. expulso Murzuffo Alexij peremptore, à Latinis Principibus Constantinopoli inauguratus est, cui sente maximè cæco illic perspicacissimo Dandulo Venetorum Duce, ne quis Latinorum Venetijs proximus imperaret; Nec tamen Balduinus totum Imperium vnus obtinuit; nam vt è Colos- *Gallorũ in Græcia Imperium.*

so

ło Rhodio multę statuę suę sunt, sic ex ruina Imperij dominationes plurimæ natæ. E Latinis Bonifacius Marchio Montesferratensis Peloponnesi Rex appellatus est: Athenarum Godefridus Trecensis; Theodorus Lascaris Theodori Comneni gener Nicææ in Bithynia nouum regnum condidit; Dauid & Alexius fratres Andronici Tyranni nepotes in Ponto Trapezuntinum regnum posuerunt; aliud sed admodum breue sibi Thessalonicæ Theodorus Angelus quæsiuit, statim à Mysis captus & excæcatus. At quàm minimam orbis partem quàm multi diuidunt; vt dicas in grano formicas certantes.

Sed Balduino diuturna pax non fuit; nam primo anno interceptus à Ioanne Mysorum Duce coniectus in carcerem, pedore aut tormentis periijt; fato Orientalium Imperatorum, vix sua morte fungentium. Huic successit Henricus frater, continuis Tartarorum irruptionibus infestatus, (ij quippe ab Asiathia Scythia ingenti numero prorumpentes Saracenis & Grę- cis passim occisis, innumeram mortalium vim exhauriebant) qui pace cum Theodoro Lascari contractà decem annos Imperium tenuit; si sit

Impę-

imperium suorum interesse calamitatibus, nec mederi.

Id tamen qualecunque ad eius generum Petrum Antisiodorensem delatum, & eidem statim ereptum, ac Roberto filio virtute Iolantę coniugis traditum, in Balduino nepote desijt: qui vno supra 30. annos Imperator, Christi 1261. à Michaele Paleologo, ex vetere Palæologorum, & Comnenorum familiâ, eò depulsus est: fraude & insidijs, hoc est Græcis moribus; nam Francis Constantinopoli absentibus, noctu per proditores patefacto ingressu, ab hominibus octingentis capta vrbs regia, redditumque Græcis imperium, cymba profugit Balduinus, sola præteritorum memoria in posterum se consolans, vel macerans.

Anno Christi 1274 Tandem post diutinum inter regnum, Electores in Rodolphum Hansburgensem Comitem conueniunt, debentem virtuti plura quam fortunæ, quique solis meritis ambiret Imperium, Hic sua contentus Germania, Italiam Imperatorum scopulum vel fugit, vel spreuit, nunquam persuasus eam vt adiret. Et habuit in Germania triumpharum materiam; primum in Ortocaro Bohemiæ Rege, odibus præpollente, quem armis & *Rodolphus I.*

contemptu fractum adegit ad veniam, iterumque reparatis viribus tumidum, vicit in acie à gregario peremptum milite. Inde Austria Alberto filio data, familiæ Austriacæ celeberrimæ in posteris Regumque feracissimæ nomen dedit. Et in Heluetios Burgundosque quater & decies repetitis pugnis totidemque palmis; Victoriosi tutulum Rodulphus adeptus est: vbique dignus quem ambiret victoria. Iam senex obijt, clementia & comitate morum infra Augustum: imò suprà, cùm maximè Princeps demissione sui emineant.

Cõcilium 14. Lugdunẽse 2. Eodem anno quo Imperium Rodulphus inijt, habuit Lugduni Gregorius X. Concilium Generale XIV. Lugdunense II præsentibus quingentis Præsulibus; in quo actum de Palæstina recuperanda, Regibus Europæ ad sacram expeditionem incensis: quin & Paleologo Romanam Ecclesiam supremam fatenti, concessum Orientis Imperium, vt adunatis animis, vires facilius iungerentur. Sed pia consilia mors sancti Pontificis disturbauit, & profanus Principum ambitus sanctissimis votis intercessit.

Anno Christi 1282. Eruperunt pressa diu consilia; cùm Galli omnes per

Sici-

Siciliam fusi, ipso Paschatis die, & (ne immanitati sacrilegium deesset) subi campanæ signum ad vespertinos hymnos conuocantis, in singulis oppidis ab ipsius Siculis contrucidati sunt. Cædis causa, Siculorum in Gallos excedentes odium: auctor Petrus Aragoniæ Rex, qui ducta in vxorem Constantia Manfredi Nothi filia, ex qua liberos susceperat, Friderici regna quasi dotalia reposcebat? Instrumentum, Ioannes Prochyta, qui religioso cucullo tectus, *hoc est ouina pelle lupum dissimulans*, impunè Siculas vrbes concursans; odiorum flammas incenderat; socius, Michael Palæologus, qui vt Carolum amoliretur imminentem Byzantino Imperio, (Carolus enim filiam desponderat filio Balduini) aurum Aragonio ad dicendum dolum, vt fertur suppeditauerat. Ita *ex libidine, odio & ambitione, sceleratissimis parentibus, orta proles illa flagitiosissima*, & patrata cædes apud Christianos, quam in Mithridate damnauit olim barbaries, *adeo nihil est quod libido regni non violet*.

Aragonius Sicilia potitus est, & iacta sunt diuturnæ Gallos inter & Hispanos discordię fundamenta, quę posteri magno mortalium malo, nimis strenuè *Petrus Aragonius*

tri filio, per vim extorta repetens, componetur; vtroque suum affirmante; quod iure alter, & alter teneret.

Sed & abierat anno 1283. Michael Palæologus, qui 22. annis potius Imperio, Latinorum cautior quàm Turcarum, dum Europam seruat, Asiam perdit: Turcis in ea septem Satrapias constituentibus. Ita præpostera semper Ambitio, & oculata à fronte, à tergo cæca est: & dum fluctum frangit, ruit in scopulum. *Michael Palæologus.*

Hoc tempore Raimundus Lullus in Hispania, magnum Amoris humani, Diuinique specimen fuit. Siquidem mulierum amoribus pene ad insaniam implicitus cum resipuisset, cœlestibus flammis sic exarsit, vt sanctè phraneticus, per agros discurrens, vbique nouum incendium circumferret. De litteris bene meritus dicendi artem scripsit, vel Labyrinthum ingenijs posuit: notior posteris famosa auri arte quàm pietate; vt mali quàm boni tenacior fama est. *Raimundus Lullus.*

Anno 1292. Adolphus Nassouius consequutus est Imperium Occidentis, gessitque sex annis cum dignitatis tantæ ruina, nam bello concito Philippum inter & Eduardum, Anglo stipen- *Adolphus Nassouius.*

diariam militiam pollicitus, Germanis in contemptum venit, Albertumque Austriacum æmulum excitauit, primum vt se hostibus Gallis adiungeret, dein vt repudiata affinitate, Romanorum Rex signatus, in ipsum Augustum armis contenderet. In prælio læsus Adolphus perijt, relinquens Alberto laureatum Imperium: Francus, & Anglus, contracto fœdere, Adolphum, vt communem hostem insequuti sunt, qui fidem auro mercatus, auro fefellerat.

Celestinus. Anno post altero Petrus Morronus, Celestinus dictus, in Pontificatum summum euehitur: sed cùm priuatæ vitæ assuetus, negotiorum turbam horreret, solitariam sanctitatem negotiosæ anteferens, se dignitate sponte abdicauit. Iam ante Ordinis conditor, quem Celestinorum dixit posteritas, Cœlitum vitam secessu, abstinentia, sacrisque precibus imitantium; Petro successit Bonifacius VIII. rebus agendis aptior, fortasse pluribus quam par esset.

Scotus. Lucebat hoc tempore Ioannes Duns; Scotus origine. Franciscanus familia, fama & meritis Cosmopolitanus, hoc est ciuitate totius orbis donatus, dignus qui subtilitate ingenij cum solliditate

ditate Thomæ contenderet: paremque pari opponeret in arena Scholæ certantibus.

Anno Christi 1298. Albertus Austriacus Rodulphi filius imperauit bellis in Germanos suos exercitus, quod ad nutum subegit maioribus dignus, nisi minorem Martiam indolem consumpsisset. Nono Imperij anno nefariè trucidatus est, dum in Bohemos bellum appararet, à Ioanne fratris filio, quod eius bona diutius pro tutore teneret *impiè quidem, sed occulto iudicio Adolphi animam repetente.* *Albertus Austriacus.*

Sub ea noua Heluetiorum Respublica circa annum 1307. sumpsit originem. Eorum pauci Alpium incolæ ab Imperatoris ministris vexati, inito fœdere ceperunt iniuriam propulsare: à paruis initijs per gentes multas fœdus inualuit: facilè animis ad tutelam sui coalescentibus. perstatque hodie potentissimos inter Principes illibatum. Gens tam expers ambitionis quàm amans libertatis, tuendorum potius quàm promouendorum finium cupida, non tam suis montibus quàm votorum modo circumscripta, alienam hactenus ambitionem fregit, dum suam tenuit: adeò tutissima sunt quæ medio- *Heluetiorum fœdus, ratio.*

cria; omniumque decrescant minima, quæ crescunt minimè.

Curtracensis pugna Gallia interim bello Flandrico grauem via cturam passa est; in pugna ad Curtracum edita anno 1302. vbi temeritate Roberti Atrebatum Comitis si, nobilitatis excisus, cum ipso Roberto, præstantissimis Equitum turmis se deinceps in Lisæ annis fossam Andabatarum instar præcipitantibus Ibi verè Gallica pugnatum indole, hoc est imperterrito sed cæco animo; quis enim oculatus ad prælium non inspecto campo processisset? *Sed ars illa belli nostris Heroibus Ludouicao sæculo debebatur.* Excepit & Philippum Regem tumultus nouus, à Bonifacio Pontifice suscitatus; quo tamen defunctus nouam Romam Lugduni in Gallia sua vidit.

Clemēs V. Nam anno 1305. Clemens V. Burdigalensis, Lugduni à Cardinalibus Pontificia thiara coronatus est Pompa sup a regiam, quam tres Reges ornarunt, Francus, Anglus, & Aragonius; sed prope lugubris, pariete collapso, coronatisque capitibus, si non exitium, at timorem exitij grauem inferente: Ioannes tamen Britanniæ Duce ruina oppresso: ita sibi est prosperitas oneri & quæ pompam augent, ruinam vrgent-

gent. Pontifex tumultuum Italicorum pertæsus, tota Italia factionibus A borum & Nigrorum scissa, Sedem Pontificiam Roma Auenionem transtulit, vbi hæsit annis minimum 70. Vrbs Gallica quidem, sed Phocensis Prouinciæ, & Neapolitano Regi attributa, splendorem Curiæ gratulans excepit, ornata deinceps præclarissimis ædificiis sacris, & profanis, quæ tantorum hospitum amplitudinem celebrent. Tres Cardinales Romam legati, qui res Italię administrarent.

Aurẽnio Põtificum sedes.

Circa hæc tempora, pixis nautica ingenioso inuento, sed prorsus ancipiti ad nauigationis visum reperta est, qua ad acum magnete illitam venti indicarentur, cur usque nauium dirigeretur. Certe tanti non erat hauriri fluctibus, armare scopulos nostra audacia, & ventosæ artis beneficio prouocare ventos, ac in peregrina naufragia sese immittere.

Acus nauticos.

Anno Christi 1293. Andronicus Palæologus Michaeli patri successit, longa dominatione 40. prope modùm annorum calamitates longè producens. Turcos infensissimos passus, est à quibus tota deiectus Asia, vix Europam suam defendit; quos in opem eciuerat Massageras, quasi hostos deessent,

Ãdronicus Paleologus.

molestissimos omnium expertus: idem in Rogerio famoso illo Pirata Apulo miseriæ perferens, quem adscitum socium præconem sensit: accessit ad cumulum, domesticum malum, Andronicus iunior, ex filio nepos, cuius corrupta adolescentia fratri Manueli & Michaeli patri attulit mortem, illi quidem ignoto inter nocturnas grassationes, huic dolore & tædio. Nec in eo constitit perditus iuuenis; sed in auum rebellis, ab inuito extorsit Imperium, tanto senis dolore, vt corruperit oculos luctu; quâ miseriâ octo annos protracta, tandem vitam posuit rerum aduersarum cui su longissimam.

Othomannus. Sed quod omnium acerbissimum & Christianis luctuosissimum, sub eo, nimirum anno 1300. natum est Imperium Turcicum, Asiaticis Europæisque terribile, in Othomanno Satraparum Asiæ potentissimo, cui cum Bithynia obuenisset, idem Satrapias cæteras sibi subiecit, gradumque posteris strauit, ad erigendam sublimem illam potestatis molem, quâ orbis premitur, gemitque perdiu diræ tyrannidi mancipatus.

Henricus Luxemburgus. Anno Christi 1308. Henricus Comes Luxemburgius, dictus Imperator vt con-

conditionem à Clemente Pontifice impleret; sopita Germania, ita Italiam properauit, quam Præfecti singuli in tyrannides singulas partiebantur. Ibi solito Transalpinis more, fausta primordia, infelix fuit exitus. Nam ad Padum vrbes Guelphorum domitæ, expugnata Brixia, Roma in verba eius adacta; sed inter hæc prospera, Valramum fratrem, & Beatricem vxorem amisit, hanc morbo, illum vulnere: ipse tandem morbo absumptus, haud sine veneni suspicione, cum in Robertum Neapolis Regem, quem exautorauerat, arma intenderet, anno 1314 autoritatis ad superbiam tenax, quippe, fato quodam Henriciani nominis Pontifici detrahebat Italiam.

Interim anno Christi 1311. habetur à Clemente V. Viennę Galliæ Concilium Oecumenicum, ordine 15. cui interfuere Patriarchæ duo Orientales, Episcopi 300. præter Reges Francum, Anglum, & Aragonium. Ibi actum de Terræ Sanctæ expeditione, damnatæ hæreses, & extinctus Ordo Templariorum: quos multorum criminum reos, partim ignis absumpsit, partim texit exilium; eorum bona vel Franciæ Regi concessa vel alijs sacris Magistratibus adiudicata, vel Equitibus S. Ioannis *Concilium XV. Viennense.* *Templarij.*

nis adiudicata; quibus postea tradita Rhodus Insula Saracenis erepta, Rhodiorum equitum indidit nomen.

Ludouicus Bauarus. Anno Christi 1322. vidit Imperatorem Ludouicum Bauarum, post interregnum octennij, quo diuisis Electorum suffragijs, hinc Ludouicus Bauarus, inde Fridericus Austriacus Germaniam bello diuiserant. Tandem, multa post prælia, vltimo captus Austriacus, vir fortissimus, cùm suâ manu 50 hostium confodisset, fortunè fortitudini infensâ, sibi captiuitatem, Imperium æmulo peperit. quo tamen abusus ad ruinam Pontificum, postremò ruinâ quam apprabat, obrutus est. Quippe in Italiam profectus, Gibellinorum factionem instauratam pro viribus in Ioannem 22. inflammat; Romæ in ipsa veritatis sede Pseudopontificem Nicolaum à quo acciperet coronam collocat; fratreculos quosdam infenso Pontifici fouet ac tegit: ac demùm in Germaniam redit, coronâ auctus sed infelici, & Pontificijs execrationibus iustè deuotâ. Tadem Clement VI. Ioannis & Benedicti diris rem adjcient, Electores ab ipso exciti, Carolum Bohemiæ Regem abdicato Ludouico Cæsarem dixerunt. Ludouicus haud multo post equo lapsus in venatione diem extremum clausit; in-

fen-

sensissimus Imperatorum Romanæ Sedis hostis, sed vltimus quasi Orcus victus postremum virum effuderit, & instar morientium angustium posuerit vitam in vulnere.

Circa hæc tempora sidera duo fulgebant in Italia benignissima luce. Alterum Robertus Neapolis Rex, Caroli primi ex filio nepos, virtutibus Regijs cumulatissimus, nec priuatis infra Reges inops: doctrina & amore in litteras: atque litteratos: Ornauitque Deus felicitate virtutes, scriptis litterati: vt famam amplam, & meruerit, & assequutus sit. *Robertus.*

Lumen alterum Franciscus Petrarcha, qui Florentinus ortu, educatione Auenionensi, quam plurima scripsit versu & prosa, lingua patria & latina. Lauræ amoribus celeberrimus. Huic intermortuæ litteræ vitam debent, quas contemptui habitas commendatissimas fecit: Diu iactatus variè fortuna, tandem in secessu Pataui no consenuit, cumulans studia pietate, dignus cui terrarum orbis de instauratis litteris tropheum poneret. *Petrarcha.*

Anno Christi 1336. Natum est bellum Anglo Gallicum II. grauissimum omnium, quoque Gallia tantum non periit, Orta ex affinitatis vinculo lues; *Anglici belli II.*

Eduar-

Eduardo III. iure materno regnum Galliæ postulante, quod Philippus VI. postremo Regi patruelis, sibi per legem Salicam arrogabat. Ius dictum est armis per ducentos annos, quibus Galli, tametsi inferiori, Deo tamen patrocinante, litem non sine prodigio ingettarunt. Nobilis in paucis pugna Cressiaca in Ambianis, quâ Philippus fortissimè dimicans in fugam actus, 20. millibus Gallorum cæsis, in quibus Ioannes Bohemiæ Rex, oculorum tenebras animi aciem illuminans, alijque è nobilium flore præcipui. Inde Calesium expugnatum fame, & Anglia Franciæ propemodùm iuncta. Nec Ioannes Philippo patre felicior, qui anno post decimò in Pictonibus pugnans, ab Edoardo Principe pugnam deprecante, non modò victus, sed captus est cum Philippo filio, & in Angliam abductus, hac fortitudinis gloria, quod fugam nesciret. Pax quidem ad Britiniacum coaluit, anno 1368. Sed admodùm fragilis, & grauius statim dissoluenda.

Mauri ad Salsũ victi. Longè illustrior in Hispania Castellani, Rege victor a, quà ad Salsum amnem, anno 1340. ducenta Maurorum millia cec derunt: postquam Albohacen Mauritaniæ princeps, trans-

missio.

misso Mari, spe inuadendæ Hispaniæ, non tam ad prælium quam ad palmam decurrerat. Sed Dei est superbos calcare, & ferociam intumescentem infringere.

In Oriente anno 1341. Ioannes Palæologus Andronico Iuniori succedit, sub tutela Ioannis Cantacuzeni: sed ambitio fide potior, vt tutori regnum, sic pupillo mortem comparabat, donec iam adulto pupillo, cui hactenus consuluerat ætatis infirmitas, à Græcis in Monasterium trusus est Cantacuzenus, in quo Historias scriberet, redditumque Palæologo paternum Imperium. Deus enim scelera aliquando plectit in semine, & parcendo punit nascentia. *Ioannes Palæologus.*

Anno Christi 1346. Carolus Bohemiæ Rex abrogato Bauaro Imperator, postquam æmuli vel armis victi vel tempore mitigati, artibus pacis inclaruit, quam sollicito semper animo coluit. Ideo litterarum, quæ pacis proles, studiosissimus, Academiam Pragæ excitauit, qua Bohemi sui barbariem ponerent, & ipse quinque linguarum peritus, in quibus Latina, quod illo æuo rarissimum Principi, tam fuit studendi exemplum quam stimulus. Reipublicæ amans, Bullam Auream condidit *Carolus IV.*

didit

didit, ad comprimendum Procerum ambitum & ad designandos Ordinum gradus, religiosissimus vel maiestatis dispendio, stratoris officium Vrbano V. Auenione prestitit, equitemque Pontificem sequutus est pedes, gnarius nullum fastigium Deo non subijci, nihilque augustius quam ob eum sese demittere. Hoc vno culpatus, quod Bohemiæ regno plurimum studuit, minus Imperio, visusque est posteris non Reipublicæ prospexisse.

Turci in Europa. Anno Christi 1360. Grauissimam res Christiana iacturam patitur, nam Amurates tertius Turcorum Imperator, inito fœdere cum Ioanne Palæologo Genuensium nauibus sexaginta suorum millia in Europam transmitit specie equidem iuuandi Græcum contra Triballes, reuera vt alieno præsidio promoueret rem suam. Quod actum est, & Adrianopoli in Thracia Turcici facta Sedes Imperij, ipseque Palæologus Amoratis factus vectigalis: pœna iustissima societatis turpissimæ: sed nec aliter gendus is socius, qui possit esse, cum libuerit dominus. Amurathes postea à transfuga occisus, 37 prælijs defunctus.

Romæ Pontifex redditus. Anno Christi 1377. Gregorius XI. Auenione Romam sede translata, vbi Augustæ

Augustæ primum ornamentum restituit, totisque Italiæ diuturnis bellis oppressę spe pacis illuxit. Hic ortu Gallis patriæ commodis anteponens Ecclesiam, verè ratus est viro forti patriam esse orbem terrarum. Quia tamen graues morbi duris, & acerbis curantur remedijs, hinc sequutum est immane schisma 30. annorum post Gregorij obitum; cùm ab creato Vrbano VI. deficientes quidam Cardinales, Pseudopontificem Clementem VII. delegerunt; cui post annos 14 substitutus Petrus de Luna Aragenius: obnatissimo animo dignitatis vmbraticæ, vel ad mortem custos, nec fortasse vnquam magis in alio orbis obstupuit vim ambitionis.

Anno Christi 1379. Venceslaus iam patre Carolo viuo Cæsar dictus, eo mortuo non tam gessit Imperium, quam infecit. Pragæ in Bohemia frequens, vino lustrisque marcidus, paternam sapientiam turpissimis vitijs obliterauit. Imò flagitijs crudelitatem adiungens, Carnificem habebat pro comite, qui ad nutum noui Neronis quemque vt esset libitum interficeret. Bis à suis coniectus in carcerem, bis euasit; ita in aduersis siccus, & temperans, vt prosperis redditus statim nequitia *Venceslaus.*

quitia

quitiæ redderetur: nunquam enim cum bona mente in gratiam rediijt, annos XI. hanc luem Germania tulit, donec abrogatum ei Imperium à Septemuiris, & publica labes expuncta. Insanabilis vomica, quam remedia etiam alerent.

Carolus VI. Galliæ Rex. Mirare interea, quam rara virtutum in stirpe series, nam quod Venceslaus in Germania, id propemodum Carolus sextus in Gallia: nisi quod ille priuatos perdebat, hic publicam, qui Caroli sapientis, & vere cunctatoris filius, (nam rem Gallicam cunctando restituerat) temeritate & stolidítate cum paternam operam corrupisset, regnum antiquissimum orbis sic prostrauit, vt humanâ maius ope remedium vno fuerit cœlo ascendum.

Bombarda. Et anno huius seculi 80 sub illa Imperij lue Venceslaus, hominum & orbis lues inuenta prodijt. Reperta enim maiora illa tormenta bellica euertendis munitionibus opportuna: autor Bertoldus Germanus, prius adinuento nitrato puluere: vsique primum Veneti, in fossa Clodia recuperanda. Nullo fortiori telo Bellum se instruxit, quo simul plures quasi vnum perderet, quid homines Mortem armatis hoc fulmine? quid alas currenti,

& in-

& insanienti furorem additis.

Anno Christi 1381. Carolus Dirrachinus ingratissimo animo Ioannam Reginam Neapolitanam exutam regno puluillo suffocat, & mortuæ spolium, Thronum inscendit. Ioanna Roberti Regis, doctrina & felicitate præclari neptis, ab ineunte adolescentia coronata, quaterque nupta, calamitatum scopus plurium fuit. Liberata suspicione infami, quam incurrerat ob cædem mariti Andreæ Hungari, non ideò miserias depulit, nam exul sepius vidua, deiecta non rarò, tandem restituta est, vt premeretur, Vnius sane criminis conscia, quod scisma promouerit; Clementis VII. Fautrix eximia, cuius & pœnas morte persoluit. Hæc Ludouico Andegauensi adoptato regni ius dedit, Regiæ litis, hoc est bellorum, ferax, seminarium. *Ioanna Neapolitana*

Anno post sexto Carolus Nauarræ Rex Franciæ virtus, post turbas plurimas, in ea exercitas, suum ipse funus viuus confecit: dum ad vires malè deperditas, reficiendas, insutus linteis aqua ardente perfusis, admota filo candela, flamma concepta est. Ita mors in remedijs quæritur, & telo, quo pellitur, sæpe vincit. *Carolus Malus Nauarrus*

Anno Christi 1309. Tamerlanes

Ba-

Baiazethem potentissimum Turcarum Principem plurimisque superbientem victorijs, occurrentem in Cappadocia cum trecentis Equitum, & ducentis peditum millibus, magna internecione profligat, captumque & vinculis aureis grauem ferrea includit cauea, eius dorso vtens quoties equum inscenderet. Victusque Baiazethes eam ignominiæ sensu quam prælio, capite in cau[e]am illiso, n[e]cem sibi intulit; prostratæ, superbiæ exemplum ingens: qual[e] p[e]r sæcula exhibet De[u]s, ne mo tales sui obliuio capiat, nec; quod tota ni[h]il [s]it, fixum esse credant.

Tamerlanes

Hic T[e]mir siue Tamerlanes, Scytha origine, tanturus è gregario milite Imperator, fortunæ suæ artifex, postquam Indos Parthosque subegerat; vbi à Baiazetho irritus est, quem de restitucione exulum compellauit, in eum progressus, iam Ægypto & Mesopotami[a] sub iugum misit, vniuersam Asiam in prædam habuit: donec cruo e & vastitate terrarum satur, opulentia supra votum grauis, reuolauit in Scythiam ad comprimendam rebellionem. Tertio post anno suo fato mortuus successores habuit filios quibus paternu[m] Imperium pro discordia fuit, quà mu-

tuis cædibus conciderunt: Ita tamen Tamerlanem dicas, quod illata clade eum nescit.

Anno Christi 1400. Rupertus Comes Palatinus Venceslao suffectus, prudenter & fortiter administrauit Imperium: vno infelicior, quod cum Italicis tumultibus se immiscuisset, fortior gubernatore procella clauum excussit, & ipsa remedia morbus validior exigit: ipse in Germaniam suam recessit, quam tota propemodum Europa bellis conflagrante, illæsam decennio regiminis texit. *Rupertus.*

Eo tempore calamitates Orientis egregias opes occidenti pepererunt: Chrysolora, Gaza, Trapezuntio, alijsque doctis è Græcia profugis, & in Italiam thesaurorum cumulos deferentibus; nimirum litteras doctrinam & studia: quorum occidens iam pluribus annis egentibus, in feritatem barbaram syluescebat.

Anno Christi 1414. Sigismundi Imperatoris accuratissima solicitudine habitum est Constantiense Concilium; in quo ad opprimendum schismatis virus, creatus Pontifex Maximus Martinus V. alijque depositi; Ioannes Hus & Hieronymus pragensis, quod Viclefi Angli spargerent hæresim, viui *Concilium Constantiense.*

con-

concremati; contumacissimo ad mortem animo vimque flammarum laruâ constantiæ superante, ita quandoque virtutis specie vitium fallit, & ignorantibus casus effecta imponunt.

Hussitæ. Orta est tamen è bono vt parente gemina soboles exitiosa, Hussitæ, & Basileense Concilium. Hussitæ Duce Ioanne Zisca, 40. militum numero armatus anno Christi 1419. Sigismundum Bohemia pellunt, eamque immanitate summa deripiunt, & heresim latè ferro propugnant. Stetit hæc per quinque annos, quam diu *Ziscæ* superfuit vita, quam assiduis illustrauit victorijs, Tabore vrbe in monumentum gloriæ exædificata. Victoriæ tam certus, vt eam etiam cæcus inuenerit: nam vtroque orbatus lumine pugnauit & vicit, quis oculatam Victoriam dicat, quæ cæcum sequatur? peste tandem perijt, patriæ lues & religionis, vel vincendio. Inde Hussitæ in duas factiones diuisi: nec tamen, quod mirum, oppressi: diu Germaniam direptionibus & cædibus violarunt.

Cõcilium Basileẽse Basileense Concilium minus damnum intulit, maiorem iniuriam. Cum enim à pijs primordijs in prauа consilia degenerasset: non tantum in pontificem Eugenium insurrexit, sed etiam anno 1438. Amedeum ex Duce

Sa-

Sabaudiæ iam ante Monachum vltro agentem, Antipapam dixit, & Felicem nuncupauit, quasi vitæ prioris sanctitas illuceret ad nefas, & depositus Principatus ad dignitatum apicem esset gradus. Is tamen postea tam Felicem posuit quàm Amedium, & renunciato sponte fastigio, quod oneri erat, pace publica per demissionem priuatam redempta; obire maluit Monachus, quam Princeps, vel Principum Pastor.

Anno Christi 1419. Belli incendio, quod in Gallia Angli concitarant, iniectum est oleum, cæde Ioannis Burgundię Ducis, quæ sub oculos Caroli Delphini ad Monterigolum patrata, vniuersam Galliam penitus obruit. Et vero regnum tot annos incolume vix vnquam propiùs à casu abfuit. Nam inde Philippus Ioannis Burgundi filius Anglo adiunctus Lutetiæ Rex Carolus iam sui impos, vxor, filia, Catharina potestati eius contradicti, past nuptiæ inter Henricum Angelum & Catharinam contractæ; Susceptus Henricus filius, & adhuc bimulus Lutetiæ coronatus; tenuitque bellum triginta ferme annos continuos, nulla pace, nullis inducijs temperatum Carolo Delphino & postea Rege, ęgrè Bituricis regni Galli a Anglica

vel-

vel iacturam vel spem moderante.

Sed tantis calamitatibus empta prosperitas tandem illuxit; Deoque placuit probatam constantiam coronare. Et ne motas diuinitus machinas cogites: id instituit Deus anno 1429. per puellam, extraneam, rusticam, tam egenam rerum quàm insciam: quæ stupentibus hostibus, Gallorum spem excitauit & fouit: vt in posterum Gallia sit cœlo charior: imò gratior; cuius maximè beneficium est. Ioanna Virgini nomen, Lotharingia patria, ætas viginti anni, ars ouium cura: quibus si oppo-nas arma tractata, liberatam Aureliam Regem Rhemos ductum, Anglos sæpè victos; Mireris Deum magna patrantem, & in arrogantissimos Goliathos Dauidis miracula superantem. Passus est tamen captam ab hostibus Virginem, ignominiosa & crudeli morte interire, vt excocta flammis integritas, & aduersis læsa prosperitas, & humanitatis sordes abstergeret, & ad cœlos purior scanderet. Sanè Virgo tam mortua quam viua rem Galicam iuuit: reconciliata Burgundi gratia, restituta Lutetia. Angli expulsi, receptum Imperium, vel sunt appendices vincentis dum viueret, vel affectus precantis dum vixit; debuitque Carolus precarium

Aurelia-nensis

sce-

sceptrum titulum Victoris, vel infirmæ Virgini, vel quod idem sit potentissimo Dominio Regum Deo.

Anno Christi 1438. Habitum est ab Eugenio IV. Pontifice Concilium Generale XVI. inceptum Ferrariæ, ac finitum Florentiæ, quod inde dictum est Florentinum; magna Christiani orbis celebritate; cùm adessent ab Oriente Imperator Ioannes pluresque Patriarchæ à quibus contracta vnio cum Latinis, Græcorum & Armenorum; vnde Bassarion Nicęnus Episcopus, & Isidorus Ruthenorum Archi Episcopus, viri doct inarum laude clarissimi quod ad concordiam multùm contulissent, donati sunt Purpura, cui splendorem tantum arcessiuerant. Fuitque celeberrimum Ecclesiæ Trophæum hæc vnio nisi perennitatem Græca inconstantia per inuidiam grassata detraxisset. Concilium 16. Florentinū

Annus Christi 1440. in fastis maxime recensendus, nouam vidit Artem; per quam ingeniorum fœtus immortales, expedita studendi ratio, & literarum crusus promotus est. Eius Ioannem Guttembergium inuentorem, posteritati ostentant æternis encomijs prosequendum: Hæc ars Typograhica dicitur, qua vna priorum temporum felicitatem extinguimus; nisi quod cæteras artes Typographia.

hominum æmulatur, paratque gladium, quo tam ciuis quàm hostis pereat. Sane librorum colluuies hanc accusat, suaque ipsa copia premitur, ac peccans exuberanti perdidit stylum facilitate scribendi. Arti huic statim materiam præbuit Nicolaus V. tam litteratorum amans quàm litterarum, quas assiduo studio propemodùm perditas instaurauit, dignus per eas viuere, quibus vitam dedit.

Scanderbergus. Anno Christi 1443. Georgius Castriotus, Scanderbergus dictus, hoc est Alexander in Epiro magno suorum plausu Rex salutatur. Hic promissus diuinitus cum Ioanne Hunniade Hungaro, qui Turcarum inundanti imperio opponerent aggerem, remque Christianam ab imminente peste seruarent. Scanderbergum quidem suo malo aluit Amurathes, quem à Patre cum duobus fratribus obsidem datum, & vi circumcisum, cùm studiosè ad munera belli applicasset, in se armauit Imperatorum eximium: quippe Georgius pertæsus tyrannidis, Christo & paterno regno receptis, truentem Amurathem celeberrimis victorijs fregit, Croiam vrbem ab obsidentibus vindicauit, semper victor, numquàm vulneratus: nouus Alexander, non limitibus promouendis, sed gloria, quam

æternam ad posteros misit.

Dicas Deum in Georgio pugnantem, in Hunniade hominem: qui sæpe victor, aliquoties victus vtramque fortunam in Turcas armauit, tam sibi in aduersa calcar, quàm frenum in prospera. Sanè clades Varmiensis, qua anno 1444. Ladislaum Regem occisum lux t Hungaria, rauptaque fœdera vltus est Amurathes, ea inquam cæsa 30. Turcarum millia Hunniadi debet, eidemque Ladislaus quinquennis seruatam domi forisque Hungariam, dum adolesceret. Nec silenda Belgardi propugnatio, qua clarissimus Hunniades, cæsis vno die 40. Turcarum millibus, ipsoque saucio Mahumete, nobilissimum rebus gestis fastigium imposuit, nam paulò post peste absumptus est: verus Imperator quem aduersa probauerant nec enim semper victoriam meruit (parcat Scanderbergus) qui semper obtinuit. *Hunniades.*

Anno Christi 1448. Philippus Vicecomitum vltimus, sine liberis legitimis decedens, Mediolanensem Ducatum litigiosum reliquit posteris, futurique belli copiosum sementem Testamento heredem scripserat Alfonsum Aragonium, at Carolos Dux Aurelianus, Philippi ex sorore Valentina ne- *Sforitia Dux inediolanensis.*

nepos, testamentum incusans, hęreditatem reposcebat auunculi: melius inter litigantes Franciscus Sfortia Florentinorum Dux bello clarus Blancæ Philippi filiæ olim coniux, ius incertum certis armis fulciens, Mediolanensem Ducatum inuadit: Franco & Aragonio litem ad hæredes transmittentibus, quam ingenti mortalium damno exequerentur.

Constãti nopolis capta. Anno Christi 1453. Labes infamis Christianæ rei inusta, capta per Mahumetem II. Constantinopoli, Ea iam ante mille & centum annos Orientis caput, tot victorijs triumphisque clara, in prędam cessit immani Tyranno, desijtque Græcorum Imperium in Constantino XI. Ioannis Palæologi filio, cui datum est pro patria occumbere, nec extincto regno superesse. Vrbi perstitit Constantini nomen ad Christianismi opprobrium, dum Dæmoni seruit, quæ ideo surrexerat, vt Vrbs noua non seruiret Dęmon. Pudeat Christianos audita Constantinopoli Turcam cogitare. Nunc leuius est lugere litteras, Athenas barbaras, Græciam indoctam, & exarescentem fontem doctrinarum At magis pudeat Græcos indefluente Schismate, causam tam pudoris necessariam dedisse.

Anno Christi 1458. Fortunæ speci-

mem geminum editum est, dum Ladislaus florenti ætate, Hungariæ & Bohemiæ Rex, in Austriam conniugij causa profectus, in nuptiarū apparatu, morbo extinguitur: & aliunde Mathias Coruinus ab ipso Ladislao in carcerem actus, à mortis faucibus in Hungariæ thronum euehitur; magno Prouidentię in mortalibus lusu. Is Mathias Ioannis Hunniadæ filius nec à Patre degener, egregie in Turcas propugnabit Hungariam, cui & Austriam Silesiamque adiunget. Nec enim licebit viro fortissimo se totum in communem hostem exprimere. *Mathias Coruinus.*

Eodem anno Æneas Syluius Piccolomineus Senensis, Doctrinarum laude in paucis clarus, Supremus Pontifex Pium II. se dixit: magno litterarū bono: sed & Christianæ rei incremento, si pijs conatibus fauissent Principes, & fraterna odia in necessarium hostem conuertissent. Decessit in paranda Turcica expeditione, nouo fato, vt litteris innutritus, inter arma occumberet. *Æneas Syluius.*

Anno Christi 1473 Calabria in Francisco de Paula, viro illustrissimæ demissionis, nouū Ecclesię ordinē dedit, quem Minimorum humillimus conditor dixit. Nec humilitati celebritas defuit Sanctitatis & doctrinæ, ad hoc *Minimorū Ordo*

Baiazethem potentissimum Turcarum Principem plurimisque superbientem victorijs, occurrentem in Cappadocia cum trecentis Equitum, & ducentis peditum millibus, magna internecione profligat, captumque & vinculis aureis grauem ferrea includit cauea, eius dorso vtens quoties equum inscenderet. Victusque Baiazethes eam ignominiæ sensu quam prælio, capite in cauueam illiso, necem sibi intulit; prostratæ superbiæ exemplum ingens: quale per sæcula exhibet Deus, ne mortales sui obliuio capiat, nec; quod totat nititur, fixum esse credant.

Tamerlanes

Hic Temir siue Tamerlanes, Scytha origine, tanturus è gregario milite Imperator, fortunæ suæ artifex, postquam Indos Parthosque subegerat; vbi à Baiazetho irrisus est, quem de restitutione exulum compellauit. In eum progressus, iam Ægypto & Mesopotamia sub iugum missit, vniuersam Asiam in prædam habuit: donec cruore & vastitate terrarum satur, opulentia supra votum grauis, reuolauit in Scythiam ad comprimendam rebellionem. Tertio post anno suo fato mortuus successores habuit filios quibus paternum Imperium pro discordia fuit, qua mu-

tuis

tiis ex ædibus conciderunt: Ita tamen Tamerlanem dicas, quod illata clade eum nescit.

Anno Christi 1400. Rupertus Comes Platinus Venceslao suff.ctus, prudenter & fortiter administrauit Imperium vno infelicior, quod cum Italicis tumultibus se immiscuisset, fortior gubernatore procella clauum excussit, & ipsa remedia morbus validior exigit: ipse in Germaniam suam recessit, quam tota propemodum Europa bellis conflagrante, illæsum decennio regiminis texit. *Rupertus.*

Eo tempore calamitates Orientis egregias opes occidenti pepererunt: Chrysolora, Gazà, Trapezuntio, aliisque doctis è Græcia profugis, & in Italiam thesaurorum cumulos deferentibus; nimirum litteras doctrinam & studia: quorum occidens iam pluribus annis egentibus, in feritatem barbaram syluescebat.

Anno Christi 1414. Sigismundi Imperatoris accuratissima solicitudine habitum est Constantiense Concilium, in quo ad opprimendum schismatis virus, creatus Pontifex Maximus Martinus V. aliique depositi: Ioannes Hus & Hieronymus pragensis, quod Viclefi Angli spargerent hæresim, viui *Concilium Cōstātiense.*

con-

concremati; contumacissimo ad mortem animo vimque flammarum laruâ constantiæ superante, ita quandoque virtutis specie vitium fallit, & ignorantibus casus effecta imponunt.

Hussitæ. Orta est tamen è bono vt parente gemina soboles exitiosa, Hussitæ, & Basileense Concilium. Hussitæ Duce Ioanne Zisca, 40. militum numero armatus anno Christi 1419. Sigismundum Bohemia pellunt, eamque immanitate summa deripiunt, & heresim latè ferro propugnant. Stetit hæc per quinque annos, quam diu Ziscæ superfuit vita, quam assiduis illustrauit victorijs, Tabore vrbe in monumentum gloriæ exædificata. Victoriæ tam certus, vt eam etiam cæcus inuenerit: nam vtroque orbatus lumine pugnauit & vicit, quis oculatam Victoriam dicat, quæ cæcum sequatur? peste tandem perijt, patriæ lues & religionis, vel vincendio. Inde Hussitæ in duas factiones diuisi: nec tamen, quod mirum, oppressi: diu Germaniam direptionibus & cædibus violarunt.

Cōcilium Basileēse. Basileense Concilium minus damnum intulit, maiorem iniuriam. Cum enim à pijs primordijs in patua consilia degenerasset: non tantum in pontificem Eugenium insurrexit, sed etiam anno 1438. Amedeum ex Duce Sa-

Sabaudiæ iam ante Monachum vltro agentem, Antipapam dixit, & Felicem nuncupauit, quasi vitæ prioris sanctitas illuceret ad nefas, & depositus Principatus ad dignitatum apicem esset gradus. Is tamen postea tam Felicem posuit quàm Armedium, & renunciato sponte fastigio, quod oneri erat, pace publica, per demissionem priuatam redempta; obire maluit Monachus, quam Princeps, vel Principum Pastor.

Anno Christi 1419. Belli incendio, quod in Gallia Angli concitarant, iniectum est oleum, cæde Ioannis Burgundię Ducis, quæ sub oculos Caroli Delphini ad Monterigolum patrata, vniuersam Galliam penitus obruit. Et vero regnum tot annos incolume, vix vnquam propiùs à casu abfuit. Nam inde Philippus Ioannis Burgundi filius Anglo adiunctus Lutetiæ Rex Carolus iam sui impos, vxor, filia, Catharina potestati eius contradicti, past nuptiæ inter Henricum Augelum & Catharinam contractæ, Susceptus Henricus filius, & adhuc bimulus Lutetiæ coronatus; tenuitque bellum triginta fermè annos continuos, nulla pace, nullis inducijs temperatum Carolo Delphino & postea Rege, ęgrè Bituricis regni vel-

Gallia Anglica

vel iacturam vel spem moderante.

Sed tantis calamitatibus empta prosperitas tandem illuxit; Deoque placuit probatam constantiam coronare. Et ne motas diuinitus machinas cogites: id instituit Deus anno 1429. per puellam, extraneam, rusticam, tam egenam rerum quam inscitam: quæ stupentibus hostibus, Gallorum spem excitauit & fouit: vt in posterum Gallia sit cœlo charior: imò gratior, cuius maximè beneficium est. Ioanna Virgini nomen, Lotharingia patria, ætas viginti anni, ars omium cura: quibus si opponas arma tractata, liberatam Aureliam Regem Rhemos ductum, Anglos sæpè victos; Mireris Deum magna patrantem, & in arrogantissimos Goliathos Dauidis miracula superantem. Passus est tamen captam ab hostibus Virginem, ignominiosa & crudeli morte interire, vt excocta flammis integritas, & aduersis læsa prosperitas, & humanitatis sordes abstergeret, & ad cœlos purior scanderet. Sanè Virgo tam mortua quam viua rem Gallicam iuuit: reconciliatæ Burgundi gratia, restituta Lutetia, Angli expulsi, receptum Imperium, vel sunt appendices vincentis dum viueret, vel affectus precantis dum vixit; debuitque Carolus precarium

Aurelianensis

sce-

sceptrum titulum Victoris, vel Infirmæ Virgini, vel quod idem sit potentissimo Dominio Regum Deo.

Anno Christi 1438. Habitum est ab Eugenio IV. Pontifice Concilium Generale XVI. inceptum Ferrariæ, ac finitum Florentiæ, quod inde dictum est Florentinum; magna Christiani orbis celebritate; cùm adessent ab Oriente Imperator Ioannes pluresque Patriarchæ à quibus contracta vnio cum Latinis, Græcorum & Armenorum; vnde Bassarion Nicenus Episcopus, & Isidorus Ruthenorum Archi Episcopus, viri doct inarum laude clarissimi quod ad concordiam multùm contulissent, donati sunt Purpura, cui splendorem tantum arcessiuerant. Fuitque celeberrimum Ecclesiæ Trophæum hæc vnio nisi perennitatem Græca inconstantia per inuidiam grassata detraxisset. *Concilium 16. Florentinum.*

Annus Christi 1440. in fastis maxime recensendus, nouam vidit Artem; per quam ingeniorum fœtus immortales, expedita studendi ratio, & literarum cursus promotus est. Eius Ioannem Guttembergium inuentorem, posteritati ostentant æternis encomijs prosequendum: Hæc ars Typograhica dicitur, qua vna priorum temporum felicitatem extinguimus: nisi quod cæteras artes *Typographia.*

hominum æmulatur, paratque gladium, quo tam ciuis quàm hostis pereat. Sane librorum colluuies hanc accusat, suaque ipsa copia premitur, ac peccans exuberanti perdidit stylum facilitate scribendi. Arti huic statim materiam præbuit Nicolaus V. tam litteratorum amans quàm litterarum, quas assiduo studio propemodùm perditas instaurauit, dignus per eas viuere, quibus vitam dedit.

Scanderbergus. Anno Christi 1443. Georgius Castriotus, Scanderbergus dictus, hoc est Alexander in Epiro magno suorum plausu Rex salutatur. Hic prouisus diuinitus cum Ioanne Hunniade Hungaro, qui Turcarum inundanti imperio opponerent aggerem, remque Christianam ab imminente peste seruarent. Scanderbergum quidem suo malo aluit Amurathes, quem à Patre cum duobus fratribus obsidem datum, & vi circumcisum, cùm studiosè ad munera belli applicasset, in se armauit Imperatorum eximium: quippe Georgius pertæsus tyrannidis, Christo & paterno regno receptis, truentem Amurathem celeberrimis victorijs fregit, Croiam vrbem ab obsidentibus vindicauit, semper victor, numquam vulneratus, nouus Alexander, non limitibus promouendis, sed gloria, quam

æternam ad posteros misit.

Dicas Deum in Georgio pugnantem, in Hunniade hominem: qui sæpe victor, aliquoties victus vtramque fortunam in Turcas armauit, tam sibi in aduersa calcar, quàm frenum in prospera. Sanè clades Varmiensis, qua anno 1444. Ladislaum Regem occisum lux t Hungaria, rauptaque fœdera vltus est Amurathes, ea inquam cæsa 30. Turcarum millia Hunniadi debet, eidemque Ladislaus quinquennis seruatam domi forisque Hungariam, dum adolescetet. Nec silenda Belgardi propugnatio, qua clarissimus Hunniades, cæsis vno die 40. Turcarum millibus, ipsoque saucio Mahumete, nobilissimum rebus gestis fastigium imposuit, nam paulò post peste absumptus est: verus Imperator quem aduersa probauerant nec enim semper victoriam meruit (parcat Scanderbergus) qui semper obtinuit.

Hunniades.

Anno Christi 1448. Philippus Vicecomitum vltimus, sine liberis legitimis decedens, Mediolanensem Ducatum litigiosum reliquit posteris, futurique belli copiosum sementem Testamento heredem scripserat Alfonsum Aragonium, at Carolos Dux Aurelianus, Philippi ex sorore Valentina

Sforitia Dux Mediolanēsis.

mem geminum editum est, dum Ladislaus florenti ætate, Hungariæ & Bohemiæ Rex, in Austriam conniugij causa profectus, in nuptiarũ apparatu, morbo extinguitur: & aliunde Mathias Coruinus ab ipso Ladislao in carcerem actus, à mortis faucibus in Hungariæ thronum euehitur; magno Prouidentię in mortalibus lusu. Is Mathias Ioannis Hunniadæ filius nec à Patre degener, egregiè in Turcas propugnabit Hungariam, cui & Austriam Silesiamque adiunget. Nec enim licebit viro fortissimo se totum in communem hostem exprimere. *Mathias Coruinus.*

Eodem anno Æneas Syluius Piccolomineus Semensis, Doctrinarum laude in paucis clarus, Supremus Pontifex Pium II. se dixit: magno litterarũ bono: sed & Christianæ rei incremento, si pijs conatibus fauissent Principes, & fraterna odia in necessarium hostem conuertissent. Decessit in paranda Turcica expeditione, nouo fato, vt litteris innutritus, inter arma occumberet. *Æneas Syluius.*

Anno Christi 1473 Calabria in Francisco de Paula, viro illustrissimæ demissionis, nouũ Ecclesię ordiné dedit, quem Minimorum humillimus conditor dixit. Nec humilitati celebritas defuit Sanctitatis & doctrinæ, ad hoc *Minimorũ Ordo*

æuum perducta In eo mira ciborum abstinentia, quæ primam mundi temperantiam superet, & tenuitate victus nouum inediæ genus repræsentet.

Cyprus Veneta. Anno Christi 1476. Cypri regnum ad Venetos transijt, ius ad Sabaudiæ Duces. Quippe Ludouicus Sabaudus Carolotam Reginam vxorem duxerat, sed statim regno pulsus a Iacobo Notho, qui se Sultani Ægyptij beneficiarium constituit, eiusdem Carolotæ, de stirpe Lusitaniæ postremæ, testamento hæres scriptus, ius transmisit ad posteros, Iacobus regnum ad Venetos, nam ducta vxore Catharina Veneta, quam adoptauit Respublica, tum ipse Iacobus eius filius moriens, vacuum hæredibus regnum relinquit, obtinendum à Venetis adoptatæ filiæ succedentibus; nouo adoptionis emolumento per quam Imperia dabantur antea, nunc comparantur.

Carolus Burgundus. Sed anno sequenti nouum casum aspexit Europa, in Carolo Burgundiæ Duce ad Nancænium à Renato Lotharingo, in acie cæso. Is ætate, bellica gloriâ, prouincijs subditis, florentissimus Principum, nullum seipso acerbiorem hostem expertus, ambitione sublimem animum stimulante, cum Galliam sæpius bello

bello incendisset, velletque Heluetios sub iugum mittere, ac Lotharingiam quasi aggerem ditionibus sui interpositum amoliri: primò duobus prælijs ab Heluetijs deprecantibus pugnam in fugam actus est: deinde in Lotharingia, spes magnas agens occisus: Terribilis dictus & Pugnax: sed immoderatissimis ambitionis, à qua finem solitum, nempe violentam mortem impetrauit, hæres tot prouinciarum fuit Maria filia, nupta postea Maximiliano Friderici Imperatoris filio; quarum tamen partem, quasi feudum regni, Ludouicus inuasit, nempe Burgundiam & Atrebates, infensissimo æmulo liber a quo sæpè in artibus suis deprehensus, tutò vulpinari in leonem minus licuetat.

Nec Anglia calamitatum securior quæ inter Henricum sextum & Eduardum Eboracensem distracta ab anno huius sæculi 61. & 85. suorum cruore, non militum modò sed Ducum, & Principum inundauit. Henricus bis regno pulsus totiesque redditus, tertium pulsus & ab Eduardo captus cum vxore in carcere extinguitur: vnius criminis reus quod raptum regnum repertisset. Nec id Eduardo fuit diuturnum, imò nec libe is, nam eo mor- *In Anglia bella Ciuile.*

tuo liberi à Richardo Clocestriç Duce necati, & ab eodem regum occupatum; donec tertio post anno Henricus VII. Richemontius, è familiâ Lacestria, à Britonia vbi exulabat furtim elapsus, tyrannum in Anglia prælio victum occidit, victique spolium regnum cepit Elisabetha Edoardi filia in vxorem ducta. Id si regnum est, necare & necari, præstolari mortem vel inferre, quid per tantas strages appetitur?

Mahumetes II. Anno Christi 1481. Mahumetes Nicomediæ veneno obijt, ætatis 53. verè Magnus à suis dictus, cùm subegisset duo imperia, Byzantinum & Trapezuntinum, quatuor regna, prouincias 20. vrbes ducentas; breui tempore Christianis raptas; & imminebat Italiæ, Hydrunte capta, & immanitate omni fœdata; vel voluptatum dispendio fortis; emollitus semel in Irene, mox dilectæ nece ab vtroque pœnas amoris repetens. Plura patraturus, nisi præstantissimi Duces ruentem fregissent, in Hungaria Hunniades & Mathias filius; in Perside Vsumcassanes, bello clarissimus; & in Rhodo Insula Dalbussonius Magister Equitum Rhodiorum: qui anno 1480. tres menses continuos Rhodum Vrbem oppugnatam à Turcis,

cis, eorum cæsis 30 millibus, liberauit. Dignus qui Mahumetis magnitudine crescat, eò amplior quò victus augustior. Baiazethus Mahumetis filius, pulso fratre Zeme Imperium tenuit.

Anno Christi 1483. Ludouicus XI. Galliæ Rex, cùm diu timore mortis mortem passus esset, tandem moriendo timere desijt; fortunam expertus pro ingenio variam, & aliquoties asperam, animo rectus si quis vllus consilia alta dissimulatione obuelans, id vnum nato præceptum tradens: Aulicorum dominus, haud mancipium; maximè studens, vt regnaret, Regum tutelam soluisse dicitur; seueritati tamen addictiori, crudelis audijt; & dum odit litteras, in litterarum odia incidit. Donatus est à Renato Andegauensi Phocensi Prouincia & iure Siciliæ, cui successit Carolus filius, tredecim annorum, & cura regni Annæ sorori credita, mira Gallorum in Regis amore, cùm bellicosissima gens imbelli fœminæ pareat, Regi vt pareat. *Ludouicus XI.*

Anno Christi 1492. Ferdinandus Aragonius iam ante per Isabellam coniugem Rex Castellæ, vn uersam Bœticam sibi adiunxit; bello Maurico tandem confecto, capita vrbe Granata *Ferdinandus, Mauros ex pellit.*

a Rege Bandele; vix alius Hispaniæ annus felicior, quo dominatus importunissimus est extinctus, & post septingentos annos, & plures iniusta genti labes expuncta. Inde Ferdinando Catholici nomen restitutum, qui ne victæ gentis semen excresceret. Statim ex Hispania Mauros omnes, & Iudæos expulit, quorum migrauerunt in alias terras familiarum centum viginti quatuor millia, ingenti Hispaniæ vel damno vel fructu. Sanè incolarum fides intacta compensat infrequentiam, & apertus statim nouus orbis purgati veteris merces est. Inquisitio mox instituta, ne malum rursus occultum serperet: quæ ad suffocandam hæresim prorogata, sanctum ferrum est, abscissione membri corpus seruans.

Ximenes. Ad res tantas instrumentum maximum Ximenes fuit: qui ex Franciscano inope locupletissimus Cardinalis, & ad regni clauum admissus, opes, corpus, mentem, ad Dei causam, regnique gloriam impendens, in cinerea veste, quam non posuit, animo forti prudentique consilio ea gessit, vt Gonsaluo, par Regni mens fuerit; eo miraculo, vt nec Monacho Aulicus, nec Aulico Monachus in hac munerum pugna obfuerit.

Eodem

Eodem anno 92. Christophorus Columbus Genuensis, audaci, & felici nauigatione Atlanticum Oceanum emensus, centesimo die quàm soluisset Gadibus, nouas terras Europæ condidit vel aperuit; hinc Cuba, Florida, Hispaniola, aliæque terræ vel insulæ, Ferdinando adscriptæ, cuius auspicijs Columbus soluerat. Et quinto post anno in ijsdem partibus America ab Americo Vesputio Florentino iuuenta, dicta, eidem Ferdinando adnata est; ea tamen sorte, vt cui regna nascebantur, non nasceretur, ea qui regeret, essetque hæres ab aliena gente arcessendus. *Orbis Nouus detectus*

Nec à Lusitanis ea in laude cessatum, qui cùm varia regna in Occidentalis Æthiopiæ ora detexissent; tandē sub Emanuele ductore Vasquesio Gama, anno huius sæculi 97. primi omnium ausi caput illud horrendum non tam Bonæ quàm insanæ spei circumflectere; inde Mozambico, Melindaque lustratis, ac Malabarico regno in specto, spem ingentium opum in Lusitaniam retulerunt. Et fortuna consilium iuuit, dum anno 1500. Aluarus Capralis in Orientem destinatus, iactatus tempestate, & in Occidentem delatus insperato in Brasiliam appulit, *India* *Brasilia.*

 pulit,

pulit, futuram appendicem Lusitaniæ. Dicas arctiores Europę limites Ambitioni, vltra Oceanum, & solis vias prorogandos fuisse: quamuis Dei charitas, malo benè vsa fidei lucem gentibus miseris eadem via intulerit, at beneficio tanto malè vtentibus, ad nos irritamenta gulæ & luxus, imò aurum vitiorum omnium fomitem, prò tanto commodo, importatum: nisi malis sentire nos ea ab ignaris, & inuitis rapuisse.

Carolus viij.

Anno Christi 1495. Carolus Gallię Rex, ne ius in Siciliam datum frustra foret, inducto in Italiam exercitù, mira felicitate Neapolitanum obtinet regnum; nec minori fortitudine in reditù Fornouij à fœderatis Germanis, & Hispanis Victoria Duce se explicat; ostensumque popolis gloriam seri in aduersis, & sæpe infortunium merti ex prosperis. Sanè breui Neapolitanum regnum ad Ferdinandum Alfonsi filium redijt, nihilque Gallis ex felicitate tanta superfuit, præter turpem morbum, quem, altera natio alteri imputat, pœnæ fœditatem culpę insinuantem. Carolus tertio post anno repentina morte extinctus est, è duobus regnis vix sepulchrum nactus in quo putresceret.

Ludouicus xij.

Anno Christi 1499. Ludouicus XII.

agna-

agnatus Caroli & successor, à Valentina Vicecomite oriundus, ius in Ducatum Mediolanensem sanciens armis, expulso Ludouico Sfortia, Mauro dicto, (qui Francisco fratri post Galeatij nepotis mortem successerat) Ducatum occupat; cumque innata Francis negligentia deiectus illo esset à Sfortia: iterum victor non Ducatum modò, sed Sfortiam capit cum fratre Ascanio, mittitque in custodiam, in qua obierunt. Sic vaferrimum illud Mauri ingenium, tot artibus regnandi imbutum, in casses incidit quos parabat; nec fraus fraudi fuit, præterquam auctori.

Nec à Ludouico Neapolitanum regnum omissum est, sed cura infeliciore tantum. Nam cùm mortuo Ferdinando, Fridericus eius patruus ius regni sibi vindicaret: anno 1501. Ludouicus Gallus, & Ferdinandus Hispanus, de regno inter se diuidendo conueniunt? ita Albinianus Præfectus est Gallico nomine, Gonsaluus Hispanico; Fridericus in Galliam abductus; in qua mox obijt. Sed infida Ambitionis societas: arte Hispani Gallus depulsus est, & virtute Gonsalui armante Ferdinandi consilia, præclarissimum regnum magnà Gallorum infamia accessit. *Gonsaluus magnus.*

cessit

cessit Hispaniæ. Hic est Gonsaluus qui per 200. vrbes, & 10. oppida Regi suo comparata, Magni nomen adeptus est: & ideò quod tantus esset, appetitus inuidia, domi suæ dolore contabuit, expertus omnia Ferdinando suo faciliora.

Carolus V. Anno Christi 1500. Natus est Gandaui Carolus V. ex Philippo Maximiliani filio, & Ioanna Ferdinandi, & Elisabethæ Hispanorum filia, futurus tot regnorum hæres, & ingens huius sæculi pagina cùm iam in Gallia septimum ageret annum Franciscus Valesius, ipsius æmulus. A quantis Europæ cladibus vterque in gloriam suam adolescet.

Persicum Sophi regnũ. Circa hæc tempora nouum Persarum regnum exortum est; in Ismaele ex Vsuncassanis filia genito: qui nouam Alcorani interpretationem commentus, suos à Turcis seiunxit. Seæamque condidit, publico Christianorum hosti hostem opponendo; Dei summa prouidentia, vt ex veneno pararetur antidotum. Reges ab eo dicti sunt Sophi, vel à Magis Persis; vel quod hęc vox lanam significet, qua hi Reges vtebantur in capite.

Albuquercius. Anno Christi 1510. Lusitanico nomini iam totâ India perillustri inuenturus regni sedem Albuquercius,

Hoam

Hoam cepit : ex qua magna deinceps Lusitanorum gloria Christi Fides cum eorum victorijs propagaretur. Et anno sequenti Maleca, ditissimum Emporium, & vltia patentis Indiæ claustrum; ab Eodem Albuquerçio expugnata est; vnde Magni titulus iustè collatus; quem si Magno Gonsaluo opponas, hinc Annibalem, Scipionem illic deprehendes; amplitudinem quisque suæ gentis genio mensus est.

Anno Christi 1511. Italia tunc Martis Scena; magnarum rerum conuersionem vel vidit vel sensit. Galli ad Rauennam Duce Gastone Foxio celebrem de Venetis, & Hispanis retulere victoriam; quam dum Gasto intemperantiùs vrget, nec pontem aureum fugienti sternit ab Hispanis cæsus, eandem abrempit. Hinc reliqua Gallis infensa, & relinquenda Italia, vt Henricum Anglum, & Ferdinandum Hispanum à se repellerent; mox etiam, per tot erumnas partis, spoliatur; Maximili Sfortiæ Ludouici filio Mediolanum per Heluetios restituitur: sua recipiunt Veneti, plura quam amiserat Iulius; imò & aliena, si Gallis creditur, Ferdinandus; cum Nauariæ regnum pulso Ioanne Alberto inuaderet: armatus quidem Pontificio telo, sed quod *Rauẽna pugna.*

vibraret

vibraret ipse suo Marte. Sic Italia, nescio quo fato, iam inde à Romanis luctuosa est Gallis, in qua vincunt quidem, sed perituri quasi terra olim gentium victrix, triumphantium ambiat corpora.

Conciliū 17. Lanē se V. Anno Christi 1512. Inceptum est à Iulio, & perfectum à Leone X. Concilium Generale XVII. Lateranense V. ad Pisanum Concilium refellendum; quando Ludouicus non tantum armis, sed artibus impugnaret Pontificem. Sed statim sub Leone pax Ecclesiæ cum Primogeniti gratia restituta.

Tunc agebant in viuis viri litterati, Budæus, Longolius, Cuspinianus, Volaterranus, Sodaletus, Bembus, & alij; qui partim eruditionem, & historiam, partim elegantiam styli, è ruderibus veterum suscitarunt. Omninò Italis rediuiuum posteri Tullium debent, cum hactenus esset, vel ignotus, vel spretus. Nec inter eos silendus Erasmus, qui tametsi malè de moribus, & fide meritus; tamen promouit litteras haud mediocriter: & vtinam ad normam religionis & morum.

Selimus. Anno Christi 1513. Selimus cùm Baiazethem patrem coactum abdicare se Imperio, veneno etiam sustulisset

in

in parricidij appendicem fratres ac nepotes interficit; statimque ad delendam infamiam mouit in Persas; capitque Caurisium, Ismaele in fugam acto rum Syriam & Ægyptum Sultanis victis. Imperio Turcico adiungit, expugnatis validissimis vrbibus Damasco & Cairo: ac septimo anno obijt siccà morte relicto filio. Ita in pœnis criminum conniuet aliquando Deus, & iudicaturus alibi, hic quiescit.

Sed grauiorem hostem Martinum Lutherum sensit Ecclesia, qui cùm iam abiecto Monacho prælusisset in Hæresiarcham, tandem anno 1520. à Leone Pontifice anathemate ictus, propagata per Germaniam lue. Boreales gentes deinceps infecit, homo inquinatissimus, ventris mancipium, effrontis audaciæ, & ipsius Dæmonis conuictor. Vix vlla pestis tanto mortalium damno grassata est, quæ per tot funera etiamnum sęuit vertente sæculo, & annorum luctuoso contagio, ni auertat Deus, ibit ad posteros. Huius Hydræ, subnascentia capita, Melanchton, Zuingilus, Oecolampadius, alijque, qui mutuò dissentientes in hoc consenserunt; vt Ecclesiam Christi euerterent, sed in horum ruinis altius surgit. *Lutherus* *Theatini*.

Imò illi noua subsidia in prodeuntes hostes

hostes adnata sunt, nam: Theatini, Clericorum Regularium Ordo, anno Christi 1524. Petro Caraffa instituente, qui deinde Pontifex Paulus IV., armarunt Ecclesiam virtutum cultu, & in Italia pietatis castra erexerunt.

Capucini. Ibidem etiam sequentibus annis inter Franciscanos, nati ad stuporem sæculi Capucini: qui dum Lutherus ad saginam corporis totus incumberet, propemodum nudi non vestibus modò sed corpore, repellunt hostes efficacissimo telo, viuendi exemplo, tanta inopià, vt præter cœlum quod aspirant, nihil proprium habeant in elementis.

Societas Iesu. Eodem tempore nascebatur Societas Iesu, sancita à Paulo III anno 1540, eo incremento rerumq; successu, quem vterq; Orbis suspexit. Autor Ignatius de Loyola, qui per tirocinium patientiæ ad sanctitatem miram euectus, prudentiæ, & humilitatis specimen fuit, cuius miraculum ingens Xauerius, sequenti anno in Indiam missus qui terrarum tractus, & marium immensos obiens, myriadibus hominum Christo consignatis, ei que aperta primum Iaponia, in Sinarum aditu raptus est febri: cum eius ignibus minor esset orbis, quærendumque esset in ipso fonte incendij pabulum.

Anno

Henricus Angliæ Rex.

Anno Christi 1509. Henricus VIII. Septimi filius Angliam regendam ad 38. annos suscepit: egregiam iuuentutem turpi senectute commaculans adeò vita hominis, tametsi breuissima, longa est virtuti. Cum Catharina coniuge, Caroli V. matertera 20. annos egit tranquillos, suscepta Maria non prorsus steriles; in Lutherum Diadematus Athleta propugnauerat Ecclesiam scriptis, fidemque defenderat, non opera, vt cæteri Principum aliena, sed sua, hoc est, fetu ingenij. Potuit tamen infelix post hæc quam dilexerat coniugem odisse, & quam defenderat Christi Ecclesiam, impugnasse, ea animi pertinacia, vt post repudium Catharinæ sextam coniugem duxerit, & nouo portento se Ecclesiæ caput edixerit, infaustum tamen vtrinque exitu: nam & à corpore se pro capite ingerebat abscissus, anno Christi 1534. & vxores adulteras plures passus est, (nisi primus ipse adulteras facit) Annam Boleniam ob amores insanos coactus ipse ferro percutere: vt initium criminum, & pœnarum esset, Amore & odio calamitosum Regem dilaniantibus. Antea tamen Thomas Morus, cecidit, Ecclesiæ victima illustris, licet vitijs, & infulis carens, politiori doctrina, & eruditis filiabus

bus

bus motus, at notissimus amore fidei: comes ei, additus Præsul Roffensis alijque quibus mõstruosum illud Ecclesiæ caput horrorem mouerat.

Anno Christi 1515. Franciscus Valesius, ætatis 22. ad annos 32. admouetur Gallico regno: spem ingentem fortuna varialens, & decoquens Mediolanum gloriæ & infortunij meta, ad Marignanum fusis Heluetijs, statim receptum est: aliæque vrbes adiectæ. Sed in fatis erat, ne Galli vnquam sine æmulo agerent: desinentibus Anglis, insurgunt Hispani, & vel à Francisco Prouocati, vel à Carolo suo incitati, commouent bellum, quod tunc quidem post annos 38. ægrè desæuijt; deinde post interualla modica suscitatum ad hoc nostrum æuum scintillam immisit. Quid in cicatricem ferrum insigimus, Mediolanum iterum perditum, Carolus Borbonius ex propugnatore hostis acerrimus, Andreas Doria, Genuensis raptis in defectionem vel libertatem triremibus 40. Carolum augens, Sfortiæ fratres Mediolanensibus redditi, ac post eorum obitum Carolus sibi vt Feudi Domino Ducatum adiudicans: ipse Franciscus ad Ticinum captus, anno 1525. ac Madritum ductus nauibus suis. Luctuosum

ctuosum de Gallia victa trophæum: ipsaque Gallia sæpius infensissimis exercitibus obruta: testantur inuictam esse, quæ his victa non sit; nec de inconstantia postulandam, quæ constanter hanc calamitatum seriem tulit.

Nec Francisco laus omnis detrenda, quia tametsi abusus prosperis, sublinitia æmulum contemptu auxerit: & pacem uoluptatibus, temeritate bellum corrumpens, multa peccauerit, quorum, & ipse supplicium fuit: tamen in aduersis fortis, eum se *Madriti*, quem Parisijs, gessit, & palmas infractas, & Delphinum raptum ex vlnis Gloriæ tribuenti Dei restituit: nec inter tot turbas distractus animo, vbique Franciscus, vel præsentia, vel cura referens: spe duntaxat infelix, qui patrimonium Regum post tantas clades à tam forti hoste reliquerit integrum. Et in laudis partem litteræ subeunt: quæ Francisci mente & regno exceptæ, sedem tam alte in lucujentis fixerunt ingenijs, vt per horrorem belli transmissæ ad posteros, nunc efflorescant amœnius, quò cultæ diligentius: nec originem spernant tanta incrementa. At in Francisco nefas præterijsse Ronsardum. Sane Francisci gratia prouectum inge- *Ronsardus.*

ingenium longè vberrimum Parnassi lauros omnes consumpsit, & felici copia Poetas singulos excripsit, & vicit. Vtinam ad excultissimam hanc ætatem tam sublimis indoles peruenisset; Poetam nemo vel optaret vel præstolaretur.

Carolus V. Anno Christi 1519. Carolus Maximiliani ex Philippo nepos electus est Imperator; iam per aui materni obitum Hispaniæ, Neapolis, & Siciliæ Rex, hæreditate paterna Belgij Dominus, nunc à paterno auo Imperator, ita florentissima ætate ad tot euectus Imperia, fortunæ suæ non defuit. Per Europam omnem bellum gessit, & triumphum egit: Hispaniam suam tumultuantem compescuit, Belgas rebellantes in ordinem coegit; in Italia Mediolanensem Ducatum primò fœderatis, post sibi asseruit: Pontificem, Florentinos, Senenses, Genuenses, vel erexit socios, vel hostes afflixit: in Germania Solimanum Vienna depulit, Protestantes acie victos sub iugum misit Et quasi Europa tot victorijs angustior foret, transmissus in Africam, barbaris gentibus Regem dedit: arcemque posuit vbi ante nec licebat stare. Sed quid hec bella ad Gallicum? nam Carolus, siue Monarchia Europę com-

xus

plexus animo, siue æmulationis impetu actus; nihil omisit quo vel Galliam interiungentem ditiones suas, vel Franciscum riualem gloriæ tot triumphis adiungeret. Infelix quo sor sitan cum neuis quibusdam posteritati se tradidit, dum Turcis & hæreticus aliquandiu parcit, & inclementius Ticinensis victoria vsus, fertur Romam concessisse diripiendam, Clementem Pontif. conclusisse, Lutheri heresim suo Interim aluisse; Peruuinm, & Mexicum noui orbis terras à Pizarro, Fernandi Cortesij præclarissimas fœdante victorias, vel ignorasse diripi, vel dissimulasse. Sed quis mortalium sine labe? & quid hæc leuia, ad res tantas, quibus coronam se digniam, imposuit; cum anno Christi 1555. Imperij 36. viuus, & vegetus se hæredibus tradidit; donumque concessit ab omni memoria locupletissimum, Ferdinando fratri Imperium, ac regna cætera Philippo filio: sibi ex tanta potentia vnum equulum in quo ambularet reliquum faciens; quo facinore inclamat posteris ad vltimum æuum: Discite mortales, quanti sit Mundus. In Hispano successu duobus annis sibi superfuit, imò sibi vixit, si vi-

ta mortis commentatio est.

Florentia Duces. Sub eo duo Ducatus in Italiam nati, Florenus, & Parmensis, Florentinus Alexandro Mediceo obtigit, qui Caroli gener, eiusque partes sequutus, dictus est primus Etruriæ Princeps; dein per nefas occisus à propinquo suo Laurentio; anno 1536. Ducatum Florentiæ Cosmo itidem propinquo, tutiorem quam sibi, reliquit. Mediceorum familia altero seculo, iam inde à primo Cosmo Florentiæ, celeberrima, & inde patens inuidiæ, sibi per exilia, bella, & clades quibus iactata est, in ciues tandem dominatum peperit. Nec pœnituit regiminis posteros, quos securius administrauit vnus quam plures. Huic Catharinam, & Mariam Gallia debet, regia prole fecundam vtramque, & in Gallicis fastis percelebrem.

Parmæ Duces. Parmensis Ducatus surrexit lentius inter Paulum III. è Farnesiana familia, & Carolum Imperatorem. Cuius Dynastiç idem prepe fons, qui Florentinç Margarita, Caroli V. filia, Medicei vidua, Octauio Farnesio Pauli nepoti nupta, quæ tunc ad maritum ritu sum detulit, mox sub Philippo rem ipsam, Parmæ & Placentiæ arcibus concessis; quasi Margarita Ducatus pareret,

reret, quae vel sterilis Florentinum pe-
pereat: Et quidem Octauio Alexandrum peperit, vnde Carolo tot triumphis pleno gloria noua compararetur.

Soliman nus.

Anno Christi 1520. Soiimanus Selimi filius Turcarum Imperium, ad annos 47 obtineret, Summus Princeps & si fidem excipias, Christianorum paucis inferior. Et ex nostris damnis incrementum cepit susceptis in Hungariam expeditionibus varijs, & maxima eius parte ad se distracta. Id testantur Belgradum. Pestum, Buda, Strigonia, Alba Regalis, & aliæ vrbes expugnatæ; testatur Ludouicus Hungariæ Rex, ætatis anno 21. ingenti clade victus & cæsus; id etiam Rhodus anno 1522. post octo mensium expugnationem deditione recepta. Nec a Persi cessauit palmis nostris clarus, quos expeditione gemina fudit fugauitque, capta Taurisio, Attamen tantæ gloriæ vt cæteris Principum obex obiectus. Nam ad Viennam impegit, Philippo Palatino strenuè propugnante. Et Melita, quam Rhodo deiecti Equites tenuerāt, scopulus potius quām Insulla anno 1565. uerè Othomaticæ laureæ scopulus fuit; decem mensibus continuis omni vi & arte a Turcis tentata, tandem Valetę magistri

Equitumque fortitudine liberata, vt qui iuuenis Rhodum expugnat, iam veteranus Melitam excideret. Porrò ipsi grauior ex parricidio labes, cùm Mustapham filium victorijs Persicis nobilem, nouercà priuigni gloriæ infensa, innoxium eiusque liberos sustulit, Ziangrie altero filio morte spontanea sæuitiam patris insimulante. Ita Soimannus muliebris furorem trophæum, tam præclaras dotes fato Herum, quod vxorius esset, maculauit. Obijt in castris in Sigeti vrbis Hungaricæ oppugnatione.

Concilium Tridentinũ. Anno Christi 1546. Inceptum est Tridentinum Concilium XVII. & hactenus vltimum Generale: quod protractum diutius, translatum Mantuam, iterumque Tridento redditum, per varios Pontifices tandem absolutum anno 1563. Sub Pio IV. plenum grauissimis sanctissimisque decretis, ac illustre Orthodoxæ fidei reginà, contra modernos errores.

Hẽricus II Galliæ Rex. Anno Christi 1547. Henricus II. natus annos octo supra viginti, Francisco Patri in regni tam administrationem quàm propugnationem succedit nam Caroli desinentis extremum impetum,& incipientis Philippi primum forti-

fortiter repulit. Illiquippe Metis columnas fixit, propugnante Guisio, & Cæsarianorum 30. millia absumente: Hunc quantumuis Sanquitini & Grauelingæ cladibus exultantem, reuocato eodem ab Insubribus Guisio, per quem Caletum ab Anglis post anno 210. receptum est, ad pacem compulit quæ scripta Cameraci anno 1559. post Europæ damna grauissima, Gallis & Hispanis aperta vi interdixit, sed animorum pugna intercidere non potuit. Pedemontium Emanueli Philiberto restitutum, & in appendicem data est vxor Henrici soror, Margarita, simulque eiusdem Henrici filia Elisabetha Philippo nupta, vt diuersæ gentes in Principum thalamis conueniret. Sed in Iudorum pompa, Henricus Parisijs, in certamine ludicro à Mongomerico lanceæ fragmento læsus, magna suorum iactura moritur, anno regni 13. Pax nihilo secius obseruata, datumque Gallis lugere Principem, tam bello fortem, quàm sinceræ fidei amantem, qui nihil non mouerat vt hæresim nascentem proculcaret in semine

Anno Christi 1553. Anglis Phosphorus diuturnis tenebris Maria illuxit, quæ Eduardo fratri succedens maternam veramque Catharinæ fidem *Maria Angla.*

euexit in Angliam Insula magnam partem per Polum Cardinalem Ecclesiæ restituta,& Maria Philippo Caroli filio nupta , breui tam coniugum duam Anglorum vsu, nam quinto post anno coniugem viduum , orphanosque subditos reliquit moriens, tam virtutibus suis chara : quam vitijs succedentis .

Caluinus. Anno Christi 1556. Ioannes Caluinus Nouiodunensis Canonicus, quasi post Lutherum non affatim esset pestis Europæ, nouam inuexit luem , seu Chymæram , ex priscis hæresibus conformatam, dum apud Germanos diffidentes discit diffidere, vir subtilis ingenij, laruam virtutis obtendens vitijs, Gallos inter nouorum cupidos, tantum breui excitauit incendium, vt eo mox conflagrauerit Gallia . Dum ipse Geneuam secedens , quasi nouus Nero ardentem patriam specu abatur octauo post anno acerbissimis doloribus ibidem extinctus est , inter animi morsus , & corporis morbos discerptus Beza dignus magistro discipulus relictus est , per quem non liceret insipientibus sapere .

Elisabetha Angila. An. Christi 1558 Elisabetha olim ex Henrico Anna Bolenia nata Ad Anglicum regnum promota est, quod tenuit annos, 45. nimium , ad Catholicæ rei per-

perniciem, quam vi & artibus toto illo tempore afflixit. Mulier tam regni capax quàm auida, cui soli vt nuberet, nuptias Principum repudiauit, gnara male dominari alijs quæ marito seruiat.

Anno Christi 1560. Erupit Ambosiena conspiratio Renaudio Duce, in Franciscum II & fam liam regiam. Origò, factiones Principum, dum Condæus & Castilionæi fratres, Guisios, in aula dominantes non ferunt, instrumentum Caluinistæ religionis specie ad omne nefas accincti. Tunc qui sem oppressi magnam partem rei, & Principi mors imminebat? cum repentino morbo raptus Franciscus, Carolum fratrem in prædam reliquit, Hinc exorta bella ciuilia, quæ 40. annos sæuierunt, nunc ab Hæreticis, mox à Catholicis retexenda; quibus mirum est Galliam iam exhaustam bello Hispanico sufficisse; cum Poeta libet exclamare. Heu, quantùm potuit terræ pelagique parati. Hoc quem Ciuiles auferunt sanguinæ dextræ! *Galli. eum bellū Ciuile.*

Anno Christi 1562. Cum ad Rothomagum Antonius Nauarræ occubuisset, pugna inter partes in Druydum campis conserta est; in qua hinc Monmorantio capto, inde Condæo victoria tandem Guisij fuit, quasi pœniteret *Cruydensis pugna*

ſequutam hæreticos. Sequenti anno Aureliani obſedit Guiſius, ad quam à Pottroto ſicario occiſus, pacem quidem peperit, ſed incertam, quam viuus longiore bello conſtabiliſſet.

Belgici Ordines. Anno Chriſti 1566. Ne ſolam Galliam iactaret hæreſis, nouas in Belgio commouere turbas:nõ ſtatiam aperta, ſed libertatis ſpecie graſſans. Hinc Gueuiſij, ſub nomenclatura vili nobiles viri;hinc Margarita Parmenſis maſcularum etiam virtutum mulier conturbata; hinc Granuellanus qui comprimeret furentes amotus:hinc demum Dux Albanus vt malum inſtar ferri reſcinderet miſſus; ſed qui cæca mortalium Sapientia dum corruptum membrum altius ſecat, detruncauit corpus, quod curaret. Nam in Egmondi palmatum illuſtrium Ducis, & Hornæi morte, ſic Belgarum animos acerbauit,ut inflammante Arauſio iam mutantis, ac perdiæ poſtea, religionis, Prouinciarum ſecura ſit illa ſeceſſio, quæ fœderatos Ordines peperit;illuſtriſſimam poſtea in Europa Rempublicam, & à terræ angulo mari dominantem.Ita ſecuritas ſuperbia comite,audaciam parit non pœnitentiam;& malè per contemptum reus emendatur.

Anno

Anno ſequenti, Gallia rurſus incendio flagrat; Carolus ad Meldas Heluetiorum ope Condæo eripitur, conſeritur pugna ad Sandionyſium, in quâ victoria parta Montmorantius quaſi Gallicus Epaminondas ex vulneribus moritur; præclariſſimus bello, ſed infelix; adeò quiddam eſt, quod à conſilij euentus diſiungit. At Henricus Regis frater longè felicior, qui anno 1569. gemina pugna geminaque victoria res Hæreticorum penè concidit. Prima Iarnacenſis apud Santones, in qua partium Dux Condæus cæſus, dignus meliore exitu, ſi ſe ad meliorem cauſam applicuiſſet: altera Monconturiana in Pictonibus: qua in Vaſconiam ablegati Hæretici, ciuiliſque furor ad tempus oppreſſus. Interea Scotia eadem lue miſerè deformata, Maria Regina acta in carcerem, luctuoſa pace fruebatur, incolis paſſim in Caluini ſectam ruentibus. Ita hoc ſæculum magnorum Principum fuit, & malorum.

Caluiniſtide-uicti.

Anno Christi 1570. Selimus II. Solimanni filius Cyprum inſulam Venetis eripuit; enituit maximè Bragadini virtus in vtraque fortitudine tum agens tum patiens; pluriſque eſt tanti viri laus quam Cyprius perdita. Et imminebat Turca Italiæ: niſi anno ſe-

Cyprus Turcica.

Naupacti victoria. quenti illustri ad Naupactum victoriâ repulsus esset: (in fœdus Pius V. Hispani & Veneti conuenerant) captæ triremes Turcicę 180. depressæ & incensę multæ, cæsa hostium 25. millia: captiuorum recepta 20. millia. Felicissimum prælium, cuius exitum Deiparæ Virgini adscripsit Pius, & ipse ad illum Sanctitate vitæ emolumentum maximum. Nec Ioanni Austriaco ductori classis laus detrahenda, præclarissimo iuueni, & ex Caroli Patris indole bella flagranti. Hic cùm postea Tunetum Regi legitimo restituisset, in Belgio lento morbo obijt, in magnarum rerum exordijs.

hæretici cæsi. Anno Christi 1572 In nuptijs Henrici Regis Nauarræ & Margaritæ Valesiæ, vulnus antiquum Guisianæ cædis in Castilionium cæterosque Caluinistas recruduit; ipse Admiralius cum plurimis Luteciæ cæsus, tantorum motuum pœnas dedit: & in alijs vrbibus trucidati non pauci. facinore quod iudicij apud mortales ancipitis; Deum vnum habet disceptatorem.

Her. 3. Galliæ Rex. Anno Christi 1574. Henricus Dux Andegauensis Rupellam obsidens, iam inde arcem rebellionis, in Poloniæ Regem ambitur, præclaro palmarum

in

in Hæreticos emolumento, vt nato Regnis regna nascerentur. Sed eo diu frui non licuit, cum sequenti anno è viuis Carolus frater recessisset; Hinc pugna in Principis mente eximia, adoptiui regni & natiui, amor patriae nutantem impulit, & quęrenda Gallia iam inuentam Poloniam vicit, clamitaque profugit Henricus, & quasi patreret flagitium amanti regno sese eripuit Repudiatum sceptrum Stephanus Battorus duxit, qua celeritate fugiebat Henricus aduolans, ita cęcutimus mortales, dum huius odium amor est illius.

Anno Christi 1578. Sebastinus Lusitaniæ Rex diuturnum luctum suis indixit, in Africa 24 annorum iuuenis, cum flore regni pugnans occisus est, infausto belli tirocinio, nisi quod Zelo fidei ad arma profectus, emendauit exitum causa. In Henrico patruo ętatis iam decrepitę regnum aliquandium hæsit, donec eo mortuo Philippus Hispaniæ Rex per Albanum Ducem nondum suæ gratiæ redditum, anno altero id sibi asseruit, pulso notho Antonio; ita multis post annis vniuersa Hispania in vnum caput coaluit, sed dissentium gentium nullum est vinculum, & malè necessitas discordes animos nectit. *Sebastrianus Lusitania Rex.*

Ijs temporibus Campianus, Briantus, Paynus, & alij, in Anglia diris excruciati tormentis pro Catholica fide mortem subierunt, cum maiestatis Diuinæ cultus, humanæ læsæ crimen esset, supplicio quolibet vindicandum. At quale monstrum, vt fœmina caput Ecclesiæ diceretur: & quæ per leges suæ tutelæ vix esse potest, in virorum animos dominaretur.

Martyres Angli.

Anno Christi 1582. sub Gregorio 13. promulgata est emendatio Calendarij, qua 10. dies ex Octauo mense decisi, veteri errore correcto & in posterum cauto. Quis non hic rideat hæreticorum stultitiam? quibus aberrare potius fuit, quam sentire cum Pontifice. Et verò in doctrina Cœli quantùm aberrant.

Calēdariū emendatū.

Eodem anno Teresia virgo Hispana, ætatis 70. humano carcere hoc est corpore soluta, pati & mori desijt quando ipsi hæc vita præ ardore alterius mori fuit: & assiduæ patientiæ Schola. Instaurauit Carmelitarum Ordinem, & ad eam vitæ asperitatem euexit, quæ simul animum & corpus frangendo, totum hominem cœlo, & versantem in terris inferat.

Teresia.

Alexāder Par. Anno Christi 1585 Alexander Parmensis, mensis cinctam obsidione celeberrima

mensis.

ma Autuerpiam expugnat; post alia præclarissima in Belgio gesta: de quibus dicere post scriptorem Stradam sit temeritatis. Sanè hæres animus, vter plura alteri debeat, Princeps scriptori, an scriptor Principi; cùm hic materiam, ille formam dederit immortalitatis. Superiori anno Arausius fœderatorum Ordinum caput, sclopeto ictus expirauerat: & quantumuis Mauritio filio annorum 18. substituto, excitata spes esset, tamen Ab Alexandro debellatum foret: nisi expeditiones Anglicæ & Gallicæ, aurum Iberiæ & Imperator cura distraxissent, ac tandem infregisset eiusdem obitus, qui contigit anno 1502. & Alexander Christianus non inter pocula, vt illum Macedonem, sed inter preces & Sacramenta nostra confecit.

Anno Christi 1585. Perhonorifica & inaudita legatio ab vltima Iaponia Pontificem Gregoriam XIII. consalutauit, vt cùm Hæretici ingrati filij Patrem eiurarent, à cunabulis Solis noui adnascerentur. Ijs auditis obijt de Christiana Republica meritissimus senex, seminarijs pluribus ad exterarum gentium bonum erectis, in quibus adolescentes Christianis moribus imbuerentur, Tunc verè Roma *Greg. 13.*

populorum mater, quæ sanctitatis præberet vbera, postea in terras singulas refundendæ.

Eodem anno contractum est inter Principes Catholicos in Gallia, promouente Guisio, fœdus quod Liguam dixerunt religionis vel prætextu, vel causa, quo motus ciuiles maiore incendio conflagrarunt, & Monarchia Gallica tantum non soluetur. Sed Dei est humana consilia suo exitu claudere; qui per hæc bella Henricum M. Ecclesiæ dedit. Iam nihil querimur, hac mercede placent quæ luximus.

Gallica Liga.

Anno Christi 1587. Maria Scotię Regina, imò & Angliæ, si ius spectes, ab Elisabetha cognata post 20. prope annorum carcerem, capite plexa est: crimen, quod de libertate Orthodoxa mulier cogitasset. Quam tandem morte adepta est, perpetuam calamitatum serie vitam texens; adeò & in thronos adrepunt miseriæ. Sed calamitosior Elisabetha, quæ Diadema intingens purissimo sanguine, tantò infelicior, quò in speciem felicior. Diuinam vltionem mora exaggerat.

Maria Stuarta.

Anno Christi 1588. Eadem Elisabethæ felicitate ingens illa Hispaniæ classis, Angliam consumptura, tanto labore

Hispanica classis.

bore & sumptu parata triennio, nullo structu, minimaque hostium opera disiecta est. Constabat militaribus nauibus 130. vehebat veteranorum militum vicies mille, nihil vt vinceret præter Ducem deerat, cuius defectu, & Draci Angli audaciâ, quam tempestas exorta promouit, terror ille Europæ euanuit, vixque membra tam vasti corporis tenuerunt Hispaniam. Ite nunc Reges, & consiliorum mole Numen æquate.

Eodem anno in Blesensibus comitijs, Guisij fratres Henrici Regis iussu perimuntur, quasi restinguendo igne in fomite, sed inde luculentius exardescente, & Maynio cæsorum fratre oleum flammæ injiciente, docetur ancipitis remedij quis sit vsus. Prorsus anno sequenti luctuosissimus fuit: cùm ipse Henricus, Catholicæ fidei cultor eximius, quasi hæreticus, ab impijssimo parricida cultro confoditur, in obsidenda Lutetiâ; quâ olim per summam ignominiam pulsus, iam excipi victor non frustra sperabat. Princeps omni laude quæ in regem cadit ornatus; pietate, eloquentia, liberalitate, corporis formâ, & magnitudine animi clarus in paucis, hoc vno infelix, quod factionem aduersam

Henricus III.

vel

vel lentius cauerit, vel violentius sol-
uerit.

Hēricus Magnus. Anno Christi 1593. Henricus IV. Ortodoxam fidem in S. Dionysij professus hac vna victoriâ, Curtracam, Iuricam, Dieppensem: & alias ita cumulauit, vt subditorum animis victis, fœderis nexus quasi Gordium nodum semel abrumpens, hæresis nube amotà splendidissimus Sol Francis illuxerit. Et tametsi mox nouo bello in Hispanum implicitus, aliquot multatis viribus, aduersa belli expertus sit: tamen adeò tremendus hosti est visus, vt de pace appellatus receperit perdita: restituente Hispano, ne raperentur: nihilque acceptius legauit hęredi Philippus moriens; quàm pacem cùm Franco. Ea est Veruiensis, contracta anno 1498. & ad nostra tempora appellata toties, & cupita.

Philippus II. Fuitque is annus decretorius Philippo II. ætatis 72. quo regnandi peritissimus Princeps desijt viuere: Cunctator eximius, qui temeritate nunquam peccauit: ab Escuriali quasi è machina agens vniuersum propemodùm orbem, & quidem animus tantę molis capax, at fortè ambiens plura quàm ceperit, dum Galliam patris instar, sed diuersa arte tentauit. Pietate & zelo in fidem laudandus in pau-

cis;

c's : quem dixeris impendisse curas magnitudini Diuinæ & suæ.

CAPVT VI.

Ab Henrico Magno ad Ludouicum Adeodatum.

ANnus nostri huius sæculi primus, hoc est post millesimum sexcentesimum, Christianis Iubileus fuit. Et felix à Pietate, & alumnà pietatis pace auspicium, nisi pia primordia statim mortalium studia corrupissent. Clemens Octauus, dignus qui seculum inaugurare, omnia religioni post habuit, tam liberalitate & sanctimonia, quam dignitate Pontifex summus: Orbe demirante fortunam, & fortunas locupletissimum instrumentum, in virtutum scholam transiuisse. *Iubilæum.* *Clemens 8.*

At Pietati obstrepunt arma, Mauritius Bataus palmarum plurium Imperator, vt Alberto Belgarum Principi innotesceret, Neuportum obsidet. Hinc pugna conferitur quà victus Albertus, & quidem facius: sanè victoriam meruerat & delibauerat, primis *Pugna ad Neuportũ.*

Ba-

Batauorum legionibus cæsis : sed pugnabant ferè integros : & Mauritius desperatione suos armauerat; à classe abductos longius, vt abscissa spe fugę porrò ad victoriam pergerent.

Allo-brogũ bellũ. Eodem anno bellum Allobrogicum instar incendij compressi diutius tandem erupit. Carolus Emanuel Sabaudiæ Dux, in huius sæculi scena frequens Actor, pugnabat ne Salucias restitueret, quas per intestina Franciæ mala interceperat, suoque trunco restituerat ne auulserat: pugnabat Henricus, vt auulsum membrum coalesceret corpori, & redderetur Monarchię sua integritas. Et Sabaudia cum Sebusianis iam occupatà, iuturę erant suo Principi Alpes: cùm Clementis Pontificis curà, & Aldobrandini Cardinalis industria; pax composita est: magno vtriusque Principum lucro vel iactura, Nam Sabaudo totis Sebusianis stetерunt Saluciæ: Henrico via in Italiam clausa, multo terræ compendio: æstimantibus Italis, Francum mercatorem, Sabaudum Principem.

Maria Medicea. Et Marti Francisco in armorum strepitu sua Venus sed castissima nupsit. Ea Maria e Medicorum stirpe, iam in Catharina Reges germinante: Quæ nouo connubio coque felici, & vetus

soluit

ſoluit cum Margarita Valeſia inauſpicatum, & fecundâ prole ſtabiliuit imperium; nam ſtant malè regna, quæ trunco ſterili fulciuntur, & per liberos plurimum maieſtas Regibus ſarta & tecta eſt.

Primus Mariæ fœtus Ludouicus, poſtea decimus tertius, primo ſæculi anno in lucem editus, magnus eiuſdem ſplendor & nomen. Sequentibus Gaſto & Virgines, in ſceptra genitæ: factaque Henrico ſpes, geſtis & liberis propagandi in ætates vltima nominis. *Ludouicus 13.*

Iacobo Scotiæ Regi pax foris fuit, domi inſidiæ. Is ſpe Theſauri à Comitibus Gorienſibus in caſtrum deductus eſt, diu ſolus pugnauit in geminos, morte à parricidis in aurum oblatâ. Victum tandem ſcelus, Rexque incolumis; Cautelâ impoſterum magna, quid optandum Regibus, cui fidendum. *Iacobus Scotus petitus inſidijs.*

Nec Polonis annus incruentus fuit. A Zamoiſcio Cancellario vindicata Moldauia, pulſuſque in Valachiam ſuam Michael, iam Poloniæ imminens, mirum, ſexaginta hominum millia, Tyra amne tecta atque aggeribus, à pauciſſimis profligata; & mirabilius tot inter victos mille admodùm cæſos. Nec ſemper ſanguine palmæ *Zamopſcius Polonus.*

ir-

irrigantur; & sæpius Pauor potentissimum telum vincentium est.

Camisia capta. Improspera Rodolpho Imperatori Hungariæ? Camisia validissima arx à Paradisio Duce Ibraimo Vesiro dedita. Eam propugnabat acerrimè, expugnantibus centum Turcarum millibus (nec par tanto numero deerat animus) & Mercurius euocatus è Francia futurus auxilio aduolabat. sed is prælio pulsus, nam victum negat receptus tutior, & ille vi, tum domesticà, tum externà: tandem expugnatus: tradiderunt Arcem, commeatus, & nitrati pulueris inopem. Attamen Paradisio virtus frustra fuit: Viennæ, truncata dexterà, capite plexus est, obliterata primordia, imputatus exitus. Adeò finis præpollet in omnibus; misera Ducum sorte, quibus infortunium sæpè in culpam est.

Mercurij Facinora. Anno 1 post inceptum sæculum, Mericurus Albam regalem vi capit; (eam sequenti anno Turcæ recuperunt) & ne quid gloriæ deforet, à Turcis aduolantibus ad pugnam adactus, cum decem millibus quinquaginta millia vincit, fuga hac cæso Nikai Bassa in prima acie, mox in patriam rediens, Norimbergæ obijt, in apice famæ & gloriæ. Non eadem sors Ferdi-

dinandi Archiducis, qui magnis viribus aggressus Canisiam; vel suo ium morbo, vel fortuna sua an imperitia, recipere se coactus, salutem suam triumpho adscripsit: tantum præstat ad momentum belli Imperator.

Zamoiscius in Suecum:

In Polonia Sigismundus in Carolum patrem tandem exsurgit Vsurpauerat is Sueciæ regnum, armisque pro pugnabat iniuriam. Eius vindicandæ Zamoiscio munus impositum, obitumque fortiter, delato in Liuoniam bello: pulsus à Riga Carolus, expugnata Volmatia: dabatque pœnas sceleris Carolus, si Zamoiscio ad persequendum tam fuissent vires, quam erat animus. Sed Sigismundo id antiquum fuit, vt fructum victoriæ in victoria ipsa reponeret;

Ostenda obsessa.

In Belgio Albertus viscerum vomicam purgaturus, Ostendam obsidet hoc est piscatorum turguria, sed Batauorum curis sic munita, vt vim excluderent. Hæc scena honoris an contumaciæ: vtraque gente ad eam triennio depugnante, & faciente iacturam quà regna emiserunt.

Essexius casus.

Anglia interim fragilitatis humanæ exemplum edidit, Robertus Comes Essexius, reportatà de Tyronio Hiberno victoria, Elisabethæ gratià momento,

mento excidit, an æmulorum arte, an satietate fortunę, an Reginæ arbitrio, potestatem euertendo et attollendo metientes; an Rei crimine: prosperitate partus suos plerumque necante. Sanè Esseius truncatus capite quod Turri Londinensi affixum, diu spectaculum Reginæ præbuit, tam gratum tunc quam olim fuerat. Ite mortales, & placete vobis amore fæminæ.

Bironij mors. Anno 2. Non Absimile exemplum præbuit Francia. Ferro publico caput demessum Bironio: is fortitudinem & præclara in Regem facinora vno in eundem scelere extinxerat; superbia & ambitione correptus, vt obsequium probro, beneficia Principis auaritiæ duceret; in quem dum coniurat, retibus quæ parabat implicitus, seruatam tot periculis animam dedit carnifici.

Geneua liberata. Geneua præsenti excidio liberata, captiuos nobiles necauit suspendio. Sabaudiæ Dux capiebat incautam, & miles intra mœnia grassans sæuiebat. Captam inter & seruatam vrbem discrimen quàm leue! Sabaudi muris quos diripiebant conclusi exclusis socijs, dedere pœnas, an temeritatis, an infortunij.

Iesuitæ Franciam. Anno 3. Societas Iesu in Franciam post

post liminio redditur. Illuxit Henrico Principi optimè innocentia: quodque peccatum nimia aliarum studio erat, iustitia suâ emendauit. Euersum ignominiæ trophæum, fama restituta: Gontonusque vnus è socijs in intimum Regis pectus admissus, fremente inuidia, tandiu placuit, quamdiu vixit.

Elisabetha in Anglia anno post septuagesimum primò vitam finit. Mulier sceptro nata, si pietate temperasset imperium; par tum bello ferendo quam paci; fortunæ gratiam studio & solicitudine merita; Hispano tam infensa quam noxia; sæuitiæ in regendo propenior; vt fæminatum est, deflectente in crudelitatem mollitudine sexus. Ea veram religionem prostituit: nec pepercit ferro, quo Londini reos, dans Martyres cœlo. Successit Iacobus Scotiæ Rex, Mariæ filius, condonatâ iam ante spei regni iniuriâ: calamo quàm ferro promptior. At Regem inter & virum doctum interest plurimùm.

Elisabetha mors.

Iacobus Angliæ Rex

Annus Quartus celeberrimam obsidionem Ostendæ conclusit. Clarum Ambrosij Spinolæ rudimentum. Is tum primùm ad bellum admotus, quod Heroum est, Imperatorem in tirone

format

cuit calamitatis ludribrium , adeò parare regnum, fortunæ est: obtinere prudentiæ. Et ex cæsis tumulto nouus exsurrexit, turbasque miscuit; sed eodem fato, dolis eiusmodi instar præcocium fructuum, non ferentibus tempus: & lapsu annorum euanescentibus.

Romæ Clemens Pontifex vitam clauiit sanctissimam; magnis rebus præter priuatas virtutes celebris: maximè quod Henricum & Franciam adscripsit Ecclesiæ, Romanæ sedi Ferrariam, summus Princeps & Pontifex, tam aduersus homines quàm in Deum potens. Leo vndecimus delibauit imperium, ipsoque die pompæ morbo contracto, & vicesimo-quinto ab Electione: animam reddidit, priuatus haud dubiè vltra victurus, nisi tanti fit thiarà ornari, & sedere in solio moriturum. Ad Burghesium Senensem delatæ Infulæ, qui & Paulus quintus, diuturnior vità, & rebus clarior.

Clemens 8.

Leo 11.

Paulus 5.

In Anglia præsenti periculo Rex seruatus, cuniculo subter aulam ducto. Quo ipse cunctique Proceres nitrato puluere perijssent; sub ipsum discrimen delatæ insidiæ, raptumque Morti atrocissimum telum. Verùm ab eo commodo crudelitas nata, Qua sæuitum.

In Iacobū cō iuratia

tum in Catholicos acerbè; & innocentes inuoliti supplicijs : Hæresi Neroniana saecula renouante.

Paulus & Vene cōtēdunt

Anno 6. Paulum inter & Venetos exarsit ciuile incendium , illo ius Ecclesiasticum vindicante, istis Politicum. Et totam Europam flamma rapiebat , nisi Henricus vtrique pacis sequester acceptus , eam composuisset, restincto incendio , Franciæ Regum preiudicio veteri , quibus tutari Ecclesiam , tam auitum est , quàm tenere regnum, & Pontifices lilijs non tam ornare quàm regere. Omnia in pristinum restituta præter Iesuitas , quibus promotum obsequium Venetis stetit.

Iustus Lipsius.

Iustus Lipsius in Belgio moritur , si mo s imm mortalem famam assequitur, & monumenta æterna conterit . Sanè Lipsius in literatorum mente nunquam deficiet , in ipsa antiquitate, quam euoluit ruderibus , antiquissimam futuris sæculis nactus memoriam.

Baronij mors

Et sequenti anno Baronius , fax historiæ, lumenque Ecclesiæ , desijt viuere , qui Dei instar immensam rerum confusamque materiam digessit in tempora , ac pulcherrimum Annalium fœtum in lumen edidit . Partum agnoscit Ecclesia, & immortalis scriptori

tori

tori suo memoriam debet .

Anno 9. Pax Hispano data à Batauis; pactæ in duodecim annos induciæ, belloque durissimo tandiu gesto, hoc vnum Hispania egit, vt pacem impetret. Fœderat Prouinciæ liberæ dicta; fuitque id fœdus magno Spinolæ Ostenda altera. *Induciæ cũ Batauis.*

Dux Iuliacensis, quia sine hærede moritur, plures habet hædues inter maximè; Brandeburdium & Neoburgium, ius, lis, & bellum; nam quæ Principum lis nisi armis dirimitur; Germania & Europa propemodum in partes iuerunt; quos non commouit angulus terræ, quærendus alijs; quam facilè bellum enascitur: quam ærumnosè Pax! *Iuliacensis hæreditas.*

Sigismundo Regi Poloniæ, apertæ in Moscouiam fores laureatæ. Cæso Demetrio vocatus à Moschis, dum Smolensci obsidionem vrget pertinacius, & tardius petentibus Moschius Ladislaum condonat Principem, sibi & filio tantum Imperium præripit; Moschis ad natium Ducem concedentibus, Smolenscum ampla vrbs capta, & adiuncta Poloniæ, ingentis prædæ portio tenuis, & magni hodie belli origo. Sigismundo fortuna, quàm multa obtulit, quàm pauca permisit, *Sigismundus in Moscouiã*

Mauri ex pulsi. Hispania Mauros fœdissimam luem a se ablegat, coniurationis reos, & peruicaces impiatatis. In Africam numero ingenti deportati omnes, aut plerique. Hac phlebotomia seruatum corpus, sed delibatum: vrbibus ciues, agris cultores desiderantibus hactenus. Tam misere est mortalium prouidentia, quibus remedia in vulnus abeunt.

Henrici mors. Anno 10. Henricus Rex Franciæ atque deliciæ, dum rebus amplissimis gestis, se ad magna accingeret; in vrbe Regia, inter Aulicorum charissimos, post tanta Bellorum discrimina superata: luce palam, Florentissima pace, à satellite Orci perimitur; & momento extinctus spes Gallicas prouectas in summum riuine obijcit. Magnus dictus, amplitudinem nominis re adæquauit, non tantum alienâ victoriâ, sed & suâ. Iulio Cæsari propemodùm par, qui sibi regnum confecit ex minimo celeritate & fortitudine, passus hostes, vt haberet quos vinceret, quibusque parceret; geminâ laureâ tam venio quam belli donandus: vno superà Cæsarem, quod ambitione, finibus Iusti continuit; altero infrà quod liberalitatem pecuniâ rerum inhibuit. Solutus est ingens exercitus

nesci-

nescitumque quò Henricus intenderet, nisi quod Hispanæ potentiæ minabatur. Quis enim alius dignus hostis Henrico.

Anno 11. Carolus vsurpatà Sueciâ morte cessit; contracto ex bello Danico, quod improsperè gessit, dolore; diadema verè spinas expertus inter curas, bella, cladesque perpetuas. Sed tanti est imperare, vt calamitates & præcipitia placeant. Successit filius Gustauus Adolphus, varijs in Polonos exercitus prælijs, semel captus, quanquam ignotus; non semel fugatus, in quibus rudimentum Germaniæ domandæ posuit. *Caroli Sueciæ mors.* *Gustauus.*

Anno 12. Rodulphus Imperator ægritudine & senecta obijt. Diu Pragæ latebat metu & tædio, aliquandis succis vitam insumens: nullumque insensiorem hostem, quàm Mathiam passus, eundemque fratrem, quem tamen Hungariæ & Bohemiæ Regem coronauit inuitus, & adegit Imperio. Tantum est in rebus mortalium vanitatis, vt dignitate omnium Principi, nec hæredem scribere liceat. *Rudolphi mors Mathias.*

Anno 13 Betlem Gabor, Turcarum ope ad quos confugerat, Princeps Transiluaniæ, deletis tandem Batoreis, renuntiatur. Ea stirps Florentissi- *Betlem Gabor.*

ma, ramis omnibus Germanorum ferro truncata, postquam Sigismundus cùm Austriacis affinitatem contraxerat, ditionem auitam, Gabori viro acri, atque fortissimo, sibique regnum ab exilio paranti, reliquit vt vacuam. Ita euanescunt spes, timor expellitur; luduntque inuicem tesserà variante calamitas magna atque prosperitas.

Regũ nup. tia. Anno 15. nuptijs mutuis Francia atque Hispania pacem adstringunt: datæ Ludouico Anna, Philippo Elisabetha; sed infirmo admodùm Vinculo. Nam ambitionem qui nexus vinciat? Hispanis sua sponsa placuit, sua Francis non omnibus; Condæo cum fœderatis turbante, Quippe suspecta potentia cui deesset æmulus, quamque librare nemo amplius poterat.

Vscochi pugnãt in Venetos Sabaudi bellum cum Mantuano Anno 16 Vscochis Pyratis Venetum mare vexantibus inter Ferdinandum Styriæ Archiducem, Venetamque Republicam bellum exoritur; quod variè gestum, mox sopitum est pace. Et Venetos, præter naues sub mari direptas, Gradisca frustra obsessa, militumque ignauia, à Marte abduxit, nempe quos longa pax pacisque deliciæ aliquantùm infregerant. Belli magnum præludium, ipsum Bellum.

Et aliud Bellum tentabat Italiam, sub

ſub alijs Alpium Faucibus, vt Mars ſi portas perfringeret, ſæuiret vlterius. Sabaudiæ Dux Emanuel, cui Pax vix vnquam placuit, in Monferrarum arma intenderat, filiæ iura noua & ſua vetera in Mantuanum promouans. Nec Hiſpana potentia generoſiſſimo Principi terrori fuerat: vel caſlante ab auxilijs Francia; tantus illi animus, quem ſua facerent. Et ſopitus is motus;Hiſpanis pacem præoptantibus bello, & fugientibus aleam, magnæ iacturę parui compendij.

Anno 17. Tumultus Franciſci pro cellæque ingentes vnius nece conquieuerunt Auerſi à Rege Principes Sueſſionem confugiunt; Niuernenſis proſcriptus Niuernum ſecedit, nam Condæum tenebant cuſtodia.obſtrepebant armis omnia, vnus Ancræus, Regis nimium potens, petebatur. Hic ad Lupatæ fores cæſus, dum Regis imperio detractat obſequium: pacem continuò Franciæ peperit: cadauer ad omnem contumeliam plebs diſtraxit: & repetitus Seianus in Ancreo,hoc eſt præceps fortunæ impotẽtis caſus. Mutatus Aulæ curſus cum vento, Regina Mater afflicta, Rex tutelà liber, Luinius promotus in gratiam, reuocati Principes; ac miſſus poſtmodum Con- *Ancræi mors.*

dæus custodià; ruinà vnius fulcra plurium constabiliente.

Cometa. Anno 18. Cometa ingens, toto propemodùm orbe spectabilis, imminere maximè Germaniæ visus, in scorpionis signo diu effulsit. Nec impunè spectatus est; bellorum lue primum in Germaniam, in Europam reliquam deinceps effusa. Deo sæpè verbera præsignante in aère, vt resipiscant mortales: Sed & surdis frustra occinitur, & cæcis pingitur.

Bohemicũ bellũ. Nec bellum in longiora dilatum tempora. Tuba & Tympana à Bohemia statim; causa Religio: dum veram asserit Imperator, subditi falsam. Et gens iam olim Hussitarum peste infecta, facilè in conterminam hæresim transijt. Pragæ furor primum intonuit: pulsi Catholici, arma expedita, & Turriano duce facta ingentibus turbis initia, quæ toti Germaniæ quanto sanguine stabunt.

Rhetorũ vicus. In Rhetia vicus, Pioram dicebant, conuulso monte repentino motu, totus obruitur, tectis incolisque ruina oppressis, vt die postera ne vestigium quidem loci superesset. Nec fossoribus licuit quidquam eruere, terra Mephiti erumpente, & pœnam pristinam propugnante. Quid tutum

tum mortalibus, si mentes corruant? an vita est stabilis, caducis Alpibus.

Batavi, presso per inducias ferro, ingeniorum pugnà propè euertuntur. Nouam sectam Arminius quidam inuexerat, quam hi dum propugnant, illi impugnant, secti in partes animi abrumpebunt concordiam. Et præter religionem, de re publica actum, hinc Mauritio, inde Barneueltio, tuenti bus partes, vt cadendum alterutri æmulatione deficiente in odium. Vicit Mauritius, nec facilis palma Barneueltio fuit: de sene septuagenario sequenti anno sumptum supplicium, reo reipublicæ læsæ, an Mauritij: ingentia merita expuncta; erat quippe senex in apice: staudum omninò, aut ruendum fuit. *Arminiani oppressi.*

Anno 19. Vitam clausit Imperator Mathias: concepto ingenti tædio, ob Cluselium in custodiam traditum. Is Cardinalis, Ferdinando & Austriacis minus gratus ab ijsdem raptus Tirolliem erat. Iam ante Ferdinandus patruelis Mathiæ, designatus Imperio, Alberta Mathiæ, fratre assentiente, regna Hungariæ & Bohemiæ, ceu præludia Imperij: & Austriacam hæreditatem, adiuerat, vnde illo inauguratus, Bohemicis illicò turbis inuoluitur, *Mathiæ mors.* *Ferdinandus 2.*

quas vt renascentem Hydram perpessus ad obitum, magnas uirtutes calamitate exercuit.

Pragensis pugna. Anno 28. Pragense prælium Bohemiam imò Germaniam, Ferdinando asseruit. Fridericus Dux palatinus, ab Hæreticis in Bohemiæ Regem electus, affinitate Anglica & Protestantium studijs erectus in amplam spem, Pragam iam admissus, coronam & spes commisit prælio: quo victus à Duce Bauaro Legato Cæsaris, & à Tillio Comite famæ iam celebris, regno deiectus est, imò & Palatinatu, Spinola superiora, & inferiora postmodùm Bauaro inuadentibus, tanti est alea pugnæ vnius. Imperator fuit Deus in patribus, Crucifixi effigies lata pro vexillo, pro signifero Carmelita Monachus, partaque cœlitus Religioni victoria. Nec ideò à Catholicis pugnatum impigrè, nam puis fortitudinis auctor præter Deum.

Turca in Polonos. Anno 21. Discrimen ingens Christiana res in Polonia subijt. Osmanes cum quadringentis Turcarum millibus, in Polonorum castra incur it, ea Chodkieuicius sexaginta hominum millibus propopugnabat, quàm impare, proh Deus, numero! At tanta fortitudine, vt fractus primò viribus, dein

dein animis Turcæ, frustra tentatis per omnem vim Castris; post fortissimum quemque impugnantium cæsum pacem flagitarit, & recessum inglorium. Hæc obsidio in pugnâ plus mense tenuit: magna Polonorum gloria, Cosaccorum maximè, quos vis Turcica ne à statione quidem amouit. Agebat in castris *Ladislaus Princeps*, æger plerumque; nec *laudi* morbus detrahit; nam quantus animus, qui externum hostem simulque internum peruinceret?

Nec id bellum hac clade Osmani stetit. Nam anno sequenti; cùm noua agitaret feroci animo, ac Ianisseris infensus, de mutanda militia cogitaret, ab iisdem inaudito hactenus Turcis flagitio, regno deiectus & vita est, impotentis & excelsi animi iuuenis, qui imperium licentià metitetur, & potestatem arbitrio. *Osmanes.*

Et is annus Heroum funeribus orbi in laruit. Primus Paulus V. ab tumultu Veneto pacem colens, fœderisque Catholici in Germania promotor, viuere desijt. Successit Ludouisius Bononiensis, Gregorius nomine decimus Quintus. Et Philippus Hispaniæ Rex vità cessit; pius sanè Princeps, & morum facilis? Sed Lermæo Duci mul- *Pauli V. mors.* *Fe Philippi III.*

tum obnoxius; penes quem regni vis? tantùm à Patre Philippus defecerat; cuius vnius capite tam diffusum Imperium vt firmissimo axe vertebatur.

Et Alberti. Albertus Archidux Patribus additus, recrudescente bello Bohemico; & ipse pijssimus, & negotiorum moli haudquaquam impar; Isabella vxor pro haerede & liberis fuit; & ipsa celsi animi femina, in qua Philippus pater eluceбat. *Bellarmini.* Nec inter orbis proceres Bellarminus silendus, è Iesuitis in Cardinales transcriptus; doctrina & pietate adeptus memoriam, quæ nunquam intereat: magnus qui paupertatem in purpura coluit, & in negotijs studia.

Ludouicus in Hugonoto. Ludouicus interea Franciam suam percurrebat victorijs: vera religione in Bearniam reuocatà, vnde dimidio seculo exaltabat. Sed quis tam multa per epitomen dicat, spissi voluminis opus est, immorantis, non properantis ingenij. Testes fortitudinis, Aquitani, Santones, Octaui, Pictaui, testis Angeriacum castrum expugnatum vi; & plura oppida, quę armabat rebellis Herẹsis: donec pax ad Monspelium contracta, sequenti anno, haeresim aliquantisper continuit; si stante Rupella contineri posset. Hæsit Regis gloriæ labes

Mons

Mons Albanus, tentatus, nec captus: Mayuius cæsus magna iacturà: Luynius postmodùm mortuus: liquit clauum rerum moderatori nouo occupandum.

Anno 22. Vallis Telina in Rhetia: hoc est Italiæ atque Germaniæ claustrum & collum, ab Hispanis ante occupata: ex postulantibus Francis, & Venetis, quasi parato Italiæ iugo, dum de iure lis est, Gregorio in depositum traditur patri nempe, qui discreptantibus liberis æquus foret, & præesset Iuditio. At ij iam cudebant gladios qui pro lingua forent: mox quanto sanguine Ius suum scripturi. *Vallis Telina.*

Anno 23. Gregorio mortuo subrogatur Vrbanus Octauus, è familia Barberinorum, humanioribus litteris ac Poetiæ studio celebris, vt nunqnam Musæ honestius habuerint, lauro in thiaram, Parnasso in Vaticanum receptis. Nec ea laus grauioriosis obfuit, quibus Vrbanus dignus in paucis Pontificem gessit. *Vrbanus.*

Anno 25. Genua vetus & clara ciuitas: Sabaudiæ Duce impugnante, à ruina propius abfuit, leuit causa vere-rà odia inflammarat, feudum a Genuensibus emptum Sabaudio muito Erat in parribus Lediguerius; Dux ille bello perceleбris, iam adscriptus Ca- *Genuense bellum. Ludigetiot.*

tholicis, & Franciæ Comestabilis dictus. Peribet Genua, nisi victores seiunxisset discordia, & statim vincentibus sat fuisset non vinci. Lediguerius posteà, sedato Hæreticorum tumultu, plenus annis & glorià, domi obijt, vir peritissimus artis militaris, quam ab ætate prima inbuerat, mancipatus quidem hæresi, sed & Regi, trophæis perpetuis Allobrogis signans, vitæ felicitate Christiano exitu cumulata.

Iacobi Angli mors. Anglia dum apparat pompam coniugij, Carolum inter Principem & Henrictam Francicam, Iacobi Regis mortem eluget. An veneno perierit, dubitatum Sanè non faustæ in posteris nuptiæ: & virgo Regia in calamitatum seriem tradita. Iacobi animus alienus à bello, & paci etiam per ignominiam proprior; Palatinum generum verbo tenus iuuit; bonis spoliato solatium duntaxat præbuit.

Breda capta. Spinolæ magna laus parta, Bredà expugnatà. Iam annum alterum implebat obsidio: nec vi, sed fame, hoc est alienà patientia, nitebatur. Iamque ab Hispania iubebatur abscedere Spinola, die quo vrbs capta est; vt de constantia hostium suorumque inuidia triumphauerit simul, Interea *Mauritij mors.* moriebatur Mauritius, longa tabe, quasi

mor-

morbus vrbis deriuarit in Ducem; Antuerpia frustrà ante tentatà; ita tot victorias defectus vnius extinxit; quàm misera conditio mortalium, quibus tot vices inter, defecisse vel semel, culpæ est. Res Batruicæ ad Henricum Mauritij fratrem deuolutæ, mirà Principem inter Rempublicamque concordià, vt alterutrius dignitas neutri efficeret.

Henricus Orangius.

Eodem anno Richelius, ingens in posterum Francicorum codicum pagina, factà donatur purpurà, & ad clauum admotus, auspicatur regimen; quo Francia ad cumulum gloriæ veræque potentiæ statim prouecta est.

Richelius Cardinalis.

Anno 26. Germania nouo bello miscetur: Protestantium fœdus Daniæ Regem in Imperatorem commouit; consertum ad Luthram prælium, quo Tillius victor, Vanus victus: multaque Tillio victoriæ præmia, captæ vrbes. Ita prostrati Hæretici, & sarta religio, nisi victores intemperantius vsi essent victorià. Quantùm est gloriæ, tantùm securitatis est, subiectis parcere.

Dani bellũ.

Eodem anno, ibidem in Germania Papenhemius inclaruit, resticis cæsis atque perdomitis. Ij octoginta millibus suorum armatis, vastabant Austriam.

Papẽhomius in rusticos.

ſtriam, imò prælio certare auſi victoriâ furorem anxerant: iamque ſupra ruſticos timebantur, cùm à Papenhemio varijs cladibus edomantur; non impune tamen nec facile; vt Papenhemio tam dignum facinus Ruſtici fuerint, quàm Sueci mors.

Terremotus. Anno 27. Apuliam, ferè Terræmotus concuſſit: plura loca diebus pluribus peruagatus eſt: mors vbique & vaſtatio dirà: naturà exeunte faciem, translatis montibus, auerſiſque fluminibus. Mox cladem excepit Mantuanum bellum: magnum ſanè, quod ſtrages tanta prænuntiet.

Angli Rheà pulſi. Angli rupto fœdere promoturi Hereticorum partes in Francia, Buquinhamo Duce in Rheam exſcendunt. Quis credat repulſos arce infirma: tantaſque vires fruſtra adhibitas? fides haud ardua cogitanti Toraſium? *Toraſius.* quam enim gentem tanti nominis fama non perculit: Tandem poſt menſes quatuor Schombergus tranſmiſſus in Inſulam: eiectique Angli clade non modicà, quantà laude Toraſij, per quem præſtitum eſt, vt vincerentur!

Rupella capta. Hinc vincentium animi ad Rupellam applicit: hoc eſt ad rebellionis arcem, officinam cladium, caſtrumque

que Hæresos: qua stante, Regis auctoritas stare non poterat, eratque alienæ potestatis regni tranquillitas. At expugnari vetabant munimenta, obsideri Oceanus, & domanda natura: priusquàm Rupella. Vtrumque tamen Richelius præstiti, & erecta mole portum clausit, & classe instructa Anglos exclusit, & pertinaciam ciuium constantiâ fregit, & Rupellam tandem anno sæculi 28. Regi aperuit. Hi victoriarum carceres atque repagula; quibus reuulsis: liber Regi cursus, & Europa tota stadium fuit.

Anno 29 Illicò hyems, Alpes, claustra victa. A Rupella Ludouicum exciuit Mantua: quæ iure Niueruensium Duci debita, & à Ferdinando Austriacis nimis obnoxio in litem deducta, commisit Europam. Quantæ hinc clades, sensit Italia. Colaltum passa, imò Germania mox Suecis patens. Vna Casalia, quanta vicissitudinum scena, bellicæque virtutis! dum hinc Spinola expugnator Arcium, hinc defensor Torasius: & ille Ostendam, hic Rheam opponunt: ille tædio moritur, hinc trumphat gaudio: dum Ludouico subsidunt Alpes, euertuntur claustra, subsidunt Insubres, expandisque vlnas Italia; dum obiectæ *Mantuanum bellum 2.* *Casalis.*

acies

acies Masarini arte pacem admittant: & dum Francis pugna, Arx Hispanis eripitur, seruatur consilio, quod peribat Marte. At infelicior Mantua, quę Germanis præda, calamitatem omnem exhausit.

Ludouicus 13. Ludouicus post Casaliam liberatam, in Hæreticos versus, quos auul sum caput nondum pacauerat; primum iustitiâ, deinde clementiâ conficit pacem. Vrbes rebellium spoliatæ muris, & inuitis dum denudantur parta securitas. Et induciæ Polonis Suecisque contractæ, Franci operâ; sed quis oleæ credat lauros insitas; & ab hoc pace enatam esse bellorum segetem;

Carolus Emanuel. Anno 30. In flamma Mantuapi belli, captâ Pinerodio, admissisque Francis in Pedemontij viscera, Carolus Emanuel morte est raptus: in turbis vti vixerat, mortuus: Celsi Princeps animi, cui semper amplę spes, & supra modum; capax non Italiæ modo, sed Europæ. Statim pax Ratisponæ coaluit; reddita Mantua Niuernensi, Francis permissa Casalis, & Pinerolium venditum. Dubia sanè pax; nisi hanc peregrinum bellum sanciuisset.

Gustauus in Germaniam. Quippe ad Germaniæ fines domabat Gustauus Suęciæ Rex, illato Marte,

Marte, quà iure, quà iniuria Protestantium fautor, Germanicis Insulis occupatis, iam terrori erat Ferdinando. Mirum quot vrbes momento inuaserit, quot arces, quot oppida, vel recensere sit tædio, & quæ fulmine loca clades inugit, frustra numeros diuidit.

Magdeburgi excidiū.

Anno 31. Magdeburgum opulentissima vrbs, a Tillio funestissima strage prope deleta est; ferro, igni, & militi nihil non licuit, ne dicam libuit, direptę cædes, cæsi ciues vim passæ uirgines, absortaque ignibus tecta, miserante ipso victore, & calamitate hostium ingemiscente, adcò humanitatis non dediscitur, & in ipsa, licentie crudelitatem æmulam vincit.

Lypsiaca pugna

Sarcit hanc iacturam pugna Lipsiaca Gustauus uictor, qua ueterani illi Tillij milites, tot palmis clari, quot prelijs, Germanię terror & flagellum, uicti, & prostrati, magno orbis stupore Sueco aperta Germaniæ uiscera, & aliæ properanti adiunctęquibus in Austriacam perniciem, nisi Deus uetet aduolauit.

Vesuuii incedia

Annus desijt, magno Neapolis luctu, & terrore Itali, Vesuuius mons in dirissimos partus erupit, primo tetra spectata incendia, dein horribilis

tonitruum fragor, deuoluti postea torrentes ignei: vastata circum omnia, proiecta saxa ingentia: ac postremò quasi ad tumulum eructatus cinis: quibus ciuitas amplissima tantùm non perijt. Præclara mortalibus monita, si resipiscere aliquando vellent.

Valsteinius Dux. Anno 32. Valsteinio redditum à Ferdinando imperium: sanè Imperium, cui & imperator ipse subditus foret. Vir militia victorijsque celebris, Bohemiam recepit illicò, ac fama nominis sustentauit vacillantem Rempublicam. Dum Rheno *Tillius.* transito vrgebat Tillium Gustauus: & ille quidem in pugna ad Lycum saucius, vel vulnere moritur, vel dolore: summus laude militiæ, quam nec exitu corrupit. Gustauus in Bauaria penetrans, corripiebat quæque victorijs, donec versa in *Gustaui mors.* Valsteinum fronte, prælio ad Lutzam conserto, non victus sed cæsus est, & magno fortunæ suæ prodigio, è sanguine cœno, & puluere hostem vixit. Dixeris mortem pœnitentem emendasse ictum victoriæ: & cadaueris indulsisse laurum, quam viuo inuidit.

Traiectū capon. Bataui interea porpagabant fines, captis Venlona ac Rutemunda,

&

& castris positis ad Traiectum, quod & expugnarunt; frustra aduentate Papenhemio, & Castrenses fossas inuadente, nec enim omnia Duobus quanquam fortibus patent, illisque obijcitur non plus vltra Herculeum.

Francia periclitatur Mammorantij secessu, qui bello in Ocitantia moto imminebat Richelio. Sed rebellem fortitudo prostrauit, qua in confertissimam aciem vectus, vulnerum plenus captus est; & incassum clementia Regis appellatà, Tolosæ cęsus capite, mærore omnium summo, (nam nec vetat dolere Iustitia) militari fortitudine ad audaciam propior, nauali in Subisium pugnà, & equestri ad Vellauiam clarus. Mortem obijt piè & fortiter, quà Christianum & Principem noscas, pareasque crimini, quod hunc exitum peperit. *Mãforantij mors.*

Et Polonia Regem Sigismundum luxit, magnis virtutibus Christianis regijsque percelebrem; cunctatione, sibi admodum noxium, qua regnis duobus excidit. Electus filius Vladislaus, ortu Polonus, iam imperio per expeditionem Turcicam delibato. Qui proximo anno Moschos ab expugnatione Smolensi expulit, mirà constantia, atque per asperrimam hyemem. *Sigismũdi mors.*

meni patientia, veterum Imperatorum instaurata laude. Hinc profectus ab obsidendam Moscuam, pacem flagitantibus dedit: ac Smolensco retentà, spem dimisit, regnique titulum. Nam est prudentia, sibi modum statuere, & ambitioni limites figere.

Lotharingia occupata. Anno 33 Discordià Ludouicum Regem Franciæ & Carolum Lotharingiæ Ducem dirimente, cùm hic Regem vario fœdere elusisset, Austriacis addictior, quam Franci ceperent: statim Lotharingià, & Nicęo ipso eijcitur: munitissima vrbe momento propemodùm in potestatem Regis traducta, nempe vetere odio prorumpente, & vi primas iniurias vindicante.

Isabellæ mors. Isabella Belgij Domina diem clausit: digna quam Heroinis accenseas; ita virtutes omnes pietate miscebat: quam virum crederes animi fortitudine: eandemque mulierem, benignitate, & amoris castis delicijs. Belgium in Hispaniam deuolutum est: cui regendo Ferdinandus Cardinalis Regis Frater iam in via erat; magni animi, laudisque regiæ cupidus iuuenis.

Valsteini mors. Anno 34. Valsteinus ille Dux, tam formidandus suis quàm hostibus, dum res nouas molitur aut cogitat, Ferdinan-

nandi Imperatoris assensu cæsus est. Telis & machinis tam sæpe obiectus, tot incytus palmis, & lacessito, impunè Gustauo: mente amplissimâ, quam vel Imperium non impleret; tanta superbia, vt nec Domino suo se subderet, inter vastissima consilia deprehensus, necatur à Ducibus suis. Quæ fragilitas mortalium est, per ea cadentium, quæ in columnas & fundamenta posuerant.

Norlinga napugna.

Eodem anno magna clade Sueci ad Norlingam vincuntur. Hic victoria Ferdinandus Tertius auspicatur imperium; cuius particeps Ferdinandus alter Hispanus, viam militarem hac lauro insternens, summâ vtriusque gloriâ, quibus per suas ærumnas parta victoria, & iuuentus prima tanta laude inclaruit. Afflictæ hoc prælio Suecorum partes, non prostratæ, surrexitque postmodùm, afflante Franco tepidos cineres, nouus Phœnix.

Bellũ Frãco Hispanicum.

Anno 35. Tandem post multa molimina oppressum diutius, magno Europæ malo, erupit bellum Franco Hispanicum. Cuius gentis culpam nouit Deus, alterâ odium in alteram repellente. Proxima causa quæ Francum impulit, Treuirensis Elector a Cardinale Hispano in custodiam raptus, præter

Ba-

Batauos incumbentes, & secessionem, si cessaret bellum, comminantes. Illicò Franci in Belgium missi, (quis enim commodior Marti campus quàm Belgium?) & pugnâ Aueniacâ Victores, luculentam plagam inferebant; nisi Batauus premente iam tum inuidiâ, florentissimas copias fame & miserijs perdidisset. Tillemontium Francis Belgæ opponunt. sanè Francorum palmas corrumpit libertas, & inuictos ferro licentiâ vincit.

Annus 36. Spes Francorum fallit, euertitque messem in segete. Spes euanuere in Italia Burgundiaque conceptæ. Parmensis Dux exceptus Parisijs, & imbibita penitus Francia, cum Victore Sabaudiæ Duce & Crequio, soluta obsidione Valentiæ, post Hispanis obnoxius, abiecto bello ad pacem confugit. Et in expeditione Italica occumbit Torasius, & dolorem quod augeat, ad castellum vilissimum scopulum Rheæ & Casalis! ignauissimo milite Buquingamum & Spinolam vindicante. Quin & Parisios turbauit irruptio: vastata Picardia, tranati amnes, capta oppida: & Corbeia in meditullio regni expugnata; Thoma Principe. Picolominio, & Verthio, iam de

Parmēsis.

Torasius.

Hispani in Picardiam

Lute-

Lutetia deliberantibus ; Richelianæ constantiæ magno argumento , At illicò excitata veterno Francia , recipit Corbeiam , hostem pellit emergit que periculo . Nec Burgundia felicior Francis ; seruatâ ab expugnantibus Dolâ : fortitudine & in Principem fide clarissimâ ; & ab ea in Burgundiam Gallicam effusius Gallassius , totam inundabat, ipsi oppidulo , Ararisque vad s coercitus , columnas Herculeas, Deus bone, quasnactus, vert ss... vestigia . Ita Francia expediuit se casibus . leuemque iacturam compendio duxit. *Dola*

Anno 37. Francorum animus in claustra prorupit , perfregitque opposita : Prouinciæ & Ocitaniæ limites , gloriæ campus . Primus Harcurtius Lerinenses Insulas ab Hispanis inuasas , & munimentis quantùm sinit industria tectas, lembis vectus , sub grandinem mortis aggressus , tandem expugnauit . Alter Scombergius Leucatam Arcem à Barrio propugnante , & obsidente Hispano , periclitantem liberat : at qua strage , potentissimi vallatique exercitus ? nocte concubia ; munimentis prius captis quàm visis ; post stupentibus Francis cladem quam fecerant. *Lerinenses Insula.* *Leucata.* *Breda Capta.*

Nec iacebant ignauià Batavi, Arce

Sten-

ſtriam, imò prælio certare auſi victoriâ furorem anxerant: iamqne ſupra ruſticos timebantur, cùm à Papenhemio varijs cladibus edomantur; non impune tamen nec facile; vt Papenhemio tam dignum facinus Ruſtici fuerint, quàm Sueci mors.

Terremotus. Anno 27. Apuliam ferè Terræmotus concuſſit: plura loca diebus pluribus peruagatus eſt: mors vbique & vaſtatio dira: naturâ exeunte faciem, translatis montibus, auerſiſque fluminibus. Mox cladem excepit Mantuanum bellum: magnum ſanè, quod ſtrages tanta prænuntiet.

Angli Rheà pulſi. Angli rupto fœdere promoturi Hereticorum partes in Francia, Buquinhamo Duce in Rheam exſcendunt. Quis credat repulſos arce infirma: tantaſque vires fruſtra adhibitas? fides haud ardua cogitanti Toraſium? quam enim gentem tanti nominis fama non perculit: Tandem poſt menſes quatuor Schombergus tranſmiſſus in Inſulam: eiectique Angli clade non modicà, quantâ laude Toraſij, per quem præſtitum eſt, vt vincerentur!

Torasius.

Rupella capta. Hinc vincentium animi ad Rupellam appliciti: hoc eſt ad rebellionis arcem, officinam cladium, caſtrumque

que Hæresos: qua stante, Regis auctoritas stare non poterat, eratque alienæ potestatis regni tranquillitas. At expugnari vetabant munimenta, obsideri Oceanus, & domanda natura priusquàm Rupella, Vtrumque tamen Richelius præstiti, & erecta mole portum clausit, & classe instructa Anglos exclusit, & pertinaciam ciuium constantià fregit, & Rupellam tandem anno sæculi 28. Regi aperuit. Hi victoriarum carceres atque repagula; quibus reuulsis: liber Regi cursus, & Europa tota stadium fuit.

Anno 29 Illicò hyems, Alpes, claustra vicita. A Rupella Ludouicum exciuit Mantua: quæ iure Niuernensium Duci debita, & à Ferdinando Austriacis nimis obnoxio in litem deducta, commisit Europam. Quantæ hinc clades, sensit Italia. Colaltum passa, imò Germania mox Suecis patens. Vna Casalia, quanta vicissitudinum scena, belliçæque virtutis! dum hinc Spinola expugnator Arcium, hinc defensor Torasius: & ille Ostendam, hic Rheam opponunt: ille tædio moritur, hic trumphat gaudio; dum Ludouico subsidunt Alpes, euertuntur claustra, subsidunt Insubres, expandisque vlnas Italia; dum obiectæ acies

Mantuanum bellum 2.

Casalis.

acies Masarini arte pacem admittant : & dum Francis pugna, Arx Hispanis eripitur, seruatur consilio, quod peribat Marte. At infelicior Mantua, quę Germanis præda, calamitatem omnem exhausit.

Ludouicus 13. Ludouicus post Casaliam liberatam, in Hæreticos versus, quos aulsum caput nondum pacauerat; primum iustitià, deinde clementià conficit pacem. Vires rebellium spoliatæ muris, & inuitis dum denudantur parta securitas. Et induciæ Polonis Suecisque contractæ, Franci operà; sed quis oleæ credat lauros insitas; & ab hoc pace enatam esse bellorum segetem;

Carolus Emanuel. Anno 30. In flamma Mantuani belli, captà Pinerodio, admissisque Francis in Pedemontij viscera, Carolus Emanuel morte est raptus: in turbis vti vixerat, mortuus: Celsi Princeps animi, cui semper amplę spes, & supra modum; capax non Italiæ modò, sed Europæ. Statim pax Ratisponæ coaluit; reddita Mantua Niuernensi, Francis permissa Casalis, & Pinerolium venditum. Dubia sanè pax; nisi hanc peregrinum bellum sanciuisset.

Gustauus in Germaniam. Quippe ad Germaniæ fines domabat Gustauus Sueciæ Rex, illato

Marte,

Marte, quà iure, quà iniuria Protestantium fautor, Germanicis Insulis occupatis, iam terrori erat Ferdinando. Mirum quot vrbes momento inuaserit, quot arces, quot oppida, vel recensere sit tædio, & quæ fulmine loca clades iugit, frustra numeros diuidit.

Magdeburgi excidiū. Anno 31. Magdeburgum opulentissima vrbs, a Tillio funestissima strage prope deleta est; ferro, igni, & militi nihil non licuit, ne dicam libuit, direptę cædes, cæsi ciues vim passæ uirgines, absortaque ignibus tecta, miserante ipso victore, & calamitate hostium ingemiscente, adcò humanitatis non dediscitur, & in ipsa, licentie crudelitatem æmulam vincit.

Lypsiaca pugna. Sarcit hanc iacturam pugna Lipsiaca Gustauus uictor, qua ueterani illi Tillij milites, tot palmis clari, quot prelijs, Germanię terror & flagellum, uicti, & prostrati, magno orbis stupore Sueco aperta Germaniæ uiscera, & aliæ properanti adiunctęquibus in Austriacam perniciem, nisi Deus uetet aduolauit.

Vesuuii incedia. Annus desijt, magno Neapolis luctu, & terrore Itali, Vesuuius mons in dirissimos partus erupit, primo tetra spectata incendia, dein horribilis

to-

tonitruum fragor, deuoluti postea torrentes ignei: vastata circum omnia, proiecta saxa ingentia: ac postremò quasi ad tumulum eructatus cinis: quibus ciuitas amplissima tantùm non perijt. Præclara mortalibus monita, si resipiscere aliquando vellent.

Valsteinius Dux. Anno 32. Valsteinio redditum à Ferdinando imperium: sanè Imperium, cui & imperator ipse subditus foret. Vir militia victorijsque celebris, Bohemiam recepit illicò, ac fama nominis sustentauit vacillantem Rempublicam. Dum Rheno transito vrgebat Tillium Gustauus: *Tillius.* & ille quidem in pugna ad Lycum saucius, vel vulnere moritur, vel dolore: summus laude militiæ, quam nec exitu corrupit. Gustauus in Bauaria penetrans, corripiebat quæque victorijs, donec versa in Valsteinum fronte, prælio ad Lutzam conserto, non victus sed cæsus est, & magno fortunæ suæ prodigio, è sanguine cœno, & puluere hostem vixit. Dixeris mortem pœnitentem emendasse ictum victoriæ: & cadaueris indulsisse laurum, quam viuo inuidit. *Gustaui mors.*

Traiectũ capoũ Batavi interea porpagabant fines, captis Venlona ac Rutemunda,

&

& castris positis ad Traiectum, quod & expugnarunt; frustra aduentate Papenhemio, & Castrenses fossas inuadente, nec enim omnia Duobus quanquam fortibus patent, illisque obijcitur non plus vltra Herculeum.

Francia periclitatur Mammorantij successu, qui bello in Ocitantia moto imminebat Richelio. Sed rebellem fortitudo prostrauit, qua in confertissimam aciem vectus, vulnerum plenus captus est; & incassum clementià Regis appellatà, Tolosæ cęsus capite, mærore omnium summo, (nam nec vetat dolere Iustitia) militari fortitudine ad audaciam propior, nauali in Subisium pugnà, & equestri ad Vellauiam clarus. Mortem obijt piè & fortiter, quà Christianum & Principem noscas, pareasque crimini, quod hunc exitum peperit. *Mãmorãtij mors.*

Et Polonia Regem Sigisinundum luxit, magnis virtutibus Christianis regijsque percelebrem; cunctatione, sibi admodum inoxium, qua regnis duobus excidit. Electus filius Vladislaus, ortu Polonus, iam imperio per expeditionem Turcicam delibato. Qui proximo anno Moschos ab expugnatione Smolensi expulit, mirà constantia, atque per asperrimam hyemem *Sigismũdi mors.*

mem patientia, veterum Imperatorum instaurata laude. Hinc profectus ab obsidendam Moscuam, pacem flagitantibus dedit: ac Smolensco retentà, spem dimisit, regnique titulum. Nam est prudentia, sibi modum statuere, & ambitioni limites figere.

Lotharingia occupata. Anno 33 Discordià Ludouicum Regem Franciæ & Carolum Lotharingiæ Ducem dirimente, cùm hic Regem vario fœdere elusisset, Austriacis addictior, quam Franci ceperent: statim Lotharingià, & Nicęo ipso eijcitur: munitissima vrbe momento propemodùm in potestatem Regis traducta, nempe vetere odio prorumpente, & vi primas iniurias vindicante.

Isabellæ mors. Isabella Belgij Domina diem clausit: digna quam Heroinis accenseas; ita virtutes omnes pietate miscebat: quam virum crederes animi fortitudine: eandemque mulierem, benignitate, & amoris castis delicijs. Belgium in Hispaniam deuolutum est: cui regendo Ferdinandus Cardinalis Regis Frater iam in via erat; magni animi, laudisque regiæ cupidus iuuenis.

Valsteini mors. Anno 34. Valsteinus ille Dux, tam formidandus suis quàm hostibus, dum res nouas molitur aut cogitat, Ferdinan-

mandi Imperatoris assensu cæsus est. Telis & machinis tam sæpe obiectus, tot incytus palmis, & lacessito, impunè Gustauo: mente amplissimâ, quam vel Imperium non impleret; tanta superbia, vt nec Domino suo se subderet, inter vastissima consilia deprehensus, necatur à Ducibus suis. Quæ fragilitas mortalium est, per ea cadentium, quæ in columnas & fundamenta posuerant.

Norlinga na pugna.

Eodem anno magna clade Sueci ad Norlingam vincuntur. Hic victoria Ferdinandus Tertius auspicatur imperium; cuius particeps Ferdinandus alter Hispanus, viam militarem hac lauro insternens, summà vtriusque gloriâ, quibus per suas ærumnas parta victoria, & iuuentus prima tanta laude inclaruit. Afflictæ hoc prælio Suecorum partes, non prostratæ, surrexitque postmodùm, afflante Franco tepidos cineres, nouus Phœnix.

Bellũ Frãco Hispanicum.

Anno 35. Tandem post multa molimina oppressum diutius, magno Europæ malo, erupit bellum Franco Hispanicum. Cuius gentis culpam nouit Deus, alterà odium in alteram repellente. Proxima causa quæ Francum impulit, Treuirensis Elector a Cardinale Hispano in custodiam raptus, præter

Ba-

Lutetia deliberantibus ; Richelianæ constantiæ magno argumento , At illicò excitata veterno Francia , recipit Corbeiam , hostem pellit emergitque periculo . Nec Burgundia felicior Francis ; seruatà ab expugnantidus Dolà : fortitudine & in Principem fide clarissimà ; & ab ea in Burgundiam Gallicam effusius Gallassius , totam inundabat, ipsi oppidulo , Arasisque vadis coercitus , columnas Herculeas, Deus bone, quas nactus, vertisset vestigia . Ita Francia expediuit se casibus . leuemque iacturam compendio duxit. *Dola*

Anno 37. Francorum animus in claustra prorupit , perfregitque opposita : Prouinciæ & Ocitaniæ limites , gloriæ campus . Primus Harcurtius Lerinenses Insulas ab Hispanis inuasas , & munimentis quantùm sinit industria tectas, lembis vectus , sub grandinem mortis aggressus , tandem expugnauit . Alter Scombergius Leucatam Arcem , Barrio propugnante , & obsidente Hispano , periclitantem liberat : at qua strage , potentissimi vallatique exercitus ? nocte concubia ; munimentis prius captis quàm visis ; post stupentibus Francis cladem quam fecerant. *Lerinenses Insula.* *Leucata.* *Breda Capta*

Nec iacebant ignauià Bataui, Arce

Sten-

Stenkia iam recepta, & ad Bredam admoti, quàm distractis aliò Hispanis viribus, expugnarunt: expunxeruntque tropheum Spinolę: vicibus belli perpetuis, & deserente Marte quem coluit.

Ferdinandi mors. Hoc anno Ferdinandus Secundus Imperator vitam clausit: eminentissima pietate, regijsque virtutibus ornatissimus: tot inter bella clementiæ cultor: ad parcendum etiam post victoriam pronus: quam labores erigerent, & calamitates ad Deum ferrent: vtriusque fortunæ materia, & laus.

Brisacũ captũ Anno 38. In bello variè lusit euentuum Deus. In Alsatia Veymarus tam fortis quam Felix: Ioanne Verthio pugnà ad Rheinseldam. capto; Brissacum aggressus muniti ssimam urbem, inuictissimis hostibus tandem extorsit; Rhenusque à fonte Francicus fluxit, Vna pugnę prioris iactura, Rohanij mors, celeberrimi hoc sæculo ducis, qui vel patriæ malo inclaruit.

Victor amedeus. Pedemontium Victorijs Ducis mors, & Crequij ad Bremam cædes miscuit: illum iam Francum animo messuit morbus? verè prudentià & fortitudine Principem: hunc dignum Ledigeriæ generum, glans peremit;

&

& qui tecta starent, ruentibus fulcris? exultauit ipsa Hispania, suamque Fontarabiam excussit faucibus rapientis, quin & Atrebates seruatà Andomaro, insultarunt. Marte quadam lance dona, & odia partiente. *Fontarabi.*

At natus Ludouico Regi Delphinus marito iam vicesimum annum, nec dum patri, à pijssima coniuge Anna, aduersitatem omnem expunxit. Quæ Franciæ triumphantis lætitia, quæ Europæ, & vel hostilis Hispaniæ gratulatio! qui gaudiorum sensus, qui indices! cùm ingentia sileat, reticendum est, nec tanta res cogi in augustum possit. Nè tamen credas sine laurea natum: nascituro prælu serat naualis victoria. Prænoscebat Delphinum pelagus, & futurum hostem amouebat. *Ludouicus 14.*

Eodem anno, Cosaccos supplicium vnius toros afferauit. Instaurata re bellio, inflatumque clasicum, tanto furore, qui in plures annos etiamnum sæuit. Lues rebellionis, vt olim pestis ab oriente, deinceps in Europam totam propagata, vt hanc morbum publicum dixeris, vulgatumque contagio: adeò labes serpit in proxima; atque instar incendij folles ipsos occupat. *Cosacoorũ rebellio.*

Z Au-

Salsu Anno 34. Postquam Salsulis lusum vt aleâ: fortunato iactu Hispanum, quem afflixerat prius, & Mormannos rebelles disiecit Gassio, Marcellus, hoc est telum & scutum Equitum: Pi-*Mille raus.* colomineus & Milleræus, suas quisque partes promouerunt, ille fugato ad Theonuillam exercitu: hic Hesdino captâ; idque tirocinorum Poliorcetis celeberrimi postea; cui expugnatio vrbium, ars an lusus fuit? Inte-*Bãnerius.* rim Bannerius Germaniam inferiorem percurit; nomenque Suecum terrore aut iugo per vrbes circumfert.

Harcurtius. Annus 40. à Francornm partibus stetit. Et pudet per epitomen scribere, liberatam Casalim, receptumque Taurinum. Æterna Harcurtium celebrauit memoria: nec facinus est, quod opponant sæcula Casalis. Sed quanta laus celeritas Casalis, Tanta ad Taurinum constantia: vt hinc Harcurtius *Atrebatũ.* exscripserit Francus, inde Hispanum, vt & pugnam sileam, ad vtrumque facinus præuiam. His addendum Atrebatum, tot appendix palmarum: cura ingens Richelij: & Rupellæ soror.

Amurates Eodem anno Amurates Turca, magna inter consilia, contracta ex temulentia febri, è viuis raptus est. Inter paucos gentis suæ dignus imperio

Ba-

Babylonem eripuerat Persis, iustitiæ tenax ad crudelitatem, sed vini cupidior, quo tandem perijt, Alexandri fato. Successit Ibrahimus frater, regno ineptissimus imperitia & stupiditate; adeò vel in imperijs mortalitas ludit.

Annus 41. fatalis Hispaniæ fuit, secessione membrorum à capite. Primi omnium Catalauni: qui cùm ab Oliuario, impotentius regerentur, iugo excusso, ad Francum deficiunt, adhærentque constantinus, bello Barcinonem, & in prouinciam suam traducto: adeò quid est terribilius bello, & periculo mortis funestius. Hic inde martis campus, Houdancurtio maximè, qui à Carolo Magno primus limites Franciæ ad Iberum protendit. *Catalauni*

Lusitani Catalaunos excipiunt: Bragantino Duce euecto in solium: auspicatius quàm Catalauni, quod nulla cęde, nullo memorabili sanguine, litarint nouo imperio: quasi daretur regnum, non vi pararetur: idemque esset Ioannes Quartus qui tertius. Deinceps Indiæ, atque Brasiliæ adscriptæ Principi, nouo an veteri: odiaque pristina reuocata acerbius; quod nouam iniuriam vindicarent alij, alij veterem. *Lusitani.*

Mono cri Prin- ceps. Et Monoenci Princeps, quæ Arx ad Ligusticum mare tutissima: diu pertæsus Hispaniæ, præsidium expulit. Francisque euocatis se tradidit: momento inuigilans, quò magna euertuntur, & magna conduntur.

Aria. Rapta & in Belgio Hispanis Aria, Milleræi industria atque constantià, erectisque munimentis: per quæ mox ipsa vrbs recepta à Belgis, tantum vulnus persanare curantibus. At hæc expeditio Cardinali Hispano vità stetit, morbò ex ærumnis contracto, an veneno, vt volunt. Sanè iuuenis indolis

Cardinalis infans. celsæ & planè regiæ, dignus ab auo Carolo, diùque ruentem fortunam sustinuit, magnis dotibus ad regnum præditus.

Franciæ felicitati næuum aspergebat Comes Suessionensis, priuatus hostis Richelij, imò iam publicus, lecto exercitu, collectisque armis: quibus ipse victor, sub ipsa lauri gloria, mi-

Sues- sionē- sis. nima glande perimitur. Facti auctor latuit; nemine auso magni Principis sanguinem iactare, vel Richelio.

Germania excusso Bannerio respirauit. Is dum Ratisponæ habentur comitia circùm omnia loca populatus: Picolominij arte tantum non oppressus militari modo in Misniam se

re-

recepit: an fugit? sanè fuga eiusmodi vel æquanda victorijs, eritque in monumentis historiæ: tamque laudabitur Baannerius fugiens, quàm triumphans. Postquam euasit, morbo assumptus est; obijtque hoc solatio, quod saluo exercitu, suo iam fato, non hostium ferro, animam traderet.

Annus 42. Cupressos lauris palmisque immiscuit. Ludonico in Cataluniam properant, Perpinianum obijcit claustra: mox quidem captum, & per lusum propè: fame militem depascente, & propugnaculorum robur eruente: Verùm in hoc lusu fortuna Richelij fracta propemodùm: præ pollente Cimmartij gratiâ, ac potentiam veterem deturbante. At repente prodit Richelij fauor, æmulumque perdit; truncato Cimmartij capite Regisque sui potens, per totam Franciam duxit triumphum in feretro. Sic enim eius lecticam appelles, qua æger vectus, Parisijs postmodùm animam posuit. Vir cui Francia parem non habuit: stupor sui sæculi: futurorum amor, vbi inuidia deferbuerit tempore, & quædam vitia summæ virtutes oblitauerint: nec enim vnquam Heroum animis infirmitas humana nocuit.

Perpinianũ capta

Richelius.

Sanè fuit Richelius vtriusque Palladis amor & præmium, in quo supra ipsam penè mortalitatem omnia summe; ingenium disciplinarum singularum capax, scriptis etiam in rerum mole; ceu in otio libris; & Academiam condidit, quæ litteras studiumque gentis promoueret, Animus in prosperis, & aduersis quibus tam depressus est quàm erectus, sui semper tenax; Indoles qualis Heroum fuit ambitiosior, sed a recto non deuia: de quo laborabit imposterum fides, extitisse talem quem audieat.

Maria Regina mors. Richelium Maria Medicæa paulò ante præcesserat, quæ tot Regum mater, obijt in alieno ingens: nostræ fragilitatis exemplum, exul & extorris vitam clausit Coloniæ; Regis filijs laude an probro, æstiment qui Regem seponunt à filio, & patrem patriæ à Mariæ partu seiungunt.

Guebrianam. Perpiniano præluserat Guebriani victoria, qua Lãbonj copiæ cæsæ & fugatæ. Isque est Guebrianus, qui Atlas Veymari, Franciæ Rhenum asseruit, obijtque postea laude & gloria cumulatissimus, Veymaro clarior; quod temperabat pietate militiam, tam sui rector quàm aliorum.

Torstẽsonius. Et hunc Suecus consignauit annum vi-

victorijs. Dux Torstensonius; qui primà Lauemburgicum pugnà, Leopoldum alterà ad Lipsiam, magnosque exercitus fudit. Quò loci dixeris Gustaui genium decertasse; sanè Lipsia capta, & exicitata memoria Gustaui; cuius è schola tot prodibant duces, quot milites, tot laureati, quot duces.

Annus 43. luctuosissimus Franciæ fuit, priorumque dona morte corrupit. Ea raptus Ludouicus Rex natus, cum seculo; Princeps ornatissimus priuatis dotibus, nam religio, pietas, temperantia, castimonia, tam propriæ sunt Ludouico, vt ijs vnis instructus vicerit mortem; (hæc vna nempe vincenda supererat) si qui exarmat mortem, profligat, metumque ipsius vertit in votum. Obijt itaque morbo, in apice vitæ, victoriarum, & gloriæ; & quod maximum est, pietatis, in Christiana demissione quàm maximus Bonorum omnium compos, præter pacem, quam cùm in terris nequiret assequi, fugitiuam cælo sequutus est; & regis insignis virtutibus quæ, splendidius claruissent, si è puero ductu suo potiùs quàm alieno regere doctus esset. At sic palmis natus, vt in ijs decesserit. *Ludouici 13. mors.*

Nam ipso agente animam, cum oc- *Rocroium.*

easioni imminens hostis expugnaret Rocrocium, pugna conseritur, qua victi Hispani, Enguiennio Duci prærogatiuam palmam obtulerunt: victoriâ prosequente Regis vel pheretrum. Et Eniguiennij tirocinium vltra protensum est: perque ingens spatium Thionuilla quæsita quæ caperetur; ita deleta ignominia prior, & erectum Franciæ munimentum firmissimum.

Thionuilla

Eodem anno Bauaria, cladem passa, mox intulit. Vincebat Guebrianus, Rotueilam admissus, sed saucius; moxque expirauit: nec vis militaris nisi vulnere desijt; in hostico quidem, sed subacto. Ducis iactura militem perdidit: cum Franci securius agerent, à Bauaris Halfeldio duce inuasi, nulla ferè clade, socordia sua rapiuntur vt retibus: veteri Francorum malo, quos securitas perdit.

Guebriani mors.

Anno 44 Vrbanus felix ille, & plurium annorum Pontifex, pace per Italiam partà, & sedata Franciæ curà cum Parmensi bello, emisit animam. Summa omninò, quaqua inspexeris: Apis verè atque Hymettia, suauitate morum, & studiorum amœnitate; quem vel repugnantem iam afflictum senio belli lues afflauit: adeò sæculum ferro compactum est, & aculeum

Vrbani mors.

vel ab Apibus exerit. Vrbinum Ecclesiæ, Ducum stirpe deficiente adiunxit; redeuntibus fluuijs, vnde prodierant. Suffectus in Vrbani locum Pamphilius Innocentius X. abstrusioris doctrinæ, multisque exercitatus muneribus, vegeta & viridi senectute. *Innocentius.*

Franci in Belgium versi Grauelingam expugnant. Obiectum Aurelianensi Duci Belgium totum, præter situm vrbis, & Picolominium longè exercitum; vrbs tamen impugnantibus patuit, Calesio tecto, & apertà ad Dunkerkam via. *Grauelinga.*

Et ad Friburgum magnis animis & clade dimicatum; dum in Bauaros, castris, munimentis & montibus tectos Franci irrumpunt, & quidem tertium, ducente Enguiennio; pugnacissimo iuuene, & flagrantissimo gloriæ: Bauaros depulit non impetus quidem, sed penuria victus; permissus Francis alueus Rheni; plures vrbes captæ, quarum appendix Philipeò burgum; nisi appendix pro prouincia, sit. *Friburgũ*

Eodem anno bellum nouum nascitur, quasi Bellona in Europa cessaret Suecos inter & Danos; illi vlturi iniurias, quà terrâ quà mari inuadunt Daniam imprudentius impentem diripiunt. Sed repentinus impetus citò *Deus cum bellũ*

 de-

deferbuit, contracta pace, operæ fœderatorem, quorum intererat tam fortes socios reddi Germaniæ.

Parlamentarij. Acrius depugnatum in Anglia, Rege fuso & victo Eboracium, vrbsque ipsa Parlamentarijs, quę Rebellium factio, dedita: Rex in fugam actus, calamitatem aliò detulit. Moxque Londini Cantuariensis Archiepiscopus capite cęsus est, iam altera victima rebellionis; odijsque in Regijs partes lugendum facinus: heu, non extremum.

Elisabet Hispana. Hispania Reginam suam luxit Elisabetham, morte ereptam: quę regno regique tot a impensa, supra rem nam incumbebat publicis rebus, non irrità curà. Cumulatus mœror anno post secundo, cùm Baltasar filius, fulcrum imperij, in tot regna natus, prima adolescentià, flagrantissima spe, & amor omnium, raptus è viuis, orbum Patrem fecit, imò Hispaniam. Nec tot inter iactu as vlla genti grauior: sceptro in colum deuoluendo, & tot imperijs Rege desuturo.

Baltasar princeps.

Venetum obleu. Annus 45 Terribilem hostem Venetis, imò Christiano orbi exciuit: Ibrahimis classem ingentem expugnandæ Melitę instruxerat: sed paratissimis Melitensibus, & Arpaione

ma-

magni animi viro propugnante, ne furorem perderet, Vertit in Venetos, & incautum raptus in Cretam, vno iniuriæ iure in aliena bona inuadit. Nec vllum hoc sęculo honorificentius gestum est bellum, nec fortasse generosius; cùm togati patres horribilem illam terris potentiam, & minantem spreuerunt, & ruentem tulerunt, & pugnantem fregunt; vt hoc vno bello prius à se gestis faciant fidem, & sementem posteris æternæ gloriæ,

Idem annus Torstensonio felix, qui Suecos à Danis auersos in Germaniam ducens, Hasdeldium clade magna in Bohemia vicit, captus Hasfeldius, omniaque belli instrumenta Sed victoriæ leue pretium fuit, hærente victore ad Brinnam oppidum, & amplissimos fructus corrumpente, præ vincendi pertinacia. Tanti est vti victoria, & ab Annibale sapere. *Torstęsonius*

Nec in vna pugnatum Bohemia, bis conserto in Bauaria prælio. Primo quidem profligatus Turenius, sparsusque militis clade contractus: ac secundo, Enguienius Turrennio Comite Mercium cædit, & quanquam saucius, & imminutus altero cornu, palmam hosti rapit. Dicas victoriam ætatis flore captam, adamare Iuuenem, & *Enguienius in Bauaria*

Z 6 in

Rosa. in corona & lauros aggere.

Harcurtius. Fauebat eadem in Cathalaunia: Plessæo Rosam expugnante, munitissimam Arcem & Harcurtio tranante Si corim & Hispanam aciem perrumpente: cæsi haud pauci, capti quamplurimi, in quibus Mortara, moxque Baleguerio deditâ, educta tria Hispanorum millia, per Pyrenæos Fontarabiam missa, circumdexerunt victoris triumphum. Et Loharingia Motam, inexpugnabilem propemodum arcem

Villeræus. Villeræos dedit: viro cui Regem suum Francia magnam partem debet; quandò institutor pro parente est, & in Alumno splendet gubernator.

Dunkerka Anno 46. Faustis infausta tam Hispanis quàm Francis miscuit. Gloriosa Francis, Cortracum, Mardicum, Dunkerka, Belgis erepta, pugnantibus Ducibus Aurelianensi & Enguenio, & impuberem Regem tutantibus. Et Dunkerka Enguenij opus, quæ munimentis & portu valida, sub Autumni finem, cùm hybernis locus, præter spem omnium victori accessit; cui iam inexpugnabile nihil foret. Sed & Hispanis ellaborauit hic annus.

Orbitellū. Nam Ilerda & Orbitellum solutæ: illa Leganebj industria, & Francorum confidentia; hæc Bræsei morte, & an-

no-

nonæ penuriâ: in extremis laborauerit Francia, febri mox ipsa viscera correptura. Quamquam in Italia ignominiam eluit, captis Plombino & Portulungone, ducibus Milleræio & Plessæo & iacturam vnam lucro gemino sarcientibus.

Sanè Bresæi mors vulnus inflixit. & graue Franciæ. Quippe maritimis rebus præfectus. Iuuenis, sic earum peritiam hauserat, sic reliquas cummulauerat dotes, vt quo amore viuus, eo dolore mortuus fuerit. Perijt glande tormentis nec vulgari plaga tam fortis animus prodire debuit. *Bræsæus.*

. Et Hérici Condæi mors illacrymabilis fuit ipsimet Franciæ. Is enim post quam deferbuerat. Iuuentutis æstus religione in Deum, & in Regem fide, intemeratus extiterat. Expeditiobus perfunctus plurimis, sed consilio longe melius, res Francicas ab Ludouici morte multum promoueerat, auctoritatem regij sanguis probitate & prudentia fulciens. *Condæi mors.*

Anno 47. Neapolis, imò regnum totum, seditione succutitur, quæ in bellum flexit. Quis tam multa peinsi currat compendio? seu mali exemplum, quod à Panormo Siciliæ dimanauit; seu causam, ab immoderatis *Neapolitana seditio.*

tributis, & impotentia plebis ; seu auctorem. Thomam Aniellum, qui ex vilissimo piscatore, potentissimæ vrbis repente dominus, intra nouem dies Tragœdiam lusit, incredibilem posteris ; seu lucem ab vrbe in vniuersum regnum propagatam : seu recenseat Duces, vel Arcosium seditionis impetu pulsum ; vel Guisium, tam in carcere fortem quàm in armis : vel Richelium, nauali prælio decertantem ; vel Ioannem Austriacum, felicitate summa bellum comprimentem ; vel Ogenatensem, maliquias & in sanis membris exscindentem ; ne qui hæc pereurrerit, is Myrmecidem vicerit, cæterosue eiusmodi famæ nominisque artifices.

Orangij mors. Henricus Orangius. Mauritij frater, Guillelmi filius, parque tantis nominibus, Batauica administratione cessit & vita ; prudentia militari & fortitudine clarus. Guillelmum filium legauit Batauis, affinitate regia fultum ; sed & Guillelmus paulò post raptus est, superstite in cunis infante futuro in secessionis orginem genti suæ : his abdicantibus illis optantibus.

Germaniæ pax. Anno 48. Tandem confecit pacem Germania mirum, tot bellorum calamitatibus superstes. Conismarchius

cæso

cęſo apud Auguſtam Melandro, occupauerat Pragam, & imminebat Viennę: cum repente Monaſterij pax conuenit, Imperatorem inter & Suecos. Germanię Procerum habita ratio, Palatinus ditioni ſuæ reſtitutus Alſacia Francis cum Briſaco relicta, & momento inſtrumenta Martis in plauſum & gratulationem conuerſa. Ita pax amatur, cum belli pertęſum eſt.

Idem fœdus in Hiſpanis Batauos reconciliauit: multum renitentibus Franchis, ne autores, belli à bello ſine federatis diſcederent: ſed fruſtra obſiſtunt iam præpellente inuidia, & metu à Dunkerea. Quin Hiſpanos inter & Francos de conditionibus diſceptatum diu, parumque abfuit quin conuenirent, ſi tamen Portugallia & Catalaunia parui habendę ſunt. Gens vtraque culpam in alteram confert: ſanè ab Hiſtoria conſtat, plus Hiſpanos inſtrumentis pacis comparaſſe quam belli: & hactenus Francos gladio pugnaſſe, non calamo. At poſt annis aliquot retroacta Francię felicitas, progreſſa Hiſpanię, inſtaurauit bellum acerbius: nempe Deo mortalium noxis non placato, ſuaſque iniurias ipſis vindicibus permittente.

Hollādia pax

In Philippū coniuratio

Hiſpanię Rex defungitur periculo

graui,

grani, detecta Procerum coniuratione, qua Ixaro Duci Aragoniæ regnum parabatur, Rei pœnis dati, eluxitque Philippi clementia; permissâ Ixaro vitâ, & piâ in alios liberalitate. Etiam ante Oliuarius Comes Aula dimissus, Ludouico Haroo gubernaculo cesserat; vir Hispanicæ gloriæ studiosissimus: sed consiliorum præposterus; quæ plerumque damnabat exitus: & tunc prauus regni amor, cùm bene concepta malè pariuntur. Parem erat nactus Cardinalem Richelium, cuius à Genio semper est victus; ambigas vter felicior, quod alter in splendore rerum & gratiæ, deiectus alter & in cœnobio sui compos obierit.

Oliuarius.

Ladislai mors

Eodem anno Polonia Regem suum luxit. Is Ladislaus fortitudine, & religione percelebris; festinata mors tædio belli in Turcas negati; adeò pium Principem religionis amor altè insederat. Is regno fatalis obitus, Cosaccis, Kmieulicio duce rebellantibus, & Poloniam impunè vastantibus. Sed inter has clades regno consultum, Ioanne Casimiro Ladislai fratre in Regem electo; & quidem cædes hac mercede placent; Rege fortissimo ad vindicandum suffecto, qui tirocinium Principis per aduersa posuerat.

Et

Et apud Turcas nutabat Imperium, truncato capite, Ibrahimo Sultano, fato Osmanis fratris, deturbato è solio, mox è viuis. Præter regnandi inscitiam, crudelitas barbara, ardorque sanguinis ab eo Proceres ipsamque matrem auerterant; quibus instigantibus, Ianissari cogitatum facinus consummarunt: euanescente in Sultanos veneratione: mox facilè ruituro Imperio, quod iam in fundamentis concutitur. Mahometus septenni in Ibrahimi patris thronum euectus est. Et hic vnus tot Imperatorum superstes surculis? huc desijt totius orbis terror & furor: vt Christianos pudeat, se demetere ferro, quo vnus luis publicæ termes exscindendus flores. *Ibrahimus casus.*

Annus 49. Parricidium protulit, gentibus omnibus omnibusque sæculis execrandum. Horret calamus rem vel designare, Postquam Carolus Angliæ, Scotiæ & Hiberniæ Rex, nullo in tot regnis ad perfugium loco, à Scotis ad quos confugerat, Anglis est traditus, ab ijsdem Anglis damnatus, exhorrescente orbe terrarum, Londini palam, subditorum sententià, truncatus est capite. Summum nefas, eò furiosius, imò consideratius, Iustitià in iniustitiam tantam adacta. Farfaxius & *Caroli Angli cades.*

Cro-

Cromuellus auctores sceleris, qui & Regno præterea infensi id sustulerunt inducta Reipublicæ specie, re ipsa tyrannide. Nam abrogata Domus superior Parlamenti, Farfaxio dati exercitus eam potestate, Cromuellus in Hyberniam profectus, Regias, & Catholicas partes oppressurus. Ita nefarij pręmium coriminis partiuntur, Deo aliquoties conniuente sceleribus at eò grauius exurgente in pœnas, quò serius.

Frãciæ ciuile bellũ. Et idem annus grauissimas Franciæ turbas concepit, quæ sequentibus annis prodeuntes in lucem, matrem propemodùm vipernii fœtus enecarunt. Sed hæc silentio præstat inuoluere, cui enim gratum sit retegere turpitudinem suam? maximè cùm uulnera iam cicatrix obduxerit, & membra diuulsa coaluerint corpori. At per nostra mala consultum est hostibus; & erepta Grauelinga, DunKerca, Casalis, Batcino, Deus bone, quę nomina, imò cœtera in lucro habita; tam propè regnum ruinæ admotum est. Credo, Deus iuuenem Principem indurabat aduersis, & qui cœli mos, parabat ad prospera.

Sina. Nec Europæ finibus rebellionis furor conscriptus est, penetrauit in

Asiam,

Asiam : & extremos orbis Sinas peruasit, Regi regnoque à latrone vilissimo vis illata ; Rex impar viribus se ipsa suspendit ; prædoni regnum cessit in spolium : nec Sinarum sanguini parcitum, quorum sexcenta millia vno die necata, innumera plusculis : vt iam hostis Tartaris in voto esset. Et is quidem perfosso muro irrumpens, existimatus est vindex non pœna : transmissique magnam partem Siriæ in Regem æternum, beneficium bello debuerunt. Immanis prædo se ipse confodit, nobilissimo crudelitatis operæ pretio.

Quanquam, quæ Dei bonitas, prosperis suis annus non caruit. Nam Casimirus, Maria Niuernensi vxore fratris ductà in coniugem, ab thalamo quem haberet pro altero regno, progressus in bellum: modico sed forti exercitu pugnauit in Tartaros & Cosaccos? hoc est trecenta hostium millia: Ita armis repulit contuditque, vt stupendam sin minus victoriam, saltem pacem retulerit, cui victoriæ seuiunt : nouam Principem inaugurantibus Ense & Galea, & Sarmatico robore Christianam religionem armantibus. Kmenilicio data vt resipisceret venia : si induratis in scelere ad pœnitentiam flexus est *Casimirus in Tartaros.*

Sua

Veneti Victores Sua etiam Venetis palma innata est; Turcis nauali prælio ad Foxiam victis; cæsa sex millia, naues multæ incensæ, captiui plurimi, Iacobo Riu æ plenam victoriam pepererunt; iactura suorum leuissima. Et Veneti tum terrà tum mari sæpius spolia de communi hoste reportarunt: estque vna vrbs adhuc terribilis potestatis meta & scopulus. Quam melius Christianus sanguis, tot Bellis effusus, impenderetur Bysantio!

Bataui in Anglos. Anno 52. In Anglos Bataui subito bello exardescunt, causæ, æmulatio maris imperium, & piscandi quæstus. Ter nauali prçlio depugnatum, totoque nisu quçsita victoria, latè Oceano flagrante ignibus. At illa anceps stetit, neutrò conuersa, donec Martis tædium pacem tulit. *Cromuellus* Tunc Cromuellus rerum potiebatur in Anglia, vltrò cedente Farfaxio, & Syllç instar secessum petente; isque titulo Protectoris, & prætexto Reipublicç nomine, Parlamento euocato ad nutum, & abrogato, vere dominus est, totique Europæ timendus incumbit. Dicas Iulium Cæsarem calcatà patria dictatorem; vt ab eo mortem extimescat, quam eiusmodi homines vix siccam incurrunt.

Anno

Anno 52. Tandem Francia, post ciuilia bella, sanctasque plagas, orbi illuxit. Et Ludouicus Rhemis inunctus cœlesti chrismate, ceu robore hausto diuinitus, Stenæum expugnat & Claromontium, in Campaniæ finibus: per Contium Principem in Catalaunia vincit, spemque instaurat, ac demùm Atrebacum præter spem liberat In obsessa Atrebato cogita tres principes; Belgium totum, inexpugnabilia munimenta, vt in liberata, (post fauentem Deum) Turentium, Seneterium, Oquincurtium, Mondeiosum, Crequium, pluresque alios, celeberrimos uindices, posteritati tradas, & gloriæ. *Ludouicus iniunctus.*

Anno eodē Christina Sueciæ regno se abdicat. Mirum & inauditum populis facinus, vltro mulierem sceptro cessisse. Virgo, ætate florens, prosperrima; re, suorum amor; coronam deponit, uotumque omnium a se ablegat. Nec ea Gustaui patris victorias superauit hoc facto; sanè pluris est spernere regnum, quàm parare, Quo pretio commutauerit thronum, nondum liquet; an supra sexum doctissima studiorum causa; an quietis & secessus amans, an quid maius & verè regium meditans, tempus disceptabit. In Carolum Gustauum Palatinum affinem *Christina.*

transtulit regnum, & viuens videnſque hæreditatem tantam ardiri voluit.

Smoleſcus capta At Polonia nouo bello implicita, tota concutitur. Euocatus a Coſaccis Moſcouiæ Dux, veteribuſque in Poloniam odijs, numeroſiſſimo exercitu Smolenſcum cingit, (quæ vrbes olim Moſchis a Ladislao detracta,) & Lithuaniam uaſtat & diripit, dunque imminet Liuoniæ, Suecum Regem armis laceſſit. Noui & difficillimi belli futurus exitus, ſi ex præteritis æſtimetur, Moſchum affligit, quid enim Polonis aut Suecis inuictum.

Innocētijs mors, Anno 55. Innocentius Pontifex, grauem ſenectutem longo morbo cum uita poſuit, uir ſententię tenax, & ſeueritatis uel in ſuos notę, ſanè Eccleſię intendens Ianſeniano dogmate perculſo quod cum bello ciuili graſſabatur in Francia. Suffectus eſt in locum mortui

Alexāder VII. Fabius Ghiſius, Alexander nomine ſeptimus, incredibili populorum omniū plauſu, cuius ſtudijs, Deo annuente optatiſſimam pacem debebit Europa, ut odijs poſitis in communem hoſtem arma uertat. Nam in hac uita rara & breuis pax, perpetuam in Æternitatis gremio ſedem fixit.

A Duce Sabaudiæ, pariter, fuere repreſſi Hæretici Vallis Lucernæ, qui deprædati ſunt quandam Ter-

ram eius Dominij, ac Principatus: tali modo adaperiens viam Catholichismo in ijsdem locis, ac in Ciuitate Angronæ, abiurando postmodum multi, ex ipsis etiam Ministris, hæresias.

Heretici Lucernæ mortificati.

Contrà quæ Monstra etiam Rex Galliæ, prohibendo in Consilio Vgonostis, exercere Officium Domis suæ, ac eius fratris, Ducis Angiò. Approbando, vlteriùs, Breue Pontificium contrà Iansennitas, quod ab assembra Cleri fuerat admissum, nec non subscriptum; præcipiendò talis Decreti iusiurandum cuicumque volenti ad Beneficia Ecclesiastica concurrere.

Et Vgonosti.

An Iāsenita.

Pariter religiosè abiurauit Sectam Lutheri Bruxellis Regina Suecorum Christina, quæ postmodum ad partes Italiæ digressa, per viam Laureti, vbi deposuit Sceptrum, ac Regiam Coronam perrexit versùs Romam cui obuiam venerunt, cum magna, ac Reali pompa, nec non gaudio, Primates, ac Eminentissimi Cardinales, à Summo Pontifice deputati: qui etiam ipse benignè eam excepit, ac postmodum in Basilica Vaticana Sacro Chrismate confirmauit: qua occasione superapprehendi Nomen Alexandræ.

Regina Christina Romæ

Ob

Obas, & alias quam plurimas Christianas actiones Galliæ, Deus fælicitauit illum Regem suprà inimicos, ac rebelles. In Belgicum transiens Rex (non sine periculo in illo itinere) ad caput exercitus, ac quisiuit, Landresij, Ciuitatem inexpugnabilem, Condè, ac S. Ghislaim. Plateas maximi valoris, cum destrutione inimicorum, ac acquisitione munitionum, præsidium benè apponens Quesnoy, cui multùm anhelabant Hispani: & ideò Rex præposuit ei in Ducem Turrenam. Inde sè contulit Lutitiæ Parisiorum, ex consensu Regis, Dux Franciscus Lorenensis, vna cum Filijs suis: agnoscens impossibilem (contrà spem ei datam ab Hispanis) liberationem Fratris sui. Item in Cataloniam, simul cum Contij, occupat Plateam Repol, Cadaques, Castilionem, & Solsonam, militando contrà partem exercitus Hispani, expectantis subsidiùm à Neapolitanis: ex quo sperabant recuperare, ac vindicare damna, in quę incurrerunt.

Progressus Galliæ.

Dimmus Lorena.

Cromueli

Pariter Cromuellus in Anglia, in prędominio se magis confirmauit; & se gerens cum magna prudentia, nec non pollitica, declarauit, esse vna Gallia conciliatum: dum subodorauit valida prępáramenta, ac munitiones, quas

Fortuna tus.

quas Rex fecerat contra ipsum; cum pacto mittendi à suo Statu Suardos. At contra Hispaniam magis, ac magis inardescit, ac incitat bellum, ob prætensam libertatem nauigandi versus Indias. Collegauit se pariter, cum Suetia, prorsus destruendo pacta cum Realistis, post multas, quas detegit conspirationes, ob inteligentiam, quam cum illo, qui erat à secretis Regis, habebat; qui tamen à Rege fuit acriter punitus.

Collegati cum Suetia.

Rex Portugalliæ, pariter, cum ipso fuit concors; vnicam tamen tantum fecere unt deprædationem, comburendo octuoginta mura Castilianorum.

Ac Portugalli.

Iurant status Austriæ fidelitatem Arciduci Leopoldu Ignatio, qui, post Coronationem Imperatricis Eleonoræ Gonzagæ in Reginam Hungariç, pariter in illa Dieta fuit electus in Regem illius Status, ac Dominij.

Leopol. & Eleonora Imp Rex Regina Hungaria.

Interim armauit Cæsar, & quidem validè, cum cęteris Principalibus Catholici, sub præparamentis actis à Succo, qui erat vnitus cum Principibus Protestantibus; qui ideò inuehe runt suprà Polloniam, Statis vtique angustiatam à Moscouitis, & Cosaccis, bellum ipsi indicens, super antiquas prętensiones, quas habebant supra Liuoniam, & Insigna, cum titulo

Suecus cõtra Poloniã.

tus Poloni, proditione factam ab Vssaris) Magnam Cracouiam.

Branderburgus, pariter) contrà debitum clientis) ingratus confidentię Regis, qui ei in custodiam resignauerat Pruesiam Regalem, secum conuenit, sub prætextu aufugiendi maiorem violentiam; postmodum apertà se contrà Regem declarans. Acità Suecus, repentè, totum illud absorbuit Regnum, dispoticè transcurrendo ora Vistulæ, pretèr Mariamburgum, & vnam, ac alteram Poloniam, cum vicinis Prouincijs, saluato Casimiro afflicto, ob tantas ammissiones, ac damna, vnà cum Regina, ac paucis alijs in Slesia.

Minio cum applausu fuit etiam dr liberato Marchionis Caracenæ, Subornatoris, tunc temporis, Mediolanensi; dumis deposito ob acquisitionem Casalis Monserati, timore Francorum in Italia, secutum reddidit, ob Ducem Mutinæ Hispanis diffidentem: propter continuam adhærentiam Cardinalis eius fratris cum Gallia, nec non parentelam suæ Domus cum familijs alienis à Corona, vt sunt Barberini, ob coniugium Principissæ Lucretiæ, anno transacto peractum: & Martinozzi cum Principe Alphonso, eius filio impotente ad prolem, obses(quam-

Prandenburgus.

Attentatū Marchienis de Caracena: Principißa Lucresia. Barberini Martinezzi & Princeps Alphōsus mutilus.

Prin. Thomas Sabaudia. Card. Triultij

nis occultè, tentauit fidem Breffelli (mittit in eius Statum exercitum) sub opportunitate mortis Summi Pontificis, magnum munimentum Ducis; at hoc imprudenter; quia transacti valido, ac numeroso exercitu Regium vsque, cito mutare consilium, ad strictus est, semetipsum, paruo cum honore, retrahendo.

Suet. celeb. Fun. Reg. Eleo. & Ven. Rep. Duci Frãc Mol.

Quamuis æqualis huic fuerit Princeps Thomas à Sabaudia, qui fuit à Gallis missus in succursum Mutinę; qui etiam vnitus cum militibus Ducis, ac Piemontis; clauso Caracena Mediolani, inutiliter obsessit Pauiam, se, post multas aggressiones ab obsessis quam bene reiectas, & propter Succursus immissos, ob diligentiam Cardinalis Triuultij: &, propter recuperationem, quamuis ex intelligentia, Arenæ: ac, propter indispositionem corporis: vel, vt melius dicam, propter paruam intelligentiam Principis cum Duce.

mor. D Petr. Maz. zarin in Gallia.

1656. Celebrauit, hoc Anno, Suecia Funera Reginæ Eleonoræ, Matris Christinæ. Et Veneta Respublica Duci Frãciso Molino, cui successit Carolus Contareno Sicut etiam Gallia D. Petro Mazzarino, Cardinalis Genitori: postquam vidit tres suos Nepotes exaltatos ad Principatum Sanguinis De-

Decessit, pariter, è vitâ Infans Margarita Sabaudiæ iam Ducissa Mantuæ, & Vice Regina Portugalliæ. *& Infans Mar. Sab. 1626.*

Crescebant magis, ac magis diffidētię, Regis Portugalliæ Ioanis Quarti cum Summo Pontifice: qua propter, expedito denuò Nuntio, ad Curiam Romanam, supplicauit, vt ipsum benignè reciperet, succurrendo damnis, quæ in spiritualibus, interim occurrebant tali Regno. At interim, absquè vllo fructu reportato, moritur Rex, reliquendo Hæredem vnicum Filium, cum Vxore, quæ Statim illum vocauit ad Regnū. *Rex port. missis Nunc ad Sūmi Pont. Idem Rex moritur Succedit eius filius in regnū*

Gallia etiam amarè dolebat, tam pro magna inclinatione huius noui Regis ad Hispaniam; quam ob persecutionem Cardinalis de Retz: at euanuerunt tales suspectus, ac turbulentiæ, ex eiusdem discessu Romæ, & Monsù de Leone Nuntij extraordinarij pro Gallia: inducta primum in tale suffragium Regina Christina, male de tractatibus Ministrorum Hispaniæ satisfacta: post modum ipsamet personaliter veniens in Galliā vt ibi reciperet Regalem munificentiam: & vt etiam se saluaret ab ępidemiæ morbo, qui, hoc anno, per Italiam (vltra bellum) serpebat: cum is, & Maltę, & Sardiniam, nec *Galia dolet de tali suc & pro p. ter per*

Sardin, & Neapolim. Peruenit Romam. afflígit Genuã. Exercitus ad Valentienos. Marchio, Senest & Turena.

non Neapolium valdè in ficeret, excepta Prouincia Leccensi, ac partem Calabriæ.

Et hinc Romam vſquè peruenit, vbi (ſed magis in Genoua, vbi dimidiauit, crudeli ſtrage illam Gentem) decimauit.

Belgi proſequuntur Bellari, & exercitus Gallus ſedefert Valentienes, Plateam, inter alias, multæ conſequentiæ: at deluſus remanſit ab Hiſpanis: quare adſtrictus eſt Gallus remouere obſidionem, proptèr beneficium Fluminis Scheldæ; nam ex abbundantia, ac nimio profluuio eius aquarum, & etiam ex arte obſeſſorum, reciproca communicatione militum Francorum, quiddam circumdabant, ac circumuallabant, rumperunt caſtra in parte debeliori ſeneſtre, qui pariter remanſit captiuus; quamuis poſtea redemptus, habens pro fortuna felici Turena ſeipſum in partem retrahere cum tormentis bellicis, ac ſupellectili militum: abſque ammiſſione Querſnaij: recuperata poſt modum, ſi vinditas, Sciapella, & prouiſo, nec non munito S. Ghislain, qui anhelabant inimici, qui quidem acquiſiuerunt Condè, quamuis longa cum obſidione ac etiam Solſonam. At in Italia exer-

exercitus, qui militabat sub Duce Mutinæ, qui fuit factus Generalis, loco Principis Thomæ, iam, hoc anno, defuncti, maiori [illegible] incremento Fortunæ, quamuis longa obsidione potuit occupare Valentiam, plateam militarem fortissimam, quæ se potius culpa impetrantium, qui, vt anferent gloriam à Card nali Triuultio, ob succursum, illi frustra nec tentassent, volebat introducere, cessit ipsismet impetrantibus se, cum militijs, retrahentibus: & vt aufugerent occasionem bellandi cum aduersarij.

Exagitauit pariter Hispaniã supercapito prouentum quinque millionũ qui quotannis Regi reccurere solent ex Indijs, ab Anglici captorum, cum retentione nonaginta Hominum, maximi valoris conductorum in vinculis londini: propter quod Angli satis exultarunt. Vindicauit quidem, at lentem, ac leuiter, Hispania, acquisitione multarum Nauium Doncherchem in Mari Biscali, & septem aliarum Nauium sub Miralio Blach prodites Milites ducentium: vltrà tres alias Naues, varias merces ducentes.

At dedere etiam ipsis applicationẽ non paucam eorum Arma; quia

Prise Tho. morte Prouẽ tus Regæ les di Ai Fler- ta capti ab An gli v- na cã nona- ginta homi nibus maxi miva loris i capti ui ta- tem doctis Lödi- nivin dica- uit Hispa viam

Cromuellus perseuerando in absoluto, ac totali Dominio, ac Imperio mutato Gubernatore Regni, & alios Prætores ac imperantes, suo beneplacito, format duos exercitus, vnum contrà ipsum Regem, contrà quem conatus est, at in vanum, trahere Holandenses; & aliam contrà Belgicos, & Americam, intuitu nouarum acquisitionum in Indijs, vbi pariter, sub Insula Xamaica ducit ad habitandum ibi Arcem quamdam; iam fundatam, ac perfectam, quosdam populos circumuicinos, qui sub eius militarent obbedientia, ac disciplina; etiam tractatus cum Portugallio instituendo, vt sibi (vt iam est) acquiret Insulas Canarias, quæ sunt clauis Americæ: quod magnam excitauit Zelotipiam in Hispanis, qui, è contrà, viderunt contra se excitatos, & rebelles populos Goe quamuis caput ipsorum remanserit captiuum.

Ipsam extrur bat vrom inuet Insula Xamaica in America. Insula canaria

Germania itē fuit in maximo timore Bellorum, propter quod, per totam arma parauit Alemaniam, ob timorem Suecorum: & etiam per Italiam; at agglutinatæ sint inter se militiæ, quorum furorem (prius timendo, procurauit Cesar blanditijs sedare, & remittere ad castra, & pa-

pariter magnam & afflictionem præbuit incendium Aquisgrani. At gauisa est multum, ob Coronationem, Pragæ, secutam, Imperatricis nec non Regis Hungariæ, in Reginam, ac Regem Bœmiæ, per manum Cardinalis de Harac. Paritérque Turcas exagitauit Platea Carlislot Cæsari acquisitam, opera Bassà Mustaf Beg: at cum totali conflictu, & captiuitate, etiam ipsius Bassà, & Neopotorum eius, ac multorum Capitum militiæ.

Rex, & Reg. Cor. Bœmiæ.

Carolis.

Et similiter fecerunt contrà ipsos Turcas Veneti, qui cum magna victoria, rupuerunt totum exercitum in micum; saluate, fortè fortuna cum fuga, Bassa, cum paucis triremibus. Quamuis Respublica amiserit Generalem Laurentium Marcellum Procuratore sicut anno præterito amiserat Foscarinum, cui successit in gubernium exercitus Lazarus Mocenigo, vno sex Auctoribus istius Facti Armigeri: Interim occupatur Insula Tenedo, vt impediantur succursus Maris Constantinopoli: sicuti est Insula Lemni, iam Salimene.

Moritur.

Insulæ Tenedo capta

At, si Ottomanus excandescebat: pariter Turcæ frenum rodebant, vi-

dentes non continuari suas Fortunas, at erumpi.

Dùm Rex Casimirus ascendit ad Solium ei occupatum à Gustauo, qui renuebat ipsum vocare Regem. At Suecus vadit suprà Danicam, & Malamburgum: remanendo hæc (non ideò Castrum (occupata; quamuis potius proditione, non ideò, illa, quo semel sustentauit. Interim Polonus corroboratus, tam viribus quam spe, cum ad eius pedes humiliati reccurrerint, ac prostrati quam plurimi Primates illius Regni, se resentit, & doluit de iugo Suedensi; sicut fecit tota Littuania; in campum progressus, multas probauit an factiones numerosi exercitus, in quarum vna difficulter se exeruit à periculo vitæ ipsemet Rex, dum se, penè, saluauit in Landshut: Gustauo occupante, mediante tali victoria, Ciuitatem Dublini, exscindendo tali occasione, ac progressu, omne concilium, ac cœtum Polonum, succursus ad suum Regem. At in Russiam progressos, inuenit ibi id, quod non sperabat: posteaquam se retrahendo (subdubio alicuius insidiæ) varios sustulit conflictus, & Villæ Poduæ penè saluatus: Rex, equo

Poll anse.

periculũ Regis

ꝰquo ipſi oblato ad fugam ; & inter Flumina Viſtulæ , Ciarmæ , & Suon , vbi fuit circumuallatus , & obſeſſus : interfecto Principe de Suizbanch , eius cognata , cum alijs nobilibus ac gente ſuccurſus reſolutus poſteà (etiam afflictus fame) tentat (- nec ſine piorum) conquaſſatione miſerabili totius exercitus ſui ſalutem propriæ vitæ , fugiendo (tranſitando , magno labore, uflumen Suon in Pruſſiam , relinquendo, maxima cum anſietate cordis , vnam , & aliam Poloniam Caſimiro, excepta Varſauia ; quæ pariter poſt longam obſidionem , ſe ſtrictis , ceſſit pactis: & etiam recuperaſſet tunc Cracouiam , ſi diſiunctio illius Regni (principalis cauſa tantorum infortuniorum) poſt longum tempus non diſtuliſſet . At quidem velociter exercitus victorioſus ſe contulit in Pruſſiam , deſtructis varijs copijs militaribus inimici, quæ ipſi occurrerunt ; & pugnato ſuccurſu ad fortiſſimam Plateam Goſcinæ , quam obſidebunt , quamuis ſub Cracouia fuerit raptus gauiſus eſt triumphantem , ob acquiſitionem Varſauiæ.

Magno ſui periculo aufugis in pruſſiam.

Moſcouita, etiam ipſe , (cuius Nuntius fuit hoc anno viſus Venetijs) collegatus aliqualiter ipſi Regi: & ob-

Verſauia acquiſita.

inferendam Zelutypiam Sueco: & ab officia Cæsaris, qui tantos timebat progressus, & paci non arridebat., ob timore Gustaui contra se ipsum, ex eius manibus recuperauit ferè totam Liuoniam, excepta Riga, quàm nunquam potuit acquirere, non obstantibus multis ac fortibus obsessionibus noluit tamen relaxare Poloniæ; quia non consentiebat successioni eius filij in Regnum. Etiam Casimirus, quos penè prosequendo, occupauit Rein, item Ciuitatem Conintz, sicuti & alias plateas: & Sueco etiam dedit alios anfractus in Prussia, in captiuitatem ducto Generali exercitus Sueci Chinismargh, cuius filius dum fugeret, submersus est in Vistula, & vlterius Ducem RadZiuil, qui postmodum aufugit, Generalem Brandeburgi, qui perfidè se declarauit contra Polonum, qui ideò meritò incendiarunt ipsi plusquam centum Villas? præter alia damna, quæ ipsi intulerunt, ingresso postmodum Casimiro, cum magna pompa, ac triumpho in Dauxicam, cuius ciues super apprehenderunt vnam Nauim, in qua erant Conuectilia Reginæ Succiæ, quæ pergebat in Stolcomium, cum multis diui-

Mo- sco- ui- tam on- ra ne- ki.

Generalis sue eus Brandenburg.

diuitijs, suppellectilibus argenteis, ac spolijs Ecclesiarum.

At, si contra huiusmodi Hæreticum astitit Deus, in fauorem suæ sponsæ Ecclesiæ Cattolicæ, pariter monstrauit effectus suæ dexteræ etiam contra illos Heluetiæ, vbi magis, ac magis ebulliebant rixæ, & contentiones; maximè inter angulos Suitz, & Zuigi, ortæ iam ex prætensione, quam illa monstra habebant, in eius Statibus introducendi libertatem conscientiæ, & superioritatem in Catholicos, dùm isti contrà ipsos reportarunt totalem, ac plenissimam victoriam: Ex quo, magnis precibus illi rogarunt pro pace concludenda, frustrantè iam tenta à Nuntio Galliæ, ob timorem magni belli, propter intercesso Coronarum nec non Sabauidę, cuius Infans, hoc anno, decessit è vita; sicuti etiam Princeps Cardinalis Triuultius, & vlteriò, Carolus Contareno, & Bertuccius Valerius Duces Venetiarum, paucis hebdomadi: sicuti etiam Princeps Horatius Farnesius, & Dux Octauius Piccolomineus: & item Dux Ioannes Georgius Saxonię.

Suppelectili Reg. sua cū spolijs Eccl.

Suizzeri mootific.

Moriuntur pauci Hebd. Dux. Ven. princ. Horat. Farn. Dux Sax.

Vt.

promo tiones Car. Car. Chis. prædo min. & D. Mar. Gene totius stat. Eccl. Papa succ. Ven. Ven. rem. Iesui tas in suo statu ac Dom. & mag. quam prius essent prog. Fran cor.

Vt Pontifex Romæ gaudium excitaret, iam sepultum, cum personis, declarauit, & creauit in Cardinalem, Nepotem suum Flauium Chisium (cui dedit administrationem) cum alijs conspicuis Prelatis: ex quo recreauit animos Ciuium, & totius Christianismi; declarando in Generalem totius Status Ecclesiastici, Fratrem suum, ex sanguine, D. Marium Chisium.

At viuaciter anhelans Summus Pontifex ad destructionem, inimicorum Christi, nouos dedit succursus Venetis, contra Otthomanum: reputans se esse obbligatum, duplici ex titulo, & Pastoris, & Alexandri.

Pariter Veneti ipsi concesserunt reintroductionem in eorum Statu, ac Dominio, Patrum Societatis Iesu, iam, ab initio præsentis Sæculi, illinc exclusorum, maximo cum rigore, quem spontaneè recuperarunt, eos remittendo in magnificentiori status, quàm prius.

At fallax fuit concertatio Francorum obtinendi Dominium Cambray, Ciuitatem fortissimam in Belgio: ex eo, quod Condè semel introduxit Turrena equidem acquisiuit Momedin, vi multi sanguinis effusi, sicuti etiam Bur-

Burburgh, & etiam acquisiuit S. Venant, quam præsidiauit, & ad Mosiam; Castra Saissons, & Scilij: Sed quasi amisit Ciuitatulam Ardes; sicut conuenit, totaliter amittere San Guillin, quem tam acriter, vsque ab anno transacto, tentabunt acquirere Hispani, quem postea obsidione duorum mensium (sed magis proditione militum Ibernensium) acquisiuere; vltra acquisitionem (ex pacto) Castride Aumeries ad flumen Sciambrè, at præponderato abamissione Arcis Castri de Montarubrois; postmodum dirroccati: & item Terræ Vinton, cum illa magna Turri: sed, super omnia, rileuantis Castri Mardich: quamuis cum magna effusione sanguinis.

In Italia ammissio Valentiæ dat impulsum Hispanis, trahendi in sui partem Ducem Mantuæ, qui se declarauit Austriacum: ex quo fuit ipse constitutus Vicarius Imperij, & Generalis in Italia; vbi Dux Mutinæ, & Princeps Conty, post occupatum Castrum Annonæ, obsident Alexandriam, Ciuitatem Statua Mediolanensis, quod post vnum mensem, & plus, fuit cum inhonore dissolutum, ex defectione Gentium, & per peculiarum, At Mantuæ multum præ-

Dux Mantua trahitur in partem Hispanarũ se declarãs Austriacũ.

in-

Vt Pontifex Romæ gaudium excitaret, iam sepultum, cum personis, declarauit, & creauit in Cardinalem, Nepotem suum Flauium Chisium (cui dedit administrationem) cum alijs conspicuis Prelatis: ex quo recreauit animos Ciuium, & totius Christianismi, declarando in Generalem totius Status Ecclesiastici, Fratrem suum, ex sanguine, D. Marium Chisium.

At viuaciter anhelans Summus Pontifex ad destructionem, inimicorum Christi, nouos dedit succursus Venetis, contrà Otthomanum: reputans se esse obbligatum duplici ex titulo, & Pastoris, & Alexandri.

Pariter Veneti ipsi concesserunt reintroductionem in eorum Statu, ac Dominio, Patrum Societatis Iesu, iam, ab initio præsentis Sæculi, illinc exclusorum, maximo cum rigore, quem spontaneè recuperarunt, eos remittendo in magnificentiori status, quàm priùs.

At fallax fuit concertatio Francorum obtinendi Dominium Cambray, Ciuitatem fortissimam in Belgio: ex eo, quod Condè semel introduxit Turrena equidem acquisiuit Momedin, vi multi sanguinis effusi, sicuti etiam Bur-

promotiones Car. Car. Chis. prado min. & D. Mar. Gene totius stat. Eccl. Papa succ. Ven. Ven. rem. Iesuitas in suo statu ac Dom. & mag. quam prius essent prog. Frāncor.

Burburgh, & etiam acquisiuit S. Venant, quam præsidiauit, & ad Mosiam; Castra Saissons, & Scilij: Sed quasi amisit Ciuitatulam Ardes; sicut conuenit, totaliter amittere San-Guillin, quem tam acriter, vsque ab anno transacto, tentabunt acquirere Hispani, quem postea obsidione duorum mensium (sed magis proditione militum Ibernensium) acquisiuere; vltra acquisitionem (ex pacto) Castride Aumeries ad flumen Sciambrè, at præponderato ab amissione Arcis Castri de Montarubrois; postmodum dirroccati: & item Terræ Vinton, cum illa magna Turri: sed, super omnia, rileuantis Castri Mardich: quamuis cum magna effusione sanguinis.

Dux Mantua trahitur in partem Hispanorum, se declarans Austriacum.

In Italia ammissio Valentiæ dat impulsum Hispanis, trahendi in sui partem Ducem Mantuæ, qui se declarauit Austriacum: ex quo fuit ipse constitutus Vicarius Imperij, & Generalis in Italia, vbi Dux Mutinæ, & Princeps Conty, post occupatum Castrum Annonæ, obsident Alexandriam, Ciuitatem Statua Mediolanensis, quod post vnum mensem, & plus, fuit cum inhonore dissolutum, ex defectione Gentium, & per pecuniarum, At Mantuæ multum præ-

Duc. Saba. in Vicar. Itali.
Card. Maz.
Car. Ant. Bar.
German. ferè tota subuersa
Nat. prin. Ger.

iudicauit præfata declaratio: quia ab hoc, ipsi aduersa, in Dieta Electorali, obtinuit Prælationem Ducis Sabaudiæ, respectu ipsius Ducis Mantuæ, in Vicariatu Italiæ, & in Platea Trini: sicut etiam in Statibus Montisferrati: Fecit equidem ille Rex Parisijs, Ducem, nec non Pari Galliæ Cardinalem Mazzarinum, simul cum Principe de Ancor: sicuti etiam Episcopum Renus, & Protectorem Coronæ Cardinalem Antonium Barberinum per suum magnum Eleemosinarium.

Tunc temporis Bordeos, ab igne multa recepit damna; maximè in Arsenali, ac Domo publici Consigli: e contra Germania ferè tota ab innundatione aquarum videbatur submergi excrescentium Danubij. Sed hæ mæstitiæ, magna in parte cessarunt, & conuersæ sunt in exultationem, ob natiuitatem Arciducis Ferdinandi Ioseph Aluisij, filij Cæsaris Austriaci, sicut, & in Hispania, ob natiuitatem Principis Philippi Prosperi. Sed magna subsecuta est mæstitia, ob mortem Ferdinandi Tertij Imperatoris.

R Cramuellus multos fecit progressus: sequitur Pax inter Holandiæ, & Rex Ragozzi contra Polonos insur-

fugit at ftatim ab iftis totus eius exercitui abrumpitur, & fugatur. Comes Redeyeligitur in Principem. Et fequitur. Pax inter Polonum, & Brandeburgum. Sucæus autem infurgit contra Poloniam. Danimarca contra Suetiam. Tartari, & Poloni contra Mofcouitas. Et Magnus Dux Hetruriæ. At percellebris fuit victoria, quam reportarunt Veneti contra Turcas.

Veneti cōtra Turcos.

Hoc item anno deceffit è vita Princeps Mauritius à Sabaudia. Sicuti, & Ducifla quæ erat Nepos Cardinalis Mazzarini, ex partu fecuto mortem incurrit. Sicuti & Magnus Magifter Maltæ Frater Ioannes Paulus Lafcari, in ætate centum annorum, fui fucceffit in Magiftratu frater D. Marinus Redingh, Magnus Prior Nauarriæ, & tunc V. Rex Siciliæ. Similiter D. Olympia, iam cognata Summi Pontificis, Innocentij Decimi. Et Ducifla Nicolas Vxor Caroli Lorenæ: item, & Dux Carollus de Bouillas.

Maltæ priū princeps mors.

Alexander Septimus in tertio Pontificatus fui Anno Canonizauit Sanctum Thomam de Villanoua.

Exultauit, hoc eodem tempore Germania, & cum ipfa tota cohors

Chri-

Christianorum. Et etiam electus in Imperatorem Rex Vngariæ Leopoldus, hoc nomine primus.

Electio Imp. Leopol. I.

Galli per Italiam transcurrunt.

In Belgio Ocquin Curt rebellatur, & multę sublevationes, ac tumultus populorum in Gallia, ac innundationes acquarum, à Seanem fluuium, cum damno multorum millionum aureorum. At Portugallus, & Rex Hispaniæ respirarunt. Multi rebelles in Asia. Turcæ à Venetis superantur. Suecus fortunatus superat Daniam. At postmodum Brandemburg. insurgit contrà Suecum; sicut & Moscouita: tandem conciliantur ad inuicem.

Cromuell moritur. Item Dux Frãc. Mutĩ. Lega inter Austriacos Polonos & Daniam cõtra Suecum.

Cromuellus in Anglia moritur, Sicut, & in Italia Dux Franciscus Mutinæ, cui successit in Ducatu eius filios Alphonsus hoc nomine quartus, qui etiam Generalatum obtinuit Galliæ.

Colleguntur Austriaci cum Polonia, & Dania cont à Suecum, qui præualet contrà Danos. Et tandem Suecus ruptus, & totaliuter (quoniam ad exercitu) destructus. Contra ipsum item Polonia insurgit: sicut & contrà Moscouitam, contrà quem præualet.

Hoc

Hoc anno pariter creatur Dux Venetiarum Dominicus Contareno, qui successit in tali sublimi gradu, post mortem Ducis pesaro.

Itam hoc anno mortuus est Dux Federicus Holsariæ, Socrui Regis Suecitæ; sicut & Generalis Gildas.

Anno 1660. Creantur à Summo Pontifice Octo Cardinales meritissimi.

In Appulia multa damna ab aquis fluminum innundantium sequuntur.

Mons Vesuuius incendia supramodum emisit. Item in Tilin Ciuitatem ignis preuatuit. Et etiam in Constan tinopoli.

Contra Ragozzium Turcæ præualent. Sicut & Vidua Ragozzi venit ad fidem Catholicam.

Mauri contra Hispanos.

Rannucius II. Dux Parmæ duxit in vxorem Margaritam Principillam Sabaudiæ. Sicut & Gallia hoc eodem tempore, in magna quiete, & pace regnauit: Et ideò eiusmodi Rex Christianissimus duxit in vxorem Infantem Principillam Hispaniæ.

At in Anglia maximæ sequuntur perturbationes populorum.

Generalis Lambert captiuatur. vt re-

Contereno Dux Veneti. Cardinales creant. Damna ab aquis. Dux parama. Sublevant. & populorum in Anglia

rebellis præcedentis Regis, sicut & multi alij,

Pollonus oppressus à Moscouitis,

Sicut & Suecia fuit superata à Casimiro.

Generalis Chinismarch liberatus à captiuitate. Suecus sublenatur contra Danum. Et Gustauus moritur in Gettemburg, declarando Generalissimum Fratrem eius Principem Adulphum Ioannem: & Regentem propriam vxorem. Ideo Collegati multos faciunt progressus in armis: & vi occupant Arcem Vvertimintam: at, è contrà, inimici acquirunt Arcem Grifenaghen. At ci ò secuta est pax

Delle gati pax. vniuersalis inter Regna Suetiæ, Poloniæ, & Colegatos promittendo, ad inuicem, libertatem Religionis: etiam locum reseruando paci cum Rege Danimarcæ, quæ hostmodum secuta est.

Du- cissa Etiam Cosaccæ contraxerunt pacem cum Pollonis.

Man tua mori- tur. At notabili, hoc anno, fuit moris Ducissa Mantuæ secuta in regressu ipsius à Germania,

cōtra Tur- cas. Anno 1661. Summus Pontifex curat magno pone vnite Principes Christianos contra Turcas. Et Romæ fuit incendiata Statua Ioseph Borri Medio-

diolaneusis Hæresiarcæ; & sui sequaces rigorosè fuere condemnat.

Sicùt & Hispania premit aduersus Portugallios.

Rex Angliæ permittit Catholicos in suo statu.

Rex Polloniæ vicit Moscouitas.

Et in Indijs Orientalibus Holandi acquirunt Ciuitatem, & Arcem Malaccæ, obsidentes etiam Arcem Macao.

De reliquo hic Annus fuit notabilis, ob varia accidentia, quæ occurrerunt. Maximè in mari, vbi Venti validissimi fuere causa ammissionis supra quindecim millionum librorum Holand.

Sicuti, & in terra multi secuti sunt terræmotus, tam in Hetruria, quam in alijs partibus circumuicinis.

Parisiis etiam magnum secutum est incendium.

Cardinales Mazzarinus moritur; cuius Nepos fuit data in Vxorem Comiti stabili Columnæ.

Sicut & Principissa Orleans Principi Cosmo Medices.

Sicuti etiam mortua est Principissa Oranges Vidua.

Ionnes ab Austria mouetur contra Portugallos.

Incameratur Status Castri.

In

In Suetia ferè Regina Christiana ducitur in captiuitatem : at tandem assecuntur cum habitatione in Amburg

Anno 1662. id, quod maximè videtur notabile est conciliatio Galliæ cum Anglia : Portugalliæ cum Holandis, qui fuerunt expulsi à Chinensibus in Indijs Orientalibus ab Insula Formosa. Et hic terminatur Anno 1662.

Anno 1663 Disponitur Bellum, Galliam, & Romam causa Ducatus Castri.

Hoc eodem tempore D. Ioannes de Austria ingressus est Portugalliam cum exercitu Hispano : & posuit breui obsidione, ac intelligentia cum aliquibus habitantibus in Ciuitate Euora, hanc eandem obtinere, cum vt vna ex principalioribus illius Regni. Attamen Portunenses animati, & viribus resumptis, non solum vicerunt in pugna militari Castilianos ; sed etiam recuperarunt præfatam Ciuitatem.

In Anglia discooperta fuit sera coniuratio Sectariorum, contra Regem, Domum Regalem, at gubernium Monarchium, quæ tamen fuit repressa, mediante prinitione Captum subleuationis.

In Danimarca item discooperta fu't

fuit coniuratio contra Regem illius Domini: de qua fuit culpatus Comes Comiz. Vlefeld, Principalis Dominus illius Regionis.

In Suetia tractantur negotiationes cum Moscouita super differentia Confinum: ât sine aliqua conclusione: propter quod Sueti consuluerunt se collegare cum Pollonis, ad damnum Moscouitæ.

Etiam Hæretici Vallis Lucernæ, cum allis locis, subiectis Duci Sabaudiæ, nouus tumultus promouerunt: & dum vellent pugnare; interpositis mediis Germanorum protestantium, obtinuerunt à Duce Annistiam Generalem, ad fauorem subleuatorum. Et, tunc tempore suos dies terminauit Madama Christina Galliæ, Mater eiusdem Ducis, & Principissa maximæ qualitatis.

Sed id, quod maximè afflixit totam Christianitatem, fuit Bellum suscitatum à Turcis contra Cæsarem in Hungaria.

Etiam in Lorena fuit aliquis strepitus annorum: dum Rex Galliæ, ob Zelotypia suorum statuum inuasit platea Marsal, Arcem maximæ considerationis.

Anno 1664 Concluditur concillatio inter Romanum Pontificem, & Gal-

Galliam: & Cardinalis Estensis, ac Maildachinus, rediere Romam, & translatis in Galliam alijs duobus Cardinalibus, Flauio Chisio, nec non Imperiali, magno honore fuere recepti à Rege: quare totaliter desipotis, hinc indè armis, secuta est omnimoda concordia inter Romanorum Pontificem, & Galliam.

In Hispania magna vicissitudo, ac mutatio fortunæ sequitur: nam Portuenses armis acquisiuerunt varia loca Castillianorum D Ioannes de Austria fuit depositus ab Imperium Armorum. Dux Ossunæ ruptus à Portuensibus, ordine Regio fuit constitutus.

Rex Galliæ, totaliter intentus exaltationem propriæ Coronæ, ac vtilitati suorum subditorum, promouet bellum contrà Indos Orientales, expendendo quinque milliones: & expepediuit suos nobiles ad Regem Persarum, ad magnum Magor, & alios Reges Indiarum.

Inter Angliam, & Holandiam ortæ sunt magnæ controuersiæ: dum Angli eiecerunt Holandos à multis locis Guineæ, & nouæ Belgiæ, sub prætextu damnorum, quæ incurrerunt, causa illius nationis.

FINIS.

INDEX RERVM.

Numerus paginam indicat.

A

ACus Nautica. 145
Acumina. 4
Adolphus Nassouius. 237
Æneas Syluius 261
Æmilianus. 47
Allobrogum bellum. 296
Agrippa. 5. 6
Agrippina. 8
Agricola. 22
Adrianus. 28.2
Alexander Mammææ filius. 41.
Alaricus. 84
Alexander Parmensis. 290
Albuquercius. 270
Alphonsus Castus. 147
Albigenses. 214

a Alexius

Alexius Comnenus. 199
Alexius Comnenus II. 213
Alexius Comnenus III. 220
Alexius Angelus. 220
Alexius Ducas. 221
Albertus Austriacus. 239
S. Ambrosius. 79
Antonius Pius. 30
Anathemius. 103
Anastasius. 106
Andronicus. 219
Andronicus Palæologus. 241
Angli. 96
Angli Eccelesiæ vectigales. 140
Anglia Danis libera. 188
Anglogallica bella. 203 208 245 255
Angliæ Ciuile bellum. 296
Angli Martyres. 290
S. Antonius. 30 64
Antiochiæ terræ motus. 36
Apostoli. 6
Apollonius. 31
Apuleius. 35
Arius. 62
Arianismus. 67
Arcadius. 80 82
Arsenius. 80
Arnulphus. 163
Athenæus. 35
S. Athanasius. 58
Attila. 93
M. Aurelius. 32 34

Au-

Aurelianus. 33 52
S. Augustinus. 79
Ausonius. 90
Auitus. 101
Augustulus. 102
Augustiniani. 214
Auenionis pons. 215
Auenio Pontificum sedes. 241
Aurelianensis Puella. 250

B

BAlbinus. 44
Bamba. 132
Bardas. 157
Basilius. 271
Bironijmors. 300
Baronius. 304
Basilius Macedo. 160
Basilius II. 172
Belisarius. 112 114
S. Benedictus. 117
S. Bernardus. 201
Berengarius. 194
Belgici Ordines. 286
Boetius. 112
Bodilo. 131
Bohemia. 131
Bombardæ. 250
S. Bonauentura. 231
Brunechildis. 123
Burgundiones. 86

Bulgari 132. 146
Brasilia 267

C

Caligula 4
Canisia Capta 288
Carracalla 19
Carus 53
S. Catharina 55
Cassiodorus 108
Carolomannus 143
Carolus Martellus 136
Carolus Magnus 148. 167
Carolus Caluus 158
Carolus Crassus 159
Carolus Andagauensis 229
Carolus Claudus 228
Carolus IV 247.
Calolus VI. Gall. Rex 250
Carolus Nauarus 251
Carolus Burgundus 262
Carolus VIII. Rex 268
Carolus V. Imp. 280 278
Carolus Rex Sueciæ 302. 307
Calendarium reformatum 290
Caluinus 284
Caluinistæ victi 287. cæsi 289
Capucini 274
Cairus 175
Camaldulense 177
Carthusienses 195

Cas-

Castellæ regnum 593
Casimirus 285
Caloiannes 209
Cæl$estini 238
Christianorum persequutio 11.15.33.
55
Childericus 103
Cistercienses. 193
Claudius 5
Claudius II. 50
Clemens. 23
Clemens Alexandrinus. 39
Clemens V 240
Clemens VIII. 275.303
Claudianus. 86
Clodoueus. 109
Clotildis. 150
Cluniacum. 165

Concilia Generalia.

Nicenum I. 62
Constantinopolitanum I. 76
Ephesinum. 89
Calcedonense. 97
Constantinopolitanum II. 116
Constantinopolitanum III. 132
Nicænum II. 144
Constantinopolitanum IV. 161
Lateranense I. 201
Lateranense II. 208
Lateranense III. 215

Lateranense IV. 223
Lugdunense I. 224
Lugdunense II. 234
Viennense. 243
Florentinum. 257
Lateranense V. 272
Tridentinum 282
Concilium Ierosolymitanum. 8
Concilium Constantiense. 253
Concilium Basiliense. 254
Colossus Rhodius. 130
Commodus. 36
Conradus. 166
Conradus II. 183
Conradus III. 205 228
Conradinus. 229
Cometa. 310
Constantius Chlorus. 54 57
Constantius II. 65 69
Constantius III. 85
Constantinus Magnus. 58 64
Constantini filij. 65
Constantinus Pogonatus. 131
Constantinus Copronymus. 141
Constantinus Porphyrogenitus. 144
Constantinus VII. 169
Constantinus VIII. 180
Constantinus Monomachus. 187
Constantinus Ducas. 197
Constantinopolis condita, 63 capta 260
Constans. 65
Constans II. 129

Cor-

Corbulo. 10
Crux visa 60 inuenta. 62
Cruciata expeditio. 206
Crispus. 065
S. Cunegundis. 2823
Curtracensis pugna. 240
Cyprus Turcica. 287
Cyprus Veneta. 262

D

DAgobertus. 128
Dani Christiani. 152 172
Decius. 46
Delphini Viennenses. 193
Dionysius Areopagita. 8 29
Dio Chrysostomus. 17
Dio Cassius. 14
Diocletianus. 54 66
Domitianus. 10 24
Dominicani. 213
Druysidensis pugna. 185
Demetrius, Moschi filius. 301

E

S. EDuardus. 176
Ecclesiæ fortitudo. 223
Electores Imperij. 177
Elisabetha Angla. 184
Epictetus. 16
Equites Hospitalarij. 193

Eudoxia 91
Eugenius 77
Eutiches 90
Europæ postrema bella 333
Essexius casus 299

F

Ferdinandus Mauros pellit 265
Flandria 160
Florentiæ Duces 280
L. Florus 27
Franci 49
Francorum regnum 87
Franci Imperatores in Græcia 261
Francicum Ciuile bellum 320
Franciscus I. 276
Franciscani 223
Fridericus Ænobarbus 212
Fridericus II. 221
Fulco Ierosolym. Rex 205

G

Galba 16
Galenus 30
Gallienus 50
Galerius 55 57
Gallus Cæsar, 66
Gensericus 93 100
Gordianus Senior 43
Gordianus Iunior. 44

Gothi 45 victi 113
Gonsaluus Magnus 269
S. Gregorius Taumaturgus 43
S. Gregorius Nazianzenus 72
S. Gregorius Magnus 122
Gregorius XIII. 291
Geneua Liberata 300
Gratianus 74
Guilelmus Nothus 192
Guelphi & Gibellini 206
Gustauus Adolphus 307

H

HAlto Coloniensis 166
Heliogabalus 40
Henricus Anceps 167
S. Henricus 181 182
Henricus Niger 188
Henricus IV. Imp. 189 215
Henricus V. 229
Henricus VI. 216
Henricus Luxemburgius 242
Henricus VIII Angl. Rex 279
Henricus II. Gall. Rex 282
Henricus III. 288 299
Henricus Magnus 294 306 332
Heraclius 125 126
S. Hermenigildus 183
Heluetij fœderati 239
Hieronymus 77
Hilarius 65

Hispaniæ regnum. 81
Hispanica classis. 292
Hispani Mauros vinclunt. 127
Honorius. 83
Hosius. 68
Hunnericus. 100
Hugo Capesus. 178
Hungaria Christiana. 182
Hunniades. 258
Hussitæ. 254

I

Iconomachi. 138
Ierosolymæ clades. 18
Ierosolymitanum regnum. 195. 215
Ignis Græcus. 132
Insoamnes Monachi. 92
S. Ioannes Euangelista 39
S. Ioannes Chrisostomus. 81
S. Ioannes Eleemon. 125
S. Ioannes Damascenus. 138
Ioannes de Temporibus. 205
Iacobus Scotus. 297
Ioannes Palæologus. 247
Ioanna Neapolitana. 254
Iosephus. 22
Iouianus. 71
S. Irenæus. 38
Irene. 154
Isaacius Comnenus. 182
Isacius Angelus. 212

Iudaicum bellum 13 289
Did. Iulianus 37
iulianus Apostata 69
iustinus Senior 10
iustinus Iunior. 118 19
iustinianus. 112 115
india. 217
iubilæum 265
iacobus Angliæ Rex. 390
iustus Lipsius. 304
iustinianus Rhinotmethus 133
iustinus Historicus. 30
iuuenalis. 28

L.

LAzarus pictor. 153
Lactantius. 64
S. Leo Magnus. 95
Leo I. 98
Leo isaurus 137
Leo Porphyropenitus 144
Leo Armenus 152
Leo Philosophus 162
Leo XI. 303
Licinius 59
Lingua Gallica 292
Longobardi 115
Lotharius 154
Lotharius II. 203
Lotharingia 154
Lucanus 115
Lucianus. 35
Lugduni incendium 11

Ludouicus Pius. 150
Ludouicus II. 159
Ludouicus III. 164
S. Ludouicus 226 230
Ludouicus Bauarus 244
Ludouicus XI. 265
Ludouicus XII. 268
Ludouicus XIII. 297
Ludouicus XIV. 319
Lutherus 273

M

Macrinus 40
S Maddalena 3
Magnentius 66
Macedonius 68
Maiorianus 101
Mahometus 127
Mahometus II. 264
Maomedes Maurus 271
Mala publica 29
Maria Deipara 7
Mariæ triumphus 210
Maria Angla 283
Maria Stuarta 292
Maria Medicæa 296
Mercurij facinora 298
Martialis 21
Marcomanicum bellum 33
Martianus 68
S. Martinus Papa 129

Manes 6
Manuel Commenus 215
Manfredus 229
S. Mathæus 2
Mathias Coruinus 261
S. Mauritius 125
Maximinus II. 41
Maximianus 54
Maxentius 59 59
Maximus 75 77
Maximus II. 206
Messalina. 9
Michaël Curopalates 150
Michaël Balbu 151
Michaël Porphyrogenitus 156 158
Michaël Paphlago 186
Michaël Calephates 188
Michaël Statiotices 189
Michaël Parapinaceus 198
Michaël Palæologus 237
Minimi 261
Musicæ notæ 184

N

NArses 115
Naupacti victoria 323
Nauarræ regnum 167
Nero 1.10 14
Nerua. 24
Nestorius. 82
Nicephorus Logotheta, 146

Nice-

Nicephorus Phoca : 175
Nicephorus Botoniates. 198
Normanni. 155
Normanni in Calabria. 183. 192
Normannia. 660. 166
Nouatianus. 46

O.

Octauia. 12
Odenatus. 49
Odaocer. 106
Olybrius. 102
Origenes. 141
Orbis nouus. 267
Otho. 17
Otho Magnus. 170
Otho II. 175
Otho III. 177
Othomanus. 242

P.

Paulus. 2.14
S. Paulus Eremita. 46
Petrarcha. 245
Pugna ad Neuportum. 295
S. Paulinus 80. 80
Palæstinæ expeditio. 217
Parisij. 147
Parmæ Duces. 280

Paterculus . 8
Paulus V. 303.304
Pelagius Hæreticus . 86
Pelagius Rex. 137
Pelagius Martyr. 168
S. Petrus. 5.6.14
Petrus Aragonius. 235
Petronius. 13
Persius.. 15
Pertinax. 56
Persicum regnum. 42.170
Philo. 4
Philippus. 45
Philippus Augustus. 225
Philippus II. Hisp. Rex. 584
Philostratus. 35
Philippicus Bardanes. 136
Photius. 124.162
Phocas. 125
pipinus. 142
placidia. 20
plinius. 20
plinius Iunior. 27
plotinus. 46
plutarcus. 12
poppæa. 12
porphyrius. 50
polonia. 231
polonia Christiana. 17
portugallia. 192
probus. 5
prodigia. 14

prx-

Præmonstratenses. 20
Prolomæus. 30
Pupiennus. 44
Pulcheria. 90 97

Q

Quintilianus 21
Q. Curtius 9

R

Raimundus Lullus. 237
Raimirus. 155
Ramirus II. 204
Rauennæ Exarchatus. 119 142
Rauennæ pugna. 171
Ricimer. 101
Richelius Cardinalis 333
Roma Christiana. 61
Romæ Pontifex redditus. 248
Romanus Lacopenus 166
Romanus Iunior. 175
Romanus Argyrus 185
Romanus Diogenes 197
Rodolphus 233
Ronsardus 208
Rupertus Imp. 253
Robertus Rex 244

S.

S

Sabaudiæ Duces 279 202
Saladinus 215 218
Saraceni in Hispania 136
Saraceni in Italia 155
Sebastianbs Portug. Rex 289
Seneca. 11 15
Seuerus. 37 38
Seuerus II. 101
Serium 112
Selimus 272
Scotus 238
Sigismondus 305
Scanderbergus 258
Scot icum regnum 85.88
Silius Italicus 16
Simeon Stylita 92
Sidonius. 104
Simon Monfortius 226
Sfortia 259
Statius 21
Stilico 83
Stanislaus 194
Sorbona 227
Solimannus 281
Societas IESV 274 300
Suetonius 28

Te

T.

Tacitus Historicus. 27

Tacitus Imper. 52

Tamerlanes. 151

Teutonicus ordo. 318

Tetricus. 51

S. Teresia. 290

Templarij. 201.243

Teodosius Magnus. 76 78

Theodosius Iunior. 88.91

Theodoricus. 108

Theodora. 156

Theophilus Iconomachus. 153

Theophylactus patr. 169

Theatini. 273

S. Thomas Aquinas. 231

Tiberius. 5

Tiberius II. 120

Titus. 19

Totila. 114

Traianus. 24 25.26

Trisagion. 95

Turci. 281.248

Tiranni XXV. 48

Typographia. 257

Taimisces. 174

V.

Valentinianus I. 73
Valentinianus II. 77
Valentinianus III. 90
Valens. 77
Valdenses. 213
Vallis Vmbrosa. 184
Venceslaus. 249
Venetiæ. 214
Veneti in palestina. 205
L. Verus. 33
Vesperæ ciculæ. 264
Vespasianus. 14
Vesuuius. 39
Vitellius. 17

X.

Ximenes. 266

Z.

Zeno. 104
Zenobia. 149 33
Zamoyscius. 197. 397

FINIS.

Noi Reffbrmatori dello Studio di Padoua.

Hauendo veduto per Fede del Padre Inquisitore nel Libro intitolato Historia Vniuersalis ab Orbe condito vsque ad Annum 1656. Stampato in Colonia, non esserui cosa alcuna contro la Santa Fede Cattolica, e parimente per attestato del Segretario nostro niente contro Prencipi, e buoni Costumi, concedemo Licenza che possi esser ristampato, osseruando gl'Ordini, &c.

Data 19. Aprile 1662

{ Andrea Pisani Proc. Reff.

Ang. Nicolosi Segret.

CRONOLOGIA PRINCIPVM

SIVE

SERIES, & SVCCESSIO ROMANORVM PONTIFICVM AVGVSTISS. IMPERATORVM

S.R.I. Electorum Moguntinorum.
——— Treuirensium.
——— Coloniensium.
——— Palatinorum.
——— Saxoniæ.
——— Brandeburgicorum.
——— Bohemiæ Regum.
——— Bauariæ.

REGVM Galliæ
------ Hispaniæ.
------ Britanniæ.
------ Scotiæ.
------ Daniæ.
------ Poloniæ.
------ Sueciæ.
------ Hungariæ.
Othomanorum Turcarum Imperat.

DVCVM Reip. Ven.
------ Sabaudiæ.
------ Ferrariæ.
------ Mantuæ.
------ Mediolani.
------ Vrbini.
------ Florentiæ.
------ Parmæ.
------ Mutinæ.
------ M. M. Mel, &c.

Annectantur SS. Ecclesiæ Concilia, Schismata, Imperat. Symbola; Aphorismis Politicis, & Epitaphijs illustrata, Singulorum tempus vitæ, Regiminis, & mortis.

VENETIIS, M DC LXXXV.

Typis Iosephi Tramontini.
Superiorum permissu, ac Priuilegio.

SERIES ANNORVM

PONTIFICVM

S. *Petrus* Iudęus Apost. s. An. 24 menses 9 Dies 12 passus Anno 69

s. *Linus* Hetruscus s. A. 11 m. 2 D. 23 fit mart. 80

s. *Cletus* Romanus s. A. 12 m. 7 D. 2 93

s. *Clemens* Rom. s. A. 9 m. 6 fit mart. 102

s. *Ancletus* Græcus Athenienf. s. A. 9 m. 3 D. 10 fit martyr. 112

s. *Euaristus* Syrus Bethlehemitta s. A. 9. m. 3 fit martyr. 121

s. *Alexander* Romanus s. a. 10 m. 5 D. 20 martyr Coronatur 132

s. *Sixtus* Rom. s. a. 9 m. 10 D. 8 f. martyr. 142

s. *Telesphorus* anachoreta Græcus s. a. 11 m. 8 D. 27 fit martyr. 154

s. *Hyginius* atheniensis s. a. 4 minus 2 D. fit martyr. 158

s. *Pius* Aquilegiensis s. a. 9 m. 6 minus 3 D. fit martyr. 167

s. *Anicetus* syrus s. a 8 m. 9 D. 21 passus 175

s. *soter* Campanus s. a. 4. minus 12 D. fit mart. 179

s. *Eleutherius* Græcus s. a. 15 D. 23. patitur 194

s. *Victor* afer s. A. 9 m. 2 fit martyr. 203

s. *Zephyrinus* romanus s. a. 18 D. 18. fit m. 222

s. *Calistus* roman. s. a. 5 m. 1 D. 12. martyrio Coronatur 226

s. *Vrbanus* romanus s. a. 6 m. 4 D. 4 fit martyr. 233

s. *Pontianus* romanus s. a. 4. m. 4 D. 2 fit martyr 237

s. *Antherus* Græcus s. m. 1. fit martyr. 238

s. *Fabianus* rom. s. an. 19 D. 4 mart. Coron. 253

s. *Cornelius* roman. s. an. 1 & aliquot m. passus 255

s. *Lucius* romanus Exul, s. a. 2. fit martyr. 257

s. *stephanus* roman. s. an. m. 3 D. 21 patitur 260

s. *six*

s. Sixtus 2 Græcus Athenis s. a. 11 d. 13 fit martyr 261

s. Dionysius Græcus s. an. 11 m. 3 d. 14 fit mart. 271

s. Felix rom. s. a. 2. d. 5 minus 1. d. passus 275

s. Eutychianus. Thuscus mar. s. a. 8 m. 6. D. 10

s. Caius Dalmata *Diocletiani imp. ex fratre nepos*. s. a. 12 m. 4 D. 5. passus 269

s. Marcellinus roman. s. a. 8. minus 7. D. mart 304

s. Marcellus roman. s. a. 5 m. 6 *D.* 21 mart, 309

s. Eusebius Græcus s. a. 1 m. 7. *D.* 27 passus 311

s. Miltiades, vel *Melchiades* afer s. a. 3 m. 2 mart. 313

s. Sylvester romanus: s. an. 21. *D.* 4 obiit 334

s. Marcus romanus, sed 2 8 *D.* 22 obiit

s. Iulius romanus, s. a. 16 m. 5 *D.* 26 obijt 352

s. Liberius romanus, s. a 13 m. 4 *D.* 16. obiit 367

s. Damasus Hispanus, s. an. 18 m. 2 *D.* 1 d obiit 384

s. Syricius romanus, s. a. 13 m. 1 *D.* 25. moritur anno 388

s. Anastasius romanus, s. men. 3 *D.* 2. obiit 402

s. Innocentius Albanus, S. A. 15 M. 2 D. 21 obijt 417

s. Zozymus Cappadox ex Asia, S. A. 3 M. 4 D. 7 obijt 418

s. Bonifacius Rom. S. A. 3 M. 9 D. 28 decessit 423

s. Cœlestinus Rom. S. A. 8 M. 5 D. 3 obijt 431

s. Sixtus 3 Rom. S. An. 7 M. 11. obijt 440

s. Leo Magnus Rom. S. A. 20 M. 11 obijt 461

s. Hilarius Sardus, S. An. 6 M. 3 D. 10 decessit 467

s. Sulpitius, vel *Simplicius* Tiburtinus, S. A. 15, M. 6 D. 23 obijt 483

s. Felix. Romanus, S A. M. 9 D. 15 obijt 292

s. Gelasius Afer, Sed. An. 5 Men. 8 D. 19 decessit 491

s. Anastasius 2 Rom. S. A. 11 D. 24 obijt 498

s. Symmachus Sardus S. A. 15 M. 7 D. 28 obijt 514

s. Hormisda Campanus, Se. An. 9 D. 18 bijt 522

s. Ioannes Hetruscus, s. A. 2 M. 9 D. 16 obijt 526

s. Felix 3 Samnis, s. A. 4 M. 2 D. 18 obijt 530

s. Bonifacius 2 Rom. s. A. 1 D. 2 obijt 531

Ioan-

Ioannes 2 Rom. S. A. 2 M. 4 D. 6 decessit 535

s. *Agapetus* Rom. S. R. 2 moritur Constantin. 537

s. *Sylverius* Campanus, S. A. 4 & amplius. obijt 554

Vigilius Romanus, S. A. 16 decessit 555,

s. *Pelagius* Rom. S. A. 4 M. 10 D. 18 obijt 559

s. *Ioannes* 3 Rom. S. A. 13 minùs D. 14 obijt 572

s. *Benedictus* alio nome *Bonosus* Roman. S. A. 4 M. 2 D. 15 obijt 577

s. *Pelagius* 2 Rom. S. A. 12 M. 2 D. 27 obijt 590

s. *Gregorius Magn.* Rom. S. A. 13. M. 6 D. 9 obijt 604

Sabinianus Thuscus, Sed. Mens. 5 D. 21 decessit. 605

s. *Bonefacius* 3 Rom. S. M. 3 D. 23 moritur 606

s. *Bonefacius* 4 Valeriensis Italus, S. A. 6 M. 8 D. 13 obijt 614

s. *Deodatus*, vel *Deusdedit* Roman. S. A. 3 minùs D. 5 obijt 617

s. *Bonifacius* 5. Neapolitenus, S. A. 7 M. 10 D. 1 obijt 625

s. *Honorius* Campanus, S. A. 12 M. 4 minus 3 D. ob. 638

Seuerinus Rom. S. A. 1 obijt 639

Ioannes 4 Dalmata, S. A. 1 M. 9 D. 6 o-

bijt 641

Theodorus Hierosolymitan. s. a. 7 m. 5 D. 20 obijt 619

s. Martinus Tudertinus italus, s. 2. m. 4 D. 12. obijt 654

Eugenius 1 Romanus, s. M. 12 D. 23 654

s. Vitalianus italus, s. a. m. 5 minus D. 4 ob. 669

Adeodatus Romanus, s. a. 7 m. 7 D. 17 obijt 676

Dominus, vel *Domnio* Rom. s. a. 1 m. 5 D. 10. 677

Agatho Siculus, s. a. 3 m. 8. obijt 682

s. Leo 2 Siculus, s m. 10 D. 8 obijt 684

s. Benedictus 2 Romanus, s. m. 8 D. 17 obijt 685

Joannes 5 Syrus, s. a 1 D. 11 obijt 636

Conon, seu *Cuno* Thrax, s m. 11 *D*. 23 687

Sergius Antiochenus, s. a. 13 m 8 V. 14 obijt 701

Joannes 6 Græcus, s. a. 3 m. 2 D. 12 obijt 705

Joannes 7 Græcus, s. a. 2 m. 7. *D*. 17 obijt 707

Sisinius, alias *Zosimus* Antiochenus Syrus, s. D. 20 obijt 708

Constatinus Syrus, s. a. 6 m. 1 D 1 obijt 714

Gregorius 2 Rom. s. a. 16 m. 8 D. 20 obijt

bit 731

Gregorius 3 Syrus, s A. 10 m. 9 D. 12 obiit 741

Zacharias Græcus, s. A. 10 m. 3 D. 10 obiit 52

Stephanus 2 Romanus, s. D. 4 mortuus 752

Stephanus 3 Romanus, s. A. 5 D. 28 obiit 757

Paulus Romanus, s. a. 10 m. 1. obiit 767

Stephanus 4 Siculus, s. A. 3 m. 5 D. 28 obiit 772

Adrianus Romanus, s A. 23 m. 10 D. 17 moritur 785

Leo 3 Rom. s. A. 20 m. 5 D. 17 obiit 816

Stephanus 5 Rom. s. m. 7 D. 3 obiit 817

Paschalis Rom. s. A. 7 m. 3 D. 17 obiit 824

Eugenius 2. Rom. s. a. 3 m. d. 23 obiit 827

Valentinus Rom. s. m. 1 d. 10 obiit 827

Gregorius 4 Rom. s. A. 18 obiit 844

Sergius 2 Rom. s. annis 16 obiit 847

s. Leo 4 rom. s. a 8. m. 3 d. 5 abiit 856

Benedictus 3 Rom. s. a 2. m. 6 obiit 858

s. Nicolaus Magnus Romanus 9 m. 6 d.

A 5 d. 29

D. 20. obijt 867

Adrianus 2 Rom. s. A. 4 M. 10 D. 17 obijt 872

Ioannes 8 Roman s. A. 10 D. 1 882

Marinus, qui & *Martinus* 2 Hetruscus, s. A. 1 D. 20 obijt 884

Adrianus 3 Rom. s. A. 1 M. 3 D. 19 885

Stephanus 6 Rom. s. A. 6 obijt 891

Formosus Portuens. s. A. 4 M. 6 D. 18 896

Bonifacius 6 Rom. s. D. 15 mortuus exul.

Stephanus 7 Romanus, s. A. 4 M. 2 D. 19 occiditur 900

Romanus Etruscus, s. M. 4 D. 20 obijt 901

Theodorus 2 Roman. s. D. 20 obiitt 901

Ioannes 9 Tiburtinus s. A. 3 D. 15 obijt 905

Benedictus 4 Rom. s. A. 3 M. 6 D. 15 moritur 906

Leo 5 Ardeatinus, S. D. 40. obiit 907

Christophorus Roman. s. M. 7 obiit 907

Sergius 3 Roman. s. A. 2 obiit 910

Anastasius 3 Rom. s. A. 2 M. 2 obiit 912

Lando Sabinus, s. m. 6 D. 22

Ioan-

Ioannes 10 Rauennas, s. A. 15 M. 2 D. 16 obijt 929

Leo 7 Roman. s. M. 6 D. 15 obijt 929

Stephanus 8. Rom. s. A. 2 M. 1 D. 15 obijt 931

Ioannes 11 Rom. s. A. 5 &c. obijt 936

Leo 7 Roman. s. A. 3 M. 6 obijt 939

Stephanus 9. Germanus, s. A M. 4 D. 5 obijt 946

Martinus 2 aliis 3 Rom. s. A. 3 M. 6 D. 13 obiit 946

Agapetus 2 Rom. s. A. 10 m. & D. 10 obiit 955

Ioannes 12 Rom. S. A. 8 m. 4 D. 6 deiicitur 963

Leo 8 Rom. s. A. 1 m. 3 D. 7 intrusus moritur 969 Hunc vocat Baronius Pseudopapam, eiusque loco *Benedictum* 5 computat.

Ioannes 13 Rom. s. A. 6 m. 11 D. 5.

Dominus, vel *Domnio* 2 Rom. s. m. 3

Benedictus 6. Roman. s. A 1. m. 2. occisus 974

Bonifacius 7 Rom. s. A. 1. m. pellitur 975

Benedictus 7 Rom. s. A. 9 m. 1. D. 10 obiit 984

Ioannes 14 Papiensis. s. m. 8 post quem Bonifacius. Pseudopapa, Sede m vi occupauit.

A 6

pauit, eamque tenuit m. 4 d. 6

Ioannes 15 Romanus, s. a. 9 m. 6 d. 12 obiit 996

Ioannes 16 Calaber, s m. 4 sed censura Baronii Pseudopontifex.

Gregorius 5 Saxo, s. a. 2 m. 8 d. 4 moritur 999

Syluester 2 Aquitanus, s. a. 4 m. 6 d. 12. ob 1003

Ioannes 17 Romanus, s. m. 4 d. 25. obiit 1009

Ioannes 18 Romanus, s. a 5 m. 7 d. 29

Sergius 4 Rom. s. a. 2 m. 8 d. 13 obiit 1013

Benedictus 8 Rom. s. a. 12 obiit 1024

Ioannes 19 Rem. s a. 9 m. 8 d. 9

Benedictus 19 Roman. s. a. 11. obiit 1045

Gregorius 6 Rom. s. a. 1 m. 7 d. 20 resignat 1046

Clemens 2 Saxo, Bambergensis ante Episc. s. m. 8. d. ob. 1047

Damasus 2 Bauarus, s. d. 23 obiit 1048

S. Leo 9 German. Alsaticus Comes, Tullensis antè Episc. s. a. 5. a. 2 m. 8 obiit 1054

Victor 2 Germanus, Episc. Eisletensis prius s. a. 2 m. 3 d. 16 obiit 1057

Stephanus 10 Lotharingus, s. m. 8 d. 15 obiit 1058

Nicolaus 2 Allobrox, s. a. 1 m. 6 d. 1 obiit

obiit 1061

Alexander 2 Mediolanensis, s. a. 11. m. 6 d. 22 obiit 1073

Gregorius 7 Etruscus, s. a. 12 m. 1 d. 3 obiit 1085

Victor 3 Beneuentanus, s. a 1 m. 3 d. 24 obiit 1087

Vrbanus 2. Gall. s. a. 11 m 4 d. 18 1099

Paschalis 2 Tuscus, s. a. 18 m. 5 d. 4 obiit 118.

Gelasius 2 Caietanus, s. a. 1. d. 5 obiit 1119

Calistus 2 Burgundus, s. a. 5 m 10 d. 13. obiit 1114

Honorius 2 Bononiensis, s. a. 5 .m. 1 obiit 1130

Innocentius 2 Rom s. a. 13. m. 7 obiit 1142

Cœlestinus 2 Tuscus, Sed. men. 5. d. 13 obiit 1144

Lucius 3 Bononiensis s. mens. 11. d. 14. obiit 1145

Eugenius 3 Pisanus s. a. 8 m. 4 d. 13 obiit 1153

Anastasius 4 Romanus, s. a. 1 m. 4 d. 24 obiit 1154

Adrianus 4 Anglus, s. a. 4 m. 8 d. 24 obiit 1159

Alexander 3 Senensis, s. a. 22 min. 7 diebus obiit 1181

Lucius 3 Lucanus, S. a. 4 m. 2 d. 24 obiit

obijt 1185

Vrbanus 3 Mediolanensis, S. A M. 10. D. 25 ob 1187

Gregorius 8 Beneuentanus, S. M. 1 D. 27 ob. 1187

Clemens 3. Romanus, S. A. 3 M. 2 D. 20 obijt 1191

Cœlestinus 3 Rom. s. A. 6 M. 9 D. 11 obijt 1198

Innocentius 3 Anagninus, s. A. 18 M. 6 D. 3. obijt 1216

Honorius 3 Romanus, s. An. 10 M. 8 1227

Gregorius 9 Anagninus, s. A. 14 M. 5 D. 2 obijt 1241

Cœlestinus 4 Mediolanensis, s. D. 17. post quem vacat sedes Apostolica, M. 20 obijt, 1241

Innocentius 4. Genuensis, s. A. 11 M. 5 D. 15 obijt 1245

Alexander 4 Anagninus, s. A. 9 M. 5 D. 4 ob. 1260

Vrbanus 4 Treceensis Gallus, s. A. 3 M. 1 D. 4 1264

Clemens 4 Narbonensis Gallus, s. A. 3 M. 9 D. 14 ob. 1268

Gregorius 10 Placentinus, s. A. 4 M. 4 D. 10 ob. 1275

Innocentius 5 Tarentasius, Allobrox, s. M. 5 D. 1 ob. 1276

Adrianus 5 Genuensis, Sed. M. 1 D. 6 ob. 1276

Ioannes

Ioannes 20 Lusitanus, sed. m. 8 D. 8 obiit 1277

Nicolaus 3 Rom. s. a. m. 9 D. 29 obiit 1280

Martinus 4 Turonensis Gallus, s. a. 4 m. 1 D. 7 1280

Honorius 4 Rom. sed. a. 2 D. 2 obiit 1287

Nicolaus 4 Asculanus ex Apulia, s. a. 4 m. 1 D. 14 1292

Cœlestinus 6 Sulmonensis Italus, s. m. 5 D. 7 1294

Bonifacius 8 Anagninus, s. a. 8 m. 9 D. 18 1303

Benedictus 9 Taruisinus, s. m. 8. D. 6 vacat sedes m. 11 1304

Clemens 5 Burdegalensis mallus, s. a. 8 m. 10 D. 16 obiit 1314

Ioannes 1 Gadurcensis Gallus, s. a. 18 m. 3 D. 23 ob. 1334

Benedictus X. Tholosanus, s. a. 7 m. 4 D. 6 obiit 1342

Clemens 6 Lemouicensis Gallus, s. a. 10 m. 7 obiit 1352

Innocentius 6 Lemouicensis, s. a. 9 m. 8 D. 26 ob. 1362

Vrbanus 5 Mimatensis Gallus, s. a. 8 m. 2 D. 23 ob. 1370

Gregorius 11. Lemouicensis, s. A. 7 m. 2 D. 29 ob. 1318

Vrbanus 6 Neapolitanus, s. A. 11 m. 6 7. obiit 1383

Boni-

Bonifacius 9 Neapolitanus, s. A. 14 m. 11 obijt 1404

Innocentius 7 Sulmonensis, s. A 2 D 21 obijt 1406

Gregorius 12 Venetus, s A. 2 m 7 D. 5 obijt 1415

Alexander 5 Cretensis S. M 10 D 8 obijt 1410

Ioannes 22 Neapolitanus, S. A 5 D. 15 deponitur 1415

Martinus 5 alijs III. Romanus, S. A. 13 M. 3 D. 10 obijt 1431

Eugenius 4 Venetus, S. A. 15 m. 11 D. 21 obiit 1446

Nicolaus 5 Lucanus, Sed An. 8 D. 15 obiit, 1455

Calixtus 3 Valentinus, S an. 3 m 4 obijt 1458

Pius 2 Senensis, S. An. 5 mens. 11 D 27 obiit 1464

Paulus 2 Venetus, S. A 6 mens. 10 D 26 obiit 1471

Sixtus 4 Sauonensis, S an. 13 D. 4 obiit 1484

Innocentius 8 Genuensis, s. A. 7 m. 10 D. 27 obiit 1502

Alexander 6 Valentinus Hispanus, s. An 11 D. 8 obiit 1502

Pius 3 senensis, sed Dies 24

Iulius 2 sauonensis Ligur. s A. 9 m 3 D. 21 obiit 1513

Leo 10 Florentinus, s. An. 8 D. 20 obiit 1517

Adria-

Adrianus 6. Vltraiectinus Belga, s.A. 1 m. 8 D. 6 ob. 1523
Clemens 7 Florentinus, s. A. 10 m, 10 D. 7 ob. 1534
Paulus 3 Romanus, s an. 15. D. 28 obijt 1549
Iulius 3 Aretinus, s. A 5. m. 1 D. 16 obijt 1551
Marcellus 2 Politianus Italus, & s D. 21
Paulus 4 Neapolitanus, s. A. 4 m. 2 d. 17 moritur, 1559
Pius 4 Mediolanensis, s. a 5 m. 11 d. 15 obijt 1565
Pius 5 Alexandrinus Italus, s. a. 6 m. 3 d. 16 ob. 1572
Gregor. 13 Bononiensis, s. a. 14. minus vno mense ob. 1585
Sixtus ex marchia Anconitana, s. a. 5 m. 4 d. 20 ob. 1589
Vrbanus 7 Romanus, sed d. 12 obiit. 1590
Innocentius 9 Bononiensis, s. m 2 ob. 1592
Clemens 8 Florentinus, s. a. 13, m. 1 obiit 1605
Leo 11 Florentinus, sed die s 28
Paulus 5 Burghesius, Bonon. ob. 1644
Gregor. 15 Flor obiit 1623
Vrbanus 8 Barberinus, ob. 1644
Innocentius 10 Pamphilius electos 15 Sept. 1644

Fabius

Fabius Chisius Alexander 7.
Iulius Rospigliosius Clemens Nonus
Emilius Alterius Clemens Decimus

Schismata.

I.

Schisma in Ecclesia, Nouatiani Antipapæ contra Cornelium, A. C. 253.

II.

Schisma Felicis cum Liberio, sed vterque aliquo tempore legitimus fuit. A. C. 352.

III.

Schisma Vrsicini contra Damasum. A. C. 367.

IV.

Schisma Eulalij contra Bonifacium. A. C. 419.

V.

Schisma Laurentij contra Symmachum. 499

VI.

Schisma Dioscori contra Bonifacium II. 534.

VII.

Schisma per Vigilium contra Syluerium 547.

VIII.

Schisma per Theophilactum Antipapam. 767.

IX.

IX.

Schisma per Zinzinum Antipapam. 824.

X.

schis ma per Anastasium Antipapam. 855.

XI.

schisma Sergij Antipapæ contra Formosum. 895.

XII.

schisma inter Leonem & Benedictum & Ioannem 12 964.

XIII.

schisma Per Antipapam Ioannem contra Greg V. 995.

XIV.

schisma Syluestri & Ioannis Antipaparum.

XV.

schisma Per Benedictum Antipapam.

XVI.

schisma Per Honoricum Antipapam contra Alexandrum 1061.

XVII.

schisma Per Guibertum qui Clemens dici voluit. 1080.

XVIII.

schisma Alberti & Theodorici contra Paschalem.

XIX.

schisma Leonis contra Innocentium II.

XX.

XX

schisma Victoris, Callisti & Paschalis contra Alexandrum 1159

XXI

schisma Ludouici Imperatoris per Nicolaus antipapam contra Ioannem 1327

XXII.

schisma Omnium grauissimum, Clementis antipapæ contra Vrbanum VI. cuam Clementi successit in Schismate Benedictus 13. cui schismati volens concilium Pisanum remedium adhibere, illud auxit creato Alexandro V inde enim tres Pontifices simul sedebant Gregorius 12 Benedictus 13. & Alexãder 5. & paulo post Ioannes 23. 1378

schisma XXIV.

Clementis antipapæ contra Martinum V. mortuo Benedicto. XIII 1424

schisma XXV.

Felix antipapæ contra Eugenium 4 a.C. 1439

SACROSANCTA CONCILIA :

CONcilium 1 Hierosolimitanum, sub s. Petro a. C. 51

------- generale primum Nicææ habitum 318. Episcoporum, in quo arius damnatus fuit a.C. 325

II.

II.

synodus generalis, primo Constantinopolitana, contra Macedonium & alios negantes diuinitatem Spiritus sancti.

III

synodus generalis habetur Ephesi an. 431 contra Nestorium.

IV.

synodus generalis habetur, Chalcedone an. 451 contra Eutichen & Dioscorum.

V.

synodus generalis Constantinopolitana II.

VI.

synodus generalis Constantinopolitana tertia contra Monothelitas. an. 690 celebratur synodus quini sexta, vnde sunt canones Trullani: quam Beda merito erraticam vocat.

VII.

synodus generalis, Nicena secunda N. B. inter Leonem IV. & Bened. III fingitur IOANNES FEMINA.

VIII

synodus generalis Constantinopolitana IV. contra Photium, pro s. Ignatio Patriarcha.

synodus Constantinopolitana pro restitutione Photii.

Concilium generale, Lateranense primum an. 1119. sub Gelasio I. Pontifice.

Con-

Concilium Generale Lateranense II. sub Innocentio II anno 1139
Concilium generale Lateranense III. sub Alexandro VI. anno 1180.
Concilium generale Lateranense IV. sub Innocenrio III. anno 1215
Concilium generale Lugdunense primum, sub Innocentio IV. in quo deponitur Fridericus Imperator, & decernitui expeditio pro Terra sancta recuperanda.
Concilium generale Lugdunense II. sub Gregorio X. pro vnione Græcorum cum Latinis.
Concilium Generale Viennense sub Clemente V. in quo deletus fuit ordo templariorum.
Concilium generale Constantiense, pro schismate tollendo, in quo Gregorius VII abdicauit sponte.
Concilium generale Florentinum, sub Eugenio IV. pro vnione Græcorum cum Latinis.
Concilium generale Lateranense quintum inchoatur sub Iulio anno 1511. absoluitur sub Leone 1518
Concilium Tridentinum generale inchoatur 1545 Concluditur sub Pio IV. 1563

SERIES REGVM ROMANORVM
secundum Liuium & Halicarnasseum,

ROMVLVS reg an. 37.

Interregnum fuit. an. 1

NVMA PONPILIVS reg. an. 43

TVLLVS HOSTILIVS reg. a. 32

ANCVS MARTIVS reg. a. 24

L'TARQVINIVS PRISCVS reg. a. 38.

SERVIVS TVLLIVS reg. a. 44

TARQVINIVS SVPERBVS reg. a 25

Hic postquam regno ob tyrannidem pulsus, continuatum est per consules Imperium, per Tribunos Liuius *lib.* 2 per magistratus Decemuirorum. Liuius *lib.* 5 per dictatores. Liuius *lib.* 4 per Tribunos militares, Liuius *lib.* 5

SERIES IMPERATORVM

Vsque ad Leopoldum Austriacum.

IVlius Cæsar. a Bruto & Cassio coniuratis 23. vulneribus confossus periit annò V. C 709 ætatis 56 die illa *parricidij*, deinceps nomine notata. Is Amico cuipiam insidias vndique imminentes sibi denuntianti, *Atqui satis est*, inquit, *insidias subire* SEMEL, QVAM CAVERE SEMPER. Cæterum *M.* T. Cicero in officiis scribit. CA. Iul. Cæs. imperii consuetudine captum, semper in ore habuisse: Euripidis *versus in Phœnissis*. *Quodsi violandum est ius, regnandi causa violandum est; alijs rebus pietatem colas*.

Octauianus Cæsar Augustus, obiit Nolæ A. C. decimosexto, hic nihil minus in perfecto Duce conuenire dixit, quam festinationem & temeritatem, hinc ipsius

sius Simbolum *Festina lente*, & aliud. *Romam lateritiam accepi, marmoream relinquo*, anno 45. natus à Deo precaelt. *Scipionis fortitudinem, beneuolentiam Pompei, fortunam Caesaris*.

Claudius Tiberius Nerro, ob ebrietatem alias, *Caldus Biberius Mero*, dictus obijt A C 39 ætat 78 simb. *melius tondere quam degluberem* alludens ad illud Alexandri. *odio litorom radicitus olera exscindentem*, datus enim mestis is Princeps, qui pennas subditis incidat, at nolit easdem renasci.

Caius Caligula triginta vulneribus confossus A C.43 ætatis 29. sim. e. *oderint dum metuãt*, nõ considerans illud Taciti *metum & terrorem infirma esse charitatis vincula: quae vbi remoueris, qui timere desierint o disse incipere: & repertis auctoribus animos tollere*, altera ipsius vox magis carnifice quam Imp dignior, *optare se vnam duntaxat ceruicem habere populum Romanum*, cui populus insultans respondit. *At tu*, inquit, *vnam ceruicem habes: nos vero manus multas*.

Tiberius Claudius Drusus Princeps, vt ambiguum fit, crudelitate an stultitia magis fuerit decoratus, veneno perijt A. C 56 ætatat. 64 simb. eius. *Generis virtus nobilitas*

Domitus Nero, seipsum conficit A. C. 70. ætat. 32 hic ab astrologis admonitus,

B fore

fore aliquando, vt imperio exueretur, vocem hanc sibi vsurpasse fertur, *artem, quam is terra alit*, artem nimirum intelligens *citharisticam*, in qua tantopere excelluit, vt cum hostibus se persequentibus de salute sua desperans, vim sibi adferre cogitaret, in hæc verba erumperet, *quantus artifex pereo*.

Sergius Sulpitius Galba, occisus A. C. 71. ætatis 73. symb. *Miles legendus non emendus*.

Saluius Otho, in pugionem erectum incumbendo se ipsum perimit A. C. 71. ætat. 38. symb. eius, *vnus pro multis*.

Aulus Vitellius iniecto ceruicibus laqueo seminudus in forum tractus, tandem apud Gemonias minutissimis ictibus excarnificatus, inde vnco tractus in Tyberim A. C. 71. ætat. 57. symb. *bonus odor hostis, melior ciuis occisi*.

Flauius Vespasianus, moritur, dicens Imperat. stantem mori oportere, ventris profluuio A. C. 81. ætat. 69. symb: h. *lucri bonus odor ex re qualibet*. Princeps cæteroquin prudens & iustus, si non vectigal ex lotio commentus esset, nam Curtius *l. 1.* inquit. *Princeps se Regem esse non mercatorem meminerit*.

Titus Vespasianus, sub quo administrante bellum filio Tito Hierosolyma deuastata A. C. 83. ætat. 41. à fratre *Domitiano*,

tiano, veneno sublatus esse suspicatur, symb. *Princeps, orbis amor bonus aliud non oportet quemquam à conspectu principis tristem discedere.*

Flauius Domitianus edictis suis præscribi mandabat.

Dominus & Deus noster sic fieri iubet.

Vnde Martialis Lab 8. ipsi blanditur.

Edictum Domini, Deique nostri,

Et Statius lib. 4. *en hic est Deus. hunc iubet beatis pro se Iupiter imperare terris.* A. C. 98. ætatis suæ 45. per inguina confossus. symb. *Fallax bonum regnum.*

Nerua Cocceius, in senectute Imperator electus, debilitate stomachi moritur, A. C. 109 ætat. 66 symb. eius. *Mens bona regnum possidet.*

Vlpius Traianus Hispanus, repentina morte obijt. A C. 119 ætatis 61. Princeps grauissimus, eius symb. *Qualis Rex, talis grex.*

AElius Adrianus, obijt A. C. 140. ætat 63. animam moriturus sic alloquitur.

Animula vagula blãdula, hospes comesq; Corporis, quæ nũc abibis in loca pallidula Rigidula, nudusa, nec vt soles dabis iocos. symb. eius. *Non mihi sed populo.*

Antoninus Pius, ob virtutes quibus inclaruit. *Pius & pater patriæ* denominatus, obijt febri A. C. ætat. 75. symb eius *melius seruare vnum, quam occidere mille.*

M. Aurelius Antoninus, cognomento

B 2 Philo-

Philosophus] à medicis instigante filio suo tollitur A. ætat. 59 symb. *regni clementia custos*, aliud *consulendum & parendum Consilio*, alludens ad illud Taciti *lib.* 20 *nullum maius boni imperij instrumentum esse quam bonum Amicum* hic regni Collega assüpsit. LVERVM, qui commessationibus fatigatus apople xia moritur. sym. eius, *nil obiter* cogitās illud Sophoclis *quisquis sapit celeriter non tuto sapit*, hoc, tēpore primū duo si mul regnare visi sunt imperatores, qui etiam in iure Iustinianeo passim diu fratres appellantur.

Aurel. Commodus, Antonini degener filius in rebus turpidus ac facinorosis scurra magis aut gladiator cō nodus, quam Prin ceps & Imper strangualatur A. C. 194. æt 31. symb *Paulatim & paulatim*.

AElias Pertinax, hinc dictus quod imperium in vitus acceperit, patre coquo natus, primum professor grammaticus fuit ac item per singulos militiæ gradus escendit, à Prætorianis militibus occisus A. C 195 æ. 67 si eius*militemus*

Didius Iulianus vbi emerat imperium sic illud etiam iterum repente amittebat, *male enim, imo pessimo se res habet, cum id quod virtute effici debet, tentatur pecunia* occiditur postquam regnasset dies 66 simb eius, *in pretio precium*.

Septimus Seuerus, de quo senatus indicabat

bat, illum aut nasci non debuisse, aut non mori, quod & nimis crudelis, & nimis vtilis Reipublicæ videretur; moritur Ebraici, A C. ætatis 85. primum in ore habuit. *Cuncta fui, sed nihil mihi prodest*, simb *laboremus*.

Antonius Caracalla, regni moderandi socium nactus *Getam*, quem perimens tandem opera Macrini a satellite pugione trucidatur, A. C. 21[illegible] ætat 29 simb. eius *Omnis in ferro salus*; male iudicans, non stu [illegible], quæ multorum malo exercetur, stare potentiam, quoniam præsidium charitate & beneuolentiæ ciuium ipsum oportet esse, non armis *Geta* sim. erat, *nulla fides regni*, nã Sen *nec regna socii ferre nec tada sciũt*

Opilius Macrinus, vna cum filio Diadumeno, nouem annorum puero sibi in collegam allecto, a militibus rebellantibus occisus A.C. 220 æt. [illegible] *si ferẽdũ desperãdũ*

Auitus qui & *Heliogabalus*, ingẽtibus vitijs imperiũ decorauit, in latrina cũ matre occisus, in Tiberim mergitus A. C. 224 æt. 18. sim. *suus sibi quisq. hæres optimus*.

Aurel. Seuerus Alexander, miro omnium consensu, acclamatus est Imperator, Princeps strenuus & pius, in germanica expeditione vna cum matre interficitur a suis, A. C. 237 æta. 29 sim. *Quod tibi hoc alteri*.

Iulius Mauiminus Thrax, qui olim Pastor

 fuit,

fuerat, fit Imperator & Augustus salutatur, à suis *tabernaculo suo.* occiditur, regn. ann. 2. symb *quo maior hoc laboriosior* imitant Alexandrum M *quo nihil magis servile quam luxuriam nihil magis regium quàm laborem duxit.*

M. Antonius Gordianus Princeps virtuosus in tentorio suo obtruncatur A. C. 245. ætatis 22 symb. *Victorem vlciscitur vltor, &* aliud *omnis vitæ supplicium.*

Gordinus 2. symb. *pro patria mori pulchrum.*

Clodius Pupienus symb. *qui ti metur timet.*

Calius Balbinus symb. *bonis nocet qui malis parcit.*

Gordianus 3. symb. *Princeps miser quem latet veritas.*

Iulius Philippus sym. *malitia regno idonea.*

Philippus Arabs patre latronum duce ortus. Veronæ occiditur, cum regnasset. an. 7. symb. huius *multa nec apta.*

Decius Traianus, persecutor maximus Christianorum vna cum filio, in prælio commisso ex insidijs circummentus, interficitur regn. ann. 1. symb. *apex Magistratus auctoritas.*

C. Vbius Tribonianus gallus, cum filio suo Volusiano simul perit. A. C. 254. reg. an. 4 symb h. *Nemo Amicus idem & adulator;* quod videtur congruere dicto Biantis qui rogatus: ecqua bestia omnium

nium maximè noxia foret : *Inter feras* inquit *tyrannus : inter cicures adulator.*

AEmilianus ad tumultum præcauendum à senatu eligitur & à suis occiditur cum reg. 3. mensibus sym. *non gens sed mens.*

Valerianus septuagenarius, a *Sapore* Persarum rege captus cui loco scabelli in ascendendo equo fuit, & tandem excoriatus saleque conspersus miserrime vitam finijt symb. eius *non acerba sed blanda*, vti quoque Tacitus indicare videtur, *malitiosa blanditia, pessima veri affectus venenum.*

Gallienus successit Patri suo Valeriano, qui imperio neglecto se totum voluptatibus mancipauit, ducum dolo ad Mediolanum interficitur. symb. *prope ad summum, prope ad exitum.*

Flauius Claudius dalmata imperium laceratum resarciens, lue tacte occumbit, regn. an. 1. symbolum, *Rex viua lex.*

Valerius Aurelianus, obscuris parentibus syrmij natus imperium obtinu t militum fauore, reginam Orientis Zenobiam ante currum suum in triumphum duxit reg an. 6. symb. *quo maior eo placabilior.*

M. Claudius Tacitus sexto regiminis mense cadit symb. *sibi bonus, alijs malus.*

Annius Florianus hæreditario quasi iure

regnum inuadit, Itharsi suis trucidatur. regn. 2. mens. simb. *Iniuria unius, mina multorum*.

Aur. Probus occiditur à suis reg. a. 6 m. 4 si eius *pro stirpe labor*. Epitaphium habet. Hic Probus Imperator, & vere Probus situs est, victor omnium gentium barbararum victor etiam Tyrannorum.

Aurel. Carolus ad fluuium tygri idem moritur, reg. an. 1 simb. *bonus dux, bonus comes*.

Carinus & Numerianus hic paulo post interfectus, ille bello occubuit simb. *esto quod aulis, cedendum multitud ini*.

Aulus Valer. Diocletianus sibi ipsi mortem accidit anno 316. ætat. 73 simb. *nihil difficilius quam bene imperare*.

Constantius Imperator. simb. *virtus dum patitur vincit*.

Valer. Maximianus simb. *Valer tutum silentij premium*.

Valer Maximinus simb. *marcet sine aduersario virtus*.

Valerius Senetus simb. *semen Ecclesiæ sanguis piorum*.

Aurel. Maxentius simb. *Phryx plagis emendatur*.

Valer. Licianus simb. *pastis Reipublica litera*, in Imperatorem hunc patr: Rustico natum melius quadrasset hæc vox bonis est non hominis, & ut aiunt artem non habere inimicum nisi igno-

ignorantiam.

SEQVITVR CLASSIS Imperatorum Cæsarumque Roni. Græcorum, ante auulsum occidentem.

Flauius Constantinus Magnus, primus Christianorum portus, & refugium, Imperij Orientalis conditor, bicipitis aquilę auctor, sumpto Pharmaco valetudinis curandæ causam, vitam finiuit, non absque veneni suspicione A C 337 ætat. 65 imperij 31. simb. habuit *immedicabile vulnus ense recedendum*, ad hoc simbolum quadrare videtur, quod olim Consulibus Romanis mos fuerit præferri fasces, hoc est, virgas alligatas securibus; quo significabatur malitia, & improbitatem hominum, aut corrigendam esse, si ea sanari possit, aut plane potius recidendam; si emendari, nequeat, nam & virgæ corrigunt, & secures recidunt.

Flauius Iulius Crispus, ex Mineruina natus. Faustæ artibus opprimitur simb. *homo non homo natus.* Sallustius inquit, *iram atque cupiditatem pessimos esse consultores*.

Constantinus, cuius simbol. *difficilia quæ pulchra* CONSTANTIVS, cuius sim. *patiens sis Principis auris* CONSTANS cuius simb. *crescente superbia decrescit fortuna* hos inter à Patre Constantino diuisum fuit Imperij corpus.

Magnentius symbol. *pudor iuueni decus, seni dedecus*.

Decentius. symb. *celare dolorem difficile*.

Iulianus. Apostata in bello persico hasta per ilia ictus, sanguine manum impleuit, eoque in aerem proiecto, Christum contumeliose Galilæum appellans, *vicisti* inquit *Galilæe vicisti*, Anno Christ. 363. ætatis 31. imperauit an. 1. mens. 8. symbol. *pennis suis ferire graue*.

Iouinianus regn. 7. mens. 22. dies symbol. *Scopus vitæ Christus*.

Valentinianus obijt Anno ætatis 50 regim. an. 12. symb. *Princeps seruator Iustus*.

Valens fratri dissimilis, Arianam hæresim amplectitur, flamma periit reg. an. 14. symb. *alienus ab ira; alienus a iustitia*.

Fl. Gratianus Princeps Christianissimus, in Gallis à suo Duce Maximo interfectus, ætat. 28. symb. *nunquam diu, sed quam bene*.

Valentinianus Iunior occisus A. C. 392. ætat. 27. symbol. *Amicus ve terrimus optimus*.

Theodosius Magnus moritur A. C. 395. ætat. 50. sym. *Eripere telum non dare iratu decet*.

Fl. Arcadius cuius symbolum, *summa caduca subito*.

Fl. Honorius post fratrem solus, obijt. A. C. 423. ætatis 39. symb. *male partum male disperit*.

Theo-

Theodosius 2. perit in venatione A. C. 450. ætat 45. symb. *tempori parendum*.
Valentinianus 3. confoditur A. C. 455. symb *omnia mea mecum porto*.
Martianus sincere Orthodoxus & pacis amantissimus, hinc semper in ore habebat. *Quam diu pacate viuere licet, non est Principi decorum, vt arma sumat.* regn. 6. m. 6. symb *pax bello potior*.
Leo I. Imperator optabat vt stipendia militum in salaria Doctorum conuerterentur reg. an 17. m. 6. symb *Regis clementia custos*.
Zeni Isauricus truculentus & effeminatus, deijcitur. Anno 476 symb. *malo modo malus cuneus*, quod tunc maxime intelligi debet, cum vis vi, dolus dolo, fraus fraude repellenda.
Basiliscus in exilio fame & frigore perijt A C 477. symb *non nocet inuidia*.
Zeno 2. laterris proprijs comestis, adhuc viuus tumulatur. reg. an. 17. m. 5.
Anastasius primo Orthodoxus dein hæresin Eutichetis profitens, fulmine cadit, cum reg. an 27 m. 3. symbol. *mellitum venenum blanda oratio*.
Iustinus Thrax, Orthodoxus reg. an. 9. dies 23. symb *quod pudet, hoc pigat*.
Iustinianus 1. sub hoc floruit Belisarius Romanorum spes & gloria, qui tamen iterum depressus vt mendicare coactus

ante obulum Belisario quem virtus extu-lit, inuidia depressit, hic Imperator opera Triboniani leges condidit, & istaurauit, vt à natiuitate Christi anni inchoarentur reg. ann. 38
simb *summum ius. summa iniuria.*
Iustianus 2. regn. ann 12 simbolum *libertas res inestimabilis*.
Mauritius ob auaritiam militibus exosus cum coniuge ac liberis ante oculos eius trucidatis, iugulatur, regnab. anno 16. simb. *quod timidum, idem, & crudele*, quorum sepulchro hoc fuit incisum Epitaphum, quod è Greco in Latinam linguam translatum est

Hic sita sum Regum dolor heu miseranda (duorū
Mauritij coniux, filia Tiberii,
Quæ partu monstrāte meo fæcūdā probaui,
Multorum esse etiā, posse bonū imperium.
Militis huius furor & populi leuis ira maritum,
Me sobolemque meam sanguinolētа tulit.
Hei mihi quid gemitis Niobē, ego mortua spi-
Aspera continuis saxa rigo lachrimis, (ro,
Cladibus haud Hecubæ certent Iocastaque nostris
Nam leuior dolor est casus vterque parēs.
Sane quid infantes perimis vitiique doliquæ
Ignaros, atas quid dedit illa mali.
Non tibi Roma meis iam prabeo frondibus vmbras
Turbine Threiicio stirpitus interii.

Pha-

-*Phocas* Tyrannus adempta virilitate truncatur reg. ann. 8 simb. *Fortunam citius reperias, quam retineas.*

Heraclius, hydrope confectus reg. an. 30 m. 10. simb. *à Deo victoria.*

Heraclius Constantinus veneno tollitur regn. ann. 2. simbol. *insania lata voluptas.*

Heracleon naso mutilatus cum matre perit reg. m. 6 simb: *mali Principii, malus exitus.*

Constans 2. in balneo perijt reg a. 27 sim. *parendum necessitati.*

Constantinus 4. pogonatus reg. an 17. simb. *quod cito sit, cito perit.*

Iustinianus 2. naso mutilatus regn. ann. 26 simbol. *multi nimium, nemo satis.*

Fl. Leontius simb. *pulchra est concordia cordis & oris.*

Tiberius Absimarus simbol. *nimium boni, cui nihil mali.*

Redux Iustinianus 2.

Philippicus Bardanes, priuatus oculis in carcerem conijcitur simbol *fortuna cito reposcit quæ dedit.*

Anastasius Arthemius Imp. 2 annos sim. *Si non das accipit vltro.*

Theodosius... simbolum, *patientia remedium malorum.*

Leo 3 Isauricus reg. a. 25 m. 2 simb. *Occulti inimici pessimi*, [illegible]

Con-

Constantinus Copronymus, sic dictus, quod Baptismum stercore inquinarit, symb: *quid sine pectore Corpus*,

Leo 4. quo fortuna si non uteris.

Constantinus 7. porphyrogenitus, symb. *mulieri imperare res desperata.*

Irene Constantino male regnanti oculos effodi curauit. reg. an. 23.

SEQVVNTVR CÆSARES ROMANO Germanici.

Carolus Magnus reg. ann. 13. Ingelheymi natus Patre

Pipino, Matre Berta Coronatus à Leone 3. Papa. Aquisgrani sepultus, cum hoc Epitaphio *Sub hoc conditorio, situm est corpus Caroli Magni atque Orthodoxi Imperatoris qui Regnum Francorum nobiliter ampliauit & per annos* XLVI. *feliciter tenuit, decessit sept uagenarius, Anno Domini* DCCCXIV. *Indict.* VII. V. *kalend. Febrary* ætatis 72. symb. *Christus regnat, Christus vincit, Christus triumphat.*

Ludouicus Pius Caroli M. filius, obijt Moguntiæ, ætatis 46 reg. ann. 26. symboli. *Omnium rerum vicissitudo.*

Lothario 1. reg. ann. 19. mens. 2. *parsit fortuna labori.*

Carolus 2. caluus, veneno necatur à Iudæo medico suo reg. an. 2. mens. 2. symboli.

bol. *Iustiniani iniustitia perit.*

Ludouicus 3. Balbus veneno interfectus reg. ann. 1. mens. 6.

Carolus 3. Crassus, Imp. an. 8. mens. 7. à Proceribus Imperij deponitur sepultus in Monasterio Augea habetque hoc Epitaphium: Carolus Rex Germanorum Patritius Francorum Romanorumque Imperator, symb. *Os garrulum.*

Arnolphus, Spurius, imperauit, ann. 12. paralysi vitam finit *facilis descensus auerni*.

Ludouicus 4. in oppido Fercheino Imperator creatus, regn. ann. 12. in huius obitu, stirps Caroli M. defecit, cum iam annos 112. regnasset. symb *multorum manus paucorum consilium*.

Conradus I. Imp. ann. 7. in hoc definit Francorum linea in Catalogo Imperatorum, symb. *fortuna sum blanditur fallit*.

Henricus auceps, reg. ann. 17. moritur paralysi ætatis 60. sepultus est Quedlinburgi, symb. *piger ad pœnas, ad præmia velox*.

Otho Magnus reg. ann. 36. mortuus Viennæ, sepultus Magdeburgi. symb. *aut mors aut vita decora*.

Otho 2. regn. ann. 10. mens. 7. sepultus Romæ in templo D. Petri Ecclesiæ Padorbornensi auream crucem dono dedit.

dedit

cum hac inscriptione.

Auri sexcentas, crux hæc habet aurea libras.

simb *Pacem cum hominibus, cum vitijs bellum.*

Otho 3 Dictis mirabilia mundi regnabit an. 17 hic septem virarum, consentiente Pontifice, sed Germanos transtulit, ætas 28 chirotecis veneno infectis extinguitur simb *vnit a virtus valet*.

Henricus 2 siue sanctus, & Claudus, reg. ann. 23 mensi 5 obijt 1024 sepultus Bambergæ simbolum, *ne quid nimis*.

Conradus 2 siue *Salicus* reg. ann. 14. simbolum *omnium mores tuos imprimis obserua*, sub hoc iterum imperium venit ad Francos, a quibus ad Bauaros a Bauaris ad Rodulph. Haspurgicum, à quo Austriaci sepultus Spiræ, cum Epitaphio

Filius hic pater hic, avus hic, proavus iacet istic.

Henricus 3 niger, regn. ann. 17. mens 7. ætat 39, simbolum, *qui litem aufert, execrationem in benedictionem mutat*.

Henricus 4 reg. an. 49. m. 10 Leodij mortuus simbolum, *Multi multa sciunt, se autem nemo*.

Henricus 5 reg. ann. 19. mortuus Traiecti, sepultus Spiræ, simbolum *mortem optare malum, timere peius*.

Lot-

Lotharius Saxo, reg. ann. 13. sepultus Cæsareæ Lothariæ, cum hac tumuli inscriptione.

Exuitur membris heu trima luce Dicebris
Ecclesiæ gemitus illius est obitus.
simb. *Audi & alteram partem.*

Conradus 3. Suevus, reg. ann. 14 mortuus Bambergæ sepultus Laureaci, simbolum *pauca cum aliis tecum multa.*

Fridericus 1. Barbarossa reg ann. 38 mens. 2 sepultus Tyri *Qui nescit dissimulare, nescit regnare.*

Henricus 6 reg ann. 7 mortuus est Messariæ, *qui nescit tacere, nescit loqui.*

Philippus 3. reg an. 9 mens. 3. ab Othone de Vuitelspach pugione interficitur, sepultus Spiræ, simb. *satius est currere quam male currere*

Otho 4 reg. an 19 mens. 2 inglorius Brunsuvigæ moritur simb. *anser strepit inter olores.*

Fridericus 2 Suevus fundator Academiæ Viennensis regnans 38 sepultus] Panormi cum hoc Epitaphio:

Si probitas sensus virtutum gratia, enses
Nobilitas orti, possent obsistere morti,
Non foret extinctus Frid. qui iacet intus.

Conradus 4. reg an . m. 5

VVilhelmus Hollandiæ Comes, hastis confossus reg. an. 9

Richardus Anglus contemptu s cedit.

Alphonsus Castellæ Rex abdicat.

Rodulphus Comes Habspurgicus, adire Italiam uolebat, prætendens, quod Cæsarum in Italia vestigia, læta, magnifica, plenaque bonæ spei videret, ex Italia vero ref tantia, & foras versa, tristitia, misera, luctuosa, reg ann. 17. mens. 9. vixit ann. 73. mens 5. obijt prope Spiram, oppido Germershaim, sepultus Spiræ, habetque hanc inscriptionem,

Anno Domini 1251 Pridie Calendas Octobri Obijt Rodulphus Rex.

symb *melius bene imperare, quam imperium ampliare.*

Adolphus Comes Nassouius, regn ann. 6. Moguntiæ imperio exutus, in prelio occiditur manu Alberti Austriaci, confossus, sepultus Spiræ hoc habet elogium.

Anno milleno, trecenteno minus vno,
In Iulij mense Adolphus ruit in ense
Per manus Australi processi marchinam.

symbolum *Animus est qui diuites facit.*
Prastat vir sine pecunia, quam pecunia sine viro.

Albertus Austriacus regn. ann. 9. mens. 9 à Ioanne fratris sui filio & coniuratoribus occisus, sepultus Spiræ, symbolum,

Quod

Quod optimum idem iucundissimum.

Henricus 7. Iacomes *Lucemburgicus* occiditur regnauit ann. 4. mens. 9 sepultus Pisis symbolum *Talis vita, talis mors est*.

Ludouicus 5 Bauarus reg ann. 32 symbolum *sola bonaque honesta*.

Carolus 4. regn. ann. 32 mens. 7. auream bullam condidit mortuus Pragæ. 1378 sympolum, *optimum aliena insania frui*.

VVincenslaus Caroli 4 filius regn. ann. 22. imperio à Proceribus ob ignauiam exutus Bopardiæ obijt Pragæ appoplexia 1419 sub hoc bombardæ inuentæ symb. *Morosophi morbones pessimi*

Rubertus Palatinus, reg an. 9 m 10. obijt in vrbe Odp nhim Spiræ sepultus symb. *miseræ res digna est misoricordia*

Sigismundus Palatinus, reg. an. 26. m. 8. obijt 1437. ætat. 70. symb, *sic cedunt munera fatis*.

Albertus 2. reg. an. 2. immodico peponum esu mortuus in Alba Regali ad latus Sigismundi sepultus, symb. *Amicus optima vitæ possessio*.

Fridericus 3. Habspurgicus, immoderato melonum esu obijt. 1493. reg. an. 23. ætat. 78 symb. *rerum irrecuperabilium felix obliuio*.

Maximilianus Habspurgicus reg. an. 25. m. 5. febricula moritur, 1519. ęta 63 ab hoc Imperatore supremum iudicium

Cam-

Cameræ Imperialis institutum, quod ambuatorium primo, tandem fixam sedem obtinuit Spiræ, simb. tene mensuram & respice finem.

Carolus. 5 natus Gandavi cum reg. a. 37 resignat fratri suo Ferdinando Regi. In Escuriali Hieronymi vitam deuote finit, 1558. Sept. 21 ætat. 59 simb. *plus vltra*.

Ferdinandus 1. reg. 23. 7 obijt. 1564 simb. *fiat iustitia & pereat mundus*, simb. *addidit in puncto quod non speratur in hora*.

Maximilianus 2 reg. an. 12 in ipsis Comitijs Ratisbonensibus, 1576 obijt. simb. *Dominus prouidebit*.

Rudolphus 2 reg an. 34 moritur die 10 Ian simb. *omnia ex voluntate Dei*

Matthias. 1612 coronatur Imperator Francofurti ob. 1619 20 Martij. reg. an. 7 simb. *Concordi lumine maior*

Ferdinandus 2 reg. an 15 m 6 Francofurti an. 1619 electus & coronatus, obijt. 1637 15 Febr. simb. *legitime certantibus*.

Ferdinandus 3 gloriosissimus Imperator simb. *Pietate & Iustitia*.

Ferdinandus. 4 Rom. Rex Leopoldus Primus Imper.

SA-

SACRI ROMANI IMPERII

Electores Septemuiri.

Archipraesules Moguntini.

1. Vulligisus patre Carpentario, à quo primum Rotæ insignia, quibus ipse adiunxit.

Vuilligis recollas, quis es, & vnde veni?
Fuit his primus Elector S. R. I. obijtque A. C. 1001.

2 Erkenboidus ex ab. Fuldensi ob. 1020.

3 Aribo ex Pal. Rheni decessit. an. 1031

4 B. Bardo de Oppershofen, ex Abbate Fuldensi, alter Chrysostomus, ob. A. C. 1050

5 Luitpoldus ob. 1059

6 Sigefridus I. Baro ab Eppenstein ex Abbate Fuldensi, obij, 1084.

7 Vuezilo, ob. 1088

8 Ruthardus ex Abbate Erfurdensi, obijt 1109

9 Adelbertus 1 Dux Lotharingiæ, obijt anno 1137

10 Adelbertus 2 Comes de Sarbrugg obijt 1141

11 Marcolphus, obijt 1142

12 Henric Felix ob. 1153

13 Arnoldus de Selenhofen, trucidatus à ciuibus anno 1160

14 Conradus Comes de Vuittelspach à Cæsare Schismatico deiectus anno 1164.

Fri-

15. Fridericus Feidjer. Imp. Cancellariu ab ipso intrusus, obijt an 1180.
16. Conradus iterum, moritur an. 1205
17. Sigefrid. 2. Baro ab Eppenstein, ob 1225.
18. Sigefridus 3 Baro ab Eppenstein, prioris nepos, ob an 1248.
19. Christianus, ob 1251
20. Gerardus Ord Min. ob 1260.
21. VVernerus Comes de Falchenstein, obijt, 1282.
22. Gerardus de Epenstein, moritur anno. 1304.
23. Petrus de Achzpait, ob. 1320.
24. Matthias Comes de Buechegg, ex Abbate Murbacensi, ob 1328.
25. Henricus 3. de Arinberg, obijt A. C. 1353.
26. Gerlacus Comes de Nassau, ob 1371.
27. Ioannes Comes de Luxenburg. obijt 1373.
28. Rodulphus Comes Nassouius, moritur 1388.
29. Conradus 2. Comes VVeinsperg, ob. 1395.
30 Ioannes Comes Nassouius, ob. 1419.
31 Conradus 3. Com. Rheni, ob. 1434.
32. Theodoricus Baro ab Erpach, ob. 1454.
33. Dietherus Com. ab Isenburg. deiectus 1461.
34. Alphonsus Com. Nassouius obijt 1475

1475. reuocatur Dietherus, qui obijt. 1482.

35. Albertus I. Dux Saxoniæ moritur 1484

36. Berthold Com. de Hannenberg. ob. 1505

37. Iacobus à Liebenstein, obijt an. 1508

38. Vriel à Gemmingen, moritur an. 1508

39. Albertus Marchio Branderburgicus, ob. 1545

40. Sebastianus ab Heussenstein ob. 1555

41. Daniel Brendel ab Homperg. ob 1582

42. VVolfangus Cammerer de Dalburg, ob. anno 1601

43. Ioannes Adamus de Bicken, moritur 1604

44. Ioannes Suicardus de Cromberg, ob. 1626. 17. Sept.

45. Georg. Frid. Greiffen clau. ob 1629. 6. Julij.

46. Anselm. Casimir. VVambol. ab Vmstatt, obijt. 1647.

47. Ioh. Philipp. a Schonborn, Episc. Herbipol.

Archiepiscopi Tremenses.

1. Elector fuit Ludulphus è Ducibus Saxonum 998

2. Adalbertus, germanus, S. Kunegundis Imperat.

3. Minguardus, siue Megintotus claruit 1008

4. S.

4. s. Poppo filius. Leopoldi Austriæ Mar. ch. obijt. 1037
5 Eberhardus Comes Palatinus obijt A.C. 1065
6 Chuno, sive Conradus, cæsus ab impijs A. 1066
7 Vdo Com. Nellemburgius, moritur A. C. 1077
8 Ado, quem nonnuli eundem cum superiore volunt. obijt A. 1079
9 Engelbertus, ob 1101.
10 Bruno, ob. an. 1123.
11 Godefridus, ob. 1130
12 Meginherus.
13 Adelbert Electus. 1132.
14 Hilinus seu Hilius 1154
15 Arnoldus, ob. 1188
16 Ioannes ob. 1213
17 Theodoricus Comes de Vuiedit, ob 1242
18 Arnoldus 2. ob. 1259
19 Henric. 2 de Vinstingen ob. A, c. 1286
20 Boemundus à Vosperg. ob. 1299
21 Diethcrus Comes de Nassau Ord Præd. obijt 1307
22 Balduinus Comes Lucemburgius, Henr. 8 frater, obi 1354
23 Boemundus Com. de Sarbruck. ob. 1368
24 Conradus Comes de Falckenste in ob. 1388
25 Vuernherus Comes de konigstein, ob.

objit 14
Ottho Comes de Ziegenhaim, ob. 1450
Rhabanus ab Helmstaat.
Iacob Baro à Sirck 1436
Ian. Marchio Badensis ob. 1505. decrepitus.
Iacobus 2. Marchio Badensis, obijt 1511
Richardus à Greiffenclau.
Ioan. à Meenhausen, ob. 1540
Ioannes Ludouicus ab Hagn. obijt 1547
Ioan. Comes ab Isenburg. obijt ann. 1556
Ioan. de Stain. ob. 1567
Iacob ab Elz ob. 1599
Lotharius à Metternich. obijt 1623
Philipp. Christophorus à Sotern, obijt 1652

CAROLVS CASPARVS

S. R. I. Electores Colonienses.

S. Heribertus, ob. 1021
Peregrinus, ob. 1036
Hermanus, Otthonis 2. ex sorore nepos.
S. Anno.
Hildulphus, ob. 1084

Sigeuinus.
Hermanus, elect. 1598
Friderieus elect. 1112
Bruno Comes Altenæ electus. 1132
Arnoldus clar. 1152
Hugo clar. 1158
Arnoldus Com. Geldriæ
Fridericus Comes Altenæ claruit.
1161
Reinoldus Com à Dassel transtulit Mediolano 3. SS Regum corpora
Philippus ab Heintberg 1187
Brunes Comes Alternæ fit monachus
Adolphus Comes Altenæ, & frater Brunonis:
Bruno de Segelbach
Theodoricus Comes de Monte.
1210
Engelbertus Comes de Monte
1225
Henricus
Conradns obijt 1261
Engelbertus à Falkenburg
Sigefridus de Vuesterburg
Vichboldus Baro Vuestphalus 1299
Henricus de Varenbourg
Vualramus Comes Iuliaci, obijt 1349
Vuilh Genap. 1350
ioan. a Varembuorg
Adolphus Comes de Marca, obijt
1367
Engelbertus Comes de Marca
obijt

ob. 1368
Chuno de Falckenstein.
Frider. Com. Somuerdensis .ob.
1414
Theodoricus Somes de Moer, ob.
1462
Rupertus Dux Bauar. obijt 1479
Hermannus Landgrau, Hassiæ. ob.
1508
Philippus Comes de Dhuin.
Hermannus Comes de Vuieda exauctoratus 1552
Adolphus Com. Schaunburgius. ob. 1556
Antonius Com. Schaunburgius, Adolphi dolphi frater ob. 1556
Ioan. Gebhard.
Fridericus Comes de Vuiedt. clar. 1362
Salentinus, Comes ab Isenburg. resignat. 1575
Gerhardus Dapifer de Valdpurg exauctoratur.
Ernestus Dux Bauar. electus 1583. ob. 1612
Ferdinand. Dux Bauariæ, Maximiliani Electoris frater, ob. 1650
MAXIMILIANVS HENRICVS.

Sigefridus è Duce Lotharingiæ Moscellanicæ, 1101
Henricus cogn. Hezelo denatus etiam Bauar. Ducatu.
Henricus Hezelonis fil.
Conradus Francon. Dux.
Conradus Friderici Imp. frater, Dux Sueuiæ.
Henricus Guelpho obit, C. A. 1228
Ottho Vuittelspachius, obijt an. 1253
Ludouicus Seuerus, obijt 1249
Rodulphus filius Ludouici, obijt. 1319
Adolphus, Rudolphi f.
Rodulphus, Adolphi frater, obijt 1327
Rupertus 1. ob. 1385
Rupertus 2. Adolphi fil. obijt, A. C. 1398
Rupertus 3. filius 2. postea Imperator
Ludouicus 2. Ruperti Impor. filius, obijt 1409
Ludouicus 3. filius 2. ob. 1451
Philippus Ingenuus, filius Ludouici 3. obijt 1508
Ludouicus Pacificus, Philippi filius, obijt
Fridericus Pius, ob. A. C. 1556

Ot-

Ottho Henricus, ob. an. 1556
Fridericus Simerensis, ob. 1576
Ludouicus Friderici filius, obijt 1583
Fridericus 4, filius Ludouici, obijt 1611
Fridericus Rex Boem. exauctoratus.
Maximilianus Bauarus electus 1623. obijt 1592.

Electores Saxoniæ.

Bernardus Hermanni Bilingi f. Dux Angriæ, Elector I. Anno 995. cr.
Bernardus f. obijt 1063
Ortolphus Bernardi 3. f ob. 1073
Magnus, ob. 1106
Lotharius, Comes Ouerfurtens. post Imperat. obijt 1136
Henricus Superbus, Guelpho, ducta vnica Lotharij filia Elect ob. 1136
Henricus Leo, Superbi filius, incomparabilis Heros, obijt 1195
Bernardus Alberti Vrsi Elect. Brand. fil. ob 1212
Albertus 1. Bernardi filius, obijt 1260
Albertus 2. Alberti filius, obijt 1311
Rodulphus, I. Alberti filius, ob. an. 1356

Ottho filius, obijt 1198
Ottho II. primi filius, obijt an. 1206
Albertus Otthonis frater, obijt 1221
Ioannes I. obijt 1266
Ottho III. frater Ioannis obijt 1267
Ioannes II. primi frater, obijt A. C. 1281
Ottho IV. Ioannis II. frater, obijt 1298
Conradus I. Ioannis filius, obijt 1304
Ioan III. Conradi filius.
Vualdemarus I. Ioannis frater.
Vualderamus III. primi nepos.
Ioan. IV. obijt 1322.
Ludouicus Boius Lud. IV. Imp. fil. obijt 1361
Ludouicus II. obijt 1369
Ottho Lud. fr. obijt 1379
Carolus IV. post Imp.
Sigismundus Caroli filius, postea Imperator.
Iodochus Morauiæ Marchio.
Fridericus Burggrauius Norimberg. obijt 1440
Fridericus 2. filius 1. obijt 1470
Albertus, dictus Achilles German. obijt 1486
Ioan. 2. Alberti filius, obijt 1499

Ioachin. Ioannis fil. ob. 35
ioachim 2. obijt. 1571
ioan. Georg. ob. 1598.
ioachim Fridericus ob. 1608
ioan. Sigismundus, ob. 1619
Georg. Vuilhelm. obiit 640
Fridericus Vuilhelmus

Electores Bohemiæ Reges.

Primus de quo certius constat Elector, Vladislaus Rex fuit, & obijt. 1093

Predislaus ob. 1127
Vladislaus ob. 1178
Premislaus obiit. 1251
Vuenceslaus ob. 1252
Ottocarus occid. 1280
Vuenceslaus ob. 1305
Vuenceslaus 3 occid. 1306
Henricus Comes Tyrol.
ioan Lucemb. fit Rex Bohemiæ 1312
Carolus 4. post imp.
Vuenceslaus imp.
Sigismundus imp.
Albertus 2. imp. obijt 1439
Laudislaus, Alberti fil. ob. 1458
Georgius Podiebradus electus 1458 Exauctor.
Matthias Cuniades.
Ladislaus Casimiri R. Polon. filius obijt

ob. 1516
Ludou. Rex Vng. & Bohemiæ occumbijt 1529

Ferdinandus Austrius. imp. ob.	1564
Maximilianus 2. imp.	1562
Rudolphus 2. imp.	1575
Matthias imp.	1611
Ferdinand 2 imp.	1617
Ferdinandus 3 imp.	1627
Ferdinand. 4.	1646
Leopoldus Regnans	

Nunc Regum quoque exterorum Syllabum texamus.

Et primum Galliæ Monarcharum. qui primogeniti Ecclesiæ Romanæ vocantur.

Pharamundus Marcomiri filius creatus 420 obijt	429
Clodoueus	450
Meroueus	460
Childericus.	484
Clodoueus	514
Childebertus	560
Chlotarius	564
Caribertus	573
Chilpericus	585
Clotharius 2. Magnus	631
Dagobertus, 1.	645

C 5 Clo-

Clodoueus 2.	664
Chlotarius 3.	669
Childericus 2.	678
Theodoric. 1.	689
Clodoueus 3.	693
Childebert. 2.	710
Dagobert. 2.	715
Cilpericus 2.	719
Clotharius 4.	720
Theodoric. 2.	741
Childericus 3. exauctoratus	852
Pipinus primus fuit qui mentis & in sedem Apostolicam pietate, nomen Christianissimi adeptus, & in posteros deriuauit.	768
Carolus Magnus Imperator.	811
Ludouic. Pius	840
Carolus Callus	878
Ludouicus Balbus	879
Ludouicus 2. & Carolomannus.	
Carolus Crassus obijt	888
Odo	898
Carolus Simplex	929
Rodulphus	936
Ludouicus Vltramarinus	954
Lotharius	986
Ludou. Nihil fecit	987
Hugo Capetus	998
Robertus Pius.	1032
Henricus 1.	1060
Philippus 1.	1108
Ludouicus 6. Crassus	1137.

Lu-

Ludouicus 7.	1182
Philippus 2. Auguſtus	1223
Ludouic. 8.	1226
S. Ludouic. 9.	1270
Philip 3. Audax	1285
Philip 4. Pulcher	1314
Ludouicus 10.	1316
Philip. 5. Longus	1321
Carolus 4. Pulcher	1327
Philippus 6. Valeſius	1350
Ioannes	1364
Carolus 5. Sapiens	1380
Carolus 6. Bene amatus	1422
Carolus 7 Victor	1461
Ludouicus 11.	1483
Carolus 8.	1498
Ludouicus 12	1515
F anciſcus 1.	1547
Henricus 2.	1519
Franciſcus 2.	1560
Carolus 9 f Franc.	1574
Henricus III.	1589
Henricus IV.	1619
Ludouicus 13.	1643
Ludouicus 14.	

Viſigothi Narbonenſis Galliæ, dein Hiſpaniæ Reges.

Athanaricus clar.	400
Alacrius Romam capit	410

Athaulphus Hispaniam inuadit 413
Sigericus clar. 412
Vallia obiit in prælio 418
Theodoricus contra Attillam 451
Thorismundus 451
Theodoricus iunior occisus Tholusæ 454
Eruigius 466
Alaricus 484
Amalaricus 508
Theoda Theuda clar. 531
Theudiselus 574
Aila 551
Athanagildus 555
Luiba 570
Leunigildus 572
Recaredus 1. Catholici Titulum meruit à Concilio Toletano. 585
Luiba 2. 602
Vuitericus 604
Gundemarus 610
Sileburus 613
Recaredus 2. 628
Suintela 628
Richimetus 632
Sisensudus 623
Suintilla 2. 638
Tulga 641
Cindasuinthus 643
Regisuindus 648
Bamba 673

Fla-

Elatus Eruigus	681
Egica	680
Vuitiza	688
Rodericus vlt. Gotth.	698
S. Pelagius	713
Fauilla vel Fafila	717
Alphonsus primus	732
Froila	734
Aurelius	753
Silus, Seus Silo	766
Maurigatus	772
Veremundus	883
Alphonsus 2.	786
Ramirus	788
Ordognus.	829
Alphonsus 3. Mag.	836
Garsias	846
Ordognus 2.	886
Froila 2.	889
Alphonsus 4.	898
Ramirus 2.	899
Ordognus 3. creat.	905
Ordonius 4.	924
Sanctus primus	929
Ramirus 3.	980
Veremundus 2.	940
Alphonsus 5.	965
Veremundus 3.	982
Ferdinandus 1.	1015
Sanctius 2.	1025
Alphonsus 6.	1073
Alphonsus 7.	1079
	1106

Al-

 1126

Alphonsus 8.	1177
Sanctius 3.	1176
Ferdinandus 2.	1177
Alphonsus 9. Bonus	1215
Henricus 1.	1217
Ferdinandus 3.	1262
Alphonsus x. Imperat.	1287
Sanctius 4.	1295
Ferdinand. 4.	1308
Alphonsus xi.	1350
Petrus 1.	1369
Henricus 2.	1377
Ioannes 1.	1388
Henricus 3.	1404
Ioannes 2.	1454
Henricus 4.	1477
Ferdinandus 3.	1504
Philippus Austrius	1516
Carolus 5. Imp.	1556
Philippus 2.	1598
Philippus 3.	1621
Philippus 4.	

Reges Magnæ Britanniæ.

Postquam in Regnum unum coaluit.

Egbertus	ob. 837
Etheluuolfus	857
Etheluualdus	858
Ethelbertus	863

S.

S. Ethelredus	872
Alfredus	899
Eduardus	924
Adelstanus	940
Edmundus	946
Ethelredus	954
Eduuinus	958
Edgraus	974
Eduardus	977
Edelredus	1015
Edmundus 2.	1016
Canutus Danus.	1036
Haraldus occid.	1040
Canutus Durus	1041
S. Eduardus 33.	1065
Tosticus	1066
Haraldus	1066
Guilelmus 1.	1067
Guilelmus 2.	1100.
Stephanus	1135
Matthildis	1154
Henricus 2.	1166
Richardus 1.	1189
Ioannes	1200
Henricus 3.	1272
Eduardus.	1307
Eduardus Iunior.	1327
Eduardus 3.	1377
Richardus 2.	1399
Henricus 6	1414
Henricus 5.	1422
Henricus 6.	1472

Eduar-

Eduardus 4.	1483
Eduardus 5.	1483
Richardus 3.	1485
Henricus 7.	1509
Henricus 8. fuit Primus qui à Papa Leone X. obscriptum contra Lutherum libellum, accepit titulum, *fidei defensoris*.	1527
Eduardus 6.	1553
Maria	1568
Elisabetha obijt	1603
Iacobus .ob.	1625
Carolus decollat.	1649
Carolus 2. Regnans	

Reges Scotiæ.

Fergusius Primus Scotorum Rex.	
Ferithacis regn.	15.an.
Mainus reg.	29 an.
Dornadilla reg.	28.an.
Notharus reg.	20.an.
Rheuderus reg.	26 au.
Reuter reg. deposuit.	
Thereus reg.	12.an.
Iosina reg.	24.an.
Finnanus	3860
Druces.	
Euenus	
Gillus	
Euenus 2.	8390
Ederus	

Euenus 3.	
Metellanus	A. C. 31
Caratacus	51
Corbredus	96
Dardanus	73
Corbredus 2.	108
Luctacus	
Mogaldus	
Conarus	174
Ethodius	
Sathrael	
Dunaldus 1.	
Ethodius 2.	219
Athirco	
Nathalocus	
Findocus	
Donaldus 2.	137
Donaldus 3.	
Crathilintus	
Fincormachus	
Romachus	
Anguſianus	
Fethelmacus	
Eugenius 1.	377
Ferguſius 2.	424
Eugenius 2.	452
Dongardus	457
Conſtantinus 1.	479
Congallus	501
Goranus	
Eugenius 3.	
Congallus 2.	558

King

Renethus	
Constantinus 4.	
Grimus	1003
Micolumbus 2.	1034
Donaldus 7.	
Machetus	
Micolumbus 3.	
Donaldus 8.	
Duncarus	
Edgarus	1107
Alexander 1.	
Dauid.	
Milcolumbus 4.	
Guilelmus	1214
Alexander 2.	
Alexander 3.	
Ioan. Billiolus	
Robertus Bruffius	1329
Eduardus Ballioiolus	
Dauid 2 Bruffius	1370
Robertus 2. Stuardus	1390
Ioan 2. Stuart	1406
Iacobus 1. Stuaat.	1437
Iacob 2. Stuart.	1460
Iaco 3. Stuart.	1488
Iacob. 4. Stuart.	1513
Iacob. 5. Stuart.	1542
Henricus 8.	2567
Iacobus 6. Stuartus	1625
Carolus Iacobi filius, decollatus 1649	
Carolus 2.	

Reges Daniæ.

Dan. primus Rex Daniæ.
Humblus
Lotherus
Skiolus A. mundi
Gramus
Suthdagerus
Guthorinus
Haddingus 2960
Froto 1.
Haldanus 1.
Roe
Helgo 3130
Rolpho
Rotherus
Roricus
VVicletus
Vuermundus
Vffo Gigas
Dan 2.
Hucletus
Froto 2.
Dan 3.
Fridleuus 1.
Froto 3. 3969
Hiarnus Poeta
Fridleuus 2.
Froto 4. A. C. 76
Ingellus
Olauus 1.

Ha-

Haraldus 1.
Froto 5.
Garaldus 2.
Haldanus 2.
Vnguinns
Siualdus 1.
Sigarus
Siualdus 2.
Haldanus 3.
Haraldus 3.
Hetha, puella
Olo Vegethus
Ouundus
Siuardus 1.
Berthlus
Iarmericus
Brodenus
Siuualdus
Snio.
Biornus
Haraldus 4.
Gormo 1.
Gotricus 801
Olauus 813
Henningus 815
Siuardus 2. 818
Ringo 828
Regnerus Lochbrod 831
Vbo Spurius. 832
Siuuardus 3.
Ericus 1.
Sericus 2.

Ca-

Canutus 1.	
Froto 6.	
Gormo 2.	
Haraldus 5.	906
Gormo 1.	931
Haraldus 5.	901
Gormo 3.	931
Haraldus 5.	001
Gormo 3.	921
Haraldus 6.	980
Sueno	1014
Canutus Magnus	1036
Canutus 4. Durus	1041
Magnus	1046
Sueno 1. ex Angilis	1074
Haraldus 7.	1076
S Canutus 4.	1088
Olauus Famelicus	1095
Ericus 4.	1102
Nicolaus	1314
Ericus 5.	1159
Ericus 6.	1149
Sueno 5.	1160
Vualdemarus	1184
Canutus 6.	1202
Vualdemarus 2.	1242
Ericus 7.	1250
Abel.	1252
Christophorus	1259
Ericus 8.	1286
Ericus 9.	1321
Christophorus 2.	1333

	71
Vualdemarus 3.	1340
Vualdemarus 4.	1375
Margaretha.	1415
Ericus x, ex Germanis	1439
Christophorus 3	1448
Christianus primo	1482
Ioannes	1513
Christianus 2.	1522
Fridericus 1.	1532
Christianus 3.	1559
Fridericus 2.	1538
Christianus 4.	168[illegible]
Fridericus 3.	

Reges Suecie.

Sichtrugus A. mundi	
Gram.	
Suibdragerus	
Hasmundus	2960
Vffo.	
Hundingus	
Regnerus	
Hotbrodus	3132
Athislus 1.	
Hotherus	
Athislus II. Interregnum vsque ad Augustum Imper.	
Alricus	
Fricus I,	
Haldanus	
Siuuardus	

Eric[illegible] ... ricus

Enricus II.
Haldanus II.
Vaguinus
Siuualdus
Aluarus
Ingo
Ingellus
Ringo.
Gotharus
Iarmericus, inde Communes cum Danis.
an. 803
Propop 300
Herotus
Sorbius
Biornus primus Rex Christianus conuersus ad fidem Romanam, opera S. Ansgarij
Vuichfertus
Ericus
Ostenris
Sturbiornus
Ericus
Olanus
Emundus
Stinckel
Halstunuus
Amander
Aquinus.
Magnus I. 1135
Suerco I.
Carolus.
Eugrio II.

45 Ioannes I.	
46 S. Ericus	1150
47 Canutus.	1163
48 Ericns III.	1222
49 Ericus IV.	1249
50 Vualdemarus	
51 Magnus 2	
52 Birgerus	
53 Magnus 3	1326
54 Magnus	
55 Magnus Schmeck	1374
56 Albertus Mechelb.	1363
57 Margaritha	1412
58 Ericus Pomeranus	1439
59 Christophorus	1448
60 Carolus Suecus	1470
61 Christianus I.	1482
62 Ioannes 2.	1513
63 Christianus 2.	1532
64 Gustauus Trolle	1590
65 Ericus deiectus	1576
66 Ioannes 3.	1592
67 Sigmundus Pol. hæres.	1602
68 Carolus coronatus	1607
69 Gustauus Adolphus occid.	1632
70 Christiana.	

Reges Vngariæ.
Prætermissis Vetustissimis Pannoniæ Regibus & Ducibus.

1 S. Stephanus à Deo electus	A.C.997
2 Petrus Germanus	1038
3. Aba Vngarus	1041

4 Andreas 1. 1444
5 Bela 1. 1047
6 Salomon 1063
7 Geiza 1074
8 Ladislaus 1. 1077
9 Colomanus 1095
10 Stephanus 2. 1116
11 Bela 2. 1135
12 Geiza 2. 1145
13 Stephanus 3. 1165
14 Bela 3. 1176
15 Emericus 1198
16 Ladislaus 2. 1206
17 Andreas 2 1207
17 Andreas 2. 1207
18 Bela 4. 1238
19 Stephanus 4. 1275
20 Ladislaus 3. 1277
21 Andreas 3. 1290
22 Vuenceslaus 1301
23 Ottho Bauraus 1305
26 Carolus Neapolit. 1310
25 Ludouicus 1. 1342
26 Maria 1382
27 Carolus 2. 1384
28 Sigismund. Imp. 1288
20 Albertus Imp. 1238
30 Vladislaus 1410
31 Ladislaus 4. 1445
32 Matthias 1. 1458
33 Vladislaus 2. 1490
34 Ludouicus 2. 1526
35 Ferdinandus 1. 1563
36 Maximilianus 2.

37 Ru-

37	Rudolphus 2.	1572
38	Matthias 2.	1608
39	Ferdinandus 2.	1618
40	Ferdinandus 3.	1625
41	Ferdinandus 4.	1647
42	Leopoldus Regnans.	

Reges Poloniæ.

1	Boleslaus	1025
2	Mesco.	1034
3	Casimirus.	1058
4	Boleslaus.	1082
5	Vladislaus Princeps.	1102
6	Boleslaus 3.	1139
7	Vladislaus 2.	1145
8	Boleslaus 4.	1173
9	Vinceslaus 4.	1177
10	Casimirus 2.	1194
11	Lescus Albus.	1228
12	Vladislaus.	1232
13	Henricus.	1238
14	Vladislaus 4	1239
15	Henricus Pius.	1242
16	Primislaus.	1259
17	Boleslaus Pius.	1279
18	Boleslaus 4.	2279
19	Lescus Niger.	1389
20	Vuenceslaus.	1295
21	Premislaus.	1296
22	Vladislaus.	1333
23	Casimirus 3.	1370
24	Ludouicus Vngarus.	1384
25	Neduuig & Iagello.	1434

26 Vladislaus Iunior.	1444
27 Casimirus.	1492
28 Ioan. Albertus	1501
29 Alexander.	1506
30 Sigismundus.	1548
31 Sigismund Aug.	1571
32 Henricus.	1574
33 Stephanus Bathor.	1586
34 Sigismundus Suecus, obijt	1632
35 Ladislaus obijt	1648
36 Casimirus.	

Osmani siue Otthomanni Turcar. Impp.

1 Ertucub Osman Gasi.	1328
2 Vrchan Ga.	1358
3 Sultan Muratch Gasi.	
4 Sultan Baiazith obijt	1404
5 Esmir Solimann.	1411
6 Musa Muhemet.	1414
7 Sultan Mehemet.	1422
8 Sultan Murath.	1450
9 Mahomet I. Imp Constantinop.	1453
10 Baiazethes.	1512
11 Sulthan Selimus, obijt anno	1520
12 Solimannus ob.	1566
13 Selimus 2. obijt	1575
14 Amurathes obijt	1595
15 Mahomet 3. obijt	1603
16 Achmat puer obijt	1617
17 Mustaffa obijt	1623
18 Amurathes, obijt	1640
19 Ibrahim occisus	1658
20 Achmetus.	

Vinta,

1	Paulutius Anafestus, electus primus Dux. 697	
2	Marcellus Teganus, obijt	726
3	Orsus Ypatus, ob.	737
4	Theodatus Ypatus, ob.	755
5	Galla obijt	756
6	Dominicus Monecarius	756
7	Mauritius Galbainus,	780
8	Ioann Galbainus.	789
9	Obelerius Antenoreus.	809
10	Angelus Participatius	817
11	Iustinianus Participatius.	829
12	Ioannes Participatius	835
13	Petrus Gradonicus.	854
14	Vrsus Participatius	882
15	Ioannes Participatius.	887
16	petrus Candianus	887
17	petrus Tribunus.	911
18	Vrsus Badoarius.	920
19	petrus Candianus.	930
20	petrus Badoarius.	942
21	Candian. Badoarius.	952
22	petrus Candianus.	970
23	petrus Vrseolus.	978
24	Vitalis Crodianus.	97[illegible]
25	Tribunus Memus.	991
26	petrus Vrseolus 2.	1009
27	Ottho Vrseolus.	1024
28	petrus Centranicus.	1028
29	Dominicus Flabanicus.	104[illegible]

30 Dominicus Contarenus	1070
31 Dominicus Syluius.	1083
32 Vitalis Valeriuo.	1096
33 Vitalis Michael.	1101
34 Ordelaphus Faledrus.	1120
35 Dominicus Michael.	1131
36 Petrus Polanus.	1150
37 Dominicus Maurocenus.	1156
38 Vitalis Michael. 2.	1173
39 Sebaſtian. Zianus.	1181
40 Aureus Malipetra.	1192
41 Henricus Daudalus.	1205
42 Petrus Zianus.	1227
43 Iacobus Tepulus.	1248
44 Marinus Maurocenus.	1252
45 Rainerus Zenus.	1296
46 Laurentius Tepulus.	1274
47 Iacobus Contarenus.	1820
48 Ioannes Dandulus.	1290
49 Petrus Gradonicus.	1302
50 Marinus Georgius.	1303
51 Ioan Superantius.	1321
52 Franciſcus Dandulus.	1331
53 Bartholomæus Gradonicus.	13 2
54 Andreas Dandulus.	1354
55 Marinus Valerius.	2354
56 Ioannes Gradonicus Naſo.	1356
57 Ioan Delphinus.	1362
58 Laurentius Celſus.	1365
59 Marcus Cornatius.	1368
60 Andreas Contarenus.	1382
61 Michael Maurocen.	

62 An-

62 Antonius Venerius.	1400
63 Michael Stenus.	1413
64 Thomas Mocenius.	1413
65 Franciscus Fuscarus.	1457
66 Pasqualis Maripetrus.	1462
67 Christophor Maurus.	1471
68 Nicolaus Thronus.	1473
69 Nicolaus Marcellus.	1474
70 Petrus Nocenius	1475
71 Andreas Vendiemius.	1477
72 Ioan. Mocenicus.	1484
73 Marcus Barbadicus.	1485
74 Augustinus Barbadicus.	2500
75 Leonardus Lauredanus.	1528
76 Antonius Grimanus.	1523
77 Andreas Grittus.	1538
78 Petrus Landus.	1545
79 Franciscus Donatus.	1553
80 Marcus Antonius Triuisanus.	1554
81 Aloysius Mocenicus obijt	1577
82 Sebastian. Venetus.	1579
83 Nicolaus Pontius.	1583
84 Paschalis Ciconia.	1595
85 Marinus Grimanus.	1600
86 Leonardus Donatus.	1612
87 Antonius Memmi.	1615
88 Iohann. Bembus.	1618
89 Nicolaus Donatus.	1618
90 Antonius Priulus.	1623
91 Franciscus Contarenus.	1625
92 Ioannes Cornelius.	1610
93 Nicolaus Contarenus.	1631

94.Fran-

94 Franciscus Ericeus. 1633
95 Franciscicus Molinus. 1646
96 Carolus Contarenus 1656
97 Franciscus Cornelius 1756
98 Bertuccius Valerius. 16 7
99 Ioannes Pisaurus. 1658
100 Dominicus Contarenus Regnans.

Duces Sabaudiæ.

Beroldus Raxo.
Vmbertus.
Amadeus.
Vmbertus.
Amadeus 2.
Vmbertus 3.
Thomas.
Amadeus 3.
Bonifacius.
Patrus.
Philippus.
Amadeus 4.
Odoardus.
Amadeus 5.
Amadeus 6.
Amadeus 7.
Amadeus 8.
Ludouicus.
Amadeus 9.
Philibertus.
Carolus.
Carolus 2.
Philippus
Carolus 3.

Emanuel Philibertus.
Carolus Emanuel,
Victor Amadeus.
Carolus Emanuel.

Vicarij & Duces Ferrariæ, ac Mutinæ.

Azzo Marchio d'Este. 1196
Allebrandinus. 1212
Azzo. 1212
Rinaldus. 1249
Obizzus. 1262
Azzo 2. 1292
Rinaldus 2. 1318
Obizzus 2. 1355
Aldobrandinus. 1362
Nicolaus il Zoppo. 1377
Albertus. 1389
Nicolaus 2. 1393
Aldobrandinus 2. 1408
Borso Dux Ferrariæ. 1450
Hercules. 1471
Alphonsus. 1505
Lionellus. 1514
Hercules 2. 1534
Alphonsus 2. 1559

Marchiones, & Duces Mantuæ.

Ludouicus Gonzaga Gubernator. 1328
Guidius. 1360
Ludouicus 2. 1369
Franciscus 1. 1387
Io. Franciscus Marchio. 1404
Ludouicus 3. 1449
Fridericus. 1449

Fran-

Franciscus 2. 1484
Primus Dux Fredericus 1. 1519
Franciscus 3. 1549
Guilielmus. 1550
Vincentius 1. 1587
Franciscus 4.
Ferdinandus.
Vincentius 2.
Carolus.

Duces Medielani Alij Principes Tussiani.

Joann. Galeazzus Vicecomes 1. Dux 1395
Joannes Maria. 1402
Philippus Maria. 1412
Franciscus Sfortia. 1446
Galeazzus Maria. 1466
Ludouicus Maria. 1494
Maximilianus. 1508
Franciscus 2. 1522
Carolus V. Imp. 1535
Philippus. 1566
Philippus filius 3. 1598
Philippus eius filius 4. 1621

Duces Vrbini.

Fredericus 1. Dux. 1443
Guidobaldus. 1482
Francisus Maria. 1503
Guidobaldus 2. 1558
Franciscus Maria 2. 1574

Duces Florentiæ.

Alexander Medices 1. Dux. 1530
Cosmus. 1537

Fran-

Franciscus. 1574
Ferdinandus. 1587
Cosmus 2. 1609
Ferdinandus 2. 1621

Duces Parmæ.

Ludouicus Farnesius 1. Dux. 1527
Octauius. 1547
Alexander. 1587
Ranutius. 1592
Odoardus. 1622
Ranutius

Duces Mutinæ.

Cæsar di Casa. 1598
Alphonsus.
Franciscus.
Alphonsus 3.
N. N. Regnans.

Gran Maestri di Malta siue Magni Magistri Melitenses.

Gerardus
Raymundus de podio
Augerius de Balben.
Arnaldus de Comps.
Gilbertus Assali.
Gastonius
Gubertus.
Rogerius de Moluis.
Garmetius de Neapoli Suriæ.
Ermengardus Daps.
Godefridus de Doysson.
Alfonsius de Portugallia.
Godefridus Lerat.
Guarinus de Monte acuto.

Ge-

Cerinus.
Bertrandus de Cōps.
Petrus de Villebridē
Guiliel. de Costelno
Vgo Reuel.
Nicolaus Lorgue.
Ioannes de Villiers.
Oddode Pinibūs.
Guiliel de Vilaret.
Fulco de Villaret
Mauritius de Pagnac
Elius de Villanoua.
Theodatus Gozonus.
Petrus de Cornelia-
no.
Rogerius de pinibus
Raimūdus Berenga-
rius
Robertus de Iuli,
Ioanaes Ferdinandus
Phi.ibertus de Nilia
co.
Antonius Fluuianus
Ioannes de Gastic.

Robert. de Millij.
Petrus Raimundus
Io: Bapt de Vrsinis
Petrus Daubosson.
Emericus Dāboissen.
Guido de Blanche-
ford.
Fabrit. de Carretto
Philipp. de Villiers
Perinus de Ponte.
Desider. de Tolone
Ioan: de Homedes
Claud. de la Sengie.
Ioannes de Valetta
Petrus de Monte.
Ioannes Leuesque.
Hugo de Lubens.
Martinus Garzinsis
Olopirius de Vin-
nuncurt.
Ludouicus Mendez.
Antonius de Pau-
la.

Corrigebat & approbabat Ioannes Hieronymus Frisari I. V D. pub Correct.

FINIS.